HENRICI CORNELII

AGRIPPAE,

AB NETTESHEYM,

ARMATÆ MILITIÆ EQVITIS AVRATI, ET IVRIS VTRIVSQVE AC MEDICINAE DOCTORIS,

OPERA OMNIA,

IN DVOS TOMOS CONCINNE DIGESTA, & nunc denuò sublatis omnibus mendis, in φιλομύσων gratiam accuratissimè recusa.

QVIBVS POST OMNIVM EDITIONES DE nouo accessit ARS NOTORIA, *vt satis indicat Catalogus post præfationem positus.*

RICH^D. WARREN

LVGDVNI,
PER BERINGOS FRATRES.
ANNO M. DC.

RICH^D. WARREN

Quem tibi subiiciat spectandum hæc pagina, quæris?
CORNELIVS *facie talis* AGRIPPA *fuit*
Ingenio quantus fuerit, quantum ore disertus,
Consociata isthoc consule scripta libro.

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA AB NETTESHEYM, omnibus Lectoribus Salutem.

NON dubito, quin titulus libri nostri de Occulta Philosophia, siue de Magia, raritate sua quamplurimos alliciat ad legendum: inter quos nonnulli obliquæ opinionis, mente languidi; multi etiam maligni, & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia, Magiæ nomen in deteriorem partem accipientes, vix conspecto titulo clamabunt: Nos vetitas artes docere, hæresium semina iacere: pijs auribus offendiculo, præclaris ingenijs scandalo esse: maleficum esse, superstitiosum esse, dæmoniacum esse, Magus qui sim. Quibus si respondeam, Magum apud literatos viros non maleficum, non superstitiosum, non dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed Prophetam. Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tam apertissimè prophetasse: iam verò & Magos ex mirabilibus mundi arcanis ipsius mundi authorem Christum cognouisse natum, omniumq; primos venisse ad illum adorandum, ipsumq; Magiæ nomen acceptum Philosophis, laudatum à Theologis, etiam ipsi Euangelio non ingratum: Credo ego istos tam pertinacis supercilij censores, Sibyllis, & sanctis Magis, & vel ipso Euangelio prius sibi interdicturos, quàm ipsum Magiæ nomen recepturi sint in gratiam: adeò consciētiæ suæ consulentes, vt nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; Angelus de cœlo me ab illorum execratione vendicare queant. Quibus & ego nunc consulo, ne nostra scripta

legant, nec intelligant, nec meminerint: nam noxia ſunt, venenoſa ſunt: Acherontis oſtium eſt in hoc libro, lapides loquitur, caueant, ne cerebrum illis excutiat. Vos autem, qui æqua mente ad legendum venitis, ſi tantam prudentiæ diſcretionem adhibueritis, quantam in melle legendo apes, iam ſecuri legite. puto namque vos & vtilitatis haud parùm, & voluptatis plurimùm accepturos. Quòd ſi qua repereritis, quæ vobis non placeant, mittite illa, nec vtimini. Nam & ego vobis illa non probo, ſed narro. Cætera tamen propterea non reſpuite, nam & Medicorum volumina inſpicientibus contingit cum antidotis & pharmacis ſimul etiam venena legere. Fateor præterea, Magiam ipſam multa ſuperuacua, & ad oſtẽtationem curioſa docere prodigia: ſimul hæc vt vana relinquite, cauſas tamen illorum ne ignorate. Quæ verò ad hominum vtilitatem, ad auertendos malos euentus, ad deſtruendum maleficia, ad curandos morbos, ad exterminanda phantaſmata, ad conſeruandam vitæ, honoris, fortunæ dexteritatem, ſine Dei offenſa, ſine religionis iniuria, fieri poſſunt, quis illa nõ tam vtilia cenſeat, quàm etiam neceſſaria? Sed quia admonui vos, multa me narrãdo potius, quàm affirmando, ſcripſiſſe: (ſic enim opus eſſe viſũ fuerat quò pauciora præteriremus) multaq; inſuper Platonicorum, cæterorumq; gentilium Philoſophorum placita ſecuti ſumus, vbi inſtituto noſtro ſcribendi ſuggerebant argumentum. ideo, ſi alicubi erratum ſit, ſiue quid liberius dictum, ignoſcite adoleſcentiæ noſtræ, qui minor quàm adoleſcens hoc opus compoſui: vt poßim me excuſare, ac dicere: Dum eram paruulus, loquebar vt paruulus, ſapiebam vt paruulus: factus autem vir, euacuaui quæ erant paruuli: ac in libro de vanitate ac incertitudine ſcientiarum, hunc librum magna ex parte retractaui. Sed hîc me iterum ſortè redarguetis, inquientes: Ecce, iuuenis ſcripſiſti, & ſenex retractaſti, vt quid ergo edidi-

edidisti? Fateor, iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus: atq; ea causa Ioanni Tritemio Abbati Peapolitano, quondam Spanheymensi, viro arcanarum rerum admodum industrio, primùm illos obtuli corrigendos. Cōtigit autem posteà, vt interceptum opus, priusquam illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus truncum & impolitum circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus volitaret: iamq́ue nonnulli, impatientius nescio, an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere volebant, quo vno perculsus malo, ipse edere constitui: cogitans, minus periculi fore, si libri isti paulò castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimen perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla Capitula: inseruimus etiam pleraq;, quæ prætermittere incuriosum videbatur: quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facilè deprehendere poterit. noluimus enim opus ipsum totum innouare, & (vt aiunt) totam telam retexere, sed paululùm castigare, atq; aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te candide Lector, ne de præsenti tempore editionis ista libres: sed veniam des curiosæ iuuentuti, si quid fortè secùs, quàm placeat, in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRI-
TEMIO, ABBATI D. IACOBI in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym

S. D.

QVum nuper tecum, Reuerende Pater, in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu conuersatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabalisticis, cæterisque, quæ adhuc in occulto delitescunt, arcanis scientiis atque artibus vnà contulissemus, magna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cùm olim primum sublimitatis fastigium vno omnium veterum Philosophorum iudicio teneret, & à priscis illis sapientibus & sacerdotibus summa semper in veneratione habita fuerit: deinde sanctis Patribus à principio nascentis Ecclesiæ Catholicæ odiosa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris canonibus, porrò omnium legum placitis fuerit proscripta: eius causam speculatus, meo iudicio, non alia est, nisi quòd fatali quadam temporum hominumq; deprauatione subintroierunt multi Pseudophilosophi, ac mentito nomine Magi, qui per varias errorum sectas, & falsarum religionum factiones, multas admodum execrandas superstitiones, atque ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturæ persecutionem hominumq; perniciem, ac DEI iniuriam congerentes, multos admodum, quales hodie circumferri videmus, reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissimum nomen atque titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaque cùm sacrosancto hoc Magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese conciliaturos sperarent, id egerunt, quòd laudatissimum olim Magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit: ac capitale crimen habeatur, si quis doctrina operibusve magum sese audeat profiteri: nisi fortè demens aliqua vetula rus habitans, credi velit admodum perita diuinipotens, vt (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram supendere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infirmare, sidera extinguere, tartarum ipsum illuminare: siue, vt canit Virgilius:

Quæ

Quæ ſe carminibus promittat ſoluere mentes
Quas velit, aſt alijs duras immittere curas,
Siſtere aquam fluuijs, & vertere ſidera retrò,
Nocturnoſq; ciet manes, mugire videbis
Sub pedibus terram, & deſcendere montibus ornos.

Tū quæ referunt Lucanus de maga illa Theſſala, & Homerus de Circes omnipotentia: quorum plurima fateor, tam fallacis opinionis, tam ſuperſtitioſæ diligentiæ pernicioſiq; laboris exiſtunt, vt cum ſub artem non nefandam cadere nequeant, tamen magiæ venerabili titulo ſeſe veſtiri poſſe præſumunt. Cum hæc igitur ſic ſe haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitiſſe, qui tam ſublimem ſacramq; diſciplinam ab impietatis crimine vindicaſſet, aut illam nobis purè ſyncereq; tradidiſſet. ſiquidem, quos ex recentioribus ego vidi, Rogerium, Bacchonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldum de villa noua, Anſelmum Parmenſem, Picatricem Hiſpanum, Cicchum Aſculum Florentinum, & pleroſq; alios, ſed obſcuri nominis ſcriptores, cùm ſe magiam tradere pollicentur, non niſi aut deliramenta quædam nulla ratione ſubnixa, aut ſuperſtitiones probis omnib. indignas præſtiterunt. Hinc concitatus eſt in me ſpiritus meus, atq; propter ipſam cùm admirationem, tum indignationem volui & ego philoſophari, non illaudabile opus me facturum exiſtimans, qui ab ineunte ætate ſemper circa mirabilium effectuum & plenas myſteriorum operationes curioſus intrepidusq; extiti explorator, ſi magiam ipſam, vetuſtam ſapientumq; omnium diſciplinam ab impietatis erroribus redimitam, purgatamq;, & ſuis rationibus adornatam, reſtituerem, & ab iniuria calumniantium vindicarem: quod vt iam diu ipſe mecum deliberaui, nunquam tamen in hanc arenā deſcendere hactenus auſus fui: verùm poſt collatum inter nos Herbipoli de his rebus ſermonē, tua præcellens peritia & doctrina, tua ardens adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq;, electis è philoſophorū exploratæ fidei ſententijs, purgata introductione malignorum, qui ſimulata ſcientia mentiētes magorum traditiones ab ipſis tenebrarum reprobatis libris, velut ab ipſis adiutis, mirandorum operationes requirendas docebant, diſcuſſis tenebris, tres libros de Magia compendio breuitatis complexos, recentib. his dieb. compoſui, & de Occulta philoſophia minus infenſo titulo inſcripſi: quos nunc tuo examini, qui harum rerum pleniſſimam peritiam tenes, caſtigandos, cenſendos, iudicandoſq; ſubmitto, vt ſi quid in illis à me ſcriptum ſit, quod aut in na-

turæ contumeliam, aut cœlitum offensam, religionisue iniuriam vergere queat, condemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, veritatis traditionem tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa Magia agere velis, nec occultetur aliquid, quod prodesse queat: nec probetur, quod possit non nisi nocere: quo si tandem libri isti tuo examine probati, digni sint, qui aliquando felicibus auspicijs in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subire posteritatis. Vale & his audacibus parcito cœptis.

IOHANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis, quondam Spanhemensis suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Nettesheym Salutem & charitatem.

OPus tuum, ornatiss. Agrippa de Occultiore philosophia prænotatum, quod nobis examinandũ per latorem præsentium obtulisti, quanta cum voluptate susceperimus, nec lingua mortalis vnquã potest exprimere, nec scribentis calamus reserare. Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non vulgari, qui & iuuenis tam secreta penetrans & arcana, multis etiam viris doctißimis abscondita, non solùm pulchrè, ac verè, sed etiam propriè & ornatè proferre in lucem potuisti. Vnde in primis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, &, si poterimus vnquam, pro viribus indubitanter referemus gratias. Tuum opus, quod nemo doctißimorum etiam virorum satis laudare sufficiet, probamus: deinde, vt studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec sinas tam excellentes ingenij tui vires ocio tepescere, te, qua possumus instantia, monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen veræ sapientiæ, quo maximè & diuinitus illustraris etiam ignorantibus demonstres. Nec te retrahat à propo-

*posito quòrumcunq; consideratio nebulonum, de quibus
verè dictum est, Bos lassus fortiter figit pedem: cum nemo
sapientum iudicio veraciter doctus esse queat, qui in v-
nius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem di-
uinitas ingenio donauit & amplo, & sublimi: non ergo
boues imiteris, sed volucres: nec circa particularia arbitre-
ris tibi esse morandum, sed vniuersalibus cõfidenter inten-
dito animum. Tantò enim quisq; doctior esse putatur,
quantò ignorat pauciora. Ingenium verò tuum ad omnia
pleniter aptum, non paucis, nec infimis, sed multis & sub-
limioribus est rationabiliter occupandum. Vnum hoc ta-
men te monemus custodire præceptum, vt vulgaria vulga-
ribus, altiora verò & arcana altioribus atq; secretis tan-
tum communices amicis. Da fœnum boui, saccarum psit-
tacò tantùm: intellige mentem, ne boum calcibus, vt ple-
risq; contigit, subijciaris. Vale felix amice: & si quid pe-
nes nos est, quod tibi conducere queat, iube & factum sine
mora intelliges, & vires vt nostra dietim sumat amicitia,
sæpius ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum
mittito, instanter oramus. Iterum vale. Ex no-
stro cœnobio Peapolitano, VIII. die Aprilis
Anno M. D. X.*

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC PRINCIPI ILLVstrißimo, HERMANNO è Comitibus Vuidæ, Dei gratia Coloniensis ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperij Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPpa ab Nettesheym. S. D.

EA est illustris famæ tuæ celebritas, reuerendissime & illustrissime Princeps, ea virtutum tuarum magnitudo, & doctrinæ splendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cum solida prudentia grauis oratio, & elegans dicendi promptitudo, multarum rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus suprà commuem aliorum consuetudinem præditus es: taceo priscas eminẽtis nobilitatis imagines ac diuitiarum cùm antiquarum, tum nouarum thesauros, amplitudinem dominij, sacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiam præstantia antestas cum corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tamen his omnibus longè maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis virtutibus: quibus sanè effe-

effecisti, vt quantò quisq; doctior est, ac virtutum amantior, tantò magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari. Vnde & ipse etiam illud decus tuum petẽdum mihi constitui: sed Parthorum more: hoc inquam, est, non sine munere. Quem equidem salutandi Principis morem à priscorum vsq; seculis in hæc nostra tempora deriuatum, & adusq; huc obseruatum videmus. Cumq; viderem alios quosq; viros egregiè doctos doctrinarum suarum pulchris magnisq; muneribus te ornare, ne solus ego, velut cultus & venerationis tuæ desertor ad tuã Amplitudinem vacuis manibus applicare ausim, cogitabundus ac circumspiciens in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita offerebant sese subitò libri de Occulta philosophia, siue de magia, quos iuuenis admodũ scribere agressus & iã multis annis velut oblitus intermiseram, mox tuæ amplitudinis veneratione ad illos consummãdos, velut ad vota reddenda, properaui: sanè quòd persuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimęq; doctrinæ nouũ opus, opus inquam curiosę iuuentutis nostrę sed antiquitatis doctrinã, ausim dicere, à nullis hactenus restituere tentatam. Attamen non in

hoc

hoc tibi adſcribũtur hæc noſtra, quòd te digna ſint, ſed vt patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quęſo itaq; ,ſi nõ eſt improbum, habeant apud te quandam excuſationem, omnia tibi vota præfaturus, ſi hæc iuuẽtutis meæ ſtudia tuæ Amplitudinis auſpicio in notitiam veniant: ac, fugata inuidia, perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ conſcientiæ, cùm plura in illis etiam ſeniori mihi viſa ſint cùm vtiliſſima, tum cognitu neceſſaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quàm etiam præſentis ætatis noſtræ: multa ſiquidẽ iuuenilis operis errata caſtigaui, multa cõpluribus locis interfulſi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipſa orationis inæqualitate facilè deprehendi poſſunt: atque ſic cognoſces, me per omnem ætatem meam tuis obſequijs fore deuotum. Vale felicis Coloniæ feliciſſimus Princeps. Ex Mechlinia, Anno. M. D. XXXI.
Menſe Ianuario.

ELEN-

ELENCHVS LIBRORVM HOC PRIMO TOMO COMprehensorum, vbi notandum, quod, quibus hæc nota * est præfixa, isti nunc primum aut publicam lucem accipiunt, aut hisce operibus auctarij vice accedunt.

HENRICI Corn. Agrippæ de occulta philosophia libri tres pagina 1
Geomanticæ disciplinæ lectura. 393
De Cęremonijs Magicis liber, sed, vt putatur, spurius: qui Quartus Agrippæ de Occulta philosophia habetur. 414

Quibus accesserunt.

PETRI de Abano Heptameron, seu elementa Magica. 441
* De speciebus Magiæ Cæremonialis, quam Goetiam vocant, Epitome G. Pictorij Villingani. 463
* An sagæ, vel mulieres vulgatim expiatrices nominatæ, ignis mulcta sint damnandæ, per eundem Pictorium. 481
C. Plinij Secundi naturalis historiæ Mundi libri XXX. cap. I. & II. 482
cum Commentario in eadem Plinij capita, Magicæ Naturalis breuissimum, sed eruditum, compendium complectente. 485
De Fascinationib. Disputat. elegãs & erudita 513
* De Materia Dæmonum, seu illorum dæmonum qui sub lunari collimitio versantur, ortu, nominibus, officijs, illusionibus, potestate, vaticinijs, miraculis & quibus medijs in fugam

gam compellantur; Isagoge G. Pictorij Villingani. 518

Gerardi Cremonensis Geomantiæ Astronomicæ libellus. 540

Arbatel de Magia, seu Pneumatica veterum, tum magorum populi Dei, tum magorum Gentium, illustratione gloriæ & philanthropias Dei. 554

* Ars Notoria nunquam edita. 583

De incantatione & Adiuratione, Colliq; suspensione Epistola authoris incerti. 637

Ioannis Tritemij abbatis Sphanheimensis in libros suos de de Steganographia Epistola siue Præfatio apologica. 641

& ex eiusdem

Quæstionum libello, Q. V. de reprobis atq; maleficis. 643. Q. VI. de potestate maleficarum: 648. & Q. VII. de permissione diuina. 654

P. N. D. L. S. S. antiquitatis studiosi, diuersa diuinationum genera. 662

CAPI-

CAPITVM ARGVMENTA TRIVM, HENR. CORN. AGRIPPÆ De Occulta philosophia, librorum.

Numerus anterior caput, posterior paginam significat.

PRIMI LIBRI CAPITA.

QVomodo à triplici mundo magi virtutes colligant, tribus his libris monstrabitur. Pag. 1
2 Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. 2
3 De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inuicem permixtionibus. 4
4 De triplici elementorum ratione consideranda: 5
5 De mirabilibus ignis ac terræ naturis. 6
6 De admirandis aquæ & aëris atq; ventorum naturis. 8
7 De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa: atq; quid elementis ipsis conueniat cum anima & sensibus, & moribus. 13
8 Quomodo elementa sint in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; Deo. 14
9 De virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus. 15
10 De virtutibus rerum occultis. 17
11 Quomodo virtutes occultę infunduntur rerum speciebus ab ideis per rationes animæ mundi, stellarumq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant. 18
12 Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ virtutes influant. 29
13 Vnde proueniant virtutes rerum occultæ. 29
14 De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. 22
15 Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. 24
16 Qualiter diuersarum virtutum operationes transfunduntur ab vna re in aliam &, sibi mutuò communicantur. 25
17 Qualiter per litem & amicitiam virtutes rerum inuestigandæ & experiundæ sunt. 26

18 De

18 De inimicitiarum inclinationibus. 28
19 Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum virtutes, quæ illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. 30
20 Quòd virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris. 31
21 De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantùm, & quæ remanent in illis etiam post interitum. 32
22 Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores stellis atq; signis distribuuntur. 33
23 Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. 35
24 Quæ res subsint Lunæ. 38
25 Quæ sunt sub Saturno. 39
26 Quæ sunt Iouialia. 40
27 Quæ referunt Martem. 40
28 Quæ sunt Venerea 41
29 Quæ sequuntur Mercurium. 42
30 Quod totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuuntur. ead.
31 Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. 43
32 Quæ subsunt signis ac stellis, earumq; imaginib. 44
33 De signaculis & characteribus rerum naturalium. 46
34 Quomodo per res naturales, earumq; virtutes, possumus allicere & attrahere influxus atque virtutes corporum cœlestium. 48
35 De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; vtilitate. 49
36 De vnione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ vitæq; sensibilis. 50
37 Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalib. & artificialibus cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus. 51
38 Quomodo dona, non solùm cœlestia & vitalia, verumetiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus. 52
39 Quòd certis quibusdam mundi materijs mundana numina, & horum numinum ministros dæmones allicere possumus. 54
40 De ligationibus: cuiusmodi sunt, & quibus modis soleat fieri. 54
41 De veneficijs, eorundemq; potentia. 55

42 De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus. 56
43 De suffitibus,& eorum ratione & potentia. 59
44 Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. 61
45 De collyrijs,vnctionibus,philtris,eorumq; virtutib. 62
46 De alligationibus,suspensionibus physicis. 64
47 De annulis,& eorum compositionibus. 65
48 De locorum virtutib. & quæ loca cuiq; stellarum correspondent. 66
49 De lumine & colorib. de lychnis & lampadibus, & qui colores quibus stellis, domibus & elemnntis distribuantur. 67
50 De fascinatione,atq; eius artificio. 70
51 De certis obseruationibus admirandas virtutes producentibus. 71
52 De vultu ac gestu,corporisq; habitudine & figura,& quæ ex his quibus stellis respondeant: vnde physiognomia, & metoposcopia & chiromantia, diuinationum artificia sua fundamenta habeant. 72
53 De diuinatione auspiciorum & auguriorum. 75
54 De diuersis quibusdam animantibus,& alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant. 76
55 Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ,ac de eius experiundæ aliquot regulis. 81
56 De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sint. 85
57 De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia; quatuor elementorum diuinationib. 86
58 De mortuorum reuiuiscentia, de longæua dormitione atq; inedia. 88
59 De diuinatione,quæ per somnia fit. 91
60 De furore & diuinationib.quæ in vigilia fiunt,de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. 92
61 De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus voluntatis. 94
62 De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. 97
63 Quomodo passiones animi mutant corpus propriū permutando accidentia,& mouendo spiritum. 98
64 Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine.Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imagina-

tiua non solùm in corpus, sed etiam in animam obtineat. 100
65 Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. 102
66 Quòd passiones animi plurimùm iuuantur ab oportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. 103
67 Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul cum illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus imprimere. pag. 104
68 Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores ad id quod desiderat. 105
69 De sermone, atq; virtutibus verborum. 106
70 De virtute propriorum nominum. 107
71 De sermonib. complexis, & carminibus, incantamentorumq; virtutib. & astrictionib. 108
72 De incatamentorum mirabili potentia. 110
73 De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. 111
74 De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia & planetas, secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. 112

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA.

LIBRI SECVNDI CAPVT

1 De necessitate mathematicarum disciplinarum, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. 118
2 De numeris eorundemq; potentia & virtute. 120
3 Quantas virtutes numeri possideant in rebus cùm naturalibus, tum transnaturalibus. 121
4 De vnitate, & eius scala. 122
5 De dualitate, & eius scala. 124
6 De triade, & eius scala. 126
7 De quaternario, & eius scala. 128
8 De quinario, & eius scala. 134
9 De senario, & eius scala. 136
10 De septenario, & eius scala. 137
11 De octonario, & eius scala. 146

12 De nouenario,& eius ſcala. 148
13 De decade,& eius ſcala, 150
14 De vndenario & duodenario, cum duplici duodenarij ſcala, Cabaliſtica & Orphica. 154
15 De numeris qui ſupra duodenarium ſunt, eorumque potentia & virtutibus. 159
16 De numerorum notis in certis geſticulationibus conſtitutis. 162
17 De varijs numerorum notis apud Rom. obſeruatis. 163
18 De notis Græcorum. 164
19 De notis Hebræorum & Chaldæorum,& quibuſdam alijs Magorum notis. 165
20 Qui numeri literis atribuantur, atq; de diuinatione per eoſdem. 167
21 Qui numeri quibus dijs ſacri ſunt, & qui quibus elementis adſcripti. 169
22 De planetarum menſulis, earumq; virtutibus & formulis,& quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. 170
23 De Geometricis figuris atq; corporibus, qua virtute in Magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atq; cœlo. 178
24 De Muſicali harmonia, eiuſq; viribus ac potentia. 180
25 De ſono atq; concentu: & vnde illis mirabilitas in operando. 182
26 De conuenientia eorum cum cœleſtibus:& qui concentus, quiq; ſoni ſingulis ſtellis reſpondent. 183
27 De humani corporis proportione & menſura harmoniaque. 186
28 De animæ humanæ compoſitione & harmonia. 198
29 De obſeruatione cœleſtium in omni opere magico neceſſaria. 199
30 Quando planetæ ſunt potentioris influentiæ. 200
31 De obſeruatione ſtellarum fixarum, earũq; naturis. 200
32 De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. 202
33 De 28. manſionibus Lunæ, earundemq; viribus. 203
34 De vero cœleſtium motu in octaua ſphæra obſeruando, ac de ratione horarum planetariarum. 206
35 Quomodo res quæq; artificiales, vt imagines & ſigilla ſimiliaque, virtutem aliquam ſortiãtur à corporibus cœleſtibus. 207
36 De imaginibus Zodiaci, quas inſculptæ à ſuis ſtellis concipiant virtutes. 208
37 De imaginibus facierum, earumq; virtutibus: atq; de his,

quæ extra Zodiacum sunt, imaginibus. 211
38 De imaginibus Saturni. 212
39 De imaginibus Iouis. 213
40 De imaginibus Martis. 214
41 De imaginibus Solis. ead.
42 De imaginibus Veneris. 215
43 De imaginibus Mercurij. ead.
44 De imaginibus Lunæ. ead.
45 De imaginibus Capitis & Caudæ Draconis Lunæ. 216
46 De imaginibus mansionum Lunæ. 217
47 De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. 219
48 De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. 220
49 De imaginibus quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operantis. 222
50 De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. 223
51 De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt: &, quomodo ex geomanticis figuris deducuntur, cum eorundem tabula. 226
52 De characteribus, qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. 228
53 Quòd nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. 231
54 De sorte: &, quando ac vnde illi diuinationis virtus contingat. 232
55 De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum. 234
56 Idem ratione confirmatur. 235
57 Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam. 236
58 De nominibus animarum cœlestium, eorundemque dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem. 237
59 De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemque variis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. 238
60 Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores: &, quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, sitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. 241

DE OC-

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA

LIBRI TERTII CAPVT

1 DE necessitate, virtute & vtilitate religionis. 247
2 De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in religione sunt. ibid.
3 Quæ dignificatio requiratur, vt quis euadat in verum magum, & mirandorum operatorem. 250
4 De duobus cæremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione. 252
5 De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis semitam perducunt. 254
6 Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. 255
7 Necessariam esse Mago veri Dei cognitionem, & quid de Deo veteres senserunt Magi atq; philosophi. 256
8 Quid de diuina Trinitate veteres senserint Philosophi. 258
9 Quæ sit vera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. 261
10 De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij attributa, Gentiles Deos & numina nuncupabant, deque decem Sephiroth, ac decem sacratissimis DEI nominibus illis præsidentibus: eorundemq; interpretatione. 262
11 De diuinis nominibus, eorundemque potentia & virtute. 265
12 De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora 272
13 De membris Dei, & de eorum in nostra membra influxu. 274
14 De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. 276
15 Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt Theologi. 279
16 De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognomentis variis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. 280
17 De eisdem iuxta Theologorum sententias. 283
18 De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq; casu, & naturis variis. 285

19 De corporibns dæmonum. 289
20 De infeſtatione malorum dæmonum,& cuſtodia nobis adhibita bonorum dæmonum. 280
21 De obſequẽdo ꝓprio genio,eiusq; natura indagãda. 293
22 Triplicem vniuſcuiuſq; hominis cuſtodem eſſe, & à quibus ſinguli procedant. 294
23 De lingua angelorum,eorumq; cum inter ſe,tum nobiſcum collocutionibus. 296
24 De nominibus ſpirituum, eorumq; varia impoſitione: deq; ſpiritibus qni præſunt ſtellis, ſignis, cardinibus cœli & elementis. 297
25 Quomodo Hebræorum Mecubales ſacra angelorum nomina è ſacris ſcripturis eliciant,atq; de ſeptuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei,cum tabulis Ziruph,& commutationum literarum & numerorum. 300
26 De inueniendis nominib. ſpirituum & geniorum à diſpoſitione corporum cœleſtium. 301
27 De arte calculatoria nominum eiuſmodi ex traditione Cabaliſtarum. 303
28 Quomodo nonnunquam ſpirituum nomina accipiuntur à rebus ipſis quibus præficiuntur. 305
29 De characteribus & ſigillis ſpirituum. 307
30 Alius characterizandi modus,à Cabaliſtis traditus. 308
31 Adhuc alius characterum modus atq; de ſignaculis ſpirituum,quę ſola reuelatione recepta ſunt. 312
32 Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones,& quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. 315
33 De vinculis ſpirituum,eorumq; adiurationibus & exterminijs. 316
34 De ordine animaſtico,atq; heroibus. 317
35 De dijs mortalibus atq; terrenis. 319
36 De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. 321
37 De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. 326
38 Quæ diuina dona homo deſuper à ſingulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat. 327
39 Quomodo ſuperni influxus cùm ſint natura boni, in iſtis inferioribus deprauentur, & malorum cauſę efficiantur. 329
40 Quod vnicuiq; homini impreſſus eſt character diuinus, cuius vigore poteſt pertingere ad operandum mirabilia. 331
41 Quid de homine poſt mortem,opiniones variæ. 332

42 Quibus rationibus magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. 344
43 De humanæ animæ potestate.in mente, ratione & idolo. 346
44 De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate. 349
45 De vaticinio & furore. 351
46 De prima specie furoris, à Musis. 352
47 De secunda specie furoris à Dionysio. 354
48 De tertia specie furoris, ab Apolline. 355
49 De quarta specie furoris, à Venere. 357
30 De raptu & ectasi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncope corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. 358
58 De somnio prophetico, 360
52. De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus. 363
53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula. 364
54 De munditia: & quomodo obseruanda. 366
55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquilitate atq; assensu. 368
56 De pœnitentia & eleemosyna. 371
57 De his, quæ extrinsecus administrata, ad expiationem cōducunt. 372
58 De adorationibus & votis. 373
59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generib. & modis. 375
60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus. 379
61 Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. 380
62 De consecrationibus & earum ratione. 381
63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporib. 383
64 De religiosis quibusdam obseruationib. cæremonijs & ritibus suffituum, vnctionum & similium. 387
65 Operis totius conclusio. 391

Capitum trium librorum de occulta philosophia

FINIS.

19 De corporibus dæmonum. 289
20 De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. 289
21 De obsequēdo ꝓprio genio, eiusq; natura indagāda. 293
22 Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. 294
23 De lingua angelorum, eorumq; cum inter se, tum nobiscum collocutionibus. 296
24 De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione: deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli & elementis. 297
25 Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum. 300
26 De inueniendis nominib. spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium. 301
27 De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione Cabalistarum. 303
28 Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. 305
29 De characteribus & sigillis spirituum. 307
30 Alius chacterizandi modus, à Cabalistis traditus. 308
31 Adhuc alius characterum modus atq; de signaculis spirituum, quę sola reuelatione recepta sunt. 312
32 Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur. 315
33 De vinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminijs. 316
34 De ordine animastico, atq; heroibus. 317
35 De dijs mortalibus atq; terrenis. 319
36 De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. 321
37 De anima humana, & per quæ media iungatur corpori. 326
38 Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat. 327
39 Quomodo superni influxus cùm sint natura boni, in istis inferioribus deprauentur, & malorum causę efficiantur. 329
40 Quod vnicuiq; homini impressus est character diuinus, cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. 331
41 Quid de homine post mortem, opiniones variæ. 332

42 Qui

42 Quibus rationibus magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. 344
43 De humanæ animæ potestate in mente, ratione & idolo. 346
44 De gradibus animarum, & earundem interitu, aut immortalitate. 349
45 De vaticinio & furore. 351
46 De prima specie furoris, à Musis. 352
47 De secunda specie furoris à Dionysio. 354
48 De tertia specie furoris, ab Apolline. 355
49 De quarta specie furoris, à Venere. 357
50 De raptu & ectasi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & syncope corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. 358
51 De somnio prophetico, 360
52. De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus. 363
53 Quomodo se disponere debeat volens suscipere oracula. 364
54 De munditia: & quomodo obseruanda. 366
55 De abstinentia, & ieiunijs, & castitate, solitudine, & animi tranquilitate atq; assensu. 368
56 De pœnitentia & eleemosyna. 371
57 De his, quæ extrinsecus administrata, ad expiationem cōducunt. 372
58 De adorationibus & votis. 373
59 De sacrificijs & oblationibus, eorumq; generib. & modis. 375
60 Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus. 379
61 Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. 380
62 De consecrationibus & earum ratione. 381
63 Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atq; diuos, ac de sacris temporib. 383
64 De religiosis quibusdam obseruationib. cæremonijs & ritibus suffituum, vnctionum & similium. 387
65 Operis totius conclusio. 391

Capitum trium librorum de occulta philosophia

FINIS.

H
AC
VT

C

la,la
fan
crea
dus
mu
om
lùm
poſ
cler
bus
cœl
gul
con
pot
atq
trib
con
mo
nen
um
libe
ſun

HENRICI CORN. AGRIPPÆ, EQVITIS AVRATI, ET VTRIVSQVE IVRIS DOCTORIS, SACRAE Cæſareæ Maieſtatis à conſilio, & archiuis indicarij, de Occulta Philoſophia,

LIBER PRIMVS.

Quomodo à triplici mundo Magi virtutes colligant, in tribus his libris monſtrabitur. CAP. I.

CVM triplex ſit mundus, elementalis, cœleſtis & intellectualis, & quiſque inferior à ſuperiori regatur, ac ſuarum virium ſuſcipiat influxum, ita vt ipſe archetypus & ſummus opifex per angelos, cœlos, ſtellas, elementa, animalia, plantas, metalla, lapides, ſuæ omnipotentiæ virtutes exinde in nos transfundat, in quorum miniſterium hæc omnia condidit atque creauit: non irrationabile putant Magi, nos per eoſdem gradus, per ſingulos mundos, ad eundem ipſum archetypum mundum, omnium opificem, & primam cauſam, à qua ſunt omnia, & procedunt omnia, poſſe conſcendere: & non ſolùm his viribus, quæ in rebus nobilioribus præexiſtunt, frui poſſe, ſed alias pręterea nouas deſuper poſſe attrahere. Hinc elementalis mundi vires, varijs rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philoſophia venantur: deinde cœleſtis, mundi radijs & influxibus, iuxta aſtrologorum regulas, & mathematicorum diſciplinas, cœleſtes virtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuerſarum poteſtatibus per religionum ſacras ceremonias corroborãt atque confirmant. Horum omnium ordinem & proceſſum, tribus his libris nunc tradere conabor: quorum primus contineat Magiam naturalem, alter cœleſtem, tertius ceremonialem. Sed neſcio an planè venia dignum ſit, me hominem ingenij ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduum, tam intricatum negotium, in ipſa mea adoleſcentia tam liberè aggreſſum eſſe: quamobrem quęcunq; hîc à me dicta ſunt, & inferius dicentur, his nolo quenquam plus aſſentiri,

neque ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse magiæ professorem. CAP. II.

MAgica facultas potestatis plurimæ compos, altissimis plena mysterijs, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & virtutem, totiusque naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter se differunt, & quomodo conueniunt, nos instruit: hinc mirabiles effectus suos producens, vniendo virtutes rerum per applicationem earum ad inuicem, & ad sua passa congruētia inferiora, superiorum dotibus ac virtutibus passim copulans atque maritans. Hæc perfectissima summaq; scientia, hæc altior sanctiorq; philosophia, hæc deniq; totius nobilissimæ philosophiæ absoluta consummatio. Nam cùm omnis philosophia regulatiua diuisa sit in physicam, mathematicam & theologiam: physica docet naturam eorum quę sunt in mundo, illorumq; causas, effectus, tempora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa vocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,
Quid generent, vnde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, variisq; coloribus Iris,
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde vel ætherea fulmen iaculetur ab aula:
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq; naturæ vis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarum speculatrix physica complectitur, & quæ canit Vergilius.

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua vi maria alta tumescant.
Obicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
Herbarum vires, animos, irasque ferarum,
Omne genus fruticum, lapidum quoque, reptiliumquè.

Mathematica verò docet nos planam, & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suscipere.

Aurea quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modò cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati demisso lumine solem.

Et

Et quæ canit Vergilius:

Quocirca certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq; vias, & sidera monstrat,
Defectus solis varios, lunæq; labores,
Arcturum, pleiadesq;, hyadas, geminósq; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem, quid Deus, ipsa docet quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes, sacraque mysteria: instruit quoque de fide, de miraculis, de virtute verborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysterijs signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos ritè scire atque callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atque ius religionum. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa complectitur, vnit atque actuat: meritò ergo ab antiquis summa sanctissimaque scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipuè Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeò, vt inuentores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum vestigia secuti sunt Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alij extiterunt antistites, vt Trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiam egregiè scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis commentariis illustrauit. Prætereà ad hanc artem Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorum discendam nauigarunt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonemque ob eam discendam compertum habemus, Memphiticos vates accessisse, & penè totam Syriam, Aegyptum, Iudæam, Chaldeorum scholas peragrasse, ne sanctissima eos magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicunque igitur

nunc in hac facultate ſtudere affectat, ſi non fuerit eruditus in Phyſica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuſlibet entis: & ſi non fuerit opifex mathematicæ, & in aſpectibus & figuris ſtellarum, ex quibus cuiuſlibet rei ſublimis virtus & proprietas dependet: & ſi non fuerit doctus in theologia, vbi manifeſtantur ſubſtantiæ immateriales, quæ diſpenſant & adminiſtrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatem: nullum enim opus ab ipſa Magia perfectum extat, nec eſt aliquod opus verè magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in ſe inuicem permixtionibus. Cap. III.

QVatuor ſunt elementa, & primaria fundamenta rerum omnium corporalium, ignis, terra, aqua, aër: ex quibus omnia elementata in iſtis inferioribus cōponuntur: non per modum coaceruationis, ſed ſecundum tranſmutationem & vnionem: rurſuſque cùm corrumpuntur, in elementa reſoluuntur. Nullum autem ſenſibilium elementorum purum eſt, ſed ſecundum magis & minus permixta ſunt, & in ſe inuicem tranſmutabilia: quemadmodum terra luteſcens diſſolutaque fit aqua, atque illa ingroſſata denſataque fit terra: per calorem autem euaporata tranſit in aërem, & ille ſupercaleſcens in ignem, & hic extinctus reuertitur in aërem, infrigidatus autem ex ſuperaduſtione fit terra aut lapis, aut ſulphur, ſicut hoc ex fulmine manifeſtum eſt. Plato autem cenſet terram omninò tranſmutabilem eſſe, cętera autem elementa in hanc & in ſe inuicem tranſmutari. Diuiditur itaque terra à ſubtilioribus nō tranſmutata, ſed ſoluta aut permixta in illa, quæ illam diſſoluunt, rurſuſque in ſeipſam remigrans. Vnumquodque autem elementorum duas ſpecificas qualitates habet, quarum priorem ſibi propriam retinet, in altera tanquam mèdia conuenit cum ſequenti. Eſt enim ignis calidus & ſiccus, terra ſicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atque hoc modo ſecundum duas qualitates contrarias elementa ſibi contraria ſunt, vt ignis aquæ, & terra aëri. Adhuc ſecundum alium modum elementa ſibi opponuntur. Nam quædam grauia ſunt, vt terra & aqua: & alia leuia, vt aër & ignis: quamobrem priora paſſiua poſteriora verò actiua Stoici nuncuparunt. Proinde adhuc Plato ſecundum alium modum diſtinguens, tres vnicuique aſſignat qualitates: igni videlicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obſcuritatem, denſitatem

& quie-

& quietem. Et secundum has qualitates contraria sunt elementa, ignis & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutuant, ita vt aër duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atque vnam terræ, videlicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obscuritatem & densitatem, & vnam ignis, videlicet motum. Sed ignis aëre duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior. Aër autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quemadmodum itaque se habet ignis ad aërem, sic aër ad aquam, & aqua ad terram: rursusque, sicut terra ad aquam, sic illa ad aërem, atque hic ad ignem. Atque hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, virtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facilè perficiet opera miranda atque stupenda, eritque consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda.

CAP. IV.

QVatuor itaq; quæ diximus sunt elementa, sine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, vt sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam vnitatem, vnde omnis virtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum virtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & varia, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc ad suam simplicitatem reuersis, virtus est super omnia complementum dans, omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertij ordinis elementa hæc primò & per se non sunt elementa, sed decomposita, varia, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium: ideoq; vocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis

effectus,

effectus, in quacunque re naturali, cœleſti & ſupercœleſti miranda ſunt, & plena myſteriis quæ operari poſſunt in magia tam naturali quàm diuina: per ipſa enim omnium rerum ligationes, etiam ſolutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio. & bonorum ſpirituum conciliatio ab illis deſcendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemque cognitione, nemo confidat ſe in occultis magiæ & naturæ ſcientiis quicquam poſſe operari. Quicunque autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in ſimplicia reducere nouerit, eorundemque naturam, virtutem, poteſtatem in numero, gradibus, & ordine, ſine diuiſione ſubſtantiæ diſcernere ſciuerit: is facilè obtinebit omnium naturalium rerum, & cœleſtium ſecretorum ſcientiam & operationem perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis.

CAP. V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo ſufficiunt, ignis & terra: hæc eſt patiens, ille agens. Ignis (vt ait Dionyſius) in omnibus & per omnia clarè venit, & remouetur, omnibus lucidus eſt, ſimul & occultus incognitusque: ipſe quando per ſeipſum eſt, non accedente materia in qua propriam manifeſtet actionem, immenſus eſt, & inuiſibilis, per ſeipſum potens ad actionem propriam, mobilis, tradens ſeipſum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ cuſtodia, illuminatiuus, circumuelatus ſplendoribus incomprehenſus, clarus, diſcretus, reſiliens, ſurſum ferens, acutè means, excelſus, non receptus contumelia minorationis, ſemper motus mouens, alterum comprehendens incomprehenſus, non indigus alterius, latenter creſcens à ſeipſo, & ad ſuſceptas materias manifeſtans ſuimet magnitudinem, actiuus, potens, ſimul omnibus præſens inuiſibiliter, neglectus eſſe non patitur: ad certa autem ſicut quædam vindicta generaliter & propriè ſubitò reducens in rationem, incomprehenſibilis, impalpabilis; non minutus, in omnibus ditiſſimus ſuimet traditionibus. Immenſa & improba rerum naturæ portio ignis eſt, (vt ait Plinius) & in quo dubium ſit, plura abſumat, an pariat. Ignis ipſe vnus eſt, & per omnia penetrans, vt aiunt Pythagorici: ſed in cœlo dilatatus, colluſtrans, in inferno verò coarctatus tenebroſus, & crucians, in medi-tullio de vtroq; participās. Ignis itaq; in ſe vnus, in recipiente multiplex, & in diuerſis diuerſa nota diſtributus, vt apud

Ciceronem testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinvētitius, quo vtimur: est in lapidibus, qui ictu chalybis excutitur: est in terra, quæ ex refossione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod ventis agitatum tepescit: est in aëre, quem sæpe feruescere videmus: & animalia quæque & viuentia omnia, & vegetantia calore nutriuntur: & omne quod viuit, propter inclusum ignem viuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus vitam tribuens. Interni ignis propria sunt ardor omnia consumens, & obscuritas cuncta sterilitate complens. Fugat itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat & hic noster ligneus eosdem, quatenus habet simulacrum, & vehiculum lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui verus ignis est pater luminum, à quo omne datum optimum venit splendorem ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanquam per media instrumenta illum in hunc ignem nostrum influens. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: Sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa suscipiunt à luce, non solum diuina, solari & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionū & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum. Ne loquare de Deo absq; lumine: iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes: nec illa amoueri, quousq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condantur: ipseq; omnipotens in veteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; vt in altari semper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacræ sacerdotes perpetuū seruabant custodiebantque. Omnium autem elementorum basis & fundamentum terra est: ipsa enim est obiectū, subiectum & receptaculū omnium radiorum influxumq; cœlestium: ipsa in se continet omnium rerum semina seminalesq; virtutes: ideo ipsa dicitur animalis, vegetalis & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex se ipsa est genitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & veluti prima parens, etiam omnium pullulatiua, centrum & fundamentum & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata: si demiseris aliquādiu sub diuo, mox cœlestibus viribus fœcundata & prægnans, ex se ipsa producet plantas, producet vermiculos &

animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suā congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restaurationis ac conseruationis nostræ verissima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; ventorum naturis. Cap. VI.

NOn minoris potentiæ sunt reliqua duo elementa, aqua videlicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, vt absq; illa nullum animal degere possit: nulla herba, nec planta quæuis, citra aquæ humectationem possit progerminare. In ipsa est seminaria omnium rerum virtus animalium primo, quorum semen aqueum esse manifestum est: sed & fruticum, & herbarum semina licet terrea sint, tabefieri tamen aqua necesse est, si fœcunda esse debeant: siue id fiat humore terræ imbibito, aut rore vel pluuia, vel de industria adiecta aqua. Sola siquidem terra & aqua, à Mose describuntur producere animam viuentem. Sed aquæ duplicem productionem tribuit, natantium videlicet in aquis, & volantium in aëre supra terram. Terrenarum etiam productionem ipsi aquæ partim deberi, eadem scriptura testatur, inquiens, quòd post creationem virgulta & plantæ non germinauerant, quia Deus non pluerat super terram. Tanta eius elementi potestas est, vt ne spiritualis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemum testatus est. Maxima quoq; eius in religione vis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor quàm ignis necessitas. Infinitæ eius vtilitates sunt, & vsus multiplex, resq; omnes ex eius potestate consistunt: vt quæ generandi, alendi, augmentandi vim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus aquam omnium rerum principium statuerunt, omniumq; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimum, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nam vt ait Plinius, terras deuorant aquæ, flammas necant, scandunt in sublime, & nubium obtentu cœlum sibi vendicant: eædem cadentes omnium terra nascentium causa fiunt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarum mirabili virtute etiam meminit Ouidius in his versibus.

——— Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.

Ad-

Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris vestris conterminus oris.
Electro similes faciunt, auroq; capillos.
Quódq; magis mirum, sunt qui non corpora tantùm,
Verùm animos etiam valeant mutare liquores.
Cui non audita est obscenæ Salmacis vnda?
Æthiopesq; lacus? quos si quis faucibus hausit.
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius vndis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncastius amnis.
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit.
Haud aliter titubat quàm si mera vina bibisset.
Est lacus Arcadiæ, Pheneum dixêre priores
Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto.
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Areceam & Raphaneam Syriæ vrbes admirabilem naturam: quod cum pleno deferatur alueo, per integrum sabbathum, mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum alueì sui præbet transitum: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundantiam: quamobrem incolæ illum sabbatheum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis Euangelium de piscina probatica, in quam post commotam ab Angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabatur. Eadem vis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nimpharum, qui in Eliorum agro apud Heracleam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore descendisset, abacto omni corporis vitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias, esse in Lyceo Arcadiæ monte fontem, qui Agriæ vocabatur, ad quem quoties regionis siccitas frugum interitum minaretur, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros veneratus latices, quercus ramum manu tenens, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tunc commotis aquis vapor exinde in aëra sursum latus in nubes conflabatur, concurrentibusq; nebulis cœlum omne obducebatur nubibus: quibus paulo pòst in pluuiam resolutis omnem regionem salubriter irrigabant. Verùm de a-

quarum miraculis præter cæteros autores multos scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullum alium, quod sciam, authorem reperta Superest de aëre dicere Hic spiritus est vitalis, cuncta permeans entia, omnibus vitam & consistentiam præbens, ligans, mouens, & implens omnia. Hinc Hæbreorum doctores illum non inter elementa numerant, sed velut medium & glutinum, diuersa in simul coniungens, & tanquam spiritum mundani instrumenti roborantem habens. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, alijsq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, non minus etiam rerum omnium cùm naturalium, tùm artificialium, & sermonum quorumcunq; species, velut deificium quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferens, corpora hominum & animalium per poros ingrediens, tam in somno quam in vigilia illis imprimens, variorum mirabilium somniorum, præsagiorum & auspiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt cur, transiens locum, in quo homo occisus fuerit, vel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore concitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidij speciebus, spiritum hominis, dùm vnà inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: vnde contingit sequi pauorem. Omne namq; subitò imprimens, naturam stupefacit. Hinc multi Philosophi arbitrati sunt, aërem causam esse somniorum, pluriumq; aliarum animæ impressionum, per dilationem idolorum, seu similitudinum, seu specierum, quæ deciduntur à rebus & sermonibus, in ipso aëre multiplicatis, quousq; perueniat ad sensus, & tandem ad phantasiam, & animam recipientis, videlicet quæ soluta cutis nec impedita, species huiusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsę namq; rerũ species, licet ex propria natura deferantur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aëre, acquirere aliquam impressionem, ex qua vnà cum aptitudine, à dispositione recipientis magis ferantur ad sensum vnius, quàm alterius. Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quamcunq;, longissimam etiam vel incognitam distantiam & mansionem, breuissimo tempore posse nunciare mentis suæ conceptũ: etsi tempus in quo istud fit, non possit præcisè mensurari, tamen intra viginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Trithemius Quomodo etiam idola quædam, non modò spiritualia, sed etiam naturalia à rebus

bus effluant vt puta per influxum quendam corporum à corporibus: atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumen, tum per motum, tum ad visum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos videmus, quomodo austro flante aër densatur in tenues nubes, in quibus veluti in speculo reflectuntur imagines valde distantes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decedẽtibus nubibus mox euanescũt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quomodo in nube aëris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus. Effigies corporum, inquit, naturæ vi in aëre humecto facilè effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidam ex visus debilitate contigisse, vt speculum illi fieret propinquus aër, & radius visiuus ad ipsum repercuteretur, nec posset penetrare, vnde quorsum ibat idolum suũ adversa facie sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas volumus imagines in aëre, etiam remotè, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines videntes, dęmonum aut animarum vmbras se videre putant: cum tamen non sint, nisi simulachra quædam sibiipsis cognata, ac vitæ omnis expertia. Et notum est si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisii quod per minimum foramen, solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, videri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigium admirandum magis vbi pictis certo artificio imaginibus scriptisuè literis, quis nocte serena plenę lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & vnà cum lunę radiis reflexis alius quispiam rei conscius per longam distantiam videt, legit & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandorum secretorum obsessis villis, & ciuitatibus vtilissimum artificium est olim à Pythagora factitatum, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi incognitum. Atq; omnia hæc & multò plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad visum, ita nonnunquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sint illis occultiora artificia, quo quis etiam per remotã distantiam, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, vel susurret in occulto. Ex aëre elemento sunt etiam venti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aër & conci-

ta-

tatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flantes, videlicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidente, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus versiculis complexus ait:

A summo Boreas. *Notus imo spirat olympo,*
Occasum insedit Zephyrus, venit Eurus *ab ortu.*

Notus ventus meridionalis, est nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus. quem Hieronymus vocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

---- madidis Notus *euolat alis,*
Terribilem picea tectus caligine vultum,
Barba grauis nymbis. canis fluit vnda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq; sinúsq;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis ventus est, violentus & sonorus, qui nubes discutiens, aërem serenum reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem.

Apta mihi vis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq; robora verto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cælo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exil ántq; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cùm subij conuexa foramina terræ,
Supposuiq; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq; tremoribus orbem
Concutio. -----

Zephyrus verò, qui & Fauonius, ventus leuissimus ab occidente flans, & placidè spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresq; producens: huic contrarius Eurus, qui & subsolanus, & apeleotes, ab oriente, ventus aquosus & nubificus, & rapidæ voracitatis: de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq; regna recessit,
Persidáq;, & radiis iuga subdita matutinis,
Vesper, & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro: *Scythiam, Septemq; triones,*
Horrifer inuasit Boreas: *contraria tellus*
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atque quid elementis ipsis conueniat cum anima, & sensibus, & moribus. CAP. VII.

POst quatuor simplicia elementa, proximè sequuntur ex illis composita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationem omnia elementa in compositionem conueniant, singula tamen vnum præcipuum elemẽtum sequuntur, imitanturque. Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descendunt, & ita concreti siccitate, vt liquefieri nequeant. Metalla autem aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua viscosa, siue ex aqueo argento viuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, vt nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus

Igneus est ollis vigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, vt eo extincto mox tota vita deficiant. Rursus vnumquodque illorum generum in se distinctum est per elementorum gradus. Nam inter lapides præcipuè terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei autem, quia transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, vt crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei, qui aquæ supernatant: & spongiosi sunt, vt lapis, spongiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur: aut ex ipso geniti sunt, sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atque asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentum viuum: aërea, cuprum & stannum: ignea verò, aurum atq; ferrum. In plantis quoq; terram imitantur radices, propter densitatem: folia autem aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elementorumque nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiam quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ viscera inhabitant, vt vermes & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, vt pisces: alia aërea, quæ extra aërem viuere nequeunt: sunt & ignea ignem habitantes, vt salamandræ, & quædã cicadæ, piraustas vocant: & quæ igneo quodam calore feruẽt, vt colũbæ, struthiones, leones, & quas vocat Sapiens bestias vaporem igneum spirãtes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus vitalis ignem, aquam verò humores. Et hi etiam elementis partiti sunt. nam rubra cholera

lera cedit igni, ſanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipſa deniq; anima, teſte Auguſtino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquam imaginatio, terram verò ſenſus. Atq; hi etiam inter ſe elementis diſpartiuntur. Nam viſus igneus eſt nec enim ſine igne & luce percipit. auditus aëreus eſt, nam aëre percuſſo ſonus efficitur: olfactus autem & guſtus ad aquam referuntur, ſine cuius humore, nec ſapor, nec odor fit: deniq; tactus totus terreus eſt, & craſſiora corpora ſibi adſciſcens. Actus quoq; & operationes hominis ab elemẽtis moderantur: tardus enim motus & ſolidus, à terra ſignatur: pauorem, & inertiam, & remiſſum opus, aqua ſignat: alacritatem, amicabiles mores, aër impetum acutum & iracundum, ignis. Elementa itaq; omnium prima ſunt, & omnia ex illis & ſecundùm illa ſunt, atq; ipſa in omnibus, & per omnia vires ſuas diffundunt.

Quomodo elementa ſunt in cœlis, in ſtellis, in dæmonibus, in Angelis in ipſo deniq; Deo. CAP. VIII.

EST Platonicorum omnium vnanimis ſententia, quemadmodum in Archetypo mundo omnia ſunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo, omnia in omnibus eſſe, modis tamen diuerſis, pro natura videlicet ſuſcipientium: ſic & elementa non ſolum non ſunt in iſtis inferioribus, ſed & in cœlis, in ſtellis, in dæmonibus, in angelis, in ipſo deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in iſtis inferioribus elementa ſunt craſſæ quædam formæ, immenſæ materiæ & materialia elementa: in cœlis autem ſunt elementa per eorum naturas & vires: modo videlicet cœleſti & excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœleſtis terræ ſoliditas illic eſt abſq; craſſitudine aquæ & aëris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non vrens, ſed lucens, omniaq; ſuo calore viuificans. Ex ſtellis prætereà ignei ſunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei qui incolunt orbem octauum, atq; Luna (quæ tamen à pleriſq; aquea putatur) quando videlicet terræ inſtar cœleſtes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate ſua illas nobis influit & communicat. Sunt etiam inter ſigna quædam ignea, quædã terrea, quædam aërea, quædam aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplitates diſtribuentes illis cuiuſq; elementi principium, medium & finem: ſic & principium ignis aries, progreſſum & augmentum Leo, finem, Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progreſſum Virgo, extremum Capricornus: aëris principium Gemini, proceſ-

ſum

sum Libra, terminum Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elemẽtis, conficiuntur omnia corpora. Iam verò etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: vt alij dicantur ignei, alij terrestres, alij aërei, alij aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuij, igneus Phlegeton, aëreus, Cocitus. Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in Euangelijs legimus ignem gehẽnæ & in ignem æternum, iu quem ire iubentur maledicti: & in Apocalypsi legitur, stagnum ignis: & Esaias de damnatis ait, percutiet eos Dominus aëre corrupto. & apud Iob, Ad nimium calorẽ transilient ab aquis niuium. Et apud eundẽ legimus, terram tenebrosam & opertã mortis caligine, terram miseriæ tenebrarum. Proinde etiam in supramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponuntur: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea vis, qua sunt firma Dei sedilia: est & elemẽtia pietasq;, aquea virtus mundans. Hinc à Psalmista vocantur aquæ, vbi de cælo ait: Qui regis aquas superiora eis. Sunt etiam in illis aër subtilis spiritus & amor ignis relucens: hinc vocantur à sacris literis, pennæ ventorum: & alibi de illis ait Psalmista, Qui facis angelos tuos spritus, & ministros tuos ignem vrentem. Ex ordinibus quoque angelicis ignei sunt Seraphim, & virtutes & Potestates: terrei cherubim: aquei throni, & archangeli: aërei dominationes & Principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorem? nonne de eodem dicitur, fons aquæ viuæ mundificans & regenerans? nonne idem spiraculum vitæ: idemque etiam Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur vbique & in omibus reperiri suo modo, nemo negare potest: Primum in istis inferioribus, sed fæculenta & crassa, in cœlestibus autem puriora & nitida: in supracœlestibus verò viuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elementa, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis virtutes, in inferioribus crassiores formæ.

De virtutibus rerum naturalium ab elementis proximè dependentibus. CAP. IX

VIrtutes rerum naturales quædam sunt elementales, vt calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & vocantur operationes seu qualitatea primæ & secundum

cundum actum. Hæ enim qualitates solæ totam omnino transmutant substantiam, quod aliarum qualitatum nulla facit: quædam verò insunt rebus ab elementis componentibus: tales etiam vltra qualitates primas, vt sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticæ, abstersiuæ, corrosiuæ, causticæ, apertiuæ, euaporatiuæ, confortatiuæ, mitigatiuæ, conglutinatiuæ, oppilatiuæ, expulsiuæ, retentiuæ, attractiuæ, repercussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ & aliæ plures. multa enim habet agere qualitas elementalis in mixto, quæ per se non operatur. Et hæ operationes dicuntur qualitates secundariæ, quia sequuntur naturam & mensuram mixtionis primarum virtutum, quemadmodum de his in medicorum libris copiosè tractatur; Sicut maturatio, quæ est operatio caloris naturalis secundum certam mensuram in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter congelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quandoq; agunt in membrum determinatum, vt prouocantes vrinam, vel lac, vel menstrua, & dicuntur qualitates tertiæ, quæ sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundum has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiam artificialiter fiunt, quæ homines valde admirantur: sicut est ignis aquam comburens, quem vocant ignem Græcum: cuius plures compositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiam ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper: & ignis qui pluuia, vel vento vel sole accenditur: & fit ignis qui vocatur aqua ardens, cuius confectio notissima est, qui nihil consumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & oleo incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec vento, nec aqua, nec vllo modo extingui possunt: quod penitus incredibile videtur, nisi fuisset famosissima illa lampas, quæ in templo Veneris quondam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquam extinguitur. Contrà etiam præparatur lignum, vel aliud quoddam combustibile, vt ab igne lædi non possit, & fiunt confectiones, quibus inunctis manibus possumus portare ferrum ignitum, aut mittere manum in metallum liquefactum, seu toto corpore ire in ignem absq; vllo malo, & horum similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestum vocat, Græci ἄσβεστον dicunt, quòd ignibus non absumitur, de quo Anaxilaus ait, circundatam eo arborem surdis, & qui non exaudiantur ictibus cædi.

Artificiosa multa admiranda.

De

De virtutibus rerum occultis. CAP. X.

INsunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, sicut fugare venenum, pellere anthraces, attrahere ferrum, vel quid aliud: & hæc virtus est sequela speciei, & formæ rei huius, vel istius. Vnde etiam exigua quātitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementali qualitati concessum. Nam hæ virtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimum possunt: elementalis autem virtus, quia materialis est, vt multum agat, multam etiam desiderat materiam. Vocātur autem proprietates occultæ, quia causæ earum latentes sunt, ita quòd humanus intellectus non potest eas vsquequaque inuestigare: quare philosophi maximam earum partem longa experientia plus quàm rationis indagine adepti sunt. nam vt in stomacho cibus digeritur per calorem, quem cognoscimus, sic transformatur per virtutem quandam occultam, quam ignoramus: non quidem per calorem, quia sic in foco potius apud ignem quàm in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus vltra elementales qualitates, quas cognoscimus, innatæ quædam aliæ virtutes, & ita à natura concreatæ, quas admiramur, ac sæpè stupescimus nobis ignotas, vel rarò, vel nusquam conspectas: vt de phœnice aue vnica seipsam renouante legitur apud Ouidium: *Proprietates occultæ cur dictæ.*

Vna est quæ reparat, seseipsa resemınat ales,
Assyrij phœnica vocant. Et alibi:
Conuenit *Aegyptus tanti ad miracula visus,*
Et *raram volucrem turba salutat ouans.*

Admirationem grandem tum Græcis, tum Romanis, olim de se Matreas peperit. Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet voraret. Vnde & hodie adhuc anxiè multi scrutantur, quænam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, omnia sunt occultarum virtutum opera. Sic auis struthio ferrum frigidum atq; durissimum coquit, & digerit in corporis sui nutrimentum: cuius stomachus traditur etiam ferro ignito non lędi. Sic pisciculus ille echines ita frenat ventorum impetus, & domat æquoris rabiem, vt quantumcunque etiam imperent & sæuiant procellæ, infinitis etiam velis per ventum tensis, tamen vsq; adeò solo tactu compescit & cogit stare nauigia, vt moueri nullo modo possint: sic salamandræ & pyraustæ bestiolæ viuunt in igne: licèt quandoque ardere videantur, tamen non læduntur. Simile est de *Matreæ fera*

est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonum, quod nec ferro, nec igne soluitur: cum quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcam Noë conglutinatam fuisse, ipsa à tot millibus annorum super mōtibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa vix credibilia, quæ tamen experiētia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorum vnum quempiam beato Antonio Eremitæ quondam locutum, & gentilem errorem in se animalibus colendis damnasse, communemque Deum pro se precandum orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorumque viuentem vnum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo virtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mundi, stellarúmq; radios: & quæ res hac virtute magis abundant. Cap. XI.

Platonici omnia inferiora ferunt esse ideata à superioribus ideis: ideam autem definiunt esse formam supra corpora, animas, mentes, vnam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilem, incorpoream & æternam: atque eandem idearum omnium esse naturam. Ponunt autem ideas primò in ipso quidem bono: hoc est, Deo, per causæ modum solum, esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine vlla varietate sit vnicum: conuenire tamen inter se essentia, ne Deus sit substantia multiplex. Ponunt secundò in ipso intelligibili, hoc est, in anima mundi, per formas propriè, atque insuper absolutis formis inuicem differentes, ita vt ideæ in Deo quidem omnes vna forma sint: in anima mundi verò multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanquam semina quædam infima formarum ab ideis infusa: ponunt in materia denique vt vmbras. Accedit ad hęc, quòd totidem sunt in anima mundi rationes rerum seminales, quot ideæ sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitque his omnibus proprietates. Ab his itaque stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorum virtutes & proprietates dependent, ita vt quælibet species habeat figuram cœlestem sibi conuenientem, ex qua etiam prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualem

qualem per rationes animæ mundi ſeminales propriam ab idea ſua ſuſcipit dotem. Sunt enim ideæ non modò cauſæ eſſendi alicuius ſpeciei, ſed etiam ſunt cauſæ cuiuſque virtutis, quæ tali ſpeciei ineſt: & hoc eſt, quod multi dicunt philoſophorum, quòd virtutibus certis, ſcilicet certam & ſtabilem rationem habentibus, non fortuitis, nec caſualibus, ſed efficacibus, ſed potentibus & indeficientibus, nihil fruſtrà, nihil incaſſum agentibus, mouentur virtutes in natura rerum exiſtentes, quæ quidem virtutes ſunt idearum operationes: quæ non errant niſi per accidens, ex impuritate videlicet & inæqualitate materiæ. hoc enim modo inueniuntur res etiam eiuſdem ſpeciei magis ac minus potẽtes, ſecundùm puritatem vel confuſionem materię. omnes enim influxus cœleſtes impediri poſſunt per confuſionem & inhabilitatem materiæ. Vnde Platonicis ipſis in prouerbio fuit, ſecundùm merita materiæ infundi virtutes cœleſtes. de quo Vergilius meminit, vbi canit:

Igneus eſt ollis vigor & cœleſtis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hę res, in quibus minus immergitur idea materię, hoc eſt, quæ ſeparatorum maiorem accipiunt ſimilitudinem, virtutes habent potentiores in operatione, ſimiles operationi ideæ ſeparatæ. Scimus itaque ſitum ac figuram cœleſtium cauſam eſſe omnis mobilis virtutis, quæ eſt in ſpeciebus inferioribus.

Quomodo diuerſis indiuiduis, etiam eiuſdem ſpeciei, diuerſæ virtutes influant. CAP. XII.

INdiuiduorum ſingulares etiam dotes plurimis inſunt, tam mirabiles, quàm in ſpeciebus, etiam à figura cœleſtium, ſituque ſtellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit eſſe ſub determinato horoſcopo & conſtellatione cœleſti, contrahit cum eſſe mirabilem quandam virtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiam præter eam quam habet à ſua ſpecie, cùm per influxum cœleſtium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi: quæ quidem talis eſt, qualis eſt obedientia noſtri corporis ad noſtras animas. Nos enim ſentimus in nobis id, quod ad quamcunque formam concipimus. Mouetur corpus noſtrum delectabiliter, vel horrendo, vel fugiendo: ſic frequenter animæ cœleſtes, quando diuerſæ concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: ſic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione ſuperiorum motuum: ſic etiam virtutes diuerſas, non modò res naturales, ſed etiã quandoque res

artificiales concipiunt, & hoc maximè si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna: Quæcunque hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus varij effectus, inclinationes & mores, non tantummodò à materia variè disposita, vt plerique opinantur, sed ab influxu vario, & forma diuersa: non quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus variè distribuuntur ab ipsa omnium prima causa Deo, qui idem manens distribuit singulis vt vult: cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; virtutes omnes à Deo per mundi animam, particulari tamen virtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant virtutes rerum occultæ.

CAP. XIII.

OMnibus notum est, virtutem quandam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia virtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius confricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut vix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plantarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: Iaspis sanguinem comprimit: echines nauem sistit: rhebarbarum choleram depellit: Chameleontis iecur summis rogulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis visum perstringit, & gestantem inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat: Synochitides vmbras inferorum educit: Anachitides diuorum imagines apparere facit: Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri: & Latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, vt quocunque venissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata, vel saltem in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius, se à numine edoctum multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuam vitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere, qui cùm paruum tempus viuentes, malis auidè studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neque diis ipsis parsuros. Verùm vndenam sint hæ virtutes, nemo ex his prodidit, qui de

rerum proprietatibus ingentia volumina ediderunt, non Hermes, non Bochus, non Aron, non Orpheus, non Theophrastus, non Thebith, non Zenothemis, non Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, non Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi fassi sunt, quod Zacharias ad Mithridatem scribit, magnam vim, & humana fata lapidum herbarumque virtutibus inesse. Vnde igitur hæc veniant, altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, a suis sensibus & qualitatibus non discedens, hæc ab elementis, earundemque qualitatibus prouenire: quod forte verum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has virtutes attribuunt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quamuis hi autores sibi inuicem aduersari videantur, nullus tamen eorum, si rectè intelligatur, à veritate discedit: cùm omnia eorum dicta ad eundem effectum in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium virtutum finis & origo, sigillum idearum ministris suis præstat intelligentiis: qui tanquam fideles executores, res quasque sibi creditas ideali virtute consignant cœlis atque stellis, tanquam instrumenta, materiam, interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quę in maiestate diuina, vt ait Plato in Timæo, per astra deducenda resident: easque dator formarum distribuit per ministerium intelligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, vt omnis virtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsidentibus. Prouenit itaque forma & virtus primò ab ideis: deinde ab intelligentiis præsidentibus & regentibus, postea à cœlorum aspectibus disponentibus, porrò ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per virtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusque rei effectus & virtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in vnaquaque herba & lapide, sed maior in stella, vltra quam etiam ab intelligentiis præsidentibus vnaquæque res multa sibi comparat: potissimè autem à suprema

causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, veluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite Dominum vniuersa germinātia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes volucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuum, quam rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, vnaquæque res determinatum habet in archetypo particularem locum, vnde viuit & originem trahit: omnisq; virtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, verborum & orationum & omnium quæ sunt à Deo, insita est. Qui licèt per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omissis his mediis, aut suspenso eorum ministerio, immediatè ex seipso illa facit Deus, quæ opera tunc miracula vocantur. nam cùm primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alij vocant, necessario agant, & effectus suos necessariò producant: nonnunquam tamen pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit Deus, vt ab illius imperij & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxima Dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combussit pueros: sic sol ad imperium Iosuæ à cursu suo vnius diei spacio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes nullo rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit vinculum occultarum virtutum. CAP. XIV.

DEmocritus autem & Orpheus, & multi Pythagoricorum, cœlestium vires, inferorumque naturas diligentissimè perscrutati, omnia plena diis esse dixerunt, nec abs re: siquidem nulla res est tam præstantibus viribus, quæ viduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos autem vocabant virtutes diuinas in rebus diffusas: quas Zoroaster diuinas illices, Synesius symbolicas illecebras, alij vitas, alij etiam animas nominabant: & ab his virtutes rerum dependere dicebant: quia solius animę sit, ab vna materia extendi in res alias, circa quas operatur, sicut homo, qui extendit intellectum ad intelligibilia, & imaginationem ad imaginabilia: & hoc est

quod intelligebant dicentes, videlicet vnius entis animam egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipsum, & suas operationes impedire: quemadmodum adamas impedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cùm verò anima primum mobile sit, & vt dicunt, sponte & per se mobile: corpus verò vel materia per se ad motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: iccircò ferunt opus esse excellentiori medio, scilicet, quod sit quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus, quò videlicet anima corpori connectatur. Medium autem tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiam quintam: quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum super illa aut prętér illa subsistens. Talis igitur spiritus necessariò requiritur tanquam medium, quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi, qualis in humano corpore noster: sicut enim animæ nostræ vires per spiritum adhibentur membris, sic virtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia. Nihil enim reperitur in toto mundo, quod suæ virtutis scintilla careat, magis tamen ac maximè infunditur his, qui huiusmodi spiritus plurimum hauserint: hauritur aũt per radios stellarum, quatenus res his se reddunt conformes. Per hunc itaq; spiritum omnis occulta proprietates propagatur, in herbas, lapides, & metalla, & in animãtia, per solẽ, per lunam, per planetas, perque stellas planetis sublimiores. Potest autem hic spiritus nobis prodesse magis, si quis illum sciuerit ab aliis elementis plurimum segregare: aut saltem his rebus plurimùm vti, quæ hoc spiritu plurimùm abundant. Hæ siquidem res, in quibus spiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, potentius perfectiusque agunt, tum etiam promptius generant sibi simile. Est enim omnis generatiua & seminaria virtus in eo: quare Alchimistæ nituntur eum spiritum ex auroque secernere: quem ritè segregatum & extractum, si posteà illum cuiuis eiusdem generis materiæ, hoc est, cuiuis metallorum adhibuerint, aurum statim argentúmve conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquando vidimus: sed non plus auri fabricare potuimus, nisi quantum erat illud auri pondus, de quo spiritum extraximus. Nam cùm sit ille spiritus forma extensa, & non intensa, non potest vltra suam mensuram imperfectum corpus in perfectum permutare: quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare & experiri virtutes rerum, per viam sumptam à similitudine. CAP. XV.

PAtet ergo, in rebus proprietates occultas non ab elementali natura, sed cœlitùs insitas, sensibus nostris occultas, rationi vix denique notas: quæ quidem à vita spirituq; mundi per ipsos stellarum radios proficiscuntur, quæ à nobis nō aliter quàm experientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ô cupiens, qui in hoc studio operari affectas, considerare debes, quòd vnaquæque res mouet & conuertit ad suum simile, & inclinat ad seipsum, secūdum totum posse suum, tam in proprietate, scilicet in virtute occulta, quàm in qualitate, scilicet virtute elementali. Quandoq; etiam in ipsa substantia, sicut in sale videmus. nam quicquid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cùm agere cœperit, non ad inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & consentaneum: quod etiam manifestè videmus in animantibus sensibilibus, in quibus cibum non in herbam, vel plantam, nutritiua virtus transmutat, sed in carnem transmutat sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qualitatis, vel proprietatis excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, tristitia, iracundia, amor, odium, vel quæuis alia passio, aut virtus, siue insit ipsis per naturam, siue quandoq; etiam per artem vel casum, vt audacia in meretrice: hæ res ad talē qualitatem, passionem, virtutem, maximè mouent & prouocant. Sic ignis mouet ad ignem, & aqua mouet ad aquam, & audax mouet ad audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrum, & pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro, sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant: simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt podagricis, adalligati ita, vt pes pedi, manus manui, dextro dexter, sinistro læuus suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad sterilitatem: & ex eo maximè testiculi, & matrix vel vrina. Sic ferunt mulierem non concipere, quæ accipit omni mense de vrina mulæ, vel aliquid infusum in ea. Si igitur volumus operari ad aliquā proprietatem vel virtutem, quæramus animātia, vel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, & ex his assumamus nobis partem, in qua talis proprietas vel virtus maximè viget: vt si quando velimus promouere amorē, quæramus aliquod animal, quod maximè diligit, cuiusmodi sunt, columba, turtur, passer, hirundo, motacilla: & ex his assumamus membra, vel partes, in quibus maximè viget Venereus appetitus, quæ

ſunt, cor, teſticuli, matrix, Priapus, ſperma, menſtruum. Atq; id fiat eo tempore, quando hæc animalia tali affectu maximè capiuntur, & intendunt: tunc enim valde prouocant amorem, & inferunt. Simili modo ad augendam audaciam, quæramus leonem, vel gallum, & ex his capiamus cor, vel oculos, vel frontem. Et ſic intelligendum eſt, quod dicit Pſellus Platonicus, quòd canes, & corui, & galli conferunt ad vigiliam: etiam philomela, & veſpertilio, & noctua, atq; ex his maximè caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, ſi quis cor corui vel veſpertilionis ſuper ſe portauerit, non dormitabit donec deponatur. Idem facit caput veſpertilionis aridum alligatum in dextro brachio vigilantis. Nam ſi ponatur ſuper dormientem, fertur non excitari, donec depoſitum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiunt loquacem, & ex his maximè lingua & cor. ſic lingua ranæ aquaticæ ſuppoſita capiti facit loqui in ſomnis: & cor bubonis impoſitum mammæ mulieris dormientis ſiniſtrę, fertur efficere, vt omnia ſecreta pronunciet: idem fertur efficere cor noctuę, & ſebum leporis poſitum ſuper pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad vitam conferunt longæuam: & quæcunq, habentia in ſe virtutem renouatiuam, conferunt ad noſtri corporis renouationem & iuuentutis reſtitutionem, quod medici ſe noſſe multoties oſtenderũt: ſicut manifeſtum eſt de vipera & ſerpentibus. Et notum eſt, quòd cerui renouant ſenectutem ſuam comeſtione ſerpẽtum: eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem ſibi conſtruit, & ſimilis virtus eſt in pellicano: cuius dexter pes ſi ſub fimo callido ponatur poſt tres mẽſes regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibusdam confectionibus ex vipera & elleboro, & ex quorundam eiuſmodi animalium carnibus confectis, promittunt reſtituere iuuẽtutem, & reſtituũt quandoq;, nonnunquam etiam talẽ, qualem Medea Peliæ ſeni promiſſam reſtituit. Creditum quoq; eſt, vrſi ſanguinem applicato ore è recẽti vulnere hauſtum, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præſtari: quia id animal robuſtiſſimum ſit.

Qualiter diuerſarum virtutum operationes transfundantur ab vna re in aliam, & ſibi mutuo communicantur. CAP. XVI.

SCire debes, tantam eſſe rerum naturalium potentiam, quòd non modò cunctas res ſibi propinquãtes ſua virtute efficiant: verum etiam præter hoc infundant ipſis conſimilem potentiam, per quam hac eadem virtute ipſę etiam cætera afficiant, quemadmodum in magnete videmus:

qui quidem lapis non solum annulos ferreos trahit. sed vim etiam annulis ipsis infundit, qua hoc idem efficere possunt: qualem vidisse referunt August. & Albertus. Hoc modo fertur, quòd meretrix publica in qua est audacia & impudentia exterminata, hac ipsa proprietate cuncta sibi propinqua afficit, quæ deinde reddunt eam alijs. Ideo dicunt, quod si quis induat vestem vel camisiam meretricis, vel secum habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudens & luxuriosus: simili modo dicunt pannum, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatem aliquam tristitiæ & saturnalem: & laqueum suspēdiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ viridi excæcatæ, & vnà in vitreo vase annulos includat ferro solido vel auro, cum recepisse visum lacertam apparuerit, per vitrum emissa annulos contra lippitudinem valere. Idem quoque in mustela & annulis valere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam visum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea àd amorem vel beneuolentiam vtimur.

Qualiter per litem & amicitiam, virtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

Restat nunc videre, quòd omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquid timendum & horribile, inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans. sic in elementis, ignis aduersatur aquæ, & aër terræ: cæterùm inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & venus: Iouis amici sunt omnes planetę præter Martē: sic & Martem omnes odio habent, præter venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars. Mercurius & Luna: venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurij amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quādo videlicet habent domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorum, quorum exaltationes oppositæ sunt: vt Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurij. Fortissima autem est amicitia eorū qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, Venus cum Luna, similiter Iupiter cum

Venere:& est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: vt Saturni cum venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis, cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cũ Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitiæ superiorũ tales sunt inclinationes rerum illis subditarum in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quædam rerum in se inuicem, appetendo talem vel talem rem, si absit: & moueri ad illam, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrarium, & horrendo proximationem eius, nec quiescecere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes verò amicitiæ in vegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes in attractiuum ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam, iaspis in partum: achates in facundiam. Simili modo naptha trahit ignem, prosilitq; in eam vndecunq; visam: similiter aproxis herbæ radix, à longinquo attrahit ignem, vt naptha: & similis inclinatio est inter palmam masculinam & fæmininam: quarum cum ramum vnius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant vites vlmum, & opium: & oliua myrtum mutuò diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus verò amicitia est inter merulam & turdum, cornicem & ardeolam inter pauones & columbas, turturres & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et varijs albæ iunguntur sæpè columbæ,
Et niger à viridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiã cum alijs rebus, vt cũ metallis, & lapidibus, & cũ vegetabilibus: sic feles siue catus gaudet nepta herba, ad cuius affricationẽ cõcipere traditur, & defectũ masculi supplere: & equę in Cappadocia se flatui venti exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu concipiũt: sic ranæ, buffones, serpẽtes, & quæcũq; venenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferũt medici, si quis comederit ridẽdo moritur. rursus testudo quãdo venatur à serpente, comedit origanũ, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutẽ quęrit: & mustela pugnatura contra regulũ comedit rutam: vnde cognoscimus origanũ & rutam virtutẽ possidere contra venena. Sic in quibusdã animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis. Nam buffo quãdo alieno morsu & veneno vulneratur, solet adire rutam vel saluiam, & locum vulneris

affricare

affricare, & ſic à periculo veneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborũ remedia,& rerum virtutes edocti ſunt: ſic chelidoniam viſui ſalubrẽ herbam hirundines mõſtrauére, quæ cum ea pullorum ſuorũ oculis medentur: & pica cum ægrotat, lauri folium in nidũ immittit, & ita cõualeſcit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merulæ lauri folijs annuum faſtidium purgant, quo etiam corui chamæleontis venenum extinguũt: & leo ſi febricitat, vorata ſimiâ convaleſcit: vpupa vua paſta læſa, adianto ſibi medetur: ſic dictamnum herbam ad extrahendas ſagittas vtilẽ cerui docuerũt: ſiquidem percuſſi telo, hoc eius herbæ paſtu eijciunt: idem faciunt capræ Cretenſes: ſed ceruæ paulò ante partum, purgant ſe quadam herba, quæ ſeſellis dicitur: ſimiliter phalangio tacti cancros, edendo ſibi ſalutem quærunt. Sues etiam à ſerpentibus læſę, eodem ſibi paſtu medentur: & corui cùm venenatos ſe ſentiũt toxico Gallico, quercum, vèl, vt alij dicunt, coruatiuam quærũt pro medela. Elephantes chamæleõte deuorato, ſibi ſuccurrunt oleaſtro. Vrſi à mandragora læſi deuoratis formicis euadunt: medentur ſibi anſeres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba ſideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum ſibi humanis ſtercoribus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitiarum inclinationibus. CAP. XVIII.

E Converſo ſe habent inimicitiarum inclinationes: ſunt autem ſicut odium naturæ inclinationes eiuſmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperioſa, vt res fugiat ſuum contrarium, vt propellat tanquam fugiẽtia à facie eius. Eiusmodi inclinationes habet rheubarbarũ in choleram, theriaca in venenum, ſaphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethyſtus in ebrietatem: iaſpis in fluxum ſanguinis, & noxia phantaſmata: ſmaragdus, & agnus caſtus in libidinem: achates in venena: Pæonia in morbum caducum: corallus in atræ bilis illuſiones, & dolores ſtomachi: topazius in ardores ſpirituales, vt ſunt auaritæ, luxuriæ, & omnes exceſſus amoris. Similis eſt inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam veſpertilionis, & ad cor vpupæ, à quorum præſentia fugiunt: eſtq; etiam origanum ſoliſugis contrarium, & ſalamandris reſiſtit: & cum braſſica tam pertinaci odio diſſentit, vt alternatim ſeſe conficiant: ſic oleum oderunt cucumeres, vt in hamum ſeſe curuent, ne attingant: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco vbi àbſcõditum

ditum fuerit cum quibusdam alijs rebus: sic adamas dissidet cum magnete, vt iuxta positus non sinat ferrum attrahi: & apium raninum fugiunt oues tanquam mortiferum: & quod mirabilius est signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apij ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, vt nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: vnde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea vetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intantum, vt visu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt: & interficiunt cum eo ictus invnguentes scorpionum. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ scorpionis curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabores, aspides, & ichneumones. Fertur quoq; serpētibus nihil æquè aduersari quam cancros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro torqueri serpentes, etiam scorpius & crocodilus se mutuò perimunt. & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilem reddet: otidis auis euolat viso equo, & ceruus fugit visa vipera: elephas audito grunnitu suis, & leones viso gallo timent: & pantheræ non attingunt pervnctos iure gallinarū, præcipuè si allium fuerit ei incoctum. Est etiam inimicitia inter vulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluus & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepij & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Item polypum in tantum locusta pauet, vt si iuxtà videat, omninò moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, vt ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earum attingere: & si pelles vtriusq; contrariæ suspēdantur, ferunt decidere pilos pantheræ, dicitq; Orius Apollo in hieroglyphicis, si quis hyenæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo læditur, & intrepidè prætterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi contra se, & horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspēdatur cauda, vel pellis, vel caput lupi suprà præsepe, tristantur oues, nec comedunt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalom parua auis oua corui frangens, cuius pulli infestantur à vulpibus, inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; vellit: quod vbi viderint corui, contrà auxiliantur, velut

Animalū antipathia atq; dissidium.

velut aduersus communem hostem. Achantis auicula in spinis viuens, iccirco asinos odit flores spinę devorantes. Egithus verò auis minima in tantum cum asino dissentire fertur, vt sanguinem eorum constet non coire, quo etiam rudēte egithi oua & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantum dissentire fertur, quòd si ab eadem planata fuerit, vel infructuosa perpetuò manere, vel omninò arescere dicitur. Nihil magis timet leo, quàm faces ardentes, neq; vlla alia re atq; his domari creditur, & lupus neq; ferrum timet, neq; hastā, sed lapidē, cuius proiectu vulnere facto gignūtur lupo vermes. Reformidat camelum equus, adeò vt nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furens viso ariete mitescit. Coluber nudum hominem timet, quem vestibus persequitur, taurus ferociens si ficui alligetur, conflaccescit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia diffidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sint rerum virtutes; quæ illis à tota specie insunt aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

INsuper considerare debes, virtutes rerum inesse quibusdam secundum speciem: vt audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu voracitas in lupo, insidiositas & fraudulentia in vulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melācholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium virtutum species comitatur. Quædam verò insunt rebus secūdum indiuiduum, quemadmodum sunt quidam homines, qui vehementer abhorrent aspectum cati, ita vt sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Avicenna, tempestate sua vixisse hominem, quem fugerent venenata omnia, morientibus omnibus, quę fortè mordicus illum apprehendissent, ipso omninò illæso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia vidisse puellam, quæ araneas in escam venabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quod indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem confert omni ægritudini, ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares

res multæ virtutes, à corporibus cœlestibus infusæ, quod superius monstrauimus.

Quod virtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam verò in certis suis particulis aut membris. CAP. XX.

RVrsus considerare debes, virtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, vel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam præcipuam suam partem, sed secundū suam totam substantiam. Sic hyena habet secundum suam totam substantiam, quòd vmbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert visui, non secundum aliquam, sed secundum omnes suas partes non minus radice, quàm folijs & semine: & sic de similibus. Quædam autem virtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solùm in lingua, vel oculis, vel alijs quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & cataplepæ est virtus violentissima occidendi homines, vbi ipsos viderit: similis virtus est in oculis hyenæ, quæ quodcunq; animal lustrauerit, e vestigio hæret, stupescit, & mouere se non potest. Similis virtus est in oculis luporum quorundam, qui si quem prius viderint, stupescit, & raucescit adeò, vt si clamare voluerit non habeat vocis ministerium de hoc Vergilius meminit. Vbi canit;

——— *Vox quoq; Mœrim*
Iam fugit ipsa lupi, Mœrim videre priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi leguntur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius commutauerant, propterea a Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyrijs vtuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde vpupæ, non ex capite, pede vel oculis sic fel stellionum in aqua tritum, fertur congregare mustelas, nō cauda vel caput: & fel caprarum vase æneo in terram conclusum, ranas congregat: & iecur caprinum papillionibus & tineis omnibus contrarium est: & cor canis habentem fugiunt canes: & vulpes gallinaceos non attingunt qui vulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas virtutes per diuersas partes diuersimodè dispersas, prout ipsis secūdum receptibilium diuersitatem cœlitus infun-

Cur oculis & non aliis partibus potissimū vtātur fascinatores.

tur

tur:quemadmodum in corpore humano ossa non recipiunt nisi vitam, oculi verò visum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimum, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mundati, quod nulli ruptioni obnoxium, nec igne quidem vincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (vt dicunt) vel vt planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ virtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De virtutibus rerum quæ insunt ipsis in vita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. CAP. XXI.

SCire preterea oportebit, quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in vita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimunt visu, quando viuunt: post mortem verò nihil tale agunt : sic tradunt in torminibus anatem viuam apposita ventri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas, Si accipiatur cor recenter extractum ex animali, & adhuc calens, atq; viuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor vpupæ, vel hirundinis, vel Mustelæ, vel talpæ, eo adhuc viuente & palpitante, confert ei ad memoriam, reminiscentiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quòd scilicet quæcunq; colligenda sunt ex animalibus siue lapides, siue membra, siue excrementa, vt pili, stercus, vngulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc viuentibus, auferri debent: atq; etiam, si fieri potest, ipsis postea adhuc viuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam viuam remittas in aquam: si colligas dentem vel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, Si quis extrahat ranæ marinæ viuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, vera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita vt cæcas demittant in aquam, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare vigiliam somno fugato, tradunt. Similiter pastinacæ radius adalligatus vmbilico fertur faciles partus facere, si viuenti ablatus sit, ipsaq; denuò in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatum contra epiphoras prodesse, si serpens viuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine

rus,cui si eruatur oculus,& alligetur fronti patientis,ophtalmiam sanare dicitur,pisci verò oculum renasci:sed altero illum capi lumine,qui viuentem non dimiserit.Item dentes omnium serpentum,quando viuis exempti sunt, suspensi supra patientem,quartanam sanare dicuntur:similiter dentes talpæ viuæ exempto ea dimissa,sanari dentium dolores, nec adlatrare canes,caudam mustelæ,quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus,linguam chameleontis, si viuenti erepta sit,ad iudiciorum euentum pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domum: cauendum autem ne domo inferatur.quia esset perniciosissimum. Sunt adhuc proprietates post mortem remanentes:ac de his dicunt Platonici,quod res in quibusdam minus mergitur idea materię in his adhuc postquam mortuæ sunt,& defunctæ fuerint, id quod immortale est,mirabilia operari non cessat.Sic in herbis & plantis,auulsis & arefactis adhuc viget & operatur ipsa virtus ab idea quondam infusa.Inde est,quòd sicut aquila in vita sua omnes aues superat & vincit: sic etiam ea defuncta,pennæ eius omnes aliarum auium pennas & plumas destruunt & corrodunt:eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles consumit: & pellis hyænæ destruit pelles pantherę:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo, sed etiam quandoq; in harmonia vocali:sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi,obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle ericij marini, procul fugat omnia reptilia,per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit:& fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri consonantiam,manifestum est.

Quæ post mortem vires suas retineant.

Tympanorum ex diuersis pellibus diuersi effectus.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cælestibus, & quomodo humanum corpus ipsaq; hominum exercitia & mores,stellis atq; signis distribuuntur. CAP. XXII.

MAnifestum est quod omnia inferiora subsunt superioribus,& quodammodo (vt inquit Proclus) sibi inuicem insunt,scilicet in infimis suprema,& supremis infima: sic in cœlo sunt terrena,sed sicut in causa modoq; cœlesti:& in terra sunt cœlestia,sed modo terrestri.scilicet secundum effectum:sic dicimus esse hic entia quędam solaria, quædam lunaria,in quibus Sol & Luna causant aliquid suæ virtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & pro-

prietates consimiles operationibus stellarum ac figurarum quibus subsunt: si cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonem solis domum, & arietem solis exaltationem: sic martialia conferūt capiti & testiculis, propter arietem & scorpionem: hinc quibus vino inebriatis sensus titubant, & caput dolet, missis in aquam frigidam testibus, acetoue dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionem, solem præesse cerebro & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui vitæ: linguæ verò & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tàm interiorum quàm exteriorum: insuper manibus, pedibus, cruribus, neruis, & virtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, vesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ virtuti: Saturnū hepati & carnosiori parti stomachi. ventri quoq; & vmbilico Iouem: vnde in Iouis Ammonij templo effigiem vmbilici repositam tradit antiquitas. Sunt præterea qui illi etiā costas, pecten, intestina, sanguinem, brachia & dextram manum, ac sinistram aurem, ac virtutem naturalem attribuunt: sanguini autem & venis, & renibus, & chysti fellis, natibus & dorso, & decursui spermatis, & vi irascibili, præficiant Martem. Iterum renibus & testiculis, vuluæ & matrici, & genitali semini, & vi concupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, ventri, pectini, & vmbilico & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt, vt ossi sacro, & spinæ dorsi, & lumbis: prçterea, capiti & ori, quo osculum amoris pignus donatur, præesse dicitur. Luna verò etsi totum corpus, & singula membra pro varietate signorum sibi vendicet, tamen peculiariter sibi adscribuntur cerebrum, pulmo, medulla spinæ dorsi, stomachus, & menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister cum crescendi vigore. Ipse verò Hermes in animalis capite septem dicit esse foramina, septem planetis distributa, videlicet aurem dextram Saturno: sinistram Ioui: narem dextram, Marti: Veneri, sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunæ: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præest pectori, pulmoni, stomacho & lacertis: Leo præest cordi & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & vuluam & matricem: Sagittarius dominatur femori, atq; subinguinibus: capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias:

Vmbilici effigies cur in templo Iouis Ammonij

Humani corporis partes quibus planetis atq; zodiaci signis subsint.

Pisces

Pisces regunt pedes. Et sicut horum signorũ triplicitates sibi corrspondent, ,& conueniunt in cœlestibus, sic etiam cõueniunt in membris, quòd ex experientia satis constat: quoniam ex frigore pedum dolet venter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde & medela vni apposita, alteri prodest: vt calefactis pedibus cessat dolor ventris. Huius itaq; ordinis memor, scias quod res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habent aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ, & suis præcipuè domicilijs & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, vt triplicitates & termini, & facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cynnamomum, ,crocus lignum aloes, thus, ambra, muscus & partim myrrha, medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: sic arnoglossa herba Martis, medetur capiti & testibus propter Arietem & Scorpionem: & sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: *Iouialia* ad lętitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & irã: solaria ad gloriam & victoriam & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscentiam: Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad vulgarem vitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secundum planetas distributa sunt. Nam Saturnus regit senes & monachos & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter verò habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licitè acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortij dicuntur. Similiter & reliquæ stellæ sua exercitia significant, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

Hominum mores & exercitia planetis subiacent.

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. CAP. XXIII.

QVæ verò res cui stellæ vel signo subsint, cognoscere difficile est valdè: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum vel motus, vel figuræ superiorum: quædam etiam colores & odores, quædam etiam per suarum operationum effectus quibusdam stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humorib. sanguis purior & spiritus vitę: inter sapores, qui est acutus dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem, habetq; à sole, quod sit cordis confortatiuum. Inter lapides

verò qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis aëtites aureis guttis solem imitans, virtutē habet cōtra morbum caducum, & contra venena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similem pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert visui: sic carbunculus nocte lucens, virtutem habet contra omne venenum aëreum & vaporosum: sic chrysolitus lapis habens in colore tenuem & lucidam viriditatem, in qua quando soli opponitur, stella aurea emicat, confortat spiritualia, confert asthmaticis: & quando preforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatur, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stultitiamq; repellit: sic lapis iris similis in colore crystallo, qui vt frequenter, reperitur hexagonus, quando sub tecto pars eius radiijs solis opponitur, & pars altera in vmbra tenetur, colligit radios in se solares, quos proijciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Item heliotropius lapis viridis admodum iaspidis vel smaragdi, guttis rubeis stellatus facit constātem, gloriosum & bonæ famæ, confert ad vitæ longitudinem: & est virtus eius mirabilis, quam habet in radios solares, quos in sanguinem conuertere dicitur, hoc est, apparere sanguineos quasi sol pateretur eclipsin, quando videlicet inungitur succo herbæ eiusdem nominis, & in vas plenum aquæ ponitur: & est alia virtus eius mirabilior in oculos hominum, quorū aciem ita præstringit, atq; ita obcæcat visum hominum, vt videri non permittat gestantem se: quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quę & heliotropium vocatur, hoc est solsequium. has virtutes & Albertus Magnus & Guilhelmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet virtutem a sole contra venena & pestiferos vapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias & ingenium, confortat cor: retentus in ore,, vehementer animum exhilarat Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus de hoc teste Alberto refert Aesculapius in vno epistolarum suarum ad Octauium Augstumu, quod aliquod venenum est tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interempti conseruat ab vstione, ita quod si aliquandiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui vocatur pyrophilos, ab igne, Habet mirabilem virtutem contra venena & reddit gestantem gloriosum & formidolosum aduersarijs. Præ omnibus autem solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodum magnes ferrum, contra omnia venena efficacissimus ab alijs pantherus, dictus, quia pantheræ animali macu-

Chrysolithus lapis.

Iris lapis

Hyacinthi virtutes.

Pyrophilus

maculoso adsimilatur: ideò etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illum Euanthum nuncupat. Solares præterea sunt, topazius. chrysopassus, rubinus, balagius. Item solaria sunt auripigmentum, aureiq; coloris, & luminis plurimi. Ex plantis verò & arboribus, sunt solares, quæ vertuntur ad solem, vt heliotropium, & quæ implicant in se folia recedente sole: oriente verò, explicāt paulatim: vt lotos quam quidem arbusculam solarem esse, & fructuum & foliorum figura testatur. Sic Pæonia, chelidonia, citraria, Zinziber, gentiana, dictamus, verbena quoq; præstans vaticiniū & expiationem, fugansq; cacodęmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus & hedera, & vitis: & quæcunq; venena, & fulgura repellunt, & perpetuò virentes hyemis algores non verentur. Item solaria sunt menta, mastix, zedoarea, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauū, lignum, aloes, gariophylum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus vocat solis thymiana. Inter animalia verò solaria sunt magnanima, animosa, studiosa victoriæ & gloriæ: vt leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper taurus, armentorum rex, ab Aegiptijs apud Heliopolim soli sacratus, quem Veritem nominant: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Pręterea solaris est cynocephalus: qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, vnde illum in hydrologijs sculpebant Aegiptij, item solares sunt inter aues, phœnix auis vnica, & aquila auium regina: item vultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgenti soli, & quasi aduocant, vt gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegiptiorum theologia spiritus & lucis Symbolum est, à Porphirio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcunq; colligunt solis operum similitudinem, vt vermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quē felem vocant, forma lucida quem etiam cantharum dicunt, qui pilulas voluit, ac desuper incubat, aliusq; Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum variari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autem maximè solaris est vitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus & pulmo nocte lucentes, & stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti, similiter & margari regem habentes excicatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalum in hydrologijs Agyptij cur pinxerunt.

Quę res subsint Lunæ. CAP. XXIV.

LVnaria verò sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quam fluuiorum, & omnia humida, humores arborum, & animalium, maximè albi, vt albumina ouorum, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporum. Ex saporibus salsus & insipidus. Inter metella verò argentum inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & viridia. Item lapis selenites; id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarē, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescētis, minuentisue numero. Item margaritę quę ex aquæ stillicidijs in conchis generātur, similiter & crystallus, & berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt selenotropion quæ vertitur ad lunā, quēadmodum heliotropiō ad solem, & palma arbor ad singulū lunę ortū, singulū ramum emittens: hyssopus etiā species rorismarini minima arbor & maior plantarum, de vtrisq; participans: est etiam lunaris agnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostares, quæ crescit & decrescit cum luna. scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & virtute quod singulæ plantæ quodammodo commune habent præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi vires contrarias habent: quēadmodum inter volatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt, quę humana cōsuetudine gaudent, & quæ vario naturæ amore & odio pariter excellunt, vt canis omnis generis. Lunaris etiam est chameleon, qui pro varietate coloris obiecti similem semper induit quemadmodum luna pro varietate signi, in quo reperitur, naturam variat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ & animalia quæcunq;, quæ lunarem motum obseruant & imitantur, vt cynocephalus & panthera, fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescentem in orbes & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ vices ampliores aut minores fiunt: & quę huiusmodi sunt, vt sanguis, menstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos Hyena etiam sexum mutans, varijsq; obnoxia veneficijs, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, vt quæ terram simul cum aqua incolunt, vt castores & lutres: & quæ venantur pisces, prętereа animalia omnia monstrosa & quę absq; manifestis seminibus aut ęquivoce generantur, vt mures ex coitu & ex terrę cōputrescentia. Inter aues lunares sunt anseres, anates merguli: & omnes aquatiles, & piscium venatrices, vt ardeæ

Arbores et plantæ lunares.

Animalia lunaria

Aues lunares:

&qua

& quæ æquivocè producuntur, vt vespæ ex cadaueribus equorum, apes ex putrefactione vaccarum, musciliones ex vino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maximè verò lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem vocant: qui pilulam defodiens, relinquit octo & viginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur: nono autem & vigesimo die, quibus luminarium coniunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proijcit, vnde tunc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad vices lunæ variantur: & quicunque lunæ motum obseruant, vt torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ. *Pisces lunares.*

Quæ sunt sub Saturno. CAP. XXV.

SAturnalia sunt inter elementa terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduenticia præter adustam. Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla, plumbum, & propter pondus aurum, aureaque marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, asphodelus, serpentaria, ruta, cyminum, helleborus, silphium, mandragora, opium: & quæ stupefaciunt, & quæ neque feruntur vnquam, neque fructus ferunt, & quæ nigrantes baccas, nigrósve fructus producunt: vt ficus atra, pinus & cupressus, arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore violenta, vmbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, duratione incorrupta, funesta, & Diti sacra, sicut apium, quo antiquitus tumulorum thecas, antequam in illis mortuorum imponerent corpora, sternere consueuerant: quamobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis & florib. serta nectere fas erat præterquam ex apio: quoniam lugubre sit, & hilaritati non conueniat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contemplatiua, vel penitus bruta, auara, timida, melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi rictus, & quæ fœtus suos deuorãt. Ex istis ergo sunt, talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, vrsus, sus, simia, draco, basiliscus, bufo: serpentia omnia et reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, vt mures vermesq; multiplices. Inter aues verò Saturniæ sunt, quę sunt longi colli & grossæ vocis, vt grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Item bubo, noctua, vespertilio, vpupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus *Cupressus feralis arbor.* *Apium coronamentis olim interdictum.*

verò anguilla, seorsum ab alijs piscibus degens, musipula, & canicula fœtus suos deglutientes. Itē testudines, ostreę, conchylia, & spongiæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

Quæ sunt Iouialia. Cap. XXVI.

IOuialia sunt inter elementa aër: inter humores sanguis, & spiritus vitæ, cuncta quoq; ad vitæ augumentum nutrimētumque & vegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum, ptopter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, saphirus, tuthia, smaragdus, iaspis viridis, & perpetuò virides aereiq; colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta, mastyche, inula, viola, lolium, hyosciamus, populus: & quæ felices arbores traduntur, vt quercus, æsculus, ilex, fagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba, pyrus, malus, vitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum. Insuper frumentum, hordeum, triticum, passulæ, liquiricia, zacharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participans aliquid styptici & acuti saporis, vt sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellanæ, pistaceæ, radices pæoniæ, mirobalani, & rheubarbarum, & manna. Orpheus quoq; illi attribuit styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatem & sapientiam: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorum morum, vt ceruus, taurus, elephas: & mansueta quæq; animantia, vt ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ, vt gallinæ & vitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues pijssimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iusticiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus, anchia, silurus, propter pietatem.

Aquila Imperatorum insigne, & iusticiæ symbolum.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

MArtialia sunt inter elementa, ignis: pari modo adusta & acuta omnia, inter humores, cholera. Sapores autem amari, acres, & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum, & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana. armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scammonia, & omnia venenosa ex caloris superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt, vel contactu suo cutem vrunt,

pungunt vel ampullant, vt cardo, vrtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiunt, vt cepæ, ascolonia, porrum, sinapium, castoreum; & arbores omnes spinosæ, atque cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, vt equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoque & dracones veneno infensi: & quæcunque hominibus infesta, vt pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, vt aquila, falco, accipiter, vultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, vlulæ, tinnunculi, miluij: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiunt, & quasi vocem strangulantis emittunt, vt corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircum, lupum, glaucum, qui voracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. CAP. XXVIII.

VEnerea sunt inter elementa, aër atque aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem, vnctuosum, & delectabilem: inter metalla habet argentum, & æs croceum atque rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolithus, smaragdus, saphirus, iaspis viridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesque pulchri, varij, albi vel viridis coloris. Inter plantas & arbores, verbena, viola, capillus Veneris, herba lucia, siue valeriana, quę Arabicè dicitur phu. Item thymus, ladanum, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, vt pyra dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Venere primò sata Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus: Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, vt catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, cæteris animantibus citius generans, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & vitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus verò cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maximè amantes. Item coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martij mali, quo nil æquè proficuum resistit: aquilam etiam Aegyptij Venerem vocant, quòd sit in Venerem pro- *Hirci salacitas.*

naterdecies enim in die oppressa, si mas, vocet denuò accurrit. Ex piscibus verò Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. CAP. XXIX.

MErcurialia sunt inter elementa aqua, licet indistinctè omnia moueat: similiter & humores, præcipuè tamen permixtos: sed & spiritum animalem, regulat, saporesq; varios & peregrinos permixtosque: ex metallis illius sunt, argentum viuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides: smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ variæ à natura insitæ; aut qui ab arte factitij sunt, vt vitrum, & quæ croceum cum viridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, penthaphyllon, mercurialis, fumus terræ, pinpinella, maioriana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in folijs sunt, mixtisque naturis & vario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, versatilis ingenij, velocis cursus, & facilem consuetudinnm cum hominibus habentia, vt canes, simiæ, vulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ vtrumque sexum vissicim mutāt, vt lepus, & hyena & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & versatiles, vt carduelcs, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus, vnicornis. Inter pisces verò trochus qui seipsum init, quocirca masculo fœminam vocant. Item polypus fraudulentus, & colore versatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quòd totus sublunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. CAP XXX.

PRæterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, virtutemque sortitur: sic in igne viuificum lumen Soli, calor Marti, in terra, superficies varia Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in medijs elementis, vbi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus verò Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agentes sequuntur Solem, materia verò Lunam: fecunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio velox ad effectum Martem & Mercurium, illum propter ve-

hementiam,hunc propter dexteritatem multiformemq; virtutem: cunctorum autem continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in vegetabilium numero omne fructum ferens à Ioue est,& omne flores ferens à Venere,& omne semen & cortex à Mercurio: omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte,& folia à Luna.Hinc omnia quæ fructum ferunt,& non florescunt,Saturni & Iouis sunt: quæ verò florescunt.& semina,non autem fructum producunt,hæc Veneris sunt, atq; Mercurij:quæ autem sine semine spontè producuntur,à Luna & Saturno, sunt:pulchritudo omnis à Venere est,& robur à Marte:& vnusquisque planetarum regit & disponit id,quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus,glutimen & stypticitas est à Saturno beneficium & temperamentum à Ioue,durities à Marte,vita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere,occulta virtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ,& regna planetis distribuuntur. CAP. XXXI.

IPse etiam terrarũ orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est.Nam Saturno cum Capricorno subijciuntur Macedonia,Thracia, Illyria, India,Arriana, Gordiana,quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cũ Aquario autem subsunt illi,Sauromatica regio,Oxiana,Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia,& hæ regiones pro maiori parte ad Asiam interiorem pertinent.Ioui autem subijciuntur cum Sagittario,Tuscia,Celtica,Hispania, & felix Arabia.Cum piscibus,Lycia,Lydia,Cilicia,Pamphylia, Paphlagonia,Nasamonia,& Garamantica. Mars regit cum Ariete,Britanniam,Galliam,Germaniam,Parstaniam, concaua Syriæ,Idumæam & Iudæam Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem,Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices,Chaldæi, Orsenij siue Orchenij.Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Asiæ,Cyprum,Parthiam,Mediam & Persidem. Cum Libra autem imperat,Bactrianis,Caspis,Sericæ,Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyreniacam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum.Cum Virgine verò,Græciam,Achaiam, Cretam,Babylonem,Mesopotamiam,Assyriam,et Elam, vnde Elamitæ in Scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica,

Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomæi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verùm qui has prouinciarum partitiones supra sideralem hanc distributionem cum regentium intelligentiarum ministeriis, ac Israëliticorum tribuum benedictionibus, Apostolorum sortitionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super vnamquamque regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq́; imaginibus. Cap. XXXII.

Similis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti volunt subiici arietem terrestrem: & Tauro cœlesti, taurum, atque bouem terrestrem: sic Cancro cancros, Leoni leones, Virgini virgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet vrsis: Hydra serpentibus: & Cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse verò Apuleius signis atque planetis, præcipuas veluti proprias quasdam herbas distribuit, videlicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristereona hyption, Cancro symphyton, Leoni cyclaminum, Virgini calamynthum, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiam, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario drachonteam, Piscibus aristolochiam, Planetis verò, Saturno semperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peudanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verùm Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelum, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossem, Soli polygoniam Veneri verbenam, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq́; etiam experientia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis & Thebith doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi volunt ex metallis argentum viuum. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plantis tithymallũ, & matrisyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus sapphyrum, ex plantis marrubium siue prasium, mentam, arthemisiam & mandrago

Asparagorum satio mira.

Scorpionũ productio.

dragoram. Quinta canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum, ex plantis sauinam, arthemisiam, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropij & pulegij. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores voluuntur ad septentrionem, & Arthemisiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lapacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus verò, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis saluiam, trifolium, peruincam seu promarullam, arthemisiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plãtis præest rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus sardonius, & amethistus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta, vultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis satureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maiorianam, arthemisiam, nepetam, & quam calaminthan dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud prętere a sciendum est, nõ quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud vno solo sidere regi: sed multa etiam à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni: Sapphyrus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth: Tuthia Ioui & luminaribus: Smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: Iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: Chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadens: Topazius Soli, & Elpheiæ: Adamas Marti & capiti Algol. Simili modo ex vegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atque Soli: sed mastiche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti Algol: Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam vitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurij, & canes domestici Mercurij sunt & Lunę, & iam plura ex istis in superioribus docuimus.

De

De signaculis & characteribus rerum naturalium.
Cap. XXXIII.

Omnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiam in inferioribus producunt, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde vnaquæque res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem virtutem, ab aliis differentem, vel genere, vel specie, vel numero præiacentis materiæ. Habet itaque quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maximè ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, virtutes & radices in se continent atque retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producunt, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantque, siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties videlicet in debita materia, suo tempore, debitisque solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerum conditiones plurimùm laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres adnotârunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plantis & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis. Nam laurus, lotus, heliotropium, plantæ solares in suis radicibus ac nodis præcisis, Solis characteres ostendunt: sic & in animalium ossibus & spatulis: vnde spatularia diuinationis species processit: atque in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non rarò inuentæ sunt. Sed cùm in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudentia percipi possunt: iccircò relinquentes nunc ea quæ in plantis & lapidibus, cæterisque rebus, & multorum animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cùm sit totius vniuersi completissima imago, in seipsa omnem cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, cœlestiumque influxuum signacula characteresque abundè reperimus: & illa quidem eò efficacioria, quò ab cęlesti natura minus sunt remota. Verùm sicut stellarum numerus soli Deo cognitus est, sic etiam earum

...s quælibet suũ habet characterem.

Spatularia vnde processerit.

...umana ...ra cœ... ...um influxuum signacula abundè reperiantur.

circa

circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde valdè pauca innotuerunt, quæ veteres Philosophi & Chiromantici partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarū signacula, siue characteres hîc adnotabimus, quos veteres Chiromantici in hominum manibus cognouerunt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas vocat, quum iuxta verbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit vita hominum in manibus eorum: suntque vbilibet nationum & linguarum semper eædem atque sibi consimiles permanentesque: quibus adinuenerunt postea multas alias, cùm veteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse velit, eorum volumina requirat. Satis hîc est ostendisse vndenam characteres naturæ suam ducant originem, atque in quibus rebus sunt perquirendi.

SEQVVNTVR FIGVRAE LIterarum diuinarum.

Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

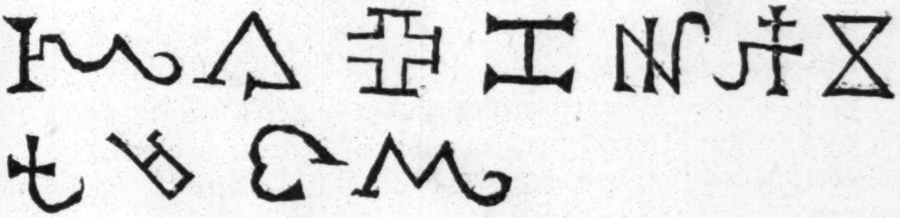

Literæ seu characteres Martis.

Literæ siue characteres Solis.

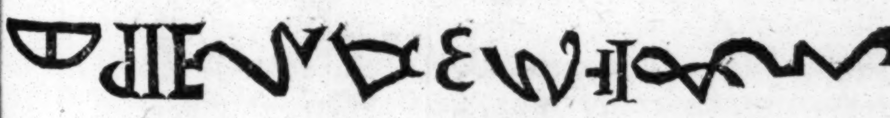

Literæ siue characteres Veneris.

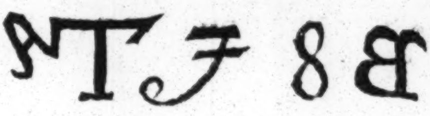

Literæ ſiue characteres Mercurij.

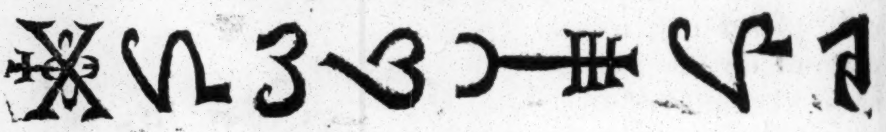

Literæ ſiue characteres Lunæ.

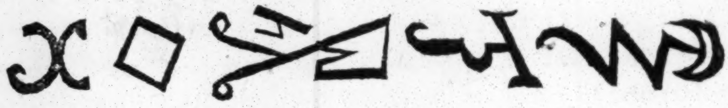

Quomodo per res naturales earumq; virtutes, poſſumus allicere & attrahere influxus atq; virtutes corporum cœleſtium.

Cap. XXXIV.

NVnc ſi optas ex aliqua mundi parte ſtelláve virtutem accipere adhibitis quæ ad ſtellam hanc attinent, eius proprium ſubis influxum, velut lignum per ſulphur, picem, & oleum, paratum ad ſuſcipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum ſpeciei vel indiuiduo ritè adhibes multa, quæ ſparſa ſunt eiuſdem inter ſe ideæ ac ſtellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportunè paratam ſingulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico autem opportunè paratam, ſcilicet ſub harmonia ſimili harmoniæ, quæ quandam virtutem infuderat materiæ. Nam licèt res virtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ virtutes ita deliteſcentes ſunt, quòd raró opus aliquod ab illis tali virtute perfectum extat: ſed ſicut in grano ſinapis contuſo latentem excitat acuitatem: & ſicut calor ignis literas ſcriptas ſucco cepæ vel lacte, producit in aſpectum prius deliteſcentes. & literæ hirci adipe lapidi inſcriptæ, & prorſus occultæ, quando ſubmergitur lapis aceto, prodeunt, & quaſi ſculptæ eminentes extant: atq; ſicut tactus ſcopo vel arbuti rabiem ſuſcitat conſopitam, ſic ipſa harmonia cœleſtis latentem in materia virtutem prodit, excitat, corroborat, & manifeſtam efficit: atque vt ita loquar, de potentia producit in actum, quando res illi ſub cœleſti opportunitate ritè exponuntur. Exempli gratia: ſi cupis virtutem à Sole attrahere, quære quæ ſunt ſolaria: inter vegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia, hæc ſunt adhibenda, hæc ſumenda: potiſſimè verò quæ in ordine ſolari ſunt ſuperiora, hæc enim magis conferunt, ſic ſingulare munus à Sole trahes per radios Solis ſimul opportunè ſuſceptos, perq; ſpiritum mundi.

Simile

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; vtilitate. CAP. XXXV.

COmpertum habemus, in natura inferiori non inueniri in vno quodam comprehensas cunctas superiorum corporum dotes: sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen vnaquæque non cunctas Solis complectitur virtutes, sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, vt si centum, vel mille Solis virtutes per tot plantas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul conflare, & in vnam redigere formam, in qua dictas virtutes iam omnes vnitas videbimus contineri. Est autem in commixtione virtus duplex: vna videlicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certā & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo cōsentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc virtus descendit per similitudinem & habitudinem quandam rerū adinuicem cum superioribus, in quantum sequentes virtutes antecedētibus gradatim correspondent, vbi præsertim patiens ad suum insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, vaporum & similium compositione, cùm physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus siderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilibus florum succis exceptum, & in vnā formam redactum, omnium continet virtutem diuino prope & admirabili muscarum artificio. Quod tamen haud minus mirandū est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigantum in Libya gens quædam ex floribus conficere nouit optimum, adeò vt ab apum melle minimum distare videatur. Omnis autem commixtio quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, vt vnum fiat, vndiq; sibi constet, neque facilè dissipetur: sicut videmus aliquando lapides & corpora diuersa, vi quadam naturali sic conglutinari & vniri, vt penitùs vnum videantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cum lapidibus vi quadam naturæ occulta: visaq; sunt animalia in lapides versa, atq; sic cum lapidis substantia vnita, vt iam vnum corpus, & illud homogeneum efficere viderentur. Sic Hebenus in arborum genere, modò lignum, modò lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tunc varietas illinc quidem cœlestium actionum, hinc verò potentiarum naturalium cōgregata, facit

Duplex in commixtione virtus.

quædam mirabilia, per vnguenta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia videlicet leguntur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis, qui Alchorat inscribitur, & aliorum plurium.

De vnione rerum commixtarum, atque introductione nobilioris formæ, vitaque sensibus.

CAP. XXXVI.

SCiendum verò, quò alicuius rei nobilior forma est, eò res ipsa promptior est, & propensior ad recipiendum, eò etiam potentior ad agendum. Redduntur itaque incomprehensibilia rerum mirabilia, quādo scilicet materiis commixtis, opportunisque temporibus præparatis, ad viuificandum ponuntur, vitam illis ex stellis, animamque sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc vitam adipisci videmus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse videtur: perfectiorem verò adeptæ sunt vitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum verò causa præpotens ab initio cuiusque rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesque mirificas cum vita simul largitur, quatenus in ipsa vita animaque sensibili est comprehensio ad nobiliores virtutes ac sublimiores concipiendas. Virtus prætereà cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in viuentibus autem corporibus sæpè flagrat, sicut sulphur accensum, tum vapore suo proxima omnia cōplet, sic miranda quædam opera procreantur, qualia legūtur in libris Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neque secundùm leges naturæ producūtur. Nos enim scimus, quòd ex vermibus generantur culices, ex equo vespæ, ex vitulo & boue apes, ex cancro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta, & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, vitam concipit, & transit in vermem perniciosum. Et est artificium quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego vidi, & componere noui, quam magi mirandis virtutibus efficacem perhibent, & hanc verā mandragoram dicūt. Oportet igitur cognoscere, quæ & qua-

Varia variorum animalium procreatio:

les materiæ, siue natura, siue arte inchoatæ, vel perfectæ, siue ex pluribus aggregatæ, quales cœlitùs influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, vt ab illis hauriamus influxũ: quia cùm nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiam nullam permittunt expertē fore suæ virtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum non ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materię ad animam mundi, quę quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, vt impossibile sit præparata materia non influi vitam aut nobiliorem quandam formam.

Materiæ ad animã mundi colligantia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus cœlestia quædam & vitalia dona desuper trahimus. CAP. XXXVII.

DIcunt Academici simul cũ Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatentur, omnia quę sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mũdo, sed modo quodam cœlesti: deinde etiam in mundo intellectuali sed multò perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandē in archetypo. Atq; hac serie vnumquodq; infernũ suo superiori & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem vim illam cœlestem, quã quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam vocãt: ab intellectuali autem mundo spiritualem, viuentemq; vigorem, omnem qualitatiuam virtutē transcendentem: ab archetypo denique per hæc intermedia pro gradu suo originalem vim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sidera, ab illis ad eorundē intelligentias, & inde ad archetypũ vnaquæque res aptè reduci potest: ex quarũ serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artē, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam: quod intuentes Aegyptij, naturam magam vocauere, hoc est, vim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per cõuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conueniētiam ad se inuicem superiorum cum inferioribus, Græci συμπάθειαν vocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cũ aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem: nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animã. Sic videmus, cùm natura fœtus corpus humanũ figurauerit, hoc ipso præ-

Magia vnde emanet.

paramento, spiritum statim ab vniuerso deducit, spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligentiam, mentemq; diuinitùs consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturum oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem, ignis ipse luminis est vehiculum. His exẽplis videmus, quomodo certis quibusdã præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus: hæc verò cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atq; cum ipso Deo, ad cuius similitudinem & imaginem omnia creata sunt. Prima autem Dei imago mundus, mundi homo, hominis animal, animalis zoophytum: illius verò planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus cõuenit planta cum bruto vegetatione, brutum cum homine sensu: hic cum dæmone intellectu, illi cum Deo immortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intentioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus: ipsi tandem rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, vt omnis virtus superior per singula inferiora longa & cõtinua serie radios suos dispertiendo vsq; ad vltima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniant. Sic inferiora ad superiora inuicem cõnexa sunt, vt influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædã tensa, vsq; ad infima procedat: cuius si vnum extremum tangatur, tota subitò tremat, & tactus eiusmodi vsque ad alterum extremum resonet, ac moto vno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira colligãtia.

Quomodo dona, non solùm cœlestia & vitalia, verùm etiam intellectualia quædam & diuina desuper suscipere possumus. Cap. XXXVIII.

TRadunt Magi per inferiora superioribus conformia posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atque sic quoque per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarum pedissequos nobis conciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem vim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis consentaneæ sunt, ritè collectis, partim physicè, partim astronomicè, vndiq; opportunè conflatis, dona non solùm cœlestia aut vitalia, verum etiam intellectualia quædam dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platonicorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit,

ſcribit, ex propriis certiſq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compoſitam ritè ſtatuam, confeſtim per dæmonem congruum animari. Cuius etiam meminit Auguſtinus de ciuitate Dei lib. 8. Ea enim eſt mundi concordia, vt etiam ſupercœleſtia trahantur à cœleſtibus, & ſupernaturalia à naturalibus conſpirent ac trahantur. quia vna virtus opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidem virtus opifex ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magus aſſumit manifeſta: occulta vt attrahat: puta, per ſtellarum radios, per ſuffumigationes, per lumina, per ſonos, per res naturales cœleſtibus congruas: quibus vltra corporeas qualitates inſunt etiam rationes, & ſenſus, & numeri, & menſuræ incorporeæ atque diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus ſæpe diuinum aliquod & mirandum ſuſcipere ſolitos: ſic lapis qui naſcitur in pupilla oculorum hyenæ, ſub lingua retentus, diuinationem præſtare dicitur. Idem fertur ſelenites lapis lunaris efficere: ſic anchitide dicunt euocari imagines deorum, ſynochitide vmbras inferorum euocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides vocatur, in marmoribus Arabiæ naſcens Perſico latere efficit, vt narrat Plinius, atque magos ea vti, cùm velint deos euocare, eſſeque herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam eſſe herbas quaſdam, quibus mortui reuocentur ad vitam, vnde Xanthus hiſtoricus narrat, herba quadam nomine bali, occiſum draconis catulum, vitæ reſtitutum à parente, eademque Tillonem quendam, quem draco occiderat, reſuſcitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad vitam. Verùm an poſſint talia reuerà fieri vi herbarum, vel cuiuſuis alterius rei naturalis in hominem, in ſequentibus diſſeremus: poſſe autem fieri in cæteris animantibus, certum & manifeſtum eſt. Sic muſcæ ſubmerſæ ſi ponantur in cineribus tepidis, reuiuiſcunt: & apes ſubmerſæ ſimiliter vitam recuperant in ſucco nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, ſi corpore integro exiſtente ponantur ſub fimo in aceto, & addatur de ſanguine vulturis, poſt paucos dies omnes recuperant vitam. Echeneim ſi quis in fruſta diſcerpſerit, & in mare proiecerit, paulò pòſt partes conuenire & reuiuiſcere aiunt. Scimus quoq; pelicanum necatos pullos ſuos reuocare ad vitam proprio ſanguine.

Magus per manifeſta occulta attrahit.

Tillo per herbā vitæ reſtitutus.

Animalia ad vitam reuocari poſſunt, homo nō ita.

Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum num num ministros dæmones allicere possumus. Cap XXXIX.

Dæmones ma ,malis alli untur artibus.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodū narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos penè execrandæ & abominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod vocabatur Panor, cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modò veritas & non fabula est, quod legitur de Templariorum detestanda hæresi, & similia horum de maleficis mulieribus cōstant, quę quidem anilis dementia sæpe in eiusmodi flagitiis errare deprehenditur. His igitur & horum similibus mali dæmones alliciuntur, atq; conspirant: quemadmodū malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: Omnis, inquit, potestas satanę illic inhabitat, & coniurationem init cum vniuersis principatibus, & pariter nosipsi cum eo, & obedit nobis Cynops, & nos vicissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat è conuerso bonis operibu , pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, & similibus, supercœlestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdā mundi materiis mundana numina quoq; allici posse, vel saltē dæmones horum numinū ministros siue pedissequos, vt inquit Mercurius, dæmones aëreos, nō supercœlestes, nedum sublimiores. Sic legimus veteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prenunciantes, spiritusq; stellarum ipsis infudisse, non tam materiis certis cohibitos, quàm eisdem gaudentes: quatenus videlicet eiusmodi materias sibiipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, non secus atque soleant dæmones humana corpora occupantes.

Angeli boni bonis cō ciliantur operibus:

De ligationibus, cuiusmodi sint, & quibus modis soleant fieri. Cap. XL.

Ligatio multiplex.

DIctum est de virtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc videre rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem vel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, vt in aliquo loco furari non possint: ligatio mercatorum, vt in aliquo loco emere vel vendere nequeant: ligatio exercitus, vt metam aliquam transire non possit: ligatio nauium, vt nulla vi ventorum, etiam infinitis velis per ventum tensis portum egredi minimè valeant. Item ligatio molen-

molendini, vt nullo impetu volui possit : ligatio cisternæ vel fontis vt aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, vt fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, vt in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis vt in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne non ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, vt nocere non possint. Item ligatio canum vt latrare non possint: ligatio auium & ferarum, vt volare, vel fugere nequeāt: & horum similia vix credibilia, quæ tamen sæpius experientia cognita sunt. Fiunt aūt ligationes huiusmodi per veneficia, per collyria, vnguenta, potiones siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per verba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiones, perq; varias superstitiones & obseruationes, horūq; similia.

Ligationes per quæ fiant

De veneficijs eorumq; potentia. CAP. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, vt credantur omnia inferiora subuertere, & tabēscere & permutare posse, queadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta venena
Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò vidi traducere messes.

Item alibi de socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in vultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equûm domitor, quem capta cupidine coniux
Aurea percussum virga, versamq; venenis
Fecit autem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi veneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de venefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huic quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla,
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In medijs echeneis aquis oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa venefica ad amo-

rem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis vtribus detonsos, pro Bœotij adolescentis capillis attulit Pāphilæ, inquiens: Iam vecors animi, tectum scandulare cōscēdit, quòd altrinsecus ædium patore perflatili nudatū ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maximè his artibus suis commodatum secretò colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinam, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durantibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum mēbris: hic nares & digiti, illic carnosi clauis pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decātantis spirantibus fibris litat vario latice, nunc rore fontano, nunc lacte vaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cū multis odoribus dat viuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorū violentia, illa corpora quorum fumabant stridētes capilli, spiritum mutuātur humanum, & sentiunt & audiunt, & ambulant, & quò nidor suarum ducebat exuuiarum veniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestiētes fores insiliūt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam veneficas, artibus adeò imbutas, vt dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarēt, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

Homines subitò in iumenta versi.

De quorundam veneficiorum admirandis virtutibus.

CAP. XIII.

Non verò narrabo quædam veneficia, & horum exemplo sit parata via ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in veneficio vires habeat, videamus. Nam vt dicunt, acescunt eius superuētu musta nouella, vitis eius tactu in perpetuum læditur: sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorū fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tōsorijs eborisque nitor præstrīgūtur, etiā ferrum rubigine protinus corrūpitur: æs etiam contactum, graue virus diri odoris accipit & æruginem: in rabiē aguntur gustato eo canes, atq; insanabili veneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt: equę si sint grauidę, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitum prægnantibus: Asinæ non concipiunt tot annis quot grana hordei contacta comederint: cinisq; pannorū menstruosorum si quis eum aspergat lauandis vestibus pur-

Sanguinis menstrui vires.

purpuram

purã mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argẽto brachiali, incluso. Preterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur, plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiam ignoranti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si aqua potusue formidetur à morsu canis, supposita tantum calici lacinia menstruo tincta statim metũ eius discuti. Preterea ferunt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac vermiculos, scarabeosq; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum vero, ne in oriente sole faciãt: sementem enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodesse, horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius venenum esse, si decrescente luna accidat: sed vim eius maiorem esse si in silente luna contingat, si verò in defectu lunæ solisue euenit, irremedicabile fieri, maximi verò ac potentissimi vigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in virginitate prima sit. id quoq; conuenit tunc ei. nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferunt, quod fila vestis contactæ, ne igne quidem vincuntur, atq; si in incendium proijciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoq; quod si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris vel assaueris, adiungasq; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad venationem, capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes, ac etiam si crementur, fugari eorum odore serpentes, tanta vis ei veneficij est, vt etiam venenosis sit venenum. Est & Hippomanes carũcula, inter veneficia haud parum famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in frõte nascẽtis pulli equini apparet: quam nisi statim mater vorauerit, animum à filio penitus auersum habet, & fœtum nõ alit: ob hoc maximam vim eius ad amorem concitandum ferunt, quãdo in puluere versa cum amãtis sang. propinatur in poculis. Est & aliud veneficium, quod eodẽ nomine hippomanes dicunt, virus scilicet illud quod ex equarum inguinib. defluit, quo tempore feruntur in amoris furorem cuius meminit Vergilius vbi canit, *Hippomanes.*

Hinc demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine virus.
Hippomanes quam sæpe malæ legere nouercæ,
Miscentes herbas & non innoxia verba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq: loquor. coctumq; venenum

Priuignoq; datum.----

Narrat Apollonius in suis argonauticis, Promethei herbam, quam natam ait ex sanie & cruore in terram stillante, dũ iecur Promethei vultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: Cuius flos, inquit, assimilis croco, colore corycio, caule gemino, cubiti mensura prominens radix sub terra velut caro recenter incisa succum nigricantem tanquã phagi emittit: quo si quis, proserpinæ prius re diuina peracta, corpus illinat, illũ nec ferro nec igne oblædi posse tradit. Et Saxo Grãmaticus scribit, Frontoni cuidã vestẽ fuisse, qua indutus nullo tellorũ acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis veneficiis inficitur. Nam vt refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferunt præstigiorũ infestari artes, nec posse elici deos nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali sinistri cinere decocto, cũ sanguine mustelæ perunctos, omnib. odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremã fistulam intestini cõtra ducũ ac potestatum iniquitates administrari, & ad successus petitionum, iudiciorũ ac litiũ euentus pollere, si omnino aliquantulum quis secũ habeat: eiusdẽ quoq; cauerna sinistro lacerto religata, si quis mulierem aspiciat amatorium esse tam præsens, vt illico sequatur: frontis verò corium fascinatoribus resistere. Basilisci quoq; sanguinem, quem & Saturni sanguinem vocant tantas in veneficio vires habere ferunt. vt gerenti ipsum, tribuat successus petitionũ à potestatibus, tum etiam a diis precum morborumq́; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinũ, si euellatur ex aure læua canis, cui non insit alius, quàm niger color, in augurio vitæ vim magnam obtinere. nam si æger respondeat ei qui intulerit à pedibus stãti interrogãteq;, de morbo certã esse spem vitæ: moriturum verò, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere vim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calciamẽto subdita pollici præsertim si iungatur cũ herba eiusdem nominis, scilicet cynoglossa. Idẽ fieri membranã ex secundis canis habentẽ: fugere autẽ canes cor caninũ habentẽ. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarũ nomine quæ in vepribus tantum degunt, plenas veneficiorum, mirãda de his fierari. Nam officulo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinẽ alligatũ stimulare: contrà officulo quod est in dextro latere, refrigerari aquã feruentem, nec postea feruere nisi exẽpto, quartanas cum eo sanari adligato in pellicula anguina recẽti aliasq́; febres atq; amorẽ libidinẽq; inhiber. Lien verò atq;

cor

cor ex his ranis contra veneficia, quæ fiunt ex ipsis, efficaciter auxiliari, hæc Plinius recitat. Dicitur etiā ferrū cum quo homo occisus sit, mirandam inter veneficia vim habere. nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cū eis omnē equū vel ferocissimū facilè regi & superari. Et si ex eis ferrētur equi pedes, ferunt ipsum velocissimū fieri, nec vllo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiā, si quis gladium cū quo decollantur homines, vino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicūt etiā poculū ex vrsino cerebro confectum & ex eiusdem craneo propinatum, vrsinam rabiem induere, ita vt homo ille qui biberit, se in vrsum transfiguratū putet, omniaq; via sub vrsorū specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi vis fuerit resoluta, nullo alio malo in cōplectione sua inde percepta.

De suffitibus, & earum ratione & potentia. CAP. XLIII.

SVffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus aërem spiritumq; vehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportunè sub stellarū radijs capessendas, spiritus enim noster ab huiusmodi vaporibus plurimum transmutatur, siquidē vterq; sit vapor quidam alterius similis. Aër etiam per dictos vapores inferiorū & cœlestiū qualitatibus facilimè affectus, in præcordia assiduè & repentè penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare vaticinaturo adhiberi solent suffumigationes ad phantasiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accōmodant: sic dicunt quòd suffitus ex semine lini, & semine psyllii, & radicibus violæ & apij facit videre res futuras, & confert ad prophetiam. Quantum verò suffumigationes in aërem possint nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdam vaporibus à proprijs suffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua & fulmina induci, & similia: quemadmodum iecur chameleontis in summis tegulis vstum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accendatur, imbriū & tonitruum concussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarū influxibus, facientes dæmonū idola in aëre vel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, si ex coriādro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituū vocant. Similiter dicunt, si ex radice cānæ ferulæ cum succo cicutæ & hyoscyami, & tassi, barbassi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat

Suffitus ad Prophetiam.

Spirituum herbæ.

suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorũ. Simili modo suffitus factus ex calamento, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigijs, quædam animalia congregari vel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è sũmo gutture cerui vstis ossibus congregari serpentes, cornu verò ceruino suffito fugari. Idem faciunt pēnæ pauonum suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, venenata omnia fugere: vngula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex vngula mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quòd si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sæpiæ, confecto cum thymiamate, & rosis, & ligno aloes, si tũc proijciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, videbitur tota domus plena aqua aut sanguine: & si proijciatur ibi terra arata, videbitur terra tremere. Vapores autē eiusmodi corpus aliquod efficere, & virtutem huic infundere: atq; diutissimè perseuerare, non secus arbitrandum est, atq; contagiosus aliquis aut venenosus pestilentiæ vapor etiam vltra biennium in pariete domus seruatus, habitantes inficit, ac qualis ex epidemia vel lepra latens in veste calamitas, diu postea inficit vtentē. Iccirco imaginibus & annulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris abscõditis suffumigatiões certæ adhibētur, quas haud parum conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum vel argentum vel aliquod preciosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locum cum coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro æquis ponderibus contusis & cum succo cicutis distemperatis nunquam inueniri aut auferri poterit quod sic absconditum est, semperq; dęmones custodient illud: & si quis nitatur indè aliquid auferre, infestabitur ab illis, & incidet in phrenesim. Et dicit Hermes, quòd sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloes, costo, musco, croco, thymiamate, cũ sanguine vpupæ distēperatis fiat suffitus, valdè citò congregat spiritus aëreos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorum, congregat manes & vmbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cum lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendum, quòd sicut contrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiam in suffumigijs ad eosdem: sic contrariantur inuicem lignum aloes & sulphur, thus, & argentum viuum:

& spi-

& spiritus inducti per suffitum ligni aloes, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse: quia gallus contrariatur leoni. & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Compositio quorundam suffituum planetis accommodatorum. CAP. XLIIII.

SIc conficimus pro Sole suffumigationem ex croco, ambra, musco, ligno aloes, ligno balsami, & ex fructibus lauri cum gariophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa proportione commixta, ea videlicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ, vel sanguine galli albi, in modum pilularum vel trochiscorum.

Lunarem verò suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cum thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, vel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mandragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati vel sanguine vespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloes, storax, gummi benzae, lapis lazuli, & de summitate pennarum pauonis, & incorporantur cum sanguine ciconiæ, vel hirundinis, vel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdellium, armoniacum. radices vtriusque ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cum cerebro corui, sanguine humano, & sanguine cati nigri.

Pro Venere conficimus fumigium ex musco, ambra, ligno aloes, rosis rubeis, & corallo rubeo, & cõficiuntur cum cerebellis passerum, & sanguine columbarum.

Pro Mercurio fit suffumigium ex mastice, thure, gariophyllis et herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cum cerebro vulpis vel mustelæ, & cum sanguine picæ. Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, vt costi & herba thuris. Iouis suffitus, odoriferi quiq; fructus, vt nux muscata, vt gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloes. Solis omne gummi, thus, mastiche, benzae, storax, ladanum, atque ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, violæ, crocus, & consimiles. Mercurij omnes cortices lignorum & fructuum vt cinnamomum, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiam odorifera semina, Luna habet pro suffitu

situ vegetalium omnium folia, vt folium Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, vt sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolens et preciosum: in malo autem opere, vt sunt odium, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & vile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, vt Aries, myrrham: Taurus, costum: Gemini, mastychen: Cancer, camphoram: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacem: Sagittarius, lignum aloes: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiama. Potentissimum autem suffitum describit Hermes ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum vires conflatum. recipit nanque à Saturno costum, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloes, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyrijs, vnctionibus, philtris, eorumq; virtutibus.
CAP. XLV.

Collyria etiam & vnguenta naturalium cœlestiumque vires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam verò & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, vt iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquum, atq; illud per radios visuales, per fascinationes, perq; contactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autem noster, quia vapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atq; vnctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus vaporibus cõficere, qui cũ spiritu nostro magis consonãt in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt, spiritumq; transformant. Similes virtutes vnguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quãdoq; ægritudines, venefícia, vel amores inducuntur quibusdã rebus manibus vel vestibus inunctis, similiter per oscula quibusdã rebus in ore retentis amores inducuntur, vt apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt cùm te gremio accipiet lætißima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyeum,
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,
Occultum inspires ignem, fallasq; veneno.

Visus purior est quam auditus.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maximè ac plus alijs conuenit cum spiritu phantastico, quod apparet in som-

in somnijs, vbi sępius nobis visa sese offerũt, quàm audita, vel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quãdo visuales spiritus trãsformant, spiritus ille imaginationẽ facilè afficit: quę quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundẽ spiritum transmittit ad sensum exteriorem visus, quo casu causatur in eo talium specierum ac formarũ sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, vt putet se videre imagines terribiles, dæmones et similia: sic fiũt collyria faciẽtia nos dæmonũ vmbras in aëre vel alibi protin⁹ aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis cati nigri, & ex quibusdam alijs rebus cõficere. Simile huic etiam ex sanguine vpupæ, vespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si invngatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo videre inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædã suffumigationes vel inũctiones, quæ faciũt dormientes loqui, ambulare & exercere opera vigilantium, atq; etiam quandoq; quæ vigilantes vix possint vel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, vel delectabiles nusquã præsentes & eiusmodi. Hęc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea videre vel audire extrinsecus, quæ nõ nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur: hinc timẽt non timẽda, & in suspiciones mirabiles ac falsissimas incidunt, & fugiũt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine præsente, timent vbi non est timor, cuiusmodi passiones etiam magicæ cõfectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per vnguẽta, per potiones, per veneficia, per lampades et lumina, per specula, per imagines, incantamẽta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constãtibus, etiam per varios ritus, obseruationes, ceremonias religiones & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabũtur, Neq; solum his artificijs eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducũtur, sed etiam res ipsę atque homines reuera permutantur, & in varias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrant poetę, sic Circe socios mutauit Vlyssis: et quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorũ extis, homines in lupos vertebantur, quod dicit Plinius accidisse cuidã Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato viatoribus veneficio in caseo, eos in iumẽta vertisse: rursusq; cũ portassent, quæ voluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantij nomine tunc accidisse: & ipsæ Sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse virgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quædam.

Maniacorũ & melancholicorum affectiones vndè.

De alli-

De alligationibus, & suspensionibus physicis. Cap. XLVI.

Anima mundi quando per suam virtutem omnia vel naturaliter generata, vel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis proprietates cælestes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipsæ non solum applicatæ per suffumigationes, vel collyria, vel vnguenta, vel potiones, vel aliquo eiusmodi modorum: verumetiam quando conuenienter inuoluta alligantur, vel è collo suspenduntur, vel alio quouis modo supponuntur, vel leuissimo contactu approximantur, suam nobis imprimunt virtutem: per has itaq; alligationes, suspensiones, inuolutiones, suppositiones contactusq;, corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristiciam, in lætitiam, & similia: reddũt gestantes gratiosos vel terribiles, acceptos vel reprobatos, honoratos & dilectos, vel odiosos & abominabiles. Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, quam in insitionibus arborum manifestum est, vbi virtus vitalis transfunditur à trunco in surculum illi insitum cum alia ligatura, qua contactus sibi inuicem non hæreant: sic in palma fœminina quãdo appropinquat ad masculinam, rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod videntes hortulani, ligant funes de masculo ad fæminam, quæ redit erecta super seipsam, tanquam iam adepta sit per continuationem funis masculi virtutem. Simili modo videmus, quòd torpedo marina ẽt lõgissimã virgã procul tacta subitò manum stupefacit tangentis. Quòd si quis etiam leporem marinum attingat aut baculo dũ in morbo est, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd stella marina vulpino sanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiam, quòd si mulier accipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanum defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, nõ poterit vir quispiam cum ea coire quàm diu secum habuerit. Iam his exemplis videmus quo modo certis quarundam rerum alligationibus vel suspensionibus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili continuationem, quasdam virtutes inde suscipere possumus. Oportet nosse certam alligandi & suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, scilicet vt fiant sub certa constellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes & suspensiones cum filis metallicis vel sericeis, vel ex capillis, vel neruis, vel pilis vel setis certorum animalium factis: inuolutiones verò fiant in folijs herbarum, vel pelliculis

Palmæ fœminin æ ad masculinam inclinatio.

Torpedo stuporem inducit.

Alligationes & inuolutiones quomodo fieri debeant,

lis

lis animalium, vel certis panniculis & similibus, quatenus res inter se consentiant: vt si solarē alicuius rei virtutem tibi cōciliaturus fueris, hanc inuolutam lauri folio, vel pelle leonis, filo aureo, vel sericio crocei coloris collo supēdas, Sole in figura cœli regnante: sic enim solaris virtutis illius rei poteris euadere compos. Quòd si Saturnalis rei alicuius virtutem optas, hanc simili modo, Saturno dominante, inuoluas pelle asini, vel panniculo funerali, præsertim si ad tristiciam operaris, & filo nigro suspendas. Simili modo de reliquis existimandum est.

De annulis, & eorum compositionibus. CAP. XLVII.

ANnulli etiam quos semper magni fecit antiquitas, quando opportunè fabricantur, simili modo suam in nobis promunt virtutem quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum vel tristem, mansuetum vel terribilem, audacem vel timidum, amabilem vel odiosum: etiā quatenus muniunt nos contra ægritudines, venena, hostes, cacodæmones, & cōtra quæuis alia noxia, vel nos obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando videlicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna feliciter aspecta vel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulum ex metallo huic stellę conformi fabricare, & in eo lapillum infigere, herba vel radice subiecta: denique inscriptiones imaginum, nominum, characterum, præterea suffumigationes non prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, vbi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarum virtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierum nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimum vixerit: insuper & iuuentæ nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorum legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephum. Erat etiam narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti gratitudinis atque honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos contra serpentum morsus, fascinationes atq; dæmonia confecisse. Idem de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonem legimus Gygi Lydorum regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatæ virtutis, cuius sigillum cum ille in palmam conuertisset, à nullo videbatur, ipse *Annulorum compositio.*

omnia videns: quia annulli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscunque sibi obstare arbitrabatur, interemit, atq; in his cum facinoribus nullus videre poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

De locorum virtutibus, & quæ loca cuiq; stellarum correspondeant. CAP. XLVIII.

SVnt & locorum mirandæ virtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarum illa comitantes, aut alio quouis modo aduenticiæ. Nam vt refert Plinius de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id effodiatur, non gigni pulices vbicunq; spargatur. Sic ferunt puluerem è vestigio anguiū collectum, si cum eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerē in quo se mula volutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerem autē in quo se accipiter volutauerit, si alligetur linteolo rutilo, ferunt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirundinum lapillus collectus recreare confestim dicitur comitiales: & adalligatus, perpetuò tueri, potissimè si sanguini vel cordi hirūdinū fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa vena, & ieiunus transierit super locum vbi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eū trāsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum defigere in quo loco primū caput defixerit corruēs morbo comitiali, absolutoriū eius mali fore. Sic herbam in capite statuę natam collectamq; alicuius, in vestis panno adalligatā lino rufo, capitis dolorem cōfestim sedare tradunt: & herbam quācunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, vt nemo colligentē videat, tertianam læuo brachio, ita vt æger quid sit illud, ignoret. Ex locis verò quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quæuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, vt cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & vetustate caduca, loca obscura & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, varijs suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages cædesq; factæ sunt, & carnificinas & eiusmodi. Ad Solem pertinēt lucida, aër serenus, palatia regum, & principum aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæque. Venus autem incolit fon-

Loca planetis resppndentia.

fontes amœnos, viridātia prata, floridos hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, & (vt Orpheo placet) cærulea, littora & balnea, chorearum palæstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros, & cōsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoq; varios lucos inerrans, possidetq; vias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tēpus sepelire, aut abscondere in lupanari, quòd ex loco illo Venerea quadam facultate adficiantur: quòd nō secus fieri putant, quàm res quæ stant in loco fœtido, efficiūtur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mūdi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem vel Martialem, vel Iouiam, iubent ad orientem spectare, vel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse oriētales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia: scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia. Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos verò rem Veneream, Mercurialem vel Lunarem, spectare iubent versus occidentem, quia gaudent esse occidentales: vel contra septentrionem, quia domicilia eorum principalia, quæ sunt Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt septentrionalia. sic in opere solari spectandum est contra orientem, vel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen. *Mundi plagæ planetis subiectæ.*

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus, & qui colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuantur. CAP. XLIX.

LVmen etiam qualitas multum formalis & simplex actus intelligentiæ, & imago, primò à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso Deo patre, qui est pater luminum: est prima vera lux: deinde in Filio illius illustrans splendor et exuberans: in Spiritu sancto ardens fulgor superans omnem intelligentiam etiam, vt inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaque diffusa fit splendens intelligentia, profusumque gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamē gradibus secundum suscipientis intelligētiæ naturam suscepta: descendit deinceps in cœlestia, vbi fit copia vitæ & efficax propagatio, etiam visibilis splendor: in igne verò naturalis quidā vigor à cœlestibus insitus. In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaque rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione cor-

poris, vt volunt Peripatetici, aut quod verius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout vult: transit inde ad phantasiam, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandem ad sensum, maximè verò oculorum: in eo fit visibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem virtus quædam benefica & generans, penetratq; vsq; ad centrum, vbi radijs eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exæstuans. adeò omnia lucis vigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se viuificò calore connectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates virtutesq; conducit per omnia. Iccirco vetant magi vmbra cuiusq; infirmi aspergi, vel infirmi alicuius vrinam contra solem lunámve nudari: quia radij luminis penetrantes, subitò morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traijciunt inaduersum, atque illud eiusmodi qualitate malè afficiunt. Hęc ratio est, cur fascinantes obseruant, vt vmbra sua fascinatum contegant: sic hyæna vmbræ suæ contactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normam oportunè electis, & ad eorundem congruitatem inter se compositis: quæ quando accenduntur, atq; solæ lucent, solent nonnullos mirabiles et cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius, equarum virus à coitu in lychnis accensum, equinorum capitum visum, monstrificè repræsentare: simile fieri etiam ex asinis: & muscilliones cum cera distemperatæ & accensæ, faciunt videre muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt, quando vuæ sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita, donec fuerint maturæ, illuminato illo postea in lampade, facit videre vuas. Idem valere etiam in cæteris fructibus. Quòd si centaurea permisceatur cum melle & sanguine vpupæ, & ponatur in lucerna, circunstantes apparebunt solito maiores: & si per noctem illumineturin sereno, videtur quòd stellæ discurrant adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea vis est, vt in lucernam addito, Aethiopes videre faciat. Fertur quoq;, quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circūstantibus tristiciam maximā, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, et ex posterioribus Albertus, in quodā tra-

ctatu

ſtatu de hos ſingulari. Colores etiam lumina quædam ſunt, qui rebus immixti, ſolent eas ſtellis ac cœleſtibus corporibus quibus ipſi congruunt, exponere. Et nos in poſterioribus dicemus, quorum colorum ſint planetarum lumina: ſecundum quos etiam fixarum ſtellarum naturæ deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumque colores, varijs planetis diſtribuantur, referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plumbei, fuſci, Saturnũ referentes. Colores verò, ſapphirei, aërei, perpetuò virides, clari, purpurei, obſcuriores, aureiq; argenteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flaminei, violacei, purpurei, ſanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referũt Solem. Colores verò omnes albi, pulchri, varij, virides, rubicundi, aliquantulum crocei ſiue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; Lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & ſeptima, habent colorem album: ſecunda & duodecima, viridem: tertia & vndecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: ſexta et octaua, nigrũ. Habent etiam elementa ſuos colores, per quos phyſici de complexione & proprietate naturæ iudicant. terrenus enim color, ex frigido ſiccoq; conductus, fuſcus & niger eſt, & atram bilem Saturniamq; naturam pollicetur: cæruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam. nam frigidus albefacit humidum, ſiccumq; denigrat: ſubrubeus color ſanguinem, indicat: ſed igneus, ſiue flammeus excandeſcens, choleram: quæ cum propter ſubtilitatem ſuam omnibus facilè eſt commixtibilis, varios deinceps cauſat colores. nam ſi ſanguini miſcetur, illo dominãte rubore viget: ſi dominetur cholera, ſubruffum efficit: ſi æqualis mixtio eſt, ruffum facit: ſed ſi cum ſanguine eſt cholera aduſta, canabinum reddit: rubeum cum ſangine dominante, aut ſubrubicundum, præualente cholera: quod ſi cum humore melancholico miſceatur, nigredine tingit: ſed cum melancholia & phlegmate, æqua portione facit canabinum: ſi ſuperabundat phlegma, luteum: ſi melancholia vincit, glaucum: ſi autem cum ſolo phlegmate miſceatur, æqua portione, facit citrinum: ſi per exceſſum alterius, pallidum aut ſuppallidum. Sunt autem colores omnes magis potentes, quando ſunt ſericei vel metallei, vel iu ſubſtantiis perſpicuis: vel lapidibus precioſis, & in his quæ cœleſtem ſimilitudinem propinquius imitantur, maximè autem in viuentibus.

Planetarũ colores.

Domorum cœli colores.

Humorum colores.

De fascinatione, atque eius artificio. CAP. L.

Fascinatio quid. FAscinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinantis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autem instrumentū spiritus est, scilicet vapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radij isti emissi vaporem spiritualem secum ferūt: vapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cuius radius vsque ad obuios spectantis oculos emissus, vaporem vnà secum corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simil laborare. Sic patefactus, et in aliquem intentus oculus cum forti imaginatione pro suorū radiorum aculeis, qui spiritus vehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidem lētus spiritus fascinati diuerberans oculos, cum à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanquam regionem propriam sortitus, cur vulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi præcordia, acerrimum meis medulis commouēt incendiū. Scias itaque homines tum maximè fascinari, quādo frequētissimo intuitu aciem visus ad aciē dirigentes, oculi oculis reciprocè inhiant, radij radijs copulantur, & lumina luminibus iūguntur tunc spiritus spiritui iungitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radijs accenduntur etiam vel repentino quodā intuitu, veluti iaculo seu ictu totum corpus penetrāte: vnde tūc spiritus et sanguis amatorius sic vulnerati, non aliter in amantem & fascinantem feruntur, quàm sanguis & spiritus vindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem. vnde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Fascinationis instrumentū, spiritus.

Radij, vehicula spiritus.

Fascinatio quomodo fiat.

Idq; petit corpus mens vnde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in vulnus, & illam
Emicat in partem sanguis quaq; icimur ictu:
Et si cominus est, hostem ruber occupat humor.

Tanta est fascinationis potētia, præsertim quādo affectui vapores oculorum subseruiunt. Iccirco vtūtur fascinātes collyrijs, vnctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritū tali vel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducēdū amorē collyrijs vtuntur venereis, ex hippomane, sanguine columbarū vel passerum, et ex similibus: Ad inducendū timorē, collyrijs vtuntur Martialibus, vt ex oculis luporū, hyænæ & similibus. Ad calamitatē vel ægritudinem, vtuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

De cer-

De certis obseruationibus, admirandas virtutes producentibus.

CAP. LI.

ACtus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium vim possidere tradunt, vt credant morbos quosdam sic vel sic auferri posse aliquando, vel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina vnguium ægri ligentur ad collum anguillæ viuæ in linteolo, ipsa sic in aquam remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina vnguium è pedibus manibusque cera permixta, ita vt dicatur, quartanæ, tertianæ vel quotidianæ febri remedium quæri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina vnguium, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primò cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferũt: & in quartanis fragmẽtum claui è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; cõdunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmant. Item dicunt difficiles partus statim solui, cùm quis lectum in quo sit grauida, transmiserit, lapide vel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerũt, scilicet, hominem, aprum, vrsam. Idem quoque efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit: sagittas etiam corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam, comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negantur oculorum vitia fieri, nec lippire eos, qui cùm pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licitum telæ detractum, nouenis, septenisve nodis adalligantes, ad singulos nodos viduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorij, tectóve includi, & obsignari annulo, ter noniesque carmen dici: liberat eodem vitio lacertæ viridis vrina, in olla ante cubiculum dormitorij eius cui medetur suspensa, ita quòd æger egrediens reuertensque attingat manu. Item in vrina vituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit, cohiberi dicũt: qui verò in vrinam canis suam ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborum torporem sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuique vrinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamque dimittat, tussim liberare dicitur.

Resegminũ vnguium effectus.

Mirum quoq; est, sed experimento facilè, quod narrat idem Plinius, si quem pœniteat ictus eminus cominusve illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, leuatus ilicò percussus à pœna, hoc delibata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauant ictus ante conatum. Simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est cùm quis transit locum, in quo aliquod periculum aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia repercutiendo: veniã etiam a diis spei alicuius audacioris petunt aliqui in sinum despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atque ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti vnius pedibus infractis, cultroque adacto paulatim sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiatur in eo loco, a quo cœperit primò trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas vites præsentaneum remedium certissimo semper experimento compertum habuerunt, si flante adhuc vento, gallum gallinaceum albũ duo viri diuersum trahentes discerperent medium, & vterque suam partem retinens vineta perlustrarent, quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco ambo sibi obuij redissent, tuncq; eo loci gallinacei frusta defodissent. Tradunt etiam, si quis viperam in vaporem baculo sustineat, eum futura precinere, baculum quoque quo angui rana excussa sit, parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis antè gladio circunscribere, postea effodere, cauere præterea contrarium ventum. Item dicitur, quòd si quis mẽsurauerit hominem mortuum cum fune, primò à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & posteà à capite vsq; ad pedes, faciendo ter omnes istas mẽsurationes, si alius quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illum improsperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & tristitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum accipe camisiam suam & per caputium, & per manicam eius dextram minge foras, & dissoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quod adsidere grauidis, vel cùm remedium alicui adhibetur digitis pectinatim inter sese complexis, veneficium esse, idque compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa vnum ambove genua id fiat. Similiter poplites alternis genibus imponere, veneficium est: ideoq; hæc in cõsiliis ducum potestatumq; fieri vetitum, velut

Sputi vel saliuæ efficacia.

Lupi quomodo à finibus arcẽdi.

velut omnes actus impedientia: & dicitur, si quis ante ostiũ stans nomine vocet cum muliere iacentem, atq; ille respondeat, si tunc aut cultrum, aut acum infigat ostio, frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa, quàm diu hæc ibi fuerint.

De vultu ac gestu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his, quibus stellis respondeant, vnde physiognomia & metoposcopia, & chiromantia, diuinationum artificia, sua fundamenta habeant. CAP. LII.

VVltus verò ac gestus, corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosque superis exponũt, certos in nobis effectus producunt, non secus atq; in elleboro: quã quidem herbam colligens, siue folium sursum trahat, vel deorsum, hoc ipso motu causat, vt humores sursum trahat, vel deorsum. Quantum etiam vultus atq; gestus visum, imaginationẽ, spiritum que animalem afficiunt, nemo ignorat: sic coëuntes ad prolem, plerunq; vultus quos ipsi tunc vel agunt, vel imaginantur, solent nascituris filiis imprimere: sic clemens ac lætus in vrbe principis vultus lætificat populum: ferox vel tristis, repente perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugentis: sic facilè amorem excitat amabilis personæ figura. Scire autem debes, huiusmodi gestus ac figuras tanquã corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nam quemadmodum medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescunt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, vt sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, vt genuflexio, aspectu deorsum fixo, veluti deprecantis: pectoris ictus vultusque consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Vultus atque gestus quantum imaginationem afficiant.

Qui gestus quosnam referant planetas

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cùm secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur verba labello.

Iouem verò referunt, vultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato, tanquam adorantis. Martem referũt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, vultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, vultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, vnico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, vt choreæ, amplexus, risus, vultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt in-

constabiles,strenui,lubricosi, & huiusmodi, vultusq; consimiles. Lunares sunt mobiles, venefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus,sic etiam hominum figuræ discretæ sunt. Saturnus enim hominem indicat,colore inter nigrum & croceum,macrum,recuruum,cute aspera,eminentibus venis,corpore pilosum,paruis oculis, iunctis superciliis,rara barba,grossis labris, aspectu in terram demerso,ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando,callidum,ingeniosum,seductorem,interfectorem. Iupiter verò hominem significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis,bonæ staturæ, caluum, habentem oculos maiusculos,nō prorsus nigros,pupillam latam,nares breues, non æquales,dentes anteriores maiusculos,barbam crispam boni animi & bonorum morum. Mars hominem facit rubeum,capillitio ruffo,facie rotunda,oculis croceis,horribilis & acuti prospectus,audacem,festiuum,superbum callidum. Sol hominem significat colore fuscum,inter croceum & nigrum,cum rubore superfusum,staturæ breuioris, pulchri tamen corporis,corpore caluum,& crispum, oculis croceis,sapientem,fidelem,laudis cupidum. Venus hominem significat album,tendentem ad nigredinem, plus tamen album, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio,pulchris oculis, quorum nigredo est intensior,bonorum morum,boni amoris,beneuolum,patientem & iocundum Mercurius significat ex figuris hominē non multum album,neque nigrum,facie oblonga, fronte eleuata,pulchris oculis,non ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentem digitos, ingeniosum,subtilē inquisitorem,versipellem, & variis fortunis subiectum. Luna verò significat hominem colore album, mixto rubore pulchra statura,facie rotunda, & sæpè signata,oculis non ex toto nigris,iunctisq; superciliis, beneuolum, facilem & sociabilem Habent etiam signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire velit, in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis denique figuris & gestibus,physiognomonia, & metoposcopia,diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia,prædicentes futuros euentus,non vt causæ, sed vt signa per effectus consimiles,ab eadem causa causatos: & licèt hę diuinationum species per inferiora & debiliora signa vaticinari videantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia,quando non ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondētia prognosticantur. Quicunq; autem nunc natura,studio, actione, motu,gestu,vultu, animi affectibus temporisque opportunitate

Figuræ quibus plantis respōdeant.

coele-

cœlestia melius imitatur, is tanquam superis illis similior, ampliores inde potest recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum & anguriorum. CAP. LIII.

SVnt quędam alia diuinationũ genera, à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia constant in variis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, vnusquisque ex probabilibus signis prognosticantur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quę diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in precio fuerunt, vt nihil eorum quæ ad publica vel priuata negotia pertinerent, inauspicatè perfecerint: populum verò Hetruscum hoc artificio maximè præstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiosè declarat. Sunt verò auspiciorũ plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quę videlicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædam cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quædam caduca, vt cùm in tẽplo vel alibi quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, vt cùm hostia profugisset ab ara, vel percussa mugitum dedisset, vel in aliam partem corporis, quàm oportet, concidisset. His superadditur Exauguratio, quando videlicet è manu augurantis virga decidisset, qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michaël Scotus duodecim recitat augurioru genera, sex videlicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponentem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, cõfernoua, conferuetus, viaram, herrenam, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo vides hominem, vel auem: eundo vel volando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotium. Feruetus est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis vel vides auem, vel hominem pausantem ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est augurium, quando homo vel auis suo itinere vel volatu ante te transit, veniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confernoua est augurium, quando prius inuenis hominem vel auem, euntem vel volantem, & pauset ante te à dextris, te vidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium, quando

Romani nil inauspicatũ fecerunt.

Auspiciorũ species.

Auguriorũ genera duodecim.

quando prius inuenis vel vides hominem vel auem reclinātem à dextris tuis vidente: est tibi signum malum: super negotio. Scimasarnoua auguriū est, quādo homo vel auis post terga consequitur te, & transit te, sed antequam perueniat ad te vel tu ad eam, alicubi pauset te vidente à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium, quando vides post te hominem vel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est si videris post te hominem vel auem, sed antequam perueniat ad te, vel tu ad eam, pauset in loco te vidente: signum est bonum. Scassaruetus est si videris hominem vel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponentem, quando homo vel auis veniens à sinistris, & transiens ad dextram, euanescit à conspectu tuo absq; quod videas repausantem, signum est tibi bonum. Herrenam augurium est, si homo vel auis à dextris veniens, post terga tua transiens in sinistram, viderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est tibi malum. Hæc Scotus hactenus. Augurabantur etiam veteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssēa libro decimo septimo: quia putabant illa procedere ex loco sacro, videlicet capite, in quo viget & operatur intellectus: vnde & sermo quicunq; manè surgenti inopinato in buccam mentemve venerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animātibus & alijs rebus, quam in augurijs significationem habeant. Cap. LIV.

Prima quæq; auspicia in operis cuiusq; initio accipienda sunt: vt si vestem tuam in initio operis à soricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediens offenderis in limine, aut in via impegeris pedem, contine iter: si quid mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata, ne vel tota intentio frustretur, aut invtiliter compleatur: sed expecta donec omine meliore faustam agendis arripias horam. Videmus animalia permulta ex vi quadam ipsis à natura insita, præstigiosa atq; fatidica. nonne gallus cantu horas solertissimè indicat, & alis apertis leonē fugat? aues complures cautu & garritu, muscæ acri punctura pluuiam prænunciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tempestates præcurrunt. Longum esset retexere omnia præsagia quæ ex auibus & animalibus didicere Phrygiæ, Cilices, Arabes, Vmbri, Tusci, & alij populi, qui auguria sequuti sunt: quæ per illos multis experimentis & exemplis comprobata sunt. In omnibus namq; sunt abscondita futurorum

rorũ oracula:maxima autem quæq; tibi aues ominales pronunciabunt. Hæ ſunt quas ex hominibus in aues conuerſas eſſe referunt poetæ. Itaq; quid cornix loquatur, diligenter auſculta, ſitumq; eius ſedentis, aut, volantis à dextris an a ſiniſtris, loquax an clamoſa an ſilens, præcedat an ſequatur, tranſeuntiſne expectet aduentum, an fugiat, quoue diſcedat, omnia diligenter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias ſignificant, quoniã hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam generari oportet: ſi autem, quod rariſſimè euenit, duo mares generentur, aut duæ fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiſcentur: itidem neq; fœminæ alteri mari, ſed diſſociatæ, ſolæ degunt. Ideo vnicæ cornici occurrentes, augurantur futurum, vt viduali vita ſibi viuendum ſit. Idem etiam portendit columba nigra: hæc enim poſt maris interitum, ſemper ſola degit. Coruos autem non minore diligentia obſeruabis. Hos namq; rebus maioribus præferri, & cornici præiudicare dicunt: Et ſenſit Epictetus Stoicus philoſophus & grauis autor, ſi cui coruus aduerſũ crocitaret, vel corpori, vel fortunæ, vel honori, vel vxori, aut natis aduerſa protendere. Deinde cygnos, qui aquarum ſecreta prænoſcunt conſiderabis. eorum namq; hilaritas non modo nautis, ſed quibusq; præterea peregrinantibus felices præſagiunt euentus, niſi fortioris ſuperentur ſuperuentu, vt puta aquilæ, quæ potentiſſima imperij ſui maieſtate, omnium auium fidem, ſi contrà loquatur, euacuat: cunctis ſiquidem auibus altius volat, profundiusq; perſpicit, & ab ipſius Iouis arcano nunquam excluditur: altitudinem & victoriam, ſed per ſanguinem portendit: quia non aquam, ſed ſanguinem bibit. Locrenſibus aduerſus Crotonienſes dimicantibus, aquila ſuperuolans contulit victoriam: Hieroni ad prima belli egredienti, aquila ex improuiſo reſidens in clypeo, regem illum futurum prænunciauit. Naſcente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die ſupra domum ſedentes, omen duplicis imperij Aſiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Priſco Demarathi Corinthij filio ob ſeditionem domo profugo, & in Hetruriam profecto, Romamq; petenti, pileum auferens, ac altè volans, rurſum capiti reponens, Romanorum regnum illi portendit. Iam verò & vultures ſignificant difficultatem, duritiem, & rapacitatem, quod in origine vrbis condendæ experientia verificatum eſt: futuræ quoq; ſtragis loca oſtendunt ſeptem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem reſpiciunt, in qua alter pars inferior futura eſt, tanquam inhians occidendorum

Ominales aues quæ ſint.

rum maiori numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere, qui renunciarent, quam in partem versi respicerent vultures. Phœnix autem singularis felicitatis successus pollicetur, qua visa noua Roma, melioribus auspicijs condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat hominem amicitiæ suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorum vrbi nomen dedit, hac gentis lenitatem colore & voce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auspicium est. Ciconia, concordiæ auis concordiam facit. Grues à gruere antiquo verbo, quasi congruere dicti, semper adferunt quod expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinem indicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hippopotamus parricida, ingratitudinem meritorum & iniusticiam nunciat. Origis auis inuidiosissima, inuidiam significat. Iamq; etiam ex minoribus auibus pica loquax, hospites nunciat: albanellus prætervolans, si a sinistris ad dextram feratur, hospitij hilaritatem: si contrario, contrarium indicat. Strix auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiso aggreditur pullos, quemadmodum mors de improuiso superuenit, ideo mortem prænunciare dicitur: nonnunquam tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hominis diligentiam & vigilantiam significat, quod residens in Hieronis hasta comprobauit. Bubonem verò Dido, dum misceretur Aeneę, infaustum sensit inde cecinit Poeta:

Auguria à maioribus auibus sumenda.

A minorib. quæ sumãtur auguria.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Sæpè queærit & longas in fletus ducere voces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in Capitolio cecinit, quum res Romana apud Numantiam inferior fuit, atq; cum Fregellæ, ob factam in Romanos coniurationem sunt dirutæ Inquit Almadel: Bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertũt, indicio esse earundem regionum & ædium homines morituros, propterea quod aues illæ delectãtur cadaueribus, eaq; præsentiũt: morituri autem homines, iam potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis prænuncio canit Naso:

Odimus accipitrem, quia semper viuit in armis.

Lælius Pompeij legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput volitans, sibi prænunciasse dicitur. Et inquit Almadel, quod eiusdem speciei aues inter se pugnantes, regni mutationem significant: si verò specie diuersæ contrà se inuicẽ bellũ gerant, & quæ amplius non visæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu vel recessu suo familiam

miliam augeri vel minui portendunt, earum verò volatus quanto serenior tanto laudabilior. Vnde Melāpus augur, ex auicularum volatu Græcorū ſtragem coniecit, quādo ait: Vides vt nulla serenos ales agit cursus. Hirundines quoniā moribundæ pullis latebras parant, patrimoniū amplum vel à mortuis legatū portendunt. Vespertilio fugienti occurrens, euasionem significat. nam ipsa licet pennas non habeat, tamē euolat. Passer autem fugienti malum omen est. Ipse n. accipitrē fugiēs ad noctuā percurrit, apud quam æquè periclitatur: tamen in amoribus boni auspicij est, siquidē libidine est concitus, septies in hora coit. Apes regibus bona omnia sunt, nā populū obsequētē mōstrant, muscæ verò importunitatē & impudentiā significāt, quia sæpius abactæ, continuo nihilominus redeūt. Aues etiā domesticæ auguriorū non sunt expertes: nam galli cantu suo spē & iter inchoantis promouēt: Quin & Tiberio nasciturо prægnās Liuia mater ouū gallinæ subductū cousq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est: vnde augures interpretati sunt, nasciturum puerū fore regnaturū. Et scribit Cicero, apud Thebaidē gallos gallinaceos canēdo totis noctib. Bœotijs aduersus Lacedemones præsagisse victoriā: quod augures ita interpretati sunt, quoiam auis illa victa silet, canit autē si vicerit. Simili ratione etiā ab animalib. & bestijs euētuū omina capiūtur: nā occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itinerandi timēdus est, nisi captū ceperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus verò perniciosus. talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorū & pugnæ rationem habet. Vnde apud Vergilium visis equis albis exclamat Anchises:

--- Bonum o homo hospita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahūt, pacem significat sperandam. Asinus inutilis est, profuit tamen Mario, qui cum hostis patriæ pronunciatus, vidit asinum oblatum pabulum spernentem, ad aquam properātem, quo augurio ostensam sibi salutis viam ratus, auxiliarē amicorum turbam orauit, hoc vnum auxilij genus exhiberēt, & se ad mare cōducerēt: quo impetrat oparuæ superimpositus carinæ, Syllæ victoris minas euasit. Vtcunq; tamē asellus in augurio occurrat semper laborem, patientiā, impedimentū significat. Lupus verò obuius ; bonus nuncius est, cuius efficacia visa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiens successū regni firmauit: tamē eius quē antè viderit vocē præcludit P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus vigilē laniauit, quādo Romanus exercitus

Domesticarum auguria.

Ab animalibus omnia quæ sumātur.

in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie. nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerunt, velut lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cum sit hoc animal inter cætera fortissimum, omnibus terrorem incutiens, bonum est: sed leænam mulieri occurrere, malum est, quia conceptum impedit. nam leæna non parit secundariò. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorũ si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portendi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatem. Vnde Virgilius ad Pollionem canit:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera luto.

Bonum etiam est occurrere bobus triturantibus, sed melius arantibus: qui etsi viam rumpentes iter tardant, moram tamẽ hanc auspicij gratia compensant. Canis in itinere faustus est quòd Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnum enutritus est: quem & angelus, Tobiæ socius, non est aspernatus comitem. Castor quia venatoribus testiculos suos demordens abiectos relinquit, mali ominis, & homini sibiipsi damnũ illaturum portendit. Iamq; etiam ex minutis animalibus mures damnum significant: quæ quum in Capitolio aurum roserunt, eodem die ambo consules iuxta Tarentum insidijs ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciens aut loca exurens, vota præpedit, & mali ominis est: contrà cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à superioribus filium ducens, spem venturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norunt sibi prouidere & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitum significant. Hinc cum Tiberij Cæsaris mansuefactum draconem formicæ deuorassent, responsum fuit, vt caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio membro pollet quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronij Grachi reperti sunt: dicti illi ab aruspice, si marem aut femellam emitteret, aut sibi aut vxori breui moriendum: ille vxoris vitam suæ præferens, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus vita excessit. Sic vipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum. Hæc n. seorsũ ab alijs piscibus degit, nec iuncta cum alijs inuenitur. Inter omnia autem auspicia & omina, nullum homine efficacius est

Minutorũ omina animalium.

est nullum potentius, nullum quod euidentius veritatem exponat: eius igitur occursantis conditionem, ætatem, sexũ professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitum, nomen, verba, sermonemq; omnia diligenter notabis, & requires. nam cum cæteris animalib. tam multa insunt præsagiorum lumina, non dubium est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa: quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspicium inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscendas. In fundamentis Romanæ vrbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperij præsagiuit, & monti capitolij nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, vt aduersæ rei auguriũ illico trucidarent, tamen infeliciter pugnatum est, atq; Brutus & Cassius, ambo duces interiere. Ipse etiã monachorũ occursus vulgò ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominũ genus plurimum è mortuario veluti vultures ex morticinis victitat.

Quomodo verificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. CAP. LV.

Sensus naturæ sublimitas.

Auspicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prędocent, Orpheũ illum theologum primò monstrasse legimus, quæ post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descendant super quadrupedia, volatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præsagire, quod etiam sentire videtur Vergilius, vbi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinitus illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Eiusmodi autem sensus naturæ, vt inquit Guilelmus Parisiẽsis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ vicinissimus vehemẽterq́ similis. Ab hoc sensu mirabilis quidem diuinationis splẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifestè apparet, qui latrones & occultos homines & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, comprehendunt, in eos faucib. & dentibus irruentes. Simili sensu vultures futuras prędident strages ex præliis, & congregantur in locis vbi futuræ sunt. tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum.

Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nũquam viderunt, & relinquũt perdicem, quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrifica, vnde terror & horror inuadit plurimũ homines nihil de rebus huiusmodi sentientes vel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cùm omnino ibi esse nesciatur vel cogitetur, horrorẽ, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitantibus, fortassè non omnibus: quia eiusmodi splendor non omnibus hominib. inest, sed paucis. Sic meretrix abscõdita in domo aliqua amplissima, aliquãdo ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ virũ, immundas mulieres non oculis tantũ, sed voce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectum. Refert quoq; Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, virũ quem adamabat, quando adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longè à duobus miliaribus præsensisse venientem. Refert etiã tempore suo ciconiã quãdam adulterio conuictam per olfactum masculi, cõgregata à masculo multitudine ciconiarũ, ac detegente ipso crimẽ fœmellæ, ipsam à tota illa multitudine tanquam omniũ iudicio ream iudicatam, deplumatam, ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cùm ignorans cum matre sua cõcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus genitalia abscidisse, tanquã vindicantem in se incestum. Similia de equis recitant, Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quæ cùm ad mensam cuiusdam veniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab vno filius hospitis interẽptus est: illa reuersa & cognita culpa, necem intulisse catulo, nec posteà in tectum id reuersam fuisse. Iam his exemplis videmus quomodo super animãtia quædam præsagiorum lumina descendere possunt, velut signa rerũ in eorum gestu, motu, voce, volatu, incessũ, cibo, colore & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platonicorum doctrinam, est rebus inferioribus vis quædam insita, per quam magna ex parte cum superioribus conueniunt, vnde etiam animalium taciti consensus cum diuinis corporibus consentire videntur, atq; his viribus eorum corpora & affectus affici, quarũ nomine suis adscribũtur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martẽ, & sic de singulis, & secundùm eorum proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: vt

noctuæ,

noctuæ, vlulæ, & cæteræ quas supra recitauimus: bubo quoque, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna, inauspicatissimi ominis esse fertur. de qua ait poeta:

Fœdaq; fit volucris venturi nuncia luctus,
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi esse præsagij, præsertim in auspicijs nautarum, quia aqua non mergitur. Vnde canit Ouidius:

Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales.

Sunt præterea oscinæ aues. quæ ore cantuq; auspicium faciunt: vt sunt coruus, picus, cornix. Vnde Vergilius: *Oscinæ aues*

Sæpè sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

Aues verò quæ futura volatu portēdunt, sunt sicut buteones sanqualæ, aquilæ, vultures, grues, cygni, & similes. in volatu nanq; considerantur, vtrum tardè an festinanter volent: si quando ad dextram, vel ad sinistram volitent, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festināter volant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatē. Item quando duæ aues simul conuolant ferales sunt, & malū portendere dicuntur, quia numerus confusionis est. simili modo de cæteris inuestigabis, rationē de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet: *In auium volatu quid considerandum.*

Ni frustra augurium vani docuēre parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare videntur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

Mirabilissimum autē augurandi genus est eorum, qui audiūt & intelligunt sermones animalium, sicuti apud veteres Melampus & Tiresias & Thales, atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonē calluisse ferūt: de quo narrat Philostratus & Porphirius. quod cū olim Apollonius in cœtu amicorum cōsedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, venisse vnum aliunde passerculū garritu & voce obstrepentē, cunctosq; illum secutos euolasse dixit ad socios. Passer ille reliquis nūciauit asinum prope vrbē in angiportu onustū tritico cecidisset triticūq; humi diffusum. his verbis affatim permulti commoti iuere spectatū &

ita factum esse vt Apollonius dixerat, mirabūdi inuenerunt Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificijs hirundinem fuisse dicit. Certum enim est, quia omnis vox cuiuscunq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, vel affectus læti, vel tristis, vel iracundi, quas voces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeò mirandum. Verum Democritus ipse hanc artem tradidit, vt ait Plinius nominando aues, quarum confuso sanguine serpens gignatur: quem quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes: Si quis certo die Calendarum Nouembrium egressus ad venandum, primam auem quam ceperit, coxerit cum corde vulpis, omnes qui ex hoc ederint, auium cæterorūq; animalium voces intellecturos. Tradiderūt etiam Arabes, eos brutorū callere sensa, qui cor aut epar draconum comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradditq; cor talpæ ad præsagia conferre. Erant etiam diuinationes & auspicia, quæ ab extis & fibris sacrificiorū capiebantur, quarū inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animaliū voces passionum animæ significatiuè sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages. - - - -

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primū inspiciebāt, duobus in eo constitutis capitibus: quorum vnum ciui, alterum hosti nuncupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronunciabant victoriam, quemadmodum apud Lucanum Pompeianorum cædem, ac Cæsareanorum victoriam exta significasse legimus in his versibus:

Iecur extorum caput.

Quodq; nefas nullis impunè apparuit extis,
Ecce vidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri venas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis viscerib. cor perquirebāt. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinere defuisset, pestifera hæc erant auspicia, & piacularia dicebātur. Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliam quam oporteret corporis partem cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die veste purpurea processit & in sella aurea sedit, sacrificanti cor in extis bis defuisse. sit C. Mario Vticæ immolanti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello. C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent victimas ii iecur subitò tabuit nec multo post hic morbo, alter Ligurum armis interijt, extis ita prædicentib. quod profecto aut deorum virtute, aut dæ-

dæmonũ opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud veteres momenti habitum est, quoties insolitum quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentium sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi victoriã cum regno portendere interpretatus est, admonuitq; iccirco, vt solus Sylla extis illis vesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus.

Terruit ipsa color vatem: nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso variabat sanguine liuor.

Tanta olim veneratio fuit harum artium, vt potentissimi & sapientissimi quiq; viri illas sectarentur, imo senatus atq; reges nihil inauspicatè agerẽt. Sed hac omnia hodiè cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum & fulminum, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt. CAP. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostentorumq́;, & quomodo portenta prodigia interpretanda sunt, Hetrusci vates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiones, & cuiq; sua nomina adscripta: præterea vndecim fulminum genera, & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex quaq; parte significent. Portenta verò & prodigia, ostentaq́; quotiescunq; contingunt, semper aliquid magnum prænunciare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum coniectorem, simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo versantur principum, prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principum, & populorum prouinciarumq́; ea cœlestium cura est, vt præ cæteris per astra, per sidera, per portenta perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq́;. Quod si etiam præteritis seculis idem aliquod vel consimile quid apparuerit, idipsum quoq; & quid inde secutum sit, considerare oportebit, & iuxta hæc, vel eadem, vel consimilia prædicere: quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq́; similibus. Sic multos excellentes viros & reges, prodigia præuenerunt in ortu aut obitu: vt de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omẽ fuit magnarum diuitiarum. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridẽ parituræ, visũ fuit parere ardentẽ facẽ quæ Troiam & totam Asiam incenderet: Matri Phalaridis visum fuit Mercurij simulacrum sanguinem in terram effun-

Prodigiorum interpretẽ qualem esse oporteat.

dere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionisij visum fuit parere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & cōprobauit. Tarquinij Prisci vxor vidēs flamā lambere Seruij Tullij caput, regnum illi prædixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma verticem lambens Ascanij, nullamq; inferens læsionem, quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit. Omnes & insignes clades portentis & prodigijs præuentæ sunt Sic legimus apud Pliniū, M. Antilio & C. Portio consulibus lac & sanguinē pluisse quod sequenti anno pestem validam Romam in vasuram prænunciauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarū simile anno antequam M. Crassus in Parthis interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello cōsulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorū crepitus & tubæ sonitus è cœlo auditus est & Liuius de bello Macedonico: Anno inquit, quo discessit Annibal, per biduum pluit sanguis Item de secundo bello Punico refert aquam sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuiæ, tempore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmonijs paulo ante Leuctricam calamitatem in phano Herculis arma sonuerunt, & eodem tempore Thebis in templo Herculis valuæ causæ repagulis seipsas aparuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de similibus prognosticare conuenit, quemadmodum diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia non negligere de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia, quatuor elementorum diuinationibus. CAP. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, vnde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum venefica illa se iactare visa est, quando inquit:

At verum, tellus, aer, ætherq; chaosq;,
Aequoraq; & campi, Rhodopeia saxa loquetur.

Geomantia Prior itaq; Geomantia, ex terræ motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, voragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta vi quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculatio-

culationis nō existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequētibus. Hydromantia autē vaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescētias & depressiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiā visiones quæ in aquis fiunt. Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro, puerum vidisse in aqua Mercurij effigiem, quæ cētum quinquaginta versibus omnem Mithridatici belli euentum prænunciauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromātiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno precio hydromantiæ species, Lecanomantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteę laminę, & lapides preciosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificium, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis exprimunt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut hodie Patras fons Achaiæ, et quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de, quib. plura in sequentibus, vbi de oraculis loquemur. Verùm huc etiam referri poterit Aruspicina piscium, cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur: iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quem consulturus de futuris assatas carnes demittens, subitò locus ille aquis replebatur, magnaq; piscium multitudo ac admirabilium figurarum homib. ignotorum apparebat, è quorū formis vates quod futurum esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorū historijs refert Atheneus. Simili modo Aeromantia prognostica præbet, per impressiones cereas, per ventorum flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes, perq; imaginationes in nubibus, et visiones in aëre. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impressiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; visiones et imaginationes in igne. Sic Ciceronis vxor illū sequenti anno consulem futurū prædixit, eo quòd cū quædā post peractū sacrificiū in cinerib. cōspicere vellet, flāma repente exiliuit. Huius generis sunt quę dicit Plinius, quòd terreni ignes pallidi murmurātesq;, tēpestatū nuncij sentiuntur: pluuię etiam si in lucernis fungi: fluxuosè volitet flamma ventū portendi: & lumina cū per se flammas elidūt, aut vix accēdūtur: itē cū in eo pēdētes concernātur scintillæ, vel cū tollēti ollas carbo adhærescit, aut cū cōtētus ignis è fauillā discutit, scintillámve emittit, vel cū cinis in foco cōcrescit, et cū carbo vehemen-

Leocnomātia Hydromātiæ species.

menter perlucet. His adiungitur Capnomātia, à fumo sic dicta, quia flammam & fumum scrutatur, eorumq; colores, sonos et motus: quando in rectum protenditur, vel in obliquū fertur, siue in orbem voluitur, quemadmodum de his legitur apud Statium his versibus:

Vincatur pietas, poneq; altaria virgo,
Quæramus superos: facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, geminumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
Orta, docet tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volui, frangiq; rubore.

Iam verò etiam in Aetneis crateribus atq; in Nymphæis campis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur, læta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscentia, de longeua dormitione atq; inedia. Cap. LVIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quòd aliqui homines possunt se eleuare supra vires corporis, & supra vires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere vigorem. Cum itaque animæ hominum omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediunt, putant magi perfectos homines per suæ animæ vires alias inferiores animas iam quodammodo separatas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & voce parentis reuocatur in vitam: atque leones inanimem partum inhalando viuificant. & quoniam, vt aiunt, omnia similia similib. applicata similium naturarum efficiuntur, et omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putāt ad hanc viuificationem haud parum conferre, etiam herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentium exuuijs confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum et multis etiam impossibile videri posset, nisi historica fide haberetur comprobatū. Nā plerosq; aqua submersos, alios ignib. iniectos, et rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures ēt dies reuixisse legimus, quemadmodū de Auiola viro cōsulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisque alijs testatur Plinius. Similiter Aesopum fabulatorem, Tindoreum quoque & Herculem, atque Palicos Iouis & Thaliæ filios

mor-

mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiã per magos et medicos in vitã reuocatos, sicut de Aesculapio ab historijs proditũ est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiam mortuus, quẽ præter omnium expectationẽ accurrentibus medicis, herba, quã draconem vocant, vitę restitutum dicunt: alij gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, vnde ortum est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationum referens de Zachla Aegyptio propheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiam ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientem obuersus, vel incrementa solis augusti tacitus imprecatus, venerabili scena facies ad studia præsentium tantum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris vena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si vera esse debeant, oportet moribũdas animas nonnunquam in corporibus suis latẽ vehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic vt vita, sensus, motus, corpus omne deserãt, ita tamen, quòd homo verè nondum mortuus sit sed iaceat exanimis, & tanquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissimè compertum est, pestilentiarũ temporibus multos videlicet qui pro mortuis tumulandi ferebãtur, in sepulchris reuixisse: multoties ẽt mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quem transtulit Patriarcha, quòd accidit homini suffocatio, quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, qđ accidit homini repletio ex aqua, amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortuus. Et dicit quòd accidit ex casu à loco alto, vel clamore magno, vel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus, in cuius facie surgit pulsus viriditas. Et refert in eodẽ libro de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum viuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quòd isti viui licet similes mortuis sint, & certò moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiã, aut alias curationes, & hæc sunt ex his quæ valdè raro cõtingunt. Hic est modus per quẽ intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpentum ictus exanimati olim per Marsorum & Psillorũ gentem vitæ restituebantur. Posse autẽ huiusmodi extases lõgo tẽpore durare, absq; hoc quòd

Suffocationis & extasis mira exempla.

homo verè mortuus sit,non secus arbitrãdum est atq; in gliribus & crocodilis,& plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt,sic somno expirãt, vt vix igne reuocari queant:&ego sępe vidi dissectum glirem immobilem manere,tanquam mortuũ,donec coqueretetur,atq; tunc primùm in bullienti aqua dissecta membra vitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit,legimus tamẽ apud probatos historicos,etiã homines quosdam lõgæuo somno plurimos annos cõtinuos dormiuisse,interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: qđ ipse testatur Plinius,de puero quodã,quẽ æstu & itinere fessum in specu septẽ & quinquaginta annos dormiuisse narrat.Legimus ẽt Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natũ adagiũ:Vltra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticum sub fœni tumulo per totum autũnum,sequentemq; hyemem cõtinuò dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tanquã semimortuus,totusq; extra se positus, inuentus est.Confirmant hãc opinionẽ Ecclesiasticæ historiæ de septem dormiẽtibus,quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt Est in Noruegia sub eminenti littore antrum, vbi,vt Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septẽ viri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine vlla corruptione,& sæpè populos ad ipsos lædendum ingressos continuò fuisse contractos : deniq; accolas pæna præsenti cautos ab ipsorum lęsione destitisse aiunt.Ipse aũt inter philosophos non infimi nominis Xenocrates,longæuam hãc indormitationem,quãdam naturalem pœnam, certis quibusdam animarum demeritis ab ęterno deputatam putauit.Ipse M.Damascenus multis rationibus possibilẽ & omnino naturalem probat,nec absurdum putat, quòd cum cæteris animantibus quibusdã concessum est,vt sine cibo et potu, sine excretione,sine tabefactione,& corruptione pluribus mẽsibus dormire possint,id etiã homini,siue hoc accidat illi potione aliqua venefica,aut ęgritudine soporifera,seu meticuloso quodam sopore, aut similibus de causis,pluribus diebus,aut mensibus,aut annis, secundum intentionem vel remissionem virium,& passionum animæ suæ posse cõtingere.

Mira ieiuniorum exempla. Et narrant medici antidota,de quibus si quis minimam portiunculam ederit,diuturnam deinde posse perferre inediam, ceu quondam Helias certo esculento ab angelo pastus, ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quagraginta dies.Et recitat Ioannes Bocatius,fuisse suo tempore virũ apud Venetias,qui in singulos annos per quadraginta dies asq; vl

lo

lo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil vnquam cibi sumpsisset: quod quidē nobis incredibile videri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio: quē in eremo duobus & viginti annis, quo vsq; vita excessit, sine omni cibo vixisse constat. Mirum & illud, quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinum quendā, qui nullo sit vsus potu vel cibo, præterquam lactis. Et sunt graues autores, qui herbam quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, vel in ore retenta, tradunt.

De diuinatione, quæ per somnia fit. CAP. LIX.

Est etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorum traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic: non quod phantasma, vel insomnium: hæc enim vana sunt, & nihil diuinationis habent, sed ex vigiliarum reliquijs aut corporis turbatione nascuntur. quoties nanq; oppressi corporis vel fortunę commodis vel incommodis, tunc qualis animus vigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: vel aliquando contrarius in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore benè se habentibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamen parum sufficiēs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimodè vsuueniunt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem communisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesij sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus eisdem, similiaq; similibus: sic qui in idem aut simile visum sæpius inciderit, eandem aut similem sibi designauerit sententiam, passionem, fortunam, actionem, euentum, denique, quemadmodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria verò eiusdem rei sępius obtēta nascitur peritia, ex pluribus peritijs paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, Vnumquenque somnia sua & suos indè obseruare euentus, scilicet, quæ visa in quales euentus inciderunt, ac huiusmodi regulas, scilicet visa & accidentia, cùm somnijs, tum vigilijs memoriæ commendare, atque sedu-

Somnium.

sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare: ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatoria, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quando luna illud præuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis vel reuolutionis illius anni, vel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio neq; natura, neque humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit inspiratione diuina. Quod verò hîc ad vaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in vigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap. LX.

Contingit etiam, non modò dormientes, sed & vigilantes nonnunquam soluto animo, suisq; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem vocat, & ab humore melancholico procedere docet, in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter vehementiam longè benè coniectant, & citò habitum imaginantur, facilimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Ammonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaque furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille qui atra bilis vocatur, qui adeò praua horribilisq; res est, vt impetus eius à physicis ac medicis vltra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorem igitur hîc intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis vocatur. Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maximè autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipuè Saturni: qui cùm ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illũ quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cùm sit ipse arcanæ contemplationis author, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cùm ab externis officiis ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiasq; ac futurorum præsagia largitur. & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiens, quidam facti sunt sicut diuini, prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes viros in quauis scientia præstantes,

Furor diuinationis species.

tes,

tes, vt plurimum extitisse melancholicos: quibus etiam Democritus & Plato attestantur, asserentes melancholicos nonnullos in tantum prestare ingenio, vt diuini potius quàm humani videantur. Sic melancholicos perplures primùm rudes ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodū, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum & Lucretium, sæpe furore subito corripi, ac in poëtas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet vix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione: Plerique, inquit, vates postquam furoris remissus est impetus, quæ scripserunt, non satis intelligunt, cùm tamen rectè de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harum artifices legendo diiudicant. Tantum præterea tradunt melancholici humoris imperium esse, vt suo impetu etiam cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquam rapiantur, quorum præsentia & instinctu homines debacchari, & mirabilia multa effari, omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differentia, iuxta triplicem animæ apprehensionem, videlicet imaginatiuam, rationalem & mentalem cōtingere putant. Dicunt itaque, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis membrorumque vincula transgressa, tota in imaginationem transfertur, subitò efficitur inferiorum dæmonum habitaculum, à quibus manualium artium sæpè miras accipit rationes. Sic videmus rudissimum aliquem hominem subitò in pictorem egregium aut architectum, vel alterius cuiusq; artis euadere magistrum. Quando verò eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorum turbationes, temporumq; vicissitudines attinent, vt futuram pluuiam, tempestatem, inundationem, terræ motum, mortalitatem, famem, stragem, & eiusmodi: quemadmodum apud Aulū Gellium legimus, Cornelium sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Patauij furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarrasse. Quando verò anima tota in rationem cōuertitur, mediorum dæmonum efficitur domicilium: hinc rerum naturalium humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic videmus hominem aliquem subitò in philosophū, vel medicum, vel oratorem egregium euadere, ex futuris autem prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorum restitutiones pertinent, quemadmodum Sibylla Romanis. Cùm verò anima tota in mentem assurrexerit, tunc sublimium dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana edisceit diuinorum, putà Dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternam rerum cognitionem, animarumq; salutem pertinēt. De futuris verò præ-

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperium.

præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacent, vt futura prodigia seu miracula, futurum prophetam, vel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore vaticinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam venit temporis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo,
Iam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulò pòst innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris vestigia nostri
Irrita, perpetuò soluent formidine terras.

Et subiungit:

Ille Deûm vitam accipiet, diuisq; videbit
Permixtos heroas, & ipse videbitur illis,
Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

Subditque inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali venenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba veneni.

Mansurũ tamen originalis peccati fomitẽ innuit, cùm dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ vestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando Dei sobolem, adorat his verbis:

Chara Deûm soboles magnum Iouis incrementum,
Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum:
Aspice venturo lætentur vt omnia seclo.
O mihi tam longæ maneat pars vltima vitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & trãsnaturalis diuinationis media sunt, vt in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident: quia, vt inquit Plato in Repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eò acutius intelligunt: & quia loco quo sunt migraturi viciniores sunt, & quasi iam paululum relaxatis vinculis, cùm omninò corpori amplius obnoxij sunt, diuinæ reuelationis lumina facilè percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis, ac mente: de triplici animæ appetitu, ac paßionibus voluntatis.

CAP. LXI

EST Theologorum quorundam opinio, Deum ipsum hominis primæui corpus non immediatè creasse, sed cœlitũ adiuto-

adiutorio ex elementis composuisse atq; formasse. cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putans summum Deum mundi totius, deorumq; & dæmonum creatorem esse, atque illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mãdatum summi Dei procreasse. nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dij itaq; ex terra & igne, aëreq; & aqua, portiones quasdam mutuantes ligantesq; inuicem, corpus vnum ex omnibus confecerunt, quod animæ administerium subiecerunt, singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignantes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini vterum, nobiliores autem sensus in caput, veluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria Diuidunt aũt sensus in externos & intimos: externos deinde in quinq; omnibus notissimos partiuntur, quibus pariter quinque organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur, sic disposita, vt quę eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoque puritatis ordinem obtineant. oculi enim supremo loco collocati, purissimi sunt, ignis lucisque naturæ sunt cognati; deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq; continentes: deinceps verò gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totum diffusus, terræ crassitudini deputatur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibilibus à longinquo percipiunt, vt visus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem nõ appropinquantia percipit: gustus autem non nisi propinqua sentit. Tactus vtroq; modo se habet nam appropinquantia corpora sentit: & quemadmodum visus per medium aërem cernit. ita etiam tactus per mediam virgam vel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verùm tactus solus è sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet. hoc nanque & gustu reliqua animalia præcellit: sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane, qui homine acutius videt, audit atque olfacit, similiter acutius multis cæteris animantibus & homines vident, lynces & aquilæ. Sensus verò interiores, vt vult Auerrois, in quatuor partiti sunt: quorum primus communis appellatur, eò quòd omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines, primus colligit atque perficit. Secundus, vis imaginatiua, cuius officium est, cùm ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easq; tertiæ sentien-

Sensus exteriores quibus elemẽtis respondeant.

Gustu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atque cogitandi vis est offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus quid aut quale sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atque diiudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit, quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere virtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ: atq; concitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, virtutes, disciplinæ, ratio, consilium, electio. Hæc autem est, quæ per somnia nobis futura monstrat: vnde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus. est enim vltimum vestigium intelligentiæ, quæ, vt ait Iamblichus, omnibus animi viribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierum, & operationes, visaq; seu impressiones virium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micāt, in opinionem excitat: quæ verò ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atq; per suam proprietatem, secundùm assimilationem propriè designat, omnes actiones animæ fingit, atq; externas accommodat intimis, etiam corpori impressiones imprimit. Habent autem sensus isti sua organa in capite. nam sensus cōmunis cum imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licèt Aristoteles organum sensus communis posuerit in corde: cogitatiua autem virtus, supremum & mediū capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porrò organa vocis atq; sermonis multa sunt, siquidem interni pectoris inter latera, musculi, thorax, pulmo, thrachea, arteria, fauces, & horum maximè, quod est cartilaginosum, secundùm recurrentes neruos, & plectrum linguæ, & omnes hæ particulæ & musculi, qui exsufflationis organa sunt. Sermonis verò organum proprium os est, in quo plasmantur, formantur & figurantur verba & loquelæ, lingua & gurgulione, in illo plectri obtinētibus vicem, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, veluti in lyra chordarum similitudinem referentibus, naso insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa vires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens. Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque perquirentem, & in veritatis contemplatione contentam, quem iccircò contemplatiuum intellectum vocant. Altera mentis natura siue vis, quæ agenda, quæq; fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione versatur, quem iccircò actiuum intellectum vocant. Hunc

Sensuum organa in capite.

Mentis gemina natura.

ita-

itaq; ordinem potentiarum, natura statuit in homine, vt per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores vltra hoc similitudines corporum, & vlterius per mentem siue intellectum abstracta, quæ nec corpora sunt, nec illis similia Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus. Primus naturalis, qui est inclinatio quædam naturę in suum finem, vt lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis, qui sequitur sensus, diuisus in irascibilem & concupiscibilē: tertius intellectiuus, qui appellatur voluntas, in hoc differens à sensitiuo, qui est per se illorum, quę possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehēsum. Voluntas verò etsi sit per se omnium possibilium, quia tamen libera est per essentiam, potest etiā esse impossibilium, qualis fuit in dæmone appetēte se esse æqualem Deo: itaq; voluptate & dolore continuò alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, quibus similiter corpus nonnunquā afficitur: quarum prima vocatur oblectatio, quæ est mentis siue voluntatis quædam mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigunt suauitati libentissimè consentit, paret, atq; obsequitur: quam iccircò definiunt esse inclinationem animi ad emollientem voluptatem. Secunda verò dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio virtutis, quando videlicet vltra oblectationem tota mētis vis atq; intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusque se diffundit & effert ad eo fruendum. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiens, existimans se maximum quoddam bonum consequutū, cuius possessione se insolentius efferens, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & vltima est maleuolentia, voluptas quædā ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitur aūt sine emolumento suo, quia si quis ob vtilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolētia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios. Atque his quatuor passionibus ex deprauato voluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, putà horrorem, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

De paßionibus animi, & earum origine, differentia, & speciebus.

CAP. LXII.

PAssiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei

tanquam boni vel mali, conuenientis vel disconuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, videlicet sensuales, rationales, mētales. Et secundùm has triplices sunt in anima passiones, nam quandoque sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tunc respiciunt bonum aut malum temporale, sub ratione commodi vel incommodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quãdoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciũt bonum aut malum sub ratione virtutis & vitij, laudis & vituperij, vtilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu voluntariæ: quandoque sequuntur apprehensionem mentalem, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue synderesis. Subiectum autem passionum animæ, est ipsa vis animæ concupitiua, & diuiditur in concupiscibilem & irascibilem, & vtraque respicit bonum & malum, sed diuersimodè. Vis enim concupiscibilis quandoque respicit bonum & malum absolutè, & sic causatur amor seu libido, & è contrario odium: vel respicit bonum, vt absens, & sic causatur cupiditas, seu desiderium: & malum, vt absens, sed vt imminens, & sic causatur horror, fuga, & abominatio: vel respicit bonum & malum, vt præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, voluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendum, fugiendum vel depellendum. & hoc quandoque cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde verò audacia: quandoque cum diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoque vis ipsa irascibilis surgit in vindictam, & hoc fit solùm circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ, seu læsiones, & causatur ira. Et sic reperimus vndecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus proprium, permutando accidentia, & mouendo spiritum.

CAP. LXIII.

Passionum autem animæ, quando sensualem apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habet phantasia, seu virtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primò diuersimodè alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouēdo spiritum sursum vel deorsum, ad extra vel ad intra, & diuersas qualitates producendo in mem-

membris. Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in verecundia mouentur ad cerebrum. Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira vel timore, sed subitò. Rursus ira vel cupiditas vindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis trepidationem, vocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam, quę tristitia quædam est, sæpè miserantis corpus malè afficit, vt alterius corpus videatur affectum. Palàm quoque est, inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, vt quod patitur vnus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomen amatæ in passione heroica deprehendentes. Sic Erasistratus cognouit Antiochum amore Stratonicæ captū. Manifestum præterea est, passiones eiusmodi quando vehementissimæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud vulgus palàm est, nimia lætitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpè etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, vtrunq; accepto tragicæ victoriæ nuncio, subitò mortuos. Sic mater viso filio è Cannēsi prælio redeunte repentè obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus notum est. Scimus etiā canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpè mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoque curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quādoq; sequuntur, quandoq; verò recedunt, quandoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, vt in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus vehemens, auiditasque vocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectum, sæpè vita, sensus, motus, subitò membra deserunt, ac sæpè statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ vehemens ira faciat, ipse ostendit Magnus Alexander, qui in India prælio circumuentus, lumen & ignem ex se profundere visus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, vt scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent. Atq; horum similia nonnunquam in belluis apparent, sicut de Tiberij equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Animi passiones mortem nonnunquam inferunt.

Quomodo paſsiones animi immutant corpus per modum imitationis à ſimilitudine. Item de transformatione ac translatione hominum, & quas vires vis imaginatiua non ſolùm in corpus, ſed etiam in animam obtineat.

Cap. LXIV.

Passiones ſupradictæ quandoq; alterant corpus per modũ imitationis, propter virtutem quam habet ſimilitudo rei ad tranſmutandum, quam vehemẽs mouet imaginatio, ſicut in ſtupore & congelatione dẽtium ex viſu vel auditu aliquo, vel quia videmus vel imaginamur alium cõmedere res acres: ſic videns alium oſcitare etiam oſcitat, & aliqui cùm audiunt acida nominare, lingua aceſcit: moleſtia etiam tetri alicuius ſpectaculi guſtum inficit, & prouocat nauſeam: quidam ſanguinis humani aſpectu syncopantur: nonnulli cùm alicui amarum cibum afferri vidẽt, ſentiunt in ore ſaliuam amaram. Et narrat Gulielmus Pariſienſis ſe vidiſſe hominem, qui ſolo aſpectu medicinę mouebatur, quoties opus erat motu expurgationis: cùm tamen nec ſubſtantia medicinæ, nec ſapor, nec odor ipſius ad ipſum perueniſſet: ſed ſola ſimilitudo apprehenſa. Hac ratione ſomniantes ſe ardere, vel eſſe in igne, quandoq; cruciantur intolerabiliter, tanquam ſi verè ardeãt, cùm tamen veritas & ſubſtantia ignis apud eos non eſt, ſed ſola ſimilitudo per imaginationem apprehenſa. Nonnunquã etiam ipſa humana corpora transformantur, transfigurãturque, & tranſportantur, ſæpè quidem in ſomniis, nonnunquã etiam in vigilia. Sic Cyppus qui poſtea electus eſt rex Italiæ, dum taurorum pugnam victoriamq; vehementius admirans meditatur, in illa cura obdormiens noctem manè corniger repertus eſt; non aliunde quàm virtute vegetatiua vehementi imaginatione ſtimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua producẽte. Vehemens enim cogitatio, dum ſpecies vehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in ſanguine effingũt: ille nutritis à ſe imprimit membris, cùm propriis, tum aliquãdo etiam alienis: ſicut imaginatio prægnãtis in fœtum imprimit rei deſideratæ notam: & imaginatio morſi à cane rabido, in vrinam imprimit imagines canum. Sic multi ſubitò caneſcunt. alius è puero, vnius noctis ſomnio, in virum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Franciſci ſtigmata referre volunt, dum ille correptionem vehementer timet, alter Chriſti vulnera vehementius contemplatur. Sic multi etiã tranſportantur de loco ad locum, tranſeuntes flumina & ignes, & loca inacceſſa: quando videlicet vehementis alicuius concupiſcen-

Mira imaginationis vis.

Franciſci ſtigmata.

piſcentiæ aut timoris, vel audaciæ ſpecies ſpiritibus impreſſæ, vaporibus permixtæ mouent organum tactus in ſua origine, vnà cum phantaſia, quæ motus localis principium eſt. Vnde concitantur membra &organa motus ad motum, mouenturq; ſine errore ad locum imaginatum, non quidem ex viſu, ſed ex phantaſia interiore. Tanta eſt vis animę in corpus, vt quorſum ipſa imaginatur & ſomniat, ipſum corpus ſimul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla, quibus vis animæ in corpus cum admiratione explicatur, quale illud ſcribit Anicenna de quodam, qui cùm vellet, corpus ſuum paralyſi oblædebat. Narratur de Gallo Vibio, cui hoc accidit vni, vt in inſaniam non caſu incideret, ſed iudicio perueniret: nam dum inſanos imitatur, dum ingenij lenocinium furorem putat, quam adſimulabat inſaniam, ad veram redegit. Et Auguſtinus refert, quoſdam qui aures pro arbitrio mouerent, & qui immoto capite verticem totam deponerent ad frontem, reuocarentque cùm vellent: & alium quendam ſolitum ſudare, vbi vellet. Notum quoq; eſt, aliquos flere cùm volunt, & vbertim lacrymas profundere: quoſdam etiam repertos, qui eorum quę deglutiſſent, varia paulatim tanquam de ſacculo, quod placuiſſet, proferrent. Et hodie adhuc videmus plures, qui auium, pecorum, canum, hominumq́; quorumque voces ſic imitantur, exprimuntq́;, vt diſcerni omnino non poſſint. Iam verò & fœminas in mares mutatas fuiſſe, multis exemplis narrat Plinius: & ſimilia & ſuo tempore accidiſſe teſtatur Pontanus, de quadam muliercula Caietana, & altera quadam Aemilia: quæ, cùm vtraq; nupta, poſt plures annos in viros mutatæ ſunt. Quantum autem ipſa imaginatio poſſit in animam, nemo ignorat: eſt enim ſubſtantiæ animæ vicinior quàm ſenſus, quare etiam plus agit in animam quàm ſenſus: ſic mulier per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes, ſomnia, ſuggeſtiones ſæpiſſimè ligatur in amorem alicuius arctiſſimum. Sic perhibēt Medeam ex ſolo ſomnio exarſiſſe in amorem Iaſonis. Sic anima nonnunquam per vehementem imaginationem, vel ſpeculationem, à corpore omnino abſtrahitur, quemadmodum Celſus narrat de quodam presbytero, qui quoties collibuiſſet, auferebat ſe à ſenſibus, & iacebat ſimilis mortuo, vt cùm pungeretur & vreretur, non ſentiret vllum dolorem, iacebatque immotus & ſine anhelitu: hominum tamen voces, ſi altius inclamaſſent, tanquam ex longinquo ſe audiſſe poſteà referebat. Verùm de his abſtractionibus latius in poſterioribus differemus.

Quomodo paßiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. CAP. LXV.

PAßiones animæ quæ phantasiam sequuntur, quando vehementissimæ sunt, non solùm possunt immutare corpus proprium, verùm etiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum: ita, quòd admirabiles quædam impressiones inde producantur in elementis, & rebus extrinsecis, atque etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre, vel inferre. Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprij. Sic anima fortiter eleuata, & vehementi imaginatione accensa, immittit sanitatem, vel ægritudinem, non solùm in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicenna, quòd ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in vrina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit fœtum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualem refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus situm, Carolo Boëmiæ regi & Imperatori oblatam puellam, toto corpore feræ instar hirsutam & villosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginem diui Iohannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum cōciperet affecta, talem postea progenerauit. Atque id non solùm in hominibus, sed etiam brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobum patriarcham, virgis in aquam proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonum aliarumque volucrum cubantium imaginariæ vires, pennis colorem imprimũt: vnde albos producimus pauones, cubātium habitacula albis linteis circumpendentes. Iamq; his exemplis patet, quomodo phantasiæ affectus, vbi vehementius se intenderint, non modò corpus proprium, sed & alienum afficiunt. Sic etiam maleficorum nocēdi cupiditas, fixis obtutibus, quàm perniciosissimè homines fascinat. Assentiunt istis Auicenna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim est, corpus à vapore alterius corporis morbidi facillimè infici, quod in peste & lepra palàm videmus. Rursus, in vaporibus oculorum tanta vis est, quòd possunt proximũ fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergò miretur, corpus atque animam vnius, ab animo alterius posse similiter affici, cùm sit

Pauones albi quomodo producātur.

ani-

animus longè potentior, fortior, feruentior, motuq́; valentior, quàm vapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subijcitur corpus alieno animo, quàm alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: ideoq; præcipiunt Philosophi, consortium malorum atq; infeliciũ hominũ procul fugiendũ, horũ siquidē anima noxiorũ plena radiorũ, calamitosa contagione propinquos inficit: contra, bonorũ ac felicium consortia præcipiũt appetenda, quoniam sua propinquitate multũ nobis prosunt. Sic vt enim odor ex ala fœtida, vel musco: sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quãdoq; perseuerat infusum. Nunc verò si passiones supradictæ tantam vim habent in phantasia, certe maiorem habēt in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multò deniq; maiorem in mente. hæc enim quãdo ad beneficiũ aliquod tota animi intentione erga superos defigitur, sæpè corpus tam proprium quàm alienũ, circa quod est affectum diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio Pythagora, Empedocle, Philolao multisq́; prophetis, & etiam nostrę religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, vbi de religione differemus. *Ratio excellentior phãtasia.*

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quam necessaria sit in omni opere ipsa animi constantia. CAP. LXVI.

PAssiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cælo cõsentiunt vel naturali quodam pacto, vel voluntaria electiona seu libero arbitrio. Nam, vt inquit Ptolemæus. Qui elegit id quod melius est, nihil differre videtur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergò maximè in quouis opere ad beneficia cœli suscipiẽda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, cõtemplationibus, & similibus, nos quoq; è cœlo consonos præstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritum nostrum ad similitudinem suam vehementer agitant, ac subito nos nostraq́; superis exponũt eiusmodi passiones significantibus: tum etiã ob dignitatē & propinquitatē suã cũ superiorib. multò magis atq; amplius cęlestia capiũt, quã res quæuis materiales. potest n. animus noster per imaginationē vel rationē quadã imitatione, ita alicui stellæ cõformari, vt subito eiusdē stellę munerib. impleatur, tanquam sui influxus propriũ receptaculum. Mens verò cõtemplatrix quatenus se ab omni sensu

imaginatione, natura, deliberatione se vocat. & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra per fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & vehemēs applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem vim ad opus, quod facere intēdimus, adeò. vt fiat quodammodo in nobis idolum virtutis suscipiendæ, & rei in nobis vel à nobis faciendę Debemus igitur in quouis opere & rerum applicatione vehemēter affectare, imaginari, sperare, firmissimeq; credere: id enim plurimum erit adiumento. Et verificatum est apud medicos firmā credulitatem, spem indubiam, & amorem erga medicum & medicinam, ad sanitatem plurimum conferre, etiam aliquādo vel plus quàm medicinam. Nam cum hoc quod operatur medicinæ virtus & efficax vis, operatur etiam medici fortis animus, potens immutare qualitates in corpore ægroti maximè quando ille medico adhibens fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ virtutem suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantem esse constanti credulitate, cōfidentem & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nam sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiam nonunquam in operibus falsis: sic diffidentia atq; hæsitatio virtutē animi operantis, quæ inter vtrunq; extremum medium est, dissipat atq; frangit. Vnde contingit optatum à superioribus influxū frustari atq; deperdi, qui sine animi nostri stabili ac solida virtute rebus & operibus nostris coniungi atq; vniri minimè potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentijs, atq; simul illis mirabiles quasdam virtutes rebus inferioribus inprimere. Cap. LXVII.

Dicunt Philosophi, maximè Arabes, animum humanum quando per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, coniungi ipsum cum stellarum animis, etiam cum intelligentijs: & ita quoq; coiunctam causam esse, vt mirabilis quædam virtus operibus ac rebus nostris infundatur, cùm quia est in eo rerum omnium apprehensio & potestas, tum quia omnes res habent naturalem obediētiā ad ipsum, de necessitate efficaciam, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio Et secundum hoc verificatur artificiū characterum, imaginū, incantationum & sermonū quorundam, & plurimorum aliorū experimētorū mirabiliū ad omnem rem quam animus affectat Hoc modo quicquid di-

Res omnis naturalē habet ad animum humanū obedientiam.

dictat animus vehementer amantis, efficaciā habet ad amorē & quicquid dictat animus fortissimè odientis, habet efficaciam nocendi & destruēdi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quę tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, verbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitū animæ & acquirunt mirabiles quasdā virtutes, tum ab anima operantis in illa hora, quando ipsam appetitus eiusmodi maximè inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animū tunc taliter mouente. Animus enim noster quando fertur in aliquē magnū excessum alicuius passionis vel virtutis, arripit sępissimè ex se ipso horam vel opportunitatem fortiorem meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro contra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ virtutes admirabiles quasdam operationes causantur & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, vel saltem parum nisi autori earum conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas. ac si iam esset autor illarum: & hic est modus per quē inuenitur efficacia ipsarum. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellens in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quencunq; volentem operari in Magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatem, virtutē, mēsurā, ordinem & gradum in potentia ipsius vniuersi. *Regula generalis.*

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. CAP. LXVIII.

INest etiam hominum animis virtus quædam immutandi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi quando fertur in magnum excessum alicuius passionis, vel virtutis, in tantū vt superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit: & inferius eadem ratione ac superius conuertitur, vel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant vel attrahunt, vel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt vel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris virtutis conuenit gallo magis quàm leoni: sic magnes trahit ferrum, quia in ordine cœlestis vrsę superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tū etiam per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus

dotibus opportunè expositus, si in virtute solari fotior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obediētiam: in ordine lunari ad seruitutem vel infirmitatem: in Saturnali ad quietem vel tristiciam: in Iouio ad venerationem exhibendam: in Martio ad timorem vel discordiam; in Venereo ad amorem vel læticiam: in Mercuriali ad persuasionē & obsequium, & similia. Radix verò huiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ vehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autem vel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per contrarium effectum, & illum excellentiorem & fortiorem. nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Deniq; vbi times Venerem, oppone Saturnum: vbi Saturnum times aut Martem Venerem oppone vel Iouem, hos enim inimicos & maximè contrarios inuicem ferunt esse astrologi. Hoc intellige affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes. nam in cœlo quidem, vbi nihil deficit, vbi amore cuncta reguntur, odium seu inimicitia esse minime potest.

Ligationis radix.

De sermone atq; virtutibus verborum. Cap. LXIX.

Ostenso itaq; in animi affectibus magnam residere virtutem, sciendum insuper est, non minorem inesse verbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione, quæ secundùm animam accipitur, quam capacem affectum appellant, quā Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione, quæ iuxta vocem in verbis & sermone intelligitur, quæ vocatur ratio enunciatiua, qua parte cæteris animantibus maximè antecellimus. nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & verbum sonat. Est autem verbum duplex, internum videlicet & prolatum: internnum verbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine voce fit. Quemadmodum in somnis nobis loqui & disputare videmur, & in vigilia etiam silentes, sæpè totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in voce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parens natura corpoream vocem & sermonem, menti & intellectui copulauit enunciatiuam & cōceptuum intellectus nostri interpretem illam faciès ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaq; verba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferēti

sentia secum non tantum conceptum, sed & virtutē loquētis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpè potentia, vt non immutent solummodo audientes sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem verba præ cæteris maioris efficaciæ sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cùm expressius, tum mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt. Hæc enim veluti signa quædam & representationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium vim obtinent, cùm ex virtute rerum explicatarum, quarum vehicula sunt, tum ex vi insita à virtute instituentis & proferentis.

De *virtute propriorum nominum.* CAP .LXX.

PRopria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testātur fermè omnes. Nam quum vis rerū naturalis procedit primò ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationē, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primò, deinde per voces & verba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipsa voce, siue verbo, siue nomine, iam suis articulis formato, ipsam vim rei sub significationis forma, quasi vitam aliquam latere: primo ab ipsa mente quasi per semina rerū conceptam, porrò per voces siue verba quasi partum editam, postremo etiam scriptis seruatam. Hinc dicunt magi, propria rerū nomina esse quosdam rerum radios vbiq; semper præsentes, rerumq; vim seruātes, quatenus essentia rei signatæ in ipsis dominatur & discernitur, atq; per res illa tanquam per proprias & viuas imagines agnoscuntur. Sicut enim ex cœlorum influxibus & elementis cum virtutibus planetarum summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secundū eorundē influxuum & influentium proprietates propria rerū nomina resultāt & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinē stellarū omnib. eis nomina vocans, de quib. nominib. alibi dicit Christus: Nomina vestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiū influxus rerumq; singularum proprietates cognoscēs proptoplastes, nomina reb. secūdū earū quidditates imposuit, sicut scriptum est in Genesi, Quia adduxit Deus cuncta quæ creauerat coram Adam, vt nominaret illa: & sicut ipse vocauit rem, hoc est nomē illius, quæ quidē nomina profecto admirandas in se rerum significatarum continent vires. Omnis itaq; vox significatiua primò significat per influxū harmoniæ cœlestis secundariò per impositionē hominis licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illam

Propria nomina rerū radij quidā sunt.

illam: quando autem in aliqua voce siue nomine concurrũt vtræq; significationes, quæ ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tunc geminata virtute, naturali videlicet & voluntaria, nomen illud ad agendum redditur efficacissimum, quoties debitis locis & temporibus & solẽnitate cum intentione exacta in materiam dispositam, & à natura sua ab illo patibilem fuerit prolatum. Sic legimus apud Philostratum, quòd cum Romæ puella quædam nuptiarũ die mortua Apollonio oblata esset, contacta virgine nomen eius accuratè inquisiuit, quo cognito aliquod occultum pronunciasse, quo puella reuixerit. Erat etiam Romanis in sacrorum ritu obseruatio, vt cum vrbem aliquam obsiderent, eius propriũ nomen, nomenq́; illius numinis in cuius tutela esset vrbs illa, diligenter exquirerent, quibus cognitis carmine quodã tunc eius vrbis tutelares deos euocarẽt: vrbemq́; ipsam habitantesq́; deuouerent, atq; sic tandem absentibus diuis deuincerent sicut canit Vergilius:

Excessere omnes adytis arisq́; relictis,
Dÿ quibus imperium hoc steterat.—

Carmen verò, quo euocabantur numina hostesq́; deuouebantur, cùm oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse velit, apud Liuium & Macrobium requirat, sed & plura illorum narrat Serenus Samonicus in libris Reconditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq́; virtutibus, & astrictionibus. Cap. LXXI.

Vltra verborum atque nominum virtutes, alia quoque maior virtus reperitur in orationibus complexis à veritate in eis contenta, quæ maximam vim imprimendi, immutandi, ligandi & stabiliendi habet, adeò vt exagitata magis splendeat, impugnata magis firmetur & consolidetur, quæ veritatis virtus non est in verbis simplicibus, sed in enunciationibus, quib. aliquid affirmatur, aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamenta, imprecationes, deprecationes, orationes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In componendis itaque carminibus & orationibus pro attrahenda stellæ aut numinis alicuius virtute, oportet diligenter considerare quas in se quælibet stella continet virtutes, effectus & operationes, atque hæc carminibus inserere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere: deprimendo & improbando, quæ solet destruere & impedire: supplicando & obtestando, pro eo quod cupimus adipisci

ac-

accuſando & deteſtando, id quod volumus deſtrui & impediri, atque ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibus numeris, & proportionibus debitè diſtinctam. Iubent prætereà magi inuocandum & precandum, per nomina eiuſdem ſtellæ ſiue nominis, quibus tale carmen attinet, & per ſua mirabilia, ſiue miracula, per curſus ſuos & vias ſuas in ſphæra ſua, per lumen ſuum, per nobilitatem regni ſui, per gratiam & claritatem, quæ in eo eſt, per fortes, & mirabiles virtutes ſuas, & per horum ſimilia. Quemadmodum apud Apuleium Pſyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexteram conſtanter deprecor, per lætiferas meſſium ceremonias, per tacita ſecreta ciſtarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ ſulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarum Proſerpinæ nuptiarum Xemeacula, & luminoſarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ ſilentio tegit Eleuſis, Atticæ ſacrarium. Præterea cum multijugis ſtellarum nominibus, iubēt nos etiam inuocare per nomina intelligentiarū ipſis ſtellis prę ſidentium, de quibus ſuo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei ſcrutetur, quibus nihil in magia naturali eſt efficacius, ſi illis debita harmonia cum omni attentione cæterę q; circunſtantiæ, quas norunt ſapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propoſitum noſtrum reuertamur. Eiuſmodi itaq; carmina aptè atq; ritè ad ſtellarum normam compoſita intellectu ſenſuq; pleniſſima, vehemēti affectu oportunè pronunciata, tum ſecūdum eorum articulorum numerum & proportionem, atque ſecundum formam ex articulis reſultantem vnà, atque per imaginationis impetum vim maximā conſpirant in incantāte, atque ſubinde traijciunt in rem incantatam ad illam ligādam, aut dirigendam, quorſum affectus ſermonesq; incantantis intenduntur. Inſtrumentum verò ipſum incantantium eſt ſpiritus quidam puriſſimus, harmonicus, calens, ſpirans, viuens, motum, affectum, ſignificatum ſecum ferens, ſuis articulis compoſitus, prędituſ ſenſu, ratione denique conceptus: per huius itaque ſpiritus qualitatem, per cœleſtem eius ſimilitudinem, præter ea quæ dicta ſunt, etiam ex opportunitate temporis excellentiſſimas cœlitùs concipiunt carmina virtutes, multò quidem ſublimiores, & efficaciores quàm ſpiritus, & vapores ex vita vegetabili, ex herbis, radicibus, gummis, aromatibus, ſuffitibus, & his ſimilibus exhalantes. Atque ideo ſolent Magi incantantes res ſimul afflare, & verba carminis inhalare, ceu virtutem ipſo ſpiritu inſpirare, vt

ſic

sic tota animæ virtus dirigatur in rem incantatam ad suscipipiendam dictam virtutem dispositam. Atque hic est notandum, quòd omnis oratio, & scriptura, & verba, si verba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atque formam consuetos inducunt motus: ita etiam præter solitum ordinem, & retrogradè prolata, aut scripta, ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia. Cap. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferūt esse potentiam, vt penè omnem naturam posse subuertere credatur, quemadmodū inquit Apuleius, Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, ventos vnanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolli, noctem teneri: & de eisdem canit Lucanus.

Cessauere vices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocti dies, legi non paruit æther,
Torpuit & præceps audito carmine mundus.

Et paulo antè:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non fatis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla saniepolluta veneni
Excantata perit. —

Item Vergilius in Damone:

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. Et
Atq; satas alio vidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo: inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ,
Illicibus glandes cantataq; vitibus vua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si vera non essent, non tam arctè statuta pœna legibus sancitum esset contra eos, qui fruges excantassent.

Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis hæc rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cum libet, hæc tristi depellit nubila cœlo:
Cum libet, æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus venefica illa se multum iactare videtur apud Ouidium, cum ait:

Cum

Cum volui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes rediere suos, concussaq; sisto:
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, ventos abigoq; vocoq;:
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces,
Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq; exire sepulchris,
Te quoq; luna traho.- -

Omnes præterea poëtæ canunt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici, vt pelli segetes, cogi fulmina, vel imperari, curari morbos, & eiusmodi. Nam & Cato in re rustica contra bestiarũ morbos quibusdam vtebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonẽ quoq; eiusmodi incantationes caluisse, Iosephus testatur. Narrat quoq; Cellsus Africanus iuxta Aegyptiorũ doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem, scilicet tringinta sex dæmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atque tuentur, quorum nomina patria voce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis vitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De virtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. CAP. LXXIII.

OFficcium verborum atque sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, voluntatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa vltima mentis expressio est, sermonis vocisq; numerus, collectio, status, finis, continẽtia & iteratio faciens habitum qui vnius vocis actu non perficitur. Et quicquid in mẽte, in voce, in verbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, voce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, non etiã scribitur. Atque idcirco dicunt magi in quouis opere faciẽdas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suũ exprimat affectum, vt si herbam colligat, vel lapillum proferat, ad quẽ usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum eã fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiã Albertus in speculo suo non improbat, sine quibus opera nostra non deduceretur in effectum: siquidem dispositio nõ causat effectũ, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiquis in vsu fuisse, quod vel ipse testatur Vergilius, vbi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Li-

Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. — & paulo pòst:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.

Et ibidem:

Limus vt hic durescit, & hæc vt cera liquescit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportione, correspondentia, reductione literarum ad signa cœlestia, & planetas secundum varias linguas cum tabella hoc indicante. CAP. LXXIIII.

DEdit Deus homini mentem atque sermonem, quæ (vt ait Mercurius Trismegistus) eiusdem virtutis, potentiæ, atque immortalitatis præmium censetur. Sermonem verò hominũ ipse omnipotens Deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit, quæ quidem linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos: ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodã certo ordine, numero & figura constantes: nõ fortuitò, nec casu, nec fragili hominũ abitrio, sed diuinitꝰ sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atque ipsis diuinis corporibus virtutibusq; consentiant. Præ omnibus verò linguarum notis Hæbræorum scriptura omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis vocalium & apicibus accentuum, veluti in materia, forma & spiritu consistens: in sede Dei, quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram, vt testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ litteræ mysteriorum cœlestium plenissimæ, cum per eorum figuram, & formam, & significata, tum per numeros, in illis significatos, tum per earundem variam colligantiæ harmoniam. Vndè secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura, & characterum formis, earundemq; signatura, simplicitate, separatione, tortuositate, directione, defectu, abũdantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligantia, reuolutione literarum, & punctorum, & apicum, ac supputatione numerorum per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiuntur Hebræi alphabethi sui literas, videlicet in duodecim simplices, septem duplices, & tres matres, quas tanquam characteres rerum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, videlicet ignem, aquã, terram: nam aërem non elementum, sed velut elementorem glutinura & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut

Hebræorũ scriptura sanctissima

cut itaque ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & veritate omnia producta sunt & producuntur : ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium nomina, veluti sacramenta quædam & vehicula rerum explicatarum, illarum essentiam & vires vbiq; secum ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutione inhærent; vt Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam vim minimè retinere, quia non retineant suam naturalem significationem: sola enim nomina primaria, quæ sunt rectè imposita, quia significant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ significant ad placitum, quæ actiuitatem non habent, vt significatiua, sed vt in se res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima, & causalis, cuius verba habent naturalem significationem, hanc constat esse Hebraicam, cuius ordinem qui profundè & radicaliter tenuerit, atque illius literas proportionabiliter reuoluere voluerit, cuiuscunq; idiomatis perfectè inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; viginti duæ literæ fundamentum mundi, & omnium creaturarum quæ sunt, & nominantur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & esse, & virtutem sortiũtur. Oportet autem illarum inuestigatorem per singulas literarum combinationes tam diu discurrere, quousq; pateat vox Dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim voces, & verba in magicis operibus efficaciam habent, quia illud in quo primum magicam exercet natura, vox est Dei. Sed hæc altioris speculationis existunt, quàm vt in hoc libro tractanda veniãt: Sed ad literarum partitionẽ redeamus. Harũ apud Hebræos tres matres sunt : videlicet , אהוי. Septem duplices , videlicet, גכפרת. Reliquæ duodecim videlicet, הוזחטלמנסעצקש simplices sunt. Par ratio apud Chaldæos est. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuũtur. Nam ex Græcis ΑΕΗΙΟΥΩ septem planetis respondent , ΒΓΔΖ ΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Ceteræ quinq; ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mundi spiritum repræsentant. Apud Latinos verò hæc eadem , sed alio ordine significantur. Nam vocales quinq; , AEIOV, atq; I & V consonantes septem planetis adscribuntur. Consonantes verò BCDFGLMNPRST præsunt duodecim signis: cæteri, scilicet KQXZ quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi

ſpiritum repræſentat. Y, quia Græcus & non Latinus character eſt, & Græcis verbis ſolum inſeruiens, ſui idomatis ſequitur naturam. Verùm illud non eſt ignorandum, Hebræas literas compertum à ſapiētibus omnium eſſe efficaciſſimas, quia habent ſimilitudinem maximam cum cœleſtibus & mundo. Cæterarum verò linguarum literas tantam efficaciā non habere, quia ab illis remotius diſtant Harum verò diſpoſitiones ſequens tabella explicabit. Habent etiam literæ quęque ſui ordinis numeros duplices, extenſos videlicet, qui quotas literarum ſecundùm ſuum ordinem ſimpliciter exprimunt, atq; collectos, qui præcedentium omnium literarū numeros ſecum recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta varios numerandi modos reſultant. Quorum numerorum vires qui cognouerit, poterit in vnaquaq; lingua per ſuas literas admiranda elicere myſteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere vaticinia. Sunt inſuper & alia literarum cū numeris myſterioſa coniugia, ſed de his omnibus in ſequentibus libris abundè differentes, huic priori libro hîc finem imponemus.

♈	ה	[illegible]	Β	B
♉	ז	[illegible]	Γ	C
♊	ח	[illegible]	Δ	D
♋	ט	[illegible]	Ζ	F
♌	ל	[illegible]	Κ	G
♍	מ	[illegible]	Λ	L
♎	נ	[illegible]	Μ	M
♏	ס	[illegible]	Ν	N
♐	ע	[illegible]	Π	P
♑	צ	[illegible]	Ρ	R
♒	ק	[illegible]	Σ	S
♓	ש		Τ	T
♄	ב	[illegible]	Α	A
♃	ג	[illegible]	Ε	E
♂	ד	[illegible]	Η	I
☉	כ	[illegible]	Ι	O
♀	פ	[illegible]	Ο	V
☿	ר		Υ	I conſo.
☽	ת	[illegible]	Ω	V conſo.
Terre	א	[illegible]	Θ	K
Aqua	ר	O	Ξ	Q
Aër			Φ	X
Ignis	ר	[illegible]	Χ	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi Electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo: Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesz-heim. S. D.

EN nunc (Princeps illustrissime amplissimeq; præsul) reliquos occultioris philosophiæ siue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuisse quando priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiseram: sed repentina fermè & inopinata diuæ Margarethæ Austriacæ principis meæ obitus superueniens, ab illo edendi studio tunc me retardauit. Deindè, quò minus ederentur, obstitit nonnullorum rostratorum sycophantarum, atq; scholasticorum aliquot sophistarum improbitas, ob editam de Vanitate scientarum & excellentia verbi Dei declamationem, sine intermissione contra me sæuientium, & acerba odij, inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione contra me certantium: quorum alij elato supercilio, plenis buccis, declamatoria voce in templis apud promiscuum populum me impietatis traducebant: alij angularibus susurramentis per singulas domos vicatim imperitorũ aures mea infamia complebant: alij per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipsumq; Cæsarem contra me instigabant. Hinc hæsitare cœpi, essemne residuos hos libellos editurus, quũ subdubitarem hòc ipso me maiorib. obijcere calumnijs, & veluti ex fumo in flammam conijcere, timorq; quidam rusticus inuasit, ne illos edendo tibi molestus plus quàm officiosus viderer, ac etiam tuæ sublimitati zoilorum illo-

rum conflarem inuidiam, pariterq́; detrahentium linguis te obijcerem. Quæ omnia cùm me varia desperatione perturbarent, hæsitationem meam tuæ intelligentiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicij, sine superstitione religio, cæteræq́; in te notissimæ virtutes, & maior omni exceptione autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facilè continere, atq; etiam refrænare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq́; id rursum audentius aggredi, quod iam propèex desperatione deseruerã: Accipe igitur nunc Princeps illustrissime, bono animo hunc secundum occultioris philosophiæ librum, in quo cœlestis magiæ mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; monstratis, quæ de ijs perita rerum prodit antiquitas, quæq́; ad noticiam nostram peruenerunt, quò studiosis & horum arcanorum curiosis post naturalium virium ostensionem, etiam cœlestis magiæ arcana, hactenus neglecta, et parum iusta noticia à posteris apprehensa, nunc tuo auspicio per eos proponantur: è quibus quotusquisq; posthac profecerit, aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti: quodq́; foribus patefactis hæc è vinculis emitterentur facultatem præstitisti.

HEN-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE Philosophia. siue de Magia,

LIBER II.

De necessitate Mathematicarum disciplinarum, atque de mirandis multis operibus quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. CAP. I.

MAthemathicæ disciplinæ ad Magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, vt qui hanc absq; illis profiteatur, is tota aberret via, frustraque laboret, minimeque desideratum adsequatur effectum. quæcunque enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus virtutibus, omnia hæc numero, pōdere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas videmus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absque naturalibus virtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalib. similia produci possunt, vt inquit Plato, res non quidem veritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, vt corpora euntia, vel loquentia, quæ tamen carent virtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dędali simulachra, & αὐτόματα appellata sunt, & quorum Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodijsse narrat Homerus: & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse, aureasq; statuas pincernarum, & structorum operam conuiuis præstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurij quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea volabat: & quæ narrat Cassiodorus Boetij miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenæ dulcedinem emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunque ex Geometria, & Optica prodeunt simulacrorum miracula, de quibus in prioribus, vbi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mētionem. Sic fiunt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spacijs velut vmbras videri, cuiusmodi Apollonius, & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum cōspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam

Speculorū mira artificia.

herbarum succis infecta, artificialique lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcunque illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spacia euidentissimè cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis, & matheseos, cognitisq; mediis scientiis ex his vtrisq; existentibus, Arithmetica, Musica, Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt: cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quę etiam prudentissimi quiq; & scientissimi valdè admirentur? Nónne in hūc diem vestigia extant antiquorum operum, putà Herculis, & Alexandri columna, portæ Caspiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, vt nullo ingenio & arte elidi possint? & Iulij Cæsaris Romæ iuxta Vaticanū erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes & arces, saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia vidi, vix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas valles, & actos in planum montes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terrę viscera, diducta flumina, iūcta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exsiccatas paludes, factas nouas insulas, rursusq; alias restitutas continenti. Quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare videantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum vestigia. eiusmodi vulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cùm eorum artes atq; artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod videntes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quę aut naturalium, aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret virtutem magnetis, videatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurij idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante versiculo:

Ferreus in mediis volitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si verò cognouerit virtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus superererit scrupulus, illud esse opus naturæ. Atq; hîc vos scire conuenit, quòd sicut per res naturales virtutes

colligimus naturales: ita per res abstractas, mathematicas & cœlestes, virtutes suscipimus cœlestes, putà motum, vitam, sensum, sermonem, præsagiũ & diuinationem: etiam in materia minus disposita, vt quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes, & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni cõflato, quod humanis vocibus loqui perhibent. Qui verò eligere nouerit materiam dispositam, & patiẽdi paratissimam, agensq; fortissimum, hic indubios potentioresq; producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, vt sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus virtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malum, non solùm ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum, ac Christianorum attribuunt theologi

De numeris, eorundemq; potentia & virtute. Cap. II.

INquit Seuerinus Boëthius: Omnia quęcunq; à primęua rerum natura constructa sunt, numerorum videntur ratione formata. hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum vices, hinc motus astrorum, & cœli cõuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaque numeri magnarum sublimiumq; virtutum potentes. Neq; enim mirum est, cùm in rebus naturalibus sint tot ac tãtæ virtutes occultæ, licèt manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multò quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, denique maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas vires sortiuntur: quamobrem etiam ad dęmoniaca & diuina munera consequenda plurimum valent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum valent atque possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt, virtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisque motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atque voces per numeros, eorumque proportionem vim habent atq; constant, proportionesque ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt charecteres & figuras: & hi sunt proprij operibus magicis, medio

Omnia certis constant numeris.

exi-

existente inter vtrosq; appropiato per declinationem ad extrema, vt in vsu literarum Deniq; omnes species naturalium, & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit, quo cũcta constant, distribuitq; singulis singulas virtutes. & Proclus ait, Numerus semper existit: alius tamen in voce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius verò & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, vt neminem absq; illis posse rectè philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue vocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academici & Augustinus noster nihil curant: sed intẽdunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationem vocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atq; ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia via quàm per numeros formales non processit.

Quantas virtutes numeri poßideant in rebus cùm naturalibus tum transnaturalibus. CAP. III.

IN numeris itaq; mirandã latere efficaciam & virtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modò splendidissimi philosophi vnanimiter docent, sed etiam doctores catholici: prę cæteris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gregorius Nazianzenus, Athanasius, Basilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alij confirmant. Hinc Hilarius in commentariis super Psalmos, testatur septuaginta seniores secundùm numerorum efficaciam Psalmos in ordinem redegisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorum virtutibus singularem librum composuit. Cæterùm nunc in natura quantas virtutes possident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est, quinquefolium dicitur. hæc enim virtute quinarij resistit venenis, pellit dęmonia, cõfert expiationi: atq; eius folium bis quotide vnum vino sumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter seminis heliotropij grana quatuor pota, quartanis: tria verò tertianis prodesse dicuntur. Simili modo verbenaca febribus in vino mederi fertur, si in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percutiatur, interit: si secundariò, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud varios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certè habẽt, quæ est ipsa varia variorum numerorum

Pentaphylli herba virtutes.

ad se inuicem proportio. Mirum quoq; de septenario experimentum, quòd masculus omnis septimus absq; fœmella intermedia natus, vim habet curandi scrophulas solo tactu vel verbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hîc numerus naturalis, sed formalis ratio, quæ est in numero. Illudq; quod supra diximus, semper mente teneatur, non in vocalibus & mercatoriis numeris has vires esse, sed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc Dei & naturæ sacramenta distincta atque cōtenta. Quicunq; autem nouerit numeros vocales & naturales cum diuinis coniungere, & eandem consonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia, & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese prognosticare profitebãtur per numeros nominum, in quibus profectò nisi magnum aliquod lateret mysteriū, non dixisset Ioannes in Apocalypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestiæ, qui est numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebræos & Cabalistas celeberrimus est, sicut infra ostendemus. Sed illud sciendum est, quòd numeri simplices significant res diuinas: denarij, cœlestes: centenarij terrestres: millenarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cùm partes animi secundum Arithmeticam mediocritatem, propter idētitatem seu excessuum ęqualitatem inuicem copulantur: corpus verò, cuius partes magnitudinibus differunt, secundùm Geometricam mediocritatem compositum sit: animal verò ipsum, ex vtroque, anima scilicet & corpore, secundùm eam quæ harmoniæ conuenit, mediocritatem constat: hinc est quòd numeri plurimùm operantur in animam, figuræ in corpora, concentus autem in ipsum animal.

In numeris hic quid cō siderandum

Numerorū significatio.

De vnitate, & eius scala. Cap. IIII.

NVnc particulatim de numeris ipsis determinemus: quia verò numerus nihil aliud est quàm vnitatis repetitio, primò ipsam vnitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissimè penetrat, omniumque numerorum communis mensura, fons & origo, omnem numerum in se vnicè coniunctum continet, multitudinis omnis insors, semper eadem & immutabilis: vnde etiam in seipsam multiplicata, nihil producit nisi seipsam: indiuisibilis est, partium omnium expers: quòd si diuidi aliquando fingatur, non secatur, sed multiplicatur, scilicet in vnitates: nulla tamen harum vnitatum maior, vel minor est tota vnitate, quemadmodum pars minor est toto: multiplicatur itaque non in partes, sed in seipsam: ideoq; hanc alij concordiam, alij pietatem, alij amicitiam

Vnitatis nomina,

tiam nuncupauêre, quòd ita nectatur, vt non secetur in partes: sed & Martianus ex Aristotelis sententia, Cupidinem asserit nominatam, ex eo quòd vnum solum ipsa sit, & se quæri semper velit, & vltrà nihil habeat, sed expers totius elationis aut copulæ, in se proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium est & finis, neq; ipsum principium aut finem habens: nihil vno prius est, nihil vno posterius. Vnum omnium rerum principium est, & vsq; ad vnum omnia sunt, & vltra ipsum nihil est, & omnia quæ sunt, vnum ipsum desiderant: quia omnia ab vno processerant, & vt sint eadem omnia, ab illo vno participare necesse est: & sicut omnia ab vno in multa processerunt, sic cũcta quę ad illud vnum a quo processerunt, redire conantur, necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur Deum, qui cùm ipse sit vnus & innumerabilis, innumeras tamen res de se creat, & intra se continet. Vnus itaque est Deus, vnius Dei vnus mundus, vnius mundi vnus sol, vnus quoque in mundo phœnix, rex vnus in apibus, dux vnus in gregibus: in armentis rector vnus, & grues vnam sequuntur, & multa alia animantia vnitatem venerãtur. Inter membra corporis, vnum est principium, à quo reliqua reguntur, siue id sit caput, siue (vt alij volunt) cor. Vnum est elementum vincens, & omnia penetrans, ignis. Vna res est à Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris, & in cœlis est, ipsa est actu animalis vegetalis & mineralis, vbiq; reperta, à paucissimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa: sed innumeris figuris & ænigmatibus velata, sine qua neq; alchymia, neq; naturalis magia, suum completum possunt attingere finem. Ab vno homine Adamo, omnes producti sunt: ab vno illo omnes mortui sunt. ab vno IESV CHRISTO rursus regenerati sunt: & quod ait Paulus, Vnus Dominus, vna fides, vnũ baptisma: Vnus Deus & pater omnium, vnus mediator Dei & hominum: vnus altissimus creator qui super omnes, per omnia & in omnibus nobis. vnus enim pater Deus, à quo omnia, & nos in illo: vnus Deus IESVS CHRISTVS, qui per omnia, & nos per ipsum: vnus Deus Spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

Vnitatis excellentia.

SCA-

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	י Iod.	*Vna diuina essentia, fons omnis virtutis & potestatis, eiusq́; nomen vna simplicißima litera expressum.*
In mundo intellectuali.	Anima mundi.	*Vna suprema intelligentia, prima creatura fons vitarum.*
In mundo cœlesti.	Sol.	*Vnus rex stellarum, fons lucis.*
In mundo elementali.	Lapis philosophorum.	*Vnum subiectum & instrumentum omnium virtutum naturalium & transnaturalium.*
In minore mundo.	Cor.	*Vnum primum viuens, & vltimum moriens.*
In mundo infernali.	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorum & tenebrarum.*

De dualitate & eius scala. Cap. V.

Binarij appellationes.

Binarius primus numerus est, quia prima multitudo est, à nullo potest numero metiri præterquam à sola vnitate omnium numerorum mensura communi: non compositus ex numeris, sed ex sola vnitate vna & vna coordinatus: nec dicitur numerus incompositus, sed magis propriè, non compositus: ternarius autem primus numerus incompositus dicitur: binarius autem primum vnitatis germen, & prima procreatio: hic genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio motusq́; primi probamentum, primaq́; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli ideoq́; iustitiæ peculiaris, eiusq́; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter ponderatis: diciturq́; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui aliter & minor mūdus dicitur: diciturq́; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictum est à Domino: Erūt duo in carne vna. Et Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quàm vnū: habent enim emolumentū suæ societatis: si vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quommodo calefiet? & si quispiam præualeat contra vnum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubij & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & femineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq́; medietas capax, bona malaq́; participans, principium diuisionis, multi-

multitudinis & distinctionis ,& significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiæ & confusionis, infortunij & immundiciæ, vnde diuus Hieronimus contra Iouianũ inquit,quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictum, Et vidit Deus quoniam bonum:quia binarius numerus sit malus.Hinc est etiam, quare iusserit Deus omnia animalia immunda in arcam bina ingredi:quia binarius(vt dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspicijs infelicissimus, præsertim si res illa à quibus auspicium capitur, Saturniæ sint vel Martiæ:nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis.Fertur etiam binarium adferre occursacula vmbrarum,terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras(vt Eusebius refert)vnitatem Deum esse dicebat,& bonum intellectum:dualitatem verò dæmonem ac malum, in quo materialis est multitudo:quare Pythagorici dicunt binarium non esse numerum,sed confusionem quandam vnitatum. Et Plutarchus scribit,Pythagoricos vnitatem Apollinem nuncupare, diada litem & audaciam:triada iusticiam, quæ est summa perfectio,neq; tamẽ vacat multis mysterijs. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propiciatorium apud Mosen,duæ oliuæ stillantes oleum apud Zachariam,duæ naturæ in Christo,diuina & humana: hinc duas Dei apparitiones videlicet facies & posteriora,vidit Moses:itẽ duo testamẽta,duo præcepta charitatis,duę primæ dignitates,duo primi populi, duo genera dæmonũ,boni & mali,duæ creaturæ intellectuales,angelus & anima,duo luminaria magna,duo solstitia duo æquinoctia,duo poli, duo elementa producentia animam viuentem,terra & aqua.

SCA-

SCALA BINARII

In Archetypo.	יה Iah אל El		*Nomina Dei duarum literarum.*
In mundo intellectuali,	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles.*
In mundo cæle-sti.	Sol	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elementali.	Terra	Aqua	*Duo elementa producentia animam viuentem.*
In minore mundo.	Cor	Cerebrum	*Duæ principales sedes animæ.*
In mundo infernali.	Beemoth Fletus	Leuiat han Stridor dentium.	*Duo duces dæmoniorum.* *Duo quæ comminatur Christus damnatis.*

De Triade & eius Scala. CAP. VI.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt personæ in Deo, tres sunt virtutes theologales in religione. Hinc est quod ad cæremonias Deorum & religionis plurimum hic numerus confert, vt cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Virgilius:

---Numero Deus impare gaudet.

Et Pytagorici vtebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, vnde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit vnda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Virgilij.

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco.--- Et paulo post
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modò, & Veneris, dic, vincula necto.

Et de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Plinium, Terna despuere deprecatione in omni medi-

medicina mos fuit atq; ex hoc affectus adiuuati. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo vltra quæ nulla datur dimensionis progressio, vnde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legē vocat, secundū quam omnia disponuntur. Trib. enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. trib. (vt Trimegistus ait) perficitur mundus, hemarmene, necessitate, & ordine: hoc est, coūctione causarū ad inuicē, quā pleriq; fatū dicunt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota temporis mensura ternario concluditur, videlicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis cōstat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias continet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoq; sunt animarū genera, vegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ, cupiditatisq; distribuit tricatio Iamq; etiam iuxta prophetam trib. à Deo disponitur mundus, numero, pondere & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & vnitas fabricatori Deo. Magi quoq; tres mūdi principes distribuūt Oromasim, Mitrim, Araminim: hoc est Deum, mentem, & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuūtur tres rerū productarū enneades, videlicet super cœlestium, in nouem intelligentiarum ordines: cœlestium, in nouem orbes: inferiorum in, nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, videlicet viginti septē, omnes musicæ proportiones includūtur, vt Plato & Proclus longa serie disserunt: habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam vocis quintæ Iamq; etiā in intelligentijs tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualiū creaturarum potentiæ, memoria, mens & voluntas. Tres sūt ordines beatorum, videlicet martyrū, confessorum, innocētum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, videlicet fixorū, mobilium, communium: similiter & domorum, videlicet cardinum, succedētium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas gratiæ, tres apud inferos, parcæ tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; Cerberus. Legimus etiam, Tergeminamq; Hecaten, tria virginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ virtutes, spes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in ventre piscis: totidem Christus in sepulchro. SCA-

In rebus tria quæ sunt.

Ternarius idealibus formis deputatus.

SCALA TERNARII.

In Archetypo.	*Pater*	שדי *Sadai* *Filius*	*Spiritus sanctus*	*Nomen dei triliterum* *Tres personæ in diuinis*
In mundo intellectuali	*Suprema* *Innocētes*	*Media* *Martyres*	*Infima* *Confessores*	*Tres hierarchiæ angelorum Tres gradus beatorum*
In mundo cœlesti	*Mobilia* *Cardines* *Diurnus*	*Fixa* *Succedentes* *Nocturnus*	*Communia* *Cadentes* *Particeps*	*Tres quaterniones signorum* *Tres quaterniones domorum* *Tres domini triplicitatum*
In mundo elemētali	*Simplicia*	*Composita*	*Decomposita*	*Tres gradus elementorum*
In minore mundo.	*Caput, in quo viget intellectus respōdēs mūdo intellectuali*	*Pectus, vbi cor, sedes vitæ, respondens mundo cœlesti.*	*Venter vbi genitiua virtus membraq; genitalia, respondēs mundo elemētali.*	*Tres partes respondentes triplici mundo*
In mundo infernali	*Alecto* *Minos* *Malefici*	*Megera* *Aeacus* *Apostatæ*	*Tisiphone* *Radamanthus* *Infideles*	*Tres furiæ infernales* *Tres iudices infernales* *Tres gradus damnatorum*

De quaternario & eius Scala. CAP. VII.

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant ipsumq; omnibus numerorum virtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, vnde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, vt infrà ostendemus significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum prior est vnius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina

mina processione & proportione, videlicet, vnius ad vnum. & duorum ad duo, ab vnitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiones in eo differunt, quod iuxta arithmeticam sunt sibi inæquales: iuxta geometricam verò æquales. Itaq; quadratus Deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur. nam ipsius simpla proportione, prima scilicet vnius ad vnum, vnitas paternæ substantiæ significatur, ex qua vnus procedit filius, illi æqualis: altera autẽ processione etiã simplo, videlicet duorũ ad duo notatur secũda ꝓcessione ex vtroq; spiritus sanctus, vt sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis vtriq; spiritus sanctus, processione secunda. Hinc super excelsum Deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet, Iod, He & Vau, He: vbi aspiratio He, spiritus ab vtroq; processionem denotat. Ipsa enim He duplicata, vtrãq; syllabam totumq; nomen terminat: pronunciatur autem Ioua, vt aliqui volunt, vnde gentium ille Iouis, quem & veteres quatuor auribus pingebant. Vnde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem. quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli & imũ cœli. Quatuor sunt sub cœlo elementa, scilicet ignis, aër vndaq; tellus: secundum hæc, quatuor in cœlo triplicitates: quatuor sub cœlo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis, phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt ver, æstas, autumnus & hyẽs: similiter aër in Eurũ Zephyrum, Austrũ & Boreã diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primò omnem numerorum simplicẽ progressum quatuor implet terminis. videlicet vno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparem in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam vocis quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet. nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarij limites arcetur. Totã etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totã naturam quatuor terminis colligit

scilicet & substãtia, qualitate, quantitate & motu. Omnẽ etiam physicam implet, in qua sunt naturæ virtus seminaria, naturalis pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, virtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor virtutibus, scilicet prudentia, iustitia, fortitudine & temperantia. habet etiam vim iustitiæ. Hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à Deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cælo: prudentiæ ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximam in mysterijs vim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tanquam summum, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his versibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per vniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum Dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt. Similiter Aegyptij, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen Dei scribunt: ita scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, θεὸς esar, Deus. Hinc Lacedemonij summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoq; sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor venti. Item in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis ante & retrò, stabant in circuitu sedis Dei: & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos ne flarent super terram, neq; super mare, neq; in in vllam arborem.

SCALA QVATERNARII AD QVAtuor elementorum correspondentiam.

Nomen Dei quadrilite-rum.	יהוה				*In mũdo archetypo, vnde lex prouidẽtiæ.*
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	Seraphim Cherubim Throni	Domi nationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	*In mũdo intellectuali, vnde fatalis.*
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli.	מיכאל Michael	רפאל Raphael	גבריאל Gabriel	אוריאל Vriel	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף Seraph	כרוב Cherub	תרשיש Tharsis	אריאל Ariel	
Quatuor animalia sanctitatis.	Leo	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	Dan Asser Nephthalim	Iehuda Isaschar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simehon Gad	
Quatuor triplicitates Apostolicæ.	Matthias Petrus Iacobus maior.	Symon Bartholomæus Matthæus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thadæus Andreas Thomas	
Quatuor Euangelistæ.	Marcus	Ioannes	Matthæus	Lucas	*In mũdo cœlesti à quo lex naturæ.*
Quatuor triplicitates signorum.	Aries Leo Sagittarius.	Gemini Libra Aquarius.	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus.	

Stellæ & planetæ ad elementa relat[a]	Mars & Sol.	Iupiter & Venus	Saturnus & Mercurius	stellæ fixæ & Luna	
Quatuor qualitates cœlestiū elementorum.	Lumen	Diaphanū	Agilitas	Sodalitas	
Quatuor elementa.	אש Ignis	רוח Aer	מים Aqua	עפר Terra	In mūdo elemētal vbi lex generationis & coruptionis.
Quatuor qualitates.	Calidum	Humidum	Frigidum	Succum	
Quatuor tempora.	Aestas	Ver	Hyems	Autumnus.	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidens	Septētrio.	Meridies	
Quatuor mixtorū genera ꝑfecta	Animalia	Plantæ	Metalla	Lapides	
Quadruplicia animalia	Progressiua.	Volatilia	Natantia	Reptilia	
Quæ respondent elemētis in plātis.	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis.	Aurum & ferrum	Cuprum & stannum.	Argentū viuum	Plūbum & argentum	
Quæ in lapidibus.	Lucentes & ardentes	Leues & trāsparētes	Clari & congelati.	Graues & opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mūdo scilicet homine à quo lex prudētiæ

Quatuor potentiæ animæ.	Intellectus.	Ratio	Phantasia.	Sensus	
Quatuor iudiciariæ potestates.	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor virtutes morales.	Iusticia.	Temperantia.	Prudentia.	Fortitudo	
Sensus respondentes elementis.	Visus	Auditus	Gustus & olfactus.	Tactus	
Quatuor humani corporis elementa.	Spiritus	Caro	Humores	Ossa	
Quadruplex spiritus.	Animalis	Vitalis	Gignitiuus	Naturalis.	
Quatuor humores.	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia.	
Quatuor complexionum mores.	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes dæmoniorum nocentes in elementis.	סמאל Samael	עזאזל Azazel	עזאל Azael	מחזאל Mahazael.	In mundo infernali vbi lex iræ & punitionis.
Quatuor flumina inferna.	Phlegeton.	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes dæmoniorum super quatuor angulos orbis.	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon.	

De quinario & eius scala. CAP. VIII.

QVinarius numerus haud paruæ est potentię: constat enim ex primo pari, & primo impari, tanquam ex fœmina & masculo impar enim numerus mas est, par vero fœmina. Vnde Arithmetici illum quidem patrem, hunc vero matrem vocant. Igitur haud paruæ perfectionis atq; virtutis est quinarius, qui ex horum numerorum permixtione generatur: estq; prętera vniuersi numeri, videlicet denarij, iustissima medietas. Nam si altrinsecus circa quinarium, denarium diuidendo adsumas, hinc nouem, inde vero vnum: vel hinc octo, inde verò duo, siue septem & tria, seu sex & quatuor, vnaquæq; collectio denarium constituit, & semper eius perfectum medium est quinarius, & eius æquidistans: & iccirco numerus connubij appellatur à Pythagoricis: dicitur & iusticiæ, quia denarium ex æquilibrio secat. Sensus in homine quinq; sunt, visus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima potestates, vegetiua, sensitiua, cōcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinq; sunt in manib. digiti, quinq; sunt cœlestib. errantes planetæ, secundum quos quintuplices in quouis signo termin.. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, videlicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia: totidemq; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptantia, natātia, volantia. Sunt & quinq; genera quib. à Deo componuntur omnia, sc: essentia, idem, alterū, sensus, motus. Hirundo nō nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit æquitate, incipiēs ab eo qui maxim' est natu, & ita in cæteris ortus rationē habēs. Habet quoq; hic numerus vim magnā in expiationib. nā in sacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit venena. Dicitur quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillum spiritus sancti, & nexus omnia ligās atq; numerus crucis, etiam Christi vulneribus principalibus, quorum cicatrices etiam in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentium philosophi illum Mercurio sacrum dedicarunt, tantoq; vim eius quaternario excellentiorē, quantum animatum inanimato præcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiā coram Domino, & præseruatus fuit in diluuio aquarum. In huius numeri virtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria sterilíq; fœmina, supra quàm à natura cōcessum est, genuit filiū, creuitq; in populum magnum. Hinc in tempore gratiæ, quinq; literis inuocatur, nomē diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen Dei trigrammaton שדי sadai, in tempore legis nomen Dei tetragrammaton יהוה ineffa-

Quinarij nomenclaturæ.

ef-

effabile,cuius loco Hebræi exprimunt ארני adonai:in tempore gratiæ,nomen Dei pentagrammaton effabile יהשוה Ihesu , quod non minore mysterio etiam triliterum inuocatur ישו.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomen Christi pentagrāmaton.		אליון אלהים יהשוה	*Elion Elohim Ihesuh*			*In mū do Archetypo.*
Quinq; substantiæ intelligibiles.	*Spiritus primæ hierarchiæ, vocati dij, siue filij dei.*	*Spiritus secundæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ*	*Spiritus tertiæ hierarchiæ, vocati angeli qui mittuntur.*	*Animæ corporum cœlestium*	*Heroes siue animæ beatæ*	*In mū do intellectuali.*
Quinq; stellæ erraticæ, domini terminorum.	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus,*	*Mercurius*	*In mū do cœlesti.*
Quinq; genera corruptibilium.	*Aqua*	*Aer*	*Ignis*	*Terra*	*Mixti*	*In mū do elemētal*
Quinq; species mixtorum.	*Animal*	*Planta*	*Metallum*	*Lapis*	*Zoophyti*	
Quinq; sensus.	*Gustus*	*Aditus*	*Visus*	*Tactus*	*Olfactus*	*In minore mūdo*
Quinq; tormenta corporalia.	*Armarium mortificans*	*Vlulatus horrisoni*	*Tenebræ terribiles*	*Ardor inextinguibilis;*	*Fœtor penetrans*	*In mū infernali.*

De senario, & eius scala. Cap. IX.

SEnarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu: ab vnitate vsq; ad denarium: solus ipse adeò est perfectus, vt collectione suarum partium idem resultet, nulla inopia deficiens, nec vlla abundantia superfluus. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, vnum, congregantur, totum senarij corpus perfectè implent: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pytagoricis genesi, nuptijsq; prorsus accommodatus asseritur, mundiq; signaculum appellatur. senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superfluus, neque frustratus egensq; necessarijs. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consumatus à Deo mundus: sexto enim die vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona. Igitur perfecti sunt cæli, & terra & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur ēt numerus redēptionis. Nā sexta die Christus pro redēptione nostra passus est: vnde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum māna, sex annis seminanda terra, & quòd seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex dieb. gloria Domini inclinauit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctiales & ecliptica: sex sunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem vltra citraq; eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, videlicet acuitas, raritas, motus: & horū opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentiæ positionis, sursum, deorsum, ante. retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, videlicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus. solida etiā figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, videlicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum vnum qui est sextus.

SCA-

SCALA SENARII.

In Archetypo.	אל גבור אלהים						Nomina sex literarum.
In mũdo intelligibili.	Seraphin	Cherubin	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorum qui ad inferiora non mittuntur.
In mũdo cælesti	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrantes
In mũdo elementali	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum
In minore mũdo	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis
In mũdo infernali	Acteus	Megalæsius	Ormenus	Lycus	Nicon	Mimon	Sex dæmones calamitatum omnium autores

De septenario, & eius scala. CAP. X.

SEptenarius numerus variæ & multiplicis potentiæ est. constat enim ex vno & sex, vel ex duobus & quinq; , vel ex tribus & quatuor , habetq; vnitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: vnde si singula eius membra, eorumq; cõpagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantq; ipsum Pythagorici humanæ vitæ vehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit : complectitur enim corpus & animam. nam corpus constat ex quatuor elementis, quatuor qualitatibus afficitur : ternarius quoque ad animam spectat propter triplicem vim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilẽ. Septenarius itaque, quia ex tribus constat & quatuor , animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum vis huius numeri pertinet: hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, viuere, omninoq; constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in vitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur , fitq; ad recipiendum figuram humanam i-

doneum: deinde maturos infantes producit, qui ſeptimeſtres vocantur, hoc eſt qui ſeptimo menſe nati. Poſt partum deinde an victurus ſit infans, ſeptima hora diſcernit: vltra hunc enim numerum, qui aëris halitum ſuſtinuerit, intelligitur natus ad vitam. Poſt dies ſeptem, iactat reliquias vmbilici: poſt bis ſeptem, incipit ad lumen viſus eius moueri: in tertio ſeptenario, iam liberè oculos totamq; faciem vertit: poſt ſeptem menſes, fiunt dentationes: poſt ſecundum menſium ſeptenarium, ſedet ſine caſus timore: poſt tertium ſeptenariū, ſonus eius in verba prorumpit: poſt quartum ſeptenarium, ſtat firmiter & ambulat: poſt quintum ſeptenarium menſium incipit lac nutricis horreſcere: poſt annos ſeptem, cadunt primi dentes, & naſcuntur alij ad cibum ſolidum aptiores, abſoluiturq; integritas loquendi: pòſt ſecundum annorum ſeptenarium, pueri pubeſcunt, fitq; generationis initium: ad tertium annorum ſeptenarium, creſcit homo in longum, oſtenditq; flores, & lanugines, fitq; genitura pollens atq; robuſta. Vſque ad quartum ſeptenarium, creſcit homo in latum, & conſummantur incrementa ſtaturæ. In quinto, omne virium, & roboris completur augmentum. Sextus verò annorum ſeptenarius, vires ſeruat collectionis: ſeptimo ſeptenario conſummatur prudentia, perfectamq; reddit hominū ætatē. Cum verò ad decadas ſeptenas peruenitur, vbi ſeptenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem viuendi habet dicente Phopheta: Dies annorū noſtrorum in ipſis ſeptuaginta annis. Summus etiam humani corporis creſcēdi modus, eſt ſeptē pedū. Septē quoq; ſunt gradus in corpore, qui dimenſionem altitudinis ab imo complent in ſuperficiem, ſcilicet medulla, os, neruus, vena, arteria, caro, cutis. Septem ſunt quæ à Græcis nigra membra vocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien, & duo renes. Septem ſunt corporis principales partes, caput, pectus, manus, pedesq; & pudendum. De ſpiritu quoq;, & cibo conſtat, quòd ſine hauſtu ſpiritus vltra horas ſeptem vita non durat: tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt ſeptimum diem non viuunt. Venæ quoque & arteriæ (vt tradunt medici) numero mouentur ſeptenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus ſeptimis, quos medici criticos, hoc eſt, iudiciarios vocant. Ex ſeptenis quoq; proportionibus creat Deus animum, vt teſtis eſt diuus Plato in Timæo. Anima quoque ſeptenario recipit corpus. Ad ſeptimum vſque gradum omnis vocum progreditur diſcrepantia, poſt quem fit eadem reuolutio. Rurſus ſeptem ſunt ipſarum vocum modulamina, ditonus, ſemiditonus, diateſſaron, diapente

te cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estque in cœlestibus potentia septenarij potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui, quidē aspectus plenissimus, & potētissimus habetur, septenario numero cōstat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce communionem. Simili ratione & numero distant solstitium à bruma, & æquinoctium hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliæ, quas Pleiades vocant: septem quoque planetæ, secundùm illos quoq; septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoq; planetarum, septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumq; eius, ac lumen hic numerus dispensat: nam in viginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab vno videlicet vsq; ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficitq; quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinē atq; latitudinem emetiendo remetiendoq; circum perq; discurrit: similibusq; dierum septenarijs lumen suum sempiterna lege variando dispensat. Primo enim septenario vsq; ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescēdo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum verò septenarium vltima luminis sui diminutione renouatur; eisdemq; septenarijs maris incrementa decremētaq; disponit. nam primo ac initio crescentis Lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoq; septenarius fit similis primo, & quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimum indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorū suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam vitam degentes. Septenariū præterea Pythagorici numerum virginitatis appellant: quia primus est qui neq; generatur, neq; generat. neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; vt gignatur ex aliquo numero repetito, nec vllū ex se etiam numerum parit duplicatus, qui intra denarij limites coarctetur, quem primū limitē constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum

fece

fecere. Habet & in religione potentissima suæ venerationis indicia, & vocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoque numerus beatitudinis & requiei vnde illud:

——— O *terq; quaterq; beati*.

Scilicet in anima, & in corpore. Septimo quoque die creator ab opificio quieuit, quamobrē hæc dies apud Mosen sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoque hic numerus cum cruce, vt superius demōstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meque, ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submerso fluctibus capite. Et leprosus quoq; mundandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine: & Helizæus propheta, vt scriptum habetur Regum lib. 4. ait leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatē caro tua, & mundaberis. Et sequitur paulò pòst: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estque numerus pœnitentiæ & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta sapientis sententiam dicentis: Et super peccatorem septuplum. Septimo quoque anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, vt in Leuitico legitur. Septē petitionibus cōsummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatur, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi vendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Dicitur etiā numerus vltionis, sicut dicit scriptura: Septuplum vltio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde vicinis nostris septuplū in sinu eorum. Hinc septem nequitiæ apud Salomonem, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in Euangelio. Significat etiam præsentis circuli tempus, quod septem dierum circulo peragitur: estque spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, videlicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilij & fortitudinis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris Domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos Dei. Septem quoq; sunt angeli spiritus adstātes ante faciem Dei, vt legitur apud Tobiam, & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum Dei, & septem

ptem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Item spiritus septem erant in conspectu throni Dei, & septem angeli adstabant in conspectu Dei, & datæ sunt illis septem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & vidit librum obsignatum septem sigillis, & cùm apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentium in cœlo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter cæteros numeros meritò dici omnis efficaciæ plenissimum. Habet præterea septenarius magnam cum duodenario cōformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituunt: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum, & signorum, ex eadem radice resultātes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruantia, magnaq; & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repetentes hîc adnumerare decreuimus: quibus facilè cōstabit, septenarium plenitudinem quandam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis Domini, septimum ab Adam Enoch, virum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum virum nequam, & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatū Cain, sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain, & septem vindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de volatilibus: deinde post septē dies pluisse Dominum super terram, septimoq; die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terram. Item septem agnas Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis, & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo verò, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta Domino: quia septimo die ab opere quieuit Dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas Domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua: septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis: septimus dies erit sanctum sabbathum; & requies: septimus dies quia sabbathi est, vocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior, & sanctior, & septimi mēsis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem

diebus

diebus offerentur holocausta Domino, septem diebus celebrabuntur feriæ Domini, septem diebus per annum legitimum sempiternum erit in generationibus vestris. Septimo mēse festa celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram Domino qui tinxerit digitum in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepra: septem diebus lauabitur aquis viuentibus, qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine vituli: septies percutiam vos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terram promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucernæ candelabrorum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septem agnas immaculatas obtulisse filij Israël, & quòd septem diebus vescebantur azymis, & quòd septem agnis & hirco expiabatur peccatum: & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies venerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopegię, & septē vitulos offerebat die septimo, & septem aras erexit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septem diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibant ciuitates, & septem buccinæ portabantur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicum septem annis Abessa regnauit in Israël, septem diebus fecit nuptias Sampson, & septimo die exposuit vxori problema, septem funibus neruiceis ligatus est, & septē crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filij Israël per regē Madian. Et in libris Regum septem vicibus, & septima vice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filij Israël dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum comminata est fames Dauid propter peccatum numerationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Helizæum, & septem viri crucifixi sunt simul in diebus messis primę: septem lotionibus mundatur Naaman per Helisæum, septimo mense occisus est Golias. Et in Paralipomenis legitur, quòd septimo mense completus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem viri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem septem vicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die venit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filij Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septem hebdomadas annorum, septem

ptem consiliarios Artaxerxis: & ibidem, septimo mense clanges buccina: septimus mensis scenopegiæ sub Esdra erat, dũ filij Israël erant in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis, septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplum reddit vicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait, septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septem viros loquentes sententias, septem quæ odit & detestatur Dominus: septẽ nequitiæ in corde inimici, septem circunspectores, septem oculi insipientes. Numerat Esaias septem dona Spiritus sancti, & septem mulieres virum vnum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ: & septẽ filios peperit mater quæ infirmata est, & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrẽtes in vniuersam terram, & septem oculi super vnũ lapidem, & septimi diei ieiunium vertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam verò & in Euangeliis leguntur septẽ beatitudines, septẽ virtutes, quibus septem vitia opponũtur, septem petitiones orationis Dominicæ, septem verba Christi in cruce, septẽ verba B. Mariæ virginis, septem panes per Dñm distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres vxorem vnã habentes, septẽ discipuli Dñi piscantes, septẽ hydriæ in Cana Galileæ, septem iræ, quas Dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In Epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus virtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septẽ discipuli electi per Apostolos. In Apocalypsi quoq; multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in cõspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus Dei, septem angeli cum septem tubis, septẽ cornua draconis, septem capita draconis, quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phialæ, quas habet vnus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt voces suas. Multas præterea vires habet hic numerus, cùm in naturalibus, tum in sacris, & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referantur septem

dies,

dies, ſeptem Planetæ, ſeptem Pleiades, ſeptem ætates mundi, ſeptem mutationes hominis, ſeptem artes liberales, totidemque mechanicę, & ſeptem prohibitę, ſeptem colores, ſeptem metalla, ſeptem foramina in capite hominis, ſeptem paria neruorum, ſeptem montes in vrbe Roma, ſeptem reges Romani, ſeptem bella ciuilia, ſeptem ſapientes tempore Ieremię prophetæ, & ſeptem ſapientes Græciæ. Item ſeptem diebus ardebat Roma ſub Nerone: per ſeptem reges occiſa ſunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, ſeptem ſunt Romæ eccleſiæ principales, totidem Gregorius conſtruxit monaſteria, tot ſancta Felicitas peperit filios. Septem conſtituti ſunt electores Imperij, & ſeptem ſunt actus ſolennes in Imperatore coronando, ſeptem teſtes requirunt leges in teſtamento, ſeptem ſunt pœnæ ciuiles, & ſeptem canonicæ. ſepties ſalutat ſacerdos in miſſa, ſeptem ſacramenta, & ſeptem ordines clericorum, & ſeptem annorum puer poteſt ordinari ordine minori, & poteſt obtinere beneficium ſine cura. Septem ſunt Pſalmi pœnitentiales, & ſeptem mandata ſecundę tabulæ, & ſeptem horis Adam & Eua fuerunt in paradiſo, & ſeptem ſunt viri per angelum prænunciati antequam naſcerentur, videlicet Iſmaël, Iſaac, Sampſon, Ieremias, Ioannes Baptiſta, Iacobus frater Domini, & CHRISTVS IESVS. Denique hic numerus & in bono & in malo omnium eſt potentiſſimus. De hoc Linus vetuſtiſſimus poëta cecinit:

Septima cùm venit lux, cuncta abſoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis eſt ſeptima & ipſa.
Eſt etiam rerum cunctarum ſeptima origo,
Septima prima eadem perfecta, & ſeptima ſeptem.
Vnde etiam cœlum ſtellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum vndique fertur.

SCA-

SCALA SEPTENARII.

In Archetypo	Ararita	אראריתא			Asser Ehei	אשר אהיה		Nomina Dei septem literarum.
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צדקיאל Zid kel	כמאל Camael	רפאל Raphael	האניאל Haniel	מיכאל Michael	גבריאל Gabriel	Septem angeli, qui adstāt ante faciem Dei.
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	צדק Iupiter.	מאדים Mars	שמש Sol	נגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	Septem planetæ.
In mundo elementali	Vpupa	Aquila	Vultur	Olor	Columba	Ciconia	Noctua	Septem aues planeta.
	Sepiæ	Delphinus	Lucius	Vitulus marinus	Thimallus	Mugil	Aerulus	Septem pisces planeta
	Talpa	Ceruus	Lupus	Leo	Hircus	Simia	Feles	Septem animalia planeta
	Plumbum	Stannum	Ferrum	Aurum	Cuprum	argẽ. viuū	Argẽtum	Septem metalla planeta
	Onychinus	Sapphirus	Adamas	Carbunculus	Smaragdus	Achates	Crystallus	Septem lapides planeta
In minore mundo	Pes dexter	Caput	Manus dextra	Cor	Pudendum	Manus sinistra	Pes sinister	Septem membra integralia planetis distributa.
	Auris dextra	Auris sinistra.	Naris dextra	Oculus dexter.	Naris sinistra.	Os	Oculus sinister	Septem foramina capitis planetis distributa
In mundo infernali.	Gehenna גיהנם	Portæ mortis וצלמות	Vmbra mortis ידעע תום	Puteus interitus בארשחת.	Lutū fecis טיטהי רן	Perditio אבדון	Fouea שאול.	Septem habitacula inferorum, quæ describit Rabi Ioseph Castiliensis Cabalista in Horto nucis.

De octonario & eius scala. Cap. XI.

Octonarium verò vocant Pythagorici numerum iustitiæ & plenitudinis: primùm, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, videlicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratione contexitur: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitiæ sibi nomen inoleuit. Alterum verò, videlicet plenitudinis, nomen accepit, propter corporeæ soliditatis contextum, primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurãtis, sicubi diuinam iustitiam obtestari vellet, quorum nomina hæc: Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes, & Nox. Octo quoque sunt duntaxat cœlorum visibiles sphæræ, corporalisque naturæ proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circumcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiam erant in vetere lege ornamenta sacerdotis, videlicet, fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem, & mundi consummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis. tot namque animæ in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater, octauo die recepit loquelam. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt solæ Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusque vitales edant, cũm vbique ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto versentur in periculo,

SCALA OCTONARII.

Nomina Dei octo literarum	Eloha Vedaath אלוה ודעת				Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת				In archetypo
Octo beatorum præmia.	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio Dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili
Octo cœli visibiles	Cœlum stellatum	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlum Solis	Cœlum Veneris	Cœlum Mercurij	Cœlum Lunæ	In mundo cœlesti
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aeris	Caliditas ignis	Caliditas aeris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elementali
Octo beatorum gaudia	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam.	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu.	Lugentes	In minore mundo
Octo damnatorum præmia.	Carcer	Mors	Iudicium	Ira Dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De nouenario & eius scala. CAP. XII

NOuenarius numerus Musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumento: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundùm illas nouem sunt Musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem Musæ nouem sphæris nouem sunt accommodatæ, ita vt prima referat supremam, quam vocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundùm scriptum ordinem, vsque ad vltimam, quæ referat sphæram Lunæ, ita scilicet: Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoq; sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt, saphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipuè obseruatus est, vt quando leges condendæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est, nouenarios, in hominum ętatibus non secùs, atque septenarios, quos climactericos vocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quòd ad denarij non pertingat perfectionem, sed vnitate minor, citra illum deficiat, sicut super Euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus. Nec vacat mysterio longitudo nouem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII.

Nomina Dei nouem literarum	*Tetragrammaton Sabaoth.* יהוה צבאות			*Tetragrammaton Zidkenu.* יהוה צדקנו			*Elohim Gibor.* אלהים גיבר			*In archetypo*
Nouem chori angelorum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	*In mundo intelligibili*
Nouem angeli præsidentes cœlis	Metatron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camael	Raphael	Haniel	Michael	Gabriel	
Nouem sphæræ mobiles	Primum mobile	Cœlum stellatū	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	*In mundo cœlesti*
Nouem lapides repræsentantes nouem choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	*In mundo elementali*
Nouem sensus cùm extimi tum intimi	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus cōmunis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	*In minore mundo*
Nouem ordines cacodæmonum	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores.	Aereæ potestates	Furiæ seminatrices malorum.	Criminatores siue exploratores	Tētatores siue insidiatores	*In mundo infernali.*

De

De decade, & eius scala.

CAP. XIII.

DEenarius, hîc dicitur omnis numerus, siue vniuersus, atque numerus completus, denotans plenum curriculum vitæ: ab eo enim vltrà non numeratur, nisi per replicationem: vniuersosque numeros vel intra se implicat, vel per se suosque explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur. Hinc veteres, ceremonias denarias appellauère, quibus illos, qui expiandi, aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat, illi qui sacris *Isidis* initiari vellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso, inquiens: Illud planè cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam voluptatem coërcerem, & neque vllum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruum, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem quoque simplicia integralia hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem quoque artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinæ erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decem instrumenta musica, quibus canebantur Psalmi, quorum nomina sunt: Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Baracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius felicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantùm, atque contemplationes. Decem quoque sunt cantores Psalmorum, videlicet Adam, Abraham, Melchisedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Choræ. Decem quoque præcepta legis. Et decimo die post ascensionem CHRIRTI, descendit spiritus sanctus. Hic denique est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, vicit in certamine, & oriente Lucifero benedictus est, & vocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue vicit triginta vnum reges, & Dauid vicit Goliam, & Philistæos, & Daniel pericula euasit leonum. Hic numerus sicut vnitas etiam circularis est, quia coaceruatus in vnitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est, & complementum,

& prin-

&principium decadum. Sicut denarius refluit in vnitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id, à quo habet principium sui influxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua fluxit: mens à Deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilũ ex quo creata est, nec nisi diuino verbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, à Deo incipientia, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipsa prima monas, priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium videlicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa vocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa vlterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à Deo propria exigũtur, simul cum primitiis, vt rerum primordia, velut principium numerorum, & decima quæq; tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

SCALA

In Archetypo.	יהוהיה וי הי Nomen quadriliterum collectum decem literarum.			יוד הואוי הא Nomen quadriliterũ extensum decem literarum.		
	אהיה Ebeie כתר Keth	יחו׳ח Iod tetra grammmaton הכמח Hochma	אלהים יחוח Tetrag. Elohim בינח Binah	אל El חסר Hæsed	גיבר אדחים Elohim Gibor גבודח Geburah	אלרה Eloha תפארת Tiphereth
In mundo intelligibili.	Seraphim Haioth haKados Metattron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Za lh-Kie	Dominatiões Hasmalim ZadKiel	Potestates Seraphim Camael	Virtutes Malachim Raphael
In mundo cœlesti.	Reschit hagalgalim Primũ mobile	Masloch Sphæra zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedech Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis	Schemes Sphæra Solis.
In mundo elemẽtali	Columba.	Pardus	Draco	Aquila	Equus,	Leo
In minori mundo	Spiritus	Cerebrum	Splen	Hepar	Fel	Cor
In mundo infernali.	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vltores scelerũ	Præstigiatores	Aereæ potestates

DENARII.

אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decē literarum
צבאות יהוה Tetragrammaton Sabaoth	צבאות אלהים Elohim Sabaoth	שדי Sadai	אדני Adonai melech	Decem nomina Dei
נצח Nezah	הוד Hod	יסוד Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth
Principatus	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decem ordines beatorum secundum Dionysium.
Elohim	Bne Elohim	Cherubim	Issim	Decem beatorū ordines iuxta traditiones Heb.
Haniel	Michael	Gabriel	Anima, Mesiæ	Decem angeli præsidentes
Noga	Cochab	Leuanah	Holo n iesodot	
Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	Sphæra elementorum	Decem sphætæ mundi
Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sanctitatis ad superos relata.
Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis
Furiæ iem natrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Animæ prauæ & damnatæ	Decem damnatorum ordines

SCALA DENARII

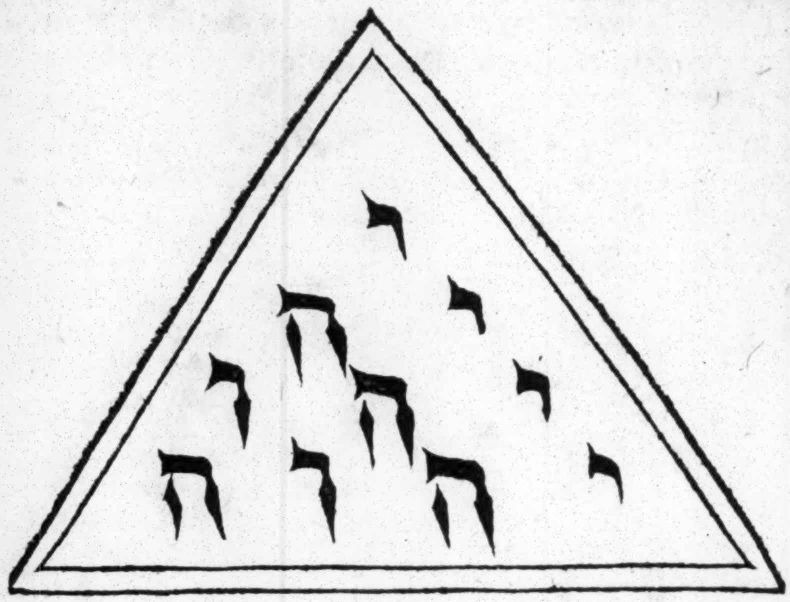

De vndenario & duodenario, cum duplici duodenarij ſcala, Cabaliſtica & Orphica. Cap. XIV.

VNdenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitẽtium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri vndecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugentium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractũ, nec ſcalam ad ſupera tendẽtem, nec vllum meritum habet, ſed tamẽ aliquando gratuitam gratiam percipit à Deo, ſicut ille qui ad vndecimam horam vocatus fuit in vineam Domini, accepitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æſtus. Duodenarius autem numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiuntur. eſt enim ſignorum cœleſtium, ſpirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſuffulti irrigationibus magni nominis Dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & Luna quotidie duodecim gradus percurrit: duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iuncturæ ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus, & vertebris pedum. Magna inſuper in diuinis myſterijs duodenarij vis eſt. Elegit Deus duodenam familiam Iſrael, illiſq; præfecitq; duodecim principes, totidẽ lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore ſacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes faciei um propoſitionis &

& totidem lapidibus, altare cõstructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terram promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti. duodecim millia numerantur populi signati & electi: duodecim stellis cœli regina coronata, & in Euangelio, ex crescentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq́; & camela totidẽ mensibus fœtum gerit: & pauo duodecim oua ponit.

SCA-

SCALA DVODENARII.

Nomina dei duodecim literarum			חוא Ipse	נדון Benedictus	הקרש Sanctus				בבבן ודוח הקדש Pater, filius, & spiritus sanctus				In Archetypo
Nomen magnum in duodecim vexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו	זההי	יוהה	הוהי	היהו	היוה	[illegible]	
Duodecim ordines beatorum spirituum	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confessores	In mundo intelligibili.
Duodecim angeli præsidentes signis	Malchidiel	Asmodel	Ambriel	Muriel	Verchel	Hamalie	Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabriel	Barchiel	
Duodecim tribus	Dan.	Ruben.	Iehuda	Manasse	Asser	Symeon	Ysaschar	Beniamin.	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas	Ionas	Abdias	Sophonias	Naum	Abacuc	Iohel	
Duodecim Apostoli	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas	Bartholomeus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Mathæus	Iacobus minor	

Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cælesti
Duodecim mẽses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	Nouẽber	December	Ianuarius	Februarius	
Duodecim plãtæ	Eleliphacos	Peristereon orthio's	Peristereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus	Scorpiuros	Artemisia	Anagallis	Lebathus	Draconæa	Aristolochia	In mũdo elementali
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedon	Iaspis	Smaragdus	Berillus	Amethistus	Hyacinthus	Chrysopassus	Chrystallus	Sapphyrus	
Duodecim mẽbra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia.	Anchę	Genua	Crura	Pedes	In minore mũdo
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pseudothei	Spiritus mendacis	Vasa iniquitatis	Vltores scelerum	Præstigiatores	Aereæ potestates	Furiæ seminatrices malor.	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mũdo infernali

SCALA DVODENARII ORPHICA.

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres	Vulcanus	Mars	Diana	Vesta	Iuno	Neptunus	In mũdo intelligibili
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo	Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cælesti
Duodecim mēses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus	September	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer	Anser	Picus	Cornix	Ardea	Pauo	Cygnus	
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca	Asinus	Lupus	Cerua	Leo	Ouis	Equus	In mũdo elementali.
Duodecim sacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus	Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vlmus	
Duodecim hominis membra signis distributa.	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter	Renes	Genitalia	Anchæ	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo

De numeris qui supra duodenarium sunt, corumq; poten tia & virtutibus. CAP XV.

Reliqui etiam vltra duodenarium numeri multis & varijs effectibus decorati sunt, quorũ virtutes ex origine partibusq; eorum deprehẽdere oportet, quatenus ex simpliciũ aggregatione varia, aut multiplicationis ductu constituũtur: nonnũquam etiam ex diminutione aut supergressione alterius præcedentis præcipuè perfectioris, significata eorum resultant, tum etiam ex seipsis mysteriorum quorundam sacramenta continent. Sic tertius supra decimum numerus, apparitionis Christi ad gentes mysterium indicat: decimo tertio nanq; post eius natalem diem, stella duce Magis facta est. Decimus quartus & ipse Christi typum gerit, qui decima quarta Luna primi mẽsis pro nobis immolatus, quo die et filij Israël Phase Domino, hoc est, transitũ celebrare iussi sunt. Hunc numerũ tam sollicitè obseruat Matthæus, vt quo posset illum in generationibus Christi vbique retinere, nõnullas generationes prætermiserit. XV numerus spiritualium ascensionum symbolum est, ideoq; cãticum graduum in quindecim Psalmis illi adaptatum est: cui etiam XV. anni additi regi Ezechiæ deputant: & decimus quintus dies septimi mensis erat venerabilis & sanctus. XVI. numerum ex quadrato æquilatere, & parente denarij compositum, idcirco Pythagorici numerum felicitatis appellant: ipse etiam veteris Testamẽti prophetas omnes, tum noui Testamenti apostolos & Euãgelistas complectitur. Numerum XVIII. & XX. vtrunq; infaustum interpretantur Theologi. nam in priore seruiuit Israel Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & venditus est Ioseph. Deniq; inter polypoda nullũ est, quod vicenum pedũ numerum excedat. Numerus autem XXII. plenitudinem sapientiæ significat, totidem siquidem sunt Hebraicarũ literarum characteres, totidemq; libris totum vetus Testamẽtum continetur. Numero autẽ vicesimo octauo Lunæ fauor designatur. eius enim motus distans à cursu aliorum siderũ, quasi solitarius vicesimo octauo die completur, quo redit ad idẽ punctum zodiaci vndè processit. Hinc & viginti octo mansiones Lunæ, singulari virtute & influentia pollẽtes, in cœlestibus numerantur. Tricesimus numerus multis mysterijs memorabilis est, quo Domin⁹ noster Iesus Christus appreciatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnum Dei. Ipse etiam Ioãnes Baptista tricesimum annum agebat, cùm incœpisset prędicare in deserto, et pręparare vias Domini. Ipseq; Ezechiel eadem annorum ætate, incœpit prophetare: & Ioseph tricesimo

Margin: XIII. XIIII. XV. XVI. XVIII. XX. XXII. XXVIII. XXX.

ſimo ſuo ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit
XXXII. Aegypti principatum. Triceſimum ſecundum numerum Hebræorum doctores ſapientiæ adſcribunt, totidem enim ſunt ab Abrahamo deſcriptæ ſemitæ ſapientiæ. Pythagorici verò hunc numerum iuſticiæ appellant, quia ſemper diuiſibilis in
XL. partes æquales vſque ad vnitatem. Quadragenarium numerum veteres magna obſeruatione colebant, de quo & feſtum celebrabant teſſeracoſton. Fertur ad partus rationem efficere, totidem diebus ſemen aptari & transformari in vtero, quouſque corpus organicum perfectum, ſuis debitis & harmonicis menſuris conducatur diſpoſitúm ad ſuſcipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres poſt partum grauiori morbo conflictari, quouſque adaptentur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiam diebus infantes riſum continere, morbidos eſſe, magnoq; diſcrimine viuere: eſtq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumq; myſteriorum ſignificatiuus: ſiquidem quadraginta dies & noctes diluuij tempore pluit Dominus ſuper terram: quadraginta annis filij Iſrael habitarunt in deſerto: quadraginta dies dilata eſt ſubuerſio Niniuæ. Idemq; numerus ſanctorum ieiunijs ſacer habitus eſt, ſiquidē per quadraginta dies Moſes, Helias, & Chriſtus ieiunauerunt. Quadraginta ſeptimanis Chriſtus in vtero virginis portatus eſt: quadraginta diebus à natiuitate manſit Chriſtus in Bethlehem: antequàm offerretur in templo: quadraginta menſibus publicè prædicauit quadraginta horis mortuus delituit in ſepulchro: quadrageſimo die poſt reſurrectionem in cœlos aſcendit, quæ omnia non ſine huius numeri occulta proprietate & myſterio facta fuiſſe, noſtri tradunt
L. theologi. Quinquagenarius numerus eſt remiſſionis peccatorum, & ſeruitutis, libertatisq; ſignificatiuus: ſecundum legem enim quinquageſimo anno remittebantur debita & reuertebatur vnuſquiſq; in poſſeſſionem ſuam. Hinc per Iubilæi annum, atq; per pœnitentiæ Pſalmum, indulgentiæ atq; pœnitentiæ ſacramentum oſtendit. Lex quoque, & ſpiritus ſanctus in eodem declarantur: nam quinquageſimo die poſt exitum Iſraël de Aegypto, lex data eſt Moſi in monte Sina. Quinquageſimo die poſt reſurrectionem deſcendit ſpiritus ſanctus ſuper apoſtolos in monte Sion: vnde dicitur & nu-
LX. merus gratiæ, & attribuitur ſpiritui ſancto. Erat & ſexagenarius numerus Aegyptijs ſacer: nam crocodilo proprius, vt qui ſexagenis diebus oua ſexaginta pariat, totidemq; diebus foueat, tot annos præterea dicatur viuere, & dentes eodem numero habere: deniq; totidem diebus in receſſu quieſce-

re

ſe quotānis ſine cibo.Habet & ſeptuagenarius numerus ſua
myſteria.nam totidem annis ignis ſacrificij in Babilonica ca- LXX.
ptiuitate ſub aqua latens vixerat: totidem annos prædixerat
Ieremias templi deſtructionē:totidem annos durauit capti-
uitas Babilonica:totidem annis cōplebatur deſolatio Ieruſa
lem. Item ſeptuaginta palmæ erant in loco vbi caſtrametati
ſunt filij Iſrael:ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres in
Aegyptum:ſeptuaginta reges amputatis manuum & pedum
ſummitatibus,colligebant cibū ſub menſa Adonibeſech :ſe-
ptuaginta filij egreſſi ſunt de femore Ioas:ſeptuaginta viri o-
mnes filij Ieroboal:ſeptuaginta pondera argenti dabātur A-
bimelech:totidē viros occidit Abimelech ſuper vno lapide.
Septuaginta filios& nepotes habuit Abdon,qui aſcendebāt
ſuper ſeptuaginta pullos aſinarum.Septuaginta milia virorū
erant Salomoni,qui onera portabāt. Septuaginta filij Achab
regis in Samaria decapitati ſunt. Septuaginta iuxta Pſalmi-
ſtam ſunt anni annorū ętatis noſtræ,Septuageſies ſepties iu-
dicatū eſt de Lamech:ſeptuageſies ſepties peccata donātur
delinquenti.Eſt& numerus ſecundus ſupra ſeptuageſimum
totidem linguarum ſermonibus,totidem Synagogę ſeniori- LXXII.
bus,totidem veteris Teſtamēti interpretib.totidem Chriſti
diſcipulis inſignis:habetq; cum duodenario magnam cōmu-
nionē:hinc in cœleſtibus quouis ſigno in ſex partes diuiſo,
reſultant ſeptuaginta duo quinarii,quibus præſident totidē
angeli,& totidem influunt nomina Dei,& quilibet quinarius
vni præeſt idiomati,tanta efficacia,vt inde Aſtrologi & Phy-
ſionomi cognoſcere queant, cuius idiomatis quiſq; fuerit
oriūdus:reſpondent iſtis etiam totidem parentes in humano
corpore articuli,quorum in quouis digito manuum et pedū
habentur tres:qui cum principalibus duodecim ſuperius in
duodenario numeratis,conſtituunt ſeptuaginta duos.Cēte-
narius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de ſiniſtra C.
tranſit ad dexteram,ſacratus inuenitur:tum quia ex denario
in ſeipſumducto gignitur,completā deſignat perfectionem.
Cōplementum verò omnium numerorū millenarius eſt,qui
eſt cubus denarij,ſignificans cōſummatam & abſolutā per- M.
fectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica
maximè celebrati,& ab Ariſtotele in ſuis Politicis nō impro
bati,quibus ciuitatibus magnæ mutationes portēduntur: hi
ſunt duodenarij quadratus,& eiuſdem cubus,videlicet qua-
drageſimus quartus ſupra centenarium,& ſeptingenteſimus
viceſimus octauus ſupra millenariū,qui numerus fatalis eſt:
ad quem cùm ciuitas quæuis ſiue reſpublica peruenerit,cō-
pleto cubo poſtea declinabit:in quadratis tamen mutationē

subit,sed in melius,si prudenti disciplina regatur : nec fato tunc,sed imprudentia collabi poterit. atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De numerorum notis,in certis gesticulationibus constitutis CAP XVI.

Legi sæpissimè in magicis libris, eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quasdam,& quales mihi videbãtur,ridiculas gesticulationes , & putabam illa esse occulta quædam dæmonum pacta,propter quod respuebam,& proieci ea:sed postquam rem profundius examinaui,tunc primũ intellexi,in illis magicis gesticulationibus,non dæmonũ fœdera,sed numerorum delitescere rationem, qua veteres per manuum & digitorum varios inflexus & reflexus numeros repręsentabant:quorũ gesticulatione magi,ineffabiliũ virtutũ vocabula,sono ignota,numeris varia ,iugatis alternatisq; digitis tacitè inclamant , venenanturq; sacro silentio mundi præsules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica,inquiens:Digiti verò virginis recursantes,& quędam incomprehẽsæ mobilitatis scaturigine vermiculati,quæ mox ingressa,septingentos decẽ& septem numeros complicatis digitis,Iouem salutabunda surrexit.Tum Philosophia,vt Tritonidẽ propter adstabat,quid numero tali Arithmetica intulisset,exquirit. Cui Pallas:Proprio,inquit,Iouẽ nomine salutauit. Vt ergo hæc melius intelligantur, placuit illa ex traditione Bedę hic subiungere.inquit itaque:Cùm dicis vnũ,minimum in læua digitum inflectens,in medium palmæ locum figes: cũ dicis duo,secundum à minimo inflexum ibidẽ impones:cùm dicis tria,tertiũ similiter inflectes:cùm dicis quatuor,itidem minimum leuabis: cùm dicis quinq; secundũ à minimo similiter eriges; cùm dicis sex,tertium nihilominus leuabis,eo solo qui medicus appellatur.in mediũ palmęfixo: cùm dicis septẽ minimum solùm supra palmæ radicem , cæteris interim leuatis,impones:iuxta quẽ cùm dicis octo,medicum:cùm dicis nouem,medicum è regione compones:cũ dicis decem,vnguem indicis in medio figes articulo pollicis: cùm dicis viginti,summitatẽ medij digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes:cùm dicis triginta,vngues indicis & pollicis blando coniunges amplexu:cùm dicis quadraginta, interiora pollicis lateri vel dorso indicis superduces, ambobus dũtaxat erectis:cũ dicis quinquaginta,pollicẽ exteriore articulo instar Græcæ literæ gamma curuatim ad palmã inclinabis:cùm dicis sexaginta,pollicem vt suprà curuatim indice circumflexo diligenter à fronte prę cinges:cùm dicis septua-

ptua-

ptuaginta, indicem vt suprà circumflexum, pollice in longū tenso implebis, vngue illius duntaxat erecto trans mediū indicis articulum: cùm dicis octoginta, indicē vt supra circumflexum, pollice in lōgū extenso implebis, vngue videlicet illius in medium indicis articulum fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi vnguem radici pollicis erecti configes: Hactenus in læua. Centum verò in dextra, quomodo in læua decē facies: ducenta in dextra, quomodo viginti in læua, sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in iæua, &c. vsque ad nouem milia. Porrò decem milia cùm dicis, lęuā in medio pectoris supinā appones, digitis tantū in cœlum erectis: viginti milia cùm dicis, eandem pectori expāsam latè superpones: triginta milia cùm dicis, eadē prona, sed erecta, pollicē cartilagini medij pectoris immittes: quadraginta milia cū dicis, eādem in vmblico erectam supinabis: quinquaginta milia cùm dicis, eiusdē pronæ, sed erecto pollicē vmbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur lęuū desuper cō prehēdes: septuaginta milia cùm dicis, eandem supinam, femori superimpones: octoginta milia cùm dicis, eādem pronā femori superpones, nonaginta milia cùm dicis, eadē lumbos comprehendes, pollice ad ima verso. At verò cētum milia, ducenta milia, & cætera vsq; ad nonaginta milia, eodem modo quo diximus, ordine in dextra corporis parte complebis. Decies autē centena milia cùm dicis, ambabus sibi manibus consertis, in vicē digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De varijs numerorum notis apud Romanos obseruatis. CAP. XVII.

NVmerorum notæ apud varias gentes diuersimodè pinguntur: Romani illis sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in vsu sunt, sic videlicet:

Vnum. I. Quinque. V. Decem. X. Quinquaginta. L.

Centum. C. Ducenta. ꞓ.CC. Quingenta D.

Mille. M. S. I. CXƆ.

Quinque milia. IƆƆ. ICC. V̄.

Decem milia. CCIƆƆ. CMƆ. ƆMC. IMI. X.

Quinquaginta milia. IƆƆƆ. DƆƆ. L.

Centum milia.

CCCIↃↃↃ. ⩓ ⽊ CM. C.

Ducenta milia. Quingenta milia.

ꝏ. CC· DM. ꟼↃ D.

Mille milia.

CMↃ. CꟼↃ. MS.

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores vſitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1.2.3.4.5.6.7.8.9. quibus additur nota priuationis, orbiculo ſignata hac ſcilicet figura, ⊙. quæ licet numerum nullum ſignificet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios ſignificare facit, quemadmodũ hæc in Arithmeticis manifeſta ſunt. Sunt etiam qui denariumper virgulam, quæ lineam tranuerſim agat, notant: quinarium autem per eam, quę lineam contingat, non autem ſecet, vnitatẽ verò per eam, quæ ſeorſum ponitur, ſicut in hoc exemplo videre licet: † ſignificat decem: ⊤, ſignificat decem & quinq;: ⊤, ſignificat ſexdecim: ⊤I, decem & ſeptem, orbiculus verò denotat centum, ſic ſcilicet, o, ſeorſum poſitus: coniũctus verò, totidem quot numeris apponitur cẽtenarios indicat, vt ſic, oo, vel ſic, IIo, ducenta: ſic ooo, vel ſic, IIIo, trecenta ⊢o quingenta, ⊥o, decies centena, ſiue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectæ conſpiciuntur.

De notis Græcorum. CAP. XVIII.

NOtis nnmerorum vtuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis: primo ſingulis elemẽtis, ſecundum alphabeti ſeriem loci ſui numerũ ſignificantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera ſortita eſt, eiuſdem numerum repræſentat, vt hic videre licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν
14	15	16	17	18	19	22	21	22	23	24		
Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω		

Et ſic eſt primus ordo numerorum apud Græcos. Secũdariò diuidunt Græci totum alphabetum in tres claſſes, quarũ prima incipiens ab Alpha, vnitatũ eſt: Secunda incipiens à Iota, denariorum eſt: Tertia incipiens à Rho, eſt cẽtenariorum: & hic ordo à poſterioribus Græcorum ita ad Hebræorũ imitationem inſtitutus eſt. Quia verò alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum eſt, neceſſe fuit illis tres figuras ad fingere, & literis intercalare: quibus videlicet ſextũ, nonageſimum

ſimum, & noningenteſimum numeros explicarent, vt in ſequentibus liquet.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	ϛ	Ζ	Θ	Η
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quòd ſi alicui harum literarum ſubſignetur virgula toni acuti, tunc totidem millenarios ſignificat, vt in his exempliſ:

1000.	10000.	100000.
,Α	,Ι	,Ρ

Tertio modo ſex duntaxat literis deſignandis numeris Græci vtütur, videlicit Ι, pro vnitate: Π Π pro quinario, quia caput eſt dictionis πέντε, hoc eſt, quinq;: Δ Δ pro denario, à Δέκα Ε Η pro centenario, ab ἑκατὸν Χ Χ pro millenario, à voce Χίλια: Μ Μ decem milibus, à Μύρια. Ex quibus ſex literis ſuo modo vſq; ad quatuor numero iunctis, vel alijs adiunctis, cæteros numeros formant, preter Π, quę nō multiplicatur, nec ſibi iūgitur, ſed ſemper aliorum quinarios ſignificat, vt in ſequentib. exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Ι	ΙΙ	ΙΙΙ	ΙΙΙΙ	Π	ΠΙ	ΠΙΙ	ΠΙΙΙ	ΠΙΙΙΙ	
30	11	12	13	14	15	16	20	21	
Δ	ΔΙ	ΔΙΙ	ΔΙΙΙ	ΔΙΙΙΙ	ΔΠ	ΔΠΙ	ΔΔ	ΔΔΙ	

50	60	100	200	500
⊓Δ	⊓ΔΔ	Η	ΗΗ	⊓Η
1000.	5000.	1000.	50000,	
Χ	⊓Χ	Μ	⊓Μ	

De notis Hebræorum, & Chaldeorum, & quibuſdam alijs Magorum notis. CAP. XIX.

HEbræorum etiam literæ numerorum notas habent, ſed lōgè excellentius, quàm vlla aliarum linguarum, cū maxima lateant in Hebraicis numeris myſteria, ſicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quam Notariacon vocant. Sunt autem Hebræorum literæ numero viginti duæ principales, quarum quinq; alias quaſdā diuerſas figuras in fine dictionis ſortiuntur, quas idcirco quinq; finales vocant: quæ ſuperioribus additæ, viginti ſeptē conſtituunt: quæ deinde in tres gradus partitiæ, quæ in primo gradu ſunt, vnitates referunt: quæ in ſecundo, denarios: quæ verò in tertio gradu ſunt, cētenarios ſignificant: quælibet autem illarum, ſi grandi de-

gatur charactere, totidem significat millenarios, vt hic:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ה	ד	ו	ח	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	ס	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ת	ז	ם	ד	ת	ש	ר	ק

Sũt tamẽ qui finalib. literis nõ vtũtur, sed pro illis sic scribũt:

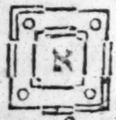

1000 900 800 700 600 500

קת רת שת תת תקת

Et ex istis in similibus figuris earũ combinatione & cõpositione reliquos omnes cõpositos numeros describũt, vt vndecim, duodecim, centũ & decẽ, cẽtũ & vndecim, addẽdo denario quæ vnitatũ sunt: similiter et reliquis suo modo. Tamẽ decimũ quintũ numerũ nõ per decẽ & quinq;, sed per nouẽ & sex scribunt, sic scilicet: טו, idq; ob reuerentiã diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad ꝓphana aliquãdo abvti contingat. Habentq; & Aegyptij, & Aethiopes, & Chaldæi, & Arabes suas numerorũ notas, quæ et ipsæ sæpissimè inter magicos characteres occurrũt: has igitur qui nosse velit, apud harũ literarũ peritos requirat. Chaldæi nãque alphabeti sui literis numeros, Hebræorũ more signãt: horum alphabetũ in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorũ notas, quas huc etiã subiungere decreui: erant autem in vtroq; volumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

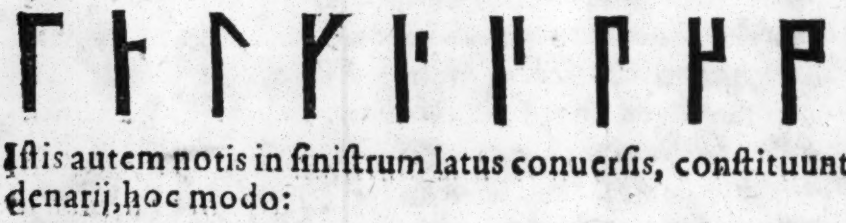

Istis autem notis in sinistrum latus conuersis, constituuntur denarij, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

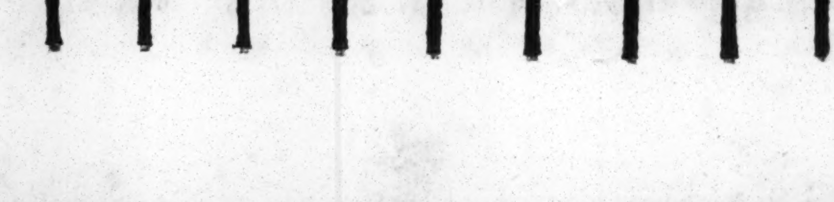

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita videlicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

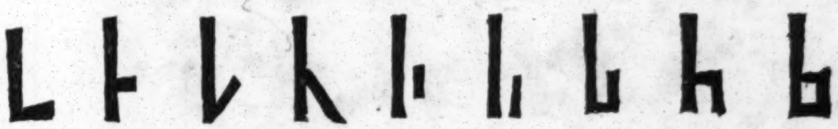

1000 2000 3000 4000 5000 6000 7000 8000 9000

Atque ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissimè exeunt, sicut hoc in paucis facilè deprehendi potest.

1510. 1511. 1471. 1486. 3421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedendum est: atq; hæc de notis numerorum hactenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem.

CAP. XX.

TRadunt Pythagorici, adsentiunt Aristoteles & Ptolemęus ipsa literarum elementa certos quosdam, diuinosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summam collectos, de rebus occultis futurisque eliciamus sententiam. Vnde hanc diuinationis speciem Arithmantiam vocant, quia videlicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his versibus:

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubia pericla pugnæ:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præsagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hectorea manu perisse.
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagorę inuentis datum, impositiuorum nominum imparem vocalium numerum, claudidates oculorumúe orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignatæ partibus, parem verò numerum læuis: docuitque Alexandri-

nus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorum horoscopia dominatricesque stellas inuenire poterimus, quisque inter virum & vxorem prior moriturus sit, aut superuicturus, cęterorumque operum nostrorum prosperos infelicésve euentus, eiusque traditiones hic subiungere libuit, etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso alphabeto in tres classes, quarum prima est vnitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum: cumque in Romano alphabeto ad complementum viginti septem characterum desint quatuor, illorum locum supplent I & V consonantes simplices, vt in Iohannes, & Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, vt in Hieronymus, & Huilhelmus, licèt Germani pro hu aspirato, duplici w vtantur, Itali verò & Galli in suo vulgari g cum v coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, VVilhelmus, & Guilhelmus.

1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	B	C	D	E	F	G	H	I
10	20	30	40	50	60	70	80	90
K	L	M	N	O	P	Q	R	S
100	200	300	400	500	600	700	800	900
T	V	X	Y	Z	I	V	HI	HV

Quòd si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas literas secundùm numerum suprascriptum, collectamque totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit vnitas, aut quaternarius, vterque Solem indicat: si verò binarius, aut septenarius, vterq; signat Lunam. Cæterùm ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ, & pàtris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit vnitas, Leonem notat: si Iunonia dias, Aquarium: si ternarius Vestalis, Capricornum: si quaternarius, Sagittarium: si quinarius, Cancrum: si Venereus senarius, Taurum: si Palladius septenarius, Arietem: si Vulcanius octonarius, Libram: si Martius nouenarius, Scorpium: si denarius, Virginem: si vndenarius, Pisces: si Phœbęus duodenarius, Geminos repræsentabunt. & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cùm testibus Pythagoricis

phi-

philoſophis, & Hebræorum Cabaliſtis, in illis numeris lateāt occulta aliqua myſteria, à paucis intellecta: omnia enim numero, menſura, pondere, creauit altiſſimus, à quibus & literarum, & nominum veritas originem ducit, quę non caſu, ſed certa (licèt nobis ignota) ratione inſtituta ſunt. Hinc Ioannes in Apocalypſi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quę diſſonās diſcrepantia nationum, ac diuerſi gentium ritus, pro locorum cauſis, cultibuſq;, hominibus impoſuerunt, ſed quæ naſcenti cuilibet ab ipſo cœlo ſiderea compaginatione inſpirata ſunt, quæque ex cuiuſq; geneſi elicere Hebræorum Mecubales, atq; Aegyptiorum ſapientes docuerunt.

Qui numeri quibus dijs ſacri ſunt, & qui quibus elementis adſcripti. CAP. XXI.

IAM verò etiam & elementis & cœleſtium numinibus ſacratos numeros Pythagorici dedicārunt: nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, ſenarium: aquæ duodenarium aſſignārunt. Præterea competit vnitas Soli, qui vnicus ſtellarum rex eſt, in quo poſuit Deus tabernaculum ſuum: hanc etiam Iouis eſſe, idealis illius, intellectualiſque ſpeciei vis cauſatiua teſtatur, qui idem caput & pater eſt deorum, ſicut monas principium & parens numerorum. Dualitas verò datur Lunæ, quæ ſecundum luminare eſt, & animam mundi figurat, vocaturque Iuno, quòd inter eam & monadem prima coniunctio eſt, conſortiumque conſimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud aſtrologos infortunis. Sic ternarius competit Ioui, & Soli & Veneri, tribus videlicet fortunis, & deputatur Veſtæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt: *Dualitas.* *Ternarius.*

Tergeminam Hecaten, tria virginis ora Dianæ.

Trias ergò dedicata eſt huic virgini, quam dicunt cœlo Ereboque potentem. Quaternarius ipſe Solis eſt, qui eo numero cœli cardines conſtituit, temporaque diſcernit: deputatur etiam Cyllenio, quòd quadratus Deus ſolus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari, velut ex fœmineo & maſculo vtroq; ſexu conſtans, adſignatur Mercurio: etiam mundo cœleſti attribuitur, qui ſuper quatuor elementa ipſe ſub alia forma eſt quintus. Senarius, qui ex triade per diadem ducta confertur, velut ex vtriuſque ſexus commixtione, à Pythagoricis geneſi nuptiiſq; accommodatus, pertinet ad Venerem & Iunonem. Septenarius quietis numerus, Saturni eſt: idem etiam lunæ motum lumenq; diſpenſat: ideoque Tritoniæ virginis vocabulum poſſidet, quia nihil gignit: Mineruæ *Quaternarius,* *Quinarius* *Senarius.* *Septenarius*

adſignatur, quòd à nullo naſcitur: Palladi quoque viragini, quia ex numeris tam maſculis quàm fœmineis conſtat. Hunc Plutarchus etiam dat Apollini. *Octonarius* Octonarius ob iuſtitiæ ſacramentum Iouis eſt: dicatur etiam Vulcano: nam ex primo motu & diade, quæ Iuno eſt, in ſe bis ducta, conſtat: etiam matri Deûm Cybele attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illum Baccho ſeu Dionyſio adſignat, qui ipſe octauo menſe natus dicitur: alij, quoniam octimeſtres partus vitales non ſunt, Saturno atq; Parcis illum conſtituerunt. *Nouenarius.* Nouenarius ad Lunam omnium cœleſtium influxuum virtutumque vltimum receptaculum pertinet, non minus & nouem Muſis dicatus, tum etiam Marti, à quo finis omnium rerum. *Denarius.* Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem ſpectat: datur etiam Iano, quia primi verſus finis ſecundę monadis implet auxilium: inſuper etiam mundo adſignatur. *Duodenarius.* ſimiliter & duodenarius, quia ſol duodecim ſigna permeans, annum duodecim menſibus diſtribuit, mundo & cœlo ſoli attribuitur. *Vndenarius.* Vndenarius verò, quia ſemicircularis eſt, atribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De planetarum menſulis, earumquę virtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dæmonia. CAP. XXII.

TRaduntur inſuper à Magis quædam numerorum menſulæ, planetis ſeptem diſtributæ, quas planetarum ſacras tabulas vocant, multis admodum magniſque cœleſtium virtutibus inſignitas, quatenus repræſentant diuinam illam cœleſtium numerorum rationem diuinę mētis ideis per rationem animæ mundi cœleſtibus impreſſam, illorumq; ſuauiſſimam cæleſtium radiorum harmoniam, ſecundùm effigierum proportionem, intelligentias ſupramundanas conſignificātium, quę aliter exprimi non poſſunt, quàm per notas numerorum & characterum: nihil enim materiales numeri & figuræ poſſunt in myſteriis rerum abditarum, niſi repræſentatiuè per numeros & figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intelligentiis & numerationibus diuinis, quæ nectunt extrema materiæ atq; ſpiritus ad voluntatem animæ eleuatæ, per magnum affectum, operantis cœleſti virtute, poteſtatem accipiens à Deo, per animam vniuerſi & cœleſtium conſtellationum obſeruationes in materiam applicatam ad formam conuenientem, diſpoſitis mediis ſolertia & ſcientia magicali: ſed nunc ad tabulas ſingulatim explicandas properemus. *Saturni tabula.* Harum prima Saturno adſignata, ex quadrato ternario conſtat, continens numeros particulares nouem, & in quali-

bet

bet linea tres quaque versum, & per vtrumque diametrum constituentes quindecim: tota autem numerorum summa, quadraginta quinque. Huic ex diuinis nominibus præficiuntur, prędictos numeros implentia nomina, cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum: eliciturque ex iisdem numeris signaculum siue character Saturni & spirituum eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicunt hanc tabulam fortunato Saturno in lamina plumbea sculptam adiuuare partum, reddere hominem tutum & potentem, atq; præstare successiones petitionum apud principes & potestates: si verò infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plantationes, & consimilia, hominem deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secunda dicitur tabula Iouis, quæ constat quaternario in se ducto, cōtinens numeros particulares sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor constituentes triginta quatuor: omnium autem summa centum triginta sex. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, cum dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & spirituum eius. Ferunt illam si Ioue potente dominanteq; argenteæ laminæ fuerit impressæ, conferre lucrum & diuitias, gratiam & amorem, pacem & concordiam hominum, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martem spectat, quæ quinario quadrato constituitur, complectens numeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinque, qui faciunt sexaginta quinque, & omnium summa est CCCXXV. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex eo character Martis & spirituum eius. Hæc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentem facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduersariis suis, & victoriam præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinem & menstrua: si verò infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potentes à dignitatibus & honoribus & diuitiis, generat discordiam & lites, & odia hominum & bestiarum, fugat apes, & columbas, & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad venationes & prælia, & generat sterilitatem in viris & mulieribus, & cæteris animantibus, aduersariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendam compellit. Quarta tabula Solis, ex quadrato senario constituta est, & continet numeros triginta sex, quorum sex in quolibet latere & diametro, producunt centum & vndecim, & summa omnium

Iouis tabula

Martis tabula.

Solis tabula

omnium ſexcentum ſexaginta ſex. Præſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & eliciuntur ex ea characteres ſolis & ſpirituum eius. Hæc fortunato ſole in lamina aurea ſculpta, reddit geſtantem glorioſum, amabilem, gratum potentem in omnibus operibus, & comparat hominem regibus & principibus, eleuans eũ ad ſublimia fortunæ faſtigia, impetrare faciens quicquid voluerit: ſole autem infortunato, facit tyrannum, ſuperbum, ambitioſum, inexplebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula, Veneris eſt, conſtans ſeptenario in ſe ducto, numeris videlicet quadragintanouem, quorum ſeptem in omni latere & diametro conſtituunt cẽtum & ſeptuaginta quinq;: & ſumma omnium mille ducenta viginti quinq;. Et præſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & ſpirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti ſculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierum, confert ad conceptum, pellit ſterilitatem, reddit potentes in coitu, & diſſoluit maleficia, & pacem generat inter virum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorum greges copioſo partu fœcundat: & poſita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduerſus omnes ægritudines melancholicas, & generat læticiam, & geſtata fortunat itinerantes: quod ſi infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurij eſt, ex octonario in ſe ducto reſultans, numeros continens ſexaginta quatuor, quorum octo in quouis latere & per vtramq; diametrum faciunt ducenta & ſexaginta: & ſumma omnium duo milia octoginta. Et præſunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Mercurii & ſpirituum eius: & ſi fuerit Mercurio fortunato ſculpta in argento vel ſtanno, vel ere citrino, vel in ſcripta in pergameno virgineo, reddit geſtantem gratum, fortunatum ad impetrandum quicquid voluerit: cõfert lucrum & pellit inopiam, confert memoriam & intellectum, & diuinationem & noticiam occultorum per ſomnia: & ſi fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę eſt, conſtans ex nouenario in ſe multiplicato, habens numeros octoginta & vnum, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentum ſexaginta nouem: & omnium ſumma eſt, tria millia trecenta & vigintivnum. Et præſunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum. & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & ſpirituum eius. Hæc fortunata Luna in argento

Veneris tabula.

Mercurij tabula.

Lunæ tabula.

gento sculpta, fecit gestantem gratum, amabilem, iucundū alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam voluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunq; loco volueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, vbicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitantes & conuersantes in eo similiter naues, fontes, flumina, molendina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem ritè facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria sua & è loco mansionis suę vbi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores. et quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur signacula et characteres, cū stellarum, tum spirituum ex istis mensulis sagax scruator, & qui harum mensularum verificationem intellexerit facilè inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הוד
45.	Tetragrammaton extensum.		יוד הא ואו הא
45.	Agiel,	Intelligentia Saturni.	אגיאל
45.	Zazel.	Dæmonium Saturni,	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	El Ab.		אל אב
136,	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יהפיאל
136.	Hismael,	Dæmonium Iouis	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5	He, litera nominis sancti.	ה
25.		יהי
65.	Adonai	אדני
325.	Graphiel. Intelligentia Martis	גראפיאל
325	Barzabel. Dæmonium Martis,	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6	Vau litera nominis sancti.	ו
6	He extensum, litera nominis sancti.	הא
6	Eloh	אלה

212 Na-

212. Nachiel. Intelligentia Solis. נכיאל
666 Sorath. Dæmonium Solis. סורת

Nomina respondentia numeris Veneris

7 אהא
49 Hagiel. Intelligentia Veneris הגיאל
157 Kedemel. Dæmonium Veneris קדמאל
1252 Bne Seraphim. Intelligentiæ Veneris בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurij.

8 Asboga. Octonarius extensus. אזבגה
64 I in; וין
64 Doni. דני
260 Tiriel. Intelligentiæ Mercurij טיריאל
280 Taphthartharat Dæmonium Mercurij. תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ

9 Hod. הד
81 Elim אלים
369 Hasmodai. Dæmonium Lunæ השמודאי
3321 Sched barschemoth Schartacham Dæmonium dæmoniorum Lunæ. שדבושהמת שרתהן
Intelligentia intelligentiarum Lunæ.
2321 Malcha betarsisim hed beruah schehakim מלכא בתרשיסים עד ברוה שהקים

Tabula Saturni in abaco

4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,
Saturni. Intelligentiæ Saturni, Dæmonij Saturni.

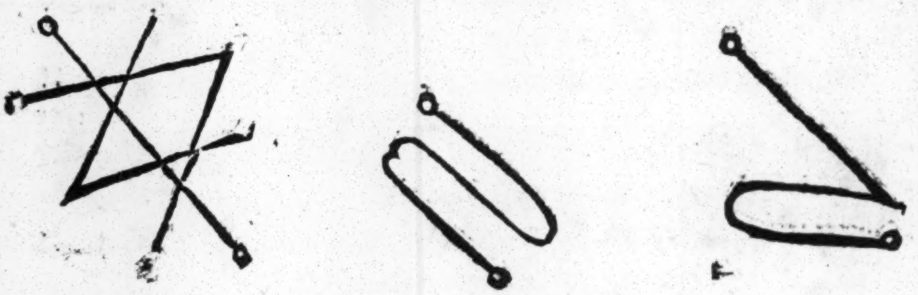

Ta-

Tabula Iouis in abaco

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	יה	א
ט	ז	ו	יב
ח	י	יא	ה
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres

Iouis. Intelligentiæ Iouis. Dæmonij Iouis.

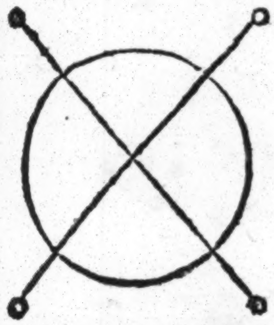
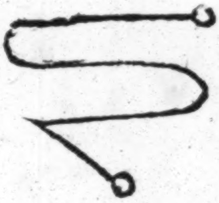
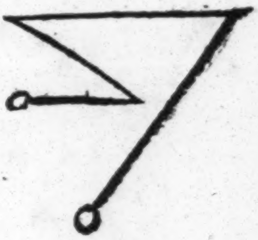

Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	12	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כ	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres

Martis. Intelligentiæ Martis. Dæmonij Martis

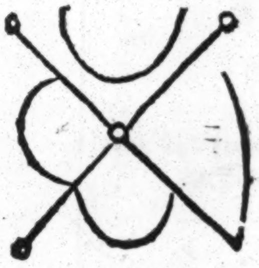
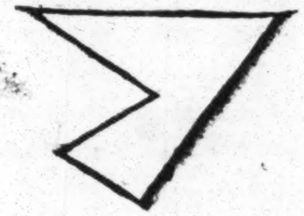

Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	25	33	4	2	31

In notis Hebraicis

–	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	וי	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres,

Solis — Intelligentiæ Solis. — Dæmonij Solis.

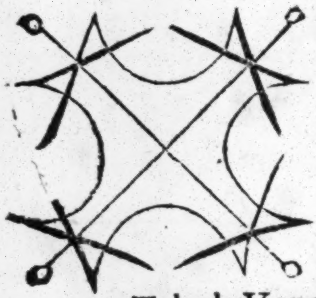

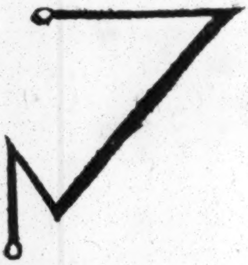

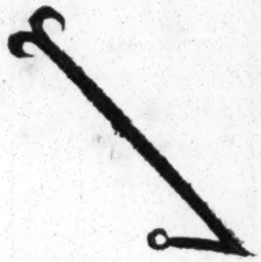

Tabula Veneris in abaco

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue charácteres Veneris

Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יז	מא	י	לח	ד
ה	בג	מה	יר	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	הי	לו	יב
יג	לא	ו	כה	מג	יט	לו
לה	יד	לב	א	כו	דמ	כ
כא	לט	ה	לג	ב	כו	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

Intelligentiæ. Veneris.

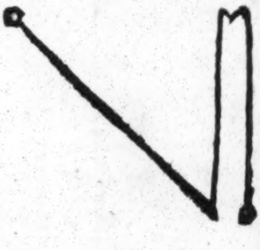

Dæmonij Veneris

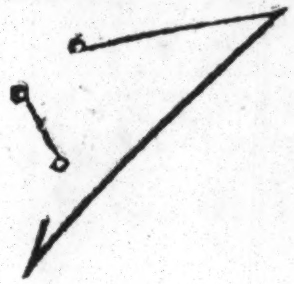

Intelligentiæ Veneris.

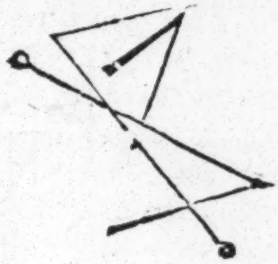

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

Signacula siue characteres

Mercurij.

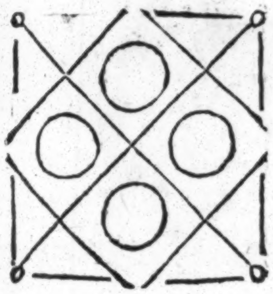

Intelligentiæ Mercurij.

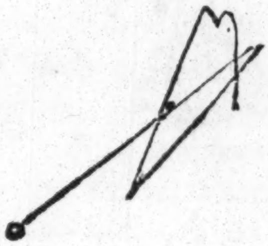

Dæmonij Mercurij.

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	בז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

Signacula siue characteres

Lunæ. Dæmonij Lunæ. Dæmonij dæmoniorum Lunæ. Intelligentiæ intelligentiarum Lunæ.

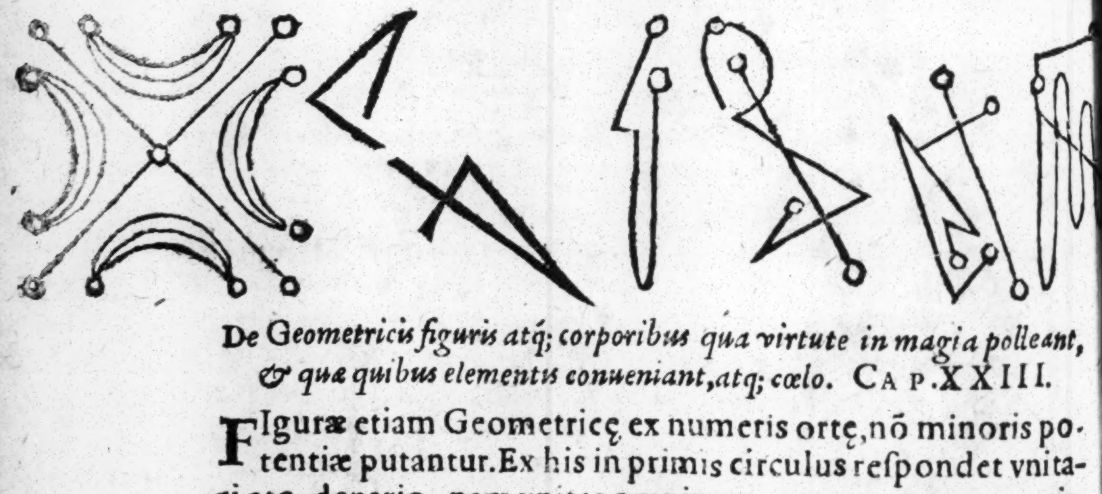

De Geometricis figuris atq; corporibus quæ virtute in magia polleant, & quæ quibus elementis conueniant, atq; cœlo. CAP. XXIII.

FIguræ etiam Geometricę ex numeris ortę, nõ minoris potentiæ putantur. Ex his in primis circulus respondet vnitati atq; denario, nam vnitas omnium rerum centrum atq; circumferentia est: ipseq; denarius coaceruatus in vnitatẽ redit, à qua

à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & cõple mentũ, diciturq; circulus linea infinita, in qua non eſt terminus à quo, nec terminus ad quem, cuius principium & finis eſt in quolibet puncto, vnde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, ſed quo ad vbi. Hinc circularis figura omnium ampliſſima & perfectiſſima, ligationib. & exorciſmis aptiſſima cenſetur. Vnde q̃ malos dæmones adiurãt circulo ſeſe cõmunire ſolẽt. Ipſe etiã pẽtagonus cũ virtute q̃narij numeri mirandũ in malos dæmones habet imperiũ tũ ex lineatura ſua qua habet intus q̃nq; angulos obtuſos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in ſe continet myſteria, quod ita etiam de cęteris figuris triangulo, quadrangulo, hexagono, heptagono, octogono, & reliquis inquirendum & intelligendum eſt. quarum plures quatenus multiplicibus diuerſiſq; interſectionibus conſtituuntur, diuerſas etiam nanciſcuntur ſignificationes atq; virtutes, iuxta diuerſi[illegible]odum linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptij atq; Arabes ſummam potentiam habere confirmabant, quodq; ſit omnium cœleſtium virium atq; intelligentiarum firmiſſimum receptaculum: quia ipſa ſit figura omnium rectiſſima, continens quatuor angulos rectos, ſitq; prima ſuperficiei deſcriptio, habens longitudinem & latitudinem: dicebant[illegible] eam cœleſtium fortitudine conſpiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum reſultat, ſuntq; ſtellæ tunc maximè potentes, quando in figura cœli quatuor obtinẽt cardines, atq; radiorum ſuorum in ſe inuicem proiectione crucem conſtituunt. Habetq; præterea (quod ſuprà oſtendimus) cum quinario, ſeptenario, nouenario potentiſſimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptijs etiam ſacerdotib. ab initio religionis inter ſacras literas relata fuit, vitã futuræ ſalutis apud eos allegoricè ſignificans. Fuit etiam Serapidis pectori impreſſa, & apud Græcos magna veneratione habita. Verùm quod hic ad religionem attinet, diſcutiemus alibi. Illud aduertendum eſt, quicquid mirificum operantur figuræ, quando à nobis in chartis vel laminis vel imaginibus inſcribuntur, id non agunt niſi per virtutem ipſis acquiſitam à figuris ſublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut ſimilitudo comparat: quatenus ad amuſſim ad illas configurantur, quemadmodum ex oppoſito pariete cauſatur echo, atq; in ſpeculo concauo collectio radiorũ ſolariũ quos poſtea repercutiẽs in oppoſitũ corpus vel lignũ vel aliud cõbuſti-

bustibile,protinus cōburat:siue quēadmodū cithara causat reboatum in alia cithara,non nisi quia figura conformis & cōsimilis è cōspectu sit posita :siue vt duæ in lira fidesæ quo interstitio tractæ & ad eandem intentionem temperatę quādo pulsatur vna,subitò tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus,atq; characteres quicunq; cōcipiunt virtutes figurarum, cœlestium, quatenus dominantibus illis opportunè fuerint rebus impressæ aut ritè fabricatæ,tanquā conspiret figura ad consimilem figuram atq, exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt,ita pariter etiam de Geometricis corporibus intelligenda sunt,quę sunt sphæra, tetracedron, hexacedron octocedron,icocedron,dodecacedron & consimiles.Neq; verò prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timæus Locrus atq; Plato, elementis & cœlis adsignarunt.Nam terræ primum cubum octo angulorum solidorum & viginti quatuor planorum & sex basium quadratum in forma tesseræ dederunt, Igni autem pyramidē quatuor basium triangulorum, & todidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerunt.Aëri autem cōstituerunt octocedrontem,ex octo basibus triangulis,& sex angulis solidis & vigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem,basium viginti,angulorum solidorū duodecim.Cœlo autem dederunt dodecacedrontem ex duodecim basibus pentagonis & viginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum vires,& eorum ad inuicem respectus & proprietates qui nouerit mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua,maximè quidem in speculis:& ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis videre poterit quæcunq; voluerit à longissima distantia.

Elementorū & cœli figuræ — *Terræ.* — *Ignis.* — *Aëris* — *Aquæ.* — *Cœli.*

De musicali harmonia eiusq; viribus & potentia Cap. XXIV.

MVsicalis etiam harmonia non est siderum muneribus viduata:est enim imitatrix omnium potentissima:quæ cum corpora cœlestia opportunè insequitur, cœlestem influxum mirifice prouocat, omniumq; audientium affectus intentiones,gestus,motus,actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subitò prouocat,vt ad læticiam vel lamentationem,ad audaciam vel tranquilitatem,& ad similia:ipsas quoq; bestias, serpentes, volucres, delphines,ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur:eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinentur.Fides delphinis hominum amicitias persuasere. Cygnos hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephātes indicos organeæ voces permulcent.Ipsa etiam elementa modulis

dulis gaudent. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & vltra margines intumescit. Sunt in Lydia, quæ Nympharum insulæ nuncupantur: quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à cōtinenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad littora reuertuntur Eas M. Varro se vidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico littore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna vis est musicæ. Ipsa quidem animum mulcet, mentem erigit, præliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fagitationemq; solatur. Lapsos & desperatos reuocat. viatores confortat. Et dicunt Arabes, quod cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & habilitantur atq; alleuiantur ex eo: cantus enim delectationē operatur & habilitationem, iracundos mitigat, tristes & iratos lætificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiem temperat, vanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis, & animi sic vel curari, vel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis vexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concentibus atq; sonis mira quędam facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpētes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tanta vi homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, vt audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum varietate inflectere aggressus, invsitato seueritatis concentu edito, prima specie audientes veluti mœsticia & stupore compleuit, deinde vegetioribus sonis seueritate in plausum permutata ad iucundiorem mentis statū, petulantioresq; corporis motus, gesticulationesq; inflectebat: postremò acrioribus modis ad tantum amentię spiritum concitauit, vt furor ad rabiem vsq;, & temeritatem processerit. Legimus etia eos qui in Apulia à phalangio tacti sunt, stupescere, exanimesq;

Laus cantus.

iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum, ac conualescit: atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subitò concitatur ad saltum. Et creditum est (Gellio teste) ischiacos cum maximè dolent, tibię modulis minui dolorē. Narrat idem ex Theophrasto viperarum morsibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur, tibiarū concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atq; concentu, & vnde illis mirabilitas in operando.

CAP. XXV.

ESse præterea in sono virtutum ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus, cœlum harmonica compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare, ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmoniacum concentum, ex mentis conceptu, ac imperioso phantasiæ cordis affectu proficiscens, simulq; cum aëre fracto ac temperato, aërium audientis spiritum, qui animę atq, corporis vinculum est motu facile penetrans, affectū animumq; canentis secū transferens, audientis affectū mouet affectu, phantasiam afficit phantasia, animū animo, pulsatq; cor, & vsq; ad penetralia mentis ingreditur, sensu quoq; mores infundit: mouet pterea mēbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, vt non modò naturalis, sed etiam artificialis & vocalis vim animis atq; corporibus inferant. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamētis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in vocibus sint, si in vnū debeant côuenire. Neq; enim rugitum leonū, mugitū boū, hinnitum equorum, ruditū asini, grunnitum porci quis cōuenire faciet: nec ex lupi, & agni neruis factæ fides in cōsonantiam aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamē multorū hominū voces variæq;. quia vnicum secūdum speciem est ipsis fundamentū. Conueniunt & multæ aues, quia vnicum illis propinquū genus, & à superis symbolū. Conueniunt & artificialia instrumenta, & cum vocibus naturalibus: quia vtrobiq; similitudo, aut vera, & expressa, aut per analogiam quādam. Omnis autem concentus, sonorū aut vocum est: sonus spiritus est, vox est sonus, & spiritus animatus: sermo est spiritus cū sono, & voce aliquid significante prolatus, cuius spiritus cum sono, & voce ex ore procedit. Chalcidius ait vocē ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, qua neruis-

obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, vteroq;
& vitalibus cæteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, et ceteris vocalib⁹ organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mētis arcani motus aperiantur. Verùm Lactantius ait, vocis rationem admodum obscuram esse, vt nō sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota denique musica in voce, & sono, & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui, aër tamē vt aër per se nō est audibilis, nec vllo sensu attingi potest, nisi per accidēs: neq; enim visus videt illum nisi coloratū, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidū, aut frigidū, aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamē est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus vitæ spiritus nostri sensitiui existit aër: & non est naturę alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris virtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem viuificare sibi coniunctum, & in viuificato & coniuncto spiritui aere sētire species obiectorū, in actu positas, idq; in aëre viuo: sed in diaphano & subtili species visibiles, in cōmuni audibiles, in grossiori species aliorum sensuum.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus, quiq; soni singulis stellis respondent. CAP. XXVI.

CAeterùm nunc scias, quòd ex planetis septem, Saturnus, Mars atq; Luna plus vocis habent, quàm concentus. Habet autem Saturnus voces tristes, raucas, graues, tardas, & veluti ad centrum coartatos sonos. Mars verò asperas, acutas, minaces, veloces, iracundas. Inter has Luna obseruat medias: Iupiter verò, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, constantes, intētos, suaues, hilares & iucundos. Sol venerabiles, intentos, puros, & cum gratia dulces. Venus autem lasciuos, luxuriosos, molles, & voluptuosos, & in circunferentia dissolutos dilatatosq;. Mercurius verò habet concentus remissiores, multiplices, & cum quadam strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus verò concētibus, & proportionatis, tonus Musis nouem obtemperat. Iupiter habet gratiam vocis octauæ simul & quintę, scilicet diapason cum diapente. Sol obtinet octauę vocis melodiā, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason. Venus tenet gratiam vocis quintæ scilicet diapente, Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi veluti quatuor elementorū numero contenti, Mercurio inuētore quatuor neruos habuere, vt Nicomachus autor est: quorum hypate terrā, parhypa-

te, vel mese aquam, nete, vel diezeugmenō, aut hyperbolæos ignem, parenete, vel synemmenon aërem resignare voluerunt. Deinde verò Terpander Lesbius septimam chordam inueniens, illas planetarum numero æquauit. Præterea qui elementorum numerum sequuti sunt, quatuor Musicę genera illis simul atq; quatuor humoribus conuenire dicebant, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygium choleræ & igni, Lydium sanguini & aëri: Mixolydium atræ bili, & terræ consonare putabant. Alij ad cœlorum numerorum virtutemq; respicientes, Dorium Soli, Phrygium Marti, Lydium Ioui, Mixolydium Saturno, hypophrygium Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodorium Lunæ, hypomixolydium cœlo stellato cōtribuerunt. Præterea cum hic concentuum modis etiam Musas & chordas ad cœlos referebant, sed non eo ordine quo inter numeros, & cœlorum animas de nouem Musis narrauimus: nam Thaliā musam dicunt concentum nō habere, silentio & terrę eam adscribentes: Clio autem cum Luna hypodorium modū & cordam proslambanomenos mouent: Calliope & Mercurius hypophthygium modū, & chordam hypatepaton possident: Terpsichore cum Venere hypolydium, & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypaton coaptantur: Erato cum Marte Phrygium, & hypatesmesen custodiunt: Euterpe & Ioui Lydius, & parhypate meson conueniunt: Polymnia & Saturnus mixolydium, & lichanos meson seruant: Vraniæ ac cœlo stellato hypermixolydius modus atque meses chorda adscribuntur: quæ ita in sequentibus versibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone, & Clio spirant, hypodorius ergo
Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa
Calliope, interpres parturit ipse Deūm.
Tertius ostendit hypolidæ exordia neruus,
Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui
Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio præscribere neruum,
Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.
Lydius Euterpes Iouis, & modulamen habebit,
Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius vnde capit,

Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam.
Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorum concentus ex eorundem ad inuicē distantia rimātur: nam id spacium quod à terra ad lunam interiacet, videlicet centum, & vigintisex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriū dimidium illius spacij facit semitonium: tantundē ab illo ad Venerem facit aliud semitoniū: inde verò ad solem triplū quasi tonum, & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole verò ad Martem rursus tantum est interualli, quantum à terra ad lunam, faciēs tonum. inde ad Iouem dimidium illius aliud faciēs semitonium. tantundem ab illo ad Saturnum etiam constituēs semitonium: à quo ad stellatum orbem iterum semitonij spacium interiacet. Est itaque à sole ad cœlum stellatum diastema diatesseron duorum tonorum cum dimidio: à terra autē perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam verò etiam ex proportione motuum planetarum ad inuicem, & cum octauo cœlo resultat harmonia omnium suauissima. Est autē proportio motuū Saturni ad Iouem dupla sesquialtera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerem & Mercurium, qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunā duodecupla: Saturni verò ad stelliferum orbem millecupla, & ducentupla, si verum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primum mobile in centum annis gradus vno. Motu itaque proprio lunæ motus velocior est, & acutiorem sonum facit stellato orbi: qui omnibus tardior, sonum grauissimum facit: sed motu violento qui est primi mobilis, omnium volocissimus est, & acutissimus: lunaris verò tardissimus & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio, suauissimum concentum edit. Hinc nulli cantus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouendis affectibus hominū, & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris, & mensuris, & proportionibus ad instar cœlestium componuntur. Elementorum etiam concentus ex eorum basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur. nam cum inter ignem & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason, & diapēte. Inter aërem & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, vnde diapason, diapēte: in angulis verò dupla, vnde iterum diapason. inter aquam autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, vnde consurgit diapason, diapente, diatessaron, in angulis verò sesquialtera iterum con-

stituens diapente, Porrò inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciens diapente: in angulis verò dupla, constituens diapason. Verùm inter ignem & aquam, atque inter aërem & terram deficit quodammodo consonantia: siquidem inter hæc est plena qualitatum contrarietas: conuenit autem per intermedium elementum.

De humani corporis proportione: & mensura, harmoniaque. Cap. XXVII.

Ex humanis articulis numeri, & mensuræ repertæ.

Homo quoniam pulcherrimum absolutissimumq; Dei opus, & imago, & minor mundus, ideoque perfectiore compositione, ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate omnes numeros, mensuras, pondera, motus, & elementa, cæteraque omnia illum componentia in se continet ac sustinet, omniaque in eo velut in supremo artificio, supremam quandam sortem vltra communem consonantiam quam habent in alijs compositis, consequuntur. hinc antiqui omnes, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabant, ex ipsisque humani corporis articulis, omnes numeros, mensuras, proportiones, ac harmonias inuētas fuisse, probare visi sunt. Vnde ad hanc corporis commensurationem, templa, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcunque artificij genus, & artificiorum ædificiorumque quæcunque sunt partes, & membra, puta columnas, epistylia, bases, antes, stilobates, & huiusmodi cætera omnia partiuntur, atq; ex humano corpore deducunt. Quin & ipse Deus docuit Noe fabricare arcam ad humani corporis mensurā, vt qui ipse totam mundi machinam humano corpori symmetram fabricauit: vnde ille magnus, hic verò minor mundus nuncupatur. Hinc microcosmologi nonnulli, humanum corpus per sex pedes, pedem verò per x. gradus, & gradum quemq; per minutias v. metiuntur: vnde numerantur l x. gradus, qui faciunt minutias ccc. quibus æquiparantur totidem cubiti geometrici, quibus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitutidine trecentum minutorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorum trecentorum, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, vt sit vtrobiq; longitudinis ad latitudinem sescupla proportio, ad altitudinem decupla, latitudinis ad altitudinem superpartiens duas tertias: pariq; modo omnium membrorum commensurationes sunt proportionatæ, & consonantes, & cum mundi membris atque archetypi mensuris sic conuenientes, vt nullum sit in homine membrum

brum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomine in ipso archetypo Deo. tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate prouenien, ad ipsam tendere dignoscitur.

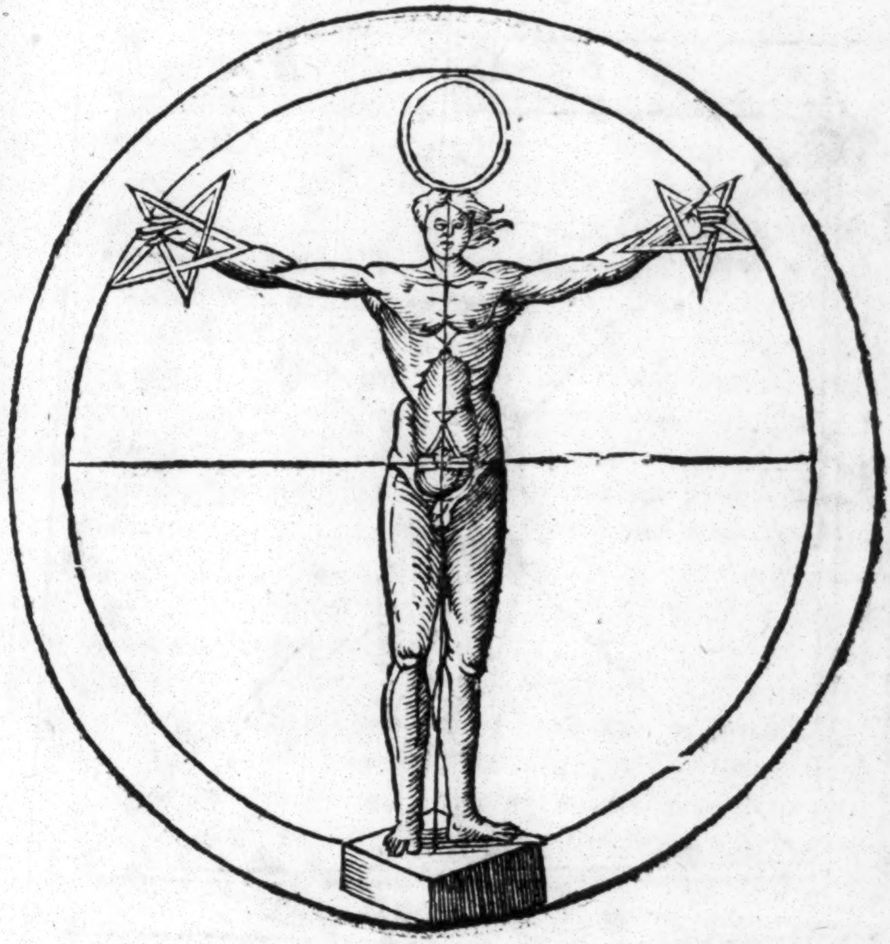

Eſt etiam quadrata menſura corpus proportionatiſſimum: quippe ſtatuatur expaſſis brachiis in coniunctos pedes erectus homo, quadratum conſtituet æquilaterum, cuius centrum eſt in imo pectinis.

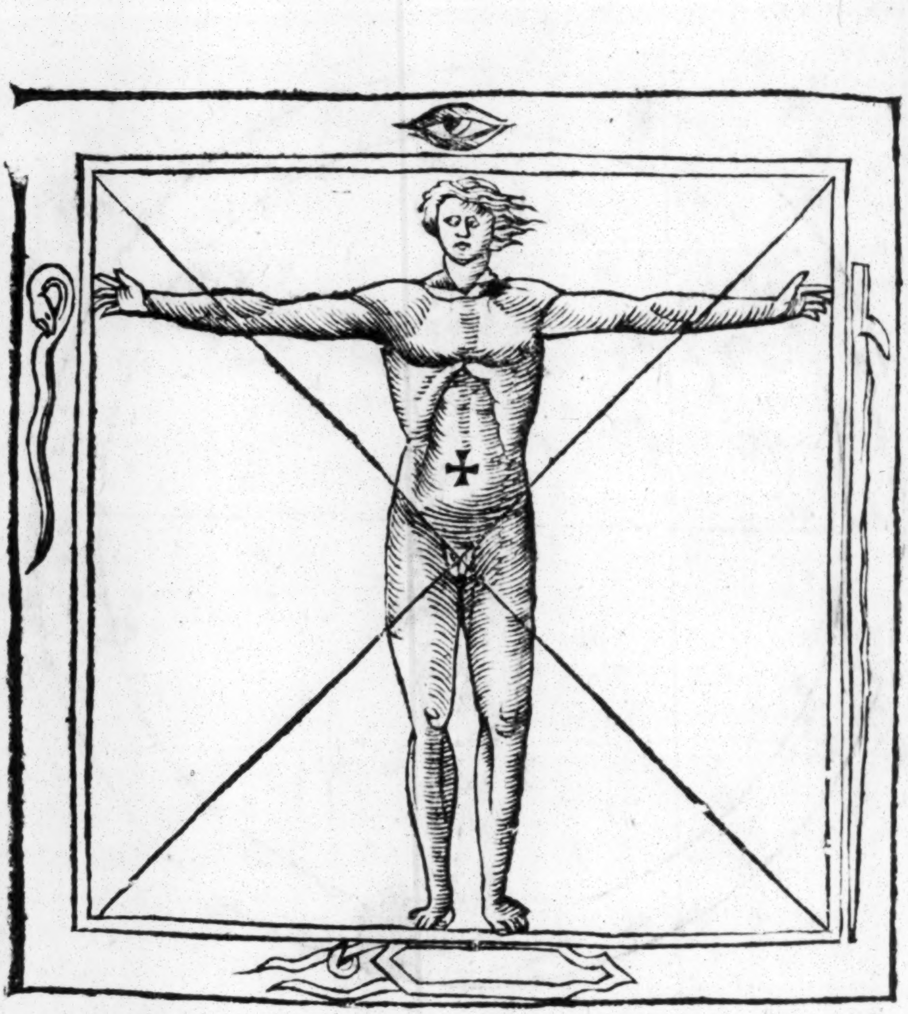

Quòd si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachij quousque extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, passique pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo vertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinq; æquas partes diuidunt, perfectumque pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad vmbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

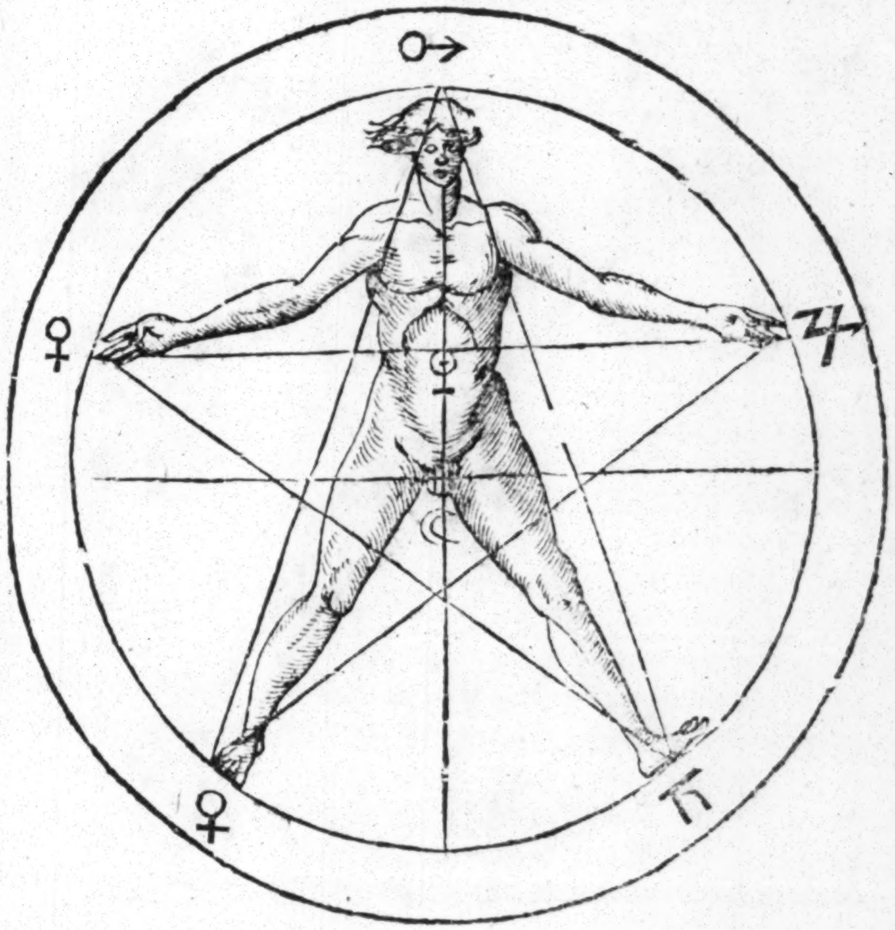

Quòd si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in vtrumq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra vmbilicum est in cinctura corporis.

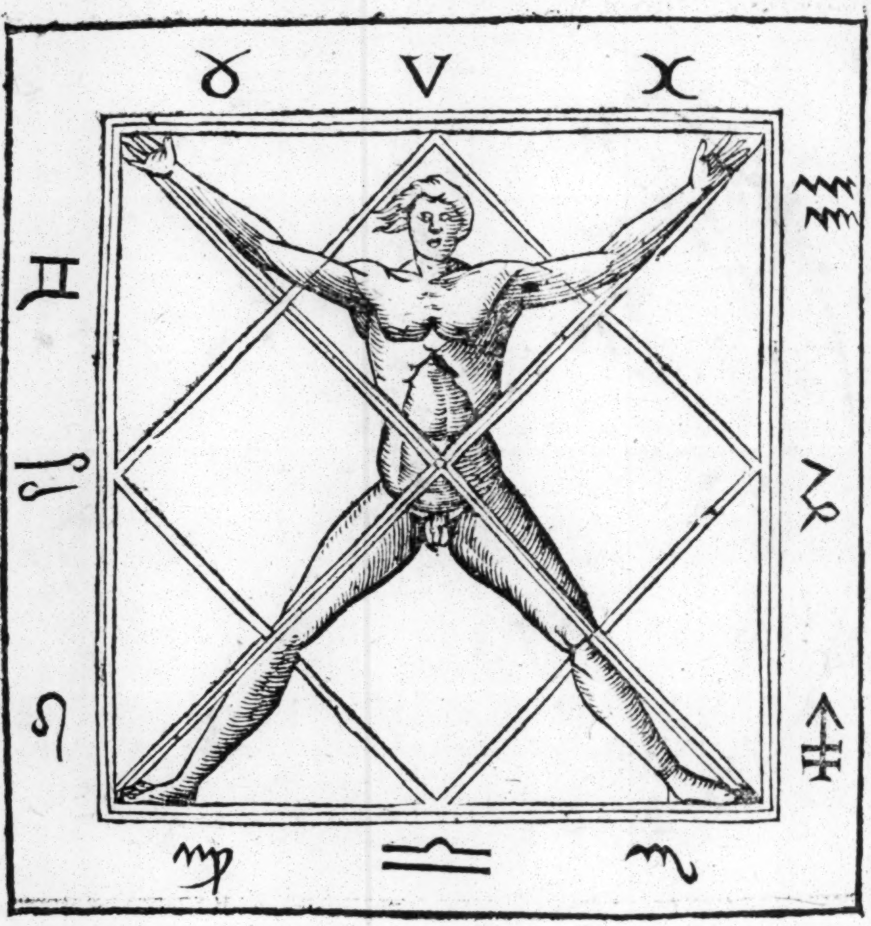

Quòd ſi manibus ſic eleuatis, taliter pedes, & crura pandantur, quo homo decimaquarta parte erectæ ſtaturæ ſuæ breuior ſit: tunc pedum diſtantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in vmbilico poſito, circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

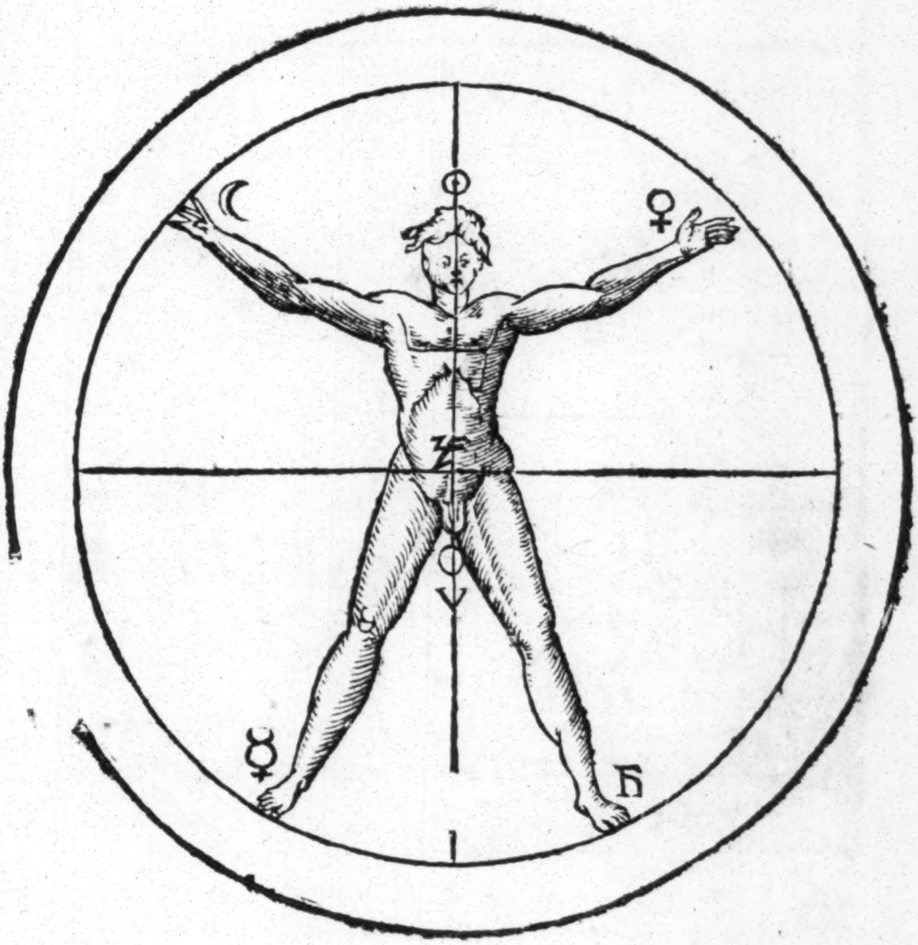

Quòd si manus supra caput quàm altissimè extendantur, cubitus æquabunt verticem : & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum æquilaterum locetur, per extrema manuum & pedum conductum, centrum illius quadrati in vmbilico erit: qui idem medium est inter summum verticem & genua.

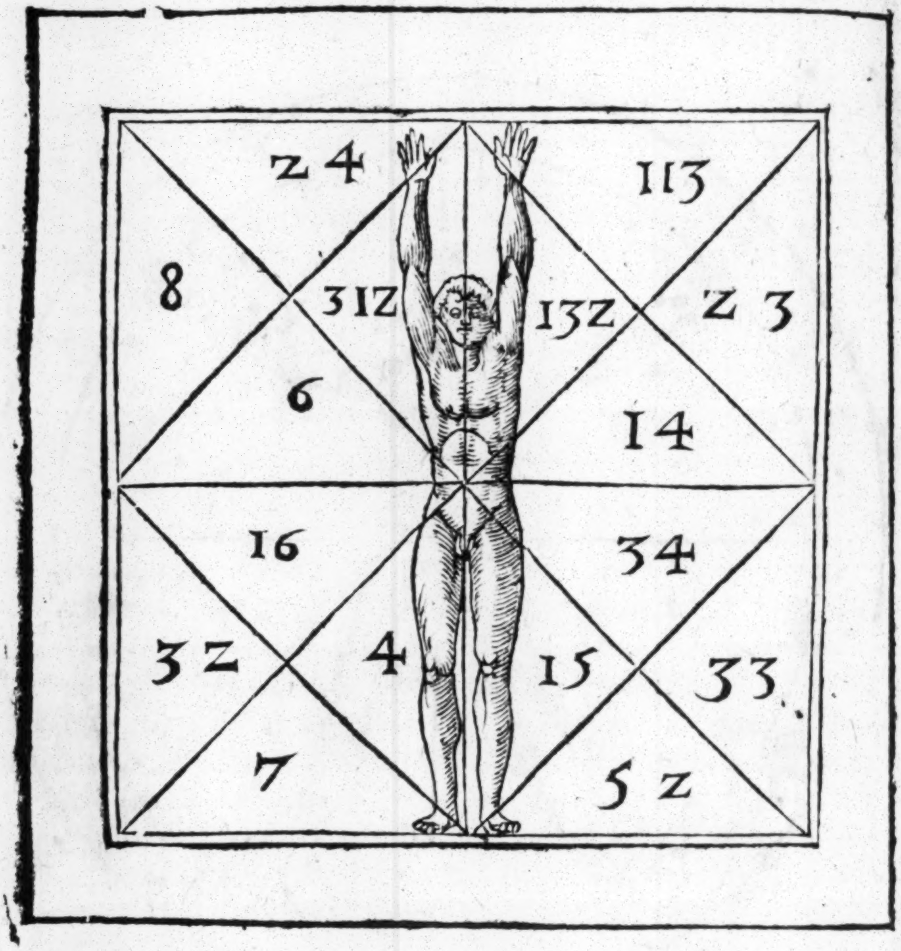

Sed iam ad particulares mensuras perueniamus. Circuitus hominis sub alis, medietatem suæ continet longitudinis, cuius medium est in imo pectine : abinde verò sursum ad medium pectus inter vtrasque mamillas, & à medio pectore in summum verticem, vtrobique pars quarta : similiter ab imo pectine vsque sub genua, & inde ad extremos talos pars hominis quarta. Eadem est latitudo spatularum ab vno extremo in alterum: eadem est longitudo à cubito in extremum longioris digiti, ideoque hic cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinem hominis : latitudinem verò quæ in spatulis est, cubitus vnus : quæ verò in cinctura est, pes vnus:

vnus: cubitum autem constituunt palmi sex, pedem verò quatuor: & quatuor digiti palmum: totaque hominis longitudo palmarum viginti quatuor, pedum sex, digitorum sex, & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremam frontem, & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti, & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Denique cincturæ diameter, & quod à restricta manus vsque in interiorem plicaturam cubiti spacium est: & quod à pectore vsque ad vtrasq; mamillas sursum ad suprema labra, siue deorsum vsq; ad vmbilicum est, quodq́; est inter extrema ossium supremi pectoris gulam cingentium, & quod à planta pedis ad finem lacerti: & exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mensuræ sibi coæquales sunt, & septimam totius altitudinis constituunt. Caput hominis ab imo mento in summum verticem, pars longitudinis octaua: totidem à cubito in finem spatularum: tãtus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremam frontem, & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam præstat latitudo pectoris. Hominem quadratum, & compactum constituunt facies nouem, procerum verò decem. In nouem itaque portiones hominis longitudine partita, facies à suprema fronte vsque in extremum mentum, vna est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summum stomachum altera: abinde ad vmbilicum, tertia: ab hoc ad imum femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitem constituunt duas: abinde vsque ad nodum pedis crura continent duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porrò arcus à summa fronte ad summum verticem, & quod est à mento ad summum pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spacia coniuncta constituunt nonam. In latum quoque pectus habet partes duas, & vtraq; brachia septem. Quòd verò corpus decem facies constituunt, ipsum est proportionatissimum. Huius itaque prima portio est à summo vertice ad imas nares: abinde ad supremum pectus secunda, & consequenter ad supremum stomachum, tertia: ab eo ad vmbilicum, quarta: & inde ad imum pecten quinta, vbi est medium humanæ longitudinis: à quo vsque in extremas plantas, sunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne mensura proportionatissima commensuratur. nam facies hominis ab imo mẽto

ad summam frontem & radices imas capilli est, quanta pars vna decima. Manus hominis à restricta vsque ad extremum longioris digiti, etiam pars vna: similiter inter vtraque mammillarum puncta, pars vna: & ab vtrisq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab vna aure ad alteram, latitudo est partis vnius: totius autem pectoris latitudo videlicet à supremo pectore ad iuncturas spatularum, vtrobique partis vnius: quæ faciunt duas. Circulus capitis transuersus ab interstitio superciliorum per supremam frontem vsque in finem occipitis, vbi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinsecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinsecus ab axellis ad cōfinia palmæ digitorum: partes tres: circulus capitis per mediam frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, seu, quantum est à summo pectore in imum pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, videlicet quantum lōgitudinis totius medium. A summo vertice ad nodum gulæ, sunt totius altitudinis quæ decimætertiæ: eleuatis in altum brachiis, cubitus accedit summo vertici. Cæterùm nunc quæ adhuc reliquæ commensurationes sibi æquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summum pectus, tanta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad vmbilicum, tanta est colli circulatio: quantum à mento in supremum verticem, tanta est latitudo cincturæ: quantum est ab interciliis ad summas nares, tantum à iugulo distat productio menti: quantumque à summis naribus ad mentum, tantum à iugulo ad imam gulam. Item oculorum ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac summarum narium prominentia: & quod ab imis naribus ad extremum supremi labri interstitium est, hæc tria sunt inter se æqualia.

A summo

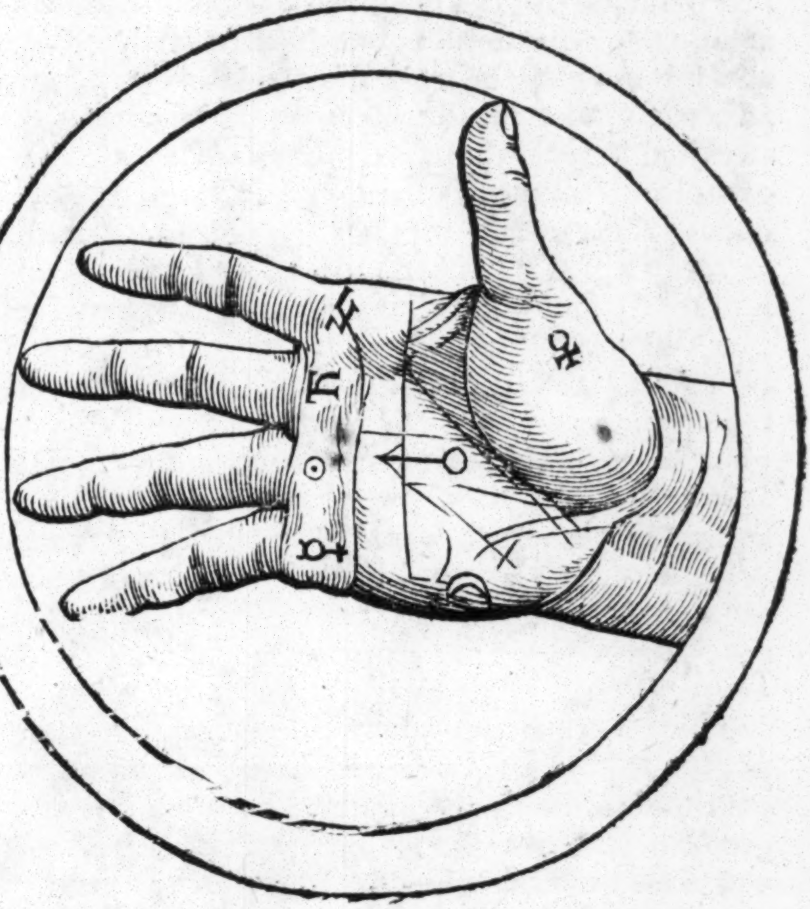

A ſummo vngue indicis ad imam eius iuncturam, atque abinde vbi manus brachio colligatur in parte ſyluestri; in domeſtica quoque, à ſummo vngue medij vſque in imam iuncturam, & abinde ad reſtrictam manus, omnes hæ portiones inter ſe æquales. Maior indicis articulus altitudinem frontis æquat: reſidui duo, ad extremum vnguem æquant naſum, ab interciliis videlicet in ſummas nares: primus & maior articulus medij æquipollet illi ſpacio quod eſt ab imis naribus in extremum mentum: & ſecundus medij tantus eſt, quãtum ab imo mento ad ſupremum inſerioris labri: tertius verò, quantum ab ore ad inſeriora narium: tota autem manus, quantus totus vultus. Maior pollicis articulus dat oris aperturam: & quod eſt ab imo mento ad ſupremum inferioris labri: minor verò quantum à ſupremo imi labri ad imas nares: omnium extremorum articulorum quos onychios vocant, vngues obtinent iuſtam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum eſt, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo naſi, latitudo

tudo oris per ſupremum labrum, inter ſe ſunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ eſt ab imo talo ad ſummum pedis, æqualis eſt longitudini, quæ eſt à ſummo pedis ad extremum vnguem. A ſummo frontis ad interſtitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes ſunt æquales. Iuncta ſupercilia oculorum, circulos æquant, & ſemicirculi auricularum æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, ſunt æquales. Latitudo naſi eſt quanta longitudo oculi: hinc ſpacij illius quod eſt inter vtramq; extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam naſus intermedius excipit. A ſummo vertice in genua, medium facit vmbilicus: à ſupremo pectore ad imam narem, medium deſignat nodum gulæ: à ſummo vertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interſtitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus ad imum mentum, medium dat extremum inferioris labri: eiuſdem autem diſtantia pars tertia, dat ab imis naribus labrum ſuperius. Sunt præterea omnes iſtæ menſuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus ſibi inuicem conſonãtes. nam digitus groſſior qui pollex dicitur, ad brachium in extremo lacerti apud pulſum & iuncturam manus, in circulari menſura, eſt in proportione ſubdupla ſeſquialtera: continet enim illam bis & mediam, ſicut quinq; ad duo. Eiuſdem verò ad armum brachij in lacerto propinquo ſpatulis, ſubtripla: cruris autem ſiue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachij, eſt proportio ſeſquialtera, ſicut trium ad duo: ſimiliſq; proportio colli, ad tibiam eſt, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla eſt. Totius corporis ad truncum eſt proportio ſeſquioctaua: à trunco ſiue thorace ad crura vſq; ad plantas, ſeſquitertia: pectoris à collo vſque ad vmbilicum ad lumbos vel aluum vſque ad finem trunci, dupla: latitudo illorum ad coxę latitudinem ſeſquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu tripla: eademq; ad pernam & petaſonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ ſunt quæ paſſim reperiuntur menſuræ, quibus corporis humani membra ſecundùm eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter ſe, & cum cœleſtibus ipſis conueniunt: quæ menſuræ omnes partitæ ſunt per multiplices proportiones, aut ſuperparientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex reſultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapaſon: quadrupla, bis diapaſon & diapente: pariq́ue modo elementa, qualitates & complexiones & humores ſunt proportionata, nam homini ſano & bene com-

composito hæc humorum & complexionum pondera adsignantur: videlicet, sanguinis octo: phlegmatis quatuor: choleræ duo: melancholiæ vnum: vt vtrobique per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secundi ad quartũ, quadrupla: primi autem ad vltimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarum duarum: in secundo quatuor: & inde pro cursu pari in annum quinquagesimum habere centum drachmarum pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibrium supputentur, quæ ambitu peracto ad metam redeant eandem, nec supeesse spacia vitæ eius visceris dilapsu: ex qua ratione centum annorum hominum vitam circunscripsit: & hanc etiam Aegyptiorum hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiam humanorum membrorum motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motum cordis sui, qui solis motui respondent, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momenta nobis certissima regula indicat. Compertus præterea est per anatomistas neruus quidam circa micham, qui tractus sic cuncta hominis membra mouet, vt singula propriis motibus moueantur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à Deo etiam mundi membra moueri. Et sunt in collo duæ venæ, quæ in iugulo vbi scinduntur, caput subeunt, quibus foris validè apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousque remittantur. Ipse itaque mundi æternus opifex, missurus animum in corpus velut domicilium, prius id atque eo dignum metitur hospitium, nobilissimumque animum etiam specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atque adornat. Hinc Aethiopum populi, qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his, qui fortissimi & opulentissimi essent, creabant, sed eos tantũ, qui forma essent pulcherrimi atque præstantissimi: quippe quoniam animorum magnidecentiam ex corporis effigie sese vicissim intueri posse arbitrabãtur. Quod considerantes multi admodum tum veteres tum recentiores philosophi, qui abditarum in ipsa naturæ maiestate causarum secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullum corporis vitium euenire: nullamque disproportionem corpori inesse, quæ non etiam animi vitium intemperantiamq; sequatur: quia certum sit, alterum alterius officio vicissim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione & harmonia.
CAP. XXVIII.

SIcut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonātia constat debito temperamento proportioneq; suarum virtutum & operationum, quæ sunt concupiscibilis, irascibilis, & ratio, quæ sic comproportionantur. nam ratio ad concupiscentiam habet proportionem diapason, ad iram verò diatessaron: irascibilis autem ad concupiscibilē habet proportionem diapente. Quando itaque cum proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniungitur anima, constat talem hominem etiam in donorum distributione felicissimam sortiri sortem, prout anima cum corpore in naturaliū dispositione conueniunt, quæ quidem conuenientia recōditissima est, tamen à sapientibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animę harmoniā properantes, oportet illam nos à mediis illis, per quæ ad nos transitum habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ vires cui planetarum respondent, ex his quæ superius dicta sunt, earundem inter se concētus facilè cognoscemus. Luna enim crescendi & decrescendi vires regit: phātastica vis atq; ingeniū à Mercurio pendet: concupiscibilis virtus à Venere: vitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicitur, à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem voluntas tanquam primum mobile, & omnium illarum virium ductrix ad libitum, ipsaque cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonū tendens: qui quidem intellectus voluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamē ipsam mouet, sed manet suę operationis domina, vnde liberum arbitrium dicitur: & licèt semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adęquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore & vi animali impellente, malum eligit, credens illud esse bonum: ideoq; definitur liberū arbitrium esse facultas intellectus & voluntatis, qua bonum eligitur gratia adsistente: & malum, ea deserente. Ipsa itaque gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum vocant Theologi, est in voluntate sicut primum mouens, qua absente vniuersus concentus labitur in dissonantiam. Præterea anima correspōdet terræ, per sensum: aquę per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secundùm quod temperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatem complexionum hominum, non frustrà vsi sunt musicis sonis & cantibus, cùm ad conseruandam corporis

Liberum arbitrium.

sanita-

ſanitatem,& amiſſam reſtituēdam,tum etiam ad conducendum animos ad ſalutiferos mores,quouſq; hominem cæleſti harmoniæ contemperent,reddantq; totum cœleſtem. Nihil prætcrea pulſandis malis dæmonibus muſicali harmonia efficacius,vt qui ab harmonia illa cœleſti collapſi, concentum aliquem verum tanquam ſibi inimicum nequeunt ſuſtinere, proculq; fugiunt:ſicut Saulem ſpiritu nequam furētem, Dauid cithara repreſſit.Hinc ab antiquis prophetis atque patribus,qui hæc harmonica ſacramenta cognouerunt, cantus & muſici ſoni ſacris officiis illati ſunt.

De obſeruatione cœleſtium, in omni opere magico neceſſaria.

CAP. XXIX.

OMnis virtus naturalis multò quidem agit mirabiliora, quando nō ſolum proportione phyſica componitur,ſed etiam opportuna ad hoc cœleſtium obſeruatione electa (videlicet quando vis cœleſtis fortiſſima ad talem effectum quē deſideramus,eſſe probatur,tum etiam cœleſtibus multis adiuta)informatur,inferiora cœleſtibus tanquam proprias fœminas ſuis maribus fœcundandas paſſim ſubiiciendo. Sunt itaq; obſeruanda in quouis opere ſitus & motus, & aſpectus ſtellarum & planetarum in ſignis & gradibus,& qualiter hęc omnia ſe habeant ad longitudinem & latitudinem climatis: ex hoc enim variantur qualitates angulorum,quos deſcribūt radij corporum cęleſtium ſuper figuram rei,ſecundum quos infunduntur virtutes cœleſtes.Sic quoties operaturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent,oportebit te eum in ſuis dignitatibus collocare fortunatum & potentē, in die, & hora,& in figura cœli dominantem : nec ſolùm ſignificatorem operis expectabis potentem,quin etiam lunam ad hunc obſerues opportunè directam. nihil enim ſine lunæ beneficio perfeceris. Quòd ſi plures habueris operis patronos,omnes obſerua potentes,& amicabili aſpectu ſe inuicem contuētes: quòd ſi nequeas eiuſmodi aſpectus habere,cōuenit tibi ſaltē angulares accipere.Lunā verò obſeruabis, quādo vel ambos intuetur,vel iungitur vni & aſpicit alterum: vel quando à cōiunctione ſiue aſpectu vnius tranſit ad coitum vel ad aſpectū alterius.Illud etiam neutiquam credo omittēdum,quin Mercuriū in omni opere diligenter obſerues:hic enim vtrorumq, inferûm& ſuperûm deorū commeator,quando congreditur bonis,eorum auget bonitatem:quando malis,eorū malitiam influit.Infortunatum autē dicimus ſignum vel planetam,per Saturni vel Martis aſpectum,maximè oppoſitum vel quadratū:hi enim aſpectus ſunt inimicitiæ:coitus verò & trinus atq; ſextilis aſpectus, ſunt amicitiæ:inter hos fortior eſt coniun-

Quæ in quouis opere obſeruanda.

Planetæ quomodo obſeruandi.

Luna quomodo obſeruanda.

Mercurius diligenter obſeruādus.

ctio: veruntamen si per trinum iam aspiciens, planeta etiam suscipiatur, ęstimatur quasi iam coniunctus. Solis verò coniunctionem omnes planetæ timent, aspectu gaudent trino & sextili.

Quando planetæ sunt potentioris influentię. CAP. XXX.

POtentes verò habebimus planetas, quando sunt in domicilio, vel exaltatione, vel triplicitate, vel termino, vel facie, extra combustionē directi, in auge & in figura cœli dominantes: scilicet quādo sunt in angulis, maximè oriētis vel decimæ, vel in plagis mox succedentibus, vel in suis gaudijs Cauendum autem, ne sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Martis, nec sint in finibus vel sub dominio Saturni vel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis vel vacuis. Obseruabis vt annuli ascendētis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascendentis dominus, & locus solis, & locus Lunę & locus partis fortunę, & eius dominus, dominus coniūctionis vel præuentionis præcedētis: planetæ verò maleuoli cadant infortunati, nisi fortè operis tui significatores extiterint, vel quouis pacto vtiles tibi esse possint: vel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint: tunc enim minimè sunt deprimendi. Lunam verò habebimus potentē, si in domicilio suo vel exaltatione, vel triplicitate, vel facie, & in gradu sibi ad opus optatum conuenienti, atq; si mansionem ex viginti illis & octo sibi & operi competentem obtineat: non sit in via combusta, nec tarda cursu: non sit in ecliptica, nec combusta à sole, nisi fortè sit in vnitate cum sole non descendat in latitudine meridionali. quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte vel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorum voluminib. sufficienter tradita sunt,

De obseruatione stellarum fixarum earumq; naturis. CAP. XXXI.

Stellæ fixæ planetarū naturas sortiuntur.

SImilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habēda illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura vnius planetæ, quædam verò duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ efficitur significatio ilius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quo sit stella duarum naturarum, qui fuerit cū ea fortior, illius natura vincet in significatione, vt puta si sit de natura Martis & Veneris: si fuerit Mars cum ea, vincet natura Martis: si verò Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autem naturæ stellarum fixarum ex coloribus earum, quemadmodum illi certis planetis con-

Stellarū fixarū natura vnde dignoscatur.

Planetarū colores.

gru-

gruunt eisque adscribuntur. Colores verò planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candens, vespero refulgens: Mercurij radians: Lunæ blandus. Scias quoq; stellas fixas quanto maiores & lucidiores sunt & apparent, tanto maior & fortior est earum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secūdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatem, quæ sunt Vmbilicus Andromedę, in vicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurij alij Iouiam atq; Saturniam dicūt. Caput Algol, in decimo octauo gradu tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdem gradu vicesimo secundo, sidus natura Lunare, & complexione Martium. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hanc locat in vicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimo tertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimo septimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in vicesimo primo gradu Leonis est stella regia, quæ dicitur Cor Leonis, de natura Iouis & Martis. In virginis gradu decimonono, Cauda vrsæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdem decimotertio, Ala sinistra, vtraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimo septimo, Alchameth, de natura Martis & Iouis. sed huius cum luminare benè aspexeris illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elephcia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarij gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: in Capricorni gradu septimo, Vultur cadēs temperatus Mercurialis & Venereus: in decimosexto gradu aquarij, Cauda Capricorni, de natura Saturni & Mercurij in Piscium tertio, Humerus Equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab vnaquaq; stellarum propria dona sperare ipsa dominante: impedire verò ipsa infortunata & opposito modo se habente, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter vel infortunatè sunt affecta, eatenus & nos & nostra opera, atq; ea quibus nos vtimur, feliciter vel calamitosè afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis: tum quia nobis vicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunq; superiores stellæ influunt.

Stellæ fixæ lucidiores.

De Sole & Luna, eorumq; rationibus magicis. CAP. XXXII.

COelorum, & omnium quæ sub cœlo sunt corporũ administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omnium virtutum dominus, & Luna virtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunam vitam cunctis infundi, quos idcirco Orpheus viuificos cœli oculos appellat, Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiosè largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiam in terra & intimis profundis abyssi quicquid habemus boni, vt ait Iamblichus, habemus à sole, vel ab ipso solo, vel ab ipso per alia. Heraclitus solem cœlestis luminis fontem appellat: & multi Platonicorum mundi animã in sole principaliter collocarunt, vt quæ globum solis totum implens, radios suos vndiq; quasi spiritum effundit per omnia, vitam, sensum & motum ipsi vniuerso distribuens. Hinc veteres physici solem ipsum cor cœli appellauerunt: & Chaldæi illum medium planetarum posuerunt. Aegytij etiam illum in medio mundi collocarunt, puta inter duos mundi quinarios, nempe suprà solem planetas quinq; collocant: sub Sole autem Lunam & quatuor elementa. Ipse inter reliqua sidera est imago & statua summi principis, vtriusq; mundi terrestris & cœlestis, vera lux, atq; ipsius Dei exactissimum simulachrum, cuius essentia patrem, splendor filium: calor spiritum sanctum resignant, adeo vt nõ habeãt Academici aliquid per quod diuinam essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia Deo respondet, vt Plato eum vocet conspicuum Dei filium: & Iamblichus illum imaginem diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dyonisius illum perspicuam Dei statuam vocat. Ipse tanquam rex sedet in meditullio aliorum planetarum, luce magnitudine, pulchritudine omnes excellens, omnes illuminans, virtutemq; illis ad inferiora quæq; disponenda distribuens, gressus eorum regulãs & disponens, adeò vt indè motus eorum dicantur diurni vel nocturni, meridionales vel aquilonares, orientales aut occidentales, directi vel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiam quascunq; tenebrarum potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primum apparuerit aurora, arbitrantur vmbrã mortis, & psalmista loquens de catulis leonis quærentib. à Deo deuorãdi licentiam. Ortus est sol & congregati sunt, & in cubilib. suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suum. Sol itaq; cum mediam mundi regionem teneat, atq; vt in animantibus vniuerso corpori ipsum cor: sic cœlo & mundo præest Sol, in ipsum vniuersum mundum, &

Solis præstantia.

quæ in eo sunt, imperium habens ipse temporum autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporum qualitates: & vt ait Ptolomæus, cũ in alicuius stellæ locum deuenerit, illius vim excitat quam in aëre habet: vt, cum Marte calorem, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animumq; disponit: vnde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarum princeps ac moderator adferat. Luna autem terris finitima, receptaculum omnium cœlestium influxum, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & velut stellarum omnium vxor facta, stellarum fœcundissima, Solis cæterorumque planetarum atque stellarum radios & influxus quasi fœtum suscipiens, inferiori mundo sibi vicino velut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt vltimam suscipientem, quæ deinceps omnium superiorum influxus inferioribus communicat, terrisque refundit manifestiusque ipsa pre cęteris hæc inferiora disponit, motusque eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate, quam habet nobiscum, & tanquam medium inter vtraque superiora & inferiora, istis omnibus communicat: ideoque motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium conceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus variè explicat, pro varia sua complexione, motu, situ, & aspectib. ad planetas cæteraq; sidera diuersis: & licebit ab omnibus stellis vires suscipiat, potissimum tamen à Sole, quoties illi coniungitur, viuifica virtute repletur, ac pro illius intuitu complexionem mutuatur. nã in prima quarta, vt tradunt Peripatetici, calida est & humida: in secunda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit siderum infima, superiorum tamen cõceptus omnes explicat. ab ea enim in cœlestibus incipit rerũ series, quam Plato vocat catenam auream, qua vna quæq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quòd absq; ipsa Luna intermedia vim superiorum attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ virtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit

Lunæ in inferiora vires.

Lunæ motus diligenter obseruãdus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundemq; viribus.

CAP. XXXIII.

ET quoniam Luna viginti octo dierum spacio totum zodiacum metitur: hinc est quòd Indorum sapientes & vetustissimi Astrologi octo & vinginti mansiones Lunæ cõcesse-

ferunt, quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem sideribus & stellis quæ in eis continentur, vt inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur : quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atq; virtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, vnaquæque duodecim gradus, vnum & quinquaginta minuta, & viginti sex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earundem initia in zodiaco octauæ sphæræ sunt hæc: Prima vocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiam. Secunda dicta est Albothaim siue Albocham, hoc est venter arietis : & initium eius ab eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo , secundæ vigesimasecunda completis. Confert ad inueniendos thesauros, ad retentionẽ captiuorum. Tertia vocatur Achaomazone siue Athoraye, id est, pluuiales siue Pleiades : initium eius ab Arietis gradibus completis vigintiquinq; ,minutis quadraginta duobus , & quinquaginta vno secundis, Prodest nauigantibus, venatoribus , & operibus alchymiæ. Quarta mansio dicta est Aldebram aut Aldelamen, hoc est, oculus Tauri , vel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorum, fontium, puteorum , aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generandum discordiã. Quinta est vocata Alchataya siue Albachaya. Initium eius est post Tauri gradum vicesimum primum, minutum vicesimumquintum, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorum : confirmat ædificia , largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sidus paruum lucis magnę. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum & nouem secundas Geminorum.. Facit ad venationem, & obsidionem vrbium, vindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach vel Alarzarch, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimoseptimo, minuto octauo ,secunda XXXIIII. & durat vsq; ad finem signi. Confert lucrum & amicitiam: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita complexa est in istis septem mansionibus vna cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarũ numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita videlicet , quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant, in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septẽ

man-

mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza vel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa: mãsio videlicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatem itinerãtium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona vocatur Archaam vel Alcharph, id est, oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algeliache vel Aglebh, id est, ceruix vel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolẽtiam & auxilium contra hostes. Vndecima vocatur Azobra vel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimonijs, & pro redemptione captiuorum. Duodecima dicitur Alzarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autem pro seruis & captiuis & socijs meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares virginis. Valet ad beneuolentiam, lucrum, itinera, messes & liberationem captiuorum. Decimaquarta dicitur Achureth vel Arimet, ab alijs Azimeth vel Albumech siue Alcheymech, hoc est, spica virginis, vel spica volans. Valet ad amorem coniugatorum, ac sanandum infirmos, prodest nauigantibut, sed obest itineribus per terram: & in istis completa est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ septem, quarum prior incipit in capite Libræ, mansio videlicet decimaquinta, & nomẽ eius Agrapha vel Algarpha, hoc est, coopertà vel coopertum volans: confert pro extrahendis thesauris, pro fodiendis puteis: facit ad diuortium, discordiam, & ad destructionem domorum & inimicorum, impedit itinerantes. Decimasexta dicitur Azubene vel Ahubene, hoc est, cornua Scorpij: impedit itinera & cõiugia, messes, & mercimonia: valet ad liberationem captiuorum. Decima septima dicitur Alchil, id est, corona Scorpij: facit ad meliorationem iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem, ad firmanda ædificia, & confert nauigantibus. Decima octaua dicitur Alchas vel Altob, id est, cor Scorpij: facit ad discordiam, seditionem & coniurationem, contra principes & potentes, & ad vindictam de inimicis: sed liberat captiuos, & confert ad ædificia. Decimanona dicitur Allatha vel Achala, ab alijs Hycula vel Axala, id est, cauda Scorpij. Valet ad obsidendum ciuitates, & ad capiendum vrbes, & ad expellendum homines de locis suis, & ad destructionem nauigantium, & perditionem captiuorum. Vicesima vocatur Abnahaya, hoc est, trabs: facit ad cicurationem ferarum, ad confirmationem carcerum: destruit diuitias sociorum, compellit hominem venire ad locũ aliquem. Vigesima prima vocatur Abeda siue Albeldach, quod

quod est desertum: facit pro messibus, lucro, ædificijs & viatoribus, & pro faciendo diuortio: & in hac completa est tertia cœli quarta restant vltimæ septem mãsiones vltimam cœli quartam complẽtes, quarum prior quæ est in ordine vicesimasecũnda, incipiens à capite Capricorni, vocatur Sadabacha vel Zodeboluch vel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum & captiuorum, vt euadant, & valet sanãdis morbis. Vigesimatertia vocatur Sabadola vel Zobrach, hoc est, glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum, & sanatione ægrotorum. Vicesimaquartã dicitur Sadabath vel Chadezoad, quod est sidus fortunæ: valet pro beneuolentia coniugatorum, pro victoria militum: nocetq; obeundis magisterijs, & impedit vt nõ compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra vel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium: facit ad obsidionem & vindictam, destruit inimicos, facit diuortium, confirmat carceres et ædificia, accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunq; membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg vel Pthagal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro vnione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya vel Alhalgalmoad, id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates: sed impedit ædificia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, et adiuuat ad inferendum mala cui volueris. Vicesimaoctaua & vltima vocatur Albotham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes et mercimonia, securat itinerantes per loca periculosa, facit ad gaudium coniugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis vigintiocto mansionibus latent multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulachra, et imagines et signacula, et præsidentes intelligentias, et operabantur in virtutib. illorum varijs modis.

De vero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione planetariarum horarum. CAP. XXXIIII.

QVicunque ad cœlestem opportunitatem operaturi sunt, vtrunque, aut duorum alterum obseruare oportet, stellarum videlicet motus, aut tempora: motus inquam, quando sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidentalibus. Tempora autem dico, dies & horas illarum dominijs distributas: de omnibus his abundè satis

tis in astrologorum libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipuè pensitanda sunt & obseruanda: vnum, vt obseruemus motum stellarum ascensionesq; & cardines, quemadmodum in veritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis, nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt., vocantque illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, vocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulis planetis secundum ordinem successionis eorum, dando primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem vsq; in finem vigintiquatuor horarum. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarum partitione dissentiunt aliqui, dicentes quòd ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est: quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ nō sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inęquales sunt. Habet ergo inęqualium siue planetariarū horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali vnam constituunt horam artificialem: ita etiam in horis planetarijs ascensiones quindecim graduum in eclyptica constituunt vnam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire opportet ex tabulis ascensionum obliquarum vniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quæq; artificiales vt imagines & sigilla similiaq;, virtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. CAP. XXXV.

TAnta est cœlestium magnitudo, virtus et potestas, quòd non solum res naturales, verum etiam artificiales, quando superis ritè sunt expositæ, subitò patiuntur ab agente potentissimo vitaque mirabili, quæ ipsis virtutem cœlestē sæpè mirificam largitur, quòd Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus, ita confirmat in libro de Fato: vbi dicit etiam vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à sideribus suscipere qualitatem. Sic magi non modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiam imaginibus, sigillis,

annu-

annulis,speculis & quibusdam alijs instrumentis, opportunè scilicet sub certa constellatione fabricatis, cœlestem quandam illustrationem capi, & mirandum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestium enim corporum radij animati, viui, sensuales, dotes mirificas, potentiamq; vehementissimam secum ferentes, etiam repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt vires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus virtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricentur; cuius videlicet virtus naturalis cum specifica simul operi cõueniat, figuraq; imaginis similis sit figuræ cœlesti: talis nanq; imago, cũ propter materiam naturaliter operi ac cœlesti influxui congruam, tum propter figuram cœlesti figuræ similem paratissima est ad actiones & vires cœlestium corporum & figurarũ capiendas: & cœleste munus subitò in se concipit, tum agit assiduè in alterum, & res aliæ per obedientiam sese inclinant ad illam. Vnde inquit Ptolemæus in Centiloquio, quòd res inferiores obediunt cœlestibus, non solùm illis, sed etiam earum imaginib· sicut non solum scorpiones terrei obediunt scorpioni cœlesti, sed etiam imagini scorpionis illius, quæ fuerit opportunè sub eius ascensu ac dominio figurata.

De imaginibus Zodiaci, quas insculptæ à suis stellis concipiant virtutes. CAP. XXXVI.

IMagines autem cœlestes, ad quarum similitudinem huiusmodi imagines configurantur, in cœlis sunt quamplurimæ: quædam visibiles & conspicuæ, quædam saltem imaginabiles, ab Aegyptijs, Indis, Chaldæisq; perspectę & designatæ partesq; earum sic se habent, vt ipsæ etiam figuræ quædam sint ab alijs distinctæ. Hac ratione ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim vniuersales, ad numerum signorũ: harum itaq; Arietem, Leonem, Sagittarium, triplicitatem cõstituentes igneam & orientalem, ferunt prodesse contra febres, paralysim, hydropisin, podagram: & contra omnes infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantem gratum, facundum, ingeniosum, & honoratum: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; Leonis imaginem contra phantasmata melancholica, hydropisin, pestem, febres & ad expellendum morbos, hora solis primo gradu faciei Leonis ascendente: quæ quidem facies ac decanatus Iouis est, sed contra calculum & contra renum morbos, ac contra nocumenta bestiarum faciebant eandem, quando Sol in corde Leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, Libra & Aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occiden-

dentalem, atque domicilia sunt Mercurij, Veneris & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & concordiam, valere contra melancholiam, & conferre sanitatem: et præcipuè Aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item Cancer, Scorpius atque Pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, valent contra febres calidas & siccas, item contra hecticam & omnes passiones cholericas. Scorpius verò, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Configurabant autē ad hoc ascendente eius facie tertia, quæ est Veneris: faciebant eandem contra serpentes et scorpiones, venena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quæ est facies solis & decanatus Iouis. fertur q; gestantem etiam reddere sapientem & colorē efficere bonum: fertur q; imago Cancri efficacissima contra serpentes & venena, quando Sol & Luna in eo coniuncti, ascendūt, in facie prima vel tertia. hęc enim est facies Veneris, decanatus Lunæ, illa verò facies Lunæ, decanatus Iouis. Dicuntur etiam torqueri serpentes, cùm Sol sit in Cancro. Item Taurus, Virgo & Capricornus: quia triplicitatem constituūt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, valent contra synocham: reddunt gestantes gratos, acceptos, facundos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris: Mercurij & Saturni. Fertur etiā Capricornus reddere homines incolumes, & loca tuta efficere, q̄a exaltatio est Martis.

De imaginibus facierum, earumq; virtutibus, atque de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. CAP. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quib. (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, vetustissimus mathematicus, post quem scripserunt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascendere nigri hominis simulachrum, stantis quidem, & alba veste induti præcinctiq;, magni corporis, ruffis oculis, validis viribus atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem et inuerecundiam In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem veste rubra, & subtus alba, alterū protendens pedem: & facit hæc imago ad nobilitatē, altitudinē regni & magnitudinem dominij. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo & rubra veste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferens, inquietus et irato similis est, quia præstare nequeat bona quæ velit. Confert hæc imago ingenium, mansue-

ſuetudinem, gaudia & pulchritudinem. In prima facie tauri aſcendit vir nudus et ſpiculator ſiue arator, & proficit ad ſeminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In ſecunda facie aſcendit vir nudus, tenens in manu clauem: confert potentiam, nobilitatem, dignitatem ſuper populos. In tertia facie aſcendit vir, in cuius manu ſerpens & ſagitta, & eſt imago neceſſitatis & vtilitatis, atque etiam miſeriæ & ſeruitutis. In prima facie geminorum aſcendit vir in cuius manu virga, & ipſe tanquam alteri ſeruiens, & confert ſapientiam & ſcientiam numerorum & artium, in quibus non eſt vtilitas. In ſecunda facie aſcendit vir, in cuius manu eſt fiſtula, & alter incuruatus fodiens terram: & ſignificant agilitatem infamem & inhoneſtam, qualis eſt ioculatorum & præſtigiatorum, & ſignificat labores & inquiſitiones cum labore. In tertia facie aſcendit vir quærẽs arma, atq; vir ſtultus, in dextra auem tenens, & in ſiniſtra tibiam: & ſignificationes eorum ſunt obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & verborum inutilium. In prima facie cancri aſcendit forma puellæ virginis, pulchris ornatæ veſtibus, coronam gerentis in capite: præſtat acuitatem ſenſuum, ſubtilitatem ingenij & amorem hominum. In ſecunda facie aſcendit vir decoris indutus veſtibus, ſiue vir & mulier ad menſam ſedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, læticiam & amores mulierum. In tertia facie aſcendit vir venator cum lancea & cornu, educens canes ad venandum: ſignificatio eius eſt contrariandi hominibus, inſequendi fugientes, venandi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis aſcendit vir ſuper leonem equitans: & ſignificatio eius eſt audaciæ, violentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & ſuſtinendi laboris. In ſecunda facie aſcendit imago manibus eleuatis, & vir, ſuper cuius caput corona, & forma viri irati et minabundi, in dextra habens gladium euaginatum, et in ſiniſtra clypeum: & ſunt ſignificationes eorum ſuper rixas occultas, et victorias ignotas, & per viles homines, et ſuper occaſiones litium et præliorum. In tertia facie aſcendit vir iuuenis, in cuius manu ſcutica, & vir vehementis triſticiæ, & turpis faciei: et ſignificatio eorum eſt amoris et ſocietatis, et demittendi de ſuo pro vitandis rixis. In prima facie virginis aſcẽdit figura puellæ bonæ, & vir iaciens ſemina, & ſignificatio eius eſt congregandi diuitias, dirigendi victum, arandi, ſeminandi et populandi. In ſecunda facie aſcendit vir niger, indutus ex corio, et vir habens comam, & tenens loculos: et ſignificatio eorum eſt ad lucrum & congregationem ſubſtantiæ, & ad a-

ua-

uariciam. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo:& significatio eius est ad debilitatem & infirmitatem,et damnamentum membrorum, et ad destructionem arborum,& depulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati viri, in cuius manu fistula, et forma viri in libro legẽtis:et operatio eius in iusticia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes: In secunda facie ascendunt duo viri sæuientes & irati, et vir ornato vestitu in cathedra sedens: et significatio eorum est ad indignationem contra malos, et ad quietem et securitatem vitæ cum bonorum vbertate. In tertia facie ascendit vir vehemens,arcum tenens:& ante illum vir nudus, atq; alius vir vna manu panem tenens, altera vini cyathum: significatio istorum est ad libidinem nefandam, cantus et iocos & gulam. In prima facie Scorpij ascendit mulier bonæ faciei et habitudinis, ac duo viri se percutientes: & operatio eorum est ad decorem & pulcritudinem, et ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones, et perditiones. In secunda facie ascendunt vir nudus & mulier nuda,& vir in terra sedens, & ante illum duo canes se mordentes:& operatio eorum est ad impudentiam, deceptionem et sycophantiam,et admittendum malum et rixas inter homines. In tertia facie ascendit vir curuatus super genua sua,et mulier percutiens illum baculo: & significatio eius est ebrietatis, fornicationum, iracundiæ, violentiæ & litis. In prima facie Sagittarij ascendit forma viri armati lorica,gladium nudum in manu tenentis:et operatio eius ad audaciam,malitiam et libertatem. In secũda facie ascendit mulier plorans,et pannis cooperta:&operatio eius est ad tristiciam, et timorem de corpore suo. In tertia facie ascendit vir similis in colore auri,siue vir ociosus, ludens cum baculo: et significatio eius est in sequendo voluntates proprias,& pertinacia in illis,et in agilitate ad res malas, et rixas,et res horribiles. In prima facie Capricorni ascendit forma mulieris,et vir niger gerens plenos loculos: & significatio eorum est ad spaciandum et gaudẽdum,ad lucrandum,et perdendum cum debilitate et vilitate. In secunda facie ascendunt duæ mulieres,et vir respiciens auem in aëre volantem: & significatio eorum est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciri non possunt. In tertia facie ascendit mulier pudica in corpore,et sapiens in opere,et nummularius pecunias in mensa colligens,et significatio eius est in prudentia gubernandi,& in cupiditate substantiæ et in auaritia. In prima facie Aquarij ascendit forma viri prudentis et forma mulieris nentis: et significatio eorum est in cogitatio-

ne & labore pro lucro, in paupertate & vtilitate. In secunda facie ascendit forma viri cum prolixa barba: & significatio eius est intellectus, mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit vir niger & iratus: & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie Piscium ascendit vir onera portans super dorso suo, benè indutus: & significatio eius est in itineribus, et mutatione loci, & solicitudine inquirendi substantiam & victum. In secunda facie ascendit mulier boni vultus, & ornata: & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis.. In tertia facie ascendit vir nudus vel vir adolescens, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput floribus ornatum, et significatio eius est ad quietem, & ocium & delectationem, & ad fornicationem & amplexus mulierum. Et hæc de facierum imaginibus hactenus, vltra quas sunt adhuc in zodiaco trecentæ & sexaginta imagines. ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacū sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginius & Aratus: & plurimę particulares, pro facierum & graduum numero ibidem existētium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset: ex his tamen magis principales habētur, Pegasus qui valet contra morbos equorum, & conseruat equites in bello: deinde est Andromacha, quæ conciliat amorem inter virum & vxorem, ita quòd dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, & membra roborat. Serpentarius fugat venena, et curat morsus venenatorum. Hercules victoriam largitur in bello. Draco cum vtraque vrsa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortem, dijs & hominibus placentem. Hydra confert sapientiam & diuitias, & resistit venenis. Centaurus confert sanitatem & lōgæuam senectutem. Ara conseruat castitatem, redditq; gratum dijs. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus valet contra deceptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilētiæ, & tutum reddit à bestijs et feris. Orion confert victoriam. Aquila largitur nouos honores, veteresq; conseruat: Cygnus liberat paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficijs, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. CAP. XXXVIII.

CAeterùm nūc quas imagines planetis attribuebāt, quamuis de his amplissima volumina apud antiquos sapientes

ha-

habeantur conscripta, vt non sit opus illas hîc narrare, tamen pauculas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginem hominis, ceruinum vultum & cameli pedes habentis, super cathedram vel draconem sedentis: in dextra falcem, in sinistra sagittam tenentis: quam quidem imaginem sperabāt sibi ad vitæ longitudinem profuturam. Saturnuum enim ad vitæ longitudinem conferre probat Albumasar in libro Sadar, vbi etiam narrat quasdam Indiæ regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos valdè fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad vitæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendēte vel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens vel falcem, & infra pedes eius racemum, caput tectum habens panno nigro vel fusco, & omnes vestes eius nigræ sunt vel fuscæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni ipso ascendente cum tertia facie Aquarij. Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginē ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat vir senex baculo innixus, habēs in manu falcem decuruam, nigris indutus vestib. faciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendēte in ortu suo, scilicet primo gradu Arietis: vel, quod verius est, in primo gradu Capricorni: quam quidem imaginem humana voce loqui confirmēt. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurij imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formā, quam futura prædicere pollicebātur: faciebantq; eam die Mercurij hora tertia scilicet Saturni, ascēdente Geminorum sidere Mercurij domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cæli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac Luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat: Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole comburatur, sed non aspiciat Saturnum neque Mercurium. Dicebant enim, quòd splendor potētiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabat eis vtilia.

De imaginibus Iouis. CAP. XXXIX.

EX operibus Iouis faciebant ad vitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coro-

natus,croceis indutus vestibus, equitans super aquilam vel draconem,in dextra sagittam habens tanquam missurus eam in caput aquilæ vel draconis eiusdem: faciebant & aliā Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro,præcipuè in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus,tanquam deprecans, sedens in cathedra quadrupedali,quæ feratur à quatuor pueris alatis: quam quidem imaginem augere felicitatem,diuitias,honorē,& cōferre beneuolentiā & prosperitatem,et ab inimicis liberare,cōfirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam et gloriosam vitam,atq; ad fortunæ dexteritatē: cuius figura erat homo habens caput leonis vel arietis,& pedes aquilinos, croceis indutus vestibus,dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Cap. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie Arietis, in lapide Martiali, præcipuè in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentem in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuunt ei vim fascinādi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quādo irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem, & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus,cinctus gladio,in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. Cap. XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginem hora Solis,prima facie Leonis cum Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruum habens in sinu,& sub pedibus globum crocea veste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominem inuictum & honoratum, & incœpta deducere ad finem,ac somnia vana pellere,valere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo vel rubino,hora Solis,quando ipse in sua exaltatione feliciter ascēdit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamante,hora solis,ipso in sua exaltatione ascendēte: cuius figura erat mulier coronata cū gestu saltantis et ridentis,stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculum vel clypeum,

in sinistra baculum super pectus innixum, flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominem fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie Leonis, contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione Lunæ.

De imaginibus Veneris. CAP. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ conueniebat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascēdente in Piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascendente, in Tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam, dextra verò eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensem vel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie Tauri vel Libræ vel Piscium cum Venere ascendente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta vestibus, laurum vel pomum, vel flores in dextra tenens, in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustum, alacrem, & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurij. CAP. XLIII.

EX operibus Mercurij faciebant imaginem hora Mercurij, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, videlicet virgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginem hanc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atque lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliam Mercurij imaginem, ipso ascendente in Virgine, ad beneuolentiam, ingenium, & memoriam: cuius forma erat homo sedens supra cathedram, vel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens, vel ignem.

De imaginibus Lunæ. CAP. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendēte, cuius figura erat homo super baculum incumbens,

habens in capite auem, & ante se arborem floridam. Aliam faciebant Lunæ imaginem pro augmento terræ nascentium: & contra venena, atq; infirmitates puerorum, hora Lunę, ipsa ascendente in prima facie Cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitans supra taurum vel draconem septicipitem, vel cancrum, habeatque in dextra sagittam, in sinistra speculum, vestibus induta albis vel viridibus: habensque in capite duos serpentes cornibus circumuolutos, & cuilibet brachio vnum habens serpentem circumuolutum, & cuilibet pedi vnum similiter. Et hæc de figuris planetarum dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ.

CAP. XLV.

FAciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunę, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipitris illos circundātem, ad instar Grææ literæ theta: faciebātq; quando Iupiter cum capite medium cœli obtinebat: quam quidem imaginem ad successus petitionum multum conferre affirmant: volebantq; per eā imaginem bonum ac felicem dæmonē notare, volebantq; eum per serpētis

imaginem figurare. hunc enim Aegyptij atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam naturam celebrant: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cùm ex illo celeri gressu ostenditur, sine vllis pedibus manibusq;, vel aliis instrumētis, tum quòd ætatem subinde cum exuuiis renouat, ac iuuenescit. Caudę verò imaginem faciebant consimilem, quando Luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno vel Marte malè affecta: faciebantq; illam ad anxietatem & infirmitatem, & infortunium inducenda: & vocabant illam malum genium. Talem imaginem Hebræus quidam incluserat aureo gemmatoque baltheo, quem Blancha ducis Borbonij filia marito suo Petro Hispaniarum regi, eius nominis primo (siue conscia, siue ignorans) dono dedit: quo cùm ille cingeretur, serpente succinctus sibi videbatur: compertoq; deinde vim magicam cingulo insertam, eam ob causam vxorem repudiauit.

De ima-

De imaginibus manſionum Lunæ. CAP. XLVI.

FAciebant etiam imagines in ſingulis manſionibus Lunæ. In prima ad deſtructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri, induti cilicio, & præcincti, dextra lanceolam iacientis: ſigillabantq; in cera nigra, & fumigabant ſtorace liquida, & imprecabantur. In ſecunda contra iram principis, & pro reconciliatione illius ſigillabant in cera alba & maſtiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginem in annulo argenteo, cuius menſa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta, ſedens in cathedra, dextra manu ſuper caput ſuū eleuata, & ſigillabant, & fumigabant cum moſcho, camphora, & vngula aromatica: hāc proſperitatem fortunæ, & omne bonum elargiri aſſerebant. In quarta ad vindictam & ſeparationem, inimicitiam, & maleuolentiam, ſigillabant in cera rubea, imaginem militis equo inſidentis, in dextra ſerpentem tenentis, & fumigabāt cum myrrha rubea, & ſtorace. In quinta pro gratia regum & officialium, & bona receptione, ſigillabant ex argento caput hominis, & fumigabant cum ſandalo. In ſexta ad amorem inter duos ponendum, ſigillabant in cera alba duas imagines ſeſe amplexantes, & fumigabant cū ligno aloës & ambra. In ſeptima ad acquirendum omne bonum, ſigillabant ex argento, imaginem hominis bene veſtiti, manus ad cœlum protendentis, tanquā orantis & ſupplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octaua ad victoriam in bello, ſigillabant ex ſtanno imaginem aquilę faciem hominis habentis, & fumigabant cum ſulphure. In nona ad inferendā infirmitatem, ſigillabant ex plumbo, imaginem viri carentis virga & teſtibus, manibus oculos ſuos obturantis, & fumigabant cum reſina pini. In decima ad iuuandum partum, & ſanandum infirmos, ſigillabant ex auro, caput Leonis, & fumigabant cum ambra. In vndecima, ad timorem, reuerentiam, & venerationem, ſigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis ſuper leonem equitātis, ſiniſtra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad ſeparationem amātium, ſigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & aſa fœtida. In decima tertia pro cōcordia coniugatorum, & diſſoluendo maleficio coitus, ſigillabant vtriſq; imagines, viri in cera rubea, mulieris in alba, & cōiungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës, & ambra. In decimaquarta pro diuortio & ſeparatione viri à muliere, ex ære rubeo ſigilla-

bant imaginem canis ſuam caudam mordentis,& fumigabát cum pilis canis nigri &cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, ſigillabant imaginem hominis ſedentis, & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muſcata. In decima ſexta ad lucrandum in mercibus, ex argento ſigillabant imaginem hominis ſuper cathedra ſedẽtis, bilancem in manu tenentis, &fumigabant cum ſpeciebus bene redolentibus. In decima ſeptima contra fures & latrones, cum ſigillo ferreo ſigillabant imaginem ſimiæ, & fumigabant cum pilis ſimiæ. In decima octaua contra febres & dolores ventris, ex ęre ſigillabant imaginem colubri, caudam ſupra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemq; ſigillum ferebant fugare ſerpentes & venenata quæq; à loco vbi ſubhumatũ fuerit. In decima nona ad facilem partum, & prouocationem menſtruorum, ſigillabant ex ære imaginem mulieris, manus ſuas ſupra faciem tenentis, & fumigabant cũ ſtorace liquida In viceſima pro venatione, ſigillabãt ex ſtanno imaginem ſagittarij ſemihominis & ſemiequi, & fumigabant cum capite vulpis. In viceſima prima pro deſtructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici vultu, antè & retrò, & fumigabant cum ſulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea ſulphur &carabe, & capillos illius cui nocere voluerant. In viceſima ſecunda pro ſecuritate fugientium, ſigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus, in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento viuo. In viceſima tertia, ad deſtructionem & deuaſtationem, ſigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & ſubhumabant in loco vbi nocere prætendebant. In viceſima quarta ad multiplicandum greges armentorum, accipiebant cornu arietis vel tauri, vel hirci, ſiue illius armenti, quod multiplicare voluerunt, & ſigillabant in eo cum ſigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filium, & ſuſpendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis, vel ſigillabant in cornu illius. In viceſima quinta pro ſalute arborum & meſſium, ſigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis, & fumigabant cum floribus fici, &ſuſpendebãt ad arborem. In viceſima ſexta ad amorem & gratiam, ſigillabant in cera alba & maſtyche, imaginem mulieris abluentis & pectentis capillos ſuos, & fumigabant cum rebus bene redolentibus. In viceſima ſeptima ad deſtruendũ fontes, puteos, thermas, & balnea faciebant ex terra rubea imaginem hominis alati, vas vacuum & perforatum in manibus tenentis, & cocta imagine, ponebant in vaſe aſam fœtidam, & ſtoracem liquidam, & demer-

gebant

gebant aut ſepeliebant in puteo, aut fonte, quem deſtruere volebant. In viceſima octaua ad congregandum piſces, ſigillabant ex ære imaginem piſcis, & fumigabāt cum corio piſcis marini, & proiiciebant in aquam, vbicunq; piſces congregare voluerant. Præterea vnà cum imaginibus prædictis, ſimul inſcribebant nomina ſpirituum, & characteres eorum, & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus ſtellarum fixarum beheniarum.

CAP. XLVII.

CAeterùm nunc ex operibus ſtellarum fixarum, ex Hermetis ſententia, ſub capite Algol faciebant imaginem, cuius figura erat caput hominis, cum longa barba, habens collum ſanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere geſtantem audacem & magnanimum, conſeruare membra corporis illæſa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos, & incantationes malas in aduerſarium. Sub ſidere Pleiadum faciebant imaginem puellæ virginis, vel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare dæmones, citare ventos, reuelare ſecreta & abſcondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad ſimilitudinē Dei vel hominis volantis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginem, cuius figura erat tanquam homo volens lætari in inſtrumentis muſicis: efficit geſtantem gratioſum, & honoratum, & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub Cane maiore faciebāt imaginem canis leporarij, vel puellæ virginis: Confert honorem & beneuolentiam, & gratiam hominū, & ſpirituum aëreorum: & dat poteſtatem pacificandi & concordandi reges & principes, & alios homines. Sub Cane minori faciebant imaginem galli, vel trium puellarum: Confert gratiam Deorum, ſpirituum, & hominum: dat poſſe contra maleficia, & conſeruat ſanitatem. Sub corde Leonis faciebant imaginem leonis, vel cati, vel figuram hominis honorati, ſedentis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrſæ maioris faciebant imaginem hominis cogitabundi, vel tauri, vel figuram vituli: Valet contra incantationes, & reddit geſtantem ſecurum in itineribus. Sub ala Corui faciebant imaginem corui, vel colubri, vel hominis nigri induti nigra veſte: Efficit hominem iracundum, audacem, animoſum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala ſomnia, dat poſſe fugandi dæmones, & congregandi: proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & ventorum. Sub Spica faciebant imaginem auis vel hominis, onuſti

onusti mercibus. Confert diuitias facit vincere lites, aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi vel lupi, vel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elhpeya faciebāt imaginem gallinæ, vel hominis coronati. & sublimati: Confert beneuolentiam & amorem hominum, & dat castitatem Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, vel figuram Scorpionis: Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones. & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginem vulturis vel gallinæ, vel hominis itinerantis: Efficit hominem magnanimum & superbum; dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda Capricorni faciebant imaginem cerui, vel hirci, vel hominis iracundi: Dat prosperitatem, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundā stellarum fixarū quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris Geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. CAP. XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædā figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tum planetis atq; signis adscriptæ, quas Geomāticas vocāt, eo ꝙ Geomatici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipsæ etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum virtutem potestatemq; concipiunt: & sunt istę figurę velut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes, & apotelesmata, qui ex amussim scire desiderat, apud Geomanticorum volumina requirat. Sunt autem numero non plures, quàm sedecim, quorum nomina & themata sunt hæc.

Figura	Nomen	Elemētū	Planeta	Signum
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	*Populus* Congregatio	Aqua	☽	♑

* * * * * *	*Coniunctio* *Coadunatio:*	Aër	☿	♍
* * * * * *	*Carcer* *Constrictus*	Terra	♄	♓
* * * * * *	*Fortuna maior* *Auxilium maius* *Tutela intrans.*	Terra	☉	♒
* * * * * *	*Fortuna minor* *Auxilium minus* *Tutela exiens.*	Ignis	☉	♉
* * * * * *	*Acquisitio* *Comprehensum* *intus*	Aër	♃	♈
* * * * * *	*Acquisitio* *Comprehensum* *extra*	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	*Lætitia* *Ridens* *Sanus* *Barbatus*	Aër	♃	♉
* * * * * * *	*Tristitia* *Damnatus* *Transuersus*	Terra	♄	♒
* * * * *	*Puella* *Mundus facie*	Aqua	♀	♎
* * * * *	*Puer* *Flauus* *Imberbis*	Ignis	♂	♈

Albus

* * * * * * *	*Albus* *Candidus*	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	*Rubeus* *Ruffus*	Ignis	♂	♊
* * * * *	*Caput* *Limen intrans* *Limen superius*	Terra	☊	♍
* * * * *	*Cauda* *Limen exiens* *Limen inferius*	Ignis	☋	♐

De imaginibus, quarum figura est non ad similitudinem alicuius figuræ cælestis, sed ad similitudinem illius, quod desiderat animus operantis Cap. XLIX

Est & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinem illius, quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & vestigia. Sic ad amorem fabricamus imagines se inuicem amplectentes: ad discordiam, se percutientes: ad inferendam verò calamitatem, vel destructionem, vel impedimentum, vel homini, vel domui, vel vrbi, vel alteri rei, conficimus imagines distortas, confractas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere voluerimus vel impedire. Et iubent Magi in fundendis vel sculpendis imaginibus inscribere sibi nomen sui effectus & hoc in dorso, quando malus, vt destructio: in ventre, quando bonus, vt amor: præterea in fronte imaginis nomen speciei vel indiuidui, quam designat imago, vel propter quē siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi vel faciei ascendentis, & eius domini: etiam characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quem conficitur, debere non taceri, quę quidē omnia etiā Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis verò imaginibus secundum diuersas eius virtutes, ipsi diuersimode vtuntur: aliquando enim suspenduntur vel alligantur corpori: aliquando sepeliuntur sub terra, vel sub flumine aliquan-

quando suspendūtur in camino super fumum, vel ad arborem, vt moueantur à vento: aliquando capite sursum, aliquando deorsum: aliquando in aquam feruentem mittuntur, vel in ignem. Dicunt enim quòd quatenus imaginum operarij ipsam imaginem afficiunt eatenus illam passiones inferre his, quibus adscripta est, prout illud animus operātis dictauerit: quemadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confecisse, vt cum ipse imagines mergebat in aquam hostium, suorum naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Constellationes vero ad huiusmodi imagines & consimiles obseruandas, docet nos ea pars astrologiæ, quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum. CAP. LI.

MOdò narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium, quę requiruntur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum Sic ad fortunandum aliquem conficimus imaginem, in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator vitæ, vitęq; datores, & signa, & planetæ: fortunemus præterea ascendens & medium cœli, & eorum dominos. Item locum solis, & locum Lunę: partem fortunæ, atq; dominum coniunctionis vel præuentionis antè suam natiuitatem factæ, planetas maleuolos deprimendo. Si verò ad calamitatem imaginem fabricare voluerimus, è conuerso agemus, atq; quæ hic fortunata, ibidem infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, vel regione, vel ciuitate, vel domo. Similiter pro destruendo, vel impediendo aliquo supradictorum, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere vel impedire volueris & infortunabis dominum domus vitæ illius dominum ascendentis, & Lunam, dominum domus Lunæ, & dominum domus domini ascendentis, & domum decimam, & dominū eius Pro adaptatione autē loci alicuius, pone fortunas in ascēdēte eius: & in domo prima, & decima, & secunda, & octaua, fortunabis dominū ascēdentis, & dominū domus Lunæ. Ad fugandū verò animalia certa à certis locis, vt in eis generari, vel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare voluerimus, & ad similitudinem illius: vt si fugare velimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendēte signo Scorpionis cū Luna, & infortunabis ascendens, & dñm eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dñm ascendentis in octaua: & iungatur aspectu maleuolo

leuolo, opposito vel quadrato: & inscribatur in imagine nomē ascēdētis, & domini eius & Lunæ nomen & nomē domini diei: & nomē domini horæ & fiat fouea in medio loci à quo eos pellere volueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & sepeliatur ibidem imago, capite deorsum imprecando siue proferendo: Hæc est sepultura scorpionum, vt non ingrediantur istum locum & sic de similibus. Item pro lucro fiat imago sub ascendente natiuitatis hominis, vel sub ascensione illius loci, cui lucrū addicare volueris, fortuna ascendens, & dominum eius: & facias dominum domus secundæ, quæ est domus substantiæ, iunctum cum domino ascendentis in trino vel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis vndecimam, & dominū eius, & octauam: & si poteris, pone partem fortunæ in ascēdente vel secunda, & sepeliatur imago in loco illo, vel deferatur ab illo, cui lucrum addicare voluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago inde Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quem vis amari, fortuna ascendens, & decimam: & absconde malos ab ascendente: & habeas dominū decimæ & vndecimæ planetas, fortunæ iunctos domino ascendentis, ex trino vel sextili cum receptione: deinde fac aliam imaginem, videlicet pro illo, quem vis incitare ad amādum: considera si sit amicus, vel sodalis illius, quem vis amari: & sic, fiat imago sub ascensione domus vndecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si verò fuerit vxor vel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater vel soror, vel consanguineus, fiat sub ascensione tertiæ: & sic de similibus. Et pone significatorem ascendentis secundæ imaginis iunctum significatori ascendentis primæ imaginis, sitq; inter eos receptio, sintq; cætera fortunata, vt in prima imagine, post iūge simul ambas imagines in amplexum, vel pone faciem imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: & inuoluantur in sindone, & deferantur, vel spolientur. Item ad successus petitionum, & pro adipiscenda re denegata, siue ab alio accepta vel possessa: fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino vel sextili: sitq; inter eos receptio, & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obedientib. & dominus ascendentis in imperantib. fortuna ascendens, & dominus ascendentis retrogradus, vel combustus, vel cadens, vel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo, non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo; fortunabis ascendens, & dominum secundæ, & Lunam: & fac aliam imaginem pro eo, apud quem est, quod petitur, & incipe

cipe sub ascendēte pertinenti ad eum: vt si sit rex vel princeps incipe sub ascendēte decimę domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus & pone significatorem secundæ imaginis iunctū cum domino ascendentis primæ imaginis, à trino vel sextili: & ipse recipiat eum, & pone vtrosq; fortes & fortunatos, absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimam & quartam, si poteris, vel aliquid eorum: & cùm fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cum prima, facie versus faciem, & inuolue in linteo mundo, & sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ versus Septentrionem, vel potius versus locum vbi moratur ille, apud quē est quod petitur. Vel si contingat petentem pergere ad eum apud quem est res petita, deferat imagines secum, quousq; pergit. Et fit etiam imago somniorum, quæ posita sub capite dormientis, vera somnia efficaciter præstat, de quacunq; re animus iam antea deliberauerit. figura illius est figura hominis dormientis in sinu angeli, quā facies ascendente Leone, Sole in Ariete nonam domum tenēte: tum in pectore hominis inscribes nomen desiderati effectus, ascendente Virgine, Mercurio in Ariete in nona domo fortunato, aut ascendentibus Geminis Mercurio fortunato, & in Aquario nonam tenente: sitq; à Saturno felici aspectu, receptus, inscribiturq; nomen spiritus Mercurij. Fit etiam ascendente Libra in Venere in Geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribendo angelum Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente Aquario, Saturno in exaltatione sua, quæ est in Libra, nona feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascendente Cancro, Luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spiritus Lunæ. Et fiunt etiam annuli somniorum mirabilis efficaciæ; & sunt annuli Solis & Saturni, & constellatio eorum est, quando Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt, & quando Luna Saturno iungitur in nona domo, & in eo signo, quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritur Solis vel Saturni: & infigitur lapis sua imagine sculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus: & hæc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per te ipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi viuificentur ita, quòd ipsi, aut naturalis, aut cœlestis, aut heroica, aut animastica, aut dæmoniaca, vel angelica virtus insit, aut ad-

ſiſtat. At quis modo animam dabit imagini, aut viuificabit lapidem, aut metallum, aut lignum, aut ceram? atq; ex lapidibus ſuſcitabit filios Abrahę? Certe non penetrat hoc arcanum ad artificẽ duræ ceruicis, nec dare poterit illa, qui nõ habet: habet aũt nemo, niſi qui iam cohibitis elementis, victa natura, ſuperatis cœlis, progreſſus angelos, ad ipſum archetypum vſq; tranſcendit, cuius tunc cooperatur effectus poteſt omnia, ſicut de hoc dicemus in ſequentibus.

De characteribus, qui ad cœleſtium normam imitationemq; fabricati ſunt, & quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur, cum eorundem tabula. CAP. LI.

CHaracteres etiam habent communitatem ſuam ex radiis cœleſtium ſecundum certum numerum in ſe inuicem peculiari quadam proprietate coniectis: quæ quidem cœleſtia, ſicut in diuerſis radiorũ ſuorũ ictibus inter ſe aliter atq; aliter incidentib. diuerſas cõſpirant virtutes: ſic etiam characteres, iuxta diuerſos eiuſmodi radiorum concurſus aliter atq; aliter protracti, diuerſas ſubitò nanciſcuntur operationes: ſæpè etiam multo efficaciores: quàm phyſicalium cõmixtionum proprietates. Veri autem characteres cœlorum, ipſa eſt ſcriptura angelorum, quæ apud Hæbreos vocatur ſcriptura Malachim, per quam in cœlo ſunt deſcripta & ſignificata omnia cuilibet ſcienti legere. Sed de his in poſterioribus. Iam verò etiã characteres ex Geomãticis figuris fabricant, vario modo ſingularum puncta inter ſe colligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint, planetis atq; ſignis illis attribuentes, horumq; fabricam ſequens tabula exponet.

Characteres Lunæ.

A via.

A populo.

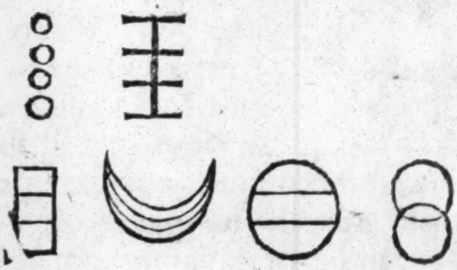

Characteres Mercurij.

A coniunctione.

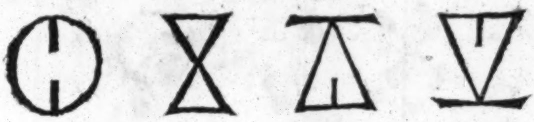

Ab albo.

Characteres Veneris.

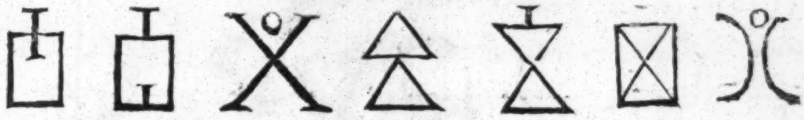

Ab missione,

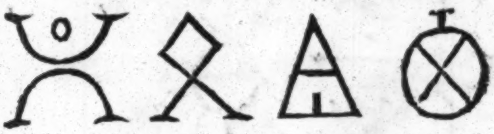

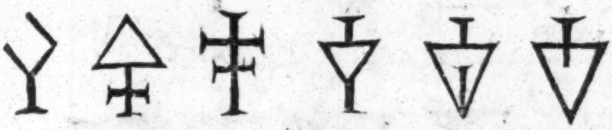

A puella.

Characteres Solis.

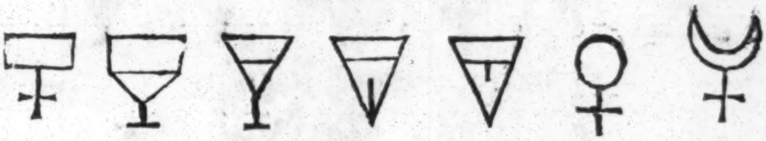

A fortuna maiore.

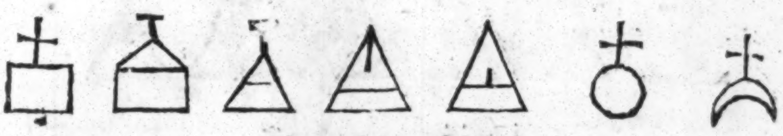

A fortuna minore.

Characteres Martis,

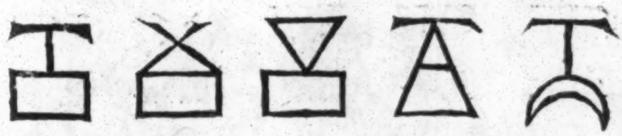

A rubeo.

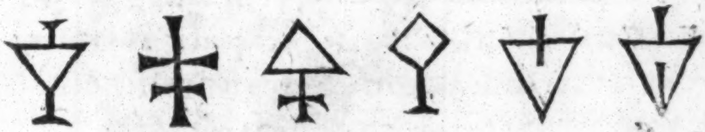

A puero.

Characteres Iouis.

Ab acquisitione.

A lætitia

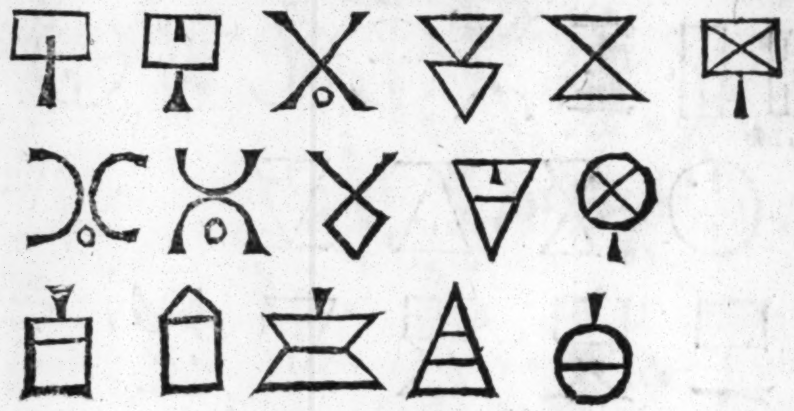

Characteres Saturni,

A carcere

A tristitia

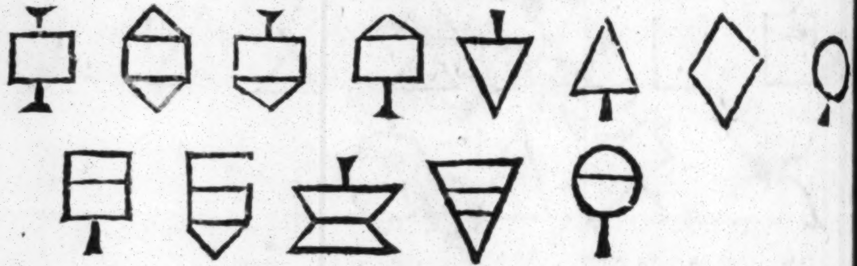

Characteres capitis draconis.

Characteres caudæ draconis

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. CAP. LII.

DIximus ſuperius eſſe quendam imaginũ modum, non ad ſimilitudinem imaginum cœleſtium, ſed ſecundum ęmulationem eius, quod deſiderat animus operantis : id pari ratione etiam de characteribus quibuſdam intelligendum eſt. Sunt ſiquidem nihil aliud characteres huiuſmodi, quàm imagines malè dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem ſimilitudinem, cum imagine cœleſti, aut cum eo, quod cupit animus operant

perantis, siue id sit a tota imagine, aut à certà aliqua illius nota totam imaginem exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornib. formamus tales. ♈. ♉. Geminorum, ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu: ♋. Leonis, Scorpiōis, & Capricorni, à cauda ♌. ♏. ♑. Virginis à spica: ♍ ♍. Libræ, à bilance: ♎. Sagittarij à sagitta: ♐ Aquarij, ab vndis ♒. Et piscium à piscibus ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce: ♄. ♃. Iouis à sceptro ♄. ♄. Martis à dardo: ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore: ☉. ☉. Veneris à speculo: ♀. Mercurij à caduceo. ☿. ☿. Lunæ à crescentis decrescentisq; cornibus: ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorum, & stellarum, naturarumque constituuntur etiam characteres mixti: vt triplicitatis igneæ, ♌♐. terreæ, ♉♍. aereæ, ♊♎. aqueæ, ♋♏♓. Similiter iuxta centum & viginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi charecteres multiplicibus figuris resultant: vt Saturni & Iouis, sic scilicet ♃♄. vel sic, ♃♄ vel sic, ♃♄ Saturni & Martis, ♂♄ vel sic, ♂♄ Iouis & Martis, ♃♂ vel sic, ♃♂ Saturni, Iouis, & Martis: vel ♃♄♂ sic, ♃♄♂. Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiá de reliquis & pluribus formari debent, eademque ratione cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie vel gradu signorum ascendentium characteres ad similitudinem imaginis quàm compēdiosè protrahendi sunt, sicuti in his quę secundum viam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: vt ad amorem, figuræ sibi permixtæ, se inuicem complectentes, sibi inuicem obedientes: ad odium verò contrariò, se inuicem auertentes, impugnantes, dispares, & dissolutæ. Cæterū nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & behenijs, non pigebit huc adpingere. Sunt autem tales:

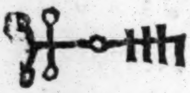
Caput Algol.

Ala Cornu.

Pleiades.

Spica

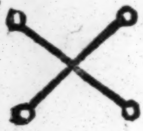
Aldebaram.

Alchameth.

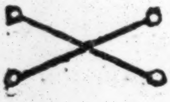
Hircus

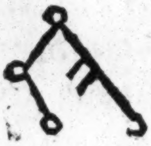
Elpheia.

Canis maior

Cor Scorpij.

Cauda Vrsæ

Vultur cadens
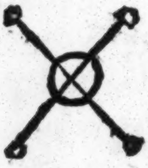

Cor Leonis.

Cauda Capri-
corni.

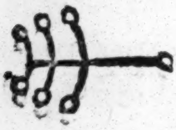
Canis minor

Quod

Quod nulla diuinatio sine Astrologia sit perfecta. CAP. LIII.

LOquuti sumus in præcedentibus, de varijs diuinationum generibus: sed illud animaduertēdū est: omnia hæc Astrologiæ vsum, canonesq; sibi deposcere, veluti clauem ad omnium arcanorum noticiam pernecessariam : omniaque diuinationum quarumcunq; genera , sic in ipsa Astrologia suas radices & fundamenta habent, vt absque hac parum aut nihil videantur adferre. Ipsa tamen Astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporū cœlestium, quæcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes, de quibus plura dicere hic locus non exigit, cùm de hac scientia ab antiquis ingentia volumina scripta sunt, & palam omnib extāt. Itaq; siue corpus, siue vultum, siue frontem, siue manū inspiciat Physionomus, siue somnium, siue auspicium coniectator scrutatus fuerit, si rectum futurum sit iudicium, cœli figura pariter scrutanda erit, ex cuius indicijs, vnâ cum similitudinum signorumq; coniecturis, veridicæ significatorum nascantur opiniones: Quòd si etiam prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit, scrutanda etiā quæ præcesserunt in reuolutionib. annorū ex magnis coniunctionib. et eclypsibus: deinde etiam considerandæ principum, gentium, regnorum, vrbium, vbi hæc apparuerint, natiuitates, origines, intronizationes, fundationes, reuolutiōes, profectiones, directiones, et quæ ex eis sunt, atq; in quem cuiusq; locum cœlestis figuræ, hæc ceciderint: vt ex his omnibus tandem rationabilem, & verisimilimam harum rerum venemur significationem. Eadem serie, minori tamen labore, etiam in somniorum expositionibus incedendū esse perhibent. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra, horumve inferiora instrumenta agitati , id faciunt : vnde & illorum vaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt , quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum vatem,

Fulminis edoctum motus, venasq; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

post lustratam vrbem, post mactatam victimam, post inspecta exta, tandem ex cœlestium siderū dispositionibus, protulisse sententiā. Iam verò etiam ipsa Geomātia sortilegiorū accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, vel casu vel vi quadam inscripta diuinetur, illa primùm ad figuras reducit cœlestes, videlicet ad eas sedecim, quas superius nominauimus , ex eorum proprietatibus & rationibus , Astrologi-

logico more iudicium formans. Atq; huc spectant, quæcunq; naturalium sortilegiorum diuinacula, quorum vis aliunde esse non potest, quàm à cœlo, atq; ab anima illa operantis: siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, necesse est superiorum motus, influxusq; imitari, ad quos velut ad radices, et causas, atq; signa, cùm reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex Astrologicis regulis indicat sententiam.. Hinc tesseræ, tetracedon, hexacedron, octocedrõ, dodecacedrõ, icocedron, certis numeris, signis atq; stellis, opportunis temporibus, sub cœlestium influxibus fabricatæ, & inscriptæ, mirandam diuinandi, prædidicendique suis iactibus obtinent virtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tesseræ, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac vnde illi diuinationis virtus contingat. CAP. LIIII.

QVæcunque per sortem diuinationes ac euētuum humanorum fiunt prædictiones, præter sortem causam certè aliquam sublimem, & latentem, et occultam habere necesse est, quæ quidem non erit causa per accidens, qualem Aristoteles fortunam descripsit. Siquidem in serie causarum, cùm secundum Platonicos causa per accidens nūquam possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atque intendat. Hanc autem non in corporea natura, sed in substantijs immaterialibus & incorporeis, quæ re vera sortem administrant, & ad veritatis indicium dispensant, collocare necesse est: vt in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in cœlestib. intelligentijs, vel in ipso Deo. Quòd autem in humana anima esse possit sufficiens potestas & virtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostræ diuina virtus ac similitudo omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam, et de necessitate habent motum et efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes virtutes et operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderij et omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum, et acquirunt sibi mirabiles præsagiorum virtutes, cùm ab illa, tum ab opportunitate cœlesti, in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maximè inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium Astrologicarum

quæstionum, quoniam anima eleuata in alicuius desiderij excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc Astrologus in ea iudicare, & planè cognoscere de eo quod quærens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia verò non semper humano animo: sed etiam, quod diximus, aliorum spirituum ministerio sortes nonnunquam diriguntur, nec semper dispositus est vatis animus ad eum, quem diximus, passionis excessum: hinc apud veteres mos erat, ante sortis proiectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem rectè dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo præsagij sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius vi mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis, trahentisve, siue illa vis prodeat ab anima operantis, per magnum affectus sui excessum, siue ab influxu & opportunitate cœlesti, siue à numine quodam, aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente: siue hæ sortes sitæ sint in talorum iactu siue in tesserarum impulsu, siue in occursu versiculorum, quales erant olim sortes Homericæ & Vergilianæ, de quibus legimus apud Aelium Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, et obuenisse illi hos Vergilianos versus,

Quis procul ille autem, ramis insignis oliuæ.
Sacra ferens? nosco crines Lucanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundauit, Curibus paruis, & paupere terra,
Missus in imperium magnum. ---

Quibus versiculis in spem potiundi imperij non frustrà euasit. Similiter & apud Hebræos et penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam Theologis, sortes ex psalmorum versiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, et sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud veteres, et apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligēdis magistratibus, inuidiæ vitandæ causa, de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit, sed illa nostri propositi non existunt. Quæ verò diuinæ ac sacræ sortes sunt, ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus: modò illud vos admoneam, quantumcunque præsagij, diuinationis, aut vaticinij, sortes habere comperiantur, non propter hoc quòd sortes sunt, illud habent: sed per virtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi cœlestium, iuxta traditiones poetarum & philosophorum. CAP. LV.

COelum corporaq; cœlestia cum ipsa vim habeant, & influxum, ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata: siquidem operatio à puro corpore prouenire minimè potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter, & illam quidem intelligentem, omnes nobilissimi tum poetæ, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit: sacroq; meatu
Conspirat Deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aere libratum vacuo qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.---

Boethius.

Et Boethius:

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cùm secta, duos motus glomerauit in orbes.
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Virgilius omnis Philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit:

Maro.

Principio cœlum, & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit totumq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum, pecudumq; genus, vitæq; volantum,
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus:
Igneus est ollis vigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi versus aliud velle videntur, quàm mundum nō modò habere spiritum & animam, sed etiam mentis diuinæ esse participem, atq; omnium inferiorum originem, virtutem, vigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus: Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur, atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione. CAP. LVI.

HAbet mundus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cum qua causant animam in istis inferioribus, atq; mistis. Habent etiam spiritum, vt in priori libro diximus, qui mediāte anima sua, adest corpori. nam cùm mūdi corpus totū quoddam est corpus, cuius particulæ sunt omnium animātium corpora: atque quanto totum partibus est perfectius & nobilius, tāto mundi corpus perfectius nobiliusq́; est singulorum animantium corpore: absurdum foret, quod imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & vilissima quæq; animalcula, muscæ & vermiculi, vita digna sint, vitam possideant, animam habeant, mundum ipsum integrum, perfectissimum, totale, ac nobilissimum corpus, neque viuere neq; animam habere. Non minus absurdum est, cœlos, stellas, elementa, quæ singulis vitam, animáq; largissimè præbent, ipsos vita animaq; carere: sitq; planta vel arbor quęuis nobilioris cōditionis, quàm cœlū, quàm stellę, quàm elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim, nisi vitæ insors terram & aquā neget viuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq́; generant, viuificant, nutriūt, augent? quod vel manifestissimè apparet in spōte nascētibus & in his quibus semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi viuentia generare & nutrire, si ipsa vita animaq; carerent. Dicent forte aliqui, viuentia eiusmodi non ab anima terræ vel aquæ, sed ex cœlestium animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidēs generare substātiam, nisi fortè vt instrumentū proximæ substantiæ subijciatur. Dicunt autem proximæ substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: sic etiā cœlestes illi influxus cùm sint accidentia quædam, à suis vitalibus substantijs, siue ab ipsa vita longè remota, vitalem substantiam in istis inferiorib. non generabunt. Et Mercurius in tractatu quem de Communi inscripsit, inquit: Totū quod est in mūdo, aut crescēdo, aut decrescēdo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea viuit: & cùm omnia moueantur, etiam terra, maximè motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; viuit. Si quis autem cœlos dubitet viuere, inquit Theophrastus, is non cēsetur philosophus: & qui negat cœlum animatū esse, ita vt motor eius nō sit forma eius, totius philosophię fundamenta destruit. Viuit itaque mundus, habetq́; animam, sensum, siquidem vitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus quæ nō gignuntur per coitum.

Quòd

Quòd anima mundi, ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam. CAP. LVII.

QVòd etiam animæ quas diximus, rationem habeant, ex eo patet. Nam cùm vniuersa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu, sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigant & perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquam aqueorum: similiter in cæteris, quibus singula suo tempore, loco & ordine procreantur, & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, veluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi: sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cùm nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cælestes, ipsamq; animam vniuersi, suorum rationes non habere. Quòd si (vt inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat: est effectus: erit certè non solùm vitæ, sensus & rationis, sed etiam intelligentiæ mentisq; particeps: siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorem habet animam. Necesse ergò est, cùm cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes, quod Platonici etiam ex ordinis tenorisque eorundem perseuerantia comprobant: quia mòtus cùm sit natura sua liber, præuaricari facilè potest, ac vicissim peruagari, nisi intellectu menteque regatur: & ea quidem perfecta, electissimam viam, atque optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissimæ adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporum cœlestium, & elementorum, procul dubio ordinatissimè & perfectissimè adscriptum sibi opus gubernat: siquidem potentissimæ animæ corpora non resistunt, & mens perfecta non variat consilium. Est itaque anima mundi, vita quædam vnica, omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & connectens, vt vnam reddat totius mundi machinam: sitque velut vnum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuali, cœlesti & corruptibili reboans, vnico flatu tantummodo & vnica vita.

De nominibus animarum cœlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, videlicet hominem.

CAP. LVIII.

ANimarum autem cœlestium nomina, multa admodum sunt, atque diuersa, pro multiiuga earum in ista inferiora potentia atque virtute: à quibus diuersa nomina sortitæ sunt, quibus veteres in eorum hymnis & inuocationibus vsi sunt. Circa quod aduertendum, quòd vnaquæq; eiusmodi animarum, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere virtutem: vnam in cognoscendo positam, alteram in viuificando & regẽdo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphęris cœlestibus, priorem illam virtutem vocat Orpheus Bacchum, alteram appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suæ Musæ prius copulatus non fuerit. Itaque nouem Bacchi, circa nouem Musas designantur. Vnde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium, & Musam Calliopem: in cœlo stellato Picionium, & Vraniam: in cœlo Saturni, Amphietum & Polyhymniam: in cœlo Iouis Sabasium, & Terpsichoren: in cœlo Martis, Bassarium atque Clio: in cœlo Solis, Trietericum & Melpomenen: in cœlo Veneris, Lysium & Erato: in cœlo Mercurij, Silenum & Euterpen: in cœlo Lunæ, Bacchum Lyæum, & Thaliam Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo: In igne ponit planetam & auroram: in aëre, fulminatorem Iouem & Iunonem: in aqua, Oceanũ, & Thetyn: in terra Plutonem & Proserpinam. Animam verò mundi, siue totius vniuersi, vocant magi Iouem mundanum: mentem verò mundi, Apollinem nuncupant: naturam mundi, Mineruam. Præterea in igne Vulcanum, in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In sideribus quoque Zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiusmodi siderum sitas, atque exinde totum sidus regentes: scilicet in corde Arietis, Pallas particularis: in corde Tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: Cancri, Mercurius: Leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: Libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: Sagittarij, Diana: Capricorni, Vesta: Aquarij, Iuno particularis: in corde Piscium, Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his versibus:

Lanigerum Pallas, Taurum Cytheræa tuetur:
Formosum Phœbus Geminos, Cyllenius Cancrum:
Iupiter & cum matre Deûm regit ipse Leonem:
Spicifera est Virgo *Cereris, fabricataq;* Libra
Vulcano, pugnans Mauorti Scorpius hæret:

Venan-

Venantemq; Diana virum: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet Capricorni sidera Vesta:
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est:
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore Pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens, ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; varia nomina, respectusq; & officia adsignans, singulaque propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipiētium dæmonum nomina esse, sed naturalium, diuinarumque virtutum, à vero Deo in ministerium & vtilitatem hominis, qui eis vti sciuerit, mundo distributarum. Ipsaque antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: vtputà aurem Memoriæ, quam & Vergilius Phœbo dedicat, inquiens: Cynthius aurem vellit, & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius, narrante Liuio, Fidei consecrauit. Digiti sub Mineruæ tutela sunt: & genua Misericordiæ data: hinc ea flectunt veniam precantes. Vmbilicum aliqui Veneri, velut luxuriæ sedem dedicant, alij qui omnia membra ad ipsum veluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. hinc in Iouis Hammonis templo, vmbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur veteres, etiam minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribentes: quæ si rectè intelligantur, & vera his præsidentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cùm & sacra eloquia testentur, membra omnia nostra à supernis virtutibus regi: de quibus ampliora in sequēti libro dicemus. nec membra solummodò, sed & quæcunque hominum exercitia, suis numinibus distributa sunt: vt venationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuûm, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori: dura atq; horrentia bella
Pallas amat: nemora & saltus venantibus apti
Dianam capiunt: Iunoniq; humidus aer
Debetur: Cererìq; seges: perquirit Osyrim
In latus Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; varijs nominibus, magicis sermonibus deseruientibus.

CAP. LIX.

PRæterea septem illos mundi gubernatores (vt vocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium & Lunam, variis nominibus & epithetis nuncupabant,

bant,inuocabantque. Saturnum videlicet vocantes Cœlium, falcigerum,patrem deorum, dominum temporis, dominum altum,magnum,sapientem,intelligentem,ingeniosum,reuolutorem longi spacij, semen magnæ profunditatis, arcanæ contemplationis autorem,in cordibus hominum cogitationes magnas imprimentem,vel deprimentem, omnia destruentem & conseruantem,vim & potestatem subuertentem,& constituētem,absconditorum custodem& ostensorē,facientem amittere & inuenire autorem vitæ & mortis. Sic Iupiter dictus,quasi iuuans pater,rex cœlorum, magnanimus,tonās, fulminator,inuictus,altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus,dulcis,mitis,bonæ voluntatis,honestus,mundus,bene ambulans,& in honore:dominus lætitiæ & iudiciorum, sapiens,verax,ostensor veritatis,iudex omnium,omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, bellipotens,cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus,generosus, fulmineus,fortis potentiæ,& impetuosæ festinationis:cōtra quem nemo defendere se potest,si ei obstare velit,qui fortes & potentes destruit,& reges de suis sedibus deponit,dominus caloris & potentiæ, dominus igneæ calefactionis: & planeta sanguinis,qui corda litigantium incendit, eisq; audaciā pręstat & tribuit. Sol vocatur Phœbus, Diespiter, Apollo, Titan, Pean,Phanes,Horus,Osiris,vt est in oraculo illo:

Saturnus. Iupiter. Mars. Sol.

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo,
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas,
Qui ventos, qui dat imbres, qui tempora mutat,
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens,ardens, igneus,aureus,flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multifidus,omnitenens,creator lucis,rex stellarum,dominus magnus,bonus,fortunatus,honestus,mundus,prudēs, intelligens,sapiens,fulgens super vniuersum mundum, gubernās & viuificans omnia corpora animā habentia, princeps mundi,sub se omnes stellas detinens,omnium stellarum lumen & virtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens:vocaturque in nocte Dionysius, in die autem Apollo,quasi mala pellens. Ideoq; Athenienses illum Alexicacon, & Homerus Vlium vocauerunt, hoc est, malorum expulsorem. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea violentia, quia vis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem Sol, quia omnium stellarum lucem continens, hinc ab Assyriis אראר Adad, quod

solem

ſolem ſignificat: & ab Hebræis שמש Schemeſch, quod proprium interpretatur. *Venus.* Venus vocatur domina, alma, formoſa, ſiderea, candida, pulchra, placida, multipotens, fœcunda, domina amoris & pulchritudinis, ſeculorum progenies, hominumque parens initialis, quæ primis rerum exordiis ſexuum diuerſitatem geminato amore ſociauit, & æterna ſobole hominum animaliumq; genera quotidie propagat, regina omnium gaudiorum, domina lætitiæ, amicabilis ductrix, amica, miſericors & bonę receptionis, perpetuò ſemper mortalibus benefica, dulcem matris affectionem miſerorum caſibus tribuens, humani generis ſoſpitatrix, nullum temporis momentum dimittens ſuis beneficiis vacuum nec ocioſum, omnia virtute ſua deuinciens, faciens humiliari altum depreſſo, forte debili, nobile vili, omnia rectificans & coæquans: vocaturque Aphrodita, quia in omni ſexu, in omni animo repetitur: & dicitur Lucifera, quaſi lucem ferens, Solis annos ducens ad lucem: & vocatur Heſperus, quando Solem ſubſequitur, & vocatur Phoſphorus, quaſi per omnia conducens quantumcunque ardua. *Mercurius.* Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superûm, Stilbon, ſerpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, ſapiens, rationabilis, robuſtus, ſtrenuus, potens in bono & malo, notarius ſolis, nuncius Iouis, vtrorumque deorum ſuperûm & inferûm commeator, maſculus cum maſculis, fœmina cum fœminis, vtroque ſexu fœcundiſſimus: & Lucanus vocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc eſt, interpres, omnem obſcuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recõdita ſunt. *Luna.* Luna vocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proſerpina, Hecate, menſtrua, ſemiformis, noctiluca, errans, ſilens, bicornis, ſoſpitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, ſumma numinum, prima cœlitum deorum dearumq;, regina manium, elementorum omnium domina, cui reſpondent ſidera, redeunt tempora, ſeruiunt elementa: cuius nutu ſpirant fulmina, germinant ſemina, creſcunt germina, frugum parens initialis, Phœbi ſoror, lucens & fulgens, deferens lucem de vno planetarum ad alium, cuncta numina ſua luce colluſtrans, ſtellarum varios meatus cohibens, ſolis ambagibus incerta lumina diſpenſans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiarum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium ſtatuum, pia & miſericors, terra marique homines protegens: fortunæ tempeſtates mitigans, cum fato diſpenſans, omnia terræ naſcentia enutriens, lucos diuerſos inerrãs, aruales impetus comprimens, terræ clauſtra cohibens, cœli luminoſa culmina, maris ſalubria flumina, inferûm deplorata

ſilentia

silentia nutibus suis dispensans, regens mundum, calcans tartarum: cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natantes. Cæterùm de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire velit, & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat: quos reuera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quòd humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas vires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. CAP. LX.

COelestes animæ virtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt. Non enim ab alia causa quàm à cœlesti, terreni orbis virtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, vtitur inuocatione astuta superiorum, verbis mysteriosis, & locutione quadam ingeniosa, trahens vnum ad aliud: vi tamẽ naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequuntur, siue quandoq; trahuntur inuitè. Hinc dicit Arist. lib. 6. Mysticæ philosophiæ: Quòd vbi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem aliasue stellas, orans vt cooperentur operi desiderato: non sol aut aliæ stellæ sermonem illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali, & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuò subordinatæ, habentq; consensum mutuum, propter magnam vnionem earũdem. Sicuti in corpore humano membrum vnum mouetur percipiendo motum alterius: atq; in cythara, mota vna chorda, mouetur & altera: sic quando aliquis mouet aliquam partem mundi, mouentur & aliæ percipiendo motum illarum. Cognitio itaq; dependẽtiæ rerum sese subsequentium, est fundamentum omnis mirabilis operationis, quæ necessariò requiritur ad vim attractionis superiorum virtutum exercendam. Verba autem hominum, res quædam sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter se inuicem trahunt, & in se mutuò agunt, idcirco magus inuocãs per verba, operatur per vires naturæ aptas, quædam amore vnius ad aliam ducendo aut trahendo propter sequelam vnius rei ad alteram: aut repellendo propter odium vnius ad aliam, ex rerum contrarietate & differentia, virtutumq; multitudine: quæ licèt sint contrariæ aut differentes, perficiunt tamẽ partem vnam: quandoq; etiam dominio quodam cogit

res virtute cœlesti, quoniam non est alienus à cœlo. Homo ergo, si quis recipit impressionem alicuius ligationis aut fascinationis, non recipit secũdùm animam rationalem, sed sensualem: & si qua parte sui patitur, secundùm animalem submundanamque patitur. Non enim ratione cognoscentem & intelligentem trahere possunt, sed tãtum sensu illam impressionem & impetum concipientem, quatenus cœlestium influxu, & rerum mundanarum cooperatione, spiritus animalis hominis afficitur vltra dispositionem suam pristinam aut cõnaturalem: quemadmodum filius mouet patrem ad labores etiam vel inuitum seruandi alendiq; illius gratia, quamuis fatigetur: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiam, aliosque labores, adipiscendi dominij causa. Et indigentia naturę, & timor paupertatis, mouent ad optandum diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamentum est ad illius concupiscentiam. Et harmonia prudentis musici variis passionibus mouet audientes, quorum alij spontè sequuntur consonantiam artis, alij etiam gestu sese conformant, etiam inuitè, quia sensus illorum captiuatus est, ratione sese ad hæc non intendente. Sed has species fascinationum & ligationum nõ admiratur vulgus, nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur autem alias physicas, quoniam ignorat & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam, aut contra illam esse, quod est à natura, aut secundùm illam. Sciendum igitur, quòd vnũquodq; superius mouet suum proximum inferius, in suo gradu & ordine, non solùm in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima vniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in vegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & vnaquæque est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patitur à cœlis secundùm naturam aptitudinemq; suã, velut pars vna corporis animalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidem continet omnia eadem entia à primo ad postremum quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementalis mundi, composita, generabilia, & sensibilia à concauo ad centrum, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & virtute à Deo per verbum eius insita, quod verbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, vocant causam causarum: quoniam ab eo producuntur entia, etiam ipse intellectus agens ab eo secundus. Id autem propter vnionem verbi huius cum autore primo, à quo omnia existentia verè producuntur. Verbum igitur, id est, simulacrum Dei: intelle-

ctus

ctus agens, est simulacrum verbi: anima est simulacrum intellectus: verbum autem nostrum est simulacrum animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniam natura opus illius est. Et vnumquodq; istorum perficit suum subsequens, sicut pater filium: & nullum posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependentia, dependentia quadam ordinata, ita quòd quando corrumpitur posterius, reuertitur ad proximum prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animam vniuersalem, posteà ad intellectum agentem, quo omnes aliæ creaturæ existunt, quiq; existit in autore principe, quod est verbum creans, ad quod tandem omnia reuertuntur. Oportet igitur animam nostram volentem operari aliquod opus mirandum in istis inferioribus, speculari suum principium, vt ab illo roboretur, illustretur, vimq; agendi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur data est opera, vt magis contemplemur animas stellarum, quàm corpora: magis mundum supercœlestem intellectualem, quàm cœlestem corporeum: quoniam ille est nobilior, quamuis etiam hic insignis & præluminaris ad illum existat: & sine quo medio nõ possit superioris illius influxus consequi. Verbi gratia: Sol rex stellarum luce plenissimus recipit illam à mundo intelligibili super omnes alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splẽdoris capacior existit. Quapropter qui solis attrahere cupit influxum, oportet illum contemplari solem, non tantùm speculatione exterioris luminis, sed etiam interioris: Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animum Solis, euadatq; illi assimilis, visuq; intellectuali comprehendat illius intelligibile lumen, sicuti oculo corporeo sensibile lumen. hic nanque illius splendore implebitur, & lumen eius, quod est hypotypus, à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratione indutus, verè illi par, & tanquam subleuamento adiutus, supremam illam claritatem, omnesq; eius participes formas pro voto intellectus consequetur. Cumq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad perfectionem, assimilabiturq; spiritibus solis, attingetq; virtutes & illustrationes virtutis supernaturalis, illarumq; potestate fruetur, si nacta fuerit fidem in autore primo. In primis igitur implorare oportet opem & assensum ab autore primo: neq; id ore tantùm, sed & cum gestu religioso, & supplici animo, etiam abundè, incessanter & integrè orantes, vt ille illustret mentem, dimoueatque tenebras animabus superexcrescentes propter corpus.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO, Hermanno ab Vuyda, Principi Electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo: Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesz-heim. S. D.

EST veterum Magorum nobilis admodum sententia (Princeps Illustrissime) nulla in re nobis in hac vita magis elaborandum esse, quā vt ab animi nobilitate, quo Deo proximè accedimus, diuinamq́ꝫ induimus naturam, minimè degeneremus: ne quando inani ocio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatem, carnisq́ꝫ vitia resoluatur, illumq́ꝫ tanquam proiectum per peruersarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animum instituere decet, vt ipse per semet dignitatis suæ nobilitatis memor dignum aliquod seipso & cogitet semper, & faciat, & operetur. Hoc autem solum & maximè præstat nobis diuinæ scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contēplamur, & per singulos creatorum gradus ad ipsum vsq́ꝫ archetypum ascendētes, ab illo rerum omnium inenarrabilem haurimus virtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidentes, hi solent variis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonibus sæpissimè falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mētem erroribus, redditq́ꝫ diuinam, virtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obstacula longè propellit, illosq́ꝫ simul imperio nostro subiicit,

etiam

etiam bonos angelos, & vniuersas mundi virtutes in nostrum ministerium cogit, attracta virtute ab ipso archetypo operum nostrorum virtute: ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (vt inquit Homerus) nullus Deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (vt ait Aristophanes) per aliquem Deorum, cui iussa capessere fas est, qui tunc ex officio suo petitiones nostras pro voto nostro exequatur. Cùm itaq; (Princeps Illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui, cùm diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, vt mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula, sublimesq; cœlorum ædes, difficillimosq; rerum diuinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & diiudicare valeas: tantarum virtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, etiam quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictione didici, veris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum veteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci vates, atq; Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorum profundissimi philosophi, tum Indorum Brachmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & qua verborum vi, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obseruationum virtute tam stupenda & admirāda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris Philosophiæ siue Magiæ libro tibi intimantes, & quæ vetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine velut Cimmeriis tenebris huc vsq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus li-

bris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus o-pus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cùm maximo etiam conatu perfecimus, sermone licèt incultum, re tamen planè arduissimum. Quare hanc vnam veniam me præfatum volo, ne orationis gratiam, sermonis gratiam, sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cùm esset adhuc sermo rudis, informisq; oratio, scripsimus: atq; nunc non orationis contextum, sed sententiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locũ vbertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro virili nostra præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cùm mihi dubiũ sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se Dei nepotes diuinitate plenissimos iactãt, & de Sibyllæ foliis sibi iudiciũ arrogãt, qui hæc nostra (cùm ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaricinum, tum etiam ex olim concepti aduersum me odij scintillis ægrè sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare aggressuri sint, etiam priusquam quicquam eorum legerint, aut omnino rectè perceperint. Idcirco Princeps Illustrissime sapiẽtissimeq; antistes, hoc opus à me tuarum virtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuæ censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, vt si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calumniãdi insania illud arrodere velint, ipsum tu discretionis perspicacia, ac iudicij candore, feliciter protegas atque defendas. Vale felicissimè.

HEN-

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE *Philosophia, siue de Magia,*

LIBER III.

De necessitate, virtute & vtilitate religionis. CAP. I.

TEMPVS est nunc ad altiora nos conuertere, & ad eam Magiæ portionem, quæ nos docet callere & scire leges religionum: & quomodo veritatem religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animam & mentem, qua sola possumus veritatē comprehendere, ritè debeamus excolere. Est enim Magorū vulgaris sententia, quòd nisi mens atq; animus bene valuerint, corpus benè valere non posse. Tunc autem esse hominem verè sanum, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, vt infirmitas mentis & animi corporis viribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (vt inquit Hermes) cōsequi non aliunde possumus quā à vitæ integritate, à pietate, à diuina deniq; religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiā naturam naturalesq; roborat virtutes, quēadmodum medicus corporis iuuat sanitatem, & agricola terræ virtutē adiuuat. Quicunq; verò religione relicta naturalibus tantū confidunt solent à malis dæmonibus sæpissimè falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur vitiorū, & contra malos dæmones tutamentum. Deniq; nil Deo gratius & acceptius, quàm homo perfectè pius ac verè religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, quàm ipse à Dijs immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianū nectar (nectar inquā, quod Zacharias propheta appellat vinum germinans virgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes & adorantes, super cœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotem antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum veteres cecinêre poëtæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum quæ secreta in religione sunt. CAP. II.

QVicunq; igitur nunc in hac scientia studere affectas tam sacrum dogma intra secreta religiosi pectoris tui

penetralia silentio tegito, & constanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numinis maiestate plenissimum (vt inquit Mercurius) irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, non esse populo invulgāda, quæ sacra & arcana in mysterijs sunt. Pythagoras quoq; & Porphirius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremonijs initiabat, silentij iusiurandum cum terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: vnde in carmine de verbo sacro canit;

Orpheus

Vos qui virtutem colitis, vos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite vestros.
Contrà qui sacras leges contemnitis, hinc vos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu verò qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæ, voces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit sermone docemus.

Apud Virgilium etiam de Sybilla legimus:

Marg

Adventante dea, procul ô procul este prophani,
Conclamat vates, totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanum vulgus acclamabat. & apud Esdram legimus idem pręceptū, de Hebræorū Cabalistis arcanis, his versibus explicatū. Tradas eos libros sapientib. de populo, quorū corda scis capere posse & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegytiorum volumina & ad cæremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est, sacrata conficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras vocant. Macrobius Marcellinus & cæteri, hyeroglyphicas appellari tradūt: ne scilicet à prophanis eiusmodi scripta nosci possent, quod etiam Apuleius testatur his verbis: Peracto inquiens, sacrificio, de opertis adyti profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis compendiosa verba suggerentes: partim nodosis, & in modū rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorum, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli. Silentij enim fides (vt inquit Tertullianus) religionibus debetur: qui verò secus agūt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius de arcanis sacrorum

Tertullianus.
Apuleius.

rum

ſum: Dicerem ſi dicere liceret, cognoſceres ſi liceret audire: ſed parem noxam contraherent aures & linguæ temerariæ curioſitatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poëtam, cum nonnullam ex Iudaicæ ſcripturæ myſterijs, ad fabulam quandam referre vellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nõnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam, turbatione mentis quadam & animi ilico perculſus eſt: vnde poſtea magnopere Deum orans, quare id ſibi contigiſſet, reſponſum accepit per ſomnium: quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicum promulgaret. Numenius etiam quidam occultorum curioſior, offenſam numinum contraxit, quod Eleuſinæ deæ ſacra interpretando euulgauiſſet. Somniauit enim Eleuſinas deas habitu meretricio ante apertum lupanar proſtantes, quod cum admiraretur, iratè reſponderunt, ab ipſo ſe aditu pudicitiæ ſuæ vi abſtractas, & paſſim adeuntibus proſtitutas: per quod admonitus eſt, cæremonias deorum minimè inuulgandas eſſe. Ideo antiquorum ſtudium ſemper fuit, Dei & naturæ ſacramenta inuoluere, & varijs ænigmatibus obtegere: quam legẽ ſic obſeruarunt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Perſæ, Aegyptij. Hinc Mercurius, Orpheus, omnesq; antiqui vates, & philoſophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoxenus, Ammonius, inuiolabili fide ſeruarunt. Hinc Plotinus & Origenes cæteriq; Ammonij diſcipuli, vt narrat Porphyrius in libro de Educatione & diſciplina Plotini, iurarunt ne Magiſtri dogmata ederent: & quia Plotinus, violato iureiurando Ammonio præſtito, ſacramenta publicauit, in tranſgreſſionis pœnam, vt nonnulli adſerunt, horrendo pediculorum edulio conſumptus eſt. Ipſe etiam Chriſtus dum adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquutus eſt, vt tantummodo ſecretiores diſcipuli intelligerent myſterium verbi Dei, cæteri autem ſolas parabolas ſentirent: præcipiens inſuper non dãdum ſanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abſcondi in corde meo eloquia tua, vt non peccem tibi. Non decet itaq; arcana quę inter paucos ſapientes ſolo ore communicanda ſunt, publicis committere literis. Quare veniam mihi dabitis, ſi multa eaq; potiora, cæremonialis magiæ arcana ſacramenta, ſilentio fuerim prætergreſſus. Satis aũt me facturũ arbitor, ſi ea quę ſcitu neceſſaria ſunt, referemus, atq; vos ab huius libri lectione nõ abeatis myſteriorum illorum omnino inanes: ſed ea lege hęc vobis communicata ſunto, qua Dionyſius adſtringit Timotheum videlicet, vt ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, ſed inter ſapientes collecta, ea qua decet

reuerentia custodiantur. Illud præterea vos in hoc initio admonitos esse volo, quod quemadmodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq́; secreta: sic experimentum omne magicum fugit publicũ, quærit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cùm loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi velit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tempus, neq; desiderium, neq; voluntatem suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio, qualem etiam oportebit esse fidelem, credentem, & taciturnum, & à natura, aut institutione dignificatum. Siquidem ipsa etiam socij loquacitas, incredulitasq́; atq; indignitas, in omni operatione effectum impedit atq; disturbat.

Quę dignificatio requiratur, vt quis euadat in verum Magum & mirandorum operatorem. Cap. III.

Circa principium primi libri huius Operis, loquuti sumus qualem oporteat esse magum: nunc verò narrabimus rem arcanam, necessariam & secretã vnicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clauis omnium magicarum operationũ: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimẽ virtutẽ ac potestatem. Requirit n. hæc facultas in homine mirandã dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animę, solus est mirandorum operator: qui cùm fuerit nimio carnis demersus commercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ substãtiarũ imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tãtã celsitudinẽ nitimur, duo potissimũ meditari: vnũ videlicet qua ratione affectus carnales: caducũq; sensuũ materiales passiones deseramus. Alterũ qua via, & quomodo ad purum ipsum intellectũ, deorumq́; virtutib. coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter vnquam ad rerũ secretarum scrutinia, atq; mirabilium operationum virtutẽ scandere possumus. in his enim tota consistit dignificatio quam præstant natura, meritum, & ars quædam religiosa naturalis dignitas: ipsa est corporis organorũq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurans: nec vllo tumultu aut humore præueniens: & hæc præuenit à situ, motu, lumine & influentia corporum, animarumq́; cœlestium, quæ in genesi cuiusq; versantur, vt sunt quorũ nona domus per Saturnum, Solem, Mercuriũq́, fortunata est: Mars etiam in nona domo, spiritib. imperat. Sed de his copiosè tractatur in libris astrorum. Qui verò talis non fuerit, necesse est, vt naturæ defectũ

educatione, optimo regimine, & rerũ naturalium prospero vsu, recõpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca cõpletus euadat. Hinc tãta diligẽtia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, vt sit impollutus à mortuo, à muliere vidua, à mẽstruata: quod sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnib. mẽbris, nõ cæcus, non claudus non gibbus, non naso deformi, Et Apuleius in Apologia sua dicit, puerum magico carmine diuinationi initiandũ, oportere, eligere sanũ, incolumen, ingeniosũ, decorũ, integrũ animo solertem, & ore facundum, vt in eo diuina potestas quasi bonis ædib. versetur: atq; ipse pueri animus citò expertus, ad diuinitatẽ suã redigatur. Meritorio autem dignitas duobus perficitur, doctrina videlicet & opere. Doctrinæ finis est, verum cognoscere. Oportet ergo, sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimẽtis, animam ipsam contemplationi penitus admouere, & in seipsam cõuertere. inest enim nobis ipsis rerum omnium apprehensio & potestas. Prohibemur autem, quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstãtes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quib. expulsis, subitò adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio aũt religiosa, nõ minorẽ efficaciam sortitur, quæ sæpè etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam virtutem. Tanta n. est virtus sacrorũ operum ritè factorũ exhibitorumq;, vt etiã licet non intellecta, piè tamen & integrè obseruata, stabiliq; fide credita, non minorem habeant efficaciã, nos diuina potestate decorare. Quæ verò arte religionis acquiritur dignitas ipsa religiosis quibusam ceremonijs, & expiationib. consecrationibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio cõsecrauit: qui potestatẽ habet impositionis manuũ & imitãdi virtute sacramẽtali, ex qua imprimitur character diuinæ virtutis, atq; potestatis, quem vocant diuinũ cõsensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitũ consors effectus, insitam numinis gerit potentiã: & hic ritus inter Ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nũc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui piè constãtissimèq; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq; talis, cui autoritas sacrorũ naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quẽ numina minimè contemnant: poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, virtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & reb. tuis quib. velis inprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa viuificare. Quisquis autem præter autoritatem officij, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq; dignitatem aliquid

in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi decipiet: ac numinum indignationem cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magiæ adminiculis, religione & superstitione. CAP. IIII.

DVo sunt quæ regunt omnem cæremonialis Magiæ operationem, religio videlicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorum assidua contemplatio, pijsq; operibus cũ Deo diuinisq; nominib. religatio, per quam reuerenti famulatu, digna illis veneratio, & cultus sanctificatio impenditur, cæremoniæq; diuini cultus ritè exercentur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorũ sacrorũ, ac cæremoniarũ, per quam rerum internarum & spiritualium, tanquam per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, vt plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicunque igitur ea neglecta, naturalium viribus (vt suprà diximus) tantummodo confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissimè falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborem plantant, nec vineam inserunt, nec modicum quoduis opus absque diuina inuocatione agrediuntur. sicut ad Collossenses præcipit doctor gentium, inquiens: Quæcunq; feceritis, in verbo aut opere, omnia in nomine Domini IESV Christi facite, gratias illi agẽtes, & Deo per ipsum. Religionis igitur vires, physicis ac mathematicis virtutib9 superaddere, tantum abest à culpa, vt non adiungere, sit impium scelus. Hinc in libro senatorum ait Rabi Henina: Quicunque omissa benedictione, aliqua creaturarum fungitur, hãc veluti furto & rapina, à Deo & ecclesia vsurpasse creditur, de quo scriptum est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est viri sub versoris. Pater autem Deus est, mater verò eclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinam patris tui, & ne dimttas legem matris tuæ. Nihil Deo magis displicet, quàm negligi quàm contemni: nihil placet magis, quàm venerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta Deum venerantur, cuncta precantur (vt inquit Proclus) hymnis cõcinnant, ad ordinis sui duces, Sed alia quidẽ naturali modo, alia sẽsibilia lia rationali, alia quidẽ intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Cã ticũtrium puerorum, benedicunt Domino. Religionis autẽ ritus, cæremoniæq;, pro temporum regionumq; varietate, diuersi sunt: & vnaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad

Deum

Deũ ipsum creatorẽ dirigitur: & licet vnã solam Christianã religionem Deus approbat, cæteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit, vel saltem minus punit: impios verò, & penitus religiosos, tanquam hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorum impietas, quàm eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea est, quæ non aliquid sapientiæ contineat: qua veniam illi habere possunt, qui summum hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad veram autem religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à Deo. Omnis itaque cultus qui à vera religione alienus est, superstitio est: et omnis veneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum quàm vera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet. Cauendum est igitur summoperè, ne quãdo peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotenti Deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefarium esset: & philosophis indignissimum. Superstitio itaque, licet à vera religione aliena sit, non tamẽ tota, aut omnis reprobata est: quoniam in multis etiam toleratur, & à religionis antistitibus obseruatur. Dico autem superstitionem eam maximè, quæ est similitudo quædam religionis, quæ quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam, non minorem etiam vim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictum est, & apud vulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quemadmodum religio fidem. Tanta siquidẽ potest constans credulitas, vt etiam miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione etiam falsa, modò firmissimè credat veram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimilet spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis, eaque operetur, quæ ratio & natura non discernunt: Hæsitatio autem credulitatis, & diffidentia, omne opus non modò in superstitione, sed etiam in vera religione infirmant, & effectum quæsitum licet fortissimorum experimentorum, eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: videlicet, quando excommunicantur vermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura.

ra. Quia verò prisci illi magi, & qui eius artis autores apud veteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptij, Assyrij, Persæ & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idolatria inquinata: cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si vos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa vobis ex alienis autoribus narrata, & per me vobis non pro veritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis veritati, & imitationis instructio, in his quæ vera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, veritatem nos colligere: quod quidem non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligētiæ, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum vsum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & oportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad veritatis semitam perducunt. Cap. V.

TRes sunt religionis duces, qui nos ad veritatis semitam vsque perducunt, & qui religionem totam gubernant: in quibus tota consistit: scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim vehiculum animæ, omnium præstantissimus, supernè ab intelligibilibus vsq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mētem nostram cōgregat atque conuertit, nosquoq; in omni operatione conseruat, & effectus ad vota largitur, virtutem supplicationibus nostris subministrans: sicut apud Homerū legitur, Chrysen Apollo supplicantē exaudiuit, quia multum sibi amicus erat. & de Maria Magdalena legitur in Euangelijs: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes verò immobiliter ad ea quæ appetit suspēsa, quando indubia atq; imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim omnia sistens: fides verò virtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per vniuersum omnia lustrat. nam cūm ipsa supernè à primo lumine descendat, atque illi vicinior existat, longè est nobilior atq; excellētior, quàm scientiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptā ad intellectū nostrum accedētes. Deniq; per fidem efficitur homo aliquid

idem

idem cum superis, eademque potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides, quæ est credulitas, intra scientiam est : sic fides quæ est vera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos Deo immediatè coniungēs. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (vt Platonici testantur) ad Deum accedimus , diuinamq; adsequimur protectionem virtutemque. Sic legimus , Danielem leonum pericula euasisse, quia credidit Deo suo: & hæmorhoissæ ait Christus: Fides tua te saluam fecit : & à cæcis petentibus lumen, fidem requisiuit dicens. Creditis quòd possim vos illuminare ? sic Pallas apud Homerum his verbis consolatur Achillem: Veni ego pacificatura tuam iracundiam , si credideris. Iccirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia Deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent , eorum nanciscimur virtutem. Vbi verò de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his verbis: Tentauerunt ergo quidam de circunstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus , nomē IESV, dicentes: Adiuro vos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis : IESVM noui, & Paulum scio, vos autem qui estis ? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum , & dominatus amborum, inualuit contra eos , ita vt nudi & vulnerati effugerent de domo illa.

Proclus. *Iliad. 1.* *Linus.*

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; maraculorum effectrix. CAP. VI.

MEns itaq; nostra pura atque diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, veritatem attrahit, omnesq; rerum tā naturalium quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa veritate diuina , tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur , subitò comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos, in natura cōstituti, ea quæ supra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus: atque non modò ea quæ sunt, & quæ fuerunt, verumetiam eorum quę mox fient, & quæ longè pòst futura sunt , assiduè recipimus oracula. Præterea non solum in scientijs , & artibus, & oraculis mens eiusmodi virtutem sibi diuinam vendicat, verumetiam in rebus quibusq; per imperium trāsmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, ali-

aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sidera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines Deo deuoti, ac theologicis istis virtutibus eleuati imperant elementis, pellunt nebulas, citant ventos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud varias gentes facta fuisse, canunt poëtæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendissimi quique philosophi vnà cum Theologis confirmant: sic prophetæ, sic Apostoli, sic cæteri viri Dei maximis claruêre potentijs. Sciẽdum ergo, quòd sicut per primi agentis influxum, sæpe producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum, sic etiam per solum opus religionis, fit aliquod sine applicatione naturalium cœlestiumque virtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicunque autem sine admixtione aliarum virtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit viuere. Quicunq; autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium, & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago veri Dei cognitionem, & quid de Deo veteres senserunt Magi atque philosophi. CAP. VII.

QVoniam omnium rerum esse atque operari, à summo Deo omnium creatore dependet, deinde etiam à cæteris numinibus, quibus etiam fabricandi creandiq; potestas data est: non quidem principaliter, sed ratione instrumentali in primi creatoris virtute (rerum enim omnium principium prima causa est: quod autem à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarũ productrix est: quos idcirco secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quemque ipsum Deum omnium productorem, & primam causam, cæterosque deos siue numina (quas secundas causas dicimus) cognoscere: & quo cultu, qua veneratione, quibus sacris vniuscuiusque conditioni conformibus colendi sunt singuli, non ignorare. Quicunque enim inuocatis dijs, illos non proprio honore prosequitur: nec illis quod cuiq; congruit ritè distribuit, illorum præsentiam & optatos ab illis effectus non adsequitur: quemadmodũ in harmonia, si vna chorda frangitur, tota subitò dissonat: nonnunquam etiam periculum cum pœna incurrit, sicut scriptum est de Assyrijs, quos transtulit Salmanasar in Samariam: quia ignorabant legitima Dei terræ, immisit in eos Domit-

minus leones, qui interfecerunt eos, eo quòd ignorabant ritum Dei terræ. Nunc igitur quid veteres magi & philosophi de eo consonū senserunt, videamus. Legimus enim quòd Nicocreonte tyranno Cypriorum quondam, quis summus Deus foret, interrogante: Serapidis illi respōdisse oraculum, illum pro maximo Deo habendum, cuius caput cœlum esset, venter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur; oculi præfulgentis solis lumen; cui haud absimile cecinit Orpheus in his versibus:

Orpheus.

Sidereaq; domus rex est & Iuppiter ipse;
Pricnipium atq; ortus: verùm vis vna, Deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, vnda, ignis & aër:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi. ceruicem nanq; videbis,
Cœli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.
Hoc caput auricomum, flaui de vertice crines,
Stellarum rutilant radij, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput, capitisq; simillima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus.---- Et aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Prescia venturi mens constat regius æther;
Quam strepitus nullus, nec vis, nec fama latere
Arcanum ve potest, penetratq; per omnia victrix;
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata;
Est aer, alas quoq; ventis possidet ille.
His ad cuncta volans, Euro est velocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit ritè sonorus.
Vltima præterea terrarum limina & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaque mundum Iouem arbitrantur: atque sanè ipsius mundi mentem, quæ in seipsa mundum continens produxit. vnde Sophocles: In veritate, inquit, solus vnus est Deus, qui cœlum hoc & terram capacem condidit. Et Euripides inquit: Vidésne excelsum, qui illum infinitum ætherem & terram vndiquaque complectitur vlnis? Hunc crede Iouem

Sophocles. *Euripides.*

uem, hunc arbitrare Deum. Vnde Ennius poëta canit:

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes Iouem.

Ennius. Vniuersus igitur mundus Iupiter est (vt inquit Porphyrius) animal ex animalibus, Deus ex dijs constitutus. Iupiter autem est, in quantum intellectus est, à quo vniuersa producuntur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus de verbo sacro canit:

Porphyrius.

Orpheus.

Vnus perfectus Deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente videtur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit vnquam,
Quem præter non est alius. Et paulo pòst:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum nos hæc docuerunt omnia vates:
Quæ binis tabulis Deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

----mundi
Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastes quoq; in Sacra historia de reb. Persicis sic Deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus, ingenitus, nec interiturus vnquam, partium expers, sibiq; ipsi simillimus, bonorum omnium auriga & autor rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iusticiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem & originem initialem, summum animi genitorem, æternum, animantium sospitatorem, sine propagatione genitorē, neq; loco, neq; tempore, nec nulla vice comprehensum, eoq; paucis cogitabilem, nemini effabilem. Hinc itaq; summū Deum Euripides Iouem præcipit nominandum: per cuius caput cecinit Orpheus vniuersa in lucem processisse: cæteras autē potestates, ministras esse censendas, quæ videlicet extra Deū sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi Dei ministri, & intelligentiæ separatæ, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultum religiosum deberi dicunt: cæteris verò nominib. non deberi nisi propter ipsum.

Quid de Diuina trinitate veteres senserint philosophi. Cap. VIII.

Augustinus atque Porphyrius testantur, Platonicos, tres in Deo personas posuisse, quarum primam vniuersitatis patrem appellant: secundam, filium atque primam mentem vocant, etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue ani-

animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, vbi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.---

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à Deo patre manantem, quemadmodum abs loquente verbum, vel sicut à lumine lumē. Hinc & verbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se vnico & nunquam interrupto actu, absq; vlla internecione, aut vicissitudine, intelligit summum bonum: prolem et filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenum mundi exemplar, quod Ioannes noster, & Mercurius verbum nominant, siue sermonem: Plato Dei patris filium: Orpheus verò Palladem ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima Dei parentis imago, quadam tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquam genita distincta à generante, quæ apud Ecclesiasticum ait: *Ego ex ore altissimi prodij, primogenita ante omnem creaturam.* Filium autem hunc cum patre vnum & eundem in essentia Deum esse testatur Iamblichus, Deum videlicet suiipsius patrem filiumque nominans. Mercurius quoque Trismegistus in Aesclepio, Dei filiū diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem: & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (vbi vaticinari videtur de futura lege gratię ac de regenerationis mysterio) ait. Regenerationis autor est filius Dei homo, vnius voluntate Dei. Vocat etiam Deum vtriusq; sexus fœcunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt, mundum esse animal partim masculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi, Iouemq; mundanum, marem simul appellat & fœminam: adseritq; vtrunque dijs sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia, hunc versiculum traduxit de Ioue:

Iupiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit: Marsi

Descendo, ac ducente Deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti Deus abfuit.---

Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni violaui numina verbo. Tibullus

Et Carenus populus Deum Lunam mirifica veneratione coluisse

luisse legitur. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligans intelligentiam cum mente: & eò amplius, quantò immensa proportione sibi intimior est, quàm aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponentia in Deo paternam potestatem: intellectus à patre emanationem amoremq; igneum, à patre filioq; procedentem, eundemq; Deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles Deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformantem se in quodcunque voluerit, & coæquantem se vniuersis Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia vno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesius cuncta ex igne genita esse docuit Hinc diuinus Plato, Deum in ignea essentia habitare posuit: intelligens videlicet, inenarrabilem Dei in seipso splendorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis vbi canit:

Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

αἴθω. ἀὴρ πυρίπνοος.

Dicitur autem æther, iuxta Græcorum grammaticam, ab ætho, quod significat ardeo: & aër spiritus, quasi æthaer, id est, ardens spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit, pyripnon: id est igneum spiraculum. Pater ergo, & Filius, & Spiritus amatorius, idemque igneus, vocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his verbis inuocat: Cælum adiuro te, Dei magni sapiens opus. Vocem, adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum vniuersum suis firmauit consilijs. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ, & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Iouis partum his verbis enuncians: Primam certè filiam cæsis oculis Tritoniam, æqualem habentem patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est cōsiliū. Quod Orpheus in præfatis versiculis pluraliter protulit propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseque Augustinus libro quarto de Ciuitate Dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in Deo personas posuisse: primam, quam patrem vniuersitatis appellat: secundam, quam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum vocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq́; infusa per artus
Mens agitat molem.---

Est igitur Deus, vt inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia. à Patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in Filio verò tanquam in piſcina ſuis ideis collocantur omnia: per ſpiritum ſanctum verò explicantur omnia, & proprijs gradibus ſingula diſtribuuntur.

Quæ ſit vera de Deo & ſanctiſſima Trinitate orthodoxa fides. CAP. IX.

DEcreuerunt doctores catholici, populusq́; fidelis, ita ſentiendum ac profitendum eſſe, quòd vnus ſit ſolus verus Deus, increatus, immenſus, omnipotens, æternus, pater, filius ſpiritus ſanctus, tres quidem perſonæ ſibi inuicem coæternæ & coæquales, vna tamen eſſentia & ſubſtantia, naturaque ſimplex omninò. Hæc eſt fides catholica, hæc eſt orthodoxa religio, hæc eſt Chriſtiana veritas, vt vnum Deum in trinitate, & trinitatem in vnitate veneremur: neq; confundentes perſonas, neq; ſubſtantiam ſeparantes. Pater ab æterno genuit filium, ſuamq́; illi dedit ſubſtantiam, ac nihilominus retinuit. Filius quoq; naſcendo, patris accepit ſubſtantiam: nō tamen perſonam propriam patris adſumpſit, neque pater illam in filium tranſtulit: ſunt enim ambo vnius & eiuſdem ſubſtantiæ, ſed diuerſarum perſonarum. Filius quoque hic licèt patri coæternus ſit, ex ſubſtantia patris in ſecula genitus, tamen nihilominus ex ſubſtantia virginis in ſeculo natus eſt, & vocatum eſt nomen eius IESVS: perfectus Deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne ſubſiſtens: cui nihil humanum defuit, præter peccatum. Neceſſarium eſt igitur credamus, quia Dominus noſter Ieſus Chriſtus Dei filius Deus & homo eſt: vna perſona, duæ naturæ. Ante ſecula genitus eſt Deus ſine matre: in ſeculo natus eſt homo ſine patre, de virgine, & ante & poſt partum incorrupta: paſſus in cruce mortuus eſt, ſed in cruce vitam reſtaurauit, & mortem morte reſoluit: ſepultus eſt, & deſcendit ad inferos, ſed animas patrum eduxit ex inferis: & reſurrexit per virtutem propriam tertia die: aſcendit in cœlos, & miſit ſpiritum ſuum paracletum, & venturus eſt iudicare viuos & mortuos, ad eiuſque aduentum omnes homines reſurrecturi ſunt in carne ſua, & reddituri ſunt de factis proprijs rationem. Hæc eſt vera fides, quam ſi quis non crediderit, vel de qua ſi quis dubitauerit, à ſpe vitæ ac ſalutis æternæ alienus eſt.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi numerationes, alij Attributa, Gentiles deos & numina nuncupabant: deque decem Sephiroth ac decem sacratissimis Dei nominibus illis præsentibus, eorundemque interpretatione.

Cap. X.

DEus ipse, licet in trinitate personarum vnitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, veluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi Deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos Attributa vocamus, vt sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formæ fœturam, quam Saturnum: vim productricem, quam Neptunum: naturam rerũ secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidam vitam, quam Solem siue Apollinem: vniuersi mundi rationem, quam Pana nuncupat: animam verò, vt inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi,

Iupiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, vnum est:
Sed cur bis loquimur, Deus adsit in omnibus vnus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens legum rex ipse Deusq́;,
Progenitor, genetrixq́; deum, Deus vnus & omnis.

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub varijs nominibus, numinibusq́;, sub vario etiã sexu vnum Deũ colebãt. Quem, vt ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, vt portionibus, quisque coleret, quo maximè indigeret. Sic quibus fide opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus alijs rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex varietas, propter multiplicem ac variam gratiarum distributionem. Deus autem vnus, à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de mundo ad Faustinum: Cum sit vnus Deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nũcupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad vnam animam mundi siue vniuersi, sic deos omnes referri ad vnum Iouem, qui idem Deus, sub varijs colitur numinibus. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per viam secretioris analogiæ, perfectè intellectualizare, quicunque hymnos Orphei, & veterum Magorum sanè intelligere debeat: ita namque comperiet hæc ab Cabalisticis arcanis,

canis,orthodoxisq; traditionibus, minimum differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos vocat Orpheus,Dionysius potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi Pahad, hoc est,timori diuino appropriant, ita quod est Ensoph in Cabala,Orpheus noctem vocat: idem est Typhon apud Orpheum,qui Zamaël in Cabala:Verùm Hebræorum Mecubales,rerum diuinarum eruditissimi,decem principalia nomina diuina,veluti numina quædam, seu Dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes,quæ Sephiroth vocant, veluti per vestimenta, siue instrumenta, vel exemplaria arhetypi,influunt in omnia quę creata sunt,per singula superiora, vsque in infima,ordine tamen quodam.Nam primò & proximè influunt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorum:& per illos in cœlestes sphæras,& planetas,& homines:à quibus deinde res singulæ accipiunt vim atq; virtutem. Primum horum est nomen Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius vocata est Cether,quod interpretatur corona seu diadema:& significat esse simplicissimum diuinitatis: & vocatur,quod oculus non vidit:& attribuitur Deo patri:& influit per ordinem Seraphim, vel vt vocant Hebræi, Haioth Hecadosch,hoc est,animalia sanctitatis: & exinde per Primũ mobile,omnibusq; essendi munus largitur, ipsum vniuersum per totam circumferentiam,& centrum replens, cuius intelligentia particularis,nuncupatur Metattron,hoc est,princeps facierum: cuius officium est, introducere alios ad faciem principis,& per hunc loquutus est Dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum:numeratio eius Hochma,hoc est,sapientia,& significat diuinitatem idearum,& primogenitum,& attribuitur filio:& influit per ordinem Cherubim,siue quem vocant Hebræi Ophanim, hoc est, formæ, vel rotæ: & exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricans figuras,quot in se cõtinet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguens,per intelligẽtiam particularem nomine Razielẽ,qui fuit prę fectus Adam.Tertium nomẽ vocatum est tetragrammaton Elohim,numeratio eius vocatur bina,hoc est,prouidentia,seu intelligentia:& significat remissionem & quietem,iubilæum, pœnitentialem conuersionem,tubam magnam,redemptionem mundi, & vitam venturi seculi:& attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum,siue quos Hebræi vocant Aralim,hoc est, angeli magni,fortes,& robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphkiel, præfectus Noë: & alia intelligentia Iophiel,præfectus Sem:& hę sunt tres numerationes summæ

& supremę, veluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ idcirco dicuntur numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio Hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationum, siue quem vocant Hebręi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans, & intelligentia eius particularis Zadkiel, pręfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est, Deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius vocatur Geburah, quod est, potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal Dei, & cingulũ Dei, & gladium, & brachium sinistrum, & vocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quẽ dicunt Hebręi Seraphim, & exinde per sphęram Martis, cuius est fortitudo, & bellum, & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomem Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vadahat: & numeratio eius Tiphereth, hoc est, ornatus, pulchritudo, gloria, voluptas: & significat lignum vitæ: & influit per ordinem Virtutum, siue quem vocant Hebræi Malachim, hoc est, angeli in sphæram Solis, claritatem illi & vitam donans, & exinde metalla producens: & intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est, Deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est, triumphus, & victoria: applicatur ei columna dextra, & significat æternitatem, & iustitiam Dei vlciscentis: & influit per ordinem Principatuum, siue quem vocant Hebræi Elohim, hoc est, deorum, in sphæram Veneris, zelum & amorem iustitiæ: & producit vegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomen dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur Deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim vtrunque nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius vocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorum, siue quem Hebræi vocant Bene elohim, id est, filios deorum, in sphæram Mercurij, ornatus elegantiam & consonantiam, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit

præfe-

præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai,hoc est, omnipotens,& omnibus satisfaciens,& Elhai,quod est Deus viuus: & numeratio eius Iesod,hoc est,fundamentum: & significat intellectum bonum,fœdus,redemptionem, & quietem:& influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi vocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum, hominumq; genios & custodes curat atque distribuit:& intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue & Danielis. Decimum nomen est Adonai melech,hoc est,dominus & rex: & numeratio eius Malchuth,quod est regnum & imperium, & significat ecclesiam & templum Dei,& ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum videlicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës, & principes:suntque Hierarchiis inferiores, & influunt filiis hominum cognitionem,mirificamque rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (vt alij dicunt) intelligentia Metattron, quæ dicitur prima creatura,siue anima mundi, & præfectus Mose.

De diuinis nominibus,eorundemq; potentia & virtute.

CAP. XI.

DEVS ipse licèt sit vnitissimus, sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant,sed quasdam proprietates ab eo emanantes,per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, velut per canales quasdam distillant. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellam numerat:Dionysius quadraginta quinque tum Dei Patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorum Mecubales ex quodam textu qui est in Exodo,septuaginta duo cùm angelorum,tum Dei nomina deducunt, quod nomen septuaginta duarum lirerarum,& Schemhamphoras,hoc est,expositorium vocant. Alij vlterius progredientes,ex singulis Scripturę locis,tot innuunt diuina nomina, vt eorũ numerus,&quæ significãt,sint nobis penitus ignota. Ex his igitur,præter ea quæ suprà memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אהיה,quod Plato transtulit ὤν, hinc Deum τὸ ὄν vocant,alij ὁ ὤν. Est aliud nomen Hu הוא,reuelatum Esaiæ,diuinitatis abyssum innuens, quod Græci traduxerunt ταὐτόν: Latini, idemipsum. Est & aliud nomen Esch אש, à Moyse receptum, quod ignem sonat: & est nomen Dei Na נא,in perturbationibus & molestiis inuocandũ. Est etiã nomen Iah יה,& nomẽ Elion עליון,&nomen Macom מקום,

מקום, nomen Caphu כפו, nomen Innon ינון, & nomen Emeth אמת, quod interpretatur veritas, & est sigillum Dei. Et alia duo nomina, Zur צור & אבן, quorum vtrunq; solidam petram significat, & alterum illorum Patrem cum Filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina Dei, & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetriam: vbi vnum nomen, aut multæ dictiones, per certas earum literas retractæ colligunt: aut vnum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא, ex hoc S. Scripturæ versiculo: אתה גיבר לעולם אדנו, hoc est, Tu es fortis in æternum Deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo versiculo: יהוה אלהינו יהוה אחד, hoc est, Deus noster Deus vnus. Similiter nomen Iaua יאוא ex illo versiculo, יהי אור ויהי אור, hoc est fiat lux, & facta est lux. Similiter nomen Araritha, אראריתא, ex hoc versiculo, vnum principium vnitatis suæ, principium singularitatis suæ vicissitudo sua vnum, אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד Est & aliud Hacaba הקבא, extractum ex hoc versiculo, הקדוש ברוך הוא, hoc est, sanctus, benedictus ipse. Similiter nomen Iesu ישו comperitur in capitibus istorum duorum versiculorum, videlicet, יבא שילה ולו, hoc est, quousque veniat Messiah: & alius ינון שמו ויח, id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomen Amen אמן, ex hoc versiculo, אדני מלך נאמן, id est, Dominus rex fidelis. Quandoque extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc versiculo, לא כן האשעים, hoc est, non sic impij, sed trāspositis literis. Sic in finalibus huius versiculi, לי מה שמו מה, id est, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton. In his omnibus, litera ponitur pro dictione, & litera extrahitur ex dictione, vel à capite, vel à fine, vel vbilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahūtur illa septuaginta duo Dei nomina ex illis tribus versiculis, qui habētur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus, ויסע ויבא ויט, primo & vltimo versiculis à dextra ad sinistram conscriptis: sed medio conuersim à sinistra ad dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoque extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיה ex Iisma ישמה, & Michaël מיכאל, ex מאלכי Malachi. Quandoque autem per alphabetariam commutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירופ vocant

vocant, ſicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur
nomina מצפצ Mazpaz, קוזו Kuzu: nonnunquam etiam per
numeri æqualitatem nomina commutantur, vt Metattron
מטטרון pro Sadai שדי, vtrunque enim facit tercentum, de-
cem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai יאי æquipollet
nomini El אל per numeri æqualitatem, vtrunque enim facit
triginta & vnum. Atque hæc ſunt arcana abſcondita, de qui-
bus difficillimum eſt adferre iudicium, & completam trade-
re ſcientiam: nec vlla in alia lingua, quàm in Hebraica in-
telligi & doceri poſſunt. Verùm cùm diuina nomina (vt
ait Plato in Cratylo) habita ſunt à Barbaris, qui habuerunt
à Deo, ſine quo nullatenus quis capere poteſt veros ſermo-
nes, veraque nomina, quibus Deus nuncupatur, ideo de
ipſis alia dicere non poſſumus, niſi quæ à Deo ſunt nobis ſua
benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotentiæ ſa-
cramenta atque vehicula, non ab hominibus, non etiam ab
angelis, ſed ab ipſo ſummo Deo, certo modo, pro ſuorum
characterum immobili numero & figura, ſempiterna ſtabi-
litate inſtituta, diuinitatiſque harmoniam ſpirantia, diuina-
que aſſiſtentia conſecrata: quare illa timent ſuperi, tremunt
inferi, colunt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reue-
retur creatura, omnis veneratur religio: quorum religioſa
obſeruatio, deuotaque cum timore & tremore inuocatio,
virtutem nobis magnam præſtant, deificantque vnionem, at-
que etiam ſupra naturam mirabilium operum effectuum-
que potentiam. Ideoque nullis quidem illa vlla vnquam ra-
tione fas eſt permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in ſuiſ-
ipſis characteribus incorruptè ſeruanda: & Zoroaſtes etiam
vetat barbara & antiqua verba mutari. nam vt inquit Plato
in Cratylo: Omnia diuina verba ſiue nomina, vel à diis pri-
mùm, vel ab antiquitate, cuius initium haud facilè ſcitur, vel
à Barbaris prodita ſunt. Iamblichus quoque ſimiliter præ-
cipit, ea non eſſe ex ſua lingua in aliam transferenda. non
enim eandem, inquit, mentem ſeruant nomina in aliam lin-
guam interpretata. Hęc itaq; diuina nomina, ſunt aptiſſimum
atq; efficaciſſimum medium hominis cum diis conciliandi
atq; vniendi, ſicut legitur in Exodo: In omni loco, in quo me-
moria fuerit nominis mei, veniam ad te, & benedicam tibi. In
Numerorum volumine ait Dominus: Ponant nomen meum
ſuper filios Iſraël, & ego benedicam eis. Idcirco diuinus Pla-
to in Cratylo & Philæbo, diuina nomina venerari iubet plus
quàm delubra, ſtatuaſq; diuinas: quia expreſſior Dei imago
atque virtus ſit in officio mentis, præſertim afflatæ diuinitùs,
quàm in manuum operibus reſeruata. Verba itaq; ſacra non
iam ex

iam ex se ipsis, quatenus verba sunt, vim habent in magicis, sed ex occulta vi numinum, per illa operãte in animis eorũ, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta Dei virtus per ea tanquam per vehicula in eos transmittuntur, qui habent aures audiẽdi purgatos per fidem, & purgatissimos mores & per inuocationes diuinorum, facti sunt habitaculum Dei, & capaces horum diuinorum influxuũ. Quicunq; igitur diuinis his verbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, ritè vtitur, mirifica multa & impetrabit, & efficiet: quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit placidos parientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ cæteris obseruarunt, qui verbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarunt, tam animi quàm corporis morbos, verbis quibusdam mirificè curantes. Sic etiam legimus Orpheum, cùm esset vnus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam verbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium quibusdam verbis secretò prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse. & alijs à quibusdam verbis manes Achillis euocasse narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis vrbib. duo templa Deæ, quam Persicam vocabant, sacra, quorũ in vtroq; cum res diuina peragẽda esset, vir magus ligna sicca super aram imponens, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam verba ex libro, quem manu tenebat, pronunciabat, quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flãmam videbantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta Medicinæ, quod si scribatur hoc nomen Abracadabra, videlicet diminuendo literam post literam iuxta ordinẽ regressionis, ab vltima vsq; ad primam, sicut hic ostenditur, quicũq; æger Hemitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam, & à collo suspensam gestauerit, valere illi contra aduersam valetudinem morbumq; paulatim declinando transire.

Sed

a | b | r | a | c | a | d | a | b | r | a
a | b | r | a | c | a | d | a | b | r
a | b | r | a | c | a | d | a | b
a | b | r | a | c | a | d | a
a | b | r | a | c | a | d
a | b | r | a | c | a
a | b | r | a | c
a | b | r | a
a | b | r
a | b
a

Sed multò efficacius contra omnes hominum aduerſas valetudines, & quaſcunque alias moleſtias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, ſacrum ſignaculum, cuius anteriore latere ſunt quatuor quadrata Dei nomina, ſibi in quadrato ſic ſubalternata vt à ſummo in imum pariter alia quatuor ſacratiſſima nomina, ſiue diuinitatis ſigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continetur inſcripta, à tergo autem inſcribitur nomen ſeptiliterum Araritha : & circumſcribitur illi ſua interpretatio, hoc eſt, verſiculus, à quo extractum eſt: quemadmodum hîc depictum vides,

PARS ANTERIOR.

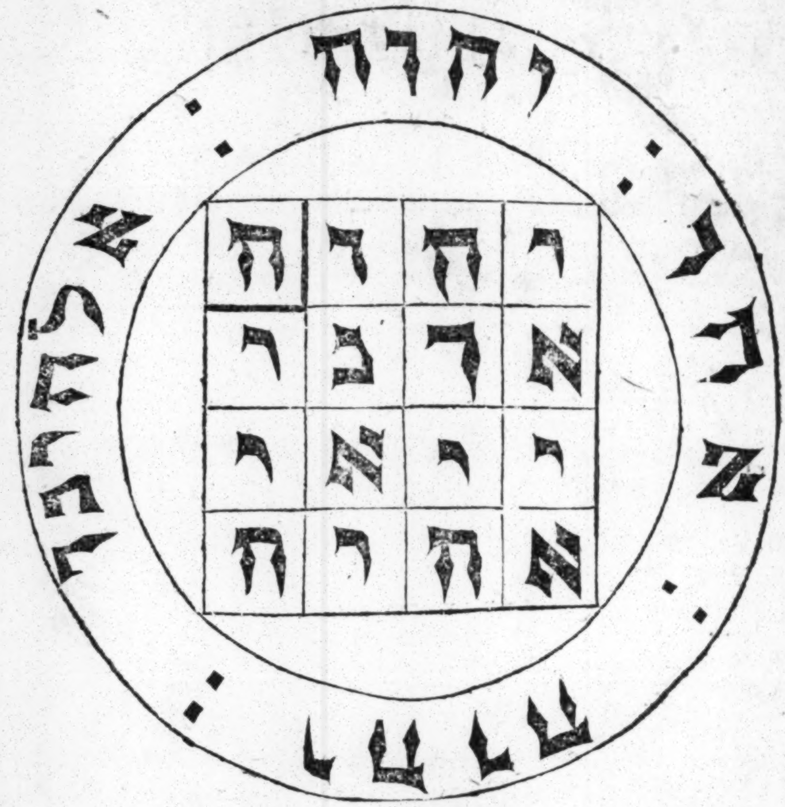

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hæc omnia fieri in auro puriſſimo: aut in virginea membrana, tanquam ſincera, munda & immaculata, etiam in cauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei, vel incenſi, & aqua ſacrata: atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad Deum altiſſimum mēte eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant; ac præſtare poſſint virtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum, atq; hominum, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupra dictum eſt, inſcribunt hos characteres ab vno latere בוווז & hos a tergo צמרכז, qui ſunt capita & fines primorum quinq; verſuū Geneſeos, & totius mundanæ creationis ſymbolum: eaq; ligatura aiunt hominem, modò firmiſſimè ſperet in Deum vniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum immunem.

IN PARTE ANTERIORE. A TERGO.

IN PARTE ANTERIORE	A TERGO
. . . . . צמרכה	. . . . . בווז

Neq; verò diffidat quiſpiam, mireturve verba ſacra, quibus Deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum poſſe: ſiquidem experimento compertum eſt, vt ait Rab Coſta Ben luca, plures alias res non phyſicas, poſſe quāplurimum: ſicuti experientia comprobatum eſt, digitum abortiui à mulieris collo ſuſpenſum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hæſerit. Præterea in verbis quibuſdam ſacris & nominibus diuinis, vim eſſe magnam atq; diuinam, quæ ſit virtus operatiua mirabilis effectus, Zoroaſtes, Orpheus, Iāblichus, Syneſius, & Alchindus & quiq; ſplendidiſſimi philoſophorum teſtātur, & Artephius magus atq; philoſophus, de virtutibus verborum atq; characterum ſingularem librum conſcripſit. Origenes ſplendiſſimis quibuſq; philoſophis non inferior, adſerit contra Celſum, in quibuſdam diuinis verbis mirandam latere virtutem. Et in libro Iudicum ait Dominus : Nomen meum quod eſt pele פלא quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, ſiue efficiens mirabilia. Verum autem Dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum eſt, ſed ipſi ſoli Deo : nec antè publicabitur (vt teſtantur Sacræ literæ) quàm diſpoſitio Dei fuerit impleta. Habet tamen præterea

Deus

Deus inter angelos alia vocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen Dei est apud nos (vt inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cũ participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton: quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore Deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est Dei, & fortassis etiam angelorum. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam vocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur valde parum apud nos. Cætera autem illorum nomina, omnia ab officijs & operibus illorum sunt decisa, quæ non sunt tantæ efficaciæ, ideoque magi illos veris suis nominibus cient: illis videlicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora. Cap. XII.

SVmmus creator & prima causa, etsi omnia regit & disponit, curã tamen exequendi varijs ministris distribuit, beneficis & maleficis: quos in Apocalypsi, vocat Ioannes angelos fauentes, & nocentes, de quibus alibi canit propheta: Moratur angelus Domini in circuitu timentium eum, vt eripiat eos: & alibi describit immissiones per angelos malos. Quodcunq; autem per angelos tanquam per ministros exequitur Deus, idem etiam facit per cœlos et stellas, sed tanquam per instrumenta, vt hoc modo omnia cooperentur in ministerium: vt sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam, locumue, & tempus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiã angelicam illius portionis astriq; virtutem, eisdem, loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res visibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librum Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouincijs, hominibus, bestijs, animalium natiuitati & progressui, virgultis, plantis, cæterisq; rebus eam virtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multò magis opus est angelis, qui præsint operibus sanctis, virtutibus, & hominibus, vt ipsi qui semper vident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines & vnumquodque etiam minutissimum ad locum suum: tanquam

quàm membra huius mundi concinna, in quo Deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissimè disponens, inhabitat non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia, sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestem illā ciuitatem, cui à duodecim portis præsident duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum & agni. nam sicut in lege in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis nomina Apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in Ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadriliteri virtus, siquidem tetragrammus ille pater dedit illi omnia. Ab angelis itaq; suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine Dei & IESV, cuius virtus prima est in Deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta Dei, vsq; in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis: & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eijciēt, & quę sequuntur: vt vltra necessarium non sit quadriliterum nomē cuius tota virtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (vt inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando IESVM polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in virtute illius possumus miracula: sed oportet illud inuocare in Spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, vt adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maximè cognitione præuia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodiè nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimento comprobatum est, nullū malum dæmonem, nullam inferorum virtutem ex his quæ vexant aut obsident homines, posse huic nomini resistere, quin velint nolint genu flectant, & obediant: quando nomē IESV debita pronunciatione illis propo nitur venerandum: nec solum nomen, sed etiam illius signaculum crucem pa- *Psal. 90.*

S vent

uent:nec solum terrestrium, cœlestium, infernorum genua flectuntur,sed etiam insensibilia ipsum reuerentur,& ad nutum eius contremiscunt omnia,quando ex fideli corde,ore veridico,nomen IESVS pronunciatur& crucis salutiferum signum manus imprimunt innocentes. Neq; verò in vacuū dixit Christus discipulis:in nomine meo dæmonia eijcient & quæ sequuntur:nisi virtus quædam esset in nomine illo expressa super dæmones et infirmos, serpentes & venena, & linguas,& huiusmodi:quæ virtus cum insit nomini illi, tum à virtute Dei instituentis,tum è virtute illius qui hoc nomine exprimitur,et à vi insita ipsi verbo.Hinc est,quòd cum omnis creatura timet,& reueretur nomē illius,qui fecit eam, nonnunquam etiam mali et immundi homines, modò credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt,& alia quædam magna operantur.

Mar.16. *Nominis IESV virtus vnde sit.*

De membris Dei,& de eorum in nostra membra influxu. CAP. XIII.

Membra Dei quæ. Vestimēta Dei quæ.

Legimus in varijs sanctæ scripturæ locis,varia Dei membra & ornamenta:intelliguntur autem per membra Dei vires quædam multiplices,& simplicissimè in ipso Deo permanentes,per sacra Dei nomina inter se distinctæ: vestimēta autem Dei & ornatus,sunt tanquam viæ quædam seu relationes,siue emanationes vel canales,per quas sese diffundit:quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur virtus diuina alicuius membri, quemadmodū de hæmorrhoissa clamauit Iesus:Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire virtutem.Sunt itaq; in Deo hæc membra similia nostris:sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria,quibus si mēbra nostra ritè conformemus,tunc in eādem imaginem translati,veri efficimur filij Dei,Deoq; similes, agentes & operantes opera Dei. De membris itaq; Dei multa in Scripturis. deprompta sunt Nam de capite eius legitur in Canticis:Caput tuum sicut Chermel,& comæ capitis tui sicut purpura regis.Significat autem hic Chermel, non montē illum in maritimis Syriæ,sed vermiculum qui purpuram gignit.De oculis etiam & palpebris,et auribus,legitur in Psalmis:Oculi Domini super iustos,& aures eius in preces eorū: Oculi eius in pauperem respiciunt,& palpebræ eius interrogant filios hominum.de ore etiam, & gustu,& guttere & labijs,& dentibus,legitur apud Esaiam:Os meum non interrogastis.Et in Canticis:Guttur tuum sicut vinum optimum Dignum est vinum dilecto meo ad potandum,& cibus labijs & dentibus illius ad ruminandum.Sunt etiam & nares, quibus (vt in lege sæpè reperitur)odorat sacrificia in odorem suauitatis.Sunt humeri,brachia,manus,& digiti,de quib. legimus

Luc.8 *Cant.7. Chermel quid Oculi Dei.* *Nares Domini.*

mus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius Brachium Domini cui reuelatũ est? & regius vates canit: Manus tuæ Domine fecerunt me, & plasmauerunt me. Et, Video cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextrã & sinistram. hinc Psalmista ait: Dixit Dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in Euãgeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo di. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, vt in in libro Regũ, quòd inuenerit Deus Dauid virum secundum cor suũ. Habemus & in Euangelio pectus illud, super quo dormiens discipulus, diuina arcana concepit: & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremium ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoq; ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem. simili ratione & multiplicia Dei vestimenta & ornamenta legimus, vt apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut vestimento. Et alibi: Confessionem & decorẽ induisti. Abyssus sicut vestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictum meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam verò etiam & virgam, & baculum, & gladium, & scutum, vt apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circundabit te veritas eius. Vt in Deuteronomio legitur, Gladius gloriæ eius: & huiusmodi multò plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamẽtis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaque opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo vobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis vestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis vestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens Deus, cùm nos suas imagines sibiq; similes esse voluit, membra, artus ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum virtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundẽ sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, ꝙ si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum, expiatumq; constituat, tunc illud latentis Dei artis virtutisque, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaque sedes euadit, ita vt si circa id membrum

Dextra & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera Domini.

Hebræorum Mecubalium opinio.

brum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, vnde illud pendet, subitò exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.
Psal. 90.

De dijs gentium & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus quæ loca olim sacra fuerunt. XIV.

POsuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia & animas eorũ intelligentes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias verò subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas vocant intelligentias & dęmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodũ animæ nostræ corporib. nostris, sed vbicunq; velint esse, & simul Dei visione gaudere, & sine vllo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & vnà his mouendis inferiora facilè gubernare: iccirco eiusmodi animas deos vocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu venerabantur. Et hi sunt dij, quib. attributi sunt omnes populi, de quib. præcepit Moses in Deuteronomio inquiens: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, videas Solem, & Lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt omnes populi, qui sub vniuerso cœlo sunt: vos autẽ tulit Dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, vt haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem volumine capite decimo septimo: Solem & Lunam & astra deos vocat. Et Hæbræorum doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamum filijs concubinarum largitum esse munera, videlicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hęredem omnium quæ possederat, dicunt, filios cõcubinarum in benedictione Abrahę non esse attributos Deo tetragrammo, & summo creatori, sed alienis dijs & numinibus: Isaac autem & semen eius adsignatum ipsi omnipotenti Deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributũ alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt dijs alienis, & adorauerunt eos quos nesciebãt, & quibus non fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductum populum in terrã promissionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionum Israël, optionẽ dedit populo, vt eligerent numẽ quod colerent, inquiens: Optio vobis datur eligere hodiè quod placet, cui seruire potissimum

debeatis, vtrum dijs quibus seruierunt patres vestri in Mesopotamia, an diis Amorrheorum, quorum terram habitatis, Respondente autem populo, Seruiemus Domino tetragāmo, & ipse erit Deus noster: dixit illis Iesus: Non poteritis quia Dominus Deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerante autem populo, vt seruirent tetragrāmo, ait illis: Testes vos estis, quia ipsi elegeritis vobis Dominum vt seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio vestri, & inclinate corda vestra ad Dominum Deum Israël. Erexitq; lapidem prægrandem, dicens: lapis iste erit vobis in testimonium, ne fortè postea negare velitis, & mentiri domino Deo vestro. Erant itaq; dij quibus attributæ erant cæteræ gentes, sol & Luna, duodecim signa, cæteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: non tamen secundum quod corpora, sed quatenus eis inhæret anima, vniuersaq; militia cœli: & quam vocat Hieremias reginam cœli, hoc est virtutem qua cœlum regitur, videlicet animam mundi, de qua inquit Hieremias Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginę, cæterarumq; cœlestium animarū cultus Duliæ, illis prohibitus erat: Sed Latriæ tantum, quē qui adhibuerunt, reprobati sunt à Domino Nomina verò animarum istarum, deorumue in præcedentibus narrauimus. Verùm quibus regionibus, & populis, & vrbibus, tanquam proprij & tutelares dij adscripti fuerint: partim referunt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & pleriq; alij historici. Coluerunt itaq; singuli populi proprijs ceremonijs suos deos: Bœotii, Amphiaraum: Aphri, Mopsum: Aegiptij, Osyrim & Isidem: Aethiopes, qui Merœen habitant, Iouem & Bacchum: Arabes cum Baccho Venerem: Scythæ Mineruam: Naucratitæ, Serapim: Syrij, Atargaten: Arabes, Diapharen: Aphri, Cœlestum: Norni, Tibelænum. In Italia quoque municipali consecratione Crustumensium, deus erat Deluentinus: Narnensium, Viridianus: Aesculanorum, Aucharia: Volsinensium, Nursia: Otriculanorum, Valentia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis, cumprimis celebres fuēre. Coluerunt summa veneratione Latij, Martem: Aegyptij, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Pœni, Vranum: Latini, Faunum: Romani, Quirinum: Sabini, Sangum: Athenæ, Mineruam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lēnos, Vulcanum: Naxos, Liberum: Delphij, Apollinē, & quos canit Ouidius in Fastis:

Pallada, Cecropidæ: Minoia Creta, Dianan
Vulcanum, tellus Hypsipylea colit:

Iunonem, Spartæ: Pelopeiades Mycenæ,
Pinnigerum Fauni Menalis ora caput:
Mars: Latio venerandus erat: qui præsidet armis.

Colebant Saturnum, Charthaginenses & Leucades: Iouem, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, vbi eius erat oraculum, Epirus, Latium, Gnidus Lyciæ. Pisa Macedoniæ: Martem, Thermodontij, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythę vnicum Deum venerabantur, equum illi immolantes, eundēq; colebant Heliopolitæ. Assyrij: & sub Apollinis nomine Rhodij, & Hyperborei, & Milesij: erantq; sibi sacri Parnasus: Phaselus, Cynthus, Soractæ montes atq; Delos, Claros, Tenedos insulæ, & Mallois locus in Lesbo, & Grynæum nemus: seu oppidum: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Chyrra, Delphi, Arephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bacchi & Dionysij nomine sacrata, Thebæ & Naxos insula, Nisa vrbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: Item Parnasus & Cytheros montes Bœotiæ, in quibus alternis annis Bachanalia fiebāt: etiam Thamaritæ populi Hircanis vicinib. proprijs sactis Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrij primi omnium induxerunt, deinde Paphij in Cypro & Phœnices, & Cytheræi: quos Agæo autore, secuti sunt Atheniēses apud Lacedæmonios colebatur armata: & Delphis Venus, Epitibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Agæi maris insula, & in Memphi vrbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa vrbe, & Erice Siciliæ mōte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristotele teste) veterum deorum numen propè maioribus cæremonijs frequentioribusq; locis veneratum legitur. Mercurium Galli maximè colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hermopolitæ, Aegyptij & Mēphitæ. Lunam sub Dianæ nomine Taurica Scythæ regio colebat, & in Ephesο illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptū eius simulachrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciā culta est: colebatur etiam à Magnesijs Thessaliæ populis, & in Pisa Achaiæ vrbe, & in Tybure, & Auentino Romano mōte, & in Perga Pamphiliæ oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, vt Palladi quæ & Minerua, sacræ erant Athenæ, & Pyreus, Aracynthus montes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bœetię oppidum, & Neo vna Cycladum insula, Cereris sacra loca sunt, Eleusis Attica, Enna et Catana vrbes Siciliæ, & Aethna mōs Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula & in Imbros insula

insula Thraciæ, et Therasia insula Vulcano sacra, etiamq; Cilicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemq; tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ montes, & Reatum Vmbriæ oppidum: item Berecyntus mons, & Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenta, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus vrbs Bœotiæ, & Tenarus Laconiæ promontorium: & Trœzenij populi, & vrbs, in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dij gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, nõ alios significans, quàm cœlestia sidera, illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. CAP. XV.

ESse igitur cœlos, corporaq; cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modò poetarum, philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumque adsertio. nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expressè fatetur: similiter Origenes in suo libro de Principijs, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à Deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus, Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse aduertitur Iob. Ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt. id quod ad corporis fulgorem vtiq; referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atq; Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus vero Albertus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis. & Thomas Aquinas in libris de spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit vir doctissimus Nicolaus Cusanus cardinalis. Sed & ipse Aureolus hec strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu venerari, earundemq; suffragia auxiliaq; implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quòd vota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quòd si quis istis omnino aduersari velit, & tanquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in

in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Gulielmum Parisiensem in Summa de vniuerso vnamiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata vel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum videatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & veluti dij gentium, quisq; suis præsideat regionibus & vrbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneũ non videbitur sanè intelligentibus.

De intelligentijs & dæmonibus. ac triplici illorum genere, eorumque cognomentis varijs, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. CAP. XVI.

Intelligentia quid.

NVnc consequenter de intelligentijs, spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum dæmonumq́, natura. Dico autem dæmones hîc non illos quos diabolos vocamus, sed spiritus sic vocatos ex vocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum verò secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes vocant, atque mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, Deum vnum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; vnitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationẽ quãdam: quia semper sunt Deo pleni, diuinoq; nectare ebrij. Hi circa vnum Deum solum versantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à Deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proximè sequuntur cœlestes intelligentiæ, quos vocant dæmones mundanos, scilicet vltra diuinum cultum mundi sphæris accommodatos, vnicuique cœlorum & stellarum præsidentes, vnde eos in totidem distribuunt ordines, quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & vocabant alios Saturnios, qui præessent cœlo Saturni, & ipsi Saturno: alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis, & ipsi Ioui. similiter pro aliarum stellarum tam nomine quàm virtute varios dæmones cognominant: & quia veteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebãt motus, hinc totidem illis adinuenerũt intelligentias, siue dæmones: posuerũt quoq; in cœlo stellato dæmones, qui præessent signis, & triplicitatibus & decanis, &

Dæmones hic qui sint & quot illorũ genera.

qui-

quinarijs & gradibus et stellis, nam licet vnicuiq; orbi stellarum vnam solam intelligentem totam schola philosophorū, etiam Peripateticorum adsignet: tamen cum vnaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat vim & influxum, necesse est vt & ipsa suam habeat præsidentem intelligentiam, quæ vim cōferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dæmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci: & triginta sex, qui præessent totidem decurijs: & septuaginta duos, qui præessent totidem cœli quinarijs, & hominum linguis & gentibus: & quatuor, qui præessent triplicitatibus & elementis: & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas: & posuerunt omnibus nomina, & signacula, quos vocant characteres, & vtebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarum operationum instrumentis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, vt si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertiò ponunt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt inferiorib. disponenda, quos Origenes vocat inuisibiles quasdam virtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponenda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negocia nostra quæcunque dirigunt: sæpe etiam prælijs intersunt, clandestinisque subsidijs optatos amicis præbent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuunt, vt alij ignei, alij aquei, alij, aërei: alij terrei: quæ quidem quatuor dæmonum species iuxta quatuor cœlestium animarum vires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet viuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, vnde ad sublimiora contemplāda concurrunt. Aërei autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à sensuali vegetabiliq; quodammodo segregantes: seruiunt igitur vitæ actiuæ, quemadmodum ignei contemplatiuæ: aquei verò imaginationem sensumque sequuti, vitæ seruiunt voluptuosæ: terrei naturam sequuti, vegetali naturæ fauent. Præterea distinguunt etiam hoc dæmonum genus in Saturnios et Iouiales, iuxta stellarum cœlorumque nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Denique nulla mundi pars est propria horum dæmonum adsistentia destituta: non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maximè regnant. sunt enim vbiq;, quamuis alij alibi potissimùm operantur atq; influunt, Neq; verò ita intelligenda hæc sunt,

Dæmonum numerus et officia.

Dæmonum distintio.

quasi influxibus siderum subiecti sint: sed vt respondeant supra mundano cœlo, à quo præcipuè omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet: vnde sicut varijs stellis, sic etiam varijs locis & temporibus hi dæmones adaptantur: non quòd tempore aut loco coarctentur, quemadmodum nec corporibus quibus præsides statuuntur, sed quia sic sapiētiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atq; patrocinantur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios vocant syluestres, alios mōtanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluanij, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Hamadriades, Potamides, Hinnides, Agapetæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Fauernæ, Pareæ: Musæ, Anonides, Castalides, Heliconides, Pegasides, Mæonides, Phœbiades, Camœnæ, Charites, Genij, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superûm, alij semideos deasve. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresque sunt, vt etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Plato homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiæ nonnullæ nobis propinquiores, vt simiæ, canes, elephantes, mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur, varij generis dęmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesq;, quorum corpora gignantur & intereant: vita tamen longæuos. Aegyptiorum opinio est, Platonicorumq;, præsertim à Proclo comprobata: Plutarchus quoq; et Demetrius philosophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmant, testantur enim, ex multis sui temporis prodigijs, Pana magnum dæmonem, pluresque alios eiulasse primum, deindè etiam obijsse. Horum itaque dæmonum tertij generis, vt Platonicorum sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cœlo sunt stellæ. totidem quoque, quot stellas cœlum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones: verùm dæmonum bonorum numerum (vt tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de cētum ouibus: alij duntaxat nouem partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alij æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit, Constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum Dei. Et de numero eorum multi multa scripsere. Verum recentiores theologi secuti Magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facilè se absoluunt, dicentes: quòd bonorum an-

angelorum numerus omnem humanum captumtranſcendit, quibus contrà reſpondent innumeri ſpiritus immundi, tot exiſtentes in mundo inferiori, quot mundi ſpiritus, ſunt in mundo ſuperiori, vt adſerunt aliqui theologi, ſe ab oraculis accepiſſe: ſub his ponunt genus dæmonum ſubterraneum ſiue tenebroſum, quos vocant Platonici deſertores angelos, ſcelerum & impietatis vltores, iuxta iuſtitiæ diuinæ ſanctionem: vocantque malos dæmones & ſpiritus nequam: quia etiam vltrò plerunque lædunt atque nocent: horum etiam plures computant legiones, ipſos ſimili modo iuxta ſtellarum ac elementorum nomina ac mundi partes diſtinguentes, ponuntque ipſis reges, & principes, & præſidentes, & eorundem nomina. Ex his præſunt cæteris quatuor reges nocentiſſimi, iuxta quatuor mundi partes: ſub his alij plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones ſatæ Nocte, furiæ. Hinc Tyſiphone, Alecto, Megera, Cerberus. De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ vicinũ, imò intra ipſam terram. Nullum eſt malum, quod perpetrare non audeant. Habent omnino violentum & male ſanum morem: ideoq; vehementer repentinasq; inſidias plurimum machinantur moliunturque: ac dum agunt incurſiones, partim latere ſolent, partim verò inferre violentiam, omnibusque rebus iniquè diſcorditerque factis, admodum delectantur.

De eiſdem iuxta theologorum ſententias. CAP. XVII.

THeologi verò noſtri cum Dionyſio ſimiliter ponunt triplices angelorum diſtinctiones: harum quamlibet in tres diuidunt ordines, vt videlicet ſint tres diſtinctiones, nouem ordines: has vocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero diſtinguit. Ponunt itaque in ſuperiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Tronos, tanquam ſupercœleſtes dæmones, diuinæ prouidentiæ ordinem contemplantes: primi, in Dei bonitate: ſecundi, in eſſentia Dei tanquam forma: tertij, in ſapientia. In media hierarachia ponunt Dominationes, virtutes & Poteſtates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: ſecundi adminiſtrant cœlos, nonnunquam ad miracula facienda conſpirant: tertij arcent quæ diuinam legem perturbare poſſe videntur. Inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones miniſtri,

Angelorũ diſtinctio triplex.

ſtri, ad inferiora curanda deſcendunt, horum primi curant publica, principes & magiſtratus, prouincias & regna, ſinguli ſingula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Perſarum reſtitit mihi viginti vno diebus. Et Ieſus filius Sirach teſtatur vnicuique genti præpoſitum eſſe rectorem angelum: quod etiam indicare videtur Moſes Deuteronomij cantico, inquiens: Cùm diuideret excelſus gentes, ſtatuit eorum terminos ſecundùm numerum angelorum Dei. Secundi ſacris interſunt, diuinum cultum circa ſingulos homines dirigunt, preceſq; hominum, & ſacrificia diis offerunt. Tertij minora quæque diſponunt, ac ſinguli ſingulis cuſtodes adſunt. Suntque ex ipſis etiam qui minutiſſimis herbis, & lapillis, & omnibus inferioribus virtutem ſubminiſtrant, quibus multa cum Deo, multa cum hominibus ſunt cõmunia, ſuntq; mediantes miniſtri. Verùm Athanaſius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos Deo proximos, illumq; indeſinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro noſtra ſalute orãtes, ſeptem alios nuncupat ordines: quos communi vocabulo vocat militiam cœli. Horum primus eſt ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus eſt Danieli, inquiens: Veni, vt docerem te quæ ventura ſunt populo tuo in nouiſſimis diebus. Deinde eſt ordo Tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michaël vnus de principibus venit in adiutorium meum. Et ibidem: In tempore illo conſurget Michaël princeps magnus, qui ſtat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Poſt hunc eſt ordo procuratorius, cuius mentio eſt in libro Iob, vbi legitur: Si fuerit pro eo angelus loquens, deprecabitur Dominum, & placabilis ei erit. Et de eiſdem exponitur etiam, quod ſcriptum eſt Eccleſiaſtici decimoſexto capite, circa finem: In iudicio Dei opera eius ab initio, & ab inſtitutione hominum ipſorum diſtinxit partes illorum, & initia eorum in gentibus ſuis, ornauit in æternum opera illorum, neç eſurierunt, nec laborauerunt, & non deſtiterunt ab operibus ſuis: vnuſquiſque proximum ſuum non anguſtiabit in æternum. Sequitur ordo Miniſterialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nónne omnes ſunt adminiſtratorij ſpiritus, miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis? Poſt hos eſt ordo Auxiliaris, de quo apud Eſaiam legitur: Egreſſus eſt angelus Domini, & percuſſit in caſtris Aſſyriorum centum octogintaquinque millia. Hunc ſubſequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in ſinum Abrahæ. & ibidem docemur, vt faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant

Athanaſij de angelis opinio.

Doctrinalis ordo.

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

Miniſterialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Animarum receptiuus ordo.

piant in æterna tabernacula. Porrò eſt ordo Adſiſtentium, de quo legitur apud Zachariam: Iſti ſunt duo filij olei ſplendoris, qui adſiſtunt dominatori vniuerſæ terræ. Hebræorum autem Theologi aliter hos ordines numerant nuncupantque. nam ſupremo loco ſunt quos vocant היות הקדש, id eſt, animalia ſanctitatis, ſiue vitas: per quos Deus אהיה eſſendi munus largitur: ſuccedunt ſecundo loco Ophanim אופנים, id eſt, formæ, ſeu rotæ, per quos Deus יהוה chaos diſtinguit. Tertio loco ſunt Aralim אראלים angeli magni, fortes & robuſti, per quos tetragrammus elohim pronunciatus, ſiue tetragrammus cum he coniuncto, היהוה formam fluxæ materiæ miniſtrat. Quarto loco ſunt Haſmalim השמלים, per quos El אל Deus corporum effingit effigies. Quintus eſt ordo Seraphim שרפים, per quos Deus Elohim Gibor אלהים גיבר elemēta depromit. Sextus Malachim מלכים, id eſt, angelorum per quos Deus Eloha אלוה metalla producit. Septimus Elohim אלהים, id eſt, dij, per quos Deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit vegetabilia. Octauus Bene elohim בני אלהים, id eſt, filij deorum, per quos Deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia. Nonus, & infimus Cherubim כרובים, per quos Deus Sadai שדי genus hominum curat. Sub iſtis eſt ordo animaſticus, dictus Iſſim אישים, id eſt, heroës, viri fortes & beati, per quos Deus Adonai ארני prophetiam largitur.

Adſiſtentiū ordo.

Hebræi angelorum ordines quomodo numerent.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq́; caſu, & naturis variis. CAP. XVIII.

SVnt etiam ex Theologorum ſchola, qui malos dæmones in nouem gradus diſtribuunt, veluti ipſis nouem angelorum ordinibus aduerſantes. Horum itaque primi ſunt, qui pſeudothei, hoc eſt, falſi dij nuncupantur, qui Dei nomen vſurpantes, pro diis coli volunt, ſacrificia & adorationes expetunt, ſicut dęmon ille, qui ait ad Chriſtum: Si cadens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: oſtendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps eſt ille qui dixit: Aſcendam ſuper altitudinem nubium, & ſimilis ero altiſſimo: qui ideo vocatur Beelzebub, hoc eſt, vetuſtus Deus. Hos ſecundariò ſequuntur ſpiritus mendaciorum, cuiuſmodi fuit ille, qui egreſſus eſt ſpiritus mendax in ore Prophetarum Achab: & horum Princeps eſt ſerpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus eſt, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in Euangeliis, quæ Pythonem habebat in ventre. Hoc ergo dæmonum genus ſeſe oraculis immiſcet, & diuinationibus, & prædictionibus, hominibus illudit, quouſq; deci-

Primus dæmonum ordo.

Secundus.

Tertius, decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ & vasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non veniat anima mea. quos
Psalm.7. Psalmista vocat vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Iere-
Esai.13. mias vocat vasa iræ, Ezechiel vasa interfectionis, & interitus:
Ierem.50. & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator & apostata, de quo Paulus ait ad
2.Cor.6. Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur
Quartus. quarto vltores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, vide-
Quintus. licet faciens iudicium. Post hos quinto ordine veniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit vniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum: seducens habitantes in terra, propter signa
Sextus. quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpētes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor ventos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furēs in meridie, quem Paulus ad Ephesios vocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffiden-
Septimus tiæ. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum
Octauus. princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion, Hebraicè Abeddon, hoc est, exterminans & vastans. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est, explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est, criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei
Nonus. nostri die ac nocte. Porrò vltimum locum habent tentatores, siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt quos iccirco malos genios vocamus: & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes vnanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos vocāt. de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium inquiens:

inquiens: De diabolo quoq;, & angelis eius contrariis virtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quę autem sint, aut quomodo sint: non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quàm plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc vsque angeli ipsius nuncupantur. Hos autem Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos: sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta, vt illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri Theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solùm nostri, & Hebræorum Theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij, & Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecides Syrus casum dæmonum describit, & Ophim, hoc est, serpentem dæmoniacum, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dęmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in vallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant: alij lacus, fluuios, & æquora habitant: alij terras, terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamenta concutiunt, nec homines modò, sed & animalia vexant: alij solo risu, & illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij vltra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes, nunc sese accliuos ad Pygmæorũ paruitatem submittentes, & in varias figuras sese vertentes, homines inani terrore perturbãt: alij mendaciis student, & blasphemiis, qualẽ vnũ in 3. Reg. lib. legimus, inquientẽ, Egrediar, & ero spiritus mẽdax in ore omniũ Prophetarũ Achab. Pessimum aũt dæmonũ genus eorũ, qui obsident itinera, irruentes trãseuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorũ metum per viam illam transire iam nullus audebat. Iã verò nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones Scriptura cõmemorat: & alios nequitiæ spiritus variis vocabulis describit, quales apud Esaiã legimus, Onocentauros, ericos, pilosos, sirenes, lamias, vlulas, struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in Euangelio scorpius legitur, & mammona, & princeps huius mundi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beel-

Dæmonum varia studia.

3. Reg. 23.

Esai. 34.

Tertius, decipiat. Tertio ordine sunt vasa iniquitatis, quæ & vasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumque malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit. ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit: de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui, ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non veniat anima mea. quos
Psalm. 7. Psalmista vocat vasa mortis, Esaias vocat vasa furoris, & Iere-
Esai. 13. mias vocat vasa iræ, Ezechiel vasa interfectionis, & interitus:
Ierem. 50. & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo, siue inobediens, præuaricator & apostata, de quo Paulus ait ad
2. Cor. 6. Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur
Quartus. quarto vltores scelerum, & princeps eorum Asmodeus, videlicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine veniunt præ-
Quintus. stigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis, & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euam seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit vniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum: seducens habitantes in terra, propter signa
Sextus. quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpẽtes aërem, pestilentias, & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor ventos à quatuor angulis terræ: & princeps eorum dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furẽs in meridie, quem Paulus ad Ephesios vocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffiden-
Septimus tiæ. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & vastationum: quorum
Octauus. princeps in Apocalypsi vocatus est Græcè Apollion, Hebraicè Abeddon, hoc est, exterminans & vastans. Octauo loco stant criminatores, siue exploratores, quorum princeps Astaroth, hoc est, explorator: Græcè dictus diabolus, hoc est, criminator, vel calumniator, qui in Apocalypsi vocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei
Nonus. nostri die ac nocte. Porrò vltimum locum habent tentatores, siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt quos iccirco malos genios vocamus: & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes vnanimiter astruunt, in hoc inferiori mundo vagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos vocãt. de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatione verbi, ad Ianuarium inquiens:

inquiens:De diabolo quoq;, & angelis eius contrariis virtutibus ecclesiastica prædicatio docuit,quoniam sint quidem hæc:quę autem sint,aut quomodo sint:non satis clarè disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio,quòd angelus fuerit iste diabolus,& apostata effectus, quàm plurimos angelorum secum declinare persuaserit, qui & nunc vsque angeli ipsius nuncupàntur. Hos autem Græcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos:sed quòd ab condito æuo rerum dispensatio ea sit ratione instituta,vt illis animarum peccatricum carnificina delegata sit. Cæteri Theologi dicunt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorum casum non solùm nostri, & Hebræorum Theologi docent, sed etiam Assyrij, Arabes, Aegyptij,& Græci suis dogmatibus confirmant. Pherecides Syrus casum dæmonum describit,& Ophim,hoc est,serpentem dæmoniacum,caput fuisse rebellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore,Empedoclem eiusmodi dęmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoque dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in vallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant:alij lacus,fluuios,& æquora habitant:alij terras,terrestria territant, & qui puteos, & metalla effodiunt, inuadunt:hiatus terræ prouocant,montium fundamenta concutiunt,nec homines modò, sed & animalia vexant:alij solo risu ,& illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alij vltra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes,nunc sese acclinos ad Pygmæorũ paruitatem submittentes, & in varias figuras sese vertentes,homines inani terrore perturbãt:alij mendaciis student,&blasphemiis,qualẽ vnũ in 3.Reg.lib.legimus,inquientẽ, Egrediar,& ero spiritus mẽdax in ore omniũ Prophetarũ Achab. Pessimum aũt dæmonũ genus eorũ,qui obsident itinera,irruentes trãseuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus:tales legimus apud Matthæum,ob quorũ metum per viam illam transire iam nullus audebat.Iã verò nocturnos,& diurnos,& meridianos dæmones Scriptura cõmemorat: & alios nequitiæ spiritus variis vocabulis describit,quales apud Esaiã legimus, Onocentauros, ericos, pilosos,sirenes,lamias,vlulas,struthiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos,leones, dracones:& in Euangelio scorpius legitur, &mammona, & princeps huius mundi,& rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beel-

Dæmonum varia studia.

3.Reg.23.

Esai.34.

Beelzebub, quem Scriptura prauitatis principem appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra versatur, perniciosissimus ille dæmon: vnde etiam quæ in illis tribus elemẽtis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his versibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ variant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ, aeris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab Dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, vt hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem venerunt, ad Dei visionem postliminiò redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tuncq; genua Deo curuanda omnium cœlestium, terrestrium, & infernorum, vt sit Deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenæus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquam ausum dicere blasphemiam aduersus Deum, priusquam aduenisset in terras Dominus, eò quòd nondum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosque ex lapsis dæmonibus, qui futuram suam salutem sperent, plerique opinantur ex Pauli eremitæ historia, ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis venerata: ex Brandini legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas, vel hoc argumento adserunt, quòd in Euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis, quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam Psalmus septuagesimus primus secundùm nostram supputationem, secundùm supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus: vbi nos legimus, Coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam veritatem legitur, Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est, aërei spiritus eum adorabunt, vt Cabalistæ adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus vitæ tuæ. & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant: quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones an saluãdi.

De

De corporibus dæmonum. CAP. XIX.

DE corporibus dæmonum magna est recentiorum Theologorum cum philosophis dissensio. nam Thomas adfirmat, angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuantur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aërea atque ignea dicuntur animalia: quia corporum aëreorum natura vigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendum aptius, quàm ad patiendum. Idem astruere videtur, angelos omnes ab initio creationis sua corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aëris crassioris qualitatē, vt etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, nō dæmonibus modò, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues, & aëreos atque puros. Consentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora, siquidem in libro de dæmone Socratis: Genus aliud angustius (ait) dæmonum, qui semper à corporeis compedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verùm Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: non idem tamen angelicum, & dæmonum corpus. nam illud omnis expers materiæ: dæmonicum verò quodammodo materiale, sicut vmbratum corpora, & subiectum passioni, vt etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuos cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licèt spiritale corpus sit, maximè tamen sensibile est, & tactum patitur: & licèt resectum, coit rursum recreatque, sicut aër & aqua, interim tamen maximè dolet: hinc timent aciem ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergilium Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Super quo dicit Seruius, voluisse Aeneam habere ensem cōsecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus vnum quod igne tantùm constat, sed visum non patitur, quos igneos, & cœlestes dæmones Orpheus vocat: alterum ignis aërisq; mixtione contemperatum, vnde æthérei, & aërei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, vnde dicuntur aquei, qui quandoque visu percipiuntur: quibus si aliquid *Varia dæmonicorum corporum genera.*

terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nuncupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temerè visibilia, nisi diuinitùs speciem suam offerant: filis adeò texta sunt splendidis, & vsq; adeò tenuibus, vt radios omnes nostri visus raritate transmittant, & splendore reuerberent, & subtilitate frustrentur: de quibus Chalcidius ait: Aetherei aëreiq; dæmones, quia corpora eorum neq; tantum ignis habent vt sint perspicua, neq; tantum terræ, vt soliditas eorum tactui renitatur, totaque eorum compago ex ætheris serenitate, & aëris liquore connexa, indissolubilem coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neq; ita incommodi, nec inuisibiles semper interdũ conspicui, in diuersas conuertuntur figuras: exanguium quoque simulacrorum vmbraticas formas induunt, obæsi corporis illuuiem trahentes: habentq; nimiam cum sylua (quam malignam animam veteres vocabant) communionem, atq; ex vicinia terræ & aquæ, etiam terrenis voluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorum numero fuisse Melusinam fortè non absurda est cõiectio: nullus tamen (quod Marcus arbitratur) dæmonum, alius mas cẽsendus, alius fœmina, cùm hoc sexuum discrimen ad composita pertineat, dæmonum verò corpora simplicia sint: neq; tamẽ vnumquodq; dæmonum genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas sese in omne id deformare, quod illorũ cõcipit imaginatio: subterranei autẽ tenebrosi dæmones, quia eorum phantasticum crassi & inagilis corporis angustiis concluditur, eam nequit efficere diuersitatem figurarum, quam cæteri. Aquei autem, & qui humidam superficiem terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimùm adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: qui verò inaquosa & arida incolunt, corporibus aridioribus sese mares exhibent, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribus, Faunos, Syluanos, & incubos: de quibus Augustinus multos tradit experientia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribus, earumq; appetiisse, & peregisse concubitum: & quosdam dæmones, quos Galli Dusios nuncupant, assiduè tentare libidinem.

In dæmonibus nullus sexus.

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. CAP. XX.

EST Theologorum communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, vt deos pariter oderint, & homines: ic-

nes:icc irco diuina prouidētia dæmones nobis puriores præfecit propinquos,quibus nos tanquam paſtoribus ſeu rectoribus commendauit:vt nos quotidie adiuuent,dæmoneſque malos arceant,cōpeſcant,& religent, ne noceant nobis quātum vellent:quemadmodū legitur in Tobia, quòd apprehēdit Raphaël dęmoniū nomine Aſmodeus,& relegauit ipſum in deſerto ſuperioris Aegypti.De his ait Heſiodus: Ter decē mille ſunt ſuper terra viuentes paſcēte immortales Iouis cuſtodes mortalium hominum, qui vtiq; obſeruent iuſtitias,& miſeranda facta:aërem induti,vbiq; euntes ſuper terram:nullus enim principum, nullus magnatū incolumis perſiſteret, non vlla mulier incorrupta remaneret, nullus hominum in hac ignorantiæ valle ad conſtitutum ſibi à Deo finem perueniret,ſi boni dæmones nobis pro cuſtodia non adſiſterēt: vel ſi mali dęmones malis hominum voluntatibus ſatisfacere permitterentur. Sicut igitur ex bonis dæmonibus vnicuique proprius deputatus eſt cuſtos, corroborans ſpiritum hominis ad bonum:ita ex malis aliquis demittitur hoſtis, præſidēs carni,& pruritui eius, pugnatq; pro nobis bonus cuſtos pro ſpiritu,aduerſus hoſtem atq; carnem:homo autem inter hos concertantes medius,& relictus in manu conſilij ſui,cui vult, victoriam præſtat: non poſſumus ergo angelos accuſare,ſi gentes illis creditas ad veri Dei cognitionem, ad veram pietatem,&religionem non deducāt,& in errores,& peruerſum cultum labi ſinant:ſed illis imputandum eſt,qui ſponte ſua à recto calle declinârunt,adhęrentes ſpiritibus erroris,victoriā dantes diabolo.in manu enim hominis eſt cui velit adhęrere, & quē velit vincere: à quo ſi ſemel ſuperatus hoſtis dæmon eſt,eius ſeruus effectus eſt, victuſq; aliū vltrà impugnare nequit:ſicut veſpa amiſſo aculeo.Cui ſentētiæ adſtipulatur etiā Origenes in libro Periarchon,concludens,quòd ſancti repugnantes aduerſus malos dæmones,&vincentes,eorū minuūt exercitum,nc vltrà fas ſit illi qui ab aliquo ſuperatus eſt, alterum deinceps moleſtare. Sicut igitur vnicuiq; homini datus eſt ſpiritus bonus, ita etiam datus eſt ſpiritus diabolicus malus,quorum vterq; vnionem quærit cum ſpiritu noſtro,& illum ad ſe trahere nititur,& illi commiſceri, ceu vinum cum aqua:bonus quidē per bona opera ipſi conformia,nos in angelos vniendo tranſmutat,ſicut de Ioanne Baptiſta ſcriptum eſt in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam.de qua tranſmutatione & vnione ſcriptum eſt. Qui adhæret Deo,vnus ſpiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos ſibi conformes & vnitos reddere ſtudet,ſicut de Iuda ait Chriſtus: Nónne ego vos elegi duodecim,

Gentium malitia angelis non imputāda.

Malach. 3.

Ioan. 16.

decim,& vnus ex vobis diabolus est?& hoc est quod ait Hermes, quando dæmon in humanam influit animam,semina propriæ notionis inspergit:vnde anima talis,seminibus conspersa,furore prægnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia. bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam,extollit eam ad sapientiæ lumen: malus verò dæmon in prauam trāsfusus animam,incitat eam in furta,in homicidia,in libidines,& quæcunq; malorum dæmonū sunt officia.Boni dæmones(vt inquit Iamblichus)animas perfectissimè purgant:exhibent insuper alij nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem,virtutem animo,menti securitatem,quod in nobis est letiferum delent,calorē fouent,efficacioremq́; reddunt ad vitam, & harmonia intelligibili mēti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes,vel vnus solus,inter se contendunt Theologi:nos plures putamus,dicēte Propheta: Angelis suis mandauit de te,vt custodiant te in omnibus viis tuis. quod teste Hieronymo,nō solùm in Christo,sed in quocunq; homine locum habet.Omnes itaq; homines diuersorum spirituum ministerio regūtur:ducunturq́; ad quemcunq; gradum virtutum,meritorum & dignitatis,qui se illis dignos præstiterūt:qui verò indignos hi à malis dæmonibus, simulatq́; à bonis spiritibus, deponūtur & detruduntur vsq; ad extremum miseriæ gradum,prout eorum exquirunt mala merita : quicunq, autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferūtur.nam angeli eorum curam habentes,illos euehunt,aliosq́; illis subiiciunt vi quadam occulta : quam etsi neuter illorum percipit, sentit tamen subditus iugum quoddam præsidentiæ,à quo facilè se absoluere nequit. imò timet & reueretur vim illam,quam superioribus superiores influunt, & terrore quodam inferiores in præsidentiæ timorem inducunt. Hoc sensisse videtur Homerus,vbi ait,Musas Ioue genitas,regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos venerabiles & augustos. Sic legimus M.Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpè vnà ludere solitos: verùm cùm semper Augustus victor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse:Quid tibi,ô Antoni,cum adolescente isto?Fuge illum,& vita, nam etsi tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es,etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti: tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus,& tua fortuna illius subblanditur: ni procul fugeris,rota ad illum defectura videtur. Nónne princeps homo est cæteris hominibus similis? quomodo eum timerent

Psal. 90.

Augusti genius M. Antonij genio præstãtior.

merent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, vt ipsum tanquam principem reuereantur: quare nitendum nobis est, vt expurgati rectè agendo, sublimiaq; sequendo, etiam tempora, & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorum gradu committamur, qui de nobis curam gerentes, aliis meritò præferamur.

De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda.

CAP. XXI.

SIcut vnaquæque regio in cœlestibus certam stellam, cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam præsidentem atq; tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus, siue dæmonibus, qui omnes communi vocabulo dicti sunt filij Elohim sabaoth, בני אלהים צבאות, hoc est, filij Dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem, populiq; subactionem deliberat Altissimus in istis inferioribus, tunc non secùs, atq; hęc in terris ventura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit Dominus exercituum super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra. de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiam apud Danielē legimus, videlicet de principe regni Persarum, de principe Gręcorum, de principe populi Israël, eorundemque adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse videtur Homerus, vbi cecinit: *Dan. 10.*

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cùm sæua alterni ruerent in prælia diui.
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.
Latonam telis volucer Cyllenius vrget.

Veruntamen cùm in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atq; dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris vigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atq; ex hoc prouenit atq; consequitur, vt nobis loca & prouincias mutantibus, varij sese offerant sequanturq; rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores: vbi videlicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrârint regionē siue prouin- *Genius ad loci mutationem mutatur.*

uinciam, longè ibi fortunatiores reddentur: quia potētiores commodioresque ibi suos habituri sunt duces, siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiā pręter opinionem, & suarum virium mensum, ad felices exitus perducuntur. Hinc est quòd loci, & regionis, & temporis electio, vbi quis se ad sui genij naturam & instinctum exercitet, habitet & frequentet, ad vitæ felicitatem plurimùm conducat. Conducit etiam nonnunquam nominis mutatio. nam cùm proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tāquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, vt mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc Scriptura sacra non sine causa introducit Deum, dum benedicturus esset Abrahamo, & Iacob, eorum nomina immutasse, & vocasse hunc Abrahamum, illum Israëlem. Naturam autem genij vniuscuiusq; hominis antiqui sapientes ex sideribus, & influxu eorum, eorundemque aspectibus, qui in genesi cuiusque versantur, cognoscere docet: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis, vt difficillimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit. Maternos verò, vel inde, vel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: vel ex eo cuius domiciliū ingressura est luna post illud, quod nascēte homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alij autem, & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alij bonum genium ab vndecima domo, quam icc irco bonum dæmonem vocant: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaq; cùm laboriosa, & occultissima sit inquisitio, multò facilius ex nobis ipsis genij nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis, & sinistris affectibus, amotisq; impedimentis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genij suadelæ sunt, qui vnicuiq; datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens, & persuadens, quò nos illius sidus inclinat.

Nominis mutatio nonnunquā conducit.

Genij natura vnde dignosci possit.

Triplicem vniuscuiusq; hominis custodem esse, & à quibus singuli procedant. CAP. XXII.

TRiplex vnicuiq; homini dæmon bonus est proprius custos: vnus quidem sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmō quidem sacer hic iuxta Aegyptiorum doctrinam non ab

Sacer dæmon.

non ab astris, neque à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside, Deo, descendenti animæ rationali adsignatur, vniuersalis, supra naturam. Hic vitam animæ dirigit, cogitationesque bonas menti semper exhibet, assiduè agens in nobis illuminando, quamuis non semper animaduertimus: sed quando purgati sumus atq; tranquillè viuimus tunc à nobis percipitur, tũc quasi nobiscum loquitur, suamque nobis communicat vocem, anteà silentio præsens, studetque assiduè ad sacram nos adducere perfectionem. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiosè colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mirè nos ab eo iuuari, tum somniis, tum signis, mala auertendo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pythagorici Iouem precari consueuerunt, vt vel ipse à malis abduceret, vel à quo dæmonum id possit præstari monstraret. Dæmon autem geniturae, qui & genius dicitur, hic à mundi dispositione siderumque circuitibus qui in generatione versantur, descendit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensuram, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hunc ducem, quàm vicissim etiã ab illo optari in tutelam: hic exequutor vitæ, atq; custos, eã corpori conciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentem cœlestia deputârũt. Quicunq; igitur genium fortunatum acceperint, reddũtur in eorum operibus virtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon verò professionis, hic datur à sideribus, quibus talis professio vel secta, quam homo aliquis pro fessus fuerit, subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione vti cœperit, atq; sibi mores induerit, latenter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiuè curãt hominem, qui alium & alium sibi indies cõparat professionis custodem, prout conscendit de virtute in virtutem. Quando itaq; professio cum natura nostra cõsentit, similis nobis atq; cum genio concors adest professionis dæmon, vitaq; magis efficitur trãquilla, felix atq; prospera: quando vero professionẽ genio subimus dissimilẽ vel contrariã, vita nobis redditur laboriosa & discordantibus patronis perturbata. Sic euenit vt proficiat aliquis in aliqua scientia, aut arte, aut ministerio, exiguo tempore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustrà laborat: & licèt nulla scientia, nulla ars, nulla virtus sit contemnen-

Genituræ dæmon genius.

Professionis dæmon.

temnenda, tamen vt prosperè viuas, feliciterq; agas, in primis cognosce genium tuum bonum, & naturam tuam et quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atq; horum omnium distributor Deus, qui distribuit singulis vt vult, horũ exordia sequaris, hæc profitearis: in ea virtute versare, ad quam te summus distributor eleuat atq; conducit, qui Abrahamum iustitia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Mosem mansuetudine et miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & victoria, Solomonem scientia, & præconio, Petrũ fide, Ioannẽ charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenã cõtẽplatione, Marthã ministerio excellere fecit. Itaq; in qua virtute facili' te ꝓficere senties, ad eius apicem conscendere cures, vt in vno præstes qui in omnibus non potes, in cæteris tamen quantum vales proficere ne contemnas: quòd si concordes habueris naturę & professionis custodes, geminũ naturæ & professionis senties profectum & augmentum: si verò dispares fuerint, sequere meliorem, nam melius aliquãdo fomentum percipies egregiæ professionis, quàm natiuitatis.

De lingua angelorum eorumq; cum inter se, tum nobiscum collocutionibus. CAP. XXIII.

Angelorũ sermo qui.

Angelorũ sermo nobis occultus.

DVbitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo vocali aut lingua, cùm inter se, tum ad nos vtantur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominum loquar et angelorum. Sed quis sit iste eorum sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio versatur. Putant enim pleriq;, si aliquo idiomate vtantur, ipsum esse Hebręum, quia hoc omnium fuit primum, emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortam in Babylone confusionẽ linguarũ, in quo data est à Deo patre lex, & à Christo filio prædicatũ Euangelium, & per Spiritum sanctum data in Prophetis tot oracula: & cum omnes linguę passæ sint, et continuo patiãtur varias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quod cum dęmones et intelligentię singulæ, singularum gentium cum quibus habitãt, sermonem exerceãt: scientibus tamen Hebræorum sermonem, nunquam in alio idiomate, sed in illo solo loquũtur. Quomodo aũt angeli loquũtur occultũ nobis est sicut & ipsi: nobis aũt vt loquamur lingua necessaria est cũ cęteris instrumẽtis, quæ sunt fauces palatũ, labia, dẽtes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, et pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Verũ si quis ꝓcul alteri loquatur, vehemẽtiori clamore indiget

get: sic propinquus in audientis aurem susurrat: & si posset cum audiente strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret, sed sine strepitu audienti, velut imago oculo aut speculo illaberetur. Sic animæ à corpore egressæ, sic angeli, sic dæmones loquuntur, & quod homo facit sensibili voce, ipsi faciunt imprimendo sermonis conceptū, in his quibus loquuntur, meliori modo, quàm si per audibilē vocem exprimeretur. Sic dicunt Platonici Socratem suum dęmonem sensu quidem percepisse, sed nō corporis huius, sed sensu ætherei corporis in hoc delitescētis: qua item ratione ab prophetis videri audiriq; solitos angelos credit. Auicenna illud instrumentum, qualiscunq; ea virtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissimè tamen etiam sensibilem vocē emittunt, vt in ascensione domini clamantes, Viri Galilæi, quid statis spectantes in cœlum. Et in vetere lege cum multis patribus sensibili voce loquuti sunt: sed hoc non nisi in adsumptis corporibus. Verùm quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; videant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonum corpus magna parte vbiq; & vndiq; sensibile natura, ita quod absq; medio tāgit, videt, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamen ea ratione, qua nos discretis organis sentiunt, sed fortè veluti spongię aquam, sic toto corpore sua sensibilia quæq; hauriūt, aut alio modo nobis ignoto neq; enim cuncta quæ videmus animantia, sensorijs eisdem sunt communita. nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione ignoramus. *Act.1.*

De nominibus spirituum, eorumq; varia impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.

CAP. XXIV.

SPirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt vocabula: eorum autem propria & vera nomina, quemadmodum astrorum, soli Deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina vocat: quorum nulla à nobis nisi diuina reuelatione, cognosci possunt, atq; admodum pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verùm Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit Deus cuncta quæ fecerat ad Adam, vt nominaret illa, & quomodocunq; vocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorum Mecubales, vnà cum Magis

esse in potestate hominis & spiritib. nomina imponere, sed illius duntaxat, qui iam ad hanc virtutē diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia verò nequit vlla humana voce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ virtutem exprimere pòssit, iccirco ab operib. nomina spiritibus plurimum imponuntur, significantia certum aliquod officiū siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia dijs deuota, efficaciam virtutēq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentē in charta virginea nomen & signaculum spiritus cuiusdam in hora Lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquam, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, idq; coruo datum, quo post immurmuratum carmē dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribiliaq; tonitrua consecuta sunt: neq; tamē erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quàm officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorū istorū nomina, Raziel Gabriel, Michael, Raphael, Haniel: quæ sonant, visio Dei, virtus Dei, fortitudo Dei, medicina Dei, gloria Dei. Simili modo in malorum dæmonum officijs leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atq; signis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camael: Soli, Raphael: Veneri, Haniel: Mercurio, Michael: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstant ante faciem Dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe Lunæ est. Hi enim (vt dicunt secretiores theologi) omnia regunt vicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis quibus præsunt, tradūt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius idcirco vocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tāquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentijs, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulò diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes, quòd Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamael: Soli, Michael: Veneri, Anael: Mercurio, Raphael: Lunæ, Gabriel: & horum vnusquisq; mundū gu-

Homo spiritib. imponere potest.

Vnde spiritib. nomina imponūtur.

gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor, et mensibus quaternis: et incipit regimen ab intelligentia Saturni, postquam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis Mercurij, Martis, Lunæ, Solis: reuerriturq; deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis verò duodecim præsunt Arieti, Malchidael: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanael: Aquario, Gambiel: Piscibus. Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi: de prioribus in fronte inquiens, Et à septem spiribus, qui in conspectu throni Dei sunt, quos reperi, præsidere etiam planetis. In calce autem voluminis vbi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus viginti octo angeli qui dominantur in viginti octo mansionibus Lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardesiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kiriel, Bethnael, Geliel, Requiel, Abrinael, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiam quatuor angelorum principes qui præfecti sunt super quatuor ventos & super quatuor partes mundi, quorum Michael præfectus est super ventum orientalem: Raphael, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Nariel qui ab alis Vriel dicitur super australem. Adsignantur etiam elementis: aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; auttem horum spirituum grandis princeps est, & habens potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & ventis: & vnusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus. Eadem ratione in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potentissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex Orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex Occidentis: Egyn, rex Septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius vocant Samael, Azazel, Azael, Mahazael: sub quibus plures alij dominantur principes legio-

Abbatis Tritemij tractatus.

Angeli duodecim signis præsidentes.

Apocal, 1.

Apocal. 21.

Angeli mansionũ Lunæ

Ventorum quatuor angeli totidẽ.

Elemẽtorũ angeli.

legionum, & præsides: innumeri quoque priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum vetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines vocant : alij Alastores appellant, qui hominibus malefici, Stygis aquam manibus haurientes, in terras spargunt: ex quo calamitates, pestes, & fames consequuntur: hiq; fuisse perhibentur Acteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterùm qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora, exactè noscere cupit, illa in Rabi Simonis, Templorum volumine requirat, ac eiusdem libro Luminum, atque in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Templorum Rabi Ismaelis, atque in omnibus ferè commentarijs libri Formationis de istis copiosè scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum Mecubales sacra angelorum nomina è Sacris scripturis eliciant, atq; de septua ginta duobus angelis, qui ferunt nomen Dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Cap. XXV.

SVnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multò validiora, quæ ex Sacris scripturis secundum artem, quam de istis tradunt Hebræorum Mecubales, extrahuntur, sicut etiam quædam nomina Dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quòd vbicunque in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen ritè colligi potest : vbicunque verò in Sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium, quod illi nomini subiacet, perpende. Vbicunq; ergo de Spiritus alicuius, boni, vel ministerio vel opere Scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen, siue boni, siue mali, extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, vt ex bonis bonorum, ex malis malorum spirituum accipiamus nomina, nec albo nigrum, nec diem nocti, nec lucem tenebris confundamus. quod ex istis versiculis veluti exemplo elucescit:

Sint tanquam puluis ante faciem venti, & angelus Domini propellens eos.

Sint viæ illorum tenebræ & lubricum, & angelus Domini persequens eos.

יהיה כמוץ לפני רוח ומלאך יהרה דחה
יהי דרכם השר יהלקלקו הומלאך יהוהרדפם

Psalmo 35. apud Hebræos, apud nos 34. è quibus angelorum illo-

illorum nomina extrahuntur, מידאל Midael & מיראל Mirael de ordine Militantium. Sic ex versiculo, Constitues super eũ impium, & Satan stet à dextris eius. Psalmo 109. apud Hebręos, apud Latinos autem 108.
הפקד עליו רשע ושטן יעמד ימיני extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי, quod dæmonem machinatorẽ designat. Est certus textus in Exodo, tribus versiculis contentus, quorum quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: primus Vaiisa ויסע, secundus, Vaiabo ויבא: tertius, Vaiet ויט: qui vnam in lineam extensi, videlicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius verò conuerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistram, tunc singulæ tres literæ sibi subaternatæ constituunt vnum nomen, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras vocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El אל, vel Iah יה, producunt septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomen Dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te, obserues eum. est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinarijs cœlestibus, totidemque nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidemq; Christi discipulis: & nomina eorũ secundum extractionem quam faciunt Cabalistæ, patent in hac sequenti tabella, secundum vnum modum quẽ dicimus Sunt autem & alij plures modi ex eisdem versiculis fabricandi Schemhamphoras, vt cùm omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hę tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

Tabulæ hic inserendæ numero VIII, hac nota signatæ, * *

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium. CAP. XXVI.

TRadiderunt veteres Magi artem inueniendi nomen spiritus ad quemcunque desideratum effectum, ex cœli dispositione illud eliciens, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricãda imagine vel annulo, seu, alio quouis opere, sub certa constellatione peragendo, spiritum illius operis rectorem inuenire si velis. Erecta cœli figura proijce literas suo numero & ordine à gradu ascendentis, secundum suc-

successionem signorum per singulos gradus complendo totũ cœli circulum: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarum pręsidio vteris, iuxta earundem stellarum numerum, atq; fortitudines in numerum & ordinem extrà notatis, nomen spiritus constituunt, boni scilicet: si verò ab initio gradus occidentis contra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de genere malorum. Eo artificio nonnulli Hebræorum & Chaldæorum magistri, naturam & nomen genij cuiusq; hominis perquirendũ docent, vt videlicet cognito gradu ascẽdentis alicuius natiuitatis, coæquatisque cęteris cœli cardinibus, tunc qui planetarum in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quem Arabes Almutez vocant, ipse prior notetur inter cæteros: & iuxta eum secũdo loco, qui sibi in numero dignitatum fuerit proximus; & ita per ordinem reliquos eorum, qui aliquam in prædictis cardinibus obtinent dignitatem: hoc ordine habito, scias verum eorum locum & gradum in cœlo, incipiensq; à gradu ascẽdentis per singulos gradus secũdum ordinem signorum proijcere viginti duas Hebræorum literas: tũc quæ literæ ceciderint in prædictarum stellarum loca, notatæ & dispositæ iuxta ordinem superius in stellis inuentum, & ritè secundum Hebraicæ linguæ rationem combinatæ, genij nomen constituunt, cui iuxta morẽ, aliquod diuinæ omnipotentiæ monosyllabũ nomen, puta El vel Iah subiũgitur. Quod si proiectio literarum fiat ab angulo occidentis, & contra successionem signorum, & literæ, quæ ceciderint in Nadir (hoc est, punctum oppositum) supradictarum stellarum, quo diximus ordine coniungantur, nomen constituent genij mali. Verùm Chaldæi alia via procedunt, non enim accipiunt Almutez cardinum, sed Almutez vndecimæ domus, faciuntque per omnia, vt dictum est. Malum autem genium requirunt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quam malum dæmonem vocant, proijciẽtes à gradu occidentis contra signorum progressum. Sunt etiam Arabes plerique, & nonnulli Hebræi, qui ex quinque hylegiorum locis nomen genij requirunt, & facientes proiectionem semper ab initio Arietis, & literis inuentis iuxta hylegiorum ordinem apud Astrologos cognitum in ordinem redactis, coniunctisque, nomen constituunt genij boni: mali autem genij nomen eliciunt ex locis hylegijs oppositis, facta proiectione ab vltimo gradu Piscium, contra signorum ordinem. Alij verò non loca hylegiorum, sed loca Almutez super quinque hylegijs accipiunt, facientes proiectionem ab horoscopo, sicut in prioribus dictum est. Atque hæc nomina ita secundum proportionatos numeros side-

sidereo calculo distributa, iugatis, alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principijs necesse est confiteri plus posse in opere magico, quàm nomina significatiua, dum attonitus in illorum ęnigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinũ aliquod subesse firmiter credens, verba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerẽter sonat in gloriam numinis, cum spirituali pietatis affectu captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione cabalistarum. CAP. XXVII.

EST adhuc aliud huiusmodi nominum artificium, quod calculatorium vocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cum nomine aliquo sacro, siue diuino, siue angelico in columna literaria descendenti, accipiendo illas literas, quas in angulis communibus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinem redactis, spiritus nomen constituitur boni de natura illius stellæ vel signi, ub quibus fueris ingressus: quòd si fueris ingressus in columna ascendente, sumendo angulos communes supra stellas & signa in infima linea signata, nomen constituitur spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue cœlo ministrantium, tam bonorum quàm malorum, quæ secundum hunc modum in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediendo cum vno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodẽ elicere potes tam boni quàm mali. Principium tamen huius calculationis dependet ex nominibus Dei: omnis enim vox virtutem habet in magia, in quantum à Dei voce dependet, indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicum nomen procedere debere ab aliquo nomine Dei primario: ideoque angeli dicuntur ferre nomen Dei, iuxtà illud quod scriptum est. Quia est nomen meum in illo. Itaq; vt bonorum angelorum nomina à malorum nominibus discernantur, solet illis sæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen subnecti, vt *El*, vel On,, vel Iah, vel Iod, & cum illo simul pronunciari: & quoniam Iah nomen est beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: nomen verò El, quod vim & virtutem importat, iccirco non modò bonis, sed quãdoq; etiam malis spiritibus adijcitur, neq; enim etiam mali spiritus absq; Dei virtute aut subsistere, aut aliquid agere possunt. Cæterum sciẽdum est, quoniã sumendi sunt anguli cõmunes eiusdẽ stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quemadmodũ sunt nomina geniorũ, & ea de quibus

in

in capitulo præcedenti dictum est, quę ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarum harmoniam componuntur: cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella vel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeò extendunt, vt arbitrentur etiam si cum nomine stellæ, vel officij, vel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, dæmon eliciatur & bonus & malus ad illud officium vel effectum deseruiens. Simili ratione cum nomine proprio personæ cuiusvis ingredientes, geniorum nomina sese extrahere posse confidunt, sub illa stella quę tali personæ videbitur præesse, prout ex Physiognomia, vel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerit illum esse vel Martium, vel Saturnium, vel Solarem, vel de alterius stellæ natura. Et licèt huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam vel modicam vim habeant: tamen huiusmodi extracta nomina et ab illis deriuata, maximæ sunt efficaciæ, quemadmodum radij solares in speculo cauo collecti, fortissimè quidem vrunt, sole tamen ipso vix modicè calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorum, nouenariorū, & duodenariorū. De hoc calculatorio artificio scripsit quondam Alphonsus Cyprius, & nescio quis alius illud etiam Latinis characteribus accommodauit: verùm quoniam vniuscuiusque linguæ literæ, quòd in primo libro ostendimus, suo numero, ordine, & figura cœlestem, diuinamq; originem habent, facilè concessero, hanc de nominibus spirituum calculationem, non modò per Hebræas literas, sed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Gręcas, Latinas, etquascūq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationē præsidentiū ritè fabricatis. Sed hîc à plerisq; obijcitur, euenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunę homines, non rarò ob nominis identitatem eundem, eiusdemve nominis genium sortiri. Sciendum igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus posse secerni, eundemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sæpe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarū spiritus possunt vno nomine, ac vno eodemque signaculo siue charactere notari, respectu tamen diuerso. nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet: sic eadem nomina, eademq; signacula, nunc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini æquiparantur. Denique ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligentijs separatis, facit vt nunc illum, nunc alium spiri-

tum,

HI SVNT SEPTVAGINTA DVO ANGELI DEFERENTIS NO

Schemhamphoras, quorum nomina eliciuntur ex versu 19. 20. & 21. cap. 14. lib. Exodi, hac dispositione.

ויסע מלא׳ האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם:

ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה:

ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים:

כ	ל	ה	ה	מ	י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	ס	ע
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ה	ל
י	ו	מ	י	ה	ל	ע	ו	ד	י	ת	א	ה	ש	ם
אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	ה
Cali- El.	Leav- jah.	Makã jah.	Hari- El.	Mebah El.	Iejaz- El.	Haha jah.	Lavi- jah.	Alad jah.	Hazi- El.	Cahet- El.	Acha- jah.	Letah- El.	Mahas- jah.	Ele ja
ס	כ	ל	י	ו	ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	ס	י
נ	ו	ה	ח	ש	כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	
ד	ק	ח	ו	ר	ב	ם	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	
אל	יה	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	ל
Manad- El.	Chavak jah.	Lehah- jah.	Iehu- jah.	Vasar- jah.	Lecab El.	Oma- El.	Resi- El.	Seeh- jah.	Ierath- El.	Haa- jah.	Nitha- jah.	Habvi- jah.	Melah- El.	Ie
נ	נ	ע	ה	ד	ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	
י	נ	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	
ת	א	מ	ש	י	ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	
אל	אל	יה	יה	אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	
Nitha- El.	Nana El.	Imam- jah.	Habas- Iehu-	Dani- El.	Vehu El.	Miha- El.	Asal- jah.	Ari- El.	Saal- jah.	Ieiah- jah.	Veval- jah.	Mica- El.	Hahah- El.	Ie
מ	ה	י	ד	ח	א	מ	ד	מ	ע	י	ו	מ	ה	
ו	י	ב	א	ב	י	נ	ם	ח	נ	ח	מ	צ	ר	
מ	י	מ	ה	ו	ע	ק	ב	י	ו	ה	ב	ר	ה	
יה	אל	יה	אל	יה	אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	
Mum- jah.	Hajai El.	Iabam- jah.	Roeh- El.	Habu- jah.	Eja. El.	Menik- El.	Damab- jah.	Mehi- El.	Aaav- El.	Iahh- El.	Vmab- El.	Mizra El.	Harah- El.	

in capitulo præceder
bus iuxta diuersarum
cum his enim quotie
munis sumendus est
Sunt præterea qui ista
tur etiam si cum nom
ius desiderati fiat ingr
lus ad illud officium v
cum nomine propric
rum nomina sese extr
tali personæ videbitu
ex animi passionibus
fortuna cognouerit il
vel Solarem, vel de alt
nomina primaria, ex f
habeant: tamen huius
ta, maximæ sunt effica
speculo cauo collect
ipso vix modicè calen
bulis sub stellis & sign
logos ordo decanoru
hoc calculatorio artif
prius, & nescio quis a
accommodauit: verù
ræ, quòd in primo libr
figura cœlestem, diuir
sero, hanc de nominib
dò per Hebræas litera
Aegyptias, Græcas, Lat
ex illis ad imitationē p
risq; obijcitur, euenire
fortunæ homines, non
eiusdemve nominis g
absurdum putari, eun
posse secerni, eundem
cut diuersi homines e
tiam diuersorum offici
nomine, ac vno eoder
respectu tamen diuer
nunc diaboli typum te
cula, nunc alioui malor
angelorum ordini æqu
intentio ardens, per c
telligentijs separatis, fa

** I.

GINTA DVO ANGELI DEFERENTES NOMEN DEI phoras, quorum nomina eliciuntur ex versu 19. 20. & 21. capit. 14. lib. Exodi, hac dispositione.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפ 1.
ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב 2.
ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים 3.

י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	ם	ע	ס	י	ו
ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה
ל	ע	ו	ד	י	ת	א	ה	ש	ם	ט	י	ו
אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה
Iejaz-El.	Haha-jah.	Lavi-jah.	Alad jah.	Hazi-El.	Cahet-El.	Acha-jah.	Lelah-El.	Mahas-jah.	Elem-jah.	Sita El.	Ieli-El.	Vehu-jah.
ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	ם	י	נ	פ	ל
כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ב	ם	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ו
אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה
Lecab El.	Oma-El.	Reji-El.	Seeh-jah.	Ierath-El.	Haa-jah.	Nitha-jah.	Hahvi-jah.	Melah-El.	Ieji-El.	Nelcha-El.	Pahal-jah.	Levu-jah.
ו	ם	ע	ע	ס	י	ו	ם	ה	י	ר	ח	א
ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	ם	י
אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל
Vehu El.	Miha-El.	Asal-jah.	Ari-El.	Saal-jah.	Ielah-jah.	Veval-jah.	Mica-El.	Hahah-El.	Iejaz-El.	Reha-El.	Haam-jah.	Ani El.
א	ם	ד	ם	ע	י	ו	ם	ח	י	נ	פ	ם
י	נ	ם	ח	נ	ה	ם	צ	ר	י	ם	ו	ב
ע	ק	ב	י	ו	ה	ב	ר	ח	ל	ם	י	ה
אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה
Eja-El.	Menik-El.	Damab-jah.	Mehi-El.	Anav-El.	Iahh-El.	Vmab-El.	Mizra El.	Harah-El.	Iejali-El.	Nemā-jah.	Poji-El.	Mebah-jah.

in capitulo præceden
bus iuxta diuersarum
cum his enim quotie
munis sumendus est
Sunt præterea qui ista
tur etiam si cum nom
ius desiderati fiat ingr
lus ad illud officium v
cum nomine proprio
rum nomina sese extr
tali personæ videbitu
ex animi passionibus
fortuna cognouerit il
vel Solarem, vel de alt
nomina primaria, ex s
habeant: tamen huius
ta, maximæ sunt effica
speculo cauo collecti
ipso vix modicè calent
bulis sub stellis & sign
logos ordo decanoru
hoc calculatorio artifi
prius, & nescio quis a
accommodauit: verùr
ræ, quòd in primo libr
figura cœlestem, diuin
sero, hanc de nominib
dò per Hebræas litera
Aegyptias, Grecas, Lat
ex illis ad imitationē p
risq; obijcitur, euenire
fortunę homines, non
eiusdemve nominis ge
absurdum putari, eun
posse secerni, eundem
cut diuersi homines ec
tiam diuersorum offici
nomine, ac vno eoden
respectu tamen diuers
nunc diaboli typum ter
cula, nunc alicui malor
angelorum ordini æqu
intentio ardens, per q
telligentijs separatis, fa

GINTA DVO ANGELI DEFERENTES NOMEN DEI

phoras, quorum nomina eliciuntur ex versu 19. 20. & 21. capit. 14. lib. Exodi, hac dispositione.

ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מ 1.
ויבא בין בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב 2.
ויט משה את ידו על הים ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים 3.

י	ה	ל	א	ה	כ	א	ל	מ	ע	ס	י	ו
ז	ה	א	ל	ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה
ל	ע	ו	ד	י	ת	א	ה	ש	מ	ט	י	ו
אל	יה	יה	יה	אל	אל	יה	אל	יה	יה	אל	אל	יה
Iejaz-El.	Haba-jah.	Lavi-jah.	Alad-jah.	Hazi-El.	Cahet-El.	Acha-jah.	Lelah-El.	Mahas-jah.	Elem-jah.	Sita-El.	Ieli-El.	Vehu-jah.
ל	א	ר	ש	י	ה	נ	ח	מ	י	נ	פ	ל
כ	ו	י	א	ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ב	מ	י	ה	ת	א	ה	ו	ה	י	כ	ל	ו
אל	אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	יה	יה
Lecab El.	Oma-El.	Reji-El.	Seeh-jah.	Ierath-El.	Haa-jah.	Nitha-jah.	Habvi-jah.	Melah-El.	Ieji-El.	Nelcha-El.	Pahal jah.	Levu-jah.
ו	מ	ע	ע	ס	י	ו	מ	ה	י	ר	ח	א
ה	י	ש	ר	א	ל	ו	י	ה	י	ח	ע	נ
ו	ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	ז	ע	מ	י
אל	אל	יה	אל	יה	יה	יה	אל	אל	אל	אל	יה	אל
Vehu El.	Miha-El.	Asal-jah.	Ari-El.	Saal-jah.	Ielah-jah.	Veval-jah.	Mica-El.	Hahah-El.	Iejaz-El.	Reha-El.	Haam-jah.	Ani El.
א	מ	ד	מ	ע	י	ו	מ	ח	י	נ	פ	מ
י	נ	מ	ח	נ	ח	מ	צ	ר	י	מ	ו	ב
ע	ק	ב	י	ו	ח	ב	ר	ח	ל	מ	י	ה
אל	אל	יה	אל	אל	אל	אל	אל	אל	אל	יה	אל	יה
Eja-El.	Menik-El.	Damab-jah.	Mehi-El.	Anav-El.	Iahh-El.	Vmab-El.	Mizra El.	Harah-El.	Iejali-El.	Nemā-jah.	Poji-El.	Mebah-jah.

BVLA COMMVTATIO-num recta.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	

** II.

TABULA COMMUTATIONUM recta.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	

ת	
א	
ב	
ג	
ד	
ה	
ו	ה
ז	ו
ח	ז
ט	ח
י	ט
כ	י
ל	כ
מ	ל
נ	מ
ס	נ
ע	ס
פ	ע
צ	פ
ק	צ
ר	ק
ש	ר

**
II.

TABVLA COMMVTATIO-num recta.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	מ	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	פ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

** III.

TABVLA COMMVTATIONUM AUERSA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ם	ל	ם	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ר	ה	ו	ז
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א

ALIA TABVLA AVERSA
dicta irrationalis.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ת	א	ל	ש
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ש	ת	א	ב	מ	ר
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	נ	ס	ע	פ	צ	ר	ש	ת	א	ב	מ	ג	ק
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	נ	צ
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	ס	ע	צ	ק	ר	ש	ת	א	כ	נ	ה	נ	ת	פ
ז	ח	ט	י	כ	ל	נ	ס	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ו	ה	ס	ע
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ו	ז	ע	ה	ס
ט	י	כ	ל	מ	ס	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ז	ה	ו	ע	נ
י	כ	ל	נ	ס	ע	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ז	ח	ט	פ	ו	ס
כ	מ	נ	ס	ע	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ח	ט	י	ז	פ	ל
ל	נ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ח	ט	י	מ	צ	ז	כ
מ	ס	ע	פ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ט	כ	ל	נ	ח	צ	י
נ	ע	פ	צ	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	י	כ	ל	מ	ס	ק	ח	ט
ס	פ	צ	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	י	ק	ל	מ	נ	ע	ט	כ	ח
ע	צ	ק	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ח	ט	כ	ל	מ	נ	ס	פ	י	ר	ז
פ	ק	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ז	ח	ט	כ	ל	מ	נ	ר	ע	צ	ס	י	ו
צ	ר	ת	א	ב	ג	ד	ו	ז	ח	ט	י	ל	מ	נ	ס	ע	פ	כ	ש	ק	ה
ק	ת	א	ב	ג	ד	ו	ז	ח	ש	י	מ	נ	ס	ע	פ	צ	כ	ר	ל	ט	ד
ר	א	ב	מ	ד	נ	ה	ע	ו	פ	ז	צ	ח	ק	ט	י	ס	ש	ל	כ	ת	נ
ש	ל	מ	ג	נ	ד	ס	ה	ע	ו	פ	ז	צ	ח	כ	ר	י	ק	ט	ת	א	נ
ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א

TABVLA COMBINA-tionum Ziruph.

אל	בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כמ
אב	גת	דש	הר	זק	וצ	חפ	טע	יס	כנ	לם
אג	דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	כם
אד	בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מם
אה	בד	ות	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	ננ
או	בה	גד	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אז	בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס
אח	בז	גו	דה	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
אט	בח	גז	דו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
אי	בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אכ	בי	גט	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
אל	בכ	גי	דט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
אם	בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	וצ
אנ	בם	גל	דכ	הי	וט	זח	סת	עש	פר	צק
אס	בנ	גם	דל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
אע	בס	גנ	דם	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
אפ	בע	גס	דנ	הם	ול	זכ	חי	טת	קש	צר
אצ	בפ	גע	דס	הנ	ום	זל	חכ	טי	קת	רש
אק	בצ	גפ	דע	הס	ונ	זם	חל	טכ	רת	יש
אר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חם	טל	יכ	שת
אש	בר	גק	דצ	הפ	וע	זס	חנ	טם	יל	כת
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	וע	חס	טנ	ים	כל

ALIA TABVLA ZYRVPH.

Quæ dicitur rationalis.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	ל
אנ	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	נ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נ
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	ס
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	ע
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סמ	עק	פ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צ
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	ק
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פג	צב	קת	ר
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	ש
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	ת
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	ב
אג	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	נ
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	נו	ד
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	נח	דז	ה
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	ני	דט	הח	ו
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	דכ	הי	וט	ז
אק	רצ	שפ	תע	בס	ננ	דמ	הל	וכ	זי	ח
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	ט
אש	תר	בק	נצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	י
את	בש	נר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כ
אב	גד	הו	זח	טי	כל	פנ	סע	פצ	קר	ש

** V.

TABVLA COMBINA tionum Ziruph.

בת	גש	דר	הק	וצ	זפ	חע	טס	ינ	כמ
גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	לם
דת	הש	ור	זק	חצ	טפ	יע	כס	לנ	כם
בג	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
בד	ות	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	ננ
בה	גד	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
בו	גה	חת	טש	יר	כק	לצ	מפ	נע	דס
בז	גו	דה	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
בח	גז	דו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
בט	גח	דז	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
בי	גט	דח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
בכ	גי	דט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
בל	גכ	די	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ
במ	גל	דכ	הי	וט	זח	סת	עש	פר	צק
בנ	גמ	דל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
בע	גס	דנ	המ	ול	זכ	חי	טת	קש	צר
בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי	קת	רש
בצ	גפ	דע	הס	ונ	זמ	חל	טכ	רת	יש
בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ	שת
בר	גק	דצ	הפ	וע	זס	חנ	טמ	יל	כת
בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל

** VI.

ALIA TABVLA ZYRVPH.

Quæ dicitur rationalis.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	לם
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טנ	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	סם	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סנ	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פנ	צב	קת	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קנ	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג
אנ	סם	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	נד
אס	ענ	פם	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	נו	דה
אע	פס	צנ	קם	רל	שכ	תי	בט	נת	דז	הו
אפ	צע	קס	רנ	שם	תל	בכ	ני	דט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תנ	בם	נל	דכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	ננ	דם	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ום	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	נצ	דפ	הע	וס	זנ	חם	טל	יכ
את	בש	נר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ים	כל
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר	שת

** VII.

TABVLA TRANSPOSITIO-
num numeralium.

					א
				אא	ב
				אב	ג
			בב	אג	ד
			בג	אד	ה
		גג	בד	אה	ו
		גד	בה	או	ז
	דד	גה	בו	אז	ח
	דה	גו	בז	אח	ט
הה	דו	גז	בח	אט	י

					י
				יי	כ
				יכ	ל
			ככ	יל	מ
			כל	ים	נ
		לל	כם	ין	ס
		לם	כן	יס	ע
	ממ	לן	כס	יע	פ
	מן	לס	כע	יפ	צ
נן	מס	לע	כפ	יצ	ק

				ק
			קק	ר
			קר	ש
		רר	קש	ת
		רש	קת	ך
	שש	רת	קך	ם
	שת	רך	קם	ן
תת	שך	רם	קן	ף
תך	שם	רן	קף	ץ
תם	שן	רף	קץ	א

ALTERA TRANSPOSITIonum numeralium Tabula.

וה	זד	חג	טב	יא
וו	זה	חד	טג	יב
	זו	חה	טד	יג
	זז	חו	טה	יד
		חז	טו	יה
		חח	טז	יו
			טח	יז
			טט	יח
				יט

סנ	עמ	פל	צכ	קי
סס	ענ	פמ	צל	קכ
	עס	פנ	צמ	קל
	עע	פס	צנ	קמ
		פע	צס	קנ
		פפ	צע	קס
			צפ	קע
			צצ	קפ
				קצ

תך	שף	רץ
תף	שץ	
תץ		

5	10	10	10	10
ה	דו	גז	בח	אט
50	100	100	100	100
נ	מס	לע	כפ	יצ
500	1000	1000	1000	1000
ך	תם	שן	רף	קץ

TABVLA CALCVLATIONIS nominum Spirituum Bonorum & Malorum, sub septem Planetarum præsidio militantium.

ל	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	*Linea Bonorũ.*	ם
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א	
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב	
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג	
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד	
צ	ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה	
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו	
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז	
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח	
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט	
מ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	י	
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ	
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל	
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ	
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ	
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס	
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	פ	
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ	
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק	
ג	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	ר	
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש	
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת	
י	♄	♃	♂	☉	♀	☿	☽		ה

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

ABVLA CALCVLATIONIS NOMINV

Spirituum Bonorum & Malorum, ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	*Linea Bonorū*
ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ח	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
Linea Malorū.	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

TABVLA CALCVLATIONIS nominum Spirituum Bonorum & Malorum, sub septem Planetarum præsidio militantium.

ל	☾	☿	♀	☉	♂	♃	♄	*Lineæ Bonorũ.*	ם
INGRESSVS MALORVM.									INGRESSVS BONORVM.
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א	
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב	
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג	
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד	
צ	ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה	
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו	
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז	
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח	
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט	
מ	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	י	
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ	
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל	
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ	
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	נ	
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס	
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע	
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	פ	
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ	
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק	
ג	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	ר	
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש	
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת	
•	♄	♃	♂	☉	♀	☿	☾		ה

TABVLA CALCVLATIONIS NOMINV Spirituum Bonorum & Malorum, sub duodecim signorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

ס	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	*Linea Bonorũ*
ת	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ח	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
ם *Linea Malorũ.*	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

tum, licet sub eodem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum & malorum, sub septem planetarum præsidio, atq; sub duodecim signorum ordine militantium.

Tabulæ quæ hîc inseruntur, hae nota signatæ. * *

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis, quibus præficiuntur. CAP. XXVIII.

INuenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus, similibusve rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nuncupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel vel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurij, Choahabiah vel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel vel Leuanael. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præsunt signis, ab ipsis videlicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis vocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliach, Veneriel, Mercuriel, Lunael vel Lunaiah. Quia verò (quod etiã suprà diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali vnionem quærunt cum homine, quam non rarò quodammodo etiam adsequuntur, vnde in Sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos & diabolos vocatos legimus: ita etiam nomina illorum qui singulari aliqua virtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrârũt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturque cum eisdem siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malosve significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim, Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorum pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo

Planetarũ spiritus.

Signorum spiritus.

Esd. 4.

per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est, & dicitur quasi leo Dei: nonnunquam & cacedæmonis nomen est & ciuitatis quæ inde vocata Ariopolis, vbi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in Sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astoroth, quod nomen cacodęmonis est, eratq; olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitârunt gigantes: similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrhæorum: Raphaim, vallis: & Ieramiel, regio Allophylorum. Idolorum quoq; & cacodæmonum nomina sunt, vt Remnia simulacrum idoli Damascenis Chamos, idolum Moab: Melchim, idolum Ammonitarum: Bel, idolum Babiloniorum: Adramelech, idolum Assyriorum: Dagon, idolum Allophylorum. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septem simulacra aurea, quas vocabant sanctas nymphas, quæ inuocatæ, ostenderunt Amorrhæis singulas horas opera eorum, & nomina eorum, nomina mulierum, quę fuerunt vxores septem virorum peccatorum, qui eas consecrauerunt post diluuium, videlicet Chanaam, Phut, Selath, Nembrot, Ahirion, Elath, Desuat, erantq; illis superpositi lapides preciosi sculpti & consecrati, quorum in vno virtus erat, vt cæcis lumen restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacrati erant cum lapidibus, qui similiter nō poterant igne comburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousque auferret eos angelus Domini, & sepeliret in profundo maris. Iam verò etiam scimus quia Nembroth, Chordorlaormor, Balah, Amalech, regum nomina sunt in cacodæmonum ordinem ascita. Similiter gigantes cum dęmonibus communi vocabulo Enakim ענקים dicuntur, quia non participauerunt cum imagine Dei, hoc est, non acceperunt splendorem spiritualis intellectus, sed ratio illorum multiplicauit species malas fraudum & peccatorum: ideoq; non numerantur de specie hominum (vt ait Rabbi Moyses Aegyptius) sed de specie bestiarum & dæmonum, præterquam quòd habent figuram humanam: & tales (inquit) fuerunt filij Adæ, qui præcesserūt Seth post Abel de quibus dixerunt sapientes Hebræorum Adam genuisse Tochot תוכות hoc est, diabolos. Postquam autem inuenit gratiam in oculis Domini, genuit Seth ad imaginem & similitudinem suam: hoc est, qui ad imaginē Dei adeptus est perfectionem humanam, quam qui non habet, non numeratur de specie hominum, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali damni. Est etiam (teste Porphyrio) Magorū sententia, prauas animas in naturam dæmonum conuerti ac perniciosas, sicut & illi, fieri: cui attestatur etiam illud Christi

Septem peccatores.

sti verbum de Iuda Iscariote, inquiētis: Nonne duodecim vos elegi, & vnus vestrûm diabolus est? Quos ideo dæmones aduenticios nuncupāt, quia ex humanis animis inter dæmones sint centuriati. Vnde & pessimorum hominum, & dæmonum eadem nomina sunt, siue per hæc eorum animas, siue malos genios vocemus, qui malorum hominum nomina, quasi personas aliquas induerunt. Iam verò etiam & Behemoth, & Leuiathan, beluas & dæmones significant. His itaq; exemplis, cùm bonorum, tum malorum dæmonum nomina, curiosus inquisitor facilè inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum. CAP. XXIX.

DE characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicendum est. Sunt autem characteres nihil aliud quàm ignorabiles quædam literæ & scripturæ, sacra deorum & spirituũ nomina à prophanorum vsu lectioneque custodientes: quas literas veteres hieroglyghicas siue sacras vocabant, quia solis deorum sacris deuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorum mysteria his characteribus committere, quibus prophana & turpia quæq; apud communem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, veteres Deum et diuinas virtutes celare volentes, per sensibiles figuras, et per ea quæ visibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusda figuris explicasse; vt cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ, spei & fortunæ dedicârunt: circulum, cœlo: circuli autem partes, lunæ: pyramides & obeliscos, igni atq; dijs Olympijs: cylindrum, soli & terræ: penem, generationi atque Iunoni, cui & propter muliebrem sexum, figuram triangularem. Quare hóc genus characterum aliam radicem non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illis inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & consecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos peruenerunt, pręter pauca quędam sparsim aut per fragmētā ab autoribus tradita. Ex horum itaque characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum telata:

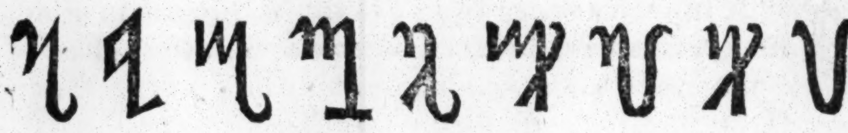

A B C D E F G H I

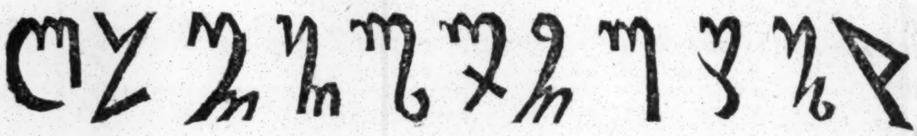

K L M N O P Q R S T V

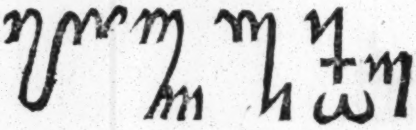

X Y Z Ω

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus. CAP. XXX.

APud Hebræos plures characterum inuenio modos, quorum vnus est antiquissimus, scriptura videlicet antiqua, qua vsi sunt Moyses & Prophetæ, cuius forma nemini temerè reuelanda est. nam quibus hodie vtuntur literis, ab Esdra institutæ sunt. Est etiam apud eos scriptura, quam vocant cœlestem, quia inter sidera collocatam & figuratam ostendunt, non secus, atque cæteri Astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam vocant scripturam Malachim vel Melachim, hoc est angelorum, siue regalem. Et est alia, quam vocant Transitus fluuij. Et horum omnium characteres & figuræ tales sunt:

Scriptura cœlestis.

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Sa[?]ech Nun Mem Lamed Caph Iod

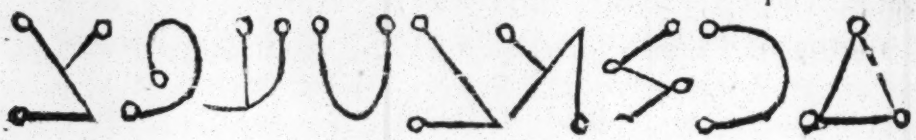

Tau Schin Res Kuff

Scri[?]

Scriptura Malachim.

Scriptura Transitus fluuij.

Eſt adhuc alius modus apud Cabaliſtas, olim magna veneratione habitus, ſed hodie tam communis effectus, vt ferè inter prophana locum ſortitus ſit. Eſt autem talis: Diuidantur viginti ſeptem Hebræorum characteres in tres claſſes, quarum quęlibet nouem contineat literas: Prima ſcilicet, אבגדהוזחט quæ ſunt ſignacula numerorum ſimplicium, rerumq; intellectualium, in nouem angelorum ordines diſtributorum ſecunda tenet יכלמנסעפצ ſignacula denariorum, rerumque cœleſtium, in nouem orbibus cœlorum: tertia verò tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinem, ſcilicet, קרשתךםןףץ ſignacula centenariorum, rerumq; inferio-

feriorum videlicet quatuor elementorum simplicium, & quinque generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium vnitatum, videlicet intellectualis, cœlestis, & elementalis. Secunda est diadum. Tertia triadum: & sic de reliquis. Formanturq; cameræ illæ ex intersectione quatuor linearum parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

גלש	בכר	איק
וסם	הנך	דמת
טצץ	חפף	זען

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

Quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium per suprà scriptum notariacon: qui si vnius puncti est, primam illius cameræ literam indicat: si duplicis, secundam: si triplicis, tertiam literam refert: vt, si characterem Michael מיכאל formare velis, is egredietur talis, quinque figuris extensus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

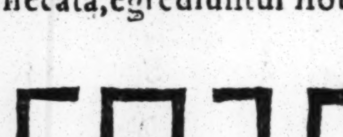

Quæ

Quæ deinceps contrahuntur in vnam, puncta tamen notariacon ſolent omitti. euadit itaq; character Michaëlis talis:

Eſt adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: vt ſi detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptiſſimus eſt, nec eſt ſcriptura aliqua, quæ tam promptè atq; eleganter ſibi connectatur, ſicut Arabica. Scire autem oportet quòd angelici ſpiritus, cùm ſint puri intellectus, & omnino incorporei, ſignaculis & characteribus, figuriſq; pingibilibus, aliiſúe humanis nutibus non compelluntur, ſed nos eorum eſſentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorum nominibus ſiue operibus, ſiue aliter pro noſtris affectibus characteres illis, figuraſque & ſignacula deuouemus & conſecramus, non quibus illos ad nos vllo modo compellere poſſimus, ſed quibus nos ad illos adſurgimus, quatenus per eiuſmodi characteres figuraſque ignorabiles, primò ſenſus noſtros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis noſtræ admiratione quadam in ipſorum religioſam inducimur venerationem, atque exinde tota mente in extaticam rapimur ad orationem, vbi tunc fide mirifica, ſpe infallaci, amore viuifico, illos in ſpiritu & veritate veris nominibus characteribuſq; inuocantes, poſtulatam ab illis adſequimur virtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum, quæ sola reuelatione recepta sunt.

CAP. XXXI.

EST aliud characterum genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum virtus est ex ipso numine reuelante. cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia, vel sunt veluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos. Eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabant, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatem edicit. nam resolutum in literas, edicit vocabulum ὑγίεια, id est, SANITAS, in quorum signorum fiducia & virtute, vterque regum insignem contra hostes victoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorē, nobile illud signaculum מכבי ab angelo accepit, in cuius virtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorum, deinde iterum triginta quinque milia hostium strauerunt est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per æqualitatem numeri memorabile symbolum: & expositio illius est מי כמוך כאלים יהוה. id est, quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales:

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens: Deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur, significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoque & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituēda essent, præcepisse: & quod circundanda absynthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo

Hecates simulacrum, & quo pacto sacra illi facienda.

suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formae, sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quaedam incendenda: quae si fierent, per somnium appareret, responderetq; haec operāti. Sed ipsius Hecates oraculum subiicimus, ita enim ait:

Quale mihi facias simulacrum, aduerte, docebo: *Oraculum Hecates.*
Syluestri cape nata loco, atq; absynthia circum
Ponito: tum totum caelato, & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunto
Haec ornamenta, atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem, ipsorumq; cruorem
Contrito pariter murum: sacra desuper inde
Verba cane: & tot vero adhibe, muresq; repone,
Quot mihi tu esse vides formas: tum sumito laurum,
Exq; eius trunco vaginam aptato: piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota: haec si facies, per somnum meq; videbis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum, daemoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse, hominibus persuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros daemones inuocātem, vnumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cōuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, verbis, characteribus eorum conditioni congruis, & quàm similimis, alias ipsam numinū siue daemonum praesentiā, optatumq; effectum nequaquam adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis praesertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni daemones, & quomodo mali daemones à nobis conuincantur. CAP. XXXII.

Efficacia religionis prę sentia dęmonum sortitur effectum. neq; enim potest in religione fieri opus vllum mirabilis alicuius efficaciae, nisi illic bonorum aliquis daemonum adsit operis rector & impletor: daemones autem boni, etsi à nobis diuersimodè alliciuntur, nullis tamen vinculis, vel vix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, vt apud Apuleium legimus, per coelestia sidera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana memphytica, & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium. Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & eiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum virtutum signa sunt, daemones nonnunquam humanis vsibus sese accommodabant: non

Daemones obtestari quomodo oporteat.

quòd necessitate quadam compulsi, sed spontè & consuetudine quadam, ac inuocantiũ precibus victi, facilius accedunt. vnde apud Porphyrium in libro Responsorum ait Hecate:

Exorata tuis veni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus cœlestia numina, terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adsistentiæ Dæmonum ratio.

Sed & diuinitatis consortium cũ mente humana efficit, quòd ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potẽtiam virtutemq; suam nobis communicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, vaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes, operantesque & agentes in nostras animas, tanquam sibi consortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo vsq; adeò, quòd anima nostra sæpè tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali verò dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorum, præsertim quando obtestator erga Deum sanctimonia pollet, verbaq; sacra, sermonemque horribilem incantet. putà coniurando potestate diuina, per veneranda supernaturalium virtutum nomina, & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria, & eiusmodi: Quę quidem coniurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinę virtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: vnde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones cõstringunt vel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quòd idola dij non sunt, dicit: quòd dæmones adiurati per Deum verum, nobis statim cedunt & fatẽtur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & vel statim exiliunt, vel gradatim euanescunt, prout fides patiẽtis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de Variis quęstionib. ait: non existere verbum terribilius, atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quàm initium sexagesimi septimi Psalmi, Exurgat Deus, & dissipẽtur inimici eius. quamprimùm enim verbo dicto, mox vlulans euanescit, & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, nominis IESV nuncupationem spectatum persæpè, cùm ex hominum animis, tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in iis vim maximã exercuisse, è quibus dæmones fuissent excussi. Sæpe etiã solis minis & cõtumeliis malos dęmones, pręsertim minores, vt lamias, incubos, & eiusmodi, vel astringimus, vel repellimus: quẽadmodum legimus apud Lucanũ de malefica illa inquiente:

——— Iam vos ego nomine vero
Eliciam, Stygiosq; canes in luce superna

Desti-

Destituam,per busta sequar,per funera custos.
Expellam tumulis,abigam vos omnibus vrnis.
Teq; deis,ad quos alio procedere vultu
Ficta soles Hecate,pallenti tabida forma
Ostendam,faciemq; Erebi mutare vetabo.

Et apud Philostratum legimus, cùm Apollonius & socij eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modò in hanc, modò in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repentè euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimùm agnoscens, grauibus,contumeliosisque verbis illud increpans, socios vt idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasiones optimum sciebat esse medicamentum. Eius dictis cùm socij paruissent, stridens phantasma, celeriter tanquam idolum refugit: adeò enim formidolosum est hoc dæmonum genus,vt etiam ficto terrore,ac falsis,impossibilibusque minis moueantur, & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse, quibus maximè dæmones cogantur. Est prætereà, quemadmodum superius dictum est,quoddam dæmonum genus, haud adeò noxium, sed & hominibus proximum,ita vt etiam passionibus afficiatur humanis, atque horum plures hominum conuersatione gaudent,libenterq; habitāt cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alij pueros, alij diuersorum animalium domesticorum vel syluestrium consortio lætantur: alij syluas & nemora incolunt: alij circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentque arboribus & cespitibus eædem, sicut Nepetæ & Agapetæ,floribus:Dodonæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaque quicunque inuocare voluerit, in locis vbi morantur, id facilè potest, alliciendo eos redolentibus fumigiis, sonis dulcioribus,in fidibus & musicis instrumentis,quæ ex certorum animalium intestinis, lignisque appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiam cantionibus, carminibus, incantamentis, ad hoc congruentibus: & quod in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenij, innocentia animi, firma credulitas, & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis vt plurimum occurrunt, constantes autem animos, & audaces, à timore alienos fugiunt,atque contremiscunt: bonis & mundis inoffensi,sed malis & impuris hominibus noxij. Huius generis

sunt

Ex hominibus lares lemures & larue fiunt.

sunt etiam lemures, & lares & laruæ, reliquæ mortuorum vmbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait. Animas hominum nõnunquam dæmones esse, & ex hominibus fieri lares si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmones vocant: lemures autem & laruas fieri, si malè meruerint, illosq; esse noxios dæmones, ex hominibus, factos, quos Græci idcirco Cacodæmones dicunt: Manes autem vocari, quando incertum est bene an malè meriti sint. Apparitionum illarum plura exempla sunt, quale illud, cuius meminit Plinius Iunior, de domo Athenodori Tharsensis philosophi. in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycij philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyanæus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis pestilitatis esse causam qui iussu suo lapidibus obrutus, visus est canis quasi mòlossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperium bonorum ligabit illos: qui verò mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennam.

De vinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminio.

Cap. XXXIII.

Vincula autem, quibus alligantur spiritus, obtestanturq; vel exterminantur, triplicia sunt: quædam eorum enim sumuntur ex mundo elementali, vt puta quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas vel aduersas, quatenus illum inuocare vel exterminare volumus, vt per flores, per herbas, per animantia, per niues, ꝑ glacies, per tartara. per ignẽ & huiusmodi. prout hæc etiã diuinis laudib. & benedictionib. & consecrationib. sæpè inseruntur, vt patet in Cantico trium puerorũ, & in Psalmo illo, Laudate Dominum de cœlis: & in consecratione & benedictione cerei, paschalis. Hoc siquidẽ vinculum operatur in spiritus virtute apprehensiua, sub ratione naturæ præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res etiã inter se sibi mutuo amori vel odio sunt. Hinc illud Procli: Sic vt leo timet gallum præcipuè album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subitò disparuit. Secundum vinculum sumitur ex mundo cœlesti, quando videlicet adiuramus per cœlum, per stellas, per horum motus, radios, lumen, gratiam, claritatem, nobilitatem, fortitudinem, influxum, mirabilia, & huiusmodi: & hoc vin-

culum

culum operatur in spiritus per modum cuiusdam admonitionis & exempli. Habet etiam nonnihil imperij, maximè in spiritus ministros, & quæ ex infimis ordinibus sunt. Tertium vinculum ipsum est ex mundo intellectuali atq; diuino, quod religione perficitur: vt puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc vinculum omnium supremum est, & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandū est, quòd sicut post vniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post vniuersalem animam particulares animæ: ita primò inuocamus per vincula superiora, & per nomina atq; virtutes, quæ regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendū etiam quoniam per hæc vincula non solū spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ: vt tempestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, vis armorum, & animalia quæq;, adsumendo illa siue per adiurationis modum deprecationis seu benedictionis: vt in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysterijs, & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto, adsumendo præterea versiculum illum nonagesimi noni Psalm: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intendimus: vt puta excommunicationis, sepulturæ, vel exequiarum, ad exterminandos morbos vel serpentes, mures vel vermiculos: quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Ordo in vinculis seruādus.

Quæ per hæc vincula ligātur.

Superstitio quantum valeat.

De ordine animastico atq; heroibus. CAP. XXXIV.

POst beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim vocant, hoc est viros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupāt & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnēdus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatem cœlo digni non censeantur, nec terreni tamen putentur propter gratiæ venerationem: cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis virtutibus, & in humanum genus beneficijs, in hac vita præcellentes: post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorum choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac vita virtutibus & beneficijs mortalibus perpetuò prouidentes: aut quia arcano superum semine procreati sunt, quos ex deorum

rũ siue dæmonũ cũ hominib. cõmixtione genitos putant: ideoq; mediã quandã naturã sortitos, vt qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius. Et sunt adhuc hodie qui commercium. & coniugalem cõmixtionem habeant cum dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannum vatem fuisse filium dæmonis, & virgine natum. Sed & Platonem sapientiæ principem opinati sunt de virginis partu, Apollinis phantasmate oppressæ, natum Et traditum est historijs, quasdam Gotthorum (quas Alrunnas vocant) & specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (vt alij aiunt) Idãthresi Gotthorũ regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Mæotides paludes migrasse: ibiq; à Faunis & Satyris cõpressas, primos Hunos progenuisse. Quin etiam auctore Psello, dæmones nunnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quædam oboriuntur. Horum itaq; heroum non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorum dæmonumq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia. quocirca illis non secus atq; dijs ipsis templa, & simulacra & aræ, & sacrificia, & vota, cæteraq; religionis mysteria nuncupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas, magicasq; virtutes ad miracula quædam peragenda habere: quod de Apollonij Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio, cæterisq; gentium heroibus apud veteres legimus, cum poëtas, tum historicos, & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris verò sanctis heroib. credimus illos pollere potestate diuina: dominantur verò omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestãtur theologi (animæ Meschiæ, ipse est Iesvs Christvs qui per diuersos sanctos suos, velut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atq; distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos varijs precibus & inuocationibus implorati iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissimè impartiuntur, multò promptius, multò etiã abundantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores: vt qui ipsi olim & homines fuère, humanosq; affectus infirmitatesque perpessi sunt, eorum nomina, & gradus & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaque infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi videlicet duodecim Christi Apostoli, qui (vt ait Euangelica veritas) sedent super

duode-

duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël: qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cęlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus preciosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem vera nomina sunt hæc: Primus שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus אלקוזי Alekuzi, quē vocamus Andream: Tertius יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quē pronunciamus Ioannem: Septimus est תמני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus vocatur מדון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעכב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus כטיפא Calepha hic est Thadæus: Vndecimus שמאן Saman, qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Mattiah, qui dicitur Matthias. Post illos sunt septuaginta duo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinariis, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recepêre, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm videmus atque confitemur.

Apostolorũ vera nomina,

De dijs mortalibus atq; terrenis. CAP. XXXV.

POst istos proximi sunt dij mortales, quos similiter & heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices vocamus: videlicet reges, & principes, & pontifices, quibus mundus iste regitur, eorumque legibus disponitur: quos idcirco tanquā deos suspicimus, colimus & veneramur, quia ipse Deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id confirmauit, vocans illos deos, quemadmodum ad Mosen dixit, inquiens: Ego te dedi deum Pharaoni, & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes. & iterum: Si furtum latuerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam dij fortes terræ vehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat. & paulò pòst: Ego dixi dij estis, & Filij excelsi omnes. Iam verò etiam de illis colendis & venerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladij ius tribuens, atque illis maledici vetans, obedientiamque illis præstandam etiam licèt discolis præcipiens. Hinc antiquitas omnis principes suos

deos

deos appellabat, & velut numina colebat: sicut testatur Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum:
Esset & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tam viuos quàm mortuos diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet principes diuinis honoribus deificare & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouincijs & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis & mari illorum, nunquam desitura nomina imponebant: tū pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos: & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus vocarūt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurij à Mercurio Trimegisto, dies Iouis à Ioue. quem morem non solum ab Aegyptijs, Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis, & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurij diem vocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino, & Thor Gotthorum, & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum Deum corū lingua nuncupat Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant Deum Martem, nuncupabant Teutanē: quo nomine Galli etiam Mercurium vocabant. Sunt itaq; reges & pontifices (modò iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu, aut verbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula manè,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur Scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra vallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spacio vnius diei, donec vlcisceretur se de inimicis suis, & obediuit Dominus voci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem & traduxerunt populum siccis pedibus. Simile fecit Alexāder Macedo traducēs exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in Scriptura sacra, quod prophetauit, eo quod esset Pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quod reges & pontifices terræ Dominus voluit dici Deos, per communicationem nominis & pote-

potestatis: certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare & adorare, & omni venerationis genere colere, atq; ipsum summum Deum in illis revereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem Dei. CAP. XXXVI.

Exuperantissimus Deus (vt Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundum videlicet atq; hominem: in quorum altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero verò delicijs frueretur: qui cum ipse sit vnus, mundum creauit vnum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incorruptibilẽ & æuiternum: cum ipse sit immensus, mundum creauit omnium maximum: cum ipse sit summa vita, mundum etiam vitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, non vlla naturæ necessitate mundum non ex præiacente materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, verbum suum quod est prima omnium rerum idea, optima sua voluntate essentialiq; amore complexus, mundum hunc extrinsecum ad exemplar mundi intrinseci, videlicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentiâ ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit Deus etiam hominem ad imaginem suam. nam sicuti imago Dei, mundus est: sic imago mundi, homo est. Hinc putant quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago Dei creatus est, sed ad imaginem, quasi imaginis imago: idcirco microcosmus dictus est, hoc est minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est dissolubile. Nam (vt inquit Hermes) cũ mundus ipse immortalis sit, impossibile est partẽ eius aliquã interire: mori igitur nomen vanum est, & quemadmodũ vacuum, nusquam est. mori igitur dicimus hominẽ, quãdo anima & corpus separantur, non quòd aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: veruntamẽ vera Dei imago verbum suum est, sapientia, vita lux & veritas per ipsum existẽs cuius imaginis, animus humanus imago est: propter quam ad imaginem Dei facti esse dicimur, non ad imaginem mũdi aut creaturarum. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec videri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: sic & humanus animus liber est, & nec cogi nec mensurari potest, tum vt Deus totũ huc mundũ, & quicquid in eo est sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atq; quod

Mercurius Trimegistus

Dei imagô mundus: mũdi homo.

Mortis nõmẽ vanũ.

soli illi cum Deo peculiare est, vt Deus mundum totũ solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic verbo Dei sigillatũ necesse fuit etiam corporeũ hominẽ ad cõsumatissimũ mundi exẽplar induere. Homo itaq; alter mundus vocatus est, & altera Dei imago: quia in seipso habet totũ quod in maiori mundo cõtinetur, vt nihil relictũ sit quod ipsum non etiam verè & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdẽ quib. in maiori mundo officijs fungãtur. Sunt in ipso elemẽta, per verissimas naturę suę proprietates: Et in ipso æthereum corpusculũ animæ vehiculum, cœlo proportione correspondẽs. Sunt in ipso plãtarũ vita vegetatiua, animaliũ sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in vnũ cõfluentium vera cõiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis vocatur homo omnis creatura. nec solum homo alter mũdus effectus ipsius partes omnes in se cõplectitur, sed etiam ipsum Deum concipit & cõtinet. Hinc Xystus Pythagoricus ait, hominis animũ esse templũ Dei: quod etiam multò lucidius expressit Paulus inquiens: Templũ Dei estis vos. idẽq; plurib. locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimũ Dei simulacrũ, quãdo homo omnia in se cõtinet, quę in Deo sunt: sed Deus per eminentiam quandam omnia cõtinet virtute sua, & simpliciter, sicut omniũ causa & principium: homini aũt dedit virtutem, vt similiter contineret omnia sed actu & cõpositione quadã velut omniũ nexus, vinculũ atq; nodus. Itaq; solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnib. symbolũ habet. & cum omnib. operationẽ, cum omnib. conuersationẽ. Symbolizat cum materia, in proprio subiecto: cum elemẽtis, in quadrifario corpore: cũ plantis, in vegetatiua virtute: cũ animalib. in sensitiua, cum cœlis in æthereo spiritu, atq; influxu partiũ superiorũ in inferiores: cũ angelis, in intellectu, & sapientia: cum Deo, in omnium cõtinentia: conseruatur cum Deo & intelligentijs, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestib. per rationem & discursum: cum inferioribus omnibus. per sensum & dominium agitq; cum omnibus. & in omnia posse habet, etiam in Deum ipsum, illum intelligendo, & amando: & sicut Deus cuncta cognoscit, sic etiã homo omnia cognoscibilia cognoscere potest, cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni vel (vt alij dicũt) ipsum verum: nec reperitur aliquid in homine, non vlla dispositio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicquã est in Deo, quod ipsum non etiam representetur in homine. Quicunq; igitur seipsũ cognouerit, cognoscet in se ipso

Homo templum Dei.

ipso omnia, cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginē factus est: cognoscet mundum, cuius simulachrū gerit: cognoscet creaturas omnes, cum quibus symbolū habet: & quid fomēti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elemētis, à cœlis, à dæmonib. ab angelis, & ab vnaquaq; re habere, & impetrare possit, & quomodo singula singulis suo loco, tempore, ordine, mēsura, proportione & harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes ferrū. Et Geber in summa Alchimiæ docet, neminem ad eius artis perfectionē peruenire posse, qui illius principia in seipso non cognouerit: quantò autem magis quisq; seipsum cognoscet, tātò maiorem vim attrahendi consequitur, tantoq; maiora & mirabiliora operatur, ad tātamq; ascendet perfectionē, quòd efficitur filius Dei, transformaturq; in eandem imaginem, quæ est Deus, & cū ipso vnitur, quod neq; angelis, neq; mundo, nec cuiquā creaturæ datum est, nisi soli homini, posse scilicet filium Dei fieri, & vniri Deo: homine autem Deo vnito, vniuntur omnia quæ in homine sunt, mens in primis, deinde spiritus & animales vires, vegetandiq; vis, & elementa vsq; ad materiam trahens secum etiā corpus, cuius forma extitit, deducēs illud in meliorem sortem, & cœlestem naturā, quousq; glorificetur in immortalitatem: & hoc quod iam diximus, est peculiare hominis donum, à quo hæc dignitas diuinę imaginis sibi propria est, & cū nulla alia creatura communis. Sunt alij autem theologi, qui tres hominis potentias, memoriam, intellectum, volūtatem diuinæ trinitatis imaginem adsignāt: & sunt qui vlterius progredientes, non tantum in tribus illis potentijs, quos vocant actus primos, sed etiam in actibus secundis hanc imaginē locant: vt sicut memoria patrē, intellectus filium, voluntas Spiritum sanctum repræsentant: sic etiā verbum ab intellectu nostro productum, & amor à voluntate manans, ipseq; intellectus habens obiectū præsens, & producens, eundem filium, spiritū atq; patrem denotant: docentq; secretiores theologi, quòd insuper singula mēbra nostra aliquid in Deo repræsentant, cuius gerant imaginem: quodq; etiam in passionibus nostris Deum repræsentamus; sed quandam per analogiam. nam in Sacris literis legimus de Deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionem, odium, ludum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de membris diuinis aliqua loquuti sumus in superiorib. quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam describit intellectum, vitam & fulgorem, quæ alibi vocat verbum, mentem & spiritum hominemq; ad imaginem Dei factum;

Hominis perfectio & dignitas.

Trinitatis mysterium agnouit. Mercurius Trismegistus.

ctum, eandem trinitatem repræsentare ait. inest enim illi mens intelligens, & verbum viuificans, & spiritus tanquam fulgor diuinus sese vndiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectens: non tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium, per quod vnitur anima cum carne & corpore, per quem corpus viuit, & operatur, & vnum membrum operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro locuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodammodo est: non tamen habet corpus crassum, tangibile & visibile sed corpus subtilissimum, & facile vnibile cum mente scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiam, si animam rationalem dicimus esse illum spiritum, & quid corporeum, siue habere, & sapere aliquid corporeitatis, dum est in corpore, & illo vtitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereum illud animæ corpusculum, ipsius vehiculum. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trimegistum similiter tria ponunt in homine, quæ vocant supremum, infimum & medium. Supremũ est illud diuinum, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum vocant, Moses in Genesi vocat ipsũ spiraculum vitarum, à Deo videlicet, vel à spiritu eius in nos spiratum. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt. Paulus Apostolus animalem hominem nuncupat. Medium est spiritus rationalis vtraq; connectens extrema, atq; ligans, videlicet animam animalem cum mente, & vtriusq; sapiens naturam extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur. differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per virtutẽ verbi Dei docet Apostolus dicẽs: viuus est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsq; ad diuisionem animæ & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunquã peccat, nũquã malo consentit, semperq; errori resistit, & ad optima hortatur: sic inferior illa portio, & animalis anima, in malo & peccato, & concupiscentia semper demergitur & trahit ad pessima. De qua ait Paulus. Video aliam legẽ in membris meis, & captiuantẽ me in lege pecati. Mens igitur suprema portio nũquã damnatur, sed puniendis socijs illæsa abit ad suam originem: spiritus verò, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & vtriq; ad libitum adhærere potest: si superiori portioni constãter adhæreat, illi tandẽ vnitur & beatificatur, donec adsumatur in Deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur

Tria in homine ponũt platonici.

Mens.

malus

malus dæmon. sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de verbo nunc videamus. Hũc Mercurius eiusdem ad immortalitatem precij existimat. Est enim sermo siue verbum, sine quo nihil factum est, nec fieri potest: quin est expressio exprimentis, & expressi, & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & verbum est: & concipientis conceptio & id quod cõcipit verbũ est: & scribentis scriptio, et id quod scribit, verbum est: & formantis formatio, & quod format, verbum est: & creantis creatio, & quod creat verbũ est: & facientis factio, & quod factum est, verbum est, et scientis scientia, & scitum, verbum est: & omne quod dici potest, non est nisi verbum & dicitur æqualitas: æquè enim se ad omnia habet, cum non sit vnum plusquam aliud omnibus æqualiter largiẽs, vt sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se, & omnia sensibilia facit: sicut lux se, & omnia visibilia facit, ideoq; verbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est verbum intrinsecum à mente generatum, scilicet suijpsius cognitio: verbum autem extrinsecum, & vocale, est illius verbi partus, & ostensio, & spiritus cum sono, & voce aliquid significante ex ore procedens: verùm omnis vox nostra, verbum atque sermo, nisi Dei voce formetur, aëri miscetur atque euanescit: spiritus autem & verbum Dei manent sensu & vita comitante. Omnis itaq; sermo noster, omnia verba, omnis spiritus, & vox nostra, nullam virtutem habent in magia nisi quatenus diuina voce formẽtur: & Aristoteles ipse in Meteoris & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse virtutem siue naturalem siue moralem, nisi per Deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum, & sanum posse plurimum in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ virtutis influentia, aliàs nequaquam. Sic & verba nostra plurima producere possunt miracula, modò formentur verbo Dei, in quibus etiam vnica nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua Domine concepimus, sicut mulieres rectè concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis authoritas traditur, Budam principem dogmatis eorum, è latere suo virginem generasse. Et Apud Machometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli vocant, occulto quodam diuinę dispẽsationis modo, sine carnali coitu nasci, quorum vita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & velut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, solus rex Messias, verbum Patris caro factum IESVS CHRISTVS hoc arcanum reuelauit,

Sermo, siue verbum.

Mentem propterea per similem sibi (vt cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis

Sermonemq; homini iam genitor dedit,
Vt dijs consimiles parturiat Deos
Sensu desuper inclito.
Felix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens.
Inter namq; Deos connumerandus est.
Nec dijs est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul:
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impijs:
Dant præclara pijs præmia, sic Dei
Complent imperium patris.
Hi sunt discipuli, hi sunt filij Dei.

Qui non ex voluntate carnis, nec ex voluntate viri, nec menstruatæ, sed ex Deo nati sunt. Est autem vniuoca generatio, in qua filius est patri similis omnimoda similitudine: & in qua genitum secundum speciem idem est cum generante. Atq; hæc est potentia verbi à mente formata in subiectum dispositum ritè suscepti, veluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autem dispositum, & ritè suscepti, quia non omnia eodē modo verbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de reconditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publicè pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Cap. XXXVII.

Anima humana quid

Anima humana est lux quędam diuina, ad imaginē verbi, causæ causarum, primi exemplaris creata, substantia Dei, sigilloq; figurata, cuius character est verbū æternū. Itē anima humana est substantia quædā diuina, indiuidua, & tota cuiq; corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, vt ex agentis virtute solum, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, vniformis, ad seipsum cōuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia lōgo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiēte causa proueniens, non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnib. corporeis legibus: vnde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina, quædā substantia à diuinis fontibus emanans, ducēs secum numerū: nō quippe illum diuinū, quo opifex omnia disposuit, sed rationalē numerum, quo cum omnib. proportionem habēs omnia intel-

ligere possit. Talis itaque humana anima, iuxta Platonicorum sententiam, immediatè procedens à Deo per media competentia corpori huic iungitur crassiori: vnde primo quidem in ipso descensu, cœlesti aëreoq; involuitur corpusculo, quod æthereum animæ vehiculum vocant, alij currum animę appellant: hoc medio iussu Dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis medium quod est centrum corporis humani, primum infunditur, et exinde per vniuersas corporis sui partes membraq; effunditur, quando currum suum naturali iungi calori, per calorem spiritui ex corde genito: per hunc se immergit humorib. per illos inhæret membris, atque his omnib æquè fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur, quemadmodum calor ignis, aëri et aquæ hæret proxime, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculum, videlicet æthereum vehiculum, corpore clauditur crassiore & mortali. Quando verò per morbum malumve soluuntur, vel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitque in cor, quod primum erat animæ suscepiaculum: cordis verò deficiente spiritu, extinctoque calore, ipsum deserit, moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc vehiculo illamque egressam genij custodes dæmonesque sequuntur, & ducunt ad iudicem, vbi lata sententia, bonas animas Deus traquille perducit ad gloriam, malas violentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipit. CAP. XXXVIII.

PEr septem planetas tanquam per instrumēta à summo bonorum fonte, omnes virtutes in homines diffunduntur: per Saturnū sublimis contemplatio: profunda intelligentia, grauitas iudicij, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositū: per Iouē inconcussa prudentia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iusticia, fides, gratia, religio, ęquitas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita veritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor, visq; agēdi et practica, inconuertibilisq; animi vehementia: per Solem nobilitas animi, imaginādi perspicuitas, sciendi & opinādi natura, maturitas, consilium, zelus, iusticiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, veritatisq; inuentæ gloria, et charitas virtutum omniū regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderij motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incre- *A planetis quidnā homo accipiat.*

menti desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretãdi & pronunciandi vigor, grauitas eloquij, acuitas ingenij, discursus rationis, sensuumq; mobilitas velox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, vis generandi & augendi, crescendi & descrescendi, & moderata temperantia, fidesque quæ in apertis occultisq; versans omnibus ducatum præbet, tum motus ad terrena pro modo vitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus a septem illis intelligentijs, quæ stant ante faciem Dei, quæ animam virtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; velut instrumenta intelligentiarum: Deus verò et influxum & incrementum tanquã primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum virtutes & varias dispositiones scrutati sunt, pro mediorũ per quæ ad nos transitum habent diuersitate, varias naturas sortiri dijudicant, & has cum corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionẽ si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionẽ à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris virtutibus corroboratur, puta ab angelis; vt sit diuinæ voluntatis nuncius, et diuinæ mentis interpres: ab Archangelis, vt dominetur omnibus quib. illi præsidere datum est: bestijs terræ, piscibus maris, & volatilibus cœli: à Principatibus, vt subdantur illi omnia, ipse omniũ vires amplectens, & omnes ad se vi quadam occultissima et supercœlesti attrahẽs: à Virtutibus vim suscipit, qua in hostes veritatis & præmij, pro quo in hac vita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilij inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subijcere possimus, quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: à Thronis vnde compaginemur, & vnde in nos ipsos collecti memoriam in illa æterna spectacula figamus: à Cherubinis mentis lumen, sapiẽtiæ vim, super excelsas imagines et figuras, quibus diuina ipsa contemplari possimus: à Seraphinis, vt perfecto amoris incendio ipsis tandem inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ: per quas facilè ascendũt homines ad quæcunq; virtutum genera naturali quodam nexu & curriculo, pro varia dispositione

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat

tione

tione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum, præsidentium illis, quarum in descensu anima induit naturam, sicut lux colorem vitri per quod transit, fauente etiam superna opificis virtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoque in vanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum viribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinãtur, quique in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à Deo vno suscipi debent. Habent siquidem hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam vim subministratam à cœlo: cœlum verò ab intelligentijs, hæ autem ab opifice, in quo omnia virtute maxima præexistunt: sicut & in homine ipso minore mundo non est membrum, quod non respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mensuræ, ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur. CAP. XXXIX.

QVoniam omnis virtus & potestas desuper est à Deo, ab intelligentijs & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt: necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire; sicut rectè cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; vecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegysthi casus ab Oreste interfecti reminiscens, apud Homerum in Deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ veniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi spontè incommoda quærant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersè suscipit influxus, vel eius debilitas tolerare non potest efficaciã superiorum, tunc ab influxu cœlestiũ sic in materiam discordijs plenam recepto, resultat quid dissonum & deforme, malumque cœlestibus tamen viribus semper bonis permanentibus: quæ dum in se existunt, & à datore luminum per sanctas intelligentias & cœlos influuntur, quousq; ad lunam peruenerint, eorum influentia bona est, tanquam in primo gradu: deinde autem quãdo in subiecto viliori suscipitur, ipsa etiã vilescit,

tunc enim propter diuersam recipientis naturam diuersimodè suscipitur, & qualitatibus in eodem subiecto inter se dissidentibus, & ipsa variatur, & patiente subiecto patitur: vnde ex omnibus tādem in subiecto comprehensis, aliud quiddam quàm superi influunt, resultat. Itaque qualitas nocens in istis inferioribus, longè aliena est ab influxu cœlestium. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendum igni, & vulnera ferro, vincula & carceres iudici imputari non debēt, sed malè dispositis & malè operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorum culpa reijcienda est. Itaque in nobis bene dispositis superiorum influxus omnia cooperantur in bonum: malè autem dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedunt in malum. Omnium itaque malorum nostrorum causa peccatum est, quod est deordinamentum & distemperamentum animi nostri: cui tunc sic malè regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt: rebellant omnia, & distemperantur in nostram perniciem: tūc in humano corpore aliàs temperatissimo & consonantissima harmonia composito, oritur elementorum distemperamentum, insurgunt humores mali, & etiam boni deordinati & segregati ab inuicem, & vicissitudine quadam corpus vexant & torquent: tunc vehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex extrinseco accidente, aut superfluo cibo: vnde superflui gignuntur humores, eademq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiam animales spiritus amisso freno in pugnam congrediuntur: tunc cœlestes influxus aliàs de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodum lux Solis malè dispositis: tunc Saturnus influit anxietatem, tædium, melancholiā, deliramenta, tristitiam, pertinaciam, frigiditatem, blasphemiam, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, iritamenta dæmonum. Iupiter autē tunc influit auariciam & pituitarum occasiones prauas, et tyrānidem: Mars impetuosam iram, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, et ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplebilem ambitionem. Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunque sunt humanæ naturæ contraria. Atque hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinem, nocumentum suscipit, vnde beneficiū reportare deberet. Propter eandem cum cœlestibus

Malis superiora quæ influant.

disso-

dissonantiam (vt inquit Proclus) etiam subijciuntur tunc homines malis dæmonibus, qui veluti Dei lictores in torquendis illis sese expediunt. Tunc veniunt illis immissiones per angelos malos, quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarum dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniẽdo, præcauendo et præmuniendo ne occurrant, et ne malè dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, vnde beneficium reportare deberet.

Quòd vnicuiq; homini impressus est character diuinus cuius vigore potest pertingere ad operandum mirabilia. CAP. XL.

NOn mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & ligandi vim. nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine erranti, clemens placidusq; demonstrare viam traditur: idem vestigia hominis prius quam hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodem modo tygris, feris cunctis truculentior, viso homine catulos protinus tranferre dicitur: & plura his similia legimus apud varios autores, qui de animalibus magnis voluminibus scripserunt: verùm vnde cognoscant animalia hæc hominem timendum, quem nunquam viderunt, & si sæpe viderint & cognouerint, vnde timent, tantis illo magnitudine, viribus & velocitate præstantiores: quęue sit hæc hominis natura feris hunc timorem incutiens, omnes quidem illi animalium historiographi inquirunt & innuunt, sed alijs reliquerunt docendum atq; probandum. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (vt legitur apud Philostratum) viso puero ducente ingentem elephantem, roganti Damo, vnde hæc tam vasti animalis erga paruulum obedientia esset? respondit, id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quem præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum homnem timent & reuerentur, qui est velut character terrificus & signaculum Dei homini impressum, quo quæcunque illi subijciuntur, superioremque agnoscunt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armenta et elephantes: neque rex perterreret populum, nec iudex reos. Hic itaque character hominibus à diuina ideą impressus est, quam Hebræorum Cabalistæ Phaad פחד vocant, & sinistram et gladium Dei. Neq; verò tantummodo habet homo signũ quod timea-

Hominem fragilem truces feræ cur timeãt

timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus vocatur Ha sed חסד, quod clementiam significat, & dextram & sceptrum Dei. Ab his diuinis numerationibus per intelligentias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres, vnicuique secundùm capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat, quando placida mansuetudine attracta, & terrore subiecta veneruut ad eum cuncta animantia veluti ad dominum, vt eis nomina imponeret. Verùm pòst præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cum omnibus posteris suis: neque tamen omnino character ille in nobis extinctus est, sed quantò magis quis grauatur peccato, tantò magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq́ue recipit: & vnde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutem atq; timorem, cùm animalium, tum hominum & dæmonum. Quod sentiens Cain, timebat, inquiens ad Deum: Omnis qui inueniet me, occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, nõ tam homines, qui paucissimi erant. Antiquitùs autem multi homines qui in innocentia viuebant, optimam vitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Sampson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in vrsas, Paulus in viperam, & multi Anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum vllum accipientes. sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones variæ.

CAP. XLI.

OMnibus hominibus communiter semel mori statutum est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia violenta, alia voluntariè suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam Deo, vt non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse videantur: quam (vt dicunt Hebræorum magistri) Deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ, quòd post dirutam sanctuarij domum, licèt nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebant, neminem mortis reum sine retaliatione euasisse. nam qui lapidibus mortem promeruerat, is dispẽsante Deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui verò meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut venenato morsu, aut ser-

pentis ictu aut toxico vitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperij violentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum vortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiam magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euangelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronunciant, videlicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur vnicuiq; pro ratione & meritis vitæ prioris, vt qui iniustè dominabatur in vita priore, vita alia in seruilem relabatur statum: qui manus sanguine polluerit, talionem subire cogatur: qui bestialem vixerit vitam, in brutale corpus reuolutus præcipitetur. de istis scribit Plotinus in libro de proprio cuiusque dæmone, inquiens: Quicunque proprietatem seruauerunt humanam, homines iterum nascuntur: quicunque verò solo vsi fuerint sensu, bruta animalia redeunt, ita tamen, vt qui sensu præcipuè vnà cum ira, animalia fera exoriantur: quicunque autem sensu per concupiscentiam voluptatemq; vtantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verùm si non tam sensu vnà cum his, quàm sensus degeneratione vixerint, vnà cum ipsis plantæ repullulant. solum nanque vel maximè in his vitale viguit, omnisq; illis cura fuit, vt in plantas commutarentur. Verùm qui musicis modulis nimium deliniti vixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnârunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui verò ciuilem virtutem consecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, vrsum vel aprum appellat: nunc leporem, canem leporarium, aut cuniculum: nunc formicam ericium, serpentem vel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, vel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verùm Hebræorum Cabalistæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamen penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia vita non abnuunt: ter quoque nec amplius animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abundè sufficere videatur, iuxtà illud Iob: Liberauit animam suam ne pergeret in interitum, sed viuens lucem videret. Ecce hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, vt reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce viuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint veteres videamus. Cùm moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens vnde descen

Adrastia.

Plotinus.

Animæ ter in hanc vitam redeunt.

descendit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam vnde erat, & spiritus redit ad DEVM qui dedit illum. quod his versiculis expressit Lucretius:

Cedit item retrò, de terra quod fuit antè,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his versibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, vmbra.
Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circumuolat vmbra:
Orcus habet manes: spiritus astra petit.

Caro. Caro itaq; derelicta, & vita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod vt dicunt Hebræorum Theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in Scriptura: Terram comedes omnibus diebus, & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, vnde & dæmon ille dicitur Dominus carnis & sanguinis, quamdiu corpus nõ fuerit iustis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causà ordinârunt antiqui patres expiationes cadaueris: vt quod valdè immundũ est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousq; super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor: Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis memor, neq; inde discedens, me inhumatũ relinque, ne insepultus deorum ira fiam. *Mens.* Mens verò humana, cuius sacra natura, & diuinum genus existit, quia culpæ semper insors, etiam omnis pœnæ expers euadit. *Anima.* Anima verò si bene operata fuerit, congaudet menti, & cum æthereo suo vehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcẽdit, aut superos petit: vbi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina visione, ac regni cœlorum possessione fruitur: diuinæque potestatis particeps, in inferiora hæc benefica, varia dona largitur, ceu immortalis DEVS: si malè egerit, mens iudicat illam, atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, vagatur apud inferos idolum, quam vocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ, furentis phantasiæ imperio relicta, etiam corporearum qualitatum cruciatu subiicitur, cognoscens sese iusto Dei iudicio, ob suam culpam, diuina visione, ad quam creata erat, perpe-

tò,

tuò priuatam: quæ quidem diuina visio, sicut testatur Scriptura, est præsentia omnium malorum, quæ pœna est acerbissima, quam vocant Sacræ literæ effusionem iræ Dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoque aëreum corpus ingreditur vmbram, qua inuoluta nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cum anima seiuncta à corpore perturbationes & memoriæ sensusq; remanent, dicunt Platonici animas, præcipuè interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiente, quàm etiam diuina Nemesi ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (vt interpretantur Hebræorum magistri) quia in ipsius vitę extremo cum vltionis desiderio emigrauit: factus fuit (ad expledum vindictam) spiritus mendacij: & egressus est, permittente Deo, spiritus mendax in ore omnium prophetarum, donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis, quibus adhæret etiam noster Augustinus, fatetur animas separatas eorum quę in hac vita gesserunt, nondum extinctam retinere memoriam atque voluntatem, vbi canit:

——*Quæ gratia curruum*
Armorumq; fuit viuis, quæ cura nitenteis
Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de Scientia diuina, cęteriq; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt, quòd operationes animæ cõiuncto corpori communes, imprimunt in animam vsus & exercitij characterem: quo fortiter impresso vtetur, separata ad consimiles operationes & passiones, quæ in vita non sunt deletæ: itaq; licèt corrũpantur corpus & organum, non cessabit propterea operatio, sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones. Et has animas prisci communi vocabulo manes vocant: quarum quæ in hac vita innocentes, aut virtutibus moralibus purgatæ: atque vt canit Vergilius: **Manes.**

Qui manus ob patriam pugnando vulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum vita manebat,
Quiq; pij vates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui vitam excoluère per artes
Quiq; sui memores alios fecere merendo.

licèt extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, vt ait Vergilius:

Deuenire locos lætos & amœna vireta,

Fortu-

Fortunatorum nemorum, sedesq; beatas.

Vbi fruamur miris quibusdam voluptatibus: atque etiam cognitione, cùm sensitiua, tū intellectuali, & reuelata gaudere, fortè etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi, quibus Christus prædicauit Euangelium in carcere. Nam vt certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est hanc fidem multis Paganis & Saracenis post hanc vitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis veluti in communi custodia detineri, donec tempus adueniat, quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius, & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ verò impuræ incontinentesq;, & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis aguntur, sed horribilibus aguntur phantasmatibus, locisque deterioribus vagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per concessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiam sensui dolores subiiciuntur, timentque gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse videtur Homerus, quando in vndecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem: sed illum nec cognouisse, nec allocutum esse, quantisper ipse euaginato gladio vmbras à sacrificij sanguine prohibebat. Postquam verò suadente Tyresia vate, de sacrificio illo libasset mater, bibitque sanguinem nebula nigrum, statim cognouit filium, & lacrymans allocuta est. Verùm Tyresię vatis anima, nulla obstante euaginati gladij prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris vmbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum vitia, in hac vita non expiârunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas. quod poëta explicauit his versibus:

Quin & supremo cum lumine vita reliquit.
Non tamen omne malum miseros, nec funditùs omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere miris,
Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominum in hac vita, tales plerunque animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente volutat, quæ quondam in vita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro

quanto

quanto cessant tunc varia vitæ officia, nutriendi, vegetandi, generandi, sensuumq; & humanorum negotiorum variæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt autẽ tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores, maximeque furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitusúe extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ, aut terribiliores ingeruntur: vnde nunc in virtute concupiscibili, concupiscentia imaginarij boni, eorumque quæ quondam in vita affectauerat, torquetur, potiundi facultate priuata. quamuis nonnunquam sibi videatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri: quemadmodum apud poëtas Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures vocârunt: quarum si qua domesticarum rerum curam agens, quietè domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrimè autem in virtute irascibili torquentur, odio imaginarij mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimasque phantasmata tunc incidunt, versanturque secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc vasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in varias beluas transformari, nunc à deformibus mõstris lacerari aut deuorari, nũc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorũ loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus cõprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac vita his qui phrenesi aut mania, siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus visis perterriti torquentur, ac si verè hæc illis contingerent, quæ tamen verè apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem veluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus vocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore vagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur, aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modò tenuioribus, modò crassioribus exuuiis, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim, in vita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures.

Lar.

Larua aut terriculamenta.

Tum variæ illudunt species, atq; ora ferarum.
Fiet enim subitò sus horridus, atraq; tygris,
Squammosusq; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,
Omnia transformans sese in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac vita nimium habitum contraxerit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elemẽtorum vaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanescens: cui insuper veluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus, & spiritum, & sensum offendunt, fœtores, vlulatus, planctus, stridores, verbera, laceratus, & vincula, sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, veterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad ventos, aliis sub gurgite vasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum,
Expansumq; nouum corpus per iugera, cuius
Vtrinq; assidens contundit viscera vultur.

Animæ prauæ in bruta præcipitantur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solùm inhabitant, sed nimio carnis sanguinisque affectu, etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumq; corpora, cuiuscunq; speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes, corripiunt. Adstipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserentes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neq; tamen illa corpora veluti essentiales formæ viuificant & informant, sed inquilini more veluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, vt motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, vt Ixion ad serpentum rotas, Sysiphus ad saxum: neq; solùm obruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Naboth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruêre nõnulli, scelestorum hominum vitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu malè habere, & nonnunquam interimere. Quod multò meliori sorte etiã beatis animis concessum est, vt bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint: quemadmodum de Helia legimus, quòd sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helizæum: & alibi legimus,

gimus, abstulisse Deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta viris. Magnum hîc latet, sed non temerè reuelandum mysterium. Quandoque etiam (quod tamen rarissimum est) tanta insania aguntur animæ, vt non viuẽtium modò corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam Stygia vi remigrent, & veluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundum inter se communibus votis coniurasse, quemnam illorum vita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cum cane & equo suo vasto mandatur antro: cum quo & Asmundus ob amicitię iusiurandum viuus cõtumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus vesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmundum luci restituit: quem videns tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti vulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis versibus: *Danicæ historiæ lib. 5.*

Quid stupetis, qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe viuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygij numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuiti,
Sæuis alipedem dentibus edit,
Infandóq; canem præbuit ori.
Non contentus equi, vel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit vngues:
Discissáq; gena sustulit aurem.
Hinc laceri vultus horret imago,
Emicat inq; fero vulnere sanguis.
Haud impunè tamen monstrifer egit:
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphiorum interpretibus acceptum: esse videlicet dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerũt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita vt vix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiam in Cretensium annalibus, manes quas ipsi Catechanas vocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas vxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitãdum, & quò amplius vxores non infestent, legibus municipalibus cautum est, surgentium cor clauo transfigere, totumq; cadauer exu-

rere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica videri possent, nisi fidem facerent latæ leges, & creditæ antiquitatum historię. Neq; demùm à Christiana religione alienum est, animas multas antè vniuersæ carnis resurrectionem, suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari Dei beneficio cum corporibus in gloriam adsumptos, multos etiam viuos descendisse in infernum: audiuimusque nō raro mortuorum corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubio non in aliū vsum, quàm incarcerandis torquendisque suis manibus. Verùm ad hos corporum carceres & vincula, accedunt etiam vilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, vbi Aetnæi ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concussus, terrarum voragines, atque vbi regio lucis inops, nec radiorū solis capax, ignaraq; siderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quò apud Homerum peruenisse fertur Vlysses, vbi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis,
Perpetua nebula, cæcáq; caligine mersos,
Quos oriens nunquam, nec cùm declinat in vndas
Sol videt: æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; verò omnia illa inanes nugæ sunt, quę de Patricij antro, Vulcani spelūcis, Aetneis crateribus, Nursię specu, multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi viderunt & cognouerunt, testati sunt. Narrāt siquidem istis maiora Saxo Grammaticus, de Geruthi regia, & Vgarthiloci cauo: tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupēdis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & varia rerum miracula in eo mari illis visa testatur, vim scilicet turbinum, inauditas volucrum species, monstra maris ambiguas formas habentia, hominum atq; animalium: & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub vultu humano, mēbra cætera bestiis æqualia gerūt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manium atq; dęmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, quà fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Illic vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida defunctásq; vident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quē noctu non tutò accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cum inconditis quibusdam cachinnis: tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ

colæ constanter asserebant. Eoq; loci aliquando ebrium iuuenem accessisse, & sub noctem apud tumuli specum obdormiuisse, ibiq; post tertium tandem diem à quæritantibus repertum, ac pro mortuo sublatum: cumq; paratis exequiis educeretur funus, subitò experrectum, multaq; quæ vidisset, quæque perpessus fuisset, magna omnium cum admiratione seriatim narrasse. Est etiam in Noruegia mons quidam omnium formidolosissimus, mari circumseptus, vulgò Hechelbergium nuncupant, inferni speciem præ se ferens, vnde tantæ eiulantium lacrymabiles voces & clamores exaudiuntur, vt ad vnum fermè miliare circùm horrisoni illi strepitus dilatētur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes vultures atq; corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciēdo accessum prohibent, præterea fontes inde duo scaturiunt, vnus intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longè excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nūcupatū, vbi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonum vocant, vbi Syluanos Satyrosq; inhabitare cùm fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis vidi, & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupendam admirationem, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; verò prætereundum hîc censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus lib. 4. aduersum hæreses Marcionis, ait: Apparet sapienti cuiq;, qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius: eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, vbi conquiescant animę iustorum, donec cōsummatio rerum, resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus Apostolus Clementi de his rebus interroganti: Cogis me (inquit) ô Clemens, aliqua de ineffabilibus publicare: veruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licèt, semper tamen aderat his præcipuè, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat tempus, vt tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio videbatur à Deo, vt qui iustus inueniretur, diutius

Tertullianus.

Petrus Apostolus.

permaneret in corpore, aut certè (ſicut de quodam iuſto euidenter refertur in literis) quòd tranſtulerit eum Dominus. Simili exemplo etiam cum cęteris geſtum eſt, qui eius voluntati placuerunt, vt ad paradiſum tranſlati, ſeruētur ad regnum: eorum verò qui non ad integrum potuere explere normam iuſtitiæ, ſed aliquas in carne ſua malitiæ reliquias habuêre, corpora quidem reſoluuntur, animę verò ſeruantur in bonis lætiſq; regionibus, vt in reſurrectione mortuorum cùm corpora ſua receperint, ipſa iam reſolutione purgata, pro his quæ bene geſſerant, æterna hæreditate potiantur. Ipſe quoque Irenæus in calce libri, quem aduerſus hæreſes Valentinianorum conſcripſit, ait: Cùm Dominus in medio vmbræ mortis abierit, vbi animæ mortuorum erant, pòſt deinde corporaliter reſurrexit, & poſt reſurrectionem adſumptus eſt: manifeſtum eſt, quia & diſcipulorum eius, propter quos & hæc operatus eſt Dominus, abibunt animæ in inuiſibilem locum, definitum eis à Deo, & ibi vſque ad reſurrectionem commorabuntur, ſuſtinentes reſurrectionem, pòſt recipientes corpora, & perfectè reſurgentes, hoc eſt, corporaliter, quemadmodum & Dominus reſurrexit, ſic veniet ad conſpectum Dei. Nemo eſt enim diſcipulus ſuper magiſtrum: perfectus autem erit omnis ſicut magiſter eius. Quomodo ergo magiſter noſter non ſtatim euolans abiit, ſed ſuſtinens definitum à Patre reſurrectionis ſuæ tempus, quod & per Ionam manifeſtum eſt, poſt triduum reſurgens adſumptus eſt: ſic & nos ſuſtinere debemus definitum à Deo reſurrectionis noſtræ tempus, præannunciatum à prophetis, & ſic reſurgentes aſſumi, quotquot Dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit iſtis etiam Lactātius Firmianus in eo diuinarum inſtitutionum libro, cui titulus de Diuino præmio, inquiēs: Nec quiſquam putet animas poſt mortem protinus iudicari. nam omnes in vna communiq; cuſtodia detinētur, donec tempus aduentat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iuſtitia, hi pręmium immortalitatis accipient: quorū autem peccata & ſcelera detecta, non reſurgent, ſed cum impiis recondentur in eaſdem tenebras, ad certa ſupplicia deſtinati. In eadem ſententia ſunt Auguſtinus & Ambroſius: quorum ille in Enchiridio ſuo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & vltimam reſurrectionem interpoſitum eſt, animas abditis receptaculis continet, ſicut quæq; digna eſt, requie vel ærumna, pro eo quod ſortita eſt in carne dum viueret. Ambroſius verò in libro de Bono mortis ait: Scriptura Eſdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit,

Irenæus. *Lactantius* *Auguſtinus* *Ambroſius.*

uit,quæ occurrens querelæ humanæ(eo quod iusti qui præcesserunt,videantur,vsq; ad iudicij diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter)ait coronæ esse similem iudicij diem. Coronæ enim dies expectatur ab omnibus,vt intra eum diem & victi erubescant,& victores palmam adipiscantur victoriæ:ergo dum expectatur plenitudo temporis,expectant animæ remunerationē debitam:alias manet pœna,alias gloria.Et in eodem capitulo vocat infernum locum qui non videtur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ.Et in libro secundo, de Cain & Abel:Soluitur inquit,à corpore anima,& post finem vitæ huius adhuc tamen futuri iudicij ambigua suspenditur. Adstipulatur illis illud euangelicum,de extremo iudicio,dicente Christo apud Matthæum,Multi dicent mihi in illa die, Domine,domine,nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus,& in nomine tuo virtutes multas fecimus?& tunc confitebor illis,quia nunquam noui vos Ex quo sermone constare videtur,eos vsq; in diem illum fuisse de sententia sua incertos,ac miraculorum fiducia quæ in IESV nomine dum adhuc viuerēt,peregissent,quadā spe salutis interea fuisse suspensos.Quia igitur animarum iudicium in extremum diem dilatum est,putant pleriq; theologi non solum iustificandis,sed etiam damnatis. piacularia suffragia ante præstitutam iudicij diem posse opitulari. Sic Traianum Cæsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum,iustificatumq; ad salutem,licet aliquil putent illum non mulctæ noxa liberatum,sed animaduersionis iusticiam in iudicij diem prorogatum. Verùm Thomas Aquinas,probabilius videri dicit. Traianū diui Gregorij suffragijs reuixisse, vimq; gratuitā cōsecutū,quà à pœna,scelerūq; nexu fuerit liberatus Et sunt ex theologis,qui suffragiorum inferijs nec pœnā tolli nec mulctę detrahi, sed duntaxat dolorum solatia & fomenta quædam adferri opinātur,idq; æstuantis geruli similitudine,qui cōspersione aquæ videatur pressu ponderis leuari,siue ad facilius ferendū iuuari,quanquā nihil sit ex pōdere detractum.Communis tamē theologorū sententia negat reis in Ditis antro,preces & funebria quicquam suffragari.Verùm hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis,multi in illis ingenium frustra exacuerunt.Itaq; accedētes Augustini sentētiæ,sicut ille in Genesin libro decimo ait, dicamus:Melius est dubitare de occultis,quàm litigare de incertis.Illum quippe diuitē in ardore pœnarum, & illū pauperem in refrigerio gaudiorum,intelligēdos esse nō dubito sed quomodo intelligēda illa flamma inferni,ille sinus Abra- *Præclara Augustini sententia.*

hæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis torment illa stilla refrigerij, vix à mansuetè quærentibus, à contentiosè autem certantibus nunquam inuenitur. Sed istis iam omissis, ad vlteriora properantes, de animarum restitutionibus disseremus.

Quibus rationibus Magi & Necromantes, mortuorum animas euocare se posse putabant. CAP. XLII.

EX his quæ iam dicta sunt patet, quod animæ illę quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quemadmodum sunt animæ corporum sepultura debita carentium, seu quæ corpus suum violenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant: tanquam circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his medijs per quæ quōdam suis coniungebantur corporibus, per consimiles vapores, liquores, nidoresq; facilè euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantib. sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuam spiritualēq; commoueant harmoniam, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nō neglectis, propter rationalem animæ portionē natura superiorē. Si Phytonissa euocasse legitur Samuelē: sic Thessala vates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas, & huiusmodi rerū narratores, animas mortuorū non euocari absq; sanguine & cadauere: vmbras autem ex illorū fumigijs facilè allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, vino, aqua, farina, tanquā aptū medium præstantib. animab. ad sumenda corpora, queadmodum hæc apud Homerū longa instructione Cyrce docet Vlyssem. Arbitrantur autem, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, vbi huiusmodi animæ plurimum versari dignoscuntur, vel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictum eas alliciens, vel propter affectū aliquem in vita quondam impressum, animā ipsam ad certa loca trahētem, vel propter loci alicuius tartaream naturam, iccirco purgandis vel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimum experientia visionum, nocturnarumq; incursionum, & consimilium phantasmatum occursione cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, vt cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet executio & criminalis iudicij & in quibus recentib. annis publicæ strages factæ sunt, vel vbi occisorū cadauera nec dum expiata, nec ritè sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debitè adhibitus, sæpè animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca

iudicij

judicij repellit. Hinc Necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum vmbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina, & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanum legimus de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pōpeio omnē Pharsalici belli euentū prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate, quidā magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarū quæ vita functæ essent euocatores: & sacræ literæ testātur, Phytonissam quandam mulierē euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solēt, vbi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantiæ species, vna necyomātia, erigens cadauer, quæ non fit absq; sanguine. altera scyomantia, in qua sola sufficit vmbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonū defluxus, facilè pelliciūt propter similitudinem proprietatemq; valdè familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quàm plurimū, illorum opera freti necromantici, illicitos accendunt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc possunt etiam cōferre vires animarum illarū, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committūt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quòd prauæ & impuræ animæ à corporibus suis violenter auulsæ, hominumq; non expiatorum & sepultura carentium circa corpora immorentur, & ad cognatum sibi trahantur: facilè abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis, vel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygijs inuocationibus cōpellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium vagabundas vmbras, manesq; Acherōte remissos, & hospites inferûm, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; horrenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, vltores scelerum. Qui autem verè animas suis corporib. restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, vnde progrediatur, quantis & quot gradib. perfectionis referta, qua intelligentia cōmunita, quibus medijs in corpus diffusa, qua harmonia cum ipso fuerit compacta, quam affinitatem habeat cum Deo cū

Necromantiæ species duæ.

Animā verè corpori restituere cupientem scire quid oporteat.

intelligentijs, cum cœlis, cum elementis & cæteris omnibus quorum imaginem & simulacrum tenet, deniq; quibus influxibus compaginatum sit corpus. hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hominum sed solius Dei est, & quibus ille voluerit communicare, sicut Helizęo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu vixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam vitæ restituit. Atq; hic notandum est, quia accidit aliquando hominibus, vt retrahatur in illis spiritus viuificus, & appareant mortui & non sentientes: cum tamen intellectualis natura vnita maneat corpori, habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet vis viuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in vnione cum intellectuali natura, tamen non desinit esse: & licet ille homo iā verè mortuus dici possit, quatenus mors est carentia viuificantis, tamen non foret corpus illud veraciter separatum, potestq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparēt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles. & Iudæos multa visa sunt: è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, videlicet, Phereum quendam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse: biduoq; postquam sublatus esset impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius viderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, vbi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo. CAP. XLIII.

Anima humana quibus constet.

ANima humana cōstat mente, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia vna est anima Ratio nisi per mentem illuminetur, ab errore non est immunis. Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente Deo, primo videlicet lumine. Prima enim lux in Deo est supereminēs omnē intellectum: quapropter nō potest lux intelligibilis vocari, sed lux illa quādo infunditur mēti, fit intellectualis, atq; intelligi potest: deinde quādo ꝑ mētē infunditur rationi fit rationalis, ac potest non solū intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quādo per rationē infunditur in idolum animæ, efficitur non solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamē corporea, quādo verò exinde migrat in æthereum animæ vehiculum, efficitur primum corporea, nō tamē manifestè sensibilis, donec transierit in corpus elemētale siue simplex aëreūq; siue compositū, in quo efficitur lux manifestè visibilis ad oculū. Hūc lucis progressum considerantes Chaldæorum philosophi, stupendā quā-

dam narrāt mentis nostræ potentiam, videlicet fieri posse, vt mēs ipsa tota acie in Deum defixa diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radijs per singula media vsq; ad hoc crassū, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsū quoq; copioso lumine circūfundat, reddatq; stellis simile & æquè coruscans, tum etiam radiorum suorū copia ac leuitate tollat in altum, tanquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus veluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum, quando baptizato Eunucho in India, statim inuentus est in Azoto: & de Abacuc similia apud Daniele. Sic alij penetrantes clausas portas, custodes & vincula euaserūt, vt de Petro Apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui viderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somnijs, & per inuia vadunt, et ascendūt per inaccessa, & exercent opera vigilātium, et quæ vigilantes minimè possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio, & exterminata In quolibet autem homine est ista virtus, et inest animæ humanæ à radice creationis suę, sed variatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur et minuitur secundum exercitium & vsum, per quæ de potentia, extrahitur in actum: quod qui ritè nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousq; imaginatiua virtus sua transcēdat, et iungatur cum virtute vniuersali, quem Alchindus Baron, et Gulielmus Pariensis, vocant sensum naturæ: Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum vehiculi appellant: efficiaturq; cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam virtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, notiones, & scientiam rerum verarum, adeò vt illud quod cogitauerit in mēte sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, vt possit se immergere, & iungere, & insinuare hominū animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de voluntate et desiderio suo, etiam per magna & remota spacia, ac si illa sensibus suis à præsente obiecto comprehenderent: & potest in modico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quòrum virtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem virtutis vniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis, quæ est super ipsum: et hæc est virtus necessaria quam sequi oportet, et cui obedire debet omnis qui sequitur veritatem. Si itaque nunc tanta virtus imaginationis, vt se possit insinuare cui velit,

Sensus naturæ, æthereus, & vehiculi.

lit, nulla loci neq; temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atq; quorsum ipsa somnia et imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus: non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quando fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuerauerítq; incorrupta, suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abundant, vt ingẽs inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeò, vt non possent intendere filij Israel illum ob splendorem vultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas vti vicerit lumine rotas: sic Zoroastem transfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic corpora nostra post mundi iudicium, quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; vt solem & lunam hac ratione dicere possimus. Quod quidẽ fieri posse, factumq; fuisse, Auicberon Maurus, atq; Arabs Auicenna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldæorum schola fatentur, & ostendunt. Quin & historiarum monumẽtis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exarsisse, visumq; barbaris lumen fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse, idipsum & de se prodidit sapiens quidam, ita vt scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neque ea animi vis sola in hominibus: sed etiam in brutis aliquando comperta est: sicut in equo Tiberij, qui ore flammi gerasse visus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatib. afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumque naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam viuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore vires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corpus per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur virtutes, vna videlicet, quæ dicitur phantasia, siue virtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam vbi de passionibus animæ tractauimus, altera virtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est, vbi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaque per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato

...imæ i... ...lũ quid.

Duæ in idolo virtutes.

fato naturam mouet, per mentem verò est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, vbi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolũ, vbi cœlestiũ corporũ influẽtijs, rerũq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliũq; passiõibus, & occursu distrahitur: quãdoq; anima sese totã replicat in rationẽ, vel res alias argumentando indagãs, vel cõtẽplãdo semetipsã. Possibile enim est, vt pars rationalis animę quem possibilem intellectum vocant Peripatetici, ad hoc perueniat, vt sine conuersione ad phantasmata liberè discurrat, & operetur. Tãtũ deniq; est rationis ipsius imperiũ vt quotiescunq; aliquid incurrit, vel in mentẽ, vel in idolũ, vel in naturã, vel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec videre, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquam percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehẽdat, comprehendit autem quando vocat, non quando in aliud inhiat, sicut palàm videmus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dũ aliud quippiã attentius cogitãt. Scias igitur nec super nos influxus, neq; naturales affectiões, neq; sẽsationes, neq; tã corporis quã animi passiones, nec quodcũq, sensibile in animam posse agere, vel penetrare, nisi per rationis ipsius iudicium. Itaq; per suum actum, non per vllam forinsecam violentiam potest animus vel affici, vel perturbari, quod innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anaxarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauum coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde, Tũde Anaxarchi vasculum, Anaxarchum ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille proprijs dentibus præscissam in tyranni faciem conspuit. *Anaxarchi constantia.*

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. CAP. XLIIII.

MEns quia à Deo est siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autem cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum verò, quia ex materiæ gremio, ac sublunari natura dependet, interitui atq; corruptioni subijcitur. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo vehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: non ergo immortalis est nisi vniatur menti immortali: ita idolum animæ, siue ipsa sensibilis et animalis anima, quia ex corporeæ materiæ

næ gremio educta est, resoluto corpore vnà illo interit, aut in corporis sui resoluti vaporib. non diu superest vmbrà, nihil participans immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ vniatur. Quæ igitur menti vnita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: verùm non omnes homines mentem adepti sunt, quoniam (vt inquit Hermes) voluit illam Deus pater tanquam certamen præmiumq; animarum proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundē cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua vtriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius, hæc ille. Hinc putant plerique theologorum huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutum corpus, nisi solam spem resurrectionis, quādo omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas Quicunque verò diuina gratia fulti mentem consecuti sunt, hi secundum operum comparationem immortales euadunt vt inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, vt ipsum quoque bonum intueantur: quos verò mediam vitam viuere contingit, licet diuinam intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandam rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, vbi sensibilibus viribus affectæ, ac in quodam actus genere versantes: ex opinatione & irascibili, & concupiscibili virtutibus, aut effusè lætantur, aut grauiter dolent: in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit de Spiritu & anima. Hāc animam Indorum, Persarum, Ægyptiorum & Chaldæorum sapientes, corpore suo longæue superuiuere tradiderunt, tamen non protinus immortalē fieri, nisi per transcorporationem: verùm theologi nostri de his longè aliter philosophantur. dicunt enim, quòd etsi animarum omnium communis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt, non solùm accidentalibus, sed gradibus quibusdam intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus vnaquæque anima differt ab alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioannes Scotus: & Parisienses theologi ita sentiendum esse, in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam,

Non omnes homines mentem adipiscūtur.

nam, videlicet meliorem quàm multi alij. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis vnaquæque capax est sui muneris, quod suscipit à Deo donum gratuitum, sicut legitur in euangelijs, Quia vni dedit quinque talenta, alij duo alij vnum vnicuiq; secundum propriam virtutem. & Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euangelistas & doctores, ad consumationem sanctorum in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim (vt inquit Origenes) quædam inuisibiles virtutes, quibus ea quæ sunt super terram dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ, aut dignitatis attingit, alius paulū distat à bestijs, & bestias pascens fit semibestia: alius virtutibus abundans & fortuna diues, alius vel nihil, vel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo, & datur habenti. Atque ea est diuina iusticia in distributione donorum, vt correspondeant virtuti vniuscuiusq; recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, vt quæ sit proportio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præmiorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: vnam diuinam, per imaginem diuinæ proprietatis: alteram intellectualem, per formalitatem participationis cum intelligentijs, tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc inferiora, vt nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile, tam excellēs, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa, quam vocant Magi animam stantem & non cadentem, sua propria virtute absq; omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur, totius magicæ virtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

Animæ nobilis quadruplex operatio.

Anima stās & nō cadens.

De vaticinio & furore. CAP. XLV.

Vaticinium est, quo perciti sacerdotes vel alij, & rerum causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à dijs, vel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus, vocant Platonici superiorum animorum in nostros animos illapsiones: & Mercurius vocat eos dæmonum sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas veteres vocauerunt, quos hominum ingredi corpora solitos, & eorum vti vocibus & linguis ad futurorum prædictiones,

Futurorũ præscientiam solis diis competere.

cõstanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verùm Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundem dijs competere affirmat, & Ptolomæus astrologus ait, Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim voluntate humana allata est aliquando prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Quòd autem futurorum vaticinia, deorum illapsionũ propria sit, affirmat Esaias inquiẽs: Annũciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus quia dij estis vos. Illapsiones verò huiusmodi, siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt, quando vacat: vacationis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus, & somnium de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Tria vacationis genera.

De prima specie furoris à Musis. CAP. XLVI.

FVror est illustratio animæ à diis, vel à dæmonibus proueniens, vnde Nasonis hoc carmen:

Est Deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille venit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitantur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ proprijs virib. nequit indagare. quando enim animus liber & solutus, relaxatis corporis habenis, velut in custodito carcere, licentius egressus, membrorum vincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, omnia comprehendit, & futura præuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens, hic aminum suscitat atq; temperat, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autẽ Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horũ inferior sphæram lunæ referens, tenet quæ ex vegetabilibus sunt, vt plantas, fructus arborũ, radices, & quæ ex materijs durioribus sunt, vt lapides & metalla, earũ alligatiões & suspẽsiones: sic fertur quod lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter verbena & herba theangelica vaticinium præstant, quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referens Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, et quæ ex

Furoris diuini quatuor species.

Furor à Musis.

diuer-

diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione cõponuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpę, si quis ipsum recens palpitansque vorauerit, diuinationi, & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabbi Moses Cusensis in commentarijs super Leuiticum, esse animal ידוע Iedua dictũ, humanæ formæ, cui de vmblici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantum longitudo illius funiculi protrahitur, omnia circumuescens deuorat atque consumit, visumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso, expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphæræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, vapores & odores, & quæ ex his conficiuntur vnguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphæram Solis: hic tenet voces, verba, cantus, & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiã, turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantem animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrũ regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadam harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet vehementes imaginationes, vt animi affectiones, conceptus & motus, de quibus omnibus suprà patet. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes, moralesq; purgationes: de his partim surperius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & venerationes, quorum stupore aliquando phantasia atque ratio sic infrenantur, vt subito omnes suos actus prætermittant: vnde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue Deo alicui, siue dæmoni exposita, supernos diuinosque concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas, ac Pythiæ sacerdotes, in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio aut discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus re- *Contemplatio.*

ferens cœlum ſtellarum : hic cœleſtium corporum obſeruat ſitum,motum,radios,& lumen:tenet quoq; imagines, annulos, & ſimilia , quæ ad cœleſtium normam fabricantur , de quib. ſuprà dictum eſt. Nonus gradus correſpondet primo mobili,ſcilicet nonæ ſphæræ ſiue ipſi vniuerſo : hic tenet res magis formales,vt numeros,figuras,characteres , & occultas intelligentiarum cœli obſeruat influentias , cæteraq; myſteria : quæ quia cœleſtium numinum et inuocatorum ſpirituum gerunt effigiem,illos facilè alliciunt,& velut conformitatis quadam neceſſitate impulſos,accedere cogunt:atq; ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Ceſſa nunc tandem,& verbis parce,vitæq;
Da requiem,ſoluens priſcas,cedensq; figuras,
Et remoue à membris,& lintea dura reſolue.

Et ibidem alio loco:

Soluite ſerta pedes,liquidis & ſpargite lymphis
Aquæ,manu ramum laurus auferte virenteis,
Linea ſitq; omnis deleta,omnisq; character.

De his omnibus ſuperius ad longum ſatis tractatum eſt , & adhuc dicetur inferius.

De ſecunda ſpecie à Dionyſio. CAP. XLVII.

SEcundus autem furor procedit à Dionyſio : hic per expiationes exteriores,et interiores,& per exorciſmata , per ſacramenta,per ſolennia,ritus,phana,obſeruationes , animam in mentem ſupremam ſui partem dirigit , ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit , in quo diuini ſpiritus inhabitent,quos anima tunc vitæ ſocios poſſidens,ab illis felicitate,ſapientia , oraculisq; repletur , non in ſignis,aut notis,aut coniecturis ſed concitatione quadam animi,ac ſoluto liberoq; motu:ſic Bacchus Bœotijs, et Epimenides Cois,& Sybilla Erythea Troianis vaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram viſionem,quandoque,per expreſſam vocem.ſic Socrates à ſuo dæmone regebatur,cuius monitis ſedulò obtemperabat, cuius vocem auribus ſæpenumero audiebat,cui etiam forma dæmonis ſæpe viſa eſt.Solent enim fatidici ſpriritus bene expurgatis animis etiam ſeſe viſibiles præbere & comites:cuius exempla multa ſunt in ſacris literis , vt in Abrahamo & ancilla eius Agar: in Iacob , Gedeone , Helia , Tobia, Daniele , & multis alijs. Sic Adam familiarem conſuetudinem habuit cũ angelo Raziele : Sem filius Noe , cum Iophiele : Abraham cum Zadkiele : Iſaac et Iacob , cum Peliele. Ioſeph & Ioſue et Daniel,

Quot angelos antiqui patres , familiares habuerũt.

niel, cum Gabriel: Moses, cum Melattron: Helias, cum Malciele: Thobias iunior, cum Raphaele: Dauid, cum Cerniele: Manue, cum Phadaele: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaele: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaele. Nonnunquam spiritus isti virtute sua animatum & organicum corpus, siue brutum, siue rationale, ingrediuntur & corripiunt, ac anima illius tanquam basi vtentes, per corporea instrumenta voces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, et in Saul, in quem insilijt spiritus Domini, & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domiius Phœbus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera vectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subijt mentem innocuam, sanctiq; capacem.
Numinis, & peperit mortali ex gutture vocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. CAP. XLVIII.

TErtius verò furor ab Appolline procedit, scilicet, mundi mente. Hic sacris quibusdam mysterijs, votis, sacrificijs, adorationibus, inuocationibus, & sacris quibusdam artificijs, vel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dij sui spiritus virtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusque coniungendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaelem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atque sic consecratas, quib. qui cum fide, spe & charitate vescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam, filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, omnis literaturæ expertem, taliter illuminasse, vt repentino fulgore circumfusus, inopinatè tam alta legis mysteria in cœtum sapientum concionaretur, vt astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodam Heraisco Aegyptio memoriæ proditum est, illum diuina quadam natura præditum ita vt solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoque in sacris literis cum Saul esset inter prophetas, insilijsse super eum spiritum Domini; et prophetasse, cumq; à prophetarum cuneo abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis, quos misit Saul, vt caperent Dauid: qui cum vidissent cuneum prophetarum, & Samuelem stantem super eos, factus est spiritus Domi-

ni etiam in illis,& prophetarunt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia,vt etiam propinquos illis corripiat,similiq; spiritu furere compellat:non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repentè posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorantem.est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi & illustrandi fidelem & purum hominis animum, vt ex ignorantiæ tenebris repentè ad sapientiæ & doctrinarum lumina euehatur: est è conuerso facultas immundos & incredulos,reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere.Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorum quorundam auocamento ac delinimento soporari et exterminari ad præsentium obliuionem,ita vt remota corporis memoria,redigatur in naturam suam diuinã, atq, sic diuino lumine lustratus, ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, rum etiam mirabilium quorũdam effectuum cum hoc suscipere virtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum vates Dei numine afflãtur,nihil timent,nihil verentur. nam per inuia vadunt, atque in ignem illæ si feruntur, et flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, vt Apollinis & Trophonij, & tripodas,& specus,& fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo dijs sacrata,vel eo mysterio fabricata fuisse, vt exinde sacerdotes vaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium:Sibylla(inquit) Delphis duplici ratione Deum suscipere solita est. aut enim per tenuem spiritum & ignem,qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam,& vtrobiq; hoc diuino spiritu acta, vaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro volans, vati vndique circumfunditur,eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens,per quam deo afflata, protinus ad vaticinia erumpit.Sed & vates fatidica in Branchis, quæ in axe consedit,aut virgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, vel pedes interdum lymbumq; vndis proluit,vel ignis vaporem ex vndis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaq; plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo vaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites vino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, vbi Clarij Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta, res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum

Ars mira.

Vates numine afflati, neminem timent.

plum

plũ constitutus, vbi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, vsque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractisq; certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua vocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis responsa dabantur: prospera, si vndæ iniectas placidæ retinuissent: aduersa autem, si veluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata, aut victimæ, idem præsagij læti aut tristis, iniectorum retentione, vel reiectu ostendebant. Similia quoq; narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: vbi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnib. quæ quis scire cupiebat, præterquam de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoq; quod de Palisc orum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunq; affirmare voluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deijciebãt: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare videbantur: sin verò falso & dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tum exiliens subitò ignis, correptum periurij reum, in cineres exurebat. Erat quoq; in vrbe Dodona quercus, quæ vbi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur, & sonitum edebat: erat & ibidem statua virgam ferẽs, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ propè aderat percutiebat, exigua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in Epistola Ausonij ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radijs ferientibus icta,
Respondent dociles moderato verbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. CAP. XLIX.

QVartus autem furor à Venere prouenienss, hic feruenti amore animum in Deum cõuertit, & transmutat, efficitq; Deo penitus similem, tanquam propriam Dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum. hic enim in naturam Dei transit, qua ipse sit Deus: hic dæmonum genus nouit, vt pote qui cum ijsdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confisus. Anima itaque iam conuersa, Deo quoque similis effecta, sic à Deo formatur, vt supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis contactu omnia co- *Amor cur cæcus.*

gnoſcat: ideoq; amorē Orpheus ſine oculis deſcribit, quia eſt ſupra intellectum. Iamq; etiā anima amore in Deum ſic conuerſa, et ſupra intellectualem ſphæram ſublimata, præter hoc quòd integra ſua virtute vaticinij ac prophetiæ ſpiritum adſecuta ſit, aliquando etiam mirabiliora & maiora quàm ipſa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quemadmodum cœlum imagine ſui, & ſuo lumine atque calore ea agit, quæ vis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis, vel ipſa experientia notiſſimum eſt) ſic etiam Deus per ſui imaginem, ac lucem ea perficit, quæ mundus innata ſibi virtute agere non poteſt: imago autem Dei homo eſt, ſaltem qui iam Venereo furore Deo ſimilis effectus, ſola viuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis ſecundum Hebræorum doctores, ac Cabaliſtas definitur, eſſe lumen Dei, & ad imaginem verbi cauſæ cauſarum primi exemplaris creata, ſubſtantia Dei ſigilloq; figurata, cuius character eſt verbum æternum. Quod intuens Hermes Triſmegiſtus, talem hominem ait eſſe vel cœlicolis præſtantiorem, vel ſaltem æquali ſorte potiri.

Miraculū. *Anima hominis.*

De raptu & extaſi, & vaticinijs quæ ijs qui morbo comitiali & ſyncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt: CAP. L.

Raptus quid.

RAptus eſt abſtractio, & alienatio & illuſtratio animæ, à Deo proueniens, per quam Deus animam à ſuperis delapſam ad infera, rurſus ab inferis retrahit ad ſuperiora. Huius cauſa eſt in nobis continua contemplatio ſublimiorum, quæ quatenus profundiſſima mentis intentione animum incorporeę ſapientiæ coniungit, catenus vehementioribus ſuis agitationibus, ipſum à ſenſibilib. corporeq; ſeuocat, & (vt inquit Plato) taliter quandoque quòd nonnunquam corpus ipſum vel effugiat, & quaſi diſſolui videatur, quemadmodum Aurelius Auguſtinus narrat de ſacerdote Calamenſi (cuius ſuprà meminimus) Iacebat, inquit, ſimilimus mortuo, ſine anhelitu: & cū vreretur & ſecaretur, nō ſentiebat. Tātum igitur eſt animæ imperium quando ſcilicet ſuam naturam fuerit adſecuta, nec ſenſuum illecebris grauata vt virtute ſua ſubitò aſcendat, non modò in corpore manens, ſed etiam aliquando compedibus ſoluta extra corpus volitans ad ſupercœleſtem cohabitationem, vbi iam Deo quàm proxima & quàm ſimilima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisque repletur. Vnde inquit Zoroaſtes:

Aſcen-

Ascendendum tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, vnde tibi missa est anima, plurimam induta mentem. Et Trismegistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisque dæmonum longè abesse. & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberum transieris, eris immortalis Deus. Sic legimus Hermetem, Socratem, Xenocratem, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagoram & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum fuisse in Proconneso philosophum miræ scientiæ, Atheum nomine, eiusque animam quandoq; corpus exire, ac post visa longinqua spacia, rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animam Harmonis Clazomenij, eamq; relicto corpore vagari solitam, multa quoq; ac vera è longinquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios perplures qui se in totum triduum seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renūciant: atq; illos intereà custodire oportet, ne quod viuum animal illos supergrediatur contingatque, aliàs ferunt in corpus suum non reuerti. Sciēdum ergò, quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinam) cùm anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secùs atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta, vsquequaq; diffunditur, neq; deficit. nam vbiq; est, & semper. Et Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquando animus hominis diuinat, nisi cùm ita solutus est, vt ei planè nihil sit cum corpore, aut parùm. Cùm igitur peruenerit ad illum statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionē ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac vita, sed penè Deos omnes. Syncopis etiam, morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpissimè sicut in raptu, vaticinia proueniunt, quo quidem vaticinandi genere legimus Herculem, Arabesq; quàm plures excelluisse. Et sunt quædam vaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, videlicet quæ ex passionis alicuius excessu, vt amore nimio vel tristicia, vel inter crebra suspiria, aut imo mortis agone, futura pronunciant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Anima à corpore soluta, omnem locū & tempus comprehendit.

——— Nec vana parentum
Expiauit vitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædam vis perspicua, & capax re-

rum omnium, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortem autem immortalitatem consecuta, & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti vicinis, & senecta debilitatis, nonnunquã aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus prępedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata vinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quò migratura est vicina, reuelationes facilè percipit, quæ agoniis suis permixta, sibi tunc offerũtur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum, quæ motu aëreo libera nescit quò vadat, aut vnde veniat. Scimus tamen quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprij sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ antè sita in corpore non videbat: quod exemplo dormientum possumus æstimare, quorum animi velut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium, vel etiam cœlestium visiones.

De somnio prophetico. Cap. LI.

SOmnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem vnitis, aut per illustrationem intellectus agentis supra animam nostram, aut per meram reuelationem numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra vera recipit oracula, affatimq; nobis vaticinia præstat: nam in somniis & interrogare videmur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa consilia, multa incognita inopinataq; : neq; vnquam tentata animis nostris, nobis in somniis patefiunt, apparentq; imagines ignotorum locorum, & simulacra hominum tàm viuentium quàm mortuorum: portendunturque futura, quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse vspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt. & hæc somnia nulla alia egẽt interpretandi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitque eos qui viderunt, vt plurimùm nõ intelligere: quia (vt inquit Abdala Arabs) sicut videre somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus commercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phantasticus tam hebes ac impolitus est, vt superni intellectus species influentesque imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere, hic ad somniorum vaticinia planè inutilis est. Oportet ergo volentem vera recipere somnia spiritum phantasticum purum, incon-

Somnia videre, & ea intelligere, vnde contingat.

cussum,

cussum, imperturbatumque seruare, atque ita componere, vt dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat, atq; innotescat: talis nanq; spiritus vaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus vndique manantium (vt inquit Synesius) speculum est clarissimum. Cùm igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potuve grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ vitiis, castè cubitum euntes dormimus, tunc anima nostra pura atque diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes, & refulgentes, à mentibus diuinis, in se suscipit radios & effigies, atq; tanquam in quodam deifico speculo, omni intellectus vulgari indagatione, rationisque discursu longè quidem certius, clarius, efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neque etiam tunc vigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritū suum meditatione tranquilla ac religiosa, tum per victum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc vtitur admodum præparato, vt eiusmodi ratione diuinus euadat atque sciens: quicunque verò contrà phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; visa: sed quemadmodum luscus oculus propter debilitatem confusè indiscreteque iudicat: sic etiam quando crapula vinoque repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis vaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atque hebescit: quam ob causam Amphiaraus vates (vt legimus apud Philostratum) volentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à vino autem triduò abstinere: quia non possit rectè vaticinari anima, nisi esset vino ciboq; liberata. sobriis enim animis, ac religiosis, diuinoq; cultui vacantibus, solent dij tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostrat. lib. 2. c. 24.

Nuncie futurorum vaticinator maxime,
Accedis ad animas somni quiete demulctas:
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis ventura pronuncians.
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectißimè vtitur.

Hinc apud veteres moris erat, vt qui responsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, vel saltem suarum immolationem velleribus, religiosius incubarent. cuius quidem ritus meminit Vergilius in his versibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulò pòst canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus. ———

Et qui Lacedæmoniis præerāt (quod ait Cicero) in Pasiphaës phano somniandi causa recubare solebant: idem fieri in templo Aesculapij, à quo vera immitti somnia putabantur: & Calabri Podalyrium Aesculapij filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant. sic nanque in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tempus somniorum est nox, quādo sensus vagis obiectis & erroribus meridianis, vanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec vacillat cogitatus, & pacatissima mens diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autem (vt ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorum verorū quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnum & vigiliam fit: secundum, quod quis viderit de altero: tertium, cuius interpretatio visione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartum, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquiens: Quòd autem vidisti secundò ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit, & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autem alienorum somniorum interpretem habere scientiam, qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundùm leges quas receperunt de Deo, & de angelis. Illud pręterea sciendum, vix aliquod, aut nullum somnium esse absque re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis: quod etiam ipsius Iosephi patriarchę somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi vult insomniū hoc quod vidisti? num ego & mater tua, & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodum matre effectum non est consecutum. Hæc etiam Rabi Iohenam in libro prænominato, cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticum non pluris, quàm adusq; duos & viginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit, quod posteà ætatis suæ tricesimo nono prodiit in actum

Somniorū tempus nox est.

Somniorū verorum genera quatuor.

Inanes res somniis permixtæ.

actum. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à vaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorum annulis, supposita capiti cœlesti imagini, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quã scire desiderat. sic enim verissima & indubia videbit somnia cum vera intellectus illuminatione. Quicunq; igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus, coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facilè obtinebit.

Ad diuinorũ somniorũ susceptionẽ quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum vim possidentibus.

CAP. LII.

SVnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidentes virtutem, ac tanquam diuini iudicij indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitę, aliquando etiam à Deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur, de hirco offerendo Domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de virgis tribuum Israël. Iam verò & Moses & Iosue, missis sortibus in conspectu Domini diuiserunt terras, & hæreditates tribubus Israël secundũ præscriptũ Dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerunt Matthiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cùm fugiens à facie Domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cæsar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, vtrum igne statim necandus esset, an in aliud tẽpus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumen. Erat quondã apud Buram Achaiæ oppidum Herculis oraculũ, ex talis & abaco constitutum, vbi consulturus de re quapiam post peractas Deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atque figuras obseruans vates, quid venturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud verò sciẽdum, vetustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate, aut grandi vtilitate vrgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiuniis, mũditia, precibus, inuocationibus, votis, sacrificiis, consecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris ritè præmissa, vt maximè diuinam prouocare voluntatem ac beneuolentiam, diuinorumque spiri-

Non temerè sortiebãtur antiqui patres.

ſpirituum præſentiam, quorũ diſpenſatione ſorte directa, rei quæſitæ veram ſuſcipimus ſententiam. Oportet ergo quemcunq; per ſortes operantem, accedere animo bene diſpoſito, non perturbato, non diſtracto, & cum forti deſiderio firma deliberatione, ac conſtanti intentione ſciendi id quod quæſitum fuerit: præterea erga Deum & cœleſtia puritate, caſtitate, ſanctimonia pollentem, in dubia ſpe & firma fide, ſacris orationibus inuocare, vt dignus efficiatur cui diuini ſpiritus congrediãtur, diuinaq; voluntas innoteſcat: ſic nãq; ſi fueris diſpoſitus, virtute ſortium maxima ſecreta tibi patefient, erisq; vates veridicus, præteritorũ, præſentiũ & futurorum, de quibus fueris requiſitus. Quod autem de ſortibus hic diximus, etiam in omnium & notaminum augurijs obſeruandum eſt, quando videlicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam vaticinandi cauſa nobis præfigimus, aut ſignum poſtulamus, ſicut vernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedeon iudex in Iſraël feciſſe leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurij ſimulacrum, vbi omen accepturus, ſuffito thure, & accenſis lucernis, quæ antè aſtabant, oblatoq; patrio numiſmate in ſimulacri dexteram, tum quodcunq; percunctari voluiſſet, in ſimulacri autem inſuſurrabat, moxq; ambabus manibus obturatis auribus ſuis, ocyus à foro diſcedebat: cuius limites egreſſus, ilico apertis auribus quam primam vocem excepiſſet, ſibi pro rato omine, & tanquam dato oraculo obſeruabat. Licet igitur ſortes eiuſmodi ignorantibus (tanquam à caſu, vel à fortuito euentu ſint) nihil rationis habere videantur, tamen à Deo & ſublimioribus virtutibus certis rationibus diſponuntur, neq; cadunt præter intentionem eas moderantis. Nonne in electione Saul in Iſraël, ſors in illum caſu & fortuito cecidiſſe putabatur. Attamen iam antea à Domino ſtatutus fuit rex, & vnctus à Samuele propheta: & qui ſtatuerat illum regem Deus, diſpoſuit & ſortes, vt caderent ſuper illum. Atq; de his hactenus ſatis.

Quomodo ſe diſponere debeat volens ſuſcipere oracula.
CAP. LIII.

QVicunq; ad ſupremum animæ ſtatum accedere cupiens id oracula petenda proficiſcitur, oportet eum caſtè ſanctéq; diſpoſitum, purum mundumq; accedere, ita vt nullius ſordis impetigine anima eius inquinetur, nullaſq; peccatorum cicatrices pectori gerat impreſſas: oportebitq; animum penitus ſegregare & purgare, quatenus naturæ permittat neceſſitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiuſmodi

modi paſſionibus, omniq; irrationali conditione, quæ ſequitur eam tanquam ferrum rubigo, ritè componendo & diſponendo quæ ad mentis pertinēt tranquilitatem, ſic enim veriora efficacioraq; accipiet reſponſa. Quibus verò purgetur animus, & in diuinam ſuam reſtituatur puritatem, à religione nobis ſapientiaq; eſt perdiſcendum. neq; enim ſine religione ſapientia, nec ſine ſapientia probanda eſt religio. Sapientia enim (inquit Solomon) lignum vitæ eſt his, qui apprehenderint eam: & Lucretius ait, eam eſſe inuentum Dei, ſeu ſpiraculum Dei, vbi canit:

Hic Deus ille fuit, Deus inclyte Memmi,
Qui princeps vitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur ſapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis vitam tantiſq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam eſſe illuſtrationem diuinam, vnde Democritus nullos viros ſapientes arbitratur, præter illos qui furore quodam diuino perciti ſunt, quemadmodum Minos ille Cretenſis, quem ferunt à Ioue cuncta didiciſſe, cum eſſet ei in Ida monte frequens cum Deo conuerſatio: ſic etiam Meleſagoram Eleuſinum Athenienſes ferunt à nymphis edoctum: ſic & Heſiodum cum eſſet pecudum paſtor in Bœotia gregem iuxta quendam Helicona montem egiſſet, legimus à Muſis condonatum fuiſſe aliquot calamis: quibus acceptis, poeſim repentè adeptum eſſe: quæ quidem & huiuſmodi in momento adſequi, pro certo non eſt humani animi ſed diuinitus inſpirati, videlicet cui ineſt Deus omnia operās ipſe nanq; Deus in animas ſanctas ſe transferens, prophetas & mirandorum opifices conſtituit potentes in opere & ſermone, ſicut aſſerunt Plato & Mercurius, atq; ipſe etiam Xyſtus pythagoricus, aſſerentes, eiuſmodi hominem Dei templum, Deum autem hoſpitem: cui aſtipulatur & noſter Paulus, hominem vocans templum Dei: & alibi de ſeipſo inquit. Omnia poſſum in eo qui me confortat Deus. ipſe enim eſt virtus noſtra, ſine quo (vt ipſe perhibet) nihil poſſumus, quo etiam Ariſtoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam eſſe virtutem, ſiue naturalem, ſiue moralem, niſi per Deum: & in ſecretis ſuis aſtruit, intellectum bonum & ſanum poſſe in naturę ſecreta, dummodo adſit diuinæ virtutis influentia, alias nequaquam. Hanc autem influentiam tunc ſolum ſuſcipimus, quando nos abſoluimus ab impedimentis aggrauātibus, à carnalibus & terrenis occupationibus & ab omni externa agitatione. Neq; enim poteſt lippus & immundus oculus res nimium lucentes intueri: nec capere poterit diuina

Homo Dei templum.

Pedetētim ad animi puritatem perueniendum.

na, qui purgationem animi ignorarit. Oportet autem pedetentim & velut per gradus quosdam ad hanc animi puritatem peruenire. neq; enim vnusquisq; de nouo ijs mysterijs initiatus, statim lucida omnia comprehendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicās illi permisceatur. Anima itaq; humana quando ritè fuerit purgata & expiata, tum ab omni varietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascendit, diuina capit, etiam seipsam erudit, quando fortè aliunde erudiri videtur. neq; enim commemoratione neq; demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mentem suam, quę animæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas nō didicit, & ex pastore effectus est vates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in vnius noctis somnio, omnium superum & inferum sapiētia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & Apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ communis Pythageororum & Platonicorum sententia est) per viam purgatoriam absq; alio studio, vel inuestigatione, per solam modicam, & facilimam collationem, & aduentitiam, super iam desuper habita intelligiblia, perfectam omnium scibilium scientiam acquirere: potest etiam per extrinsecam expiationem ad hoc deuenire, vt omnia per substantialem suam formam indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus, & expiatur per munditiam, per abstinentiam, per pœnitentiam, per eleemosynam, tum etiam conferunt ad idem sacra quædam instituta, vt hic inferius patebit. curanda enim est anima per religionum studia, vulgò quidem occulta, vt sanitati restituta, veritate firmata, & diuinis præsidijs munita, non timeat suborientes concussiones.

Dauid Solomon cæteriq; prophetæ & Apostoli subito edocti.

Animus quomodo expiandus

De munditia & quomodo obseruanda. CAP. LIV.

MVnditiam igitur in primis oportebit seruare, in victu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbationes, & quæcunq; sensum, ac spritum offendunt expellere: & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, verum etiam si in corpore, si circa corpus fuerint. talis nanq; munditia exterior animi puritatem haud parum creditur adiuuare. Hāc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumine vel balneo, vestibus induebantur albis atq; lineis. nā lanā prophanū vestitum arbitrabantur, tāquā beluinæ sordis exeremētum pecori detractū: cubile purum

Lana vestitus prophanus.

rum & prorsus immaculatum habitabant. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes, in fonte qui Dirce appellatur in Bœotia exutis vestib. lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis: deinde postquā ꝑ ritu satis mundi erant, exeundū circiter meridiē, vestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes annulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctum fuit, prius quàm sacrorum penetralia ingredi: vtebantur etiam lineis vestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atq; Dierum libro, vbi canit.

Bragmanorum habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere vina
Illotis manibus, sed & mortalibus vllis,
Non sic exaudire volunt, spernuntq́; precati.

Et alibi

Prauus vbi fluuium manibus non lotus obiuit,
Huic dij succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosq́; penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas donec me flumine viuo
Abluero —

Mos enim erat gentibus, quando dijs superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando verò dijs inferis litandum erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra dijs inferis institueret ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi vbi infert Aeneam apud inferos ramum Proserpinæ adferentem, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusq́; recenti
Spargit aqua —

Nec non vbi Misenum sepeliendum canit:

Idem ter socios pura circumluit vnda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cōparata homo cœlestis atq; spiritualis euadit, & ad Dei contuitum vnionēq; disponitur, dum mundo corpore & pura mente Deo ministrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in visceribus, in cute, in vestibus, in vtēsilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostijs sacrificijs: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq́; illū mundissimū cœlestiū & diuinorum attrahit, & mundos Dei ministros dæmonesq́; bonos allicit, & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & ma

li dæmones,veluti bonorum simiæ,vel vt adorentur & decipiant, huiusmodi munditiam exquirunt:ideoq; in primis obseruandum est,vt habeatur animus mundus,& cor purũ atq; tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudine & animi tranquillitate atq; ascensu. CAP. LV.

ABstinẽtia quoq; suos passim obseruatores contra vitia,& malos dæmones familiariter munit atq; tuetur, & quasi templum Dei incontaminatum reddit animum, mentemq; Deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius,quàm superflua minimè congregare, modumq; necessarij victus non excedere,neq; enim nutrimentum natura valentius adsumendum est,sed quo potius natura sit valentior,sicut de Christo asserunt nonnulli,quòd ea meta cibum sumebat,vt non generaret superfluum quartæ digestionis.Multi quoq; alij parcitate cibi,simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt,vt Moses & Helias qui vsque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt. Vnde ille splendebat facie:& iste subuectus corpus suum veluti spiritum facilè ducebat ad nutum.Nam asserunt magi & philosophi spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corporibus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri,sed spongiarum more,per totum corpus vndiq; alimentum suum haurire, videlicet ex vaporibus tenuissimis corpus vndiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritum hunc cupiunt habere purum & potentẽ, cibis vtuntur siccioribus,corpusq; hoc crassum ieiunijs extenuant,ac facilè permeabile reddunt,ne eius pondere aut crassescat spiritus,aut soffocetur,tum lotionibus & fricationibus,& exercitus,& amictu corpus ipsum mundum conseruant,spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt.Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quemadmodum Philosophi Pythagorici,mẽsam sacram atq; sobriã seruantes,vitam in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim vitæ complexionisq;, quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiam,efficit vt anima nostra sæpissimè somnians,nonunquam etiam vigilans,semper supernis influxibus subijciatur.Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones,perpetuam vtriusq; sanitatem, ac

Tẽperantiæ effectus.

ac etiã diuturnam vitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à vino, & carnibus, & vitijs: dicentes, neminem posse Deum intelligere nisi qui illum diuina conuersatione æmularetur: quod etiã inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumque inficiunt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniustitiæ famulæ sunt (vt inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab ocio & luxuria. anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium, qui Græcè Hierophantæ appellãtur (vt refert Hiemus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, consueuerunt sorbitioni cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis Deo deuotæ, ipsa animam nostram (vt docet Orpheus Musæum in omnium Deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit Dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & veritate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum, ac iudicium rationis peruertunt: sicut palàm videmus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius verò furores appellat, vel insanias, vbi canit:

A quib. potissimũ homini abstinendam.

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Sentire quoq; videtur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: vnde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem: passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam. nam passiones rationales & mentales, sapienti concedunt. Sic sentire videtur etiam Boethius vbi canit, passiones aliquas abijciendas in inquisitione veritatis, his versibus.

Tu quoq; si vis | *Pelle timorem,*
Lumine claro | *Nec dolor adsit,*
Cernere verum | *Spemq; fugato.*
Tramite recto | *Nubila mens est,*
Carpere callem: | *Vinctaq; frenis,*
Gaudia pelle | *Hæc vbi regnant.*

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, & veritatẽ simplicissimam adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus

mus enim per solitudinem ab omni humanorũ negociorũ cura solutus, sacris numinibus, ac cœlestibus vacans, eadem quotidiè sentit, quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator, & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere vellet, in vastas Aethiopię solitudines concessit, vbi cunctis humanis negotijs prętermissis, ad solam diuinarum rerum contemplationem animũ mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti Deo placuit, vt illũ facie ad faciem videre & intueri meruerit, acepta etiam miraculorum illorum stupenda potentia, quæ Sacræ literę de illo testificari conspiciuntur. Sic Zorastes Magorum pater ac princeps, omnium rerum naturalium diuinarumq; scientiam viginti annorum solitudine dicitur assecutus, vbi de omni diuinandi atq; vaticinandi arte plura conscripsit, ac fecit. Similia operatum esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Musæum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretẽsem, longissimo quodam somno fuisse eruditum. nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur: atq; Heraclitus & Democritus eandem ob causam solitudine delectabantur: quanto magis enim animalem vitam relinquimus, & humanam, tanto magis viuimus angelos & Deum, quibus coniuncti, & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnib. dominantes. Qualiter aũt animus noster segregãdus sit à vita animali, & ab omni multitudine, atq; erigẽdus, quousq; ascendat ad ipsum vnum, bonum, verum, pulchrum, per singulos tam cognobilium quàm cognitionum gradus, docet Proclus in commentarijs super Alcibiadem, ostendens quomodo in primis fugienda sensiblia, vt ad essentiam in corpoream nos transferamus: vbi animarum ordinem, multiplicatum tamen per rationes plurimas, habitudines proportionesq; varias, & vincula multa varietatẽq; virium multiformem superare oportet, & ad intellectum, & intelligibilia regna contendere: & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contemplari: porrò ipsam etiam intellectualem multitudinem licet vnitam & indiuiduam relinquere, atq; ad superintellectualem essentialẽq; vnitatẽ ab omni multitudine absolutã, ipsiusq́, boni, & veri fontẽ peruenire. Simili ratione fugere nos oportet omnem cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, vt veritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuum & sensuum, imaginationũ, opinionum, quę tã in se diuersa est, vt alia alijs in quolibet sint contraria, ascen-

Homini quæ potißimũ fugienda.

dendũq; ad ſcientias:in quibus licet varia multitudo ſit, contrarietatem tamẽ habet nullam. omnes enim ſibi inuicẽ cõnexæ, & ſubalternatim vna alteri miniſtrat atque inſeruit, vſque ad vnam ab omnibus præſuppoſitam, & nullam vlterius ſupponentem, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non eſt ibi ſummus cognitionum apex, ſed ſuper eam eſt intellectus purus. Itaque depoſitis omni compoſitione, diuiſione, multiformiq; diſcurſu, ad intellectualẽ vitam ſimplicemq; intuitũ aſcendẽtes, intelligibilem eſſentiam præceptionibus indiuiduis & ſimplicibus ſpeculãtes, vt ipſam ſummam animæ exiſtentiam, per quam vnum ſumus, & ſub qua vnitur multitudo noſtra, conſequamur: atq; ſic primũ vnum, à quo omnibus ineſt vnio, per ipſum vnum, tanquam eſſentię noſtrę florem attingamus: quod tunc demum aſſequimur quando omnẽ multitudinem fugientes, in ipſam vnitatẽ noſtram conſurgimus, vnumq; efficimur, & vniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemoſyna. CAP. LVI.

MAxima autem purgationum pars eſt, voluntaria pœnitentia delictorum. nam (vt ait Seneca in Thyeſte) quem pœnitet peccaſſe, penè eſt innocens. Hæc enim maximam nobis adfert expiationem, dum moleſtiam delectamentis opponit, ſtupidamq; expurgat ex anima lætitiam, tribuitque vim quandam peculiarem ad ſupera reducentem. Eſt itaque pœnitentia non modò mortificatio vitiorum; ſed & animæ ſpiritale martyrium, quæ gladio ſpiritus ex omni parte confoditur: gladius autem ſpiritus, eſt verbum Dei. Vnde inquit Hieremias Propheta, & etiam Paulus ad Epheſios ſcribens, Maledictus qui prohibet gladium ſuum à ſanguine. Et Pſalmiſta canit: Gladius in labiis ipſorum. Ideo exponendæ ſunt cogitationes, & affectus animi, & omnia mala, quæ exeunt de corde & ore noſtro, ſacerdoti in confeſſione, vt ipſe iuxta verbum Dei ea iudicet, & ſecundum poteſtatem illi conceſſam à Deo, pœnitentia iniuncta mundet, & expurget, dirigatque in bonum, neq; verò vllum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur valentius ſacramentum. hinc dij ipſi (teſte Ouidio in Ponto)

Potior purgationum pars quæ ſit.

Pœnitentia quid.

Sæpè leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituiſſe vident.

Eſt adhuc aliud expiationis ſacramẽtum, ipſa videlicet eleemoſyna: de qua parùm, aut nihil me legiſſe memini apud philoſophos: ſed docuit nos illam ſumma veritas, inquiens: Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis. & apud Eccleſiaſticum legitur: Sicut aqua extinguit ignẽ, ſic eleemoſyna extinguit peccatum. & Daniel regem Babylonis docuit, vt eleemoſynis

Eleemoſynæ laus.

 moſynis

emosynis redimeret peccata: & Raphael angelus testatur ad Tobiam, Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. Hinc Christus ad patrem orare iussit, Dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus, de quo dixit alibi, Centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis. Idem iudicaturus viuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemosynas, & misericordiæ opera, dum dicet: Esuriui & sitiui, & non dedistis mihi manducare, neq; bibere, & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inquit, Quod vni illorum feceritis, mihi fecistis. Quod mihi etiam sensisse videtur Homerus vbi introducit iuuenem ad Antinoum procum in hæc verba dicētē: Antinoe non quidē pulchrè cecidisti miserū mēdicū perdet te, si vsquam Deus supra cœlestis est, nàm & dij alienis hospitibus assimilati, in vniuersum exeuntes ciuitates euertunt, hominum iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. Cap. LVII.

Creditum est, & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdā institutis & sacramentis ab extrà ministratis, vt per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ vel benedictæ aspersiones, etiam per quasdā inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quā etiam naturaliter hanc vim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones: ouum quoq; similiter in purgationibus vsurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt. vnde Ouidius:

Et veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;,
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationib. vti solitos sulphure atq; asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniam purificat sulphur, propter odoris acumē, aqua verò marina, propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatem suam sacerdotes antiqui vtebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarum, hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, vt ferant oliuam à meretrice plantatam, vel infructuosam perpetuo manere, vel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, verbena, valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata similiter fel canis nigri suffitum, in his maximè præstare dicitur

citur, tam ad expiandum dæmones malos, quàm maleficia, vbicunq; fuerint: similiter pennæ vpupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirũ aũt, & vix credibile, nisi illud narraret grauis & cõtẽnendus autor Ioseph⁹ in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à loco iuxta Macheruntem Iudeæ oppidum, sic nuncupata, hanc ait colore flammeo noctu splendorem emittere, captu tamẽ admodum difficilẽ, vt captantis manus fallat, oculosq́; refugiat, neq; prius consistat, quàm menstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa, neq; tamen hoc modo retenta, sine periculo euellitur, quippe extrahentem præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit communitus: quo carẽtes, terram circum circa scarificantes, radicem, laqueo vinctã cani alligant, ac repentè discedunt: tandem nimio conatu secuturus canis, radicẽ extrahit, & veluti domini persoluens vices, illico commoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius vis in expiationibus præstantissima, vt etiam eos qui à spiritibus vexantur immundis, protinus liberare compertum sit. Materias autem huiusmodi in spirituales substãtias agere, fugando, vel alliciendo, vel mitigando, vel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas, qui (teste Guilhelmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intollerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est. *Ignis in Sicilia.*

De adorationibus & votis. CAP. LVIII.

ADorationes quidem & vota, sacrificia atq; oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad Deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant voluntatem, atq; sacram indissolubilemq́; ad deos constant animabus communionem. ex orationibus enim quas verbis veris & sacris, sensu & mente proferimus, magnam vim comparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, vt in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum quo radio (vt inquit Dionysius) loquitur cum hominibus Deus, sed adeo occulte, vt vix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid, quando inquit: Audiam quid in me loquatur Dominus Deus. Adoratio itaq; diutissimè continuata, & sæpissimè frequentata, perficit intellectũ & animam ad suscipienda diuina lumina: efficit ampliorem amorem diuinum accendens, spem fidemq; & mores sacros inferens animam ab omni contrario & aduerso expurgat etiã mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirent, Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus voce rogante Deus.
Sæpe Iouem vidi, cùm vellet mittere sæua
Fulmina, thure dato, sustinuisse manum.

Homo ad Deum quomodo reuertatur.

Reuertitur aũt homo ad Deum per orationes: quò perueniẽs (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculum symposij intrat, vbi pascitur ambrosia, & potatur nectare. Ideo qui virtutem aliquam possidere cupiunt, orãdum illis est, & supplicandum crebrò ad eum, qui in se omnem continet virtutem. Melior autem, & optima oratio, quæ non ore profertur, sed quę silẽtio sancto, & cogitatione integra Deo offertur, quęq; voce mentis inclamãs, verbis intellectualis mundi veneratur præsules Deos. Votum autem est ardens affectus casti animi Deo deditus, qui vouẽdo, quod bonum videtur, exoptat: hic affectus (vt testantur Iamblichus & Proclus) ita animas Deo coniungit, vt vna aliquando Dei atq; animi operatio fiat: Dei videlicet, tanquam artificis, animi verò tanquam instrumenti diuini: hinc per vota nonnunquam fieri miracula, morbosq; curari, tẽpestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus excellẽtissimos quosq;, & apud omnes nationes sapientissimos viros, Indorũ Brachmanas, Persarũ magos, Aegyptiorũ gymnosophistas, Græcorum, Chaldæorũ Theologos: qui festa deorũ, & abdita mysteria sanxere, diuinis votis ac orationibus potissimũ incubuisse, ac miranda multa effecisse.

Votũ quid.

Ad voti perfectionem duo requiruntur.

Ad voti aũt & ad orationis perfectionem (neq; enim sine adoratione votũ, nec sine voto vsquequaq; perfecta est adoratio) duo potissimùm requirũtur: primò videlicet, notio eius quod adorandum, & cui vouendum est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colẽdũ, sunt enim multiplices Dei cooperatores & instrumenta, videlicet cœli, stellę, administratorij spiritus, cœlestesque animę ac heroës, quos veluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores primũ implorare oportet eum qui pergit ad archetypũ Deum, qui solus est terminus extremus adorationis: cętera numina tanquã aditus sunt ad ipsum Deũ. Scias itaq; adorationes ac vota ad solum vnum Deum, summũ patrem, deorum omniũ regem ac dominũ, pura ac pia mẽte principaliter facienda esse: quãdo verò ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatę sint à summo patre administrationis minimè fit intẽtio. Itaq; adorationibus ac votis, quando ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes, & characteres, & eiusmodi adhiberi licitum putabant: quando verò ad supremi Iouis maiestatẽ eriguntur, fieri illa minimè debere: quod etiã Hermes & Plato fieri vetant. Vnde Hermes ad Tatium: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cùm Deum ores, velle thus, & similia

milia accendere:aliena enim hæc ſunt (vt ait Porphyrius') ab omni pietate.nihil enim materiale inueniri poteſt,quod im materiali Deo non ſit obſcœnum:iccirco neq; oratio ei,quæ voce proferatur,conuenit:ſed nec interior oratio, ſi animus vicio contaminetur. Secundò autem requiritur aſſimilatio quædam vitæ noſtræ ad vitam diuinā,puritate,caſtitate, ſanctimoniaq; proficiſcēs, cū eius quod optamus licito deſiderio:hoc enim ſummè diuinam captamus beneuolentiam,diuinæq; ſubijcimur largitioni. nam niſi nos purgato animo digni ſimus exaudiri, tū ea quæ petimus digna ſint fieri,manifeſtum eſt Deos precibus noſtris minimè adeſſe : vnde inquit diuinus Plato,Deumnullis precibus aut donis ad iniqua flecti.Nihil igitur à Deo petamus,quod vellenos indecorum eſt. hoc enim ſolo plurimos videmus orationibus ac voto fruſtrari,quia nec ipſi religioſè diſpoſiti ſunt,nec deſideria & petitiones ipſorum fiunt de his , quæ ſunt Deo beneplacita nec ſciunt diſcernere,quo ordine adorandum ſit,& per quos mediatores ipſe Deus ſit adeundus,quorum ignorātia, orationes ac preces noſtras ſæpiſſimè ad nihilum redigit,& vota ſuplicationibus noſtris abnegari facit.

De ſacrificijs & oblationibus,eorumque generibus, & modis. CAP. LIX.

SAcrificium autem eſt oblatio,quæ & ſacra ſit offerenda,& ſacrat ſeu ſanctificat offerentem,niſi illum aut irreuerētia, autaliud quoddam impediat peccatum. Hæc itaq; ſacrificia & oblationes multam nobis præſtant fiduciam,& de familia Dei efficiunt , malaque multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant inquientes:Per hoc quod animalia noſtra mactamus,atq; res noſtras ſacrificio diſſipamus,imminentia mala à nobis ad eiuſmodi deflecti:tum ſicut mortalis hic ſacerdos,in hoc inferiore mundo ſacrificat Deo animas animalium irrationabilium,per interitum corporis ab anima,ita Michael archangelus ſublimioris mundi ſacerdos, ſacrificat animas hominum, idq; per ſeparationem animæ à corpore,nō corporis ab anima,niſi per accidens,ſicut contingit in furore, raptu & extaſi,& ſomnio,ſimilibuſque animæ vacationibus,quod Hebræi vocant mortem oſculi.Sacrificia verò,& oblationes primò ac principaliter ad ſummum Deum facienda ſunt: quando autē ad ſecunda numina diriguntur,hoc intellige fieri , quemadmodum de oratione & voto dictum eſt:tum quæcunque ibi dicta ſunt,hic etiam per ſimilitudinem ſubintelligemus. Sūt verò ſacrificiorū plura genera. nam quoddam dicitur holo-

Sacrificiorum genera multa.

caustum, quando igne hostia consumitur: quoddam immolatio, propter sanguinis effusionem. Præterea quædam dicuntur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinenda: quædam pacifica, pro pace obtinenda: quædam laudes, pro liberatione à malis, vel largitione bonorum: quædam gratulatoria, pro veneratione diuina, & gratiarum actione: quædam etiam fiunt nec propter honorem Dei, nec ex bona volũtate, quale erat apud Hebræos sacrificium zelotypiæ, quod solum fiebat causa detegendi occultum adulterium. Eratque olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pestilentia, aut alia quauis horrẽda calamitate laborantes: cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hominum turpissimum, illumq; correptum ad locum constitutum deducebant, caseum cum placenta, & ficus siccos manibus gestantem, illumq; septies virgultis syluestribus verberatum, lignis syluestribus comburebant, ciueremq; in mare proijciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Appollonio Tianeo, dum pestilentiam Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorum & victimarum genera erant, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatombe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupercalia, Munychia, Nouendinalia, Nictiluca, Palatialia, Pastilaria, Popularia, Proteruia, Scænopegia, Solitorilia, Stata, Rubigalia, Fõtanalia, Ormia, Parentalia, Inferiæ, Consualia, Lampteria, Amburbia, Ambarualia, Vinalia, Thya, Holocaustaumata, Orgia, Latialia, Dianetauriba, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Tesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentialia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertumnalia, Gynæcia, Panathenæa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum victimæ propriæ & diuersæ. nam caper & asinus Bacchi, Ceteris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnans, Aesculapij gallus. Iam verò & Herculi Gnidio probris & conuicijs sacrificabatur. Erant & sacerdotum varij ordines, Pontifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, variaque religionum & superstitionum nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, vota, deuotiones, piacula, iusiurandum, hostiæ, litamia, quibus seducta gentilitas, falsis dijs dæmonibusque sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & vniens illum Deo, duplex

Expiationis sacrificium.

Sacrificiorum genera.

Verũ sacrificium duplex.

plex est: vnum, quod obtulit summus pōtifex Christus, in remissionem peccatorum, purificās omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatum, in hostiam viuentem Deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cū eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meam commemorationem: vt videlicet nos simul mortificatos, per passionem corporis mortalis in spiritu viuificatos simul offeramus, de quo ait Porphyrius: Laboremus vitæ nostræ sanctimoniam pro sacrificio offerre. nemo enim bonus Dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam produces, propriam animam quasi simulacrū quoddam ædificet, & mētem & intellectum in templū constituat, in quo diuinam lucem suscipere possit. Externa autē sacrificia (vt ait Heraclitus) medelæ quędam sunt animarum à summo medico institutæ: possidet enim malus dæmon hominē (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur. exquirūtur igitur sacrificia ad Deū, & virtutes cœlestes placandas, vt ad expiandum hominem, qui & ipse Dei & mundi gerit imaginem. Verùm Dominus noster IESVS CHRISTVS, verus pontifex, & summus sacerdos, omne sacrificium cōclusit in solo pane & vino, tanquam in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium, nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, vlterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfectè mūdati sumus. Erant etiā apud Aegyptios sexcenta sex genera sacrificiorum, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerunt, eo quòd essent diuina animalia, intellectualem animam, mentemq; diuinam participātia: vnde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cęlestia dona largiri, non tam naturali quodā pacto: quàm libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora, mundanaq; numina, vires quasdam in se diuinas ac superiores: quasdam verò naturales, & inferiores habere, quas quidē Orpheus claues appellat ad aperiendum, et claudendum: atq; per has fatalibus nos influentijs obligare, per illas verò à fato soluere. Vnde si cui infortuniū aliquod immineat à Saturno vel Marte, Iubent Magi non protinus ad Iouem vel Venerem quàm ad eum ipsum confugere Saturnum vel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabant autem singulis stellis cum illis pertinentibus: soli cum rebus solaribus, & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno, vel tauro: Veneri per ani-

Ad placandum deum, necessaria sunt sacrificia.

DCLXVI. *sacrificiorū genera apud Aegyptios.*

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quomodo sacrificauerint antiqui.

malia sua, vt columbam, vel turturem: & per plantas suas, vt verbenam, sicut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria vitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam, vel naturalem vel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hanc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & obserebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem virtutem adepturi, quàm etiam per oblationem ipsam religiosam eandem diuinitùs confirmatam, fortioremq; recepturi. oblatio enim cuiuslibet rei, quando Deo aliquo modo ritè offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione, res illa & Deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Preterea cœlestibus & æthereis dijs candidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis vero in foueis: aëreis autem, & aqueis volatilia: sed illis alba, istis atra. Denique omnibus dijs dæmonibusque præterquam terrestribus & infernis, volatilia immolabantur, illis autem solæ quadrupedes. simili nanque simile gaudet. Ex his denique quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solummodo vesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de alijs minimè. Sed hæc omnia Apollinis oraculum hic versibus expressit.

Quibus dijs quæ hostiæ mactari solitę.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna, & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà
Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi qua terræ mandetur humana
Hostia: mel verò nymphæ atq; liquentia vina
Afferri lætantur, & ignem accendier aris,
Quæ circumuolitant terram sibi numina poscunt,
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Inijcier salsas fruges, & dulcia liba.
Hæc facito: verùm quibus est data pura profundi,
His ipsis semper fer sacra in litore, totum
Proijcito in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas redde partes, atq; igne cremabis.
Quod superest, propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet odoratis crassiq; vaporibus aer.

Hæc in libris Responsorũ narrat Porphyrius, cui adsentiunt, & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædam esse naturalia inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, Sacrificare Deo inest homini à natura. Sunt itaque, inquiunt

quiunt, media, quæ vtriusque naturam sapiunt, & diuina analogicè repræsentant, habentq; cum eo numine cui offerũtur, simul & cum ijs qui expiantur, symbola quædam conuenientissima, sed adeò occulta, vt vix capere queat humanum ingenium, quæ Deus & numina in particulari requirunt pro nostra expiatione, quib. placentur virtutes cœlestes, & sese contineāt ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæ sunt (quas vocat Orpheus) claues, quæ aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, vt per illas penetret homo ad super cœlestia, et ad illum descendant intelligentiæ cœlorum, et dæmones elementorum. Homines autem perfecti, & verè religiosi istis non egent, sed illi soli, qui (vt ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subijciuntur cœlis, idcirco fauore cœlestis virtutis corrobādos putant, quousq; altius euolantes, ab illarũ presidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus veteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus. CAP. LX.

NVnc videamus quas imprecationes oblationibus atque sacrificijs adiungebant: hæc enim dicebat, vel similia, quicunq; offerens, & sacrificans Deo: Ego seruitor tuus hæc tibi offero, & sacrifico, autorem sanctitatis te confiteor, & ad sanctificādum inuoco hanc oblationem, vt infundas sibi virtutem spiritus tui alti ac honorati, vt per eam obtineamus quod petimus. Cæterũ verò sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita vt de cætero tibi viuat & moriatur: ita et ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem: & communionē, per hoc quod ad offerendum: & sacrificandum tibi venio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si voluero, vel ad saluandũ: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, vel ad largiendũ per beneuolētiam tuam id quod optamus. Deniq; vbi pro expiatione, vel euitatione alicuius mali fiebat sacrificiũ, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moritur in me omne vitium, omnis immunditia: vel sic moriatur, & annihiletur tale, vel tale malum, siue incommodum. item: Sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne vitium, & immunditia. In holocausto dicebatur: Sicut hæc oblatio igne isto præsenti consumitur, ita quòd nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale, vel tale incommodũ, quod tunc voluerimus repellere, & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam ma-

Sacrificantis verba.

manibus contingere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium, quique eius participes esse cupiebant: quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur, etiam aram manibus tangat: vnde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis, arasque tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras, medios ignes, & numina testor.

Quomodo hæc tum ad Deum, tum ad inferiora numina exhibenda sunt. Cap. LXI.

Omnis itaq; adoratio, oblatio, siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac versatur differentia, videlicet quia aut ad solum Deum fit, aut ad inferiora numina, vt angelos, stellas, heroas. In his itaq; tales tibi obseruandæ sunt regulæ, vt quoties soli Deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum commemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti, vel promissionis, alicubi ex sacris Scripturis educta: vt si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, commemoretur quemadmodum Deus destruxerit gigantes in diluuio aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorrham in pluuia ignis, exercitum Pharaonis in mari Rubro, & huiusmodi: addendo istis quicquid maledictionis ex Psalmis, & hinc inde ex sacris literis colligi potest. Consimili oratione deprecaturi contra pericula aquarum, commemoremus saluationem Noë in diluuio, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulantem super aquas, eundemque periclitãtem saluasse nauiculam, imperasse ventis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quòd si pro oraculis, vel somniis petendis, siue ad Deum, siue ad angelos, & heroas oratio necessaria est, iam sese offerunt ex veteri testamẽto innumera loca, vbi Deus cum hominibus locutus legitur, cum multis admodum versiculis præsagia reuelationes pollicentibus, cùm varia prophetica somnia Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tum quicquid in nouo testamento, & vniuersa religione inuenitur reuelationum, Ioannis, Pauli, sanctorum Magorum, tum Helenæ, & Constantini, & Caroli: tum recentiorum prophetarum, Methodij, Cyrilli, Ioachim Merlini, Brigittę, Mechtyldis, Hildegardis, quorum numina piè inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Prętereà inuocamus etiam sacra Dei nomina, sed ea præcipuè, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodatæ

data: vt pro destructione inimicorum inuocamus nomina iræ Dei, vindictæ Dei, timoris Dei, iustitiæ Dei, fortitudinis Dei: ad euitandum verò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis, & similia. Porrò postulamus nobis eius, quod optamus desiderij executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue vnum ex heroibus, cui id officij incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est, debito numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas, vbi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes. orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac veneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiam consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorum & orationum differentia.

De consecrationibus, & earum ratione. CAP. LXII.

Consecratio est, sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundùm artis magicæ traditionem ritè & legitimè præparatam, animæ spiritalis, proportione & conformitate tracta, infunditur, opusque nostrum per spiritum intellectus viuificatur. Efficacia consecrationũ duobus potissimùm perficitur, videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: primùm natura præstat, & meritum, secundùm per initiationem, & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quòd ipse consecrans hanc virtutem & potestatem, firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur, nunc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitùs insita, vt si sit ad hoc ipsum à Deo sic ordinata, quales plerasque legimus in sacris Bibliæ eloquiis: vel si sit virtute Spiritus sancti ex ordinatione Ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extãt: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi, non virtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, vtputà, sacrarum literarum, historiarum, miraculorum, operum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, & sacramentalium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè, vel per similitudinem aliquam cohærere videbuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facilè patebit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam

Consecrationum efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius vis.

Aquæ consecratio. quoniam Deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur vniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigātum, per diluuium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari rubro: & quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris Rubri, & per medium Iordanis: & quoniam miraculosè eduxit aquam de petra deserti, & eduxit fontem aquę viuæ ex dente molari maxillæ asini, ad preces Sampsonis: & quoniam posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ, atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum: & quoniam Christus baptizatus in Iordane, mundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocādo insuper diuina nomina ad hęc conformia, vtputà, cum Deus ipse vocatur fons viuus, aqua viua, flumen viuum. Simili ratione in consecratione ignis fit *Ignis consecratio.* commemoratio, quoniam Deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam, vindictam, & purgationem peccatorum, & iudicaturus mundum ipsius conflagrationem præcedere iubebit, qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israël in columna ignis, qui constituit ignem inextinguilem conseruandum in tabernaculo fœderis, & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruabit, & consimilia. Tunc se etiam offerunt diuina nomina, vt quia Deus ignis consumēs est, & ignis *Olei consecratio.* conflans est, & quæ his propria sunt, vt splendor Dei, lux Dei, lumen Dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, vt apud Exodum de oleo vnctionis, & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod vnctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum, in lampades ardentes *Locorum consecratio* ante faciem Dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancti sanctorum, templi Salomonis, & sanctificationis collis Golgotha per mysterium passionis Christi, & agri qui emptus est de precio sanguinis Christi: item montis Thabor, vbi transfiguratio, cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, vt loci Dei, throni Dei, cathedræ Dei, tabernaculi Dei, arę Dei, sedis Dei, habitaculi Dei, & huiusmodi. Simili via in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris Scripturis diuinisq; nominibus & religionis sanctimonia, quę rei huic quoquo modo congruere videntur. Exempli gratia: Si charta sit vel liber, habes ex mysteriis, quæ commemores,

tabulas

tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai, & sanctificationem legis, & Prophetarum Scripturarumque per Spiritum sanctum promulgatarum: atq; succurrent diuina nomina, testamenti Dei, libri Dei, libri vitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabæorum: quia Iudæ Machabæo diuinitùs missus est gladius, vt concideret inimicos populo Israël: habes & in Prophetis verbum, Accipite vobis gladios bis acutos: habes & in Euangeliis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, visum angelum cruentatum, gladium recondentem: & huiusmodi plura in Prophetis, & Apocalypsi inuenies, sacraque nomina gladij Dei, virgæ Dei, baculi Dei, vindictæ Dei, & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facilè deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrādi & expiandi ritus, potens, & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando videlicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda vel expianda intenditur, vtputà ritus baptismi, confirmationis, funeris, & huiusmodi. Sciendum insuper votum, oblationem, sacrificium, vim quandam habere consecrationis, tam realis, quàm personalis, quatenus res, vel personæ certis numinibus deuouentur, & offeruntur. *Alius consecrandi & expiandi ritus.*

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus.

CAP. LXIII.

Dicuntur autem sacra, quæcunq; ab ipsis diis, vel dæmonibus suis adsistentiis sunt sacrata, tanquam (vt ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis Deus habitat, cuius nomen sæpè ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eū, nec contemnēdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicūtur. Est enim mysterium, quod sacratam & occultam virtutem habet, & gratiam à diis, vel à dæmonibus collatam, vel ab ipso summo Deo dispensatam, quemadmodum sunt sacra nomina, & characteres, de quibus suprà dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ, & mysticæ nuncupantur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, CHRISTVM instituisse Orationem Dominicam. Simili modo & confectio- *Sacra.* *Mysterium.*

fectiones quædam sacræ dicuntur, quibus Deus singula-rem suæ virtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate, & oleo vnctionis, & sicut apud nos fons sacer, & sacrum chrisma, & oleum catechumenon, & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus Deo dedicata, & consecrata sunt, quemadmodum vota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, dijs Italis votum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseôn libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni victor Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine vaccæ,
Cuius vt imposuit prosecta calentibus aris,
Et dijs acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulère suam, pars est data cætera mensis.

Similì modo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, vel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno, ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu, patriósq; penates.

Hinc diuinus Plato in vndecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia Deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui venerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretantes: per hoc quòd hominis simulacrum gerit, significari quoniam mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere autem fingitur, vt stabilis virtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniã conspicuus est intelligẽtiis, & superioribus: inferiora verò teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrum læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum vitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusque viuificus mundi est: dextra verò & aquilam portendit, & victoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliàrum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos veneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat Spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes Euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis variis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles r[illegible]tiones, & somnia conferunt,

Iouis simulacri interpretatio.

ferunt, & Sacræ picturæ idcirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus, & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad venerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictæ aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, vt musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunque speciosissima, & pulcherrima, & preciosa, aurum, argentum, & lapides preciosi, & eiusmodi: quæ quidem venerationes, & sacra exteriora, sunt tanquam eruditiones & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina, his versibus:

Quisnam hominum formas æris neglexerit vnquam,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona?
Quis non miretur, quis hæc non ipsa deorum
Dixerit? ———

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati: tum & sacra quælibet administrantes, resq; consecrantes: Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuûm, vittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt verò sacra huiusmodi tãquam quædam pacta inter deos & nos sub laude, vel veneratione, vel obedientia exhibita, quibus mediantibus, sępe virtutem aliquam mirandam obtinemus, ab eo nomine, cui talis veneratio impenditur: sic sunt sacri hymni, & sermones, & exorcismata, & incantationes, & voces, quæ ad deorum laudes, & venerationes sunt composita, & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris iam dæmones inuoco puros.

Et Ecclesia primitiua vtebatur sacris quibusdam incantamẽtis, contra morbos & tempestates, quæ omnia sub veneratione alicuius numinis, vel pronunciando orantes, vel etiam aliquando scripta appensa siue alligata deferentes, sæpè virtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines valdè admirantur. Hoc modo sunt etiam sacra nomina, figuræ & characteres, & signacula, quę contemplatiui homines pro arcanis suis votis, pura mente, ad Dei venerationem deuouerunt, dedicârunt & consecrârunt: quæ quidem si posteà quispiam

 spiam

ſpiam eadem mentis puritate, qua primitùs ſunt inſtituta, pronunciet, mirabilia ſimiliter efficiet, tum etiam quatenus ſeruetur modus, & regula à primo inſtitutore tradita. nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & fruſtrà laborant. Hoc modo non ſolùm verbis barbaris, ſed etiam Hebræis, Aegyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiuſque linguæ nominibus, Deo deuotis, ac ſuæ eſſentiæ, vel virtuti, vel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquando efficimus. Sic ſunt apud Iamblichum nomina, ſcilicet Oſiris, Iction, Emeph, Ptha, Epies, Amun: ſic apud Platonem & Græcos, ὤν, τὸν ταυτόν, ſic Græci vocant Iouem ζῆνα ἀπὸ τοῦ ζῆν, quod eſt viuere, quia ſingulis vitam præbet: ſimiliter Δία, quod ſignificat per, quia per ipſum omnia ſiunt: ſic ἀθάνατον, quod ſignificat immortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quaſi iuuans pater, & horum ſimilia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad votum tribuuntur, vt Eutychidem, Soſiam, Theophilum, hoc eſt, proſperum, ſeruitorem, Deo charum. Similiter res quædam materiales concipiunt haud parū ſanctitatis ac virtutis ex conſecratione maximè ſacerdotali: quemadmodum videmus ſigilla illa cerea, quibus inſcripta habetur figura agnorum, virtutem accipere per benedictionem Romani Pontificis, contra fulgura & tempeſtates, ne lædant ea geſtantes: inſpiratur enim diuina virtus in ſacratas huiuſmodi imagines, & continetur in illis, quaſi in ſacra quadam litera, quæ Dei habet imaginem. Similem virtutem accipiunt cerei illi benedicti in feſto Paſchæ, & in feſto Purificationis Diuæ Virginis: ſimiliter campanæ, ex conſecratione & benedictione ſua accipiunt virtutem, vt arceant & compeſcant fulgura & tempeſtates, ne noceant in locis, vbi ſonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo ſal, & aqua per ſuas benedictiones, & exorciſmata accipiunt virtutem expiandi, & effugandi malos dęmones, & ſic de ſimilibus. Sunt etiam ſacra tempora, apud omnis religionis gentes ſumma ſemper veneratione obſeruata, quæ aut à diis ipſis ſanctificari nobis præcepta, aut à patribus, & maioribus in accepti à diis beneficij commemorationem perpetuamque gratiarum actionem illis dedicata. Sic Hebræi ſua ſabbatha, ſic Ethnici ſuas ferias, ſic nos ſacrorum noſtrorum ſolemnes dies ſumma ſemper celebritate accepimus venerandos. Sunt etiam his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, eò quòd illis diebus inſignem aliquam cladem calamitatémve reſpublica paſſa eſſet: cuiuſmodi apud Romanos erat ante diem quartum nonas ſextilis: quia eo die cladem illam vaſtiſſimam pugnæ Cannenſis paſſi ſunt: ſimili

Mira in nominibus quandoq; vis.

Tempora ſacra.

Tempora piacularia.

ratione

ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sæpissimè ab illis malè dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri sunt, decimus septimus mensis Iunij, quoniam eo die Mosem confregisse tabulas, Manassem erexisse idolum in sancta sanctorum, murosq; Ierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulij, quia eo die vtraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similem sibi faustorum infaustorumque dierum calculum facilè fabricare potest: atq; hos sacros religiososq; dies Magi non secùs quàm planetarios dies, cœlestesque dispositiones obseruari iubent: quin illos multò efficaciores esse perhibent, maximè ad spiritales diuinasque virtutes adsequendas: quia illorum virtus atque influentia, non tam ab elementis corporibusque cœlestibus, sed ab intelligibili, supercœlestique mundo descendens, communibusque diuorum suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modò non desit firma credulitas ac veneratio religiosa: hoc est, cum metu horroreque coniuncta. id enim propriè sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est violare, quos anxiè obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secùs factum sit quàm oportet.

Atri dies.

Dies Aegyptiaci.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis, & ritibus suffituum, vnctionum, & similium, CAP. LXIIII.

TV igitur quicunque in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra Deum patrem vnum, vt tu quoq; sis vnus illius clementia dignus, sis mundus ab intra & ab extra, & in loco mundo, quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino. Propterea lauare sæpius, & per statutos dies, iuxta numerorum mysteria, induas vestes mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolunt enim dij exaudire hominem (vt ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se non abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ, vel menstruatæ, nec illi quæ patitur hemorrhœam: non tangas rem immundam, nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuum tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: fortè, quia quadam funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te, & inunges,

unges, & fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim Deus in odorem suauissimum, quæ illi fiunt ab homine purificato & disposito, simulq; conscendentem cum illa suffumigatione orationem & oblationem suam, sicut canit Psalmista: Dirigatur Domine ad te oratio mea, sicut incensum in conspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigiis, & odoramentis anima, ipsius Dei proles & imago, suscipiens illa per nares illas per quas & ipsa intrauit in hunc corporeum hominem, & per quas (testante Iob) aliquando emittuntur spiritus viuacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuātis: vnde à multis odoratus omnium sensuum viuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificium & vnctio penetrant omnia: & aperiunt portas elementorum atque cœlorum, vt per illas homo possit videre & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum & profundorum, phantasmata desertorum locorum, vt veniant, appareant, compareant, & obediant: faciantque pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut magnes ferrū, coniunguntque cum elementis, & faciunt spiritus accipere corpora: plurimum siquidem spiritale corpus ijs crassescit, obesiusq; euadit: etenim vaporibus viuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu ac cordis desiderio, vt faueat tibi clementia cœli, cœlestiumq; omnium, quorum fauorem vt magis prosequaris, mirum in modum conferunt adaptatio loci, temporis, professionis, consuetudinis, victus, habitus, exercitij, etiam nominis: in his enim non solùm mutatur vis naturæ, sed etiam superatur: multum enim confert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est Deus ad Abraham, vt veniret ad terram quam monstraret illi: & perrexit Abraham vadens, & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac venit in Gerath, vbi seminauit, & collegit centuplum, & effectus est diues valdè. Quis autem sit locus vnicuique congruus, ex cuiusque genesi scrutandum erit: quod qui nequiuerit, is obseruet vbi potissimè spiritus suus recreetur, vbi sensus vegetiores sint, vbi corporis sanitas, & robur plus proficiant, vbi negotia melius succedant, vbi plures faueant, vbi infensi succumbant: hanc regionem, hunc locum sciat sibi à Deo superisque præordinatum, & à cœlis dispositum atque paratum. Hunc ergo locum cole, & pro tempore, & negotio muta: infaustum autem locum semper fugito. Nomina etiam fausta res nostras fortunatiores reddunt: infausta verò infelicitant. Hinc Romani olim in delectu militum conscribendo, caue-

Fortunatus locus ad fauorem confert.

bant

bant,ne primo militi esset nomen aliqua ex parte infaustum. Et in locandis vectigalibus, & lustrandis coloniis, aut exercitibus, CENS S. bonis nominibus eligebant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerum quoque fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnū eo nauigantes irent, Dyrachium vocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum vocauerunt. Lacum verò Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige: neque enim sine causa dixit Saluator: Nónne duodecim sunt horæ diei? quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certam fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt Magi. Omnes deniq; sapientissimi veteres in hoc consentiunt, permaximi interesse quo quidque temporis momento, quaúe cœlestium dispositione in hoc mundo esse suum acceperit, non tam naturale, quàm etiam artificiale. Tantam enim vim habere hoc initij momentū tradiderunt, vt omnem fortunæ cursum inde pendere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retrò scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experientia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla astrologus Caligulę consulenti de natura, certissimam necem appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Siciliam, Meson astrologus tempestatem prædixit. Anaxagoras hac temporū scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit. sicut posteà factum est ad Aegos Thraciæ flumen. Contrà L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna, & conceptionem, & natiuitatem illius inuenit. Idem vrbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initium genituramúe, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quod autem tempora in rebus naturalibus plurimùm possint, multis exēplis patere potest. Sunt nanque arbores, quæ post solstitium inuertunt sua folia, vt populus, vlmus, olea, tilia, alba salix. Et conchylia, & cancri, & ostreæ crescente luna augescunt, decrescente macrescunt: & maria suo fluxu atque refluxu, lunæ motus, temporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa, nónne septies mira celeritate defluit, & refluit? Idem tribus diebus vnoquoque mense, videlicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam verò die brumali cùm marcent omnia, pulegium aridum florescit. Eodem die aiunt

Tempora fortunam præstare possunt.

inflatas vesicas disrumpi: salictorum folia & malorum grana verti, ac circumagi. Et manifestum est, quod ego, & in Italia & Gallia vidi, & sationem eius noui, videlicet nucem quæ per totum annum arida, sub ipsa diui Iohannis vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totum hoc miraculum ex sola temporis obseruatione in satione illius consistit. Quòd autem tempora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint præstare virtutes, ipsi Astrologi in suis Electionum & imaginum libris constanter affirmant. Et hac ratione legimus apud Plutarchum, simulacrum apud Peleneos ea arte fabricatum fuisse, quod quoquò versus spectasset, omnia terrore, & maxima perturbatione conficiebat, ita quòd nemo præ timore auderet illud intueri. Et in vita Apollonij legimus, magos apud Babylonem tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, vimque illis fuisse, vt animos multitudinis ad regis amorem obedientiamq; conciliarent. In Chio insula Dianæ facies erat in sublimi posita, cuius vultus introëuntibus tristis, exeuntibus hilaris videbatur. Apud Troadem circa simulacrum Mineruæ, relicta sacrificia non putrescebant. In phano Veneris apud Paphos in area non pluebat. Ex tumulo Antæi si quid erutum fuisset, imbres è cœlo spargebantur donec quod effusum fuerat restitueretur. In tumulo regis Bibriæ Ponti, laurus extabat, à qua si quid decerptum in nauim quis intulisset, non cessabant illic iurgia, quamdiu non fuisset abiectum. In insula Boristhene ædem Achillis nulla auis infestabat. Romæ ædem Herculis in foro Boario, nec musca, nec canis intrabat. In Olintho Thraciæ lacus erat, in quem si scarabeus incidisset, non poterat exire, sed distorquens sese immoriebatur. Innumera ferè exempla adferre possem, & his multò mirabiliora, quæ arte imaginum, & obseruatione temporum facta fuisse narrat antiquitas. Sed ne quis ista iampridem obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recentiora quædam, & per hæc tempora adhuc locis nonnullis extantia, artificiosa miracula istis addam. Nam arte imaginum effectum dicitur, quòd Byzantio serpentes neminem lædant, graculique intra mœnia non peruolent: quòd Creta noctuam non ferat: quòd in agro Neapolitano cicadæ non audiantur, quòd Veneriis publica tonsorum tecta nullum genus muscarum subit, quòd apud Toletum macello publico toto anno non plus vna, & ea quidem insigni albedine cernitur musca. Et nos iam in præcedenti libro narrauimus, & modos, & tempora, quorum obseruatione hæc & similia fieri possint. Sermonum prætereca atque verborum vires tibi potissimùm obseruanda

sunt:

sunt: per hæc enim expanditur anima in substantias inferiores, in lapides, in metalla, in plantas, in animalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & passiones varias, omnibus creaturis vim inferens, aut amore quodam ducens trahensq́;. Sic Cato testatur lassatos boues verbis instaurari. Tum verbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, vt insuetas alat arbores, ipsas etiam arbores similiter exorari, vt transmigrent, & in alieno solo accrescant. Rapas quoq; ampliores fieri, si dum seruntur, obsecrentur, vt sibi & familiæ, vicinisq́; benignè conferant. Pauo quoq; laudatus, mox pennas explicat: contrà verò, ocymum herbam, cum maioribus maledictis & probris satum sit, eo fructus adferre lætiores compertum est. Garus etiam ambusta & infusa, medetur malis, si tamen interim garus non nominetur. Tum & qui fascino vtuntur, laudando necant arbores, nocentq́; satis atq; pueris. Tantam præterea humanarū execrationū vim esse dicūt, vt etiā malos dæmones abigant, extermineˉtq́;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerentur: docuisse etiā quomodo dęmones assumptis brutorum figuris insidieˉtur hominibus. In omnibus deniq; Deum præ oculis habe: scriptum est enim in Deuteromio: Cum quæsieris Dominum Deum tuum, inuenies eum, si tamen toto corde quæsieris, & tota tribulatione animæ tuæ. Vnde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient vobis. & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit vobis. Multum quoq; valet oratio iusti assidua. Helias enim (vt ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suum. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid vanum vel quod sit cōtra diuinam voluntatem: vult autem Deus omnia bona. neq; enim vsurpabis nomen Dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re vana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiam, & des eleemosynas: quoniam dicente angelo ad Tobiam. Bona est oratio cum ieiunio, & eleemosyna & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet Dominus preces vestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu Domini.

Operis totius conclusio.

HAec sunt quæ ad magiæ introductionem ex traditione antiquorum, compilatione diuersa in hunc librum coegimus

gimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his, qui intellecturi sunt. Horum autem quædam cum ordine, quædam sine ordine scripta sunt, quædā per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes, & perscrutantes, artis magicæ completa documenta simul, & infallibilia experimenta consequi possunt: tradidimus n. hanc artem taliter, vt prudentes, & intelligentes latere non accidat: prauos verò, & incredulos: ad secretorum illorum arcana non admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis vmbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filij perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in vno loco, manifestum fecimus illud in alio, vt sapientibus vobis patefiat: vobis enim solis scripsimus, quorum animus incorruptus, ad rectum viuendi ordinem institutus: quorum casta & pudica mens, ac illibata fides Deum timet ac reueretur: quorum manus sunt ab omni scelere & crimine separatæ, ac mores pudici, sobrij & modesti: vos enim soli seruatam vobis doctrinam inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quàm vbi adsecuti fueritis, integra se vobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; vobis virtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius, & cæteri mirabilium operatores cōsecuti sunt. Vos autem maleuoli calumniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filij, hæc nostra fugite. nam inimica vobis sunt, & posita in præcipitiū, vt erretis & incidatis in miseriam. Siquis igitur propter suam incredulitatem, & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi non imputet: nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset, qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, varijsq; obducta mysterijs, in quibus facilè multos continget errare & perdere sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si veritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatam, & varijs locis dispersam abscondimus, non enim sapientibus abscōdimus, sed prauis & improbis: eâq; tali sermone tradidimus quem latere insipientem necessario accidet, & ad illius intellectum sapientem facilè admittat.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE IN GEOMANTICAM disciplinam lectura.

GEOMANTICA ipsa est ars, quæ per sortem reddit nobis iudicium ad omnem quæstionem de quacunq; re. Consistit autem sors huiusmodi in punctis, ex quibus deducuntur certæ quædam figuræ secundum rationem paritatis & imparitatis: quæ figuræ tandem reducuntur ad figuras cœlestes, earum naturas & proprietates assumentes, iuxtā signorum & planetarum rationes. Hoc autem inprimis nobis considerandum est quoniam sors huiusmodi in quantum talis, nihil veritatis portendere potest, nisi radicata fuerit in virtute aliqua sublimiori: & hanc duplicem posuerunt huius scientiȩ authores: vnam quæ in Religione & & cæremonijs consistit: & ideo voluerunt proiectiones punctorum huius sortis fieri in terra cū digito indice: quare hæc sors huic elemento appropriata est, sicut pyromantia igni: & hydromantia aquæ: tum, quia arbitrabantur manum proijcientis potissimè per terrestres spiritus dirigi atque moueri: & ideo præmittebantur sacra quædam incantamenta & deprecationes cum alijs quibusdam ritibus & magicis obseruationibus huiusmodi spiritus ad hoc allicientes. Alia potestas hanc sortem dirigens ac regens, ipsa est in anima proijcientis, quando fertur in aliquē magnum egressum sui desiderij. Tunc enim omnis sors habet naturalem obedientiam ad ipsam animam: & de necessitate habet efficaciam, & mouetur ad id quod anima ipsa desiderat. Et hæc via est longè verior & purior. Nec refert, vbi, vel quomodo pūcta proijciantur. Habet itaq; hoc artificium eādem radicem cum artificio quæstionum astrologicarum: quæ & ipsȩ non aliter verificari possunt, nisi constanti ac excessiuo affectu ipsius quærentis. Nunc ad praxin huius artificij procedamus: & primo sciendum est, quod omnes figuræ super quibus totum hoc artificium fundatur duntaxat sedecim sunt: vt hic infrà cum suis nominibus annotata vides.

Hāc figurā, quanquam alio ordine, vide pleniorem suprà in lib. de Occult. philosophia 2. pag. 221.

Fortuna maior. * * * * * *	Fortuna minor. * * * * * *	Solis. ☉
Via. * * * *	Populus. * * * * * * * *	Lunæ. ☽
Acquisitio. * * * * * *	Lætitia. * * * * * * *	Iouis. ♃
Puella. * * * * *	Amissio. * * * * * *	Veneris. ♀
Coniunctio. * * * * * *	Albus. * * * * * * *	Mercurij. ☿
Puer. * * * * *	Rubeus. * * * * * * *	Martis. ♂
Carcer. * * * * * *	Tristitia. * * * * * * *	Saturni. ♄
☊ Caput Dracons. * * * * *	☋ Cauda Draconis. * * * * *	

Qui-

Quibus verò planetis figuræ istæ distribuuntur, dicamus, ex hoc enim omnis figurarum proprietas atque natura, totiusque artificij iudicium dependet. Sunt itaque Fortuna maior atque minor solem referentes: sed prima solem diurnum & in dignitatibus suis constitutum: altera autem nocturnum, vel in minoribus dignitatibus constitutum. Via autem atque Populus lunam referunt: prima ab initio semper crescentem: secunda plenam lumine & decrescentem. Acquisitio verò & Lætitia Iouis sunt: sed prior Iouem magis fortunatum habet: secunda minus, sed extra detrimentum. Puella & Amissio Veneris sunt: prior fortunata, altera, tanquam retrograda, vel combusta. Coniunctio & Albus, vtræq; Mercurij figuræ sunt, & vtræq; bonæ: sed prima fortunatior. Puer atque Rubeus Martem referunt: quarum prior Martem habet beneuolum, secunda autem maleficum. Carcer atq; Tristitia vtræque figuræ Saturni sunt, & malæ: sed prima maioris detrimenti. Caput verò & Cauda suas naturas sequuntur. Hæc itaque cùm sint infallibiles figurarum comparationes, facilè ex his signorum æquiparantiam dignoscemus. Habent itaque Fortuna maior & minor signum Leonis, quod est domus Solis. Via autem atq; Populus signum Cancri, quod est Lunæ. Acquisitio signum Piscium, Lætitia verò Sagittarum, quæ sunt domicilia Iouis. Puella Taurum, Amissio Libram, quæ sunt domus Veneris. Coniunctio Virginem, Albus Geminos, domus Mercurij. Puer autem & Rubeus Scorpionem domum Martis. Carcer Capricornum, & Tristitia Aquarium domicilia Saturni. Caput verò & Cauda ita distribuuntur, vt Caput adhæreat Capricorno, Cauda verò Scorpioni. Hinc facilè triplicitates signorum elicere potes secundùm rationem triplicitatum signorum Zodaici. Constituunt itaq; triplicitatem igneam, Puer, vtraq; Fortuna, ac Lætitia: Terream verò Puella, Coniunctio, Carcer, atque Caput: Aëream Albus, Amissio atque Tristitia: Aqueam Via, Populus, Rubeus, Cauda atque Acquisitio. Et hic ordo secundùm rationem signorum sumptus est. Qui verò secundum naturas Planetarum, atque ipsarum figurarum triplicitates constituere velit, hic hanc obseruet regulam, vt triplicitatem igneam constituant Fortuna maior, Rubeus, Puer & Amissio. Aëream Fortuna minor, Lætitia, Puella & Coniunctio. Aqueam Acquisitio, Cauda, Via & Populus. Terream Carcer, Tristitia, Albus atq; Caput. Et hæc via magis obseruatur, quàm prima, quam secundùm signorum rationem constituere docuimus. Hic ordo longè verior est atq; rationabilior, quàm ille qui vulgò celebratur huiusmodi descriptus. Triplicitatis igneæ sunt

Cauda, Fortuna minor, Amiſſio & Rubeus: Aëreæ Acquiſitio, Lætitia, Puer & Coniunctio: Aqueæ Populus, Via, Albus & Puella: Terreæ Caput, Fortuna maior, Carcer & Triſtitia: Diſtribuunt enim iſtas figuras duodecim ſignis Zodiaci in hunc modum: Arieti datur Acquiſitio: Tauro Fortuna maior cum minori: Gemellis Lætitia: Cancro Puella atque Rubeus, Leoni Albus: Virgini Via: Liberæ Caput atque Coniunctio: Scorpioni Puer: Sagittario Triſtitia atque Amiſſio: Capricorno Cauda: Aquario Populus: Piſcibus Carcer. Nunc de Proiectione dicamus, quæ talis eſt: vt proijciamus puncta ſecundum ſortem in quatuor lineas à dextris verſus ſiniſtram: & hoc quatuor vicibus. Reſultabunt itaque nobis quatuor figuræ, & ſingulis quatuor lineis ſingulæ ſecundum parem vel imparē deſignantiam vniuſcuiuſq; lineæ cōſtructæ: quæ quidē quatuor figuræ Matres dici ſolitæ ſunt: quæ pariunt cæteras integram iudicij figuram complentes: cuius rei exemplum videre licebit hîc inferiùs.

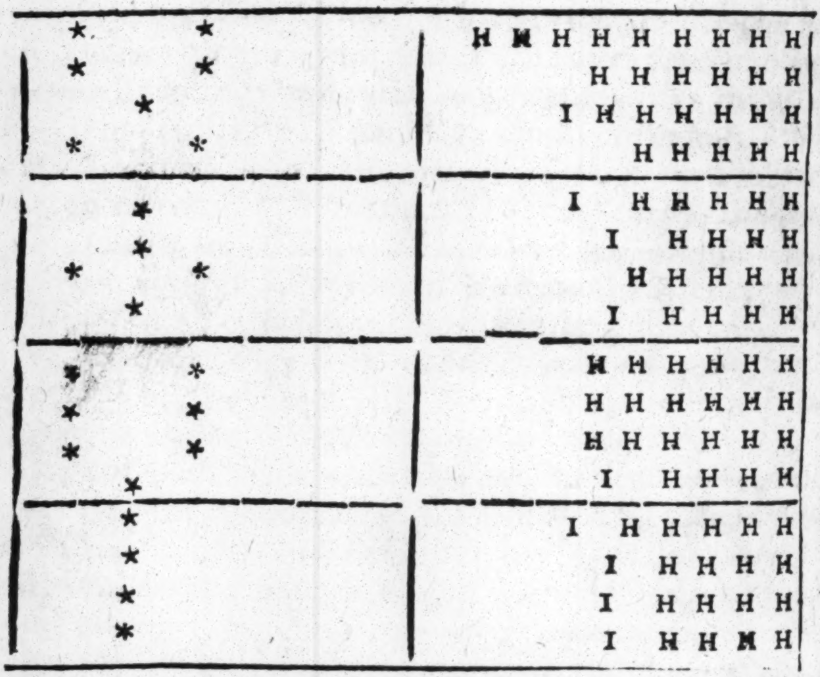

Eliciūtur itaq; ex his quatuor Matribus quatuor aliæ figuræ, ſecundariæ quas Filias vocant, ſiue Succedentes: quæ hunc in modum colliguntur: vt puta, conſtitutis ſecundum ordinē ſuum quatuor matribus, ſibi inuicem * inſta: * tunc, quod ex quauis linea reſultauerit, filiæ figuram conſtituit, quorum ordo eſt à ſuperioribus punctis per vtraq; media vſque ad infima deſcendendo: vt in hoc exemplo:

Et

Et hæ octo figuræ, octo Cœli domicilia conſtituunt, in hũc modum collocãdo figuras, à ſiniſtris verſus dextram, vt quatuor Matres quatuor primas domus cõſtituant, quatuor autem Filiæ quatuor ſequẽtes, quæ ſunt quinta, ſexta, ſeptima & octaua: reliquæ aũt domus capiũtur in hunc modũ, videlicet ex prima & ſecunda elicitur nona: ex tertia & quarta decima: ex quinta & ſexta vndecima: ex ſeptima & octaua duodecima ſecundum combinationẽ duarum figurarum iuxta rationem paris vel imparis numeri in punctis vtriuſque figuræ relictis. Simili ratione eliciuntur ex vltimis illis quatuor figuris, videlicet ex nona & decima, atq; ex vndecima, cum duodecima duæ figuræ, quas vocant Coadiutrices ſiue Teſtes: ex quibus duabus tandem vna conſtituitur, quæ totius figuræ ac rei quæſitæ index appellatur: quemadmodum in præſenti exemplo videre licet.

Thema Geomanticum.

FILIAE. MATRES.

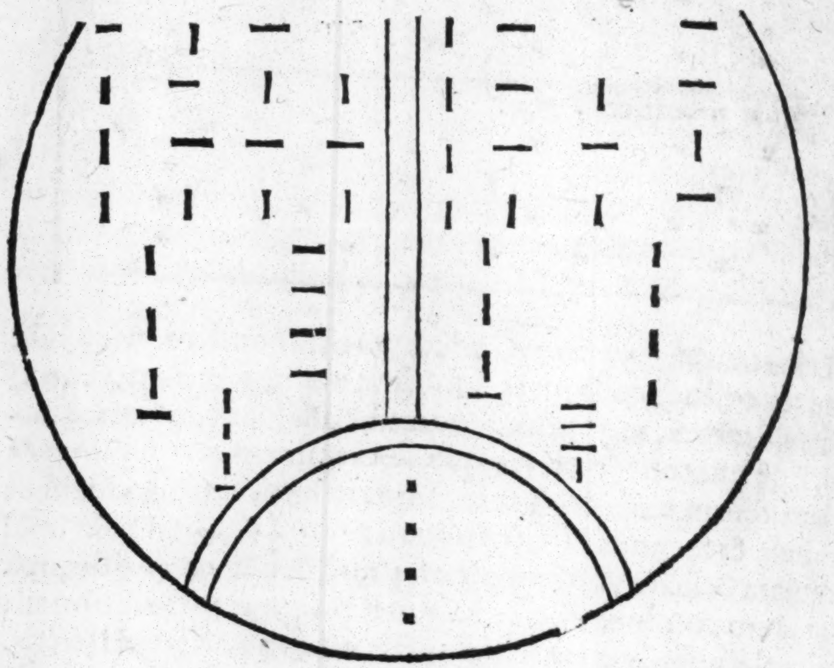

Hic, quem dicimus, modus est communis, à Geomanticis obseruatus: quem nos nec omnino reijcimus, nec etiam extollimus: imò volumus ipsum in indicijs nostris etiam simul considerandum. Nunc ergo dabimus tibi veram Geomantiæ figuram secundum rectam Astrologicæ rationis constitutionem: quæ talis est: Vt quatuor Matres, quatuor angulares domus constituant: prima, primam, secunda, decimam: tertia, septimam: quarta quartam. Ex his quatuor Filiæ quatuor constituant succedētes domus: prima, secundam: secunda, vndecimam: tertia, octauam: quarta, quintam. Reliquarum verò cadentium domorum figuras secundum rationem triplicitatum calculabis: videlicet ex prima & quinta constituendo nonam: ex decima & secunda sextā: ex septima et vndecima, tertiam: ex quarta & octaua, duodecimam. Et ita iam habes integram ad veri indicij figuram, secundum veras & efficaces rationes constitutam: ex qua indicaturus, ita illam exornabis. Figura, quæ in prima domo fuerit, ipsa dabit tibi Ascendens illud signum, quod ipsa præfert. quo constituto, cæteris domibus, secundum ordinem signorum, sua signa attribues: deinde in singulis domibus planetas, secundum figuræ naturas annotabis: tunc ex his omnibus indicium fabricabis secundum

dum significationes planetarum in signis & domibus in quibus inueniuntur, & secundū aspectus eorū inter se, & ad locū quærentis & rei quæsitæ: indicabisq; secundū naturas signorū in suis domibus ascendentium: & secundū naturas & proprietates figurarū quas habent in singulis domibus constitutæ, & secundum commistionē aliarum figurarū eas aspicientium, INDICEM figuræ, que Geomantici plurimi faciunt, quo modo in priore figura inuenitur, ostēdimus: sed hîc dabimus tibi secretū totius artificij ad indicē inueniēdum in sublacēti figura: & tale est: Vt numeres omnia pūcta, quæ in lineis proiectionū cōtinētur: atq; hęc diuidas p duodecim: & qd' residuū est, proijcias ab ascēdente per singulas domus: & in quā ceciderit finalis vnitas, illius figura dat tibi indiciū cōpetū rei quæsitæ: & hoc vnà cū significationibus indiciorū prædictorū: q̄ si in vtrāq; partē fuerint paria, vel ābigua tūc solus index de re quæsita certificabit. nūc figurę istius exēplū ponam᷑.

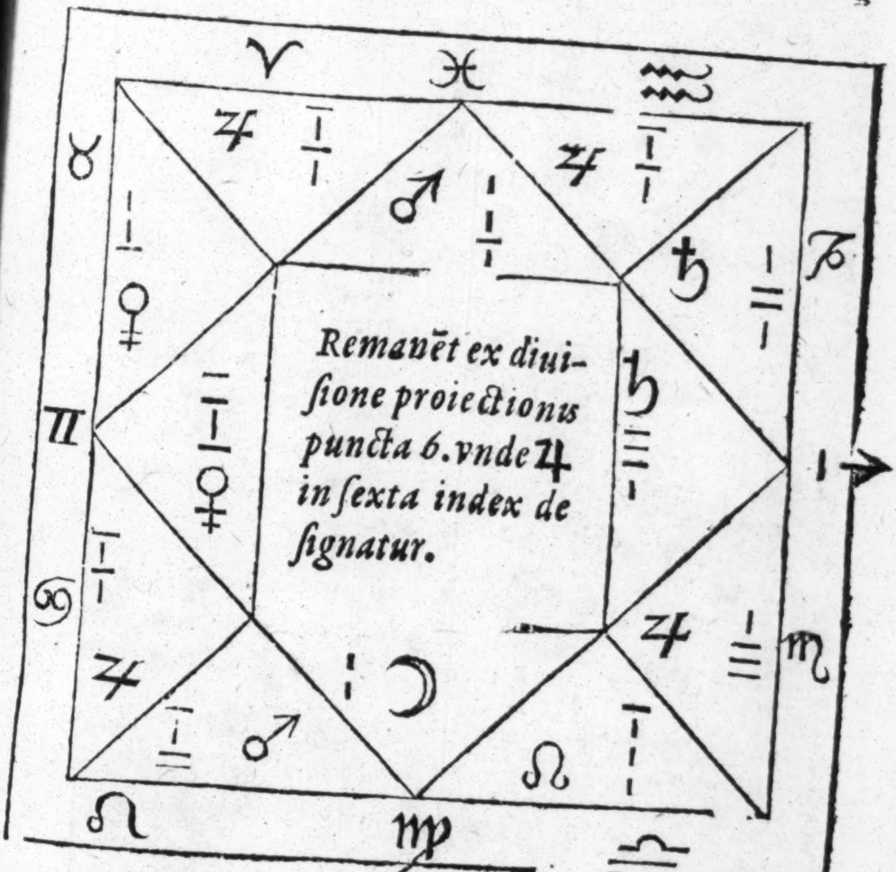

Residuum ergo nunc est, vt dicamus, cuius rei quæstio & ad quā domū pertineat: deinde, quid quæuis figura de singulis quæstionibus in singulis domibus indicet. Primò itaq; nunc domo-

domorum significationes aduertamus: quæ istæ sunt. Nã prima domus personam tenet quærentis, quotiens de re sua, vel ad ipsum pertinente quęstio facta fuerit. Tenet & ista domus indicium de vita, de forma, de statu, conditione, habitu, dispositione, forma & figura, & de colore hominum. Secunda continet in se substantiam, diuitias, paupertatem, lucrum & amissionem, fortunam bonorum & infortunium, & quæ circa substantiam accidunt: vt, furtum, perditio, vel negligentia Tertia continet fratres sorores: et quæ de collaterali parentelarum sunt: parua itinera & fidelitates hominum discernit. Quarta patres designat atq; auos: patrimonium & hæreditates, possessiones, ædificia, agros, thesauros & si quid absconditum est: habet & ipsam discretionem eorum, quæ furto, vel amissione, vel negligentia deficiunt. Quinta filiorum est; legatorum, nunciorum, rumorum, atque honoris, et eorũ quæ post mortem accidũt, & quæ circa prægnãtem interrogari possunt. Sexta de infirmitatibus indicium dat ac de medicina: de familiaribus quoque ac ministris, iumentis animalibusq; domesticis. Septima coniugij est, concubinatus, & amicorum: litium quoq; ac controuersiarum, & eorum quæ coram iudicio aguntur. Octaua mortis est, & eorum quæ ex morte proueniũt, legatorum & hæreditatum, & quæ ad vxoris dotem ac substantiam attinent. Nona ipsa est itinerum, fidei, ac constantiæ, somniorum & quæ præsagij sunt scientię, ac religionis. Decima honoris est, officij atque magisterij. Vndecima amicos habet principumq; substantiam. Duodecima inimicorum est, atque seruorum, carceris et infortunij, & quicquid mali præter mortem & ægritudinẽ accidere potest: quæ in sexta octauaq, requiruntur. Restat nunc, quod dicimus, vt quid quæuis figura super iam dictis, in his locis significet, explicemus.

FORTVNA maior in prima domo reperta, vitam dat longam, & à morborũ molestijs tutam: hominem significat nobilem, magnanimum, bonorum morũ, statura mediocrẽ, colore rubeum, crisporum capillorum, & cuius membra superiora maiora sunt quàm inferiora. In secunda significat diuitias manifestas, & lucrũ manifestum, bonam fortunam et rei acquisitionem deperditi, vel amissi: captionem furis & furti recuperationem. In tertia significat fratres atque cognatos nobiles & bonæ conuersationis: itinera, prospera & lucrosa cum honore: homines fideles & amicitiæ non fictæ. In quarta patrem significat nobilem & bonæ famæ, & à multis notum: hæreditates largitur in vrbibus, patrimonium auget, thesauros absconditos inuenire facit, & in loco esse significat

cat furtum, & omne amiſſum recuperat. In quinta gaudium largitur ex filijs, & facit illos magnos honores conſequi: legationes reddit proſperas, in quibus & vota & dolorem conſequeris: rumores veros eſſe deſignat: honores largitur publicos, & poſt mortem facit hominem ampliſſima fama: publicam mulierem prægnantem parituram maſculum præfigurat. In ſexta hominem ab omni ægritudine liberum facit: infirmos breui euaſuros ſignificat: medicinam bonam medicumq́; probũ, de quibus nulla haberi debeat ſuſpicio, ſignificat: famulos ac miniſtros fideles, ex animalibus præcipuè equos, ſignificat. In ſeptima vxorem dat diuitem, probam & bonorum morum: amores faciles & iucũdos: lites vincit: aduerſarios tamen, ſi de illis quæſtio fuerit, ſignificat potentes ac multi fauoris. In octaua illum, de cuius morte quæritur, viuere ſignificat: mortem autem ſignificat bonam, naturalemq́; & honeſtam ſepulturam & exequias honorificas: legata et hæreditates deſignat vxorisq́; dotem diuitem. In nona, itinera ſignificat proſpera, & per terram equeſtria potius quàm pedeſtria, ſatis longa & non feſtina: abſentem reuerſurum denotat: bonæ fidei & conſtantis intentionis hominem ſignificat et bonæ religionis, qui de fide ſua in aliam nunquam mutetur: ſomnia atq; præſagia vera dicit: ſcientiam ſignificat veram & perfectam. In decima maximos ſignificat honores, officia largitur publica, magiſtratus & iudicia, & quæ in principum curijs digniora ſunt: iudices ſignificat iuſtos, & nullis donis corruptos: cauſam citò & facilè expediri facit: reges ſignificat potentes: fortunatos & victorioſos, victoriamq; certam denotat: matrem ſignificat nobilem & diu victuram. In vndecima amicos ſignificat veros, ac vtiles: principem denotat diuitem ac liberalem: & fortunatum facit hominem apud principem et bonum atque dilectum. In duodecima, ſi de qualitate inimicorum quæſtio eſt, inimicos ſignificat potentes ac nobiles, quibus difficilè reſiſtitur. Si autem de alio reſpectu ad inimicos quæſtio fuerit, ab inimicorum inſidijs deliberabit: ſeruos ſignificat fideles, & profugos reducit: animalia ſignificat, vt equos, leones, atq; tauros: incarceratum euadere facit, & pericula imminentia vel mitigat, vel aufert.

FORTVNA minor in prima domo vitam dat longam: ſed varijs moleſtijs ac valetudinibus implicatam: hominẽ ſignificat breuis ſtaturæ, & macrum, habentem ſignum in vultu, vel dextro oculo. In ſecunda deſignat ſubſtantiam, & nimia prodigalitate omnia expendit: furem abſondit, et furtum vix, vel cum labore recuperatur. In tertia moleſtias dat à fratribus

fratribus & consanguineis: periculum minatur in itinere, sed euadit ipsum: homines significat bonæ fidei, sed absconditi animi. In quarta patrimonio nocet & hæreditatibus: thesauros & deperdita abscondit, & nisi cum magna difficultate recuperat: patrem significat probum, sed qui multa prodigalitate bona sua expendens, filijs modica relinquit. In quinta paucos largitur filios: mulierem grauidam puellam in vtero habere significat: legationes significat honorificas, sed parum vtiles, honores dat mediocres, bonam famam post mortem relinquit, sed non multùm sparsam, nec longæuæ memoriæ. In sexta ægritudines significat sanguineas atque cholericas: infirmum periclitari significat, sed euasurum; seruos significat probos, sed pigros & inutiles: itidem de animalibus. In septima vxorem dat bonæ progeniei, sed cum qua varijs incōmoditatibus vexeris: amores dat anxios & inconstantes: lites prolongat, aduersariumque multis cauillationibus circumuenire facit: successu tamen temporis victoriam tribuit. In octaua mortem denotat bonam et honestam, sed obscuram, vel peregrinam: legata & hæreditates decernit, sed cum lite ac difficultate: exequias ac sepulturas obscuriores denotat: dotem vxoris difficilè habebis, vel facilimè expendes. In nona itinerū incommoditatem facit: absens tardè reuertitur: hominem facit circa religionis seruitia occupari: scientias largitur incompletas: fidei autem & religionis constantiam seruat. In decima reges ac principes significat potētes, sed qui bellis ac violentiā imperia sibi vendicant: quos iterum facilè exules reddit: simili ratione honores decernit & grandia officia & beneficia, sed ob quæ continuò litigare oporteat, & in quibus nullam habeas permanendi stabilitatē: iudicem tibi non fauere facit, & causæ lites prolongat: matrem patre citiùs mori facit, & varijs valetudinibus semper affectam. In vndecima multitudinem amicorum facit, sed inutiles & pauperes & qui necessitatibus tuis vix valeāt succurrere: gratiam dat apud principes & spem multam, sed lucrum modicum: nec in officijs & beneficijs à principe largitis diu facit permanere. In duodecima inimicos significat versutos, callidos ac fraudulentos, et qui multis occultis factionibus studeant circumuenire: incarceratum diu detentum iri significat, sed tandem euasurum: seruos & animalia designat infructuosa & paucæ vtilitatis: fortunæq; crebras mutationes de bono in malum, de malo in bonum.

VIA in prima domo vitam largitur longam & prosperam, aduenam significat, macrum & longæ staturæ, candidi coloris, & modicam barbam habentem: liberalem & iucundum, sed

sed pigrum & pauci laboris. In secunda substantiarum dat augmentum ac diuitias, furtum ac amissum recuperat, sed furem tamen extra ciuitatem abijsse significat. In tertia multos fratres ac consanguineos reddit, itinera continua & prospera, homines manifestos ac probatos significat, & bonæ conuersationis. In quarta patrem probum significat, patrimonium & hæreditatem auget, agros locupletes facit, thesaurum in loco esse significat; amissum recuperat. In quinta filiorum masculorum multitudinem largitur, mulierem prægnantem masculum parituram designat, legationes ad longinquas partes committit, honores publicos largitur, mortem honestam & per multas prouincias cognitam. In sexta ab ægritudinibus præseruat, infirmum citissimè euasurum significat, seruos & animalia fructuosa & vtilia reddit. In septima vxorem largitur pulchram & iucundam, cum qua perpetua felicitate læteris, lites ac controuersitas citissimè terminari facit, aduersarios faciles reddit, & qui arbitratu bonorum virorum lites faciles cedunt. In octaua mortem significat ex ægritudinibus phlegmaticis, honestam & bonæ famæ, legata magna & hæreditates diuites ex mortuis decernit, & qui mortuus credebatur, adhuc viuere significat. In nona, itinera longa facit & per aquas & per maria, & ex illis maxima lucra portendit, sacerdotia largitur & vtilitatem à rebus ecclesiasticis; homines bonæ religionis & simplicis constantisque fidei facit, somnia vera decernit, quorum significationes citò appareant: scientias largitur philosophiæ & grammaticæ & quæ ad puerorũ institutionem pertinent. In decima reges ac principes fortunatos facit, & qui cum vicinis perpetuam pacẽ gerant, & qui per varias legationes multorum principum amicitias requirant: honores facit publicos & officia & magistratus in vulgus & populum vel super rebus aquarum, siue itinerum & exactionum, iudices largitur iustos & benignos & causas citò expedientes, matrem bonæ famæ & sanæ & longæuæ vitæ designat, In vndecima multos & copiosos amicos facit, & in alienis prouincijs fidos amicos acquirit, & qui sibi omni ope ac diligentia subueniant, bonam gratiam, atq; fidẽ cum vtilitate apud principes facit occupari, officia talia, quibus continuis itineribus implicetur. In duodecima multitudinem dat inimicorum, sed à quibus parum nocumenti timendum sit, seruos et animalia vtilia, incarceratum euasisse carcerem, vel mox euasurum significat: à malis fortunæ accidentibus hominum perseruat.

POPVLVS in prima domo vitam largitur mediocrem, sed diuersis valetudinibus variáve fortunæ successione inconstãtem: hominem significat mediocris staturæ, crassi corporis & in membris bene dispositum, cui fortè signum erit circa sinistrum oculum. Attamen si quæstio fuerit de figura hominis, atq; huic figuræ iungantur aliqua ex figuris Saturni, vel Rubeus, hominem deformem & monstruosum ostendit: & idem in partu significat, monstruosum illum futurum, si in quinta domo intra maleuolas fuerit obsessa. In secunda substantiam largitur modicam, & cum magna difficultate: facitq; hominẽ semper præ paratis onera sentientem: furtum non reuertitur: deperditum nunquam integrè recuperatur: absconditum non inuenitur. Si autem de fure quæstio est, illum nec dum aufugisse, sed adhuc intra ciuitatem abscõditum declaratur. In tertia modicam amicitiam facit cum fratribus & cognatis: itinera decernit, sed cum labore: lucrum tamen aliquod ex illis pollicetur: fide hominem instabilem designat, & à socijs sæpe decipi facit. In quarta patrem valetudinarium & laboriosæ vitæ significat, hæreditatesq; terrestres auferendas: in aquaticis verò profectum largitur: thesaurũ in loco esse negat, vel non inueniendum ostendit: patrimonium continuò cum labore continet. In quinta legationes honestas nullas significat, sed vel nuncios literarum gerulos, vel cursores publicos facit: rumores falsos diuulgat, qui tamen veritatis alicuius similitudinem habẽt, atq; ex veritate quidem orti sunt, quæ non ita refertur vt gesta est: & mulierem sterilem significat, & grauidam abortiri facit: funus ingloriosum statuit, nec famam post mortem. In sexta ægritudines significat frigidas, & inferiores corporis partes maximè occupat: medicum indiligentem & negligentem ostendit circa ęgrotum: & infirmum vsq; ad mortem periclitari significat, et vix tandem euasurum: seruorum perfidiam notat, & in animalibus detrimentum. In septima vxorem largitur pulchram, & hilarem, sed quę multis procerũ amoribus solicitatur: amores significat dissimulatos ac falsos: aduersarios impotentes citò deserere facit. In octaua mortem significat citam et sine diuturno angore: & sæpe ex aquis mortuum ostendit: hæreditates & legata ex mortuis nulla largitur: quæ si qua sint, interueniente lite, vel alio discrimine amitti facit: dotem vxoris significat modicam, vel nullam. In nonâ somnia falsa discernit, et rudis ingenij absq; scientia hominem significat: in Religione fœda largitur officia, qualia sunt, quæ expurgare ecclesias, vel pulsare campanas solent: significatq; hominẽ vel religione minimè curiosum, nec conscientia multu anxiatũ. In decima reges

& prin-

& principes facit, qui de suis regnis vt plurimùm expellũtur, vel circa illa continuum detrimentum patiuntur: officia ac magisteria significat, quæ circa aquas sunt: vt circa naues, põtes, piscationes, littora: prata et huiusmodi: iudices facit variabiles et in expeditionibus causarum pigros: matrem valetudinariam et modicæ vitæ declarat. In vndecima paucos amicos largitur, vel multos adulatores: apud principes nullã gratiam atq; fortunam decernit. In duodecima inimicos ostẽdit debiles et ignobiles: incarceratum non euasurum dicit: pericula in aquis et locis aquaticis decernit.

ACQVISITIO in prima domo vitam largitur longam & prosperam senectam: hominem facit mediocris staturæ, & magni capitis, vultus bene distincti & lõgi nasi in d. * sua, sed multæ barbæ. capillorum crisporum & pulchrorum oculorum: splendidi victus & expensarum, in reliquis parcum, nec liberalem. In secunda maximas significat diuitias: fur omnino apprehenditur, & perdita recuperantur. In tertia significat multitudinẽ fratrum, illorumq; diuitias, itinera multa & lucrosa: bonam fidem. In quarta significat patrimonium multarum diuitiarum, possessiones multas & copiosorum fructuum: thesaurum in loco esse & inueniri singificat: patrem diuitem significat, sed auarum. In quinta significar multitudinem filiorum vtriusq; sexus, sed plures masculos quàm fœmellas: mulierem prægnãtem esse significat & sine periculo parituram: et si de sexu quæstio est, masculum significat: legationes lucrosas largitur: post mortem non latè famam extendit, sed à suis hæreditari facit, & rumores veros significat. In sexta multas & graues ægritudines significat & diu duraturas: infirmũ periclitari facit, & sæpè mori: medicum tamen doctum & probum indicat. multitudinem seruorum atq; animaliũ dat, & lucrum in illis. In septima vxorem significat diuitem, sed vel viduam vel prouectæ ætatis mulierem. lites significat graues atq; durabiles: amorem & concubinatum effectum sortiri significat. In octaua hominem de quo quæritur, mortuũ esse significat: genus mortis breue significat, & quam paucorum dierum ægritudo præcessit: hæreditates & legata cum multa vtilitate decernit, & dotem vxoris diuitẽ significat. In nona longa & vtilia itinera significat: absentem citò reuersurum indicat: lucrum à personis religiosis & ecclesiasticis siue scholasticis haberi facit: hominem de quo quæritur, veram scientiam habere significat. In decima principes facit imperium ampliare: iudicẽ fauorabilem facit, sed cui continuò oporteat munera dare: officia & magisteria multi lucri facit: matrem diuitem ac felicem significat In vndecima, multitu-

dinem amicorum facit, & vtilitatem ab illis & gratiam principum auget. In duodecima multos significat inimicos & potentes, seruos & animalia profuga reducit, incarceratum non euasurum significat.

LAETITIA in prima domo longam vitam significat cum prosperitate & lætitia, & hominem omnibus fratribus plus victurum significat, hominem facit altioris staturæ, pulchrorum membrorum, latæ frontis, magnorum & latorum dentium, & faciei bene distinctę. In secunda diuitias quidem significat et varia lucra, sed magnas expensas et varias status mutationes, furtum recuperatur, & reuertitur, sed si de fure quæstio fuerit, euasisse significat. In tertia fratres largitur bonæ conuersationis, sed breuioris vitæ, itinera solatiosa, bonam fidem. In quarta patrimonium & possessiones felices, patrem nobilem & alicuius principis officij dignitate decorum: thesaurum in loco esse significat, sed minoris valoris quàm arbitratur, & inuenire facit. In quinta filios dat bonæ obedientiæ & bonorum morum, in quibus summum habebit senectutis solatium, mulierem prægnãtem fœmellam parituram significat, legationes cum multo honore decernit, rumores in toto veros non esse indicat. post mortem bonam & amplam famam relinquit. In sexta ægrotum euadere facit, seruos bonos & animalia bona designat. In septima vxorem pulchram & adolescentulam largitur: lites vincit, & amorum successum tribuit. In octaua hæreditates dat & legata, dotem vxoris collaudat, illum de quo quæritur, viuere significat, mortem honestam ac lenem declarat. In nona pauca itinera significat, & quæ occurrunt itinera, hæc sunt vel circa legationes principum, vel peregrinationes propter vota sanctorum, hominem bonæ religionis & mediocris scientiæ, qui naturali ingenio singula facilè discernit. In decima reges et principes præclaros facit, ad temporum suorum rationem pace famosos, iudices tristes, officia & magisteria honesta: quæ vel circa res ecclesiasticàs, vel scholasticas, vel iuris administrationem versantur, significat, matrem, si vidua fuerit, iterum nupturam indicat. In vndecima principum gratiam largitur, & amicorum copiam. In duodecima victoriam inimicorum tribuit, bonos seruos & famulos, facit carcoratum liberat, & à malis euentibus præseruat.

PVELLA in prima domo hominem significat breuioris vitæ, debilis complexionit, modicæ staturæ, pinguiusculum, satis pulchrum sed quasi effœminatum, luxuriosum, et qui propter mulierũ affectus multa vitæ discrimina incurrat.

In secunda nec diuitias largitur, nec paupertatem minuit, furem necdum vrbem egressum esse significat, & furtum iam alienatum: thesaurum in loco esse negat. In tertia plures sorores quàm fratres significat, & cum illis bonam pacem largitur: itinera iucunda & læta, & conuersationes bonorum hominum designat. In quarta patrimonium tenue, & patrem non diu victurum significat: sed agros bonorum fructuum fertiles facit. In quinta prægnantem fœmellam parituram significat: legationes nullas designat, mulierem multa commercia, & ab illis aliquod officium committi facit. In sexta debilitatem ægroti indicat: sed citò euadere facit: medicum tamen indoctum & imperitum significat, sed qui opinione apud vulgus plurimi æstimetur: seruos, ancillas & animalia bona reddit. In septima vxorem largitur pulchram, & iucundam, & cum viro suo pacificè conuersantem: sed tamen quæ multa ardeat libidine, & à pluribus cupiatur: lites nullas, quas coram iudice discernit: sed rixas aliquas cum populo, facilè dissolubiles. In octaua, qui existimabatur mortuus, viuit: dos vxoris modica, quæ tamen virum contentum esse facit. In nona modica itinera significat: & religionem bonam & modicam scientiam largitur, nisi fortè musicam, tam vocalem, quàm instrumentalem. In decima principes significat non multùm potentes, sed tamen qui se pacificè intra fines suos gubernent, & à vicinis suis & subditis diligantur: affabiles & mansuetos eos facit, & qui continuis iocis, ludis & venationibus se exerceant: iudices bonos & pios facit & misericordes: officia largitur circa mulieres , vel à nobilibus mulierib. In vndecima amicos multos facit, & mulierum dat gratiam. In duodecima paucos inimicos facit, sed cum mulieribus contentionem: in incarceratiuis per amicorum intercessionem deliberat.

AMISSIO in prima domo non victurum ægrum significat: vitam breuem ostendit: hominem indispositorum membrorum & fastidiosæ conuersationis significat, & qui in aliqua parte corporis sui notabili defectu signetur: vt claudus, vel mancus, & huiusmodi. In secunda omnem substantiam dissipat, & miseræ paupertatis onera sustinere facit: fur, nec furtũ inuenitur: thesaurus in loco non est, & cum damno quæritur. In tertia mortem fratrum, vel carentiam eorum & consanguineorum atque amicorum significat: itinera nulla: & à multis decipi facit. In quarta totum patrimonium dissipat: patrem pauperem fuisse significat: & citò mori facit. In quinta filiorum morte hominem varia tristitia afficit: mulierem non grauidam, vel abortiri significat: honores nullos & famã nullam

facit: & rumores falsos defert. In sexta ægrotum euasisse, vel mox euadere significat: sed damnum in seruis & animalibus facit. In septima vxorem adulteram reddit, & quæ continua contentione cum viro dissentiat: ipsam tamen citò mori facit: lites amittere facit. In octaua hominem mortuum significat: dotem vxoris dissipat: hæreditates & legata nulla largitur vel amittit. In nona itinera nulla facit, vel cum maximo damno: hominem inconstantis religionis significat: & qui de vna secta sæpè mutetur: literarum omnium expertem facit. In decima principes reddit infortunatissimos, & qui exilio cogantur vitam finire. Iudices prauos, officia & magisteria damnosa & matris etiam mortem significat. In vndecima paucos amicos significat, & facilè amicos amittere facit, & in inimicos conuertit: apud principes nullam nisi damnosam gratiam largitur. In duodecima inimicos omnes perdit: incarceratum diu detinet: cæterùm à periculis præseruat.

Coniunctio in prima domo vitam prosperam efficit: mediocris staturæ, non macrum, nec minus pinguem: longæ faciei: planorum capillorum: modicæ barbæ: longorum digitorum & crurum: liberalem, amabilem, & multis amicum. In secunda non significat inuentas diuitias, sed hominem ab omni paupertatis calamitate securum præstat: furem cum furto detegit, & thesauros absconditos acquirit. In tertia paucos fratres dat, & varia variæ fortunæ itinera: bonam fidem & constantiam significat. In quarta patrimonium mediocre indicat, patrem honestum & bonæ intelligentiæ præbet. In quinta subtilis ingenij filios largitur: prægnantem masculum parituram indicat: honores ex proprio ingenio largitur, & famam longè dispergit, & rumores veros significat. In sexta ægritudines diuturnas significat: medicum doctum & expertum designat: seruos fideles & animalia sine macula ostendit. In septima vxorem bene morigeratam & boni ingenij tribuit: lites difficiles dat, & aduersarios astutos. In octaua, de quo quærebatur, mortuum esse significat, & ex mortuis aliquid lucri portendit: vxorem non valde diuitem ostendit. In nona pauca itinera dat, sed longa & diuturna: absentem post multam horam reuersurum significat: scientias varias & religionis mysteria largitur, ingeniumq; perspicuum & efficax. In decima principes facit liberales, benignos & affabiles: qui scientiis & variis secretis artificiis, doctisque eorum hominibus oblectantur: iudices iustos facit, & qui astuta speculatione lites facilè discernant: officia largitur, quæ circa litteras, doctrinas & scientias sanas versatur: matrem honestam boni ingenij, prosperæque vitæ significat. In vndecima multos amico-

amicorum cumulos facit, & principum magnatumque nobilium gratiam quàm maximam præstat. In duodecima inimicos significat cautos, atque versutos: incarceratum diu permanere facit, & varia pericula in vita euadere largitur.

ALBVS in prima domo vitam significat continua valetudine grauibusque ægritudinibus anxiam: hominem significat breuis staturæ, lati pectoris, & grossiorum brachiorum, crispi capitis, & amplioris oris: loquacem & multi inutilis sermonis: sed lætum & iucundum, ac homines delectantem. In secunda substantiam largitur ex iocalibus & vilibus artificiis, sed delectabilibus, vt ex ioculationibus, saltationibus, gelasmatibus: furem & rem perditam ostendit, thesaurumque abscondit. In tertia paucos fratres dat, modica & grauia itinera, & omnes deceptores. In quarta tenue vel nullum patrimoniũ, patrem multis cognitum, sed vilioris officij virum ostendit. In quinta nullos filios dat, vel mori facit datos: mulierem seruilem indicat, & prægnantem abortiri facit, vel monstrosum partum edere: rumores falsos denotat, & nullos honores tribuit. In sexta tardissimas ægritudines facit: seruorum fraudulentiam & nequitiam, animaliumque ægritudines ad mortem designat: & medicum ægroto suspectum facit. In septima vxorem dat sterilem, sed pulchram & bene dilectam: lites paucas, sed diu duraturas. In octaua de quo quæritur, moriturum indicat: dotem vxoris modicam dat, & de ea litigari facit. In nona itinera cum modica vtilitate denotat: absentem impedit, & non reuersurum significat: hominem superstitione religionis, & falsæ deceptoriæque scientiæ indicat. In decima principes & iudices maleuolos facit: vilia officia ac magisteria indicat: matremque meretricem, vel de adulterio suspectam. In vndecima dissimulatos ac falsos amicos facit: inconstantem gratiam dat. In duodecima inimicos viles, rusticos & impotentes designat: & incarceratum non euasurum, variaque vitæ incommoda denotat.

PVER in prima domo vitam dat mediocrem, sed laboriosam: hominem facit militari dignitate gloriosum, robustũ corpore, colore rubicundum, pulchri aspectus, nigrorum capillorum. In secunda substantiam largitur alienorum bonorum, & rapinas per confiscationes, per iura militaria & huiusmodi: fures cum furto saluat, sed thesauros nullos indicat. In tertia fratribus præponi facit, & ab illis timeri: itinera discriminosa significat, & bonam fidem denotat. In quarta hæreditates & possessiones dubias, & patrem res violenter acquisiuisse significat. In quinta filios largitur bonos, &

qui ad dignitates & honores ascendant: prægnantem masculum parituram significat: honores ex militari disciplina, & famam amplam significat, In sexta ægritudines violentas facit, vt vulnera, casus, contusiones, sed ęgrotum facilè liberat: medicum chirurgicum ostendit: seruos & animalia robusta & vtilia designat. In septima vxorem viraginem largitur, bonæ fidei, & rectricem domus diligentem: lites crudeles facit, & aduersarios quos vix per iudicem compescere possis. In octaua suspectum viuere significat: mortem non laboriosam significat, sed vel ex humore calido, vel ex ferro, seu alio quouis consimili genere significat: legata & hæreditates alias nõ decernit. In nona itinera non sine discrimine vitæ largitur, prospera tamen & tuta illa largitur: religionem modicam & paucam conscientiam largitur: scientiam tamen dat philosophiæ naturalis: & medicinę & plurium pulchrorum artificiorum. In decima principes facit potentes, & bello gloriosos, sed quorum victoriæ mutabili successione varientur: iudices crudeles & immisericordes reddit: officia largitur militaria: & magisteria significat, quorum exercitium cum ferro vel igne est: matri tamen nocet. & vitæ illius obest. In vndecima amicos largitur nobiles, magnates, & qui curias principum atque militiam sequuntur, & multos crudeles homines adhærere facit: apud principes autem existimationem multam, sed suspectam gratiam largitur. In duodecima crudeles & perniciosos inimicos facit: incarceratus aufugit: pericula multa euadere facit.

RVBEVS in prima domo vitam breuem & malè finituram significat: hominem turpem, inutilem, crudelis & malitiosi aspectus, & in aliqua parte corporis notabiliter signatum. In secunda paupertatem significat, fures atque latrones facit, & qui ex falsificiis & malis artibus sibi victum quærant: furem cum furto saluat: thesaurum nec esse, nec inueniri significat. In tertia fratres & consanguineos odiosos reddit, & malorum morum significat: in itineribus periclitari facit: malam fidem & proditionem indicat. In quarta patrimonium dissipat, hæreditates dispergit, agros tempestate & malitia terræ deperdit: patrem citò mori facit. In quinta filios multos largitur, vel malos & inobedientes, ex quibus dolor & infamia parentibus sequatur. In sexta mortales ægritudines & vulnera facit: æger moritur: medicus errat: serui produnt: animalia periculum & offensam faciunt. In septima vxor infamis & passim adultera & contentiosa: aduersarij deceptores & proditores, qui te cautelis variisque Iuris diuerticulis vincunt. In octaua mors violenta, & per publicum iudicium infli-

cta: de quæsito mortem certam significat: dotem vxoris nullam. In nona itinera mala & periculosa denotat: & de latronibus spoliari, vel prædonibus capi facit: homines pessimæ religionis & malæ fidei indicat, & qui facili de causa fidem suam abnegare soleant: scientiam falsam, deceptoriam & nullam indicat. In decima principes crudeles & tyrannos facit, & qui imperium suum malè finiant, vt qui vel à subditis trucidentur, vel à potentioribus capti turpi morte vel graui carcere vitam finiant: iudices & officiales falsos, & fures, vsurarumque occupatores significat: matrem citò mori facit, & eam turpi fama notatam indicat. In vndecima nullos fidos, nec veros amicos largitur, sed malorum hominum conuersationem præstat: ab omni bonorum atque nobilium consortio abiectum facit. In duodecima inimicos facit crudeles & proditores, à quibus tibi cautè cauendum est: incarceratum malè finiturum significat: & incommoda vitæ multa decernit.

CARCER in prima domo breuem vitam dat: hominem sceleratissimum significat, turpis figuræ & immundum, qui omnibus odio est & despectui. In secunda miserrimam paupertatem facit, furem cum furto comprehensum significat: thesaurum & absconditum nullum ostendit. In tertia odium fratrum, praua itinera. pessimam fidem & conuersationem significat. In quarta hæreditates nullas, & patrem pessimum, & citò maleque moriturum significat. In quinta malos filios, mulierem non esse prægnantem: prægnans sibiipsi aborsum prouocat, vel filium interficit: nullos honores & falsissimos rumores significat. In sexta infirmum diu ægrotare facit: malos seruos, & inutilia animalia: medicum ignorantem significat. In septima vxorem à marito odio haberi, & lites malè terminatum iri significat. In octaua mortem ex casu vel subuersione significat: vel hominem in carcere seu publico iudicio condemnatum iri, vel moriturum indicat: & qui sæpè sibiipsis lethales manus inferant: dotem vxoris & legata negat. In nona absentem non redire facit, & mali sibi in itinere accidisse aliquid significat: religionem nullam, sed pessimam conscientiam, nullamque scientiam significat. In decima scelestissimos principes facit, & malè perituros: quia in principatu constituti in omnem libidinem ac tyrannicam voluptatem proruunt: iudices iniquissimos & falsarios facit: matrem turpem & infamem indicat, adulteriiq; nota insignem: officia atque magisteria nulla dat, sed vel mendicitate, vel furto, & turpi latrocinio victum quærit. In vndecima nullos amicos habet, nec gratiam apud homi-

homines. In duodecima inimicos instruit: incarceratum detinet, & mala multa infligit.

TRISTITIA in prima domo vitam non abbreuiat, sed illam multis molestijs affligit: hominem significat bene morigeratum, sed tardum in omnibus negotijs suis, solitarium, melancholicum, rarò ridentem & super omnia auarissimum. In secunda substantiam dat & diuitias: sed illis non fruitur: imò abscondit, & vix inde sibi victum sumit: thesaurum non inuenit, nec furem cum furto. In tertia paucos fratres significat, & omnibus fratribus superstitem facit: infelicia itinera, sed bonam fidē dat. In quarta hæreditates & agros populatur: patrem senem & diu victurum facit, & auarissimum pecuniæ absconsorem. In quinta filios nullos, vel citò morituros significat: prægnantem filiam parere facit: honores & famam negligit. In sexta ægrum moriturum indicat: seruos bonos, sed tardos: & animalia modici precij significat. In septima vxorem citò mori facit: lites damnosas & contra te terminantes indicat. In octaua mortem significat ex longa ęgritudine & multo dolore: legata & hæreditates largitur: & dotem vxori non denegat: In nona absentem in itinere periisse, vel aliquid mali accidisse sibi significat: itinera facit infelicia, sed bonam religionem & deuotum hominem profundasq; scientias indicat. In decima seueros principes facit, ac iustitiæ bonos cultores: sed aduersa illis multa accidere indicat: iudices facit iustos, sed tardos causarum expeditores: matrem ad bonam senectam producit cum honestate vitæ, sed varijs incommodatibus mixtæ: officia largitur grauia, sed non diu in illis perseuerare facit: magisteria circa aquas & cultus terræ significat, vel circa religionem & sapiētiam. In vndecima paucos amicos & amicorum mortem significat & modicam gratiam. In duodecima inimicos nullos indicat: incarceratum malè condemnat & vitæ incommoda facit.

CAPVT Draconis in prima domo vitam auget & fortunam. In secunda auget diuitias: furem saluat: thesaurum in loco esse significat. In tertia auget fratres, itinera, affines & bonam fidem facit. In quarta locupletat hæreditates: patrem diu viuere facit. In quinta multos dat filios: prægnātem masculum parere significat. & sæpè gemellos auget: honores & famam & rumores esse veros indicat. In sexta auget ęgritudines: medicum doctum significat, multitudinem seruorum & animalium facit. In septima multas vxores significat, & multos aduersarios litesq; multiplicat. In octaua mortem certam esse ostendit: legata & hæreditates largitur, & dotem

vxoris bonam. In nona multa significat itinera, multas scientias, & bonam religionem, & absentem citò reuerti significat. In decima gloriosos principes, magnificos iudices, nobilem matrem, grandia officia, & lucrosa magisteria significat. In vndecima multos amicos & omnibus gratiosum facit. In duodecima inimicos multos & mulierum copiam decernit: incarceratum retinet, & male punit.

CAVDA draconis in omnibus prædictis & singulis domibus capiti contrarium iudicium præstat. Istę sunt naturæ figurarum geomanticarum & earum iudicia in singulis domibus & super omnibus quæstionibus de omni re.

ILLVD autem tibi obseruandum est in iudicando ... quoties tibi quæstio aliqua proposita fuerit, quæ in ali... domo contineatur, non solum ad eam respondebis per figuram in tali domo contentam, sed singulas figuras aspicientes & obsidentes, ipsumq; iudicem in duabus iudiciorum facies participes. Considerabis etiam figuram rei quæsitæ, si se per alia loca figuræ multiplicauerit, vt illa etiam iudicium participare facias: vt puta si in secunda domo quæsitum fuerit de fure, & figura secundæ domus inuenta fuerit in sexta, furem ipsum aliquem ex domesticis & seruis esse indicat: & ita de similibus considerabis. Totum enim artificium huiusce est in cōmixtione figurarum & naturæ earundem: quod qui ritè practicare nouerit, is verissima semper iudicia, etiam circa res multum particulares, depromit.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CENSVRAM, SIVE RETRACTATIONEM DE MAGIA, EX SVA DEclaratione De vanitate scientiarum & excellentia verbi DEI, hic subijcere superfluum duximus. Qui verò eam legere volet quærat tomo secundo Declamationis prædictæ capita subsequentia scilicet.

XLI. De magia in genere.
XLII. De magia naturali.
XLIII. De magia Mathematica.
XLIV. De Magia venefica.
XLV. De Goëtia & Necromantia.
XLVI. De Theurgia.
XLVII. De Cabala.
XLVIII. De præstigijs.

DE-

DE OCCVLTA PHILOSOPHIA SEV DE CAEREremoniјs magicis liber quartus.

HENR. CORN. AGRIPPAE adſcriptus.

IN libris noſtris de occulta philoſophia, non tam compendioſè, quàm copioſè declarauimus ipſius Magiæ principium, & rationabilitatem & quomodo experimenta eliciends & componenda ſint, ad quouſcunq; mirabiles effectus producendos. Verum quoniam illic theoricè magis quàm practicè, quædam etiam minus completè, quædam verò figuratiue, & quaſi ſub ænigmate traduntur: vt aliquando illa, quæ ſummo ſtudio, diligentia, & curioſa exploratione adepti ſumus, rudioribus quibuſq; exponantur: ideo in hoc libro, quem tanquam complementum, ac clauem librorum, de Occulta philoſophia, omniumq; Magicarum operationum confecimus, dabimus tibi intemeratæ veritatis, & inexpugnabilis Magicæ diſciplinæ, ſanctorum numinum documenta & experimenta iucundiſſima, vt quemadmodum legendo libros de occulta philoſophia, cupidè hæc ſcire deſideras: ita legendo hunc librum veraciter triumphes. Quare ipſum intra ſecreta religioſi pectoris tui penetralia ſilentio tegito, & conſtanti taciturnitate celato.

Illud verò ſcias, quod nomina intelligentiarum præſidentium vnicuiq; Planetarum, ſecundum hunc modum conſtituuntur: nempè ex figura mundi collectis literis, ab ortu corporis Planetæ, ſecundum ſucceſſionem ſignorum, per ſingulos gradus atq; ex ſingulis gradibus ab ipſo Planeta aſpectis, facta proiectione, à gradu aſcendentis. Conſimili ratione nomina principum malorum ſpirituum, ſub ſingulis planetis præſidentium accipiuntur ordine retrogrado, facta proiectione, contra ſucceſſionem ſignorum ab initio ſeptimæ domus. Nomen verò ſupremę intelligentiæ, quàm pleriq; animam mundi arbitrantur, ex quatuor cardinibus figuræ mundi colligitur, ſecundum rationem iam traditam. Et per oppoſitum modum colligitur nomen magni Dæmonis ſuper quator angulis cadentibus. Similiter nomina magnorum ſpirituũ præſidentium aëris poteſtatibus. colliges ſuper quatuor angelis domorum ſuccedentium: ita videlicet, vt ad nomen boni ſpiritus eliciendum fiat proiectio, ſecundum

ſuc-

successionem signorum incipientium à gradu ascendentis: ad nomen verò mali spiritus,è conuerso.

Illud autem scias,quòd nomina malorum spirituum per has tabulas extrahuntur,ex nominibus tam bonorum,quam malorum spirituum:ita tamen,quòd si ingredimur tabulam cum nomine spiritus boni secundi ordinis,nomen mali spiritus extractum erit de ordine principum & gubernatorum. Si autem ingredimur tabulam cum nomine spiritus boni tertij ordinis, vel cum nomine mali spiritus gubernatoris, quocunq; modo extracti,siue per hanc tabulam, siue ex figura cœlesti:nomina quæ ex his procedunt,erunt malorum dæmonum,ministrorum inferioris ordinis.

Illud autem sciendum,quòd quoties ingredimur tabulã hanc cum spiritibus bonis secundi ordinis,ipsa nomina extracta sunt secundi ordinis.Et si sub illis extrahimus nomen mali spiritus,ipsum est de superiori gubernatorum ordine. Idem est si ingredimur cum nomine spiritus mali superioris ordinis.Si vero ingredimur hanc tabulam cum nominibus spirituum tertij ordinis, siue spirituum ministrorũ tam bonorum, quam malorum, nomina extracta erunt spirituum ministrorum inferioris ordinis.

Multi autem magorum,viri non paruæ authoritatis, eiusmodi tabulas Latinis literis extendere voluerunt:ita vt per easdem tabulas etiam ex nomine officij vel effectus alicuius nomen spiritus tam boni quàm mali inueniatur, per eundẽ modũ q supra traditus est,accepto nomine officij vel effectus in columna literarũ in sua linea,sub suo sidere.Et huius quidẽ grauis autor est Trismegistus: qui cũ hanc calculationem Aegyptijs literis tradiderit,non ineptè etiam ad alias aliarũ linguarum literas referri potest,ob rationes signis assignatas.Omnium siquidem,qui de nominibus spirituum eliciendis tractarunt,primus ille extitit. Vis ergo atq; secretũ, magisteriumq; quomodo rectè ritèq́,sacra spirituũ nomina eliciuntur,in vocalium dispositione consistit,quæ nomẽ spiritus efficiant,& quibus nomen rectum,ac ritè sonorum cõstituatur.Hoc autem artificiũ ita perficitur,primò in locãdis vocalibus illarum literarum,quæ per calculationem figuræ cœlestis inueniuntur,ad nomina spirituũ secũdi ordinis bonorum atq; malorũ præsidentium & gubernatorum eliciẽda erit aduertendum.Et hoc in bonis ita perficitur: cõsideratis stellis,quæ literas constituant,& in ordinẽ locatis, primò subtrahatur gradus vndecimæ domus à gradu stellæ,quæ prĩor est in ordine:& quod inde remanet, proijciatur à gradu ascẽdentis:& vbi numerus ille desinit,ibi est pars vocalis prĩ

mæ

mæ literæ. Incipe ergo proijcere vocales illarum literarum secundum suum numerum & ordinem: & quæ ceciderit in locum stellæ, quæ prior est in ordine, ea vocalis primæ literæ attribuitur. Deinceps inuenias partem secūdæ literæ, subtrahendo gradum stellæ quæ secunda est in ordine à stella priori: & quod remanet, proijce ab ascendente. Et hæc est pars, à qua incipias proiectionem vocalium: & quæ ceciderit suprà secundum stellam, ea est vocalis secundæ literæ. Et ita consequenter inuestigabis vocales sequentium literarum, semper subtrahendo gradum stellæ sequentis, à gradu stellæ proximè præcedentis. Et omnes proiectiones atq; numerationes, in nominibus bonorum spirituum fieri debent secundum successionem signorum In nominibus verò malorum spirituum, vbi in bonis sumitur gradus vndecimæ domus, in istis sumatur gradus duodecimæ domus. Numerationes verò & proiectiones omnes fiant cum signorum successione, initium sumendo à gradu decimæ domus. In omnibus verò per tabulas extractis, alio modo vocales locantur. Primò enim accipitur numerus quotenarius literarum, nomen ipsum constituens, & sic numeratur, ab initio columnę primæ literæ, vel sub qua nomen extrahitur: & litera in quā inciderit hic numerus, refertur ad primam literam nominis extracti, accipiendo distantiam vnius ab altera, secundum ordinem Alphabeti. At numerus illius distantiæ proijcitur ab initio suæ columnæ: & vbi desinit, ibidem est pars prioris vocalis. Ab illa ergo proijce vocales ipsas, suo numero & ordine, in eadem columna: & quæ ceciderit super primam literam nominis, illa sibi erit attribuenda. Sequentes autem vocales inuenies, accipiendo distantiam à præcedenti litera ad sequentem: & sic consequenter, secundum successionem Alphabeti. Et numerus distantiæ illius, numeratur ab initio suæ columnæ: & vbi ceciderit, ibi est pars vocalis quæsitæ. Ab illa ergo proijce vocales, vt suprà diximus, & quæ ceciderint supra suas literas, eisdem attribuantur. Si verò vocalis aliqua supra vocalem ceciderit, prior cedat posteriori. Et hoc de bonis duntaxat intellige. In malis autem consimili via procedas: nisi quod facias numerationes ordine contrario & reuerso, contraq; successionem Alphabeti, & contrà ordinem columnarum, videlicet ascendendo.

Nomen Genij boni, vnicuiusq; hominis, quod inuenire docuimus in libro tertio de Occulta philosophia, secundum illum modum non paruæ autoritatis, nec modici est fundamenti. Sed nunc dabimus tibi quosdam alios modos, non vanis innitentes rationibus. Ex ijs vnus est, accipiendo in figura

ra natiuitatis, quinq; loca Hylegiorum. Quibus notatis projiciantur characteres literarum suo ordine, & numero ab initio Arietis: & quæ literæ ceciderint in gradus dictorum locorum secundum ordinem & dignitatem illorum dispositæ & combinatæ, nomen Genij constituunt. Est alius modus: Accipiantur Almutel, hoc est stellæ dominatrices, super dictis quinq; locis: & fiat proiectio à gradu ascendentis, colligendo literas cadentes super Almutel, quibus secundum dignitatem suam locatis in ordinem, nomen Genij constituunt. Est adhuc alius modus ab Aegyptijs in obseruantia multum habitus: faciendo proiectionem, à gradu ascendentis, colligendo literas: secundum Almutel vndecimæ domus, quàm domum, bonum Dæmonem vocant: quibus, secundum dignitatem suam locatis, Geniorum nomina constituuntur: malum verò Genium consimili ratione elicimus: præterquã quod proiectiones fiunt contra ordinem & successionem signorũ. Et vbi in bonis proijcim' ab initio Arietis: in malo numeramus ab initio Libræ: Vbi in bono numeramus à gradu ascẽdẽtis, in malo proijcimus à gradu septimæ domus. Secũdũ Aegyptios verò colligitur nomẽ Genij, secundũ Almutel duodecimæ domus, quam malum Dæmonem vocant. Et omnes isti ritus, alijs, qui in libro tertio de Occulta philosophia à nobis traditi sunt, per cuiuscunq; linguæ characteres fieri possunt: cùm istis omnibus (vt supra diximus) insit mysticus & diuinus numerus, ordo, atq; figura. Vnde euenit, eundem Genium diuersis nominibus posse vocari. Alij verò ex nomine ipsius spiritus, boni vel mali per tabulas ad hoc formatas extrahuntur.

Characteres itaq; cœlestes constant è lineis & capitibus. Capita sex, iuxta sex stellarum magnitudines, ad quas reducuntur etiam Planetæ. Prima magnitudo cum Sole stellam tenet, vel crucem. Secunda cum Ioue, punctum circularem. Tertia cum Saturno, semicirculum, triangulum, siue vncum, rotundam vel acutum. Quarta cum Marte, virgulam penetrantem lineam, siue quadratum rectum vel obliquũ. Quinta, cum Venere & Mercurio, virgulam, siue punctum caudatum, ascendentem vel descendentem. Sexta cum luna puncta denigrata. Quæ omnia in sequẽti tabula videre poteris. Positis itaq; capitibus secundum situm stellarum in figura cœli, tunc lineæ protrahendæ sunt secundũ naturarũ conuenientiã, & hoc de stellis fixis intelliges. In Planetarũ verò erectionibus, positis capitibus secundum eorum in se inuicẽ aspectum & antiscia lineæ protrahantur.

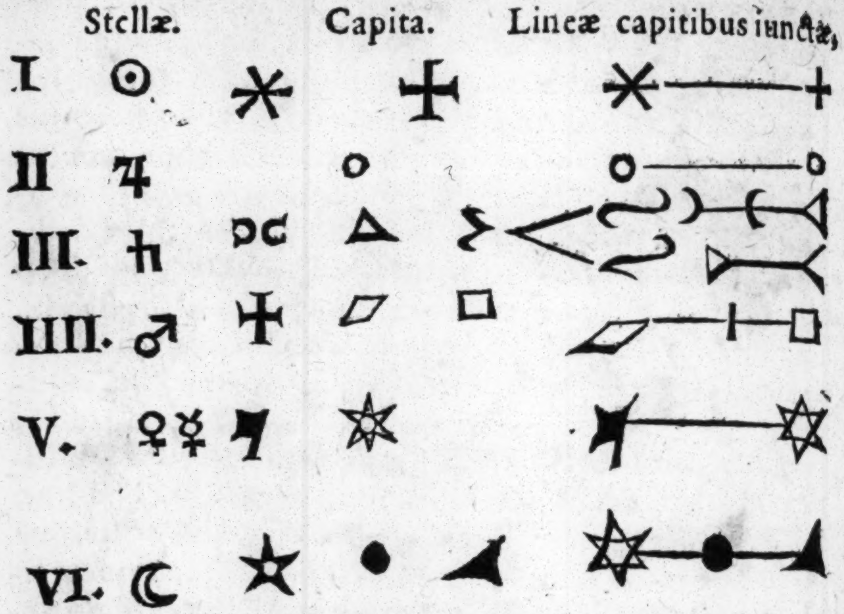

Quando verò formandus est character alicuius imaginis cœlestis ascendentis in aliquo gradu, vel facie signorū, quæ ex stellis eiusdem magnitudinis & naturæ constant; tūc posito stellarum illarum numero, secundum suum situm & ordinem contrahantur lineæ ad similitudinem imaginis significatæ, quàm copiosè id fieri potest.

Characteres verò, qui secundum nomē spiritus extrahūtur, componuntur per tabulam sequentem, dando vnicuiq; literæ nominis id quod sibi ex tabula congruit: queadmodū intuenti facilè patet Sed est in hoc non modica difficultas, quādo videlicet litera nominis ceciderit in lineā figurarū vel literarum, vt sciamus quæ figura, vel quæ litera sumenda sit. Hoc autem ita cognoscetur: Nam si in literarum lineā litera ceciderit, considera quota hæc litera sit in ordine nominis vt pute secunda vel tertia: deinde quot literas nomen ipsum complectitur, vt quinq; vel septem: & multiplica hos numeros in se inuicem, & productum triplica. Deinde totum aggregatum proijce ab initio literarum, secundum successionem Alphabeti: & in quam literarum numerus ille ceciderit, hæc est quæ poni debet in charactere illius spiritus. Si autem litera aliqua nominis in lineam figurarum ceciderit, ita agendum erit. Accipiatur numerus, quota hæc litera est in ordiue nominis, & multiplicetur per numerum, quota hæc litera est in ordine Alpabeti, & aggregatum diuidatur, per nouem: residuum indicat figuram vel numerum in charactere locandum. Potest enim poni vel figura Geometrica, vel figura numeri Arithmetica, quæ tamen non debet nouenarium, siue nouem angulos excedere,

Cha-

Characteres bonorum ſpirituum.

Punctus ſimplex, rotundus, ſtellatus.

Linea recta ſtans, Iacens, Obliquans.

Linea curua arcuata, Vndoſa, Dentata.

Interſectio recta, Inhærens, Adhęrens ſeparata

Intreſectio obliqua ſimplex Mixta, Multiplex.

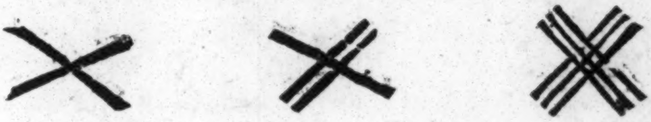

Perpendiculum rectū, dextrū, Siniſtrum, Neutrum.

Figura Integra Diminuta, Media.

Litera Inhęrens Adhęrens, Separata.

Characteres malorum spirituum.

Sceptrum, Gladius, Flagrum.

Characteres verò, qui per spirituum reuelationem accipiuntur, exinde virtutem habent: quia ipsi sunt signacula quædam latentia, diuinitatis alicuius harmoniam constituentia: aut sunt signa initi fœderis & promissæ fidei, seu obedientiæ: & ij characteres nulla alia ratione possunt indagari. Adhuc vltra characteres, sunt malorum spirituum familiares quædam figuræ & imagines, sub quarum forma inuocantibus occurrere & comparere solent: hæ autem imagines inueniuntur per tabulam sequentem, secundum rationem literarum constituentium nomen ipsius spiritus, ita vt si qua litera in nomine ipsius spiritus pluries habetur, illius imago tenet principatum, cætera suo modo commiscendo, ita vt quæ priores sunt ordines, ijs superior pars corporis caput secundum suam figuram tribuatur: quæ verò postremæ, pedes & crura occupent. Sic mediæ literæ, mediæ corporis parti aliquid sibi simile tribuant, vel sessorem dent. Si verò aliqua ceciderit contrarietas, quæ litera potior est numero, vincet: si verò æquales res, commiscebuntur. Præterea si idem nomen ex tabula characterum insigne vel instrumentum aliquod obtinuerit, idipsum etiam obtinebit in imagine. Cognoscere autem dignitates malorum spirituum, per easdem tabulas characterum & imaginum poterimus. Nam quicunq; spirituum ex tabula characterum acciderit insigne aliquod vel instrumẽtũ, ipse dignitatẽ possidet. Quod si fuerit corona, dignitatẽ indicat regiam: si crista, ducatum: si cornua comitatũ: si absq; ijs sceptrũ, gladius, bidẽs, pręfecturã indicat: similiter ex tabula imaginũ inuenies qui regiã dignitatẽ præ se ferant: Ex corona dignitatem, ex instrumentis præfecturam iudica. Deniq; qui humana figura pollent, digniores sunt ijs qui sub bestiarum imaginibus occurrunt: ipsi præterea equites præcellunt pedites: & secundum omnium illorum commixtionem dignitates, præcellentiam spirituum iudicabis. Illud tamen scias spiritus inferioris ordinis, cuiuscunq; dignitatis fuerint, semper spiritibus sublimioris ordinis subesse. Et ita non est inconueniens, reges atq; duces subesse, & ministrare præsidibus sublimioris ordinis.

Formae familiares spiritibus Saturni.

♄

APparent vt plurimum longo & gracili corpore, vultu iracundo, facies quatuor habentes, vnam in occipitio, alteram in sincipitio, & vtrasq; rostratas. In vtroq; genu apparent etiam facies: sunt coloris nigri & perlucidi. Motus eorum est, ventorum agitatio, cum specie terrae motus. Signū eorum est terra alba, qualibet niue candidior.

Formę autem particulares sunt.

Rex barbatus draconem equitans.
Senex barbatus.
Mulier vetula, baculo innixa.
Porcus.
Draco.
Bubo.
Vestis nigra.
Falx.
Iuniperus.

Formae familiares spiritibus Iouis.

♃

APparent corpore sanguineo & cholerico, mediae staturae horribili motu, visu mitissimo, blando colloquio, colore ferrugineo. Motus eorum est, coruscatio, cum tonitru: signum eorum, apparebunt iuxta circulum homines qui in specie à leonibus deuorabuntur.

Formae autem particulares sunt.

Rex gladio euaginato ceruum equitans.
Homo mitratus longo vestitu.
Puella cum laurea corona, ornata floribus.
Taurus.
Ceruus.
Pauo.
Azurina vestis.
Gladius.
Buxus.

Formae Familiares spiritibus Martis.

♂

APparebunt longo tempore cholerico, & aspectu turpissimo: colore subfusco, & quasi ruffo, cornibus ferè cer-

ceruinis, & vnguibus griphi: mugiunt instar taurorum insanorum. Motus eorum fit quasi instar ignis comburentis. Signum afferunt in specie, fulgur & tonitru iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex armatus, lupum equitans. Rubra vestis.
Vir armatus. Lana.
Mulier clypeū in femore tenens. Multiceps.
Hircus.
Equus.
Ceruus.

Formæ familiares spiritibus Solis.

☉

APparent vt plurimùm amplo & magno corpore, sanguineo & crasso, aureo colore super tincto sanguine. Motus eorum est, cœli coruscatio: & signum eorum est, commouere sudorem inuocanti. Formæ autem particulares sunt:

Rex habens sceptrū, leonē equitās. Gallus.
Rex coronatus. Vestis crocea, vel aurea.
Regina cum sceptro. Sceptrum.
Auis, Caudatus.
Leo

Formæ familiares spiritibus Veneris.

♀

APparent corpore pulchro, mediæ staturæ, amabili & iucundo aspectu, colore albo vel viridi, desuper aurato. Motus eorum est sicut stella clarissima. Pro eorum signo videbuntur extra circulum puellæ ludentes, quæ inuocantem ad ludum concitabunt. Formæ autem particulares sunt:

Rex cum sceptro, camelum equitans: Columba.
Puella pulchrè vestita. Vestis alba vel viridis.
Puella nuda. Flores.
Capra. Sabina herba.
Camelus.

Formæ familiares spiritibus Mercurij.

☿

APparebunt vt plurimùm corpore mediæ staturæ, frigido, humido, pulchro, affabili eloquio, forma humana, instar militis armati, colore perlucido. Mo-

tus eorum est sicut nubes argentea. Pro signo horrorem inferunt inuocanti.

Formæ autem particulares sunt:

Rex vrsum equitans. Pica.
Adolescens pulcher. Vestis versicolor.
Mulier colum tenens. Virga.
Canis. Baculus.
Vrsa.

Formæ familiares spiritibus Lunæ.

☽

APparebunt vt plurimùm magno corpore, amplo, molli & phlegmatico, colore instar nubis obscuræ & tenebrosæ, vultu tumido, oculis rubeis & aqua plenis, capite caluo, dentibus aprinis. Modus eorum sicut ingens maris procella. Pro eorum signo apparebit ingens pluuia iuxta circulum.

Formæ autem particulares sunt:

Rex sagittarius damam equitans. Vestis viridis vel argẽtea.
Paruúlus puer. Sagitta.
Mulier venatrix cum arcu & sagitta. Multipes.
Vacca.
Damula.
Anser.

Cæterùm de sacris pentaculis atque signaculis nunc dicamus. Sunt autem ipsa Pentacula tanquam signa quædam sacra, à malis euentibus nos præseruantia, & ad malorum dæmonum constrictionem & exterminationem nos adiuuantia, bonosque spiritus allicientia, nobisque conciliantia. Constant autem pentacula ex characteribus & nominibus bonorum spirituum superioris ordinis, vel ex sacris picturis sacrarum literarum seu reuelationum: versiculis adaptis, vel ex figuris Geometricis, sacrisque Dei nomibus secundum multorum rationem inuicem compositis: vel ex omnibus ijs, aut eorum pluribus mixtum compositis. Characteres autem, qui ad pentacula constituenda nobis vtiles sunt, ipsi sunt characteres bonorum spirituum, maximè bonorum, primi & secundi ordinis: nonnunquam etiam tertij, & ex illo characterum genere, quod potissimè sacrum nuncupatur: deinde characteres illi, quos suprà sacratos vocauimus. Quocunque igitur huiusmodi charactere instituto, circunducemus illum duplici circulo, in quo circunscribamus nomen sui angeli. Et si volumus sibi addere nomen aliquod diuinum spiritui ipsi,

suo-

suoq; officio cōgruum, maioris erit efficaciæ. Et si secundum numerorum rationem circunducere illi volumus angularem aliquam figuram, id quoque fieri licebit. Sacræ autem picturæ, quæ pentacula constituunt, ipsæ sunt, quæ passim in Sacris literis & Prophetis, tam veteris quàm noui Testamenti traduntur: vt puta figura serpentis in cruce suspensi, & consimiles, quarum multa copia ex Prophetarum visionibus, vt Isaiæ, Danielis, Esdræ, & aliorum, tum ex reuelatione Apocalipsis inueniuntur: & nos de illis locuti sumus in libro tertio Occultæ Philosophiæ, vbi de sacris mentionem fecimus. Posita itaque aliqua huiusmodi sacrarum imaginum pictura, circumdetur duplici circulo, cui inscribatur nomen aliquod diuinum, ipsi figuræ effectuq; aptatum & conforme: vel circunscribatur illi versiculus, ex parte corporis sacræ scripturæ sumptus, qui desideratum effectum polliceatur vel deprecetur. vt puta, si fiat pentaculum ad victoriam & vindictam contra inimicos tam visibiles, quàm inuisibiles, figura sumi potest ex secundo libro Machabæorum: videlicet, manus tenens aureum ensem euaginatum, cui circunscribatur versiculus ibidem contentus: scilicet, Accipe gladium sanctum, munus à Deo, in quo concides aduersarios populi mei Israel. vel etiam circunscribatur ei versiculus Psalmi quinti: In hoc fortitudo bracchij tui, ante faciem tuam, ibi mors. Vel aliquis alius consimilis versiculus. Si verò nomen diuinum illi circunscribere libuerit, accipiatur nomen aliquod significans timorem, gladium, iram, vindictam Dei, vel aliquod simile nomen desiderato effectui congruum. Et si figuram angularem conscribere libuerit, accipiatur secundum numerorum rationem, sicut docuimus in libro secundo Occultæ philosophiæ, vbi de numeris egimus. & ita de similibus operibus. Et ex hoc genere sunt duo pentacula sublimis virtutis & magnæ potentiæ, & ad consecrationem experimentorum ac spirituum perutilia & necessaria: Ex ijs vnum est, quod habetur Apocalypsis capite primo, scilicet figura maiestatis Dei, sedentis in throno, habentis in ore gladium bis acutum, vt ibi habetur. Cui circumscribatur, Ego sum alpha & omega, principium & finis, qui est, qui erat, & qui venturus est omnipotens. Ego sum primus & nouissimus, viuus, & fui mortuus: & ecce sum viuens in secula seculorum, & habeo claues mortis, & inferni. Deinde circunscribantur hi tres versiculi: Manda Deus virtuti tuæ, Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis: Fiant tanquam puluis à facie venti, & angelus Domini coartans eos: Fiant viæ illorum tenebræ ac lubricum, & angelus Domi-

ni persequens eos. Præterea circunscribantur ei decem nomina generalia, quæ sunt, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerchie, Adonay, Iah, Tetragrammaton, Saday. Alterum est pentaculum, cuius figura est agno similis occiso, cuius cornua & oculi septem, & sub pedibus liber, septem sigillis obsignatus: sicut habetur Apocalypsis quinto capite. Cui circunscribatur versiculus iste, Ecce vicit leo de tribu Iuda, radix Dauid. Aperiam librum, & soluam septem signacula eius. Et alter versiculus, Vidi satanam sicut fulgur de cœlo cadentem. Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis nocebit. Et circunscribantur ei decem nomina generalia, vt suprà.

Quæ verò pentacula constituuntur ex figuris & nominibus, hunc ordinem obseruant. Nam posita aliqua figura conformi alicui numero, ad aliquem certum effectum siue virtutem: inscribatur illi in singulis angulis nomen aliquod diuinum desideratæ rei vim obtinens: ita tamen quòd huiusmodi nomen totidem sit literarum, quantum numerum figura constituat: aut quot literæ nominis in se collatæ, figuræ numerum constituant, vel numerum aliquem qui per numerum figuræ sine aliqua superfluitate vel diminutione secari possit. Tale enim nomen inuentum, vnum vel plura vel diuersa, in singulis angulis figura inscribatur. In medio verò figura ipsius nominis reuolutio tota, vel saltem principalis collocetur.

Sæpe etiam pentacula constituimus, facta reuolutione aliqua alicuius nominis in tabella quadrata, circulo simplici circunducto, vel duplici, inscribendo versiculum aliquem sacrum, nomini huic competentem, vel ex quo hoc nomen extractum sit. Et hæc est ratio pentaculorum secundum eius modos distinctos, quam pro libito ad maiorem efficaciam, & virtutis intentionem extensionemque possumus in se inuicem cum alijs multiplicare & commiscere: vt si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, recordemur quomodo Deus destruxerit faciem terræ in diluuio aquarum, Sodomam & Gomorram, per pluuiam sulphuris & ignis, exercitum Pharaonis in mari rubro, & si quæ alia maledictio in Sacris literis reperitur, & sic de similibus. Ita deprecando contra pericula aquarum, recordemur salutis Noe in diluuio, transitus filiorum Israël in mari rubro: & meminerimus Christum siccis pedibus ambulasse super aquas, & eundem seruasse nauiculã periclitantem, ventisq; & fluctibus imperasse: et Petrum mergentem eduxisse

ex aquis,& sic de similibus. Deniq; cum ijs inuocamus sacra quędam nomina Dei,ea videlicet,quæ desiderij nostri sunt significatiua,& ad effectum optatum accommodata: vt ad destructionem inimicorũ,inuocamus nomina iræ,vindictæ, timoris,iustitiæ & fortitudinis Dei:ad euitãdum verò aliquod malum,vel periculum,inuocamus nomina misericordiæ,defensionis, salutis,fortitudinis,bonitatis, & similia Dei nomina. Quandoq; etiam Deum precamur largiri nobis , ad id quod desideramus,executorem aliquem spiritum bonum,vnum vel plures, quorum id quod desideramus officium est, illius nomen interserentes. Sæpe etiam malum spiritum aliquem ad homines cogẽdos,obtestamur , cuius nomen similiter inserimus:& hoc iustè,si ad malum tendit operatio, vt ad vindictam,pœnam,vel destructionẽ. Præterea , si quis versiculus in Psalmis vel aliqua parte Sacrarum literarũ desiderio nostro congruus habetur,illum orationibus nostris inserimus.Facta autem oratione ad Deum, quandoq; post ipsam conuenit facere orationem ad executorem illum, quem nobis ministraturum optauimus in oratione præcedenti siue vnus sit,siue plures,siue angelus siue stella,siue anima siue ex heroibus.Talis autem oratio componi debet secundum regulas traditas per nos in libro secundo de Occulta philosophia,vbi de componendis incantamentis tractauimus.

Scias itaque,vincula huiusmodi esse in triplici differẽtia. Nam primum vinculum est , quando coniuramus per res naturales:secundum componitur ex mysterijs religionis , per sacramenta,miracula,& huiusmodi:tertium constituitur per diuina nomina , sacraque signacula. Et per huiusmodi vincula non modò spiritum , sed etiam alias quascunque creaturas ligamus : vt animalia , tempestates, incendia, diluuia aquarum , & vim armorum. Sæpe etiam vtimur prædictis vinculis,non solum per modum coniurationis,sed etiam per modum deprecationis & benedictionis. Præterea ad huiusmodi multum conducit coniungere , si qua ex Sacris literis reperiuntur ad hoc accommodata : vt puta in coniuratione serpentum,commemorando maledictionem serpentis : in paradiso terrestri,erectionem serpentis in deserto. Præterea versiculum illum , Super aspidem & basiliscum ambulabis, &c.Superstitio etiam in ijs plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis,ad id quod ligare,vel impedire intendimus:vt puta,rius excommunicationis,sepulturę, exequiarum,& huiusmodi.

Conuenit autẽ vt tractemus de consecratione, quæ fit per hominem,ad singulas res& instrumenta huic arti necessaria.

Et hu-

Et huius virtus duobus potissimùm perficitur: videlicet virtute ipsius personæ consecrantis, & virtute ipsius orationis, per quam fit cõsecratio. Nam in persona requiritur vitæ sanctimonia, & sanctificandi potestas: quæ vtraque per dignificationem & initiationẽ acquiruntur: deinde, quòd ipsa persona hanc virtutem & potestatem firma & indubia fide in seipsa cognoscat. Ex parte autem ipsius orationis, per quam fit consecratio, requiritur consimilis sanctimonia, quę vel per se inest ipsi orationi: vt si sit diuinitùs ad hoc ordinata, quales habemus in plerisque sacris Bibliorum eloquiis, vel quòd sit virtute Spiritus sancti ex ordinatiõe Ecclesiæ ad hoc instituta. Aut inest sanctimonia orationi non per se, sed per cõmemorationem rerum sacrarum: vtputà Sacrarum literarum, historiarum, operum, miraculorum, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum, rerumq; sacramentalium, & consimilium, quæ rei consecrandæ propriè vel impropriè per similitudinem aliquam attinere videbuntur: adhibita etiam sacrorum diuinorumq; nominum inuocatione, cum sacrorum signaculorum consignatione, & huiusmodi, quæ ad sanctificationem & expiationem conferunt: vt sunt aquę benedictæ, inspersiones, sacri olei inunctiones, odoriferæ suffumigationes, ad cultum religiosum adhibitæ. Atque inde est, quòd in omni consecratione præcedunt benedictiones & consecrationes aquæ, olei, ignis, & fumigiorum adhibitis vndique cereis vel lampadibus benedictis lucentibus. nam sine lumine nullum sacramentum ritè perficitur. Illud etiam sciẽdum est, & firmiter obseruandum, quòd si res consecranda sit ex rebus profanioribus, in quas potuit incidisse aliqua coinquinatio, tunc earum rerum exorcizatio atq; expiatio præcedere debet consecrationem: quæ res, tanquam virgines effectæ, aptiores sunt ad suscipiendos diuinarum virtutum influxus. Obseruandũ etiam est, quòd in fine cuiuscũq; consecrationis post orationẽ debitè prolatã, debet ipse consecrans, per verba de præsẽti, in virtute & potestate diuina rẽ ipsam cõsecrandam inhalando benedicere, cum commemoratione virtutis atque authoritatis suæ, prout illud magis ritè, intentoq; animo fieri poterit. Horum itaque nunc tibi exempla quædam ponemus, per quæ facilè tibi patebit via ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoramus, quomodo Deus locauerit firmamẽtum in medio aquarum, quomodo in paradiso terrestri locauit fontem aquarum, ex quo per quatuor flumina sacra rigatur vniuersus orbis terrarum: item, quomodo fecit aquas iustitiæ suæ instrumentum in destructione gigantum, per diluuium generale

super

super omnem terram: & in destructionem exercitus Pharaonis, in mari rubro: item, quomodo eduxit populum suum siccis pedibus per medium maris, & per medium Iordanis: & quomodo miraculosè eduxit aquam de petra in deserto, & eduxit fontem aquæ viuæ à dente molari maxillæ asini ad preces Sampsonis: item, quomodo posuit aquas instrumentum misericordiæ suæ atque salutis, in expiationem peccati originalis: item, quomodo Christus baptizatus est in Iordane, qui per hoc mundauit & sanctificauit aquas. Inuocanda insuper sunt diuina nomina ad hoc conformia: vtputà, quòd Deus sit fons viuus, aqua viua, flumen misericordiæ, & huiusmodi. Sic in consecratione ignis commemoramus, quomodo Deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum, in pœnam, vindictam & expiationem peccatorum: item, quomodo iudicaturus mundum, ignis conflagrationem præcedere iubebit: item, quomodo Deus apparuit Mosi in rubo ignis ardentis: item, quomodo præcessit filiis Israël in columna ignis, & quomodo ritè offerri, sacrificari & sanctificari nihil potest sine igne: item, quomodo instituit ignem inextinguibilem conseruãdum in tabernaculo fœderis: & eundem extinctum miraculosè reaccendit, & aliunde sub aquis latentem inextinctum conseruauit, & huiusmodi consimilia. Inuocentur itaque nomina Dei, ad hoc conformia, sicut legitur in lege & Prophetis: quia Deus ignis consumens est, & si quod est nomen ex diuinis nominibus, quod ignem sonet: aut nomina consimilia, vt splendor Dei, lux Dei, lumen Dei. Sic in consecratione olei & fumigiorum commemoramus sacra ad hoc pertinentia, quæ legimus apud Exodum, de oleo vnctionis, & nomina diuina, ad hæc conformia, quale est nomen. Christus, quod vnctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades, ardentes ante faciem Dei, & huiusmodi. Benedictio verò luminis & cereorum & lampadum ab igne desumitur, & ara illa quæ flammæ fomitem immiserat, & si quid similium in mysteriis est: vt illud de septem candelabris & lampadibus ardentibus ante faciem Dei. Hæ igitur sunt consecrationes, quæ in primis in omni sanctimonia necessariæ sunt, atq; præcedere debent, sine quibus nihil in sacris debitè perficitur.

Post istas itaq; ostendemus tibi consecrationes locorum, instrumentorum, & consimilium. Consecraturus igitur locum aliquem, siue circulum, transumere poteris orationem Salomonis in dedicatione templi. Præterea benedices locum cum aspersione aquæ benedictæ, & fumigatione, commemoran-

morando in benedictione mysteria, qualia sunt, sanctificatio throni Dei, montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancti sanctorum, templi Ierusalem : item sanctificationem collis Golgotha, per crucifixionem Christi, sanctificationem sepulchri Christi: item, montis Thabor, per transfigurationem & ascensionem Christi, & huiusmodi. Inuocando nomina diuina ad hæc conformia: vt locus Dei, thronus Dei, cathedra Dei, tabernaculum Dei, ara Dei, habitaculum Dei, & huiusmodi diuina nomina, quæ circulo, vel loco consecrato scribendo occurrunt.

In consecrationibus verò instrumentorum & quarumcunque rerum arti deseruientium, simili via procedas, aspergendo illa aqua benedicta, & fumigando fumigio sacrato, vngendo oleo sancto, consignando aliquo signaculo sacro, benedicendo cum oratione, sacra commemorando, ex sacris literis, & religione, & diuinis nominibus, quæ rei consecrandę conformia videbuntur. Vt exempli gratia, in consecrando gladio, commemoremus illud Euangelij: Qui habet duas tunicas, &c. Et quod habetur Machabæorum secundo, quòd Iudæ Machabæo diuinitùs & miraculosè missus est gladius; & si quid consimile est in Prophetis: vt illud, Accipite vobis gladios bis acutos.

Consimili via consecrabis experimenta, & libros, & quicquid consimile est in Scripturis, picturis, & huiusmodi, aspergendo, fumigando, inungendo, signando, & benedicendo commemorationibus sanctis, commemorãdo sanctificationes ex mysteriis: vt sanctificatio tabularum decem præceptorum, quæ datæ sunt Mosi à Deo in monte Sinai: item, sanctificationem testamenti Dei, veteris & noui: sanctificationem legis, Prophetarum, & Scripturarum, quæ per Spiritũ sanctum promulgatæ sunt. Commemorentur præterea nomina diuina, ad hæc conformia: vt sunt, testamentum Dei, liber Dei, liber vitæ, scientiæ Dei, sapientiæ Dei, & huiusmodi. Consimili ritu & personalis consecratio perficitur.

Sed est adhuc alius consecrationis ritus mirificè potens, & multæ efficaciæ, & hic è generibus superstitionũ est: quando videlicet ritus consecrationis, vel collationis alicuius sacramenti in ecclesia transfertur ad illam rem, quam consecrare volumus.

Sciendum etiam, quod votum, oblatio & sacrificium, vim consecrationis habent tam realis, quàm personalis: & sunt tãquam pacta quędam & conuentiones inter nomina illa, quibus fiunt, & nos qui ea facimus, fortiter inhærentia ad desiderium & optatum effectum: vtputà, quando res nostras, vt fumi-

fumigia, vnctiones, annulos, imagines, specula, & ea quæ minus materiæ participant, vt numina, signacula, pentacula, incantamenta, orationes, picturas. scripturas, certis nominibus deuouemus, offerimus & sacrificamus, quemadmodum de iis latius dictum est in libro tertio de Occulta philosophia.

Extat apud Magos eos, qui malorum dæmonum ministerio plurimùm vtuntur, ritus quidam inuocandi spiritus per librũ ante consecratũ, qui rectius liber spirituum dicitur: de eo nũc pauca dicenda sunt. Est enim liber hic consecratus, malorum spirituũ liber, suo nomine & modo ritè compositus: cui spiritus inscripti, pręsentaneam obedientiam sacro quodam suo iuramento deuouerunt. Hic itaq; liber fit ex charta mundissima, quæ nondum in vsu aliquo habita est: plurimi virgineam chartam vocant. Inscribitur aũt liber hoc modo, vt à sinistris locetur imago spiritus: à dextris verò character ipsius, cũ iuramento desuper scripto, continẽte nomen spiritus, & dignitatem ac locum cũ officio & potestate. plures autem hunc librum aliter componunt, vel characteres vel imaginẽ omittẽtes: efficacius tamen est, nihil eorũ quæ conducere possunt, neglexisse. Obseruãtur pręterea circumstãtiæ locorum, temporum, horarum, secundùm quod stellis ipsis, quibus spiritus ij vel illi subsunt, congruere videntur, adhibito situ, ritu & ordine. Qui libellus ita descriptus, & bene religatus, suis registris & signaculis distributim ornetur & conseruetur, ne aliquando in periculum operantis cõtingat ipsum post consecrationem in loco aliquo extra propositum aperire. Conseruandus præterea erit, quàm reuerenter poterit. nã irreuerentia animi pollutione & profanatione virtutẽ suam amitteret.

Composito itaq; sacro libello, secundùm modum iam traditum, duplici via ad cõsecrationem ipsius proceditur. Quarum vna est, vt conuocatis illis singulis & omnibus spiritibus qui libro inscripti sunt, ad circulum, secundùm ritum & modum, quem infrà docebimus, locetur libellus consecrandus extra circulum in triangulo. Et primò legantur in præsentia spirituum omnia iuramenta libello inscripta: deinde locetur libellus consecrãdus extra circulum in triangulo, ibidem descripto: coganturq; spiritus omnes & singuli, vbi eorum imagines characteresq; depicti sunt, manus imponere, ipsumq; speciali ac communi iuramento confirmare ac consecrare. Quo facto, libellus reclusus recipiatur & obseruetur, vt suprà diximus, spiritusq; secundùm ritum debitum licentientur. Alia est via consecrandi librum spirituum facilior quidem, & multæ efficaciæ ad omnem effectum: nisi quòd in apertione huius libri spiritus non semper veniunt in aspectum. Hic itaq;

modus

modus talis est: Fiat liber spirituum, vt suprà descripsimus, sed in fine ipsius scribantur inuocationes & vincula, coniurationesque fortissimæ, quibus spiritus quicunque ligari possunt. Deinde colligatur liber iste inter duas tabulas, siue laminas, quibus intrinsecus inscripta sint sacra pentacula maiestatis diuinæ, quæ superius ex Apocalypsi descripsimus: quorum primum ponatur in principio libri, secundum ad finem ipsius. Hoc modo perfecto libro, tempore claro & sereno, ante noctis medium adferatur libellus ad circulum in triuio, secundùm artem, quam inferius tradimus: & ibi, primùm aperto libello, consecretur secũdùm ritum & modum, quem suprà diximus de consecratione. Quo facto, inuocentur singuli spiritus libello inscripti suo modo & situ, coniurando ter per vincula in libro descripta, vt veniant ad locum illum intra triduum præstare obedientiam, & illam firmare dicto libello consecrato. Tunc inuoluto libello in linteo mundo, sepeliatur in medio circuli, ibiq; occludatur. Et tunc destructo circulo, absq; quòd licentientur spiritus, recedatur ante ortum solis: die verò tertia circiter mediam noctem reuertatur: reformetque circulum: & genibus flexis, facta oratione & gratiarũ actione ad Deum, & formato fumigio precioso, discooperiatur fouea: accipiaturq; libellus, non aperiendo ipsum, et seruetur. Tunc licẽtiatis spiritibus suo modo, destructoq; circulo, antequam sol ascendat recedatur. Et hic vltimus consecrandi ritus, vtilis est ad quæcunq; scripta & experimenta, quæ ad spiritus dirigũtur, locando ipsum inter duas laminas sacras pentaculorum, vt suprà ostensum est.

Operaturus autem per librum consecratum, id faciat tempore claro & sereno, spiritibusq; minimè molesto, situsq; sit versus spiritus regionem. Tunc aperiatur sub registro debito: inuoceturq; spiritus per iuramentum suum ibidem descriptum & confirmatum, perq; nomen characteris & imaginis ad id quod cupis. Et si opus erit, coniura ipsum per vincula, in fine libelli posita: obtentoq; desiderato effectu, spiritum licentiabis.

Nunc de inuocatione spirituum tam bonorum quàm malorum videamus. Boni spiritus diuersimodè à nobis inuocãtur, diuersimodeq; nobis occurunt. Nam vigilantibus apertè loquuntur, seu nostro conspectui se offerunt, vel in somnis nos per oraculum de petitis informant. Quicunque igitur bonum spiritum ad colloquium conspectumq; inuocare voluerit, duo potissimum obseruare oportebit. Quorum vnum, est circa dispositionem inuocantis: alterũ, circa ea quæ extrinsecus adhibentur inuocationi, pro conformitate spiri-

tus

tus inuocandi. Oportet itaque inuocantem ipsum, iam per multos dies ad tantum mysterium religiosè dispositum esse: in primis videlicet confessum & contritum intrinsecè & extrinsecè oportet, rectéque expiatum, quotidie abluendo se aqua benedicta. Præterea inuocantem, se per totos hos dies conseruare castum, abstinentem, animo omnino imperturbato, & à quibusque exteris secularibusque negotiis, quantum fieri poterit, segregatum. Ieiunia quoque per hos dies obseruabit, secundùm quod sibi videbitur posse fieri. Quotidie etiam ab oriente sole, vsque in occasum, in loco inuocationis, vestitus veste sacra & linea, septies cum interpellatione faciat ad Deum & angelos inuocandos deprecationē, secundùm eum, quem antè docuimus, modum. Numerus verò dierum parasceues & præparationis, est communiter lunationis integræ: alius verò numerus, seruatus apud Cabalistas, est dierum quadraginta.

Circa autem ea quæ accedunt ad hunc inuocandi ritum, primum est, vt eligatur locus mundus, castus, occlusus, quietus, semotusq; ab omni strepitu, nullis alienis aspectibus subiectus. Hic primò exorcizandus est, atq; consecrandus: atq; in eo locetur mensa siue ara, tecta linteo albo, mundo, ad orientem sita: & in ea ab vtraq; parte sint duo cerea consecrata, ardentia, quarum flamma per totos hos dies non sit defectura. In medio aræ collocetur lamina siue charta sacra, quam inferius describemus obtecta syndone, vel linteo mundo, quæ vsque in finem illorum dierum non discooperiatur. Paratum quoq; habebis preciosum fumigium & oleum vnctionis purum. vtraq; consecrata seruētur. Thuribulum quoq; in capite altaris situm, quo accenso & benedicto igne fumigabis per singulos dies, quoties oraueris. Habebis etiam vestem lōgam è lino cādido, antè & retrò clausam, quę totum corpus & pedes cooperiat, quam cingulo simili præcingas. Vittam etiam acutam, mitræ consimilem, ex lino mundo habebis: in cuius anteriori parte infixa sit lamina aurea vel aurata cum inscriptione nominis Tetragrammaton, quę omnia suo modo benedicta & consecrata sint. Ingressurus autem locum sacrum, non, nisi prius ablutus, vestituq; sacro indutus, nudisq; pedibus ingrediaris. Ingressus verò aspergaris aqua benedicta: deinde fumigabis super arā, post flexis genibus ante arā, adorabis vt diximus. Finitis verò his diebus, vltima die strictius ieiunabis: dieq; sequēti ieiunus, in ortu solis, ingrediaris locum sanctum, cum ritu iam dicto, prius aspergendo te, deinde fumigando, consignabis te oleo sancto in fronte: & inungendo oculos tuos, omnia hæc consecrata quadam imprecatione

peragendo. Deinde discooperies sacram laminam: & flexis genibus ante aram, adora, vt suprà: factaq; inuocatione angelica, apparebunt tibi, quos optas, quos benigno castoq; colloquio susceptos licentiabis.

Laminā verò ipsam ad bonum aliquem spiritum inuocandum, hac ratione conficies, vel in metallo conformi, vel in cera noua, cum speciebus & coloribus conformib. permixtas: vel fiat in charta munda cum coloribus cōuenientibus. Figura autem ipsius exterior sit quadrata, circularis vel triangularis, siue huiusmodi, secundùm numerorum rationem: in qua inscribantur diuina nomina tam generalia quàm specialia. In centro verò laminæ, hexagonus describatur, in cuius medio inscribatur nomen & character stellæ vel spiritus dominatoris illius, cui inuocādus bonus spiritus subest. Circa hunc hexagonum locentur tot pentagoni, quot spiritus pariter vnà conuocamus. Et si solùm vnum inuocauerimus, nihilominus quatuor pentagoni depingantur, quibus nomen spiritus siue spirituum cum suis characteribus inscribatur. Debet autem componi hæc tabula, luna crescente, diebus & horis, quæ tūc spiritui conueniunt. Et si cum hoc stellam fortunatam susceperimus, melius erit. Quæ tabula in hunc modum facta, consecretur iuxta regulam suprà traditam. Et hæc est tabula generalis suo modo, ad inuocationem quorumcunq; bonorum spirituū. Speciales nihilominus tabulas fabricare possumus, spiritui cuicunq; congruas, per modum, quem de sacris pentaculis suprà diximus.

Nunc alium ritum & faciliorem tibi narrabimus, ad hanc rem, videlicet: Sit homo, qui oraculum aliquod à bonis spiritibus suscepturus est, castus, mundus & confessus. Tunc habito loco mundo & nitido, albis linteis circunquaq; contecto, in die Dominica, luna noua ingrediatur locum illum, albis & mundis vestibus indutus, & exorcizet locum, & benedicat, faciatq; in eo circulum cum carbone benedicto: scribatq; in extremo circulo angelorum nomina, in interiori verò scribātur excelsā Dei nomina: & ponat intra circulum, ad quatuor angulos mundi thuribula pro fumigiis. Tunc ingrediatur locum ieiunus & ablutus, incipiatq; orare versus orientem totū Psalmum: Beati immaculati in via, &c. fumigādo & in fine deprecādo angelos per dicta diuina nomina, vt dignentur illuminare & reuelare id quod desiderat: idq; faciat sex diebus continuis omni die ablutus & ieiunus. Septima verò die, quę est Sabbathi, similiter ablutus & ieiunus ingrediatur circulū, & fumiget, & inungat se oleo vnctionis sancto, vngendo frōtem, & super vtrosq; oculos in volis manuum, & supra pedes:

tunc

tunc genibus flexis, dicat Psalmum supradictum cum diuinis & angelicis nominibus. Quo dicto, surgat & incipiat ab oriente in occidens intra dictum circulum deambulare in gyrum, donec cerebri vertigine defessus, cadat in circulum, vbi quiescat: & statim rapietur in extasin, apparebitque ipsi, qui de omnibus informabit. Sciendum etiam, quod in circulo debent esse quatuor candelæ sacræ, ardentes ad quatuor partes mundi, quæ nunquam per totam hebdomadam lumine deficiant. Item, ieiunium sit tale, vt abstineat ab omnibus vitam sensibilem habentibus, & quæ ex illis sunt: bibat tantùm aquam puram & fluentem: nec sumat cibum, donec sol occumbat. Ablutio sit talis, vt manè ante ortum solis nudus totum se mergat in aquam fluentem. Fumigium & oleum vnctionis fiant, sicuti habetur Exodi, & in sacris Bibliorum eloquiis. Obseruandum est, quòd quoties circulum ingrediatur, habeat in fronte laminam auream, inscriptam nomine Tetragrammaton, vt suprà diximus.

Ad oracula verò, ab omni spiritu per somnium suscipienda, etiam conducunt nobis res naturales, atq; illarum cōmixtiones: vt sunt fumigia, vnctiones & cibi vel potiones, quas ex primo libro de Occulta Philosophia potes desumere. Volens autem semper & promptè somniorum suscipere oracula, conficiat sibi ad hunc modum annulum Solis vel Saturni. Fit etiam imago excellentis efficaciæ ad hunc effectum: quæ posita sub capite, dum itur dormitum, vera somnia efficaciter præstat, de quibuscunque animus anteà deliberauerat. Conferunt similiter ad oraculum, tabellæ numerorum, sub suis constellationibus debitè formatæ: & hæc ex secundo libro Occultæ Philosophiæ cognosces. Conferunt etiam tabulæ sacræ & chartæ, ad hunc effectum specialiter compositæ & consecratæ, Qualis est tabula Almadel Salomonis, & tabula reuolutionis nominis tetragrammaton, & quæ huiusmodi ex variis figuris, numeris, picturis sacris, cum sacrorum nominum Dei & angelorum inscriptionibus ad hæc scribūtur, quarum compositio ex variis sacræ Scripturæ locis, Psalmis & versiculis, aliisque præsagæ reuelationis ac prophetiæ pollicitationibus desumitur. Conducunt ad eundem effectum sacræ orationes atque imprecationes, tam ad Deum, quàm sanctos angelos, & heroas: quarum orationum imprecationes componuntur, vt suprà ostendimus, iuxta similitudinem aliquam religiosam miraculorum, gratiarum & similium eorum quæ facere intendimus, mentionem facientium. Vt, ex veteri Testamento de somnio Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nebuchadnezer. Si ex nouo Testamento, de

somnio Ioseph, viri Beatæ Mariæ Virginis: de somnio trium Magorum, de Ioanne Euangelista dormiente supra pectus Domini: & quicquid in religione, miraculis & reuelationibus simile reperitur: vt reuelationes Crucis ad Helenam, reuelationes Constantini & Caroli Magni, reuelationes Brigittæ, Cirylli, Methodij, Mechtildis, Ioachimi Merlini, & consimiles: iuxta quas compositæ deprecationes, si quando itur dormitum, cum firma intentione, cæteris bene se habentibus, deuotè dicantur, indubiè efficacem præstare solent effectum. Qui autem ea quæ nunc diximus, coniungere nouerit, is verissima suscipiet somniorum oracula. Hoc autem fiet, obseruatis iis quæ in libro de occulta Philosophia in eam rem dicta sunt. Volens igitur suscipere oraculum, abstineat cœna & potu, aliàs bene dispositus, cerebro à vaporibus turbantibus libero: habeat item cubiculum mundum, nitidum, exorcizatum, & sacratum, si velit. Tunc incipiat in eo fumigare cum fumigio conuenienti, & inungat tempora vnguento ad hoc efficaci: & posito in digito annulo, ex superioribus, accepta imagine aliqua, vel sacra tabella, vel charta sacra, ponatur sub capite. Tunc prolata oratione sacra, ingrediatur lectum, & cogitans super re, quam scire desiderat, ita dormiat. Sic enim indubia & certissima accipiet oracula per somnium, quando luna percurret illud signum, quod fuit in nona domo natiuitatis: deinde quando percurrit signum nonæ domus reuolutionis natiuitatis: & quando est in nono signo à signo perfectionis. Et hic est modus, per quem quascunque scientias & artes subitò & completè adipisci possumus cum vera intellectus illuminatione: quamuis ad hunc effectum conducant inferiores spiritus quicunq; familiares, sæpe etiam mali, sensibiliter intrinsecè vel extrinsecè nos informantes.

Si autem malum aliquem spiritum inuocare volumus ad circulum, primùm considerare oportet, & scire naturam ipsius, cui planetarum consonet, & quę sibi ab illo planeta distributa sint officia. Quibus cognitis, inuestigetur locus inuocatione aptus, iuxta planetæ naturam & qualitatem officiorum dicti spiritus, prout illud possint, vt si eorum vis est super maria, fontes & flumina, eligatur locus in littore, & sic de singulis. Deinde inuestigetur tempus oportunum tum ex qualitate aëris, serenum, clarum, quietum, aptumq; spiritibus ad assumenda corpora: tum etiam ex qualitate & natura planetæ atq; spiritus, vt videlicet in die illius, vel tempore quo dominatur, fortunatus sit, vel infortunatus, aliquando de die, aliquando de nocte, prout stellæ atq; spiritus exigunt. His consideratis, construatur circulus in loco electo, tam pro defensio-

fenſione inuocantis quàm pro confirmatione ſpiritus. In circulo autem ipſo inſcribenda ſunt diuina nomina generalia, & quæ nobis defenſionem præſtant: & cum iis nomina diuina, quæ præſunt huic planetæ, atq; officiis ipſius ſpiritus. Inſcribenda etiam erunt nomina bonorum ſpirituum qui dominantur, & conſtringere poſſunt ſpiritum illum, quem aduocare intendimus. Et ſi amplius munire voluerimus circulum noſtrum, addamus characteres & pentacula operationi congruentia: tum etiam, ſi volumus, poſſumus intus vel extra circulum conſtruere figuram angularem cum inſcriptione numerorum conuenientium prout inter ſe operi noſtro cõgruunt. Quæ quidem cognoſcenda ſunt ſecundùm rationes numerorum & figurarum, de quibus in libro ſecundo de Occulta Philoſophia abundè dictum eſt. Deinde prouideatur de luminibus, fumigiis, vnguentis, collyriis, ſecundum naturam planetæ & ſpiritus compoſitis: quæ partim propter naturalem & cœleſtem virtutem ſpiritui congruant, partim etiam propter cultum religioſum vel ſuperſtitioſum ſpiritui exhibentur. Deinde prouideatur de ſacris atq; conſecratis rebus, tam ad defenſionem inuocantis, & ſociorum eius, quàm etiam ad vincula ſpirituum, & conſtrictionẽ neceſſariis: quales ſunt ſacræ chartæ, laminæ, picturæ, pentacula, gladij, ſceptra, veſtes ex materia & colore conuenienti, & huiuſmodi. Tunc omnibus iſtis paratis, exiſtente magiſtro cum ſociis in circulo, primò conſecret circulum, & omnia quibus vtitur. Quibus peractis cum geſtu & vultu conuenienti, incipiat alta voce orare, in hunc modum: Primò faciat orationem ad Deum, deinde precetur bonos ſpiritus: & ſi quas orationes, vel Pſalmos, ſeu Euangelia legere voluerit pro defenſione, illa præcedere debent. Deinde dictis orationibus incipiat inuocare ſpiritum, quem cupit, leni ac blando incantamento ad omnes mundi plagas, cum commemoratione autoritatis & virtutis ſuæ. Et tunc pauliſper quieſcat, reſpiciendo circum circa, ſi ſpiritus aliquis compareat. Qui ſi tardauerit, reiteret inuocationem, vt ſuprà, vſq; ad tres vices. Et ſi pertinax non comparuerit, incipiat coniurare poteſtate diuina, ita quòd coniuratio cum commemorationibus ſuis conſonet naturæ atq; officiis ipſius ſpiritus, reiterando per tres vices, de fortioribus in fortiores, obiurgationibus, contumeliis, maledictionibus & pœnis adhibitis, ac ſuſpenſione ab officio & poteſtate & huiuſmodi, poſt ſingulas vices paululùm quieſcendo. Et ſi ſpiritus aliquis comparuerit, vertat ſe inuocans contra ſpiritum, ipſumq; benignè ſuſcipiat. Et obteſtando ipſum, primò nomen eius exquirat, & ſi quo alio nomine vocetur.

Deinde procedendo vlterius petendo, quid voluerit. Et si in aliquo pertinacem mendacemve se præstiterit, constringatur per coniurationes conuenientes. Et si dubitas de mendacio, fac extra circulum cum sacro gladio figuram trianguli, vel pentagonū, cogaturq; spiritus ingredi. Et si promissionem aliquam susceperis, quam iuramento roborari velis, extenso gladio sacro ex circulo iuret spiritus, posita manu super gladio. Impetrato itaq; à spiritu quod optas, vel aliter cōtentus, licentiabis ipsum benignis verbis, præcipiendo eidem ne cui noceat. Et si noluerit recedere, compelle per coniurationes fortiores, & si opus est, per exorcismata ipsum exterminando, & faciendo fumigationes contrarias. Et cùm recesserit, non egrediaris circulum, nisi post moram aliquam, præfatis orationibus, cum gratiarum actionibus ad Deum & bonos angelos, & etiam ad defensionem & conseruationem. tunc singulis per ordinem peractis, recedas. Quòd si frustratus spe fueris, & spiritus nulli comparuerint, ob hoc nō desperes: sed relicto circulo reuertaris per alias vices, faciendo vt prius. Et si in aliquo te errasse arbitreris, tunc poteris, addēdo vel minuendo corrigere. Constantia enim reiterationis sæpius authoritatem atq; virtutem auget, spiritibusq; terrorem incutit, humilesq; facit ad obediendū. Et idcirco solent aliqui in circulo constituere portam, qua ingredi & egredi liceat, quā suo arbitratu claudūt & aperiunt, sacrisq; nominibus & pentaculis muniunt. Illud etiam sciēdum, quando nulli spiritus comparuerint, ac fastiditus magister deliberauerit cessandum, nō propterea recedat absq; licentiatione spirituum. Nam hoc negligētes plurimi periclitati sunt, nisi sublimiori aliqua defensione muniti. Sæpissimè etiam adueniunt spiritus, quamuis non appareant, propter terrorem in inuocante, vel in rebus quibus vtitur, vel in ipsa operatione. Licentia autem talis non datur simpliciter, sed per modum dispēsationis, cum suspensione, donec in sequentibus sese præstiterint obedientes. Absq; circulo autem inuocantur in conspectum, per modum qui superius traditus est in consecratione libri.

Quando autem aliquem effectum per malos spiritus exequi intendimus, vbi apparitione eorum non est opus, tunc fabricatione illa quæ nobis vt instrumentum, vel subiectum experimenti existit, vtputà sit imago, vel annulus, vel scriptū, vel character aliquis, vel candela, vel sacrificium, siue aliquid huiusmodi: tunc inscripto nomine spiritus eius, cum charactere secundùm experimenti exigentiam, siue per scripturam cùm sanguine aliquo, vel aliàs fumigio spiritui conformi, sæpe etiam præfatis antè orationibus ad Deum, & bonos an-

gelo

gelos inuocamus spiritum illum malum, coniurando illum potestate diuina.

Est aliud genus spirituum, vt in libro tertio Occultæ philosophiæ diximus, non adeò noxium, hominibus proximũ: ita etiam vt passionibus afficiatur humanis, hominũq; conuersatione gaudeat, libẽterq; habitet cum eisdem. Alij verò nemora & syluas incolunt: alij diuersorum animalium domesticorum, vel syluestrium consortio lætantur: alij fontes incolunt, & prata. Hos itaq; spiritus, quicunq; inuocare voluerit, in loco vbi morantur, id fieri necesse est cum fumigijs odoriferis, cum sonis dulcibus, fidibus instrumentisq; musicis ad hoc specialiter compositis, adhibendo cantiones & incantamenta, & carmina lepida cum laudibus & promissionibus. Ad hæc verò obstinati, compelluntur minis, comminationibus, blasphemijs. irrisionib. contumelijs, & maxime comminando illis exterminationem ab ijs locis vbi versantur. Exinde, si opus est, conferas te ad exorcismata. Maximum autem in hac inuocatione spirituum quod obseruare oportet, est animi constantia, & audacia timore vacua & aliena. Demiq; inuocaturus hos spiritus, debes parare in loco inuocationis mensam, mundo linteo coopertam: in qua locabis panes recentes, & aquam viuam vel lac, in vasis terreis nouis, cultellos nouos: construasq; ignem, in quo fumigabis sed eatq; invocans in capite mensæ, & circum circa adaptata sint sedilia pro spiritibus, vt libuerit: spiritusq; ipsos inuocando inuitabis ad potum & esum. Quod si fortè timueris spiritum aliquẽ nequam, circumscribas circulum: fitq; pars mẽsæ, in qua sedebit inuocãs intra circulũ, reliquũ sit extra.

In libro tertio de Occulta philosophia docuimus, quomodo & per quæ media anima corpori iũgatur & quid accidat animæ post mortem. Scias igitur, vltra hæc quæ dicta sunt, quod animæ illæ adhuc post mortem relicta corpora diligũt tanquam cognatum aliquod eas alliciens: queadmodũ sunt animæ hominum noxiorum, quæ corpus suũ violenter reliquerũt: & animæ debita sepultura carẽtes, quæ adhuc in turbido, humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrãt. Illę nanq; animæ cognitis medijs, per quæ quondam corporib. suis cõiũgebãtur, per similes vapores, liquores, nidoresq; facilè alliciũtur. Hinc est quod animæ mortuorũ non euocãtur absque sanguine, vel appositione alicuius partis corporis sui relictæ. In euocationibus vmbrarũ, fumigamus cum sanguine recenti, cum ossibus mortuorũ, & carne cum ouis, lacte, melle, oleo, & similibus quæ aptum medium tribuunt animab. ad sumenda corpora. Sciendum quod volentes euocare animas mortuorum, id facere oportebit in ijs locis in quib. hu-

iusmodi animæ plurimum versari dignoscũtur: vel propter cognatum aliquod, eas in corpus relictum alliciens: vel propter affectionem aliquam in vita quondam impressam, dictam animam ad certa loca, vel res, personasue trahentem: vel propter loci alicuius tartaream naturam, purgandis vel puniendis animis aptam: qui loci vt plurimum experientia visionum, incursionum nocturnarum, ac similibus prodigijs & ostentis cognoscuntur. Sunt itaq; aptissima loca ad hæc cœmiteria, & meliora his loca illa, in quibus fit executio criminalis iudicij: & meliora illis loca illa, in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt: adhuc melior ijs locus est ille, vbi cadauer aliquod nondum expiatum, nec ritè sepultum, violenter mortuum recentioribus annis subhumatum est. Expiatio enim ipsa locorum, ritus etiam sacer, sepulturæ corporum debitè adhibitus, sæpè animas ipsas accedere prohibet, & longius ad loca iudicij repellit. Atq; hinc est quod non facilè euocantur mortuorum animæ, nisi illorũ quos scimus mala, violentâue morte periisse, vt quorum corpora sepultura debita carent. Etsi ad loca huiusmodi qualia diximus, accedere minus tutum vel commodum esset, sufficit nobis ad quemcunq; alium locum eligẽdum assumere partem aliquam principalem relicti corporis, & cum illa suo modo fumigare, & cæteros ritus competentes perficere. Sciendum etiam, quod quoniam animæ lumina quædam sunt spiritualia: ideo lumina artificialia, maximè si ex certis rebus competentibus, secundum certã normam compositis fabricata fuerint, cum inscriptionibus nominum & signaculorum congruis, ad euocationem manium plurimum cõferunt. Præterea hæc quæ iam dicta sunt, non semper ad animarum euocationem sufficiunt, propter extranaturalem mentis rationisq; portionem: cœlo ac fatis superiorem, & soli regioni cognitam. Oportet igitur per vltranaturales & cœlestes virtutes debitè administratas, dictas animas allicere, vtpote per ea quę ipsam animæ harmoniam mouent, tam imaginatiuam quàm rationalem & intellectualem: vt sunt voces, cantus, soni, incantamenta, & quæ ex religione sunt, preces, coniurationes, exorcismata, & cætera sacra, quæ ad hæc possunt adhiberi commodè.

LIBRI IIII. FINIS.

HEPTAMERON SEV ELEMENTA MAGICA PETRI de Abano Philosophi.

SVperiore libro, qui est quartus Agrippæ, satis abundè dictum est de cæremonijs & initiationibus magicis: verùm quoniam doctis & iam in hac arte prouectis videtur scripsisse, quod specia tim de cæremonijs non agat, sed in genere potius loquatur, consilium fuit addere elementa magica Petri de Abano: vt rudes adhuc, & qui superstitiones magicas non gustarunt, in procinctu habeant, quomodo in ijs se exercere possint. Videmus enim in hoc libello Isagogen quandam magicæ vanitatis, & quasi versentur in re præsenti, distinctas spirituũ functiones conspicient, quomodo illos ad colloquium allicere oporteat, quid quolibet die, quaue hora agendum sit, & quomodo quasi syllabatim descriptum legent: in summa omnium magicarum præstigiarum principia in hoc libello, qui verè gradus est ad magicas operationes, tenebunt. Sed quoniam summa vis circulis tribuitur (sunt enim munimenta quædam quæ operantes à malis spiritibus reddant tutos) primo loco de circuli compositione tractabimus.

De circulo & eius compositione.

CIrculorum autem ratio non est vna eademq; semper, sed pro ratione spirituum inuocandorum, locorum, temporum, dierum & horarum mutari solent. Oportet enim in constituendo circulo considerare, quo tempore anni, quo die & qua hora circulum facias: quos spiritus aduocare velis cui stellæ & regioni præsint, & quas functiones habeant Fiat igitur tres circuli latitudinis pedum nouem, & qui distent vnus ab alio palmum vnum: & in medio circulo scribe primò nomen horæ in qua tu facis opus: secundo loco nomen angeli horæ: tertiò sigillũ angeli horæ: quarto nomẽ angeli qui pręest ei diei in qua tu facis opus, & ministrorum eius: quintò, nomẽ tẽporis præsentis. Sextò Nomen spirituũ regnantium in ea temporis parte, & ei præsidentium. Septimo, nomen capitis signi regnantis ea temporis parte qua facis opus. Octauo nomen terræ secundum eam partem temporis in qua facis opus. Nono & pro complemento medij circuli scribe nomina solis & lunæ secundum prædictam temporis rationem. Mutato enim tempore mutant & nomina. In super

periore autem circulo assignentur in quatuor angulis, nomina angelorum aëri præsidentium eo die, quo facis opus regis scilicet & trium ministrorum eius. Extra circulum in quatuor augulis sint pentagoni. In inferiore circulo scribātur quatuor nomina diuina, crucibus interpositis. In medio circuli, scilicet ad orientem, scribatur Alpha, & ad occidentem scribatur Omega, diuidatq; crux medium circuli. Perfecto circulo secundum rationem infrà scriptam procedes.

De nominibus horarum, & angelorum eis præsidentium.

SCIendum, est autem, angelos ordine successiuo, secundum cœlorum & planetarum rationem, quibus præsunt, horis etiā præesse. Adeoq; spiritus, qui præest diei, imperat etiam primæ horæ diei: secundus ab hoc planeta, præest secundæ, tertius tertiæ, & sic consequenter. Septem autem planetis & horis reuolutis, rursus reditur ad primum, qui præest diei. De nominibus igitur horarum primò dicemus.

Horæ diei,		*Horæ noctis,*	
1	Yayn.	1	Beron.
2	Ianor.	2	Barol.
3	Nasnia.	3	Thami.
4	Salla.	4	Athir.
5	Sadedali.	5	Mathon.
6	Thamur.	6	Rana.
7	Ourer.	7	Netos.
8	Tamic.	8	Tafrac.
9	Neron.	9	Sassur.
10	Iayon.	10	Aglo.
11	Abai.	11	Calerua.
12	Natalon.	12	Salam.

De nominibus angelorum & sigillis eorum dicetur suo loco. Nunc videndum est de nominibus temporum. Annus igitur quadripartitus, diuiditur in ver, æstatem, autumnum & hyemem, quorum sunt hæc nomina.

Ver.	Talui.
Aestas.	Casmaran.
Autumnus.	Ardarael.
Hyems.	Farlas.

Angeli veris.

Caracasa.
Core.

Ama-

Amatiel.
Commissoros.

Caput signi veris.

Spugliguel.

Nomen terræ, vere.

Amadai.

Nomina Solis & Lunę verę.

Sol,	Luna.
Abraym.	Agusita.

Angeli æstatis.

Gargatel.
Tariel.
Gauiel.

Caput signi veris.

Tubiel.

Nomen terræ æstate.

Festatiui.

Nomina solis & Lunæ, æstatę.

Sol.	Luna.
Athemay.	Armatas.

Angeli Autumni

Tarquam.
Guabarel.

Caput signi autumni.

Torquaret.

Nomen terræ in autumno.

Rabianara.

Nomina solis & Lunæ in autumno.

Sol.	Luna.
Abragini.	Matasignais.

Angeli hyemis.

Amabael.
Ctarari.

Caput signi hyemis.

Altarib.

Nomen terrę hyeme.

Gerenia.

Nomina Solis & Lunæ hyeme.

Sol.	Luna
Commutaf.	Affaterim.

De

De consecrationibus, & benedictionibus: & primò de circuli benedictione.

POstquam ritè perfectus erit circulus, asperge eũ aqua benedicta seu lustrali, & dic: Asperges me Domine hyssopo, & mundabor: lauabis me, & super niuem dealbabor.

Benedictio fumigiorum.

DEus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, benedic huc creaturas specierum, vt vim & virtutem odorum suorum amplient, ne hostis nec phantasma in eas intrare possit per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c. Deinde aspergantur aqua benedicta,

Exorcismus ignis, cui superponuntur fumigia.

IGnis quo vtendum est ad suffumigationes, sit in vase fictili seu terreo, nouo. Exorcizatur autem hoc modo: Exorcizo te creatura ignis, per illum, per quem facta sunt omnia, vt statim omne phantasma eijcias à te, vt nocere non possit in aliquo. Deinde dic: Benedic Domine creaturam istam ignis, & sanctifica, vt benedicta sit in collaudationem nominis tui sancti, vt nullo nocumento sit gestantibus nec videntibus, per Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, &c.

De veste & pentaculo.

VEstis sit sacerdotis, si fieri potest: si non possit haberi, sit linea & nitida. Deinde sumat hoc pentaculum factum die et hora Mercurij, crescente luna, in charta membrana hœdi. Sed prius dicatur super illo Missa spiritus sancti, & aspergatur aqua baptismali.

Oratio

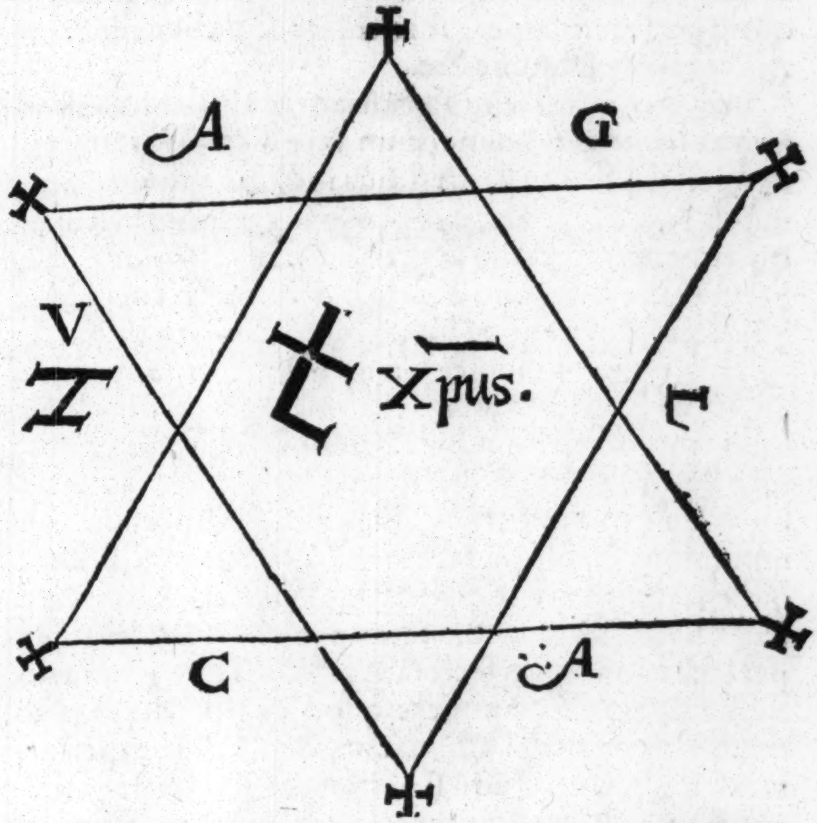

Oratio dicenda, quando induitur veſtis.

ANcor, Amacor, Amides, Theodonias, Anitor, per merita angelorum tuorum ſanctorum Domine, induam veſtimenta ſalutis: vt hoc quod deſidero, poſſim perducere ad effectum, per te ſanctiſſime Adonay, cuius regnum permanet per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

De modo operationis.

SIt luna creſcens & par, ſi fieri poteſt, & non ſit combuſta. Operans ſit nitidus & purus per nouem dies, ante incœptionem operis, ſit confeſſus & communicatus. Habeat fumigium aſſignatum diei, in quo facit opus: habeat item aquam benedictam à ſacerdote, vas fictile nouum igne plenum, veſtem & pentaculum, & ſint hæc omnia debitè & ritè conſecrata & præparata. Vnus è diſcipulis ferat vas terrenum igne plenum, & fumigationes: alius portet librum, alius veſtem & pentaculum: et magiſter ferat gladium, ſuper quo dicta ſit vna Miſſa de ſpiritu S. & in medio cuius ſit ſcriptum hoc nomen AGLA.†. & in alio latere, hoc nomen.†.ON.†. eundo ad locum conſecrandum, dicat ſemper Litanias, & diſcipuli reſpon-

spondeant. Et cùm peruenerit ad locum vbi vult facere circulum, protrahat circuli lineas, vt suprà docuimus. Et postquam perfecerit, aspergat circulum aqua benedicta, dicens: Asperges me Domine, &c.

Magister igitur ieiunio, castitate & abstinentia ab omni luxu purificatus, triduum totum ante diem operationis, die ipso operationis mundis vestibus indutus, cum pentaculis, fumigijs & rebus adhæc necessarijs ingredietur circulum. Et à quatuor mundi partibus inuocabit angelos, qui præsunt septem planetis, septem diebus hebdomadis coloribus & metallis: quorum nomina suo loco videbis. Et genibus flexis inuocans nominatim dictos angelos, dicet: O angeli supradicti, estote adiutores meæ petitioni, & in adiutorium mihi in meis rebus & petitionibus. Deinde inuocabit angelos à quatuor partibus mundi, aëri dominantes in die illo, in quo facit opus seu experimentum. Et imploratis speciatim omnibus nominibus & spiritibus in circulo circunscriptis, dicat: O vos omnes, adiuro atque contestor per sedem Adonay, per hagios, ô Theos, Iscyros, Athanatos, paracletus, alpha & omega, & per hæc tria nomina secreta: Agla, On, Tetragrammatō, quòd hodie debeatis adimplere quod cupio. His peractis legat coniurationem diei assignatam, in qua facit experimentum, vt infrà dicemus. Quòd si pertinaces & refractarii sint, neque obedientes se præstiterint coniurationi diei assignatæ, neque precationibus antè factis, tunc vtere sequentibus coniurationibus & exorcismis.

Exorcismus spirituum aereorum.

NOs facti ad imaginem Dei, dotati potentia Dei, & eius facti voluntate, per potentissimum & corroboratum nomen Dei, EL, forte & admirabile vos exorcizamus (hîc nominabit spiritus quos volet, cuiuscunq; ordinis sint) & imperamus per eum qui dixit, & factum est, & per omnia nomina Dei, et per nomen Adonay, El, Elohim, Elohe, Zebaoth, Elion, Escerehie, Iah, Tetragrammaton, Sadai: Dominus Deus, excelsus, exorcizamus vos, atq; potenter imperamus, vt appareatis statim nobis hic iuxta circulum in pulchra forma, videlicet humana, & sine deformitate & tortuositate aliqua. Venite vos omnes tales, quia vobis imperamus, per nomen Y & V quod Adam audiuit, & locutus est: & per nomen Dei, AGLA, quod Loth audiuit, & factus saluus cum sua familia: & per nomen Ioth quod Iacob audiuit ab angelo secum luctante, & liberatus est de manu fratris sui Esau: & per nomen Anephexeton, quod Aaron audiuit, & loquens, & sapiens factus

ctus est: & per nomen Zebaoth, quod Moyses nominauit, & omnia flumina & paludes de terra Aegypti, versæ fuerunt in sanguinem, & per nomen Ecerehie Oriston, quod Moses nominauit, & omnes fluuij ebullierunt ranas, & ascenderunt in domos Aegygtiorum, omnia destruentes: & per nomen Elion, quod Moyses nominauit, & fuit grando talis, qualis non fuit ab initio mundi: & per nomē Adonay, quod Moyses nominauit, & fuerunt locustæ, & apparuerunt super terram Aegyptiorum, & comederunt quæ residua erant grandini: & per nomen Schemes amathia quod Iosua vocauit & remoratus est Sol cursum: & per nomen Alpha & Omega, quod Daniel nominauit, & destruxit Beel, & draconem interfecit: & in nomine Emanuel, quod tres pueri, Sidrach, Misach & Abdenago in camino ignis ardentis cantauerunt, & liberati fuerunt: & per hagios & sedem Adonay, & per ὁ Theos, iscytos, athanatos, paracletus: & per hæc tria secreta nomina, AGLA, ON, Tetragrammaton adiuro, contestor, & per hæc nomina, & per alia nomina Domini nostri Dei omnipotentis, viui & veri vos qui vestra culpa de cœlis eiecti fuistis vsque ad infernum locum, exorcizamus, & viriliter imperamus per eum qui dixit, & factum est, cui omnes obediūt creaturæ, & per illud tremendum Dei iudicium: & per mare omnibus incertum, vitreum, quod est ante conspectum diuinæ maiestatis, gradiens & potentiale: & per quatuor diuina animalia. T. ante sedem diuinæ Maiestatis gradientia, & oculos antè & retrò habentia: & per ignem ante eius thronum circunstantem, & per sanctos angelos cœlorum. T. & per eam, quæ Ecclesia Dei nominatur: et per summam sapientiam omnipotentis Dei viriliter exorcizamus, vt nobis hic ante circulum appareatis, ad faciendam nostram voluntatem, in omnibus, prout placuerit nobis: per sedem Baldachiæ, & per hoc nomen Primeumaton, quòd Moyses nominauit, et in cauernis abyssi fuerunt profundati vel absorpti, Datan, Corah, & Abiron: et in virtute istius nominis Primeumaton, tota cœli militia compellente, maledicimus vos, priuamus vos omni officio, loco & gaudio vestro vsque in profundum abyssi, & vsq; ad vltimum diem iudicij vos ponimus, et relegamus in ignem æternum, & in stagnum ignis & sulphuris, nisi statim appareatis hic coram nobis, ante circulum ad faciendum voluntatem nostram. In omnibus venite per hæc nomina, Adonay Zebaoth, Adonay Amioram. Venite venite, imperat vobis Adonay, Saday, Rex regum potentissimus & tremendissimus, cuius vires nulla subterfugere potest creatura, vobis pertinacissimis futuris nisi obedieritis & appareatis ante hunc circu-

circulum, affabiles subitò. tandem ruina flebilis miserabilisque, & ignis in perpetuum inextinguibilis vos manet. Venite ergo in nomine Adonay Zebaoth, Adonay Amioram: venite venite, quid tradatis? festinate, imperat vobis Adonay Saday Rex regum, El, Aty, Titeip, Azia, Hyn, Ien, Minosel, Achadan, Vay, Vaa, Ey, Haa, Eye, Exe, a El, El, El, a, Hy, Hau, Hau, Hau, Va, Va, Va, Va.

Oratio ad Deum, quæ dici debet in quatuor partibus mundi, in circulo.

AMorule, Taneha, Latisten, Rabur, Taneha, Latisten, Escha, Aladia, Alpha & Omega. Leyste, Oriston, Adonay: Clementissime pater mi cœlestis, miserere mei, licet peccatoris, clarifica in me hodierno die, licet indigno filio tuo tuæ potentiæ brachium, contra hos spiritus pertinacissimos: vt ego, te volente, factus tuorum diuinorum operum contemplator, possim illustrari omni sapientia & semper glorificare & adorare nomen tuum. Suppliciter exoro te, & inuoco, vt tuo iudicio hi spiritus: quos inuoco, conuicti & constricti, veniant vocati & dent vera responsa, de quibus eos interrogauero: dentq; & deferant nobis ea quæ per me vel nos præcipietur eis, non nocentes alicui creaturæ, non lædentes, non frementes, nec me sociosque meos vel aliam creaturam lædentes, & neminem terrentes: sed petitionibus meis, in omnibus quæ præcipiam eis, sint obedientes. Tunc stans in medio circuli, teneat manum prope pentaculum, & dicat. Per pentaculum Salomonis aduocati, dent mihi responsum verum.

Deinde dicat: Beralanensis, Baldachiensis, Paumachiæ & Apologiæ sedes, per Reges potestatesq; magnanimas, ac principes præpotentes, genio, Liachidæ, ministri tartareę sedis: Primac, hic princeps sedis Apologiæ nona cohorte: Ego vos inuoco, & inuocando vos coniuro, atq; supernæ Maiestatis munitus virtute, potenter impero, per eum qui dixit, & factum est, & cui obediunt omnes creaturæ: & per hoc nomen ineffabile, Tetragrammaton יהוה Iehouah, in quo est plasmatum omne seculum, quo audito elementa corruunt, aër concutitur, mare retrograditur, ignis extinguitur, terra tremit, omnesq; exercitus cœlestium, terrestrium & infernorum tremunt, turbantur & corruunt: quatenus citò & sine mora & omni occasione remota, ab vniuersis mundi partibus veniatis, & rationabiliter de omnibus quæcunq; interrogauero, respondeatis vos, & veniatis pacificè, visibiles, & affabiles: nunc & sine mora manifestantes, quod cupimus: coniurati per

per nomen æterni,viui et veri Dei Heliorem, & mandata nostra perficientes,persistentes semper vsq; ad finem & intentionem meam,visibiles nobis,&affabiles,clara voce nobis,intelligibili,& sine omni ambiguitate.

Visiones & apparationes.

QVibus ritè peractis, apparebunt infinitæ visiones, & phantasmata pulsantia organa, & omnis generis instrumenta musica,idq; fit à spiritibus, vt terrore compulsi socij abeant à circulo, quia nihil aduersus magistrum possunt. Post hæc videbis infinitos sagittarios cum infinita multitudine bestiarum horribilium : quæ ita se componunt, ac si vellent deuorare socios: & tamen nil timeant. Tunc sacerdos siue magister, adhibens manum pentaculo, dicat: Fugiat hinc iniquitas vestra ; virtute vexilli Dei. Et tunc spiritus obedire magistro coguntur, & socij nil amplius videbunt.

Deinde exorcizator, tenens manum prope pentaculum, dicat:Ecce pentaculum Salomonis,quod ante vestram adduxi præsentiā:ecce personam exorcizatoris, in medio exorcismi,qui est optimè à Deo munitus,intrepidus,prouidus, qui viribus potens vos exorcizando inuocauit & vocat. Venite ergo cum festinatione in virtute nominum istorum,Aye, Saraye,Aye,Saraye,Aye,Saraye,ne differatis venire,per nomina æterna Dei viui & veri Eloy, Archima, Rabur : & per hoc præsens pentaculum quod super vos potenter imperat : & per virtutem cœlestium spirituum, dominorum vestrorum : & per personam exorcizatoris, coniurati, festinate venire & obedire præceptori vestro, qui vocatur Octinomos. His peractis, sibilet in quatuor angulis mundi. Et videbis immediate magnos motus: & cùm videris, dicas: Quid tardatis? quid moramini?quid facitis? præparate vos, & obedite præceptori vestro,in nomine Domini Bathat, vel Vachat super Abrac ruens, superueniens, Abeor, super Aberer.

Tunc immeditatè venient in sua forma propria. Et quādo videbis eos iuxta circulum,ostende illis pentaculū coopertū syndone sacro,& discooperiatur,& dicat: Ecce cōclusionem vestram,nolite fieri inobediētes.Et subitò videbis eos in pacifica forma:& dicent tibi,Pete quid vis, quia nos sumus parati complere omnia mādata tua,quia Dominus ad hæc nos subiugauit Cùm autem apparuerint spiritus,tunc dicas:Bene veneritis spiritus,vel reges nobilissimi,quia vos vocaui per illum cui omne genu flectitur,cœlestium,terrestrium & inferiorum: cuius in manu omnia regna regum sunt, nec est qui

suę cõtrarius esse possit maiestati. Quatenus constringo vos, vt hîc ante circulum visibiles, affabiles permaneatis, tamdiu tamq; constantes, nec sine licentia mea recedatis, donec meã sine fallacia aliqua & veredicè perficiatis volũtatem, per potentiæ illius virtutem, qui mari posuit terminum suum, quem præterire non potest, & lege illius potentiæ non pertransit fines suos, Dei scilicet altissimi, regis, domini, qui cuncta creauit, Amen. Tunc iube quod vis, & fiet. Post hæc licentia eos sic: † In nomine Patris, † Filij, & † Spiritus sancti, ite in pace ad loca vestra: & pax sit inter nos & vos, parati sitis venire vocati. Hæc sunt quæ Petrus de Abano de Magicis elementis dixit.

Vt autem facilius rationes circuli possis cognoscere subijciam schema vnum. Sit ita vt aliquis velit veris tempore, prima hora diei Dominicæ circulum facere, is erit eiusmodi, qui in figura sequenti conspicitur.

Figura circuli pro prima hora diei Dominicæ, veris tempore.

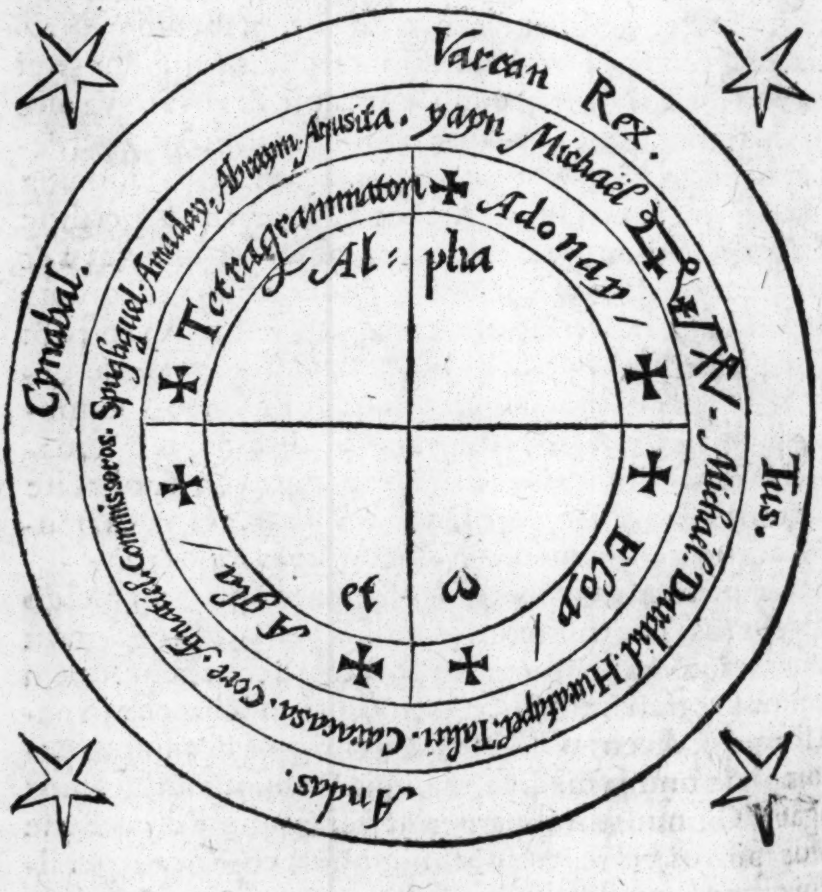

Supereſt nũc vt hebdomadã exploremus, ſingulosq; illius dies & ſpiritus qui illis præſunt: & primo de die Dominico.

Conſiderationes diei Dominicæ.

Angelus diei Dominicæ, & ſigillum eius, planeta eius, & ſignum planetæ & nomen quarti cœli.

Michaël. ☉. ♌.

Machen.

Angeli diei Dominicæ.

Michael. Dardiel. Huratapel.

Angeli aeris regnantes die Dominico.

Varcan rex.

Miniſtri eius.

Tus. Andas. Cynabal.

Ventus cui ſubſunt angeli aeris ſupradicti.

Boreas.

Angeli quarti cœli regnantes die Dominico, quos aduocare oportet à mundi partibus.

Ad Orientem.

Samael. Baciel. Atel.
Gabriel. Vionatraba.

Ad occidentem.

Anael. Pabel. Vſtael.
Burchat. Suceratos. Capabili.

Ad Septentrionalem.

Aiel. Aniel, vel Aquiel. Maſgabriel.
Sapiel. Matuyel.

Ad Meridiem.

Habudiel. Machaſiel. Charſiel.
Vriel. Naromiel.

Fumigium diei Dominicæ.

Sandalum rubeum.

Coniuratio diei Dominicæ.

Coniuro & confirmo ſuper vos angeli fortes Dei, & ſancti, in nomine Adonay, Eye, Eye, Eya, qui eſt ille, qui fuit, eſt & erit, Eye, Abraye: & in nomine Saday, Cados, Cados, Cados, altè ſedentis ſuper Cherubin, & per nomen magnum ipſius Dei fortis & potentis, exaltatiq; ſuper omnes cœlos Eye, Saraye, plaſmatoris ſeculorũ, qui creauit mundum, cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt in primo die, & ſigillauit ea ſancto nomine ſuo Phaa: & per

nomina ſanctorum angelorum, qui dominantur in quarto exercitu, & ſeruiunt coram potentiſſimo Salamia, angelo magno & honorato: & per nomē ſtellæ, quę eſt ſol, & per ſignum, et per immenſum nomen Dei viui, & per nomina omnia prædicta, coniuro te Michael angele magne, qui es prępoſitus diei Dominicæ: & per nomen Adonay, Dei Iſraël, qui creauit mundum, & quicquid in eo eſt, quòd pro me labores, et adimpleas omnem meam petitionem, iuxta meum velle & votum meum, in negocio & cauſa mea, & hîc dicas cauſam tuam & negocium tuum. Dic præterea pro qua re coniurationem hanc ſuſcipis.

Spiritur aëris diei Dominicæ ſunt ſubditi vēto Boreæ. Eorum natura eſt aurum, gemmas, carbūculos, diuitias, gratiam & beneuolētiam impetrare: inimicitias hominum diſſoluere, hominibus honores tribuere, infirmitates inferre vel auferre. Quomodo autem compareant, dictum eſt libro ſuperiore de Ceremonijs magicis.

Conſiderationes diei Lunæ.

Angelus diei Lunæ, ſigillum eius, planeta eius, & ſignum planetæ, & nomen primi cæli.

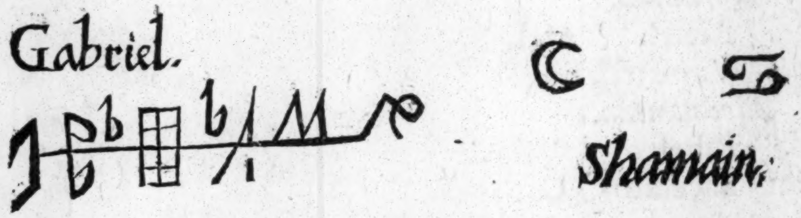

Angeli diei Lunæ.

Gabriel. Michael. Samael.

Angeli aeris regnantes die Lunæ.

Arcan rex.

Miniſtri.

Bilet. Miſſabu. Abuzaha.

Ventus cui ſubſunt angeli aeris ſupradicti.

Zephyrus.

Angeli primi cœli, regnantes die Lunæ quos aduocare oportet è quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Gabriel. Gabrael. Madiel.
Deamiel. Ianael.

Ad Occidentem.

Sachiel. Zaniel. Habaiel.
Bachanael. Corabiel.

Ad Se-

Ad Septentrionem.

Mael. Vuael. Valnum.

Baliel. Balay. Humastrau.

Ad Meridem.

Curaniel. Dabriel. Darquiel.

Hanun. Anayl. Vetuel.

Fumigium diei Lunæ.

Aloë.

Coniuratio diei Lunæ.

Coniuro & confirmo super vos angeli fortes & boni, in nomine Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Cados, Cados, Cados, Achim, Achim, Ia, Ia, Fortis, Ia, qui apparuit monte Sinai, cum glorificatione regis Adonay, Saday, Zebaoth, Anathay, Ya, Ya, Ya, Marinata, Abim, Ieia, qui maria creauit, stagna & omnes aquas in secundo die, quasdam super cœlos, & quasdam in terra. Sigillauit mare in alto nomine suo, & terminum, quem sibi posuit, non prætéribit: & per nomina angelorum, qui dominantur in primo exercitu, qui seruiunt Orphaniel angelo magno, precioso & honorato: & per nomen stellæ, quæ est luna: & per nomina prædicta, super te coniuro, scilicet Gabriel, qui es præpositus diei Lunæ secundo, quod pro me labores & adimpleas, &c, vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Lunæ sunt subdii Zephyro, qui ventus est lunæ. Eorum natura argentum dare, res de loco ad locum deferre, equos veloces tribuere, secretra præsentia & præterita personarum, dicere. quomodo autem compareant, vide libro superiore.

Considerationes diei Martis.

Angelus diei Martis, sigillum eius, planeta eius, & signum dominans illi planetæ, nomen item quinti cœli.

Samael.

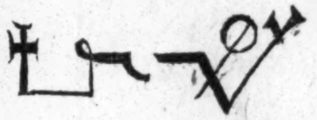

Machon.

Angeli diei Martis.

Samael. Satael. Amabiel.

Angeli aeris regnantes die Martis.

Samax rex.

Ministri.

Carmax. Ismoli. Paffran.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti,

Subsolanus.

Angeli quinti cœli, regnantes die Martis, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Friagne. Guael. Damael.
Calzas. Arragon.

Ad Occidentem.

Lama. Astagna. Lobquin.
Soncas. Iaxel. Isiael.
Irel.

Ad Septentrionem.

Rahumel Hyniel. Rayel.
Seraphiel Mathiel. Fraciel.

Ad Meridiem.

Sacriel. Ianiel. Galdel.
Osael. Vianuel. Zaliel.

Fumigium diei Martis.

Piper.

Coniuratio die Martis.

CONIURO & confirmo super vos, angeli fortes & sancti, per nomen Ya, Ya, Ya, He, He, He, Va, Hy, Hy, Ha, Ha, Ha, Va, Va, Va, An, An, An, Aie, Aie, Aie, El, Ay, Elibra, Eloim, Eloim: & per nomina ipsius Alti Dei, qui fecit aquam aridam apparere, & vocauit terram, & produxit arbores, & herbas de ea, & sigillauit super eam cum precioso, honorato, metuendo & sancto nomine suo: et per nomen angelorum dominantium in quinto exercitu, qui seruiunt Acimoy angelo magno, forti, potenti & honorato: et per nomen stellæ, quæ est Mars: et per nomina prædicta coniuro super te Samael angele magne, qui præpositus es diei Martis: et per nomina Adonay, Dei viui et veri, quod pro me labores, et adimpleas, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Martis subditi sunt Subsolano. Eorum natura est, prælia, mortalitates, occisiones et combustiones facere: et bis mille milites dare ad tempus: mortem, infirmitatem, aut sanitatem tribuere. Quomodo autem compareant, vide libro superiore.

Consideratio diei Mercurij.

Angelus diei Mercurii, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ, nomen item secundi cœli.

Raphael.

Angeli diei Mercurij.

Raphael, Miel, Seraphiel.

Angeli aeris regnantes die Mercurij.

Mediat vel Modiat Rex.

Ministri

Suquinos, Sallales.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Africus.

Angeli secundi cœli regnantes die Mercurij, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Mathlai, Tarmiel, Baraborat.

Ad Occidentem.

Ierescue, Mitraton.

Ad Septentrionem.

Thiel, Rael, Iariahel,
Venahel, Velel, Abuiori,
Veirnuel.

Ad Meridiem.

Milliel, Nelapa, Babel,
Caluel, Vel. Laquel.

Fumigium diei Mercurij.

Mastix.

Coniuratio diei Mercurij.

CONIURO & confirmo vos angeli fortes, sancti & potentes, in nomine fortis, metuendissimi & benedicti Ia, Adonay, Eloim, Saday, Saday, Saday, Eie, Eie, Eie, Asamie, Asaraie: & in nomine Adonay Dei Israël, qui creauit luminaria magna, ad distinguendum diem à nocte: & per nomen omnium angelorum deseruientium in exercitu secundo coram Tetra angelo maiori, atq; forti & potenti: & per nomen stellæ, quæ est Mercurius, & per nomen sigilli quæ sigillatur à Deo fortissimo & honorato: per omnia prædicta super te Raphaël angele magne, coniuro, qui es præpositus diei quartæ: & per nomen sanctum quod erat scriptum in fronte Aaron sacerdotis altissimi creatoris: & per nomina angelorum, qui in gratiam Saluatoris confirmati sunt: & per nomen sedis anima-

 lium,

lium, habentium ſenas alas, quòd pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Mercurij, ſubiiciuntur Africo. Eorum natura eſt, omnia metalla dare, omnia terrena, præterita, præſentia & futura reuelare, iudices placare, victorias in prælio dare, experimenta, & omnes ſcientias deſtructas reædificare, docere: & corpora ex elementis mixta, conditionaliter vnum in aliud tranſmutare, infirmitates vel ſanitatem dare, pauperes ſublimare, ſublimes deprimere, ſpiritum vel ſpiritus ligare vel diſſoluere, ſeras aperire. Tales ſpiritus operationes aliorum habent, ſed non ex perfecta potentia, ſed in virtute vel ſcientia. Quomodo autem compareant, dictum eſt libro ſuperiore.

Conſideratio diei Iouis.

Angelus diei Iouis, ſigillum eius, planeta eius, ſignum dominans illi planetæ, nomen item ſexti cœli.

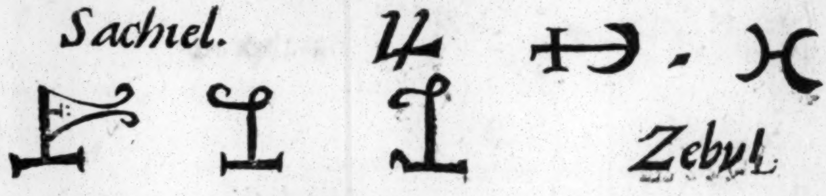

Angeli die Iouis.

Sachiel, Caſtiel, Aſaſiel.

Angeli aeris regnantes die Iouis.

Suth rex.

Miniſtri.

Maguth, Gutriz.

Ventus, cui ſubſunt angeli aëris ſupradicti.

Auſter.

Sed quoniam vltra quintum cœlum angeli aëris non reperiuntur, ideo die Iouis, dic in quatuor mundi partibus, orationes ſequentes.

Ad Orientem.

O Deus magne & excelſe, & honorate, per infinita ſecula.

Ad Occidentem.

O Deus ſapiens, & clare, & iuſte, ac diuina clementia: ego rogo te piiſſime pater, quòd meam petitionem, quòd meum opus, & meum laborem hodie debeam complere, & perfecte intelligere. Tu qui viuis & regnas per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

Ad Septentrionem.

O Deus potens, fortis, & ſine principio.

Ad Me-

Ad Meridiem.

O Deus potens & misericors.

Fumigium diei Iouis.

Crocus.

Coniuratio diei Iouis.

Coniuro & confirmo super vos, angeli sancti, per nomen, Cados, Cados, Cados, Eschereie, Eschereie, Eschereie, Hatim ya, fortis, firmator seculorum, Cantine, Iaym, Ianic, Anic, Calbat, Sabbac, Berifay, Alnaym: & per nomen Adonay qui creauit pisces reptilia in aquis, & aues super faciem terræ, volantes versus cœlos die quinto, & per nomina angelorum seruientium in sexto exercitu coram pastore angelo sancto & magno & potenti principe: & per nomen stellæ, quæ est Iupiter: & per nomen sigilli sui: & per nomen Adonay, summi Dei, omnium creatoris: & per nomen omnium stellarum, & per vim & virtutem earum; & per nomina prædicta, coniuro te Sachiel angele magne, qui es præpositus diei Iouis, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Iouis subiiciuntur Austro. Eorum natura est, mulierum amorem conciliare, lætos & gaudentes homines reddere, lites pacificare, inimicos mitigare, sanare infirmos, sanos infirmare, adferre vel auferre damna. Quomodo autem compareant, dictum est libro superiore.

Consideratio diei Veneris.

Angelus diei Veneris, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ: item nomen tertij cœli.

Anaël.

Sāg um

Angeli diei Veneris.

Anael, Rachiel, Sachiel.

Angeli aeris regnantes die Veneris.

Sarabotes rex.

Ministri.

Amabiel, Aba, Abalidoth. Flaef.

Ventus cui subsunt angeli aeris supradicti.

Zephyrus.

Angeli tertij cœli, regnantes die Veneris, quos aduocare oportet à quatuor mundi partibus.

Ad Orientem.

Setchiel,	Chedusitaniel,	Corat,
Tamael,	Tenaciel.	

Ad Occidentem.

Turiel,	Coniel	Babiel,
Kadie,	Maltiel,	Hufaltiel.

Ad Septentrionem.

Peniel,	Penael,	Penat,
Raphael.	Raniel,	Doremiel.

Ad Meridiem.

Porna,	Sachiel,	Chermiel,
Samael,	Santanael,	Famiel.

Fumigium die Veneris.

Costus.

Coniuratio diei Veneris.

COniuro & confirmo super vos, angeli fortes, sancti atque potentes, in nomine On, Hey, Heya, Ia, Ie, Adonay, Saday, & in nomine Saday, qui creauit quadrupedia & animalia reptilia, & homines in sexto die, & Adæ dedit potestatem super omnia animalia: vnde benedictum sit nomen creatoris in loco suo: & per nomina angelorum seruientium in tertio exercitu, coram Dagiel angelo magno, principe forti atq; potenti: & per nomen stellæ, quæ est Venus: & per sigillum eius, quod quidem est sanctum: & per nomina prædicta coniuro super te Anael, qui es præpositus diei sextæ, vt pro me labores, &c. vt in coniuratione diei Dominicæ habentur.

Spiritus aëris diei Veneris subiiciuntur Zephyro. Eorum natura est dare argentum, homines excitare, & procliuiores reddere ad luxuriam, inimicos per luxuriam concordare, & matrimonia facere, homines in amorem mulierum allicere, infirmitates dare vel auferre, & omnia quæ habent motum, facere.

Consideratio diei Saturni, seu Sabbathi.

Angelus diei Saturni, sigillum eius, planeta eius, signum dominans illi planetæ.

Caßiel.

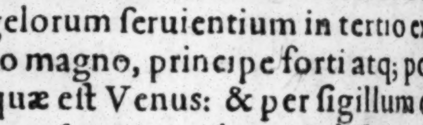

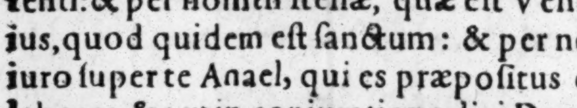

Angeli diei Saturni.

Caßiel,	Machatan,	Vriel.

Angeli aeris regnantes die Saturni.

Maymon rex.

Ministri.

Abumalith. Assaibi. Balidet.

Ventus cui subsunt angeli aeris prædicti.

Africus.

Fumigium diei Saturni.

Sulphur.

Dictum est suprà in consideratione diei Iouis, quòd vltrà quintum cælum nulli sunt angeli aëri dominantes: ideo vtere in quatuor cardinibus mundi orationibus iis, quas ad id vides accommodatas die Iouis.

Coniuratio diei Saturni.

Coniuro & confirmo super vos Caphriel vel Cassiel, Machatori, & Seraquiel angeli fortes & potentes: & per nomen Adonay, Adonay, Adonay, Eie, Eie, Eie, Acim, Acim, Acim, Cados, Cados, Ina vel Ima, Ima, Saclay, Ia, Sar, Domini formatoris seculorũ, qui in septimo die quieuit: & per illum qui in beneplacito suo filiis Israël in hæreditatem obseruandum dedit, vt eum firmiter custodirent & sanctificarent, ad habendam inde bonam in alio seculo remuneratione̅: & per nomina angelorum seruientiũ in exercitu septimo Booel angelo magno & potenti principi: & per nome̅ stellæ, quæ est Saturnus: & per sanctum sigillũ eius, & per nomina prędicta. Coniuro super te Caphriel, qui præpositus es diei septimæ, quæ est dies Sabbati, quòd pro me labores, &c. vt habetur in coniuratione diei Dominicæ.

Spiritus aëris diei Saturni subiiciuntur vento Africo. Eorũ natura est, seminare discordias, odia & malas cogitationes, plumbum ad libitum dare, quemlibet interficere, & quodlibet membrum mutilare. Quomodo autem compareant, superiore libro dictum est.

DE ANGELIS HORARVM, SECVNDVM *dierum rationem*, Tabulæ.

Dies Dominicus.

Horæ diei	*Angeli horarum.*	*Horæ diei.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Michael.	7 Ourer.	Samael.
2 Ianor.	Anael.	8 Tanic.	Michael.
3 Nasnia.	Raphael.	9 Neron.	Anael.
4 Salla.	Gabriel.	10 Iayon.	Raphael.
5 Sadedali.	Cassiel.	11 Abay.	Gabriel.
6 Thamur.	Sachiel.	12 Natalon.	Cassiel.

Horæ

Horæ noctis	Angeli horar.	Horæ noctis.	Angeli horar.
1 Beron,	Sachiel.	7 Netos.	Cassiel.
2 Barol.	Samael.	8 Tafrac.	Sachiel.
3 Thanu.	Michael.	9 Sassur.	Samael.
4 Athir.	Anael.	10 Aglo.	Michael.
5 Mathun.	Raphael.	11 Calerna	Anael.
6 Rana,	Gabriel.	12 Salam.	Raphael.

Dies Lunæ.

Horæ diei,	Angeli horarum.	Horæ noctis	Angeli horarum.
1 Yayn.	Gabriel.	1 Beron.	Anael.
2 Ianor.	Cassiel.	2 Barol.	Raphael
3 Nasnia.	Sachiel.	3 Thanu.	Gabriel.
4 Salla.	Samael.	4 Athir.	Cassiel.
5 Sadedali.	Michael.	5 Mathon.	Sachiel.
6 Thamur	Anael.	6 Rana.	Samael.
7 Ourer.	Raphael.	7 Netos.	Michael.
8 Tanic.	Gabriel.	8 Tafrac.	Anael.
9 Neron.	Cassiel.	9 Sassur.	Raphael.
10 Iayon.	Sachiel.	10 Aglo.	Gabriel.
11 Abay.	Samael.	11 Calerna.	Cassiel.
12 Natalon.	Michael	12 Salam.	Sachiel.

Dies Martis.

Horæ diei	Angeli horarum.	Horæ noctis.	Angeli horarum.
1 Yayn.	Samael.	1 Beron.	Cassiel.
2 Ianor.	Michael.	2 Barol.	Sachiel.
3 Nasnia.	Anael.	3 Thanu.	Samael.
4 Salla.	Raphael.	4 Athir.	Michael.
5 Sadedali.	Gabriel.	5 Mathon	Anael.
6 Thamur.	Cassiel.	6 Rana.	Raphael
7 Ourer.	Sachiel.	7 Netos.	Gabriel.
8 Tanic.	Samael.	8 Tafrac.	Cassiel.
9 Neron.	Michael.	9 Sassur	Sachiel
10 Iayon.	Anael.	10 Aglo.	Samael.
11 Abay.	Raphael.	11 Calerna.	Michael.
12 Natalon.	Gabriel.	12 Salam.	Anael.

Dies Mercurij.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Raphael.	1 Beron.	Michael.
Ianior.	Gabriel.	2 Barol.	Anael.
3 Nasnia	Cassiel.	3 Thanu.	Raphael.
4 Salla.	Sachiel.	4 Athir..	Gabriel.
5 Sadedali.	Samael.	5 Mathon.	Cassiel.
6 Thamur	Michael.	6 Rana.	Sachiel.
7 Ourer.	Anael.	7 Netos.	Samael.
8 Tanic.	Raphael.	8 Tafrac.	Michael.
9 Neron.	Gabriel.	9 Sassur.	Anael.
10 Iayon.	Cassiel.	10 Aglo.	Raphael.
11 Abay.	Sachiel.	11 Calerna.	Gabriel.
12 Neron.	Gabriel.	12 Salam.	Cassiel.

Dies Iouis.

Horæ diei	*Angeli. horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Sachiel.	1 Beron.	Gabriel.
2 Ianor.	Samael.	2 Barol.	Cassiel.
3 Nasnia.	Michael.	3 Thanu	Sachiel.
4 Salla.	Anael.	4 Athir.	Samael.
5 Sadedali.	Raphael.	5 Maton.	Michael.
6 Thamur.	Gabriel.	6 Rana.	Anael.
7 Ourer.	Cassiel.	7 Netos.	Raphael.
8 Tanic.	Sachiel.	8 Tafrac.	Gabriel.
9 Neron.	Samael.	9 Sassur.	Cassiel.
10 Iayon.	Michael.	10 Aglo.	Sachiel
11 Abay.	Anael.	11 Calerna.	Samael.
12 Natalon.	Raphael.	12 Salam.	Michael.

Dies Veneris.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis.*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Anael.	1 Beron.	Samael.
2 Ianot.	Raphael.	2 Barol.	Michael.
3 Nasnia.	Gabriel.	3 Thanu.	Anael.
4 Salla.	Cassiel.	4 Athir.	Raphael.
5 Sadedali.	Sachiel.	5 Maton.	Gabriel.
6 Thamur.	Samael.	6 Rana.	Cassiel.
7 Ourer.	Michael.	7 Netos.	Sachiel.
8 Tanic.	Anael.	8 Tafrac.	Samael.
9 Neron.	Raphael.	9 Sassur.	Michael.
10. Iayon.	Gabriel.	10. Aglo.	Anael.
11 Abay.	Cassiel.	11 Calerna.	Raphael.
12 Natalon.	Sachiel	12 Salam.	Gabriel.

Dies

Dies Saturni.

Horæ diei.	*Angeli horarum.*	*Horæ noctis*	*Angeli horarum.*
1 Yayn.	Cassiel.	1 Beron.	Rephael.
2 Ianot.	Sachiel.	2 Barol.	Habriel.
3 Nnsnia.	Samael.	3 Thami.	Cassiel.
4 Salla.	Michael.	4 Athir.	Sachiel.
5 Sadedali.	Anael.	5 Mathon	Samael.
6 Thamur.	Raphael.	6 Rana.	Michael.
7 Ourer.	Gabriel.	7 Neros.	Anael.
8 Tanic.	Cassiel.	8 Tafrac.	Raphael.
9 Neron.	Sachiel.	9 Sassur.	Gabriel.
10 Iayon.	Samel.	10 Aglo.	Cassiel.
11 Abay.	Michael.	11 Calerua	Sachiel.
12 Natalon.	Anael.	12 Salam.	Samael.

Illud autem obiter notandum, primam horam diei vbilibet gentium & quocunq; tempore assignari soli orienti, vbi primum apparet in horizunte oriente: primam autem horam noctis esse, decimam tertiam à prima hora diej, sed de his hactenus.

FINIS.

DE SPECIEBVS MAGIAE CAEREMONIALIS, QVAM GOETIAM vocant, Epitome per Georgium Pictorium Villinganum, doctorem medicum, nuperrimè conscripta.

DE NECROMANTIA, MAGIAE prima specie. CAP. I.

HIERONIMVS CARDANVS, vix ex asse Philosophus, quarto libro de Vera sapientia, Magiam hoc est dæmoniacam sapientiam, quatuor habere capita scribit, & omnia satis colubrina. Ast quia diuinationem, superstitionis ex diabolo conceptam, sobolem, virulentius caput cæteris quidam arbitrantur, ob malorum fortassis exitiosam operationem, quæ huic potissimum sociatur: Per Epitomem quandam diuinationis, in hunc finem attentabimus virulentas species, vt in hac re perfectioribus altiora scribendi deponamus repagula. Primò Necromantiam in manus sumentes, quæ Claudio Neroni sic in delicijs est obseruata, vt nullam huius artis speciē maioris fecerit. Necromantia igitur à mortuorum cadaueribus respōsa elicit, & multos ante mortuos vitæ restituit. Non equidem ex sanctorum, Patriarcharum Adæ, Abel, Abraham & aliorum (vt Necromantici mentiuntur) libris, vel angelorū selectorum scriptis: sed Stygiorum saltem carminum medio, seu infernalium inuocationum violentia, vel sacrificiorum ferialium exactissimo robore. Qua ratione autem Euchetæ & Gnostici per Kalendas Aprilis, quod in hāc rem tempus selectissimum nouerunt, negotium aggrediantur vt voti compotes esse queant, Crinitus vir doctus, & eloquens, septimo lib. scribit de Honesta disciplina quarto capite, & Homerus primo Iliados, cuius verba huc adponere minimè grauabor. Nam sic habent, Ibi victimas Perimedes & Entilochus tenebāt. Ego aūt ensem acutum trahens de fœmore, foueā fodi cubitalem in omnes partes, circa ipsam aūt fundimus inferias omnibus mortuis, primùm de mulso, deinde de vino, tertiò de aqua, deinde albas farinas cōmiscui. Multū aūt venerabat infirma mortuorū capita, ac si aliquando in sterilem Ithacā redijssem, me domi optimo boue sacrā facturum esse, & rogū bonis impleturum. Thyresiæ aūt præcipuò me nigram ouem sacrificaturum esse, quæ in nostris gregibus esset præstātissima. Postquam autem præces finiui, mortuos alloquutus sum. Deinde pecudes excoriaui, & in partes.

Magia quatuor habet capita.

Diuinatio deterius caput.

Necromantiæ proprietas.

In kalēdas Aprilis differendum necromant. negotium.

Necromantiæ celeb. ex Homero ... Odyssea.

partes secui, in foueam autem fluebat sanguis niger. Et animæ mortuorum ex Erebo congregabantur, puellæ innuptæ, pueri, senes ærumnosi, virgines teneræ, adhuc recentem luctum sustinentes. Hæc Homerus. Per hanc artem apud Lucanum Erichthonem veneficam mortuum suscitatum scribitur qui Pharsalici belli euentum omnem S. Pompeio certissimo vaticinio prædixerit. Et Herculem ex tumulo sic Alcestim euocasse fama est, quæ postea diu superuixerit. Necnon Tyanensem Apolloneum mortuam puellam hoc modo resuscitatum Philostratus habet. Sunt tamen qui Necromantiam in duo membra dissecant. Necyomantiam quidem & Scyomantiam: atq; Necyomantiam eam esse speciem dicunt, quæ prostrata cadauera, certis dæmonum piaculis non sine sanguine erigat. Sicq; Higinio teste, Aesculapij vi Glaucum à Iouis fulmine ictum, reuixisse dicunt, & Hyppolytum, vt Maro scribit. Sed Scyomantiam, in qua sola vmbræ sufficiat euocatio, per quam, vt Orpheus dicit, Hymeneus reuixerit, & Capneus Stesichoro doctore, ei Androgeus, vt Propertius habet.

Qui per Necromātiam reuixerint,

Necyomātia. Scyomātia

De Anthropomantia. Cap. II.

ANthropomantia vsus est multum Heliogabalus, humanæ naturæ portentum, quod turpissimæ vitæ imperator foret, vt Lampridius de eo scribit. Hæc coniurationibus, suffumigationibus, & signaculis præmissis, puerorum, pro victimis, exta, vt ex his quæ vellent, præscirent, maximè postulabat. Pręfatus Imperator huic diuinationi tam horrendæ, principium dedisse fertur, sed denuò initium malum, malum euentum protulit, nam crudeliter excarnificatus, in latrina occisus, insepultus iacuit, abrogatis ex toto omnibus illius publicè statutis & actis.

Heliogabalus huius speciei inuentor.

De Leconomantia. Cap. III.

ANthropomantiam Leconomantia sequitur, tertia diuinationis species, vbi propter fraudulentam dęmonis vanitatem, vna tam similis est alteri, quàm nec est ouum simile ouo. In hac igitur specie aquam per epodon Leconomantici exercisant, in peluim hanc mittendus, vt dæmonem submergant aliquando [illegible] resideat in fundo, & modò se erigat in altum, vt videatur, & stratagemati fidem faciat, & autoritatem. Qui item quandoque lusitet, sibilumque perexilem effutiat, sed imperfectum, vel significationis exortem, quem tandem sic reiteret, vt astantes ad quæsita respondentem, tametsi obscurè, intelligant. Ideò tamen obscurè, quòd Hermolaus

...olaus Barbarus, testis auditus, dæmones fermè omnes vocem habere pertenuem docet, ne ab omnibus audiantur, & citius fallant. Est magna huius speciei vanitas, sed Gastromantiæ, de qua nunc mentio fiet, in re nulla minor.

De Gastromantia CAP. IIII.

ALecomantia in hoc dissidet Gastromantia, quod in hac Gnostici quæsita audiunt, in illa quicquid præsto est oculis vident, vasis enim vitreis rotundis, & aqua plenis, circũponuntur cerei accensi, obmurmurata prius euocatione, partim intellecta, partim non intellecta, ac puer impollutus, seu prægnans adhibetur, vt aquam inspiciat, & quæsitarum rerum in ea formas percipiat. Imagines enim apparere manifestissimè in ea dicuntur. non dissimilis hæc diuinationis species nostratium sycophantarum, & diabolicarum vetularũ, est incantationi, quando ex situla aqua repleta, nummum argenteum, certis quibusdam præstigijs præmissis, exilire faciunt, qui vel diuum Ioannem, Apollinarem, Valentinum, seu Antonium, aut sanctam Barbaram vel Hunam, huius vel alterius morbi causam esse prodat. Tametsi hæc illorum asserta, à nostro Christianismo vel dis diapason distent, qui tenet omnes in Christo dormientes, singulis qui in viuis sunt benevelle & optimè precari. Dormiunt hic profectò nostarum ecclesiarum mystæ, qui non tantis sycophantijs illicitis, ex analogio acerbissimè obloquuntur, aut si clamando non sufficiunt, negotium Areopagitis obticent.

Qua gastrõmantia vtamur in Alsatia.

Bussen täler nit zuduld.

De Captromantia. CAP. V.

CAptromantia item diuinationis est soboles, quæ spiritus aëreos, in peluim quoq; aqua redundantem, speculo tamen subiecto, & tempore in hoc selecto, ritibusq; certis additis, solerter cogit, sicut puellus castitate pollens, aut mulier grauida, quæ à conceptione nondum mensem nouum attigerit, astans, rerum quarum Captromantici inquisitionem habere cupiunt, notas visu per speculum excipiant, & ipsis paudant. Hoc vesaniȩ genere post Septimum Seuerum, Didiũ Iulianum Imperatorē maximè vsum historiæ habent, indeq; omnia quæ illi contigerunt, ad vnguem, quod dici solet, prȩuidisse.

Captromantia Didius Iulianus vsus.

Iuxta Patras Mineruam habuisse templum fama est, cum fonte ad hanc rem paratissimo, si enim in hunc ab ægro dimittebatur speculum, factis piaculis, & deierationibus, ęger sic præstò comparebat qualis ad finē sui morbi futurus erat, vel sanus, vel mortuus. Et fons similis fuit Achaiæ Fatidicus ante Cereris templum, vbi quoq; de ægrotorum successi-

partes ſecui, in foueam autem fluebat ſanguis niger. Et animæ mortuorum ex Erebo congregabantur, puellæ innuptæ, pueri, ſenes ærumnoſi, virgines teneræ, adhuc recentem luctum ſuſtinentes. Hæc Homerus. Per hanc artem apud Lucanum Erichthonem veneficam mortuum ſuſcitatum ſcribitur qui Pharſalici belli euentum omnem S. Pompeio certiſſimo vaticinio prædixerit. Et Herculem ex tumulo ſic Alceſtim euocaſſe fama eſt, quæ poſtea diu ſuperuixerit. Necnon Tyanenſem Apolloneum mortuam puellam hoc modo reſuſcitatum Philoſtratus habet. Sunt tamen qui Necromantiam in duo membra diſſecant. Necyomantiam quidem & Scyomantiam: atq; Necyomantiam eam eſſe ſpeciem dicunt, quæ proſtrata cadauera, certis dæmonum piaculis non ſine ſanguine erigat. Sicq; Higinio teſte, Aeſculapij vi Glaucum à Iouis fulmine ictum, reuixiſſe dicunt, & Hyppolytum, vt Maro ſcribit. Sed Scyomantiam, in qua ſola vmbræ ſufficiat euocatio, per quam, vt Orpheus dicit, Hymeneus reuixerit, & Capneus Steſichoro doctore, ei Androgeus, vt Propertius habet.

Qui per Necromātiam reuixerint,

Necyomātia. Scyomātia

De Anthropomantia. Cap. II.

ANthropomantia vſus eſt multum Heliogabalus, humanæ naturæ portentum, quod turpiſſimæ vitæ imperator foret, vt Lampridius de eo ſcribit. Hæc coniurationibus, ſuffumigationibus, & ſignaculis præmiſſis, puerorum, pro victimis, exta, vt ex his quæ vellent, præſcirent, maximè poſtulabat. Prefatus Imperator huic diuinationi tam horrendæ, principium dediſſe fertur, ſed denuò initium malum, malum euentum protulit, nam crudeliter excarnificatus, in latrina occiſus, inſepultus iacuit, abrogatis ex toto omnibus illius publicè ſtatutis & actis.

Heliogabalus huius ſpeciei inuentor.

De Leconomantia. Cap. III.

ANthropomantiam Leconomantia ſequitur, tertia diuinationis ſpecies, vbi propter fraudulentam dęmonis vanitatem, vna tam ſimilis eſt alteri, quàm nec eſt ouum ſimile ouo. In hac igitur ſpecie aquam per epodon Leconomantici exorciſant, in peluim hanc mittendus, vt dæmonem ſubmerſum aliquem: qui modò reſideat in fundo, & modò ſe erigat in altum, vt videatur, & ſtratagemati fidem faciat, & autoritatem. Qui item quandoque luſitet, ſibilumque perexilem effutiat, ſed imperfectum, vel ſignificationis exortem, quem tandem ſic reiteret, vt aſtantes ad quæſita reſpondentem, tametſi obſcurè, intelligant. Ideò tamen obſcurè, quòd Hermolaus

molaus Barbarus, testis auditus, dæmones fermè omnes vocem habere pertenuem docet, ne ab omnibus audiantur, & citius fallant. Est magna huius speciei vanitas, sed Gastromantiæ, de qua nunc mentio fiet, in re nulla minor.

De Gastromantia CAP. IIII.

Alecomantia in hoc dissidet Gastromantia, quod in hac Gnostici quæsita audiunt; in illa quicquid præsto est oculis vident; vasis enim vitreis rotundis, & aqua plenis, circumponuntur cerei accensi, obmurmurata prius euocatione, partim intellecta, partim non intellecta, ac puer impollutus, seu prægnans adhibetur, vt aquam inspiciat, & quæsitarum rerum in ea formas percipiat. Imagines enim apparere manifestissimè in ea dicuntur. non dissimilis hæc diuinationis species nostratium sycophantarum, & diabolicarum vetularū, est incantationi, quando ex situla aqua repleta, nummum argenteum, certis quibusdam præstigijs præmissis, exilire faciunt, qui vel diuum Ioannem, Apollinarem, Valentinum, seu Antonium, aut sanctam Barbaram vel Hunam, huius vel alterius morbi causam esse prodat. Tametsi hæc illorum asserta, à nostro Christianismo vel dis diapason distent, qui tenet omnes in Christo dormientes, singulis qui in viuis sunt benevelle & optimè precari. Dormiunt hic profectò nostarum ecclesiarum mystæ, qui non tantis sycophantijs illicitis, ex analogio acerbissimè obloquuntur, aut si clamando non sufficiunt, negotium Areopagitis obticent.

Qua gastromantia vatamur in Alsatia.

Bussen täler nit zuduld.

De Captromantia. CAP. V.

Captromantia item diuinationis est soboles, quæ spiritus aëreos, in peluim quoq; aqua redundantem, speculo tamen subiecto, & tempore in hoc selecto, ritibusq; certis additis, solerter cogit, sicut puellus castitate pollens, aut mulier grauida, quæ à conceptione nondum mensem nouum attigerit, astans, rerum quarum Captromantici inquisitionem habere cupiunt, notas visu per speculum excipiant, & ipsis pandant. Hoc vesaniȩ genere post Septimum Seuerum, Didiū Iulianum Imperatorē maximè vsum historiæ habent, indeq; omnia quæ illi contigerunt, ad vnguem, quod dici solet, prȩvidisse.

Captromantia Didius Iulianus vsus.

Iuxta Patras Mineruam habuisse templum fama est, cum fonte ad hanc rem paratissimo, si enim in hunc ab ægro dimittebatur speculum, factis piaculis, & deierationibus, ęger sic præstò comparebat qualis ad finē sui morbi futurus erat, vel sanus, vel mortuus. Et fons similis fuit Achaiæ Fatidicus ante Cereris templum, vbi quoq; de ægrototorum successibus

bus inquisitio habebatur. Nam speculum tenui funiculo vsq; ad supremas fontis aquas, sensim demittebant, supplicationibus & suffitibus factis, vt morbi euentus sese totum in speculo manifestaret.

De Onimantia. CAP. VI.

ET Onimantia ex præfatarum specierum albo est: Onimantici enim fuligine & oleo pollicis vnguem, vel manus volam, seu palmam in puero tenello, tacito susurramine verborum accedente, illinunt, vt hinc spectra videat, aut imagines pro sua re conuenientes, quas puer denuo prodat. Cardanus vnguem seu volam soli exponendam censet, vt ex reflexione radiorum imagines, & diuersi colores emergant, puero visibiles.

De Hydromantia. CAP. VII.

Hydromantia modus. ATque in Hydromanticis reciprocus cernitur, dum opera dæmonum hi vtuntur, & dęmones opera Hydromanticorum. Nam trifariam aquæ medio credulis imponunt. Primò enim aqua cyathus impleatur, & desuper annulus filo, tacitis & multis verbis prius mussitatis, per digitum tenetur, ac res quæsita petitur, qui ancipiti voluntate, cyathi margines percutit, & constitutis ictibus non sine astantium admiratione quæsita prodit, cùm planè hic admiratione dignum nihil reperiatur, & apertissimus dolus, seu fraus maximè haberi debeat. Si enim clauo filum cum annulo adposueris, vt nihil vacillet, nihil quoque percutit. Hoc dolo aliquando mangones vsos ipse notaui, quum Turcoim aut Draconiten lapidem artificialem, pro naturali draconite diuendere statuissent. Annulum enim gemmatum, ratione vt dictum est, suspendebant, argumentum elicientes probæ mercis. Nam si ictibus diei horas ostendisset, veram prędicabant gemmam, & orientalem: si minus, vitium esse volebant, seu artis lapidem. Vbi tamen facilè credendum erat filum dirigi posse digito, vt omnes orientales esse prodat. Secundò in aquam silentem, etiam verbis conceptis, tres iniiciunt silices, ac ex orbibus implicitis, quos faciūt veritatem quęsitorum quoq; eruere gloriantur. Tertiò, fontes sibiipsis eligunt, qualem Lacedæmonibus vnum fuisse constat, Inon nomine, in quos placentarū, ex frumentis ad hoc ritè destinatis, partes submergunt, vt fortunium hinc, aut infortunium prognosticent, quæ omnia mera sunt deliramenta, seu dæmonum, quibus simplices illaqueent, retia.

Turcoim einen Turggs zu probieren.

Secundus hydrom. modus.

Tertius modus.

Quartus modus. Addunt etiam quidam Hydromantiam vaticinia dedisse per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores. Item per visiones,

siones quæ in aquis cernantur, velut M. Varro testatur, quando puerum quendam in aqua se vidisse scribit, qui centum & quinquaginta carminibus omnem Mithridatici belli euentum prædixerit. Numa Pompilius etiam hydromantiam singularem obseruauit, per quam deorum imagines ex aquis, vt futura prædicerent, elicuit. Hæc de Hydromantia. *Pompilij hydromātia.*

De Geomantia. CAP. VIII.

GEomantia ex terræ motibus sortem faciebat, ex eiusdem crepitu, tumore, scissura, tremore, voragine, exhalationibus cæterisq; in ea impressionibus factis. Huius artis author primus Almadal Arabs extitit. *Almadal Geomantiæ inuentor.*

Ioannes Franciscus princeps Mirandulanus, ab hac aliam Geomantiam in lib. 6. de rerum prænotione diris explodit, quæ per singula tumultuarie in terra facta, oracula dabat: seu per terrarum hiatus, vel harenarum medio, hinc inde sparsum, quas, ne quid persuadendum deesset, secum Geomantici in scriniis suis portabant. Huius diuinationis speciei idem princeps meminit, 2. suorum hymnorum, in hæc verba:

Atq; frequens bibulam mucro cùm pungit harenam.

De Pyromantia. CAP. IX.

PYromantia per ignem facta est multifariam, aut enim per impressiones igneas istam celebrabant Euchetæ, vel per stellas caudatas, seu igneos colores: item per visiones & imaginationes in imagine. Sic Ciceronis vxor, illum sequenti anno consulem futurum prædixit, eò quòd, cùm quædam post peractum sacrificium, in cineribus perspicere vellet, flamma repente exiliuit. Et sic Tanaquil Tarquinij Prisci vxor, videns flammam lambere Seruij Tullij caput illum Romanorum regem futurum prædixit. Quidam sacrificio peracto, victimam in ignem proiiciebant, quam si consumptam perspexissent, felicissimum euentum promittebant, sin minus, eamq; ignis respuisset, infelicissimum. Alij ex tedis pice illitis, accensis, & certis characteribus signatis, futurorum sortiebant gnomonem, si enim in vnum coiisset flamma, res bene casuras dicebant: si diuisa comparuisset & lambēs, malè: si tricuspidem dedisset surgentem in altum, gloriam diuinabant: si variè dispersa, in ægro mortem, non ægro morbum: si penitùs extincta, periculum: si crepitans, infortunium. Apolloniaten ea Magices specie maximè vsum historiæ docent. *Miraculum de Ciceronis vxore.* *Alia Pyromantia.*

De Aeromantia. CAP. X.

AEromantia ex aëre coniurato sua dabat oracula, ab Oriente bonum indicans, ab Occidente malum, à Meridie quæ non manifesta forent, à Boreali plaga saltem obscura, ab his quatuor indifferenter pruinas offerens, Iri-

des nebulas, grandines, ventorum procellas, & portentosas pluuias, vt vel inde suas captent Aëromantes indicationes: id quod factitatum est quando in Lucianis ferro pluisse fertur. Ex quo M. Crassi in parthis interitũ interpretati sunt Aëromantes: quando, vt Liu. scribit lib. 1. de secundo bello punico in Piceno agro lapidibus pluit, vnde stragem prædixerunt quam Hannibal Italiæ intulit.

Ab hac item Cardanus aliam ponit Aëromantiæ expeditionem. Plicatam enim mappam Aëromantem sincipiti applicare scribit, cui superponat cyathum aqua plenum, qui magna verborum mussitatorum vi, primò in ampullas dissoluatur, & denuo insensibiliter euacuetur, vt hinc Gnosticis negotium facessat.

De Capnomantia. Cap. XI.

INter diuinandi species, Capnomantia etiam locum occupat, quæ Latinis diuinatio per fumum dicitur. Nam an fumus in orbem voluatur, vel in obliquum flectatur, seu in rectum condensetur, summa capnomantis erat obseruatio, vt inde quæ futura fierent prædiceret. Statius Pampinius præeliganti carmine in sua Thebaide cum de Menecei cæde scribit, huius diuinationis recordatur.

Vincatur pietas, inquit, pone eis altaria virgo.
Quæramus superos. facit illa, acieq; sagaci.
Sanguineos flammarum apices. geminumq; per auras,
Ignem & clara tamen mediæ fastigia lucis
Orta docet. tunc in speciem serpentis inanem
Ancipiti gyro volui frangiq; rubore
Demonstrat dubio, patriasq; illuminat vmbras.

Hæc Petrus Crinitus habet lib. de honesta disciplina 23. cap. Sed Cardanus in prunas semen Capnomantes sparsisse scribit, vel papaueris nigri, vel sisami, carminib. quibusdã luctuosis prius mussitatis, vt inde puer mundus, seu grauida mulier, figuras varias ipsis visibiles conciperent, quæ diuinandi scopum haberent. Quidam ex victimis, seu earum intestinis super prunas positis. fumũ eliciebant, qui sui præsagij tesseram reddebat, quam tamen vanitatem ethnicus quisquis fuerit ex medio tollendã monet dicens: Thure Deum placa, vitulum sine crescat aratro.

De Cæromantia. Cap. XII.

CAEromantia ex Thurcia emersisse constat, rem valde superstitiosam. Cæromantes enim facta euocatione, cæram per ignem in aquam decidere facit: vt hinc singulares oriantur figuræ, quarum tres eminentiores basis & fundamentum essent, si cum paleis æquas illarum fecisset distantias vel inter-

teruallà: sic enim quicquid quæsitarum volebât, impetrabât. Nostrates vetulæ diabolares alia via rem tentant, maximè si cœli numina, hoc est, sanctos Dei electos, qui istis nihili hominib. non obtemperant. euocare statuunt, vt se istum vel alium hominem læsisse prodant, licet eudæmones sint, minimè lædentes, ac non harum vetularum genitores leonis instar rugientes. Cæreos n. tot accendunt ad omnem dimensionem pares, quot sanctos læsores impiè suspicantur, ac cuiq; cæreo suum appropriant sanctum, vt is se læsorem prodat, cuius cæreus primo igne consumptus cernatur: Iò pæan ad coruos cum his veneficis.

De Ichtiomantia. CAP. XIII.

CVi non ludibrio esset Ichtiomanticorum omnibus modis explodenda vanitas: dum pisces sibi doctorum loco eligunt, qui omnia quæ videnda aut facienda sint indicent, non considerantes pisces euitare non posse, etiam quæ præ oculis vident, & maximè timent, retia quippe & hamum. Ad hoc autem scribit Atheneus, in Lycia propè Lucum Apollinis esse fossam nomine Dina, in quam Ichtiomantes preculis additis, decem frusta carnis coctæ proiecerit piscibus eduli um vt ab eorundem forma, augurium capere posset. Item in alterna parte Lyciæ iuxta Myram lacū, in quo pisces sumpta esca, fœlicem successum demonstrarint: reiecta infaustum. Item inter Myram & Phellum fontem idem scribit, in quo ex piscium natura, forma, motu, vita, & cibo diuinare consueuerint. Quidam ex piscium extis aruspicinam fecerunt, & maximè polydamantes & Taresias.

De Onomantia. CAP. XIV.

PRopria nomina magicis operationibus plurimum necessaria Magi testantur fermè omnes. Hinc item legimus apud Philostratum, quod cum Romæ puella quædam nuptiarum die mortua Apollonio oblata esset, contacta virgine nomen eius accuratè inuestigasse, ac eo cognito, aliquid occultum pronunciasse, quo puella statim reuixerit. Erat ēt vt quidam scribuut. Romanis in sacrorum ritu obseruatio, vt cum vrbem obsiderent aliquam, eius nomen, nomenq; illius Numinis in cuius tutela esset vrbs illa, diligenter exquirerēt: quibus cognitis, carmine quodam tunc eius vrbis tutelares deos euocarent, vrbemq; ipsam habitantesq; deuouerent, atq; sic tandem absentibus dijs deuincerent.

Hoc Maro quoq; voluisse creditur dicens:

Excessere omnes, aditis arisq; relictis
De quibus imperium hoc steterat.

Euocationis huius carmina Liuius habet & Macrobius, sed

altera quoque di[illegible]inationis Onomantia, in vsu viguit, cuiu nostrates hodierno die frequenter vtuntur arte ex hac Icon sortem colligentes.

Magna ex hoc diuinationis genere Onomantes credulis promittunt. Nam mortem præsagiunt ægrotantibus aut vitam: bene habentibus futurum morbum aut commorantẽ sanitatem: prospera obtinentibus, bonam fortunam: Sed hoc medio intelligimus Onomanticam iconem. Primò considerabimus Lunæ ætatem iuxta dierum seriem, numerũq; ascribimus, hinc primã literã proprij nominis, cum suo numero in primo circulo posito, eius de quo quęrimus, quẽ priori accumulamus. Denuò itẽ diei numerũ quò ægrotare incœpit, siue Solis sit dies siue Lunæ, aut alius: ex quib. omnib per speciẽ Arithmetices, quã additionẽ vocamus, aggregatũ, facimus, ac totiẽs de numero aggregato, per subtractionẽ trigintã subtrahimus, quotiens in numero dãte cõceditur ac de numero superstite in medio quatuor circinorũ seu plano, de hac re quã volumus, præsagiũ colligimus. Adscribũt quidã hanc tabellã Pythagoræ sed facilè credẽdum est, hunc tã magnũ viru huius tam stolidæ rei puduisse, vel tã insulsę potius artis quæ omnino sine arte est. Hanc magię speciẽ Arithmãtiã quoq; nominant quidam, quòd ex numeris constet.

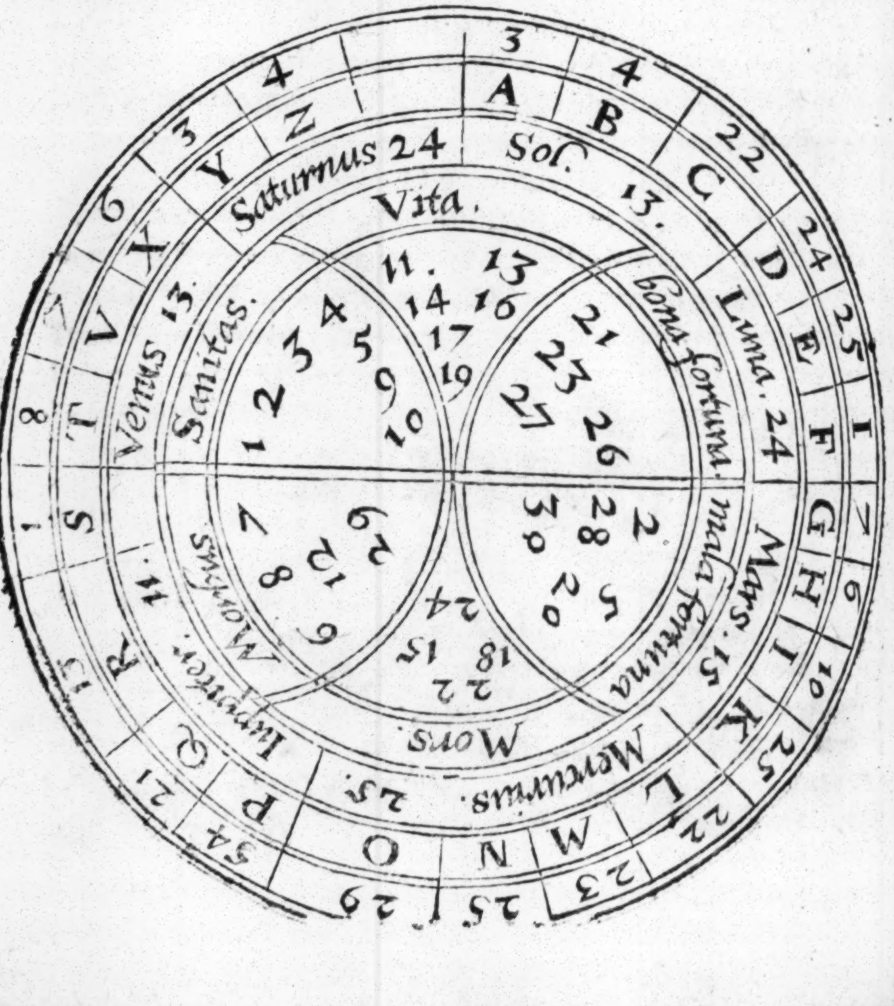

De Thephramantia. CAP. XV.

THephramantia cineris rationem habet, sui enim Gnostici, à cinere ad auram exposito quæ volebant exorcisationibus additis mentiebantur. Nam quærentis & quæsitæ rei nomen huic inscribebant, præsagium ex literis facientes, quæ in verba coalerent quæsita declarantia.

De Botonomantia. CAP. XVI.

BOtanomantici saluiæ folia pro scopo suæ diuinationis habebant, in quæ & quærentis, & etiam quæsitæ rei nomen inscribebant, sortem sub diuo clam obmurmuratis verbis, adeò certam facientes, & furtum & furem dæmonum cura ostenderent.

De Sycomantia. CAP. XVII.

SYcomanticis fici folium basis suæ diuinationis erat, verbis enim Necromanticis folium hoc in philtratum, quæsitarum statim rationem reddere credebant: quum cito exaruisset, dirum fuerat ostentum, si tardius, auspicatum.

De Axiomantia. CAP. XVIII.

AXiomantia securi perficiebatur hoc modo, trunco, rotundo ligno, infigebant securim, deinde perpendiculo aptantes, sub cuius nomine, vel leui impulsu circumageretur, illum culpæ reum fore aiebant. Ioannes Franciscus princeps Mirandulanus, per securim in aquam proiectam, Axiomantiam factam testatur, ex motu enim quem securis fecerat in aqua, futura perquirebant.

De Libanomantia. CAP. XIX.

APud veteres Apollionetas id obseruatum erat, vt si thus igni additum, hocq; ignis auidè sumpsisset, quod felicem hinc cogitarent euentum: si refugeret, abominandum. Libanomantia tamen sciscitari quicquam de morte, nuptijs et nuptialibus minimè licuit.

De Chyromantia. CAP. XX.

CHyromantia diuinationis species est, quæ per linearum manuum inspectionem celebratur: id quod Iuuenalis indicare videtur satyra sexta, dicens: Frontemq; manumq; præbebit fati. In vola enim manus septem (pro numero planetarum) colles effingunt Chyromantici, atque ex his suis piaminibus præmissis, futura præsagiunt, tam certa vt istis qui hæc deliramenta exercent, velut Cicero ait, semper egestas imperet, primo libro diuin. Ad hāc speciem Metoposcopia quoq; pertinere videtur, quæ ex frontis inspectione sortes dabat.

De Coscinomantia. Cap. XXI.

HVc etiam Coscinomantia scribenda venit, quæ dæmone vrgente, per cribrum diuinationem suscitari docet, quis rei patratæ author sit, quis hoc commiserit furtum, quis hoc dederit vulnus, aut quicquid tale fuerit. Cribrum enim inter duorũ astantium medios digitos, per forcipem suspendunt, ac deieratione facta per sex verba, nec sibi ipsis, nec alijs intellecta, quæ sunt: DIES MIES IESCHET, BENEDOEFET, DOVVINA, ENITEMAVS, dæmonem in hoc compellunt vt reo nominato (nam omnes suspectos nominare oportet) confestim circumagatur, sed per obliquum instrumentum è forcipe pendens, vt reum prodat; iconem hîc ponimus.

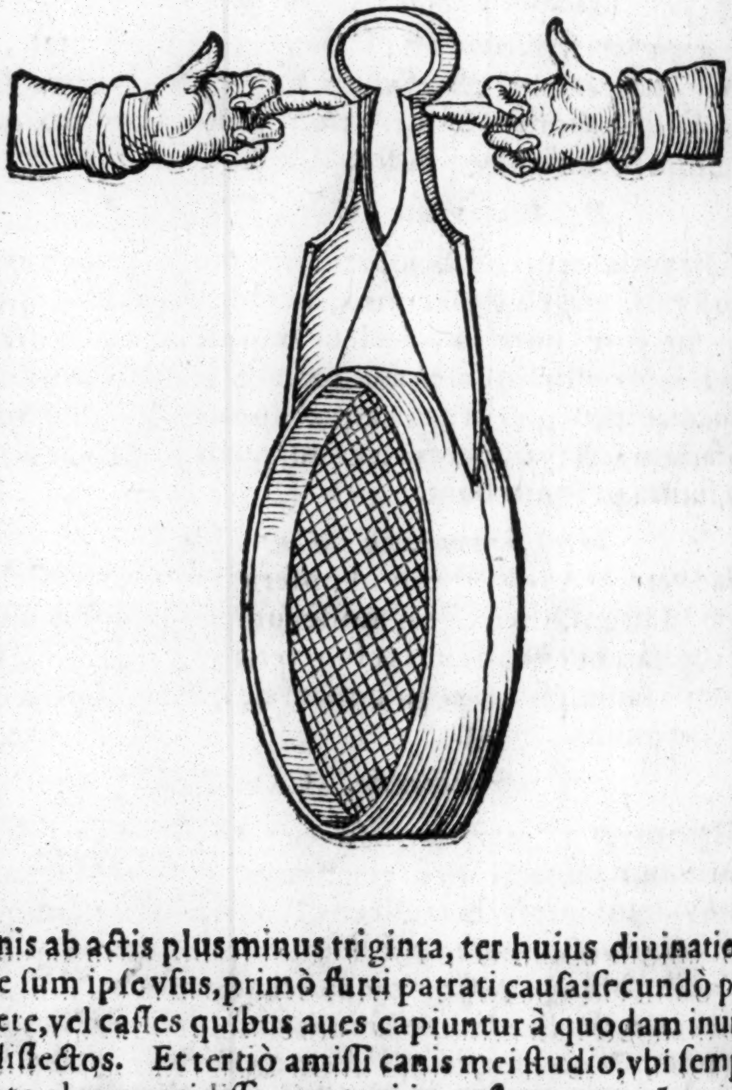

Annis ab actis plus minus triginta, ter huius diuinationis genere sum ipse vsus, primò furti patrati causa: secundò propter rete, vel casses quibus aues capiuntur à quodam inuido mihi dissectos. Et tertiò amissi canis mei studio, vbi semper pro voto aleam cecidisse comperi, in posterum tamẽ quieui, timens ne dæmon, veritate quæ præter naturam, in me vsus fuerat,

fuerat, os mihi subliniret & amplius seducendo illaquearet. Hanc diuinationem cæteris arbitrabantur veriorem, sicut etiam Erasmus scribit in prouerbio: Cribro diuinare.

De Aruspicina. CAP. XXII.

QVamuis aruspicina ad præcedentes veterum, & quorundam nostratium vanitatem pertinere videtur, Herodianus tamen octauo suarum historiarum libro, per hanc totam Italiam delusam scribit, dum subinde hac vsam passim notatur. Eam exercentes Aruspices vocantur, in hoc laborātes vt exta pecudum inspiciant, velut cor & hepar est, potissimùm hoc tempore quo castra locare, seu ciuitates condere, vel alias res graues in manus sumere statuissēt. Si etenim ea sana reperissent, loci seu rei bonitatem diuinabant, sin minus, malitiam: quum lapidosa, marcida vel macilenta, aut penitus nulla, pessimum habebant præsagium, id quod Iulio Cæsari contigit, qui eo die quo auream occupauit sellam, cor in boue mactato non reperit, ex quo aruspices infortunium prædixerūt. Nam statim illius interitus subsequutus est, sicut Apianus lib 2. de bello ciuili scribit. Hoc superstitionis genus apud Hetruscos primò inuentum, Cicero primo diuinationum ostendit: aranti enim cuidam in agro Tarquiniensi ac sulcum altius imprimenti, subitò è terra quendam illi apparuisse quem Tagim nominârint, idem docet, qui postea vniuersam aruspicinam in Hetruria edocuerit. Plinius septimo libro cuidam Delpho inuentum adscribit. Continet hæc etiā Ostenta, hoc est, ea quæ præter naturam eueniunt, sicut in exercitu Xerxis contigit, quando in Europam traijcere statuerat, Herodoto teste septimo libro, vbi bellicosissimus equus leporem timidissimum animal peperit. Ex quo aruspices exercitus fugam prædixerunt.

Italia aruspicina maculata.

Aruspices qui.

Iulio Cæsari infortunium prædictum.

Aruspicinæ quis inuentor.

Ostentum quid.

De Auspicio. CAP. XXIII.

IN auspicio auium obseruârunt volatus, & numerum quoque. Cui superstitioni Romuli & Remi non solùm de vrbis omine, & sed & de regno contentio autoritatem fecit. Hetrusci huic diuinationi dederunt initium, quæ postea per totam Italiam viguit, cum selectissimo quoque augurandi ritu, qui non minoris extitit vanitatis, sed authoritatis per exiguę. Augures enim in hoc pullos inclusos alebant, vt ex eorum esu, fortunium aut infortunium præsagirent. Si enim alacriter commedissent, fortunium erat, si minus, infortunium, & ideò infortunium, vt L. Papirius aduersus Samnites ob id malè pugnasse crederetur. Tamen quanta illis omnibus

fides danda, Mossolanius Iudæus apud Iosephum antiquitatum, perspicuè monstrat. Hic enim cum in expeditione quadam esset, & vates quidam, dum iter facerent, statim iusserit omnes consistere, quoad ex aue, quæ in proximo erat augurium captaret, tacitus sumpto raptim arcu, ac emissis sagittis, auem interemit. At vate, ac nonnullis alijs, id iniquo animo ferentibus, quid ægrè fertis, inquit, mali dæmones? hæc enim auis de sua ipsius salute nesciens, quomodo nostri itineris euentum nobis potuit prædicere. Si enim præsciuisset Mossolanus sagittas, suo garritui fuisset credendum.

De Ominibus. Cap. XXIIII.

EX Ominibus reipublicæ quandoque bona euenisse legimus, quoniam aliquo religionis contactu, non fortuito motu, sed diuina prouidentia inuenta arbitrantur, & non raro velut incitamenta fuisse legimus, fortibus vt fortiores efficerentur: id quod in P. Aemilio factitatum historiæ produnt. is enim exercitum ducturus aduersus Persam Macedoniæ regem, à filia sua Tertia nomine, omen sortitus est. Nam cum domum veniens, lachrymantem inuenisset, & fletus rationem sciscitatus esset, respondit Persam obijsse. Habuerat autem catulum Meliteum puella, quem innuerat, huius ominis, quæ verba auguribus statim interpretanda proposuit, qui Persam regem victurū interpretati sunt: vnde miles animosus, tantam in se victoriæ recepit spem, quòd neq; T. Liuium, neq; Valerium Maximum, puduerit, cum viris cōnumerare æterna memoria dignis.

De Somnijs. Cap. XXV.

QVanti somniorum faciendi sint interpretes, dilucidè Phauorinus ostendit philosophus, his verbis: Si prospera dicunt somniorum interpretes, & fallunt, miser es frustra timendo. Eusebius ad nulla prodesse scribit somnia, & saltem ad fallendum inuenta, vel propter superstitionem, errorem, vel ad quæstum: ea quoque Catullus his verbis explodit:

Somnia fallaci ludunt temeraria nocte.
Et pauidas mentes falsa timere iubent.

De istis qui stolidæ plebi, superstitionibus & signaculis imponunt. Cap. XXVI.

IStis omnibus & eos addendos optimo iure censemus, qui stolidæ plebi vanis superstitionibus imponunt, & preculis quibusdam obmurmuratis, minimeq; intellectis, ac herbis

magicis, certo tempore, certisq; cæremonijs collectis, aut effossis, vulgaribus sic illudũt, vt eos penitus quocunq; volunt pare trahant. Qui item monstrosis aliquibus Characteribus vel signaculis tantum attribuunt potentiæ, vt horum adminiculo, se tutos domi forisque sperent, cominus & eminus, ab incendio, aqua, hostibus visibilibus & inuisibilibus, telis ac vulneribus. Hæc tametsi vanitas est immensa, & nemini non vana perspicienda, mordicus tamen eam damnantibus oppugnant, asserentes diuinitatis quandam esse harmoniam, sola reuelatione desuper acceptam, vt fœdus sit inter nos & superos: signaculis id maximè probantes, vnum Constantino datum, & aliud Antiocho reuelatum in figura pentagoni, hoc modo. Horum signaculorum fiducia, & virtute, vtrumque regum insignem contra hostes victo- *Constantini & Antiochi signaculum.*

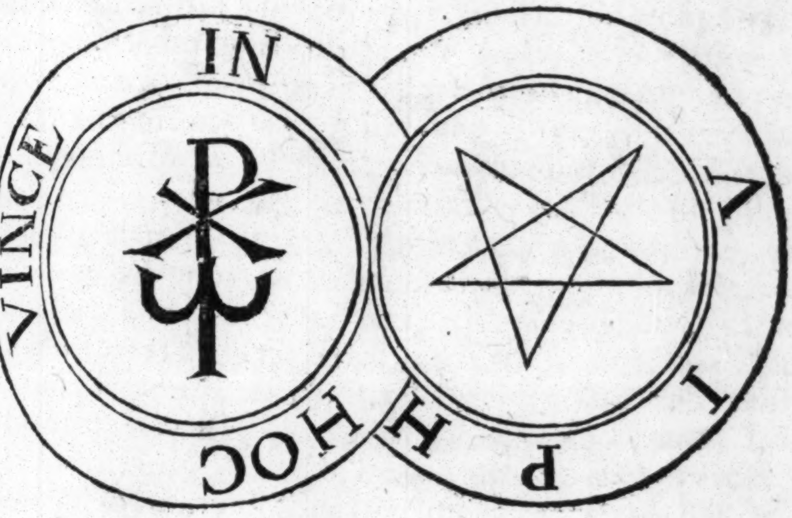

riam reportasse ferunt. Quæ item gerentibus sanitatẽ tribuant, & aduersas omnia prædicta defensoria haberi possint, reclamantibus Christi ecclesia, & maximorum ecclesiæ doctorum assertis, potissimùm Thomæ secunda secundæ, quæstione septima, qui characteres & signacula magnos quandoque effectus habuisse admittit, ac virtutes vix proferendas, at non à constellationibus cœlestium, vel à supereminentis Dei virtute, sed Dæmonem fortuitorum tenebrosa operatione. Auerrois aduersus Algazelem scribens, magicos characteres & signa prorsus nihil posse affirmat, nisi in quantum cum dæmonibus sunt confœderationes. De preculis quorundam non intellectis, *Characteres sunt cõfœderat. cũ dæmonibus.*

non

non est quòd multa dicamus, siquidem quiuis, etiam Corœbo stultior, errare eas intelliget, dummodo verborum officium nouerit, atque sermonis, vt interiora mentis enuncient, ac de penetralibus cogitationum depromant: & voluntatem loquentis apertè pandant. Nam si verba precantis enunciatiua esse nolimus, quod inter hominem rationalem, & animal brutum, interstitium erit? quod etiam mentalem habet intellectum, sed minimè enunciatiuam rationem. M Varro aduersus coxendicem precatione vsus est, minimeq; enunciatiua, etiam non Aedipo exponenda minimeq; proficua. Quid enim aliud est Sista, Pista, Rista, Xista, vltimo de re rustica, quã quod diximus, tali viro impudentissimus error? Quid ter in magno dentium cruciatu, Anasageus, dixisse, Anasageus, Anasageus, & framea dentem tetigisse dolorosum, statimq; iuxta Baptisterij pauimentum eandem intrusisse, quàm delirium, ac cum dæmone arctissima quædam confœderatio? Vbi non aliter de radice sentiendum est Cicorij, quam saltem aurora nondum accelerante, in die Ioanni Baptistæ sacro, exacta solennitate, cum auro & argento flexis genibus tangunt, ac ferro per gladium Iudæ Machabæi exorcisatam, multis cæremoniis ex terra eruũt, quam ipse puer adhuc, modo quo dictum est, effossam, in finem notaui, vt secum portantem ab omnibus tueatur aduersitatibus, ab igne, aqua, gladio, hoste, telis, machinis, & etiam à morte. Neq; pluris mandragoræ vsum fecerim, quàm tribus circulis, mucrone stricto circumscribendam Plinius 25. libro edocet, vt vim habeat effodiendo. Sic tamen, vt effossor tripudians, ter circa radicem in Occasum conceptis verbis mussitatis, saliat, cane vincto qui eam eruat. Anuum seu vetularum descripsisse nænias, numerasse harenas est, dum quæque harum, non vnica superstitione cõtenta, sed tot dæmones sibi patronos eligit, quot ligationibus magicis vtitur. Reperias enim vnam, quæ conceptis verbis, etiam parùm intellectis, panaritium, apostema calidum, ad radicem vnguis digiti, chyrurgico curandum medio, sic certis diebus obseruatis, ligat, vt dolor, qui ad principiũ dum pus conficitur, intensus est, Hippocrate scribente, statim quiescat. Quæ item matricis suffocationi exorcisando, tam promptè subueniat, vt nec Galenus promptius vnquam potuerit, aut princeps Auicenna. Vel quæ alteri cephalea laboranti, corallas tempore certo, certis verbis, & magico ritu cõnexos capiti iũgat, vt prorsus doloris in posterum nil sentiat, semper tamen dęmonis addito condimento, hoc est, vt panaritio restitutus, semper die Martis, qui militibus sacer sit, in D. Georgij honore, quem non vermẽ, sed draconem interemisse

Officiũ sermonis & verborum.

Exorcismus Varronis.

Contra dentium dolorem.

Radix Cicorij cum solemnitate eruendi.

Mandragora quomodo effodienda.

Anuum deliramenta.

Panaritij ligatio.

Aphorism. lib. I.

Suffocationis matricis curatio.

misse aiunt, per integrum annum eleemosynam argenteam pauperi tribuat, illiq; ter oret Dominicam orationem. Quæ locellorum suffocatione liberata, per triennium nihil de ouis gustet, & sabbatho vesperi ad biennium iuxta Ossuarium mortuorum, brachiis protensis in crucem, ac respiciens Orientem, sic dicat: Felices animæ, sicut me liberauit à matricis meæ cruciatu, adiuratione sua illa bona N. sic liberet vos ab æterna damnatione Dominus Iesus Christus: & ter terna vice aquam ossibus inspergat sacratam, in nomine indiuiduæ Trinitatis. *Exorcismus* Sed capitis dolore liberata, per totam suam vitam, ab omni esu, quæ de capitibus sunt, abstineat, piscium, quadrupedum & volatilium. Reperias item alteram, quæ pecora sua preculis incantata, sic à luporum raptu reddat, vt si vel totas noctes in siluis oberrent, nihil periculi timendum habeat, modò non negligatur, vt pignus ferreum ante fores ædium in tecti stillicidium ponatur, atque votum dederit, posthac lupum, minimè lupum, sed perditionis animal nominaturam. Et alteram, quæ dies à natalitio Christi, ad apparitionem vsque, capitis & pedum lotionibus sic inhabiles prædicet, vt quisquis in vna harum dierum abluerit, cephaleam sit passurus aut podagram. Quæ item pecorum stabula diebus præfatis non repurganda moneat, ne per annum futurum, ob contagium moriantur. Paulus DEI vas electum, dæmonicarumque superstitionum maximus insectator, ad Galatas & Colossenses scribens, propensius hortatur, vt ab huiusmodi næniis diligenter abstineant. Sed quæ gentibus dicta sunt, nobis non arbitramur. In nostro pergimus paganismo, vetulis non surripientes sic credulis imponendi occasionem. Nam & alteram reperias, quæ prægnantibus partus infortunium prædicet, si tripedem ociosum in igne stantem permittant. Aut infantis futuram ægritudinem, si vacuas cunas quis frequens mouerit. Item diem infaustum, si manè ante dextrum pedem sinistrum vestias. Et infeliciter pugnaturum, si à muliere quis arma in manus receperit: vel penitus interiturum, si pugnaturus mulieris habitu in harenam descenderit, aut leporem itinerans viderit. Quædam item crines suos pectinando euulsos, non nisi ter consputos abiiciunt. Et ouorum testes, si oua comederint, etiam nisi ter cultro perfossas, in catinum proiiciunt, timentes vtrumque neglectum, veneficiis occasionem nocendi inferre posse. Sic nobis animo hæret numeri imparitas, vt quicquid illius dæmoniacæ superstitionis aggredimur, semper ter & ter occurrat: Pythagoricos sectantes, qui hunc numerum ligationibus conuenien- *Numerus impar ligationibus aptus.*

tissi-

tissimum prædicauêre. Ast si mente simus incolumes, furore postposito, iure optimo cum Satyrico exclamabimus:

O cæcas hominum mentes, ô pectora cæca.

Seu potius cum Ecclesiaste, dicente: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Tametsi magis supplicandum est, quàm exclamandum, vt hic qui trinus viuit & vnus, immensa sua bonitate, nos tueatur, ne subdolus ille & nequissimus auceps, quum noctuas suas ita retiis adaptat, aucupio seducat, & illarum vetularum medio, mancipia dæmonum laqueis irretita faciat.

De istis qui plebi imponunt suspendendo.
Cap. XXVII.

IN suspendendi & alligandi ritu, mirabiles & multùm superstitiosos fuisse veterum Magos, quoque legimus. Tamen rem non attentârunt, nisi constellatione obseruata, obseruato item tempore, loco, persona, crasi, & habitu, suspensoriis & inuolutionibus. Nam impetrare cupientibus rem solarem, Sole in figura cœli regnante, suspendendum fuerat per filum aureum, seu metallicum, aut sericum crocei coloris, in lauri folio, seu leonis exuuio. Si Saturnalem, Saturno dominante, per nigrum filum in asini pelle aut funerali panniculo. Nostrates ritum à præfatis mutuantes, quoque alligant, sed pluris verba faciunt, quàm characteres, vel res alias, Pythagorico more verbis magnam inesse vim, sicut nemo dubitat, credentes. Et hoc verum Samonicus Serenus experientia testatur. Nam hoc verbo suspenso Abracadabra, omnes hæmitriteo, vel alia febre laborantes, curasse scribit, si dimnuendo literam post literam, dietim, iuxta ordinem regressionis ab vltima vsque ad primam, dictionem mutilaueris, hoc modo.

Verbis inest vis.

EtHe

a | b | r | a | c | a | d | a | b | r | a
a | b | r | a | c | a | d | a | b | r
a | b | r | a | c | a | d | a | b
a | b | r | a | c | a | d | a
a | b | r | a | c | a | d
a | b | r | a | c | a
a | b | r | a | c
a | b | r | a
a | b | r
a | b
a

Et Hebræis solenne fuit collo suspendisse verba, maximè sacra, quibus tantam virtutem, atque potentiam inesse Rabi Hama, in libro speculationis dicit, vt contra omnes hominum aduersas valetudines remedio sint, & quascunque molestias propellant, siue itinerum, aquarum, incendij, hostium, dæmonum vel armorum.

An diuinationibus, Ominibus, Auguriis, & aliis liberè Christiani poßint vti. CAP. VLT.

CHristianis lege cautum est, ne diuinationibus magicis ad sua quæ perficienda habent, vtantur. Scriptum est enim Leuitici 20. Vir siue mulier in quibus Phytonicus vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur, lapidibus obruent eos, & sanguis eorum sit super illos: & ibidem, animam quæ declinauerit ad Magos, & ariolos, interficiendam esse de medio populi sui. Et Exod. 22. Diuinatores non patiaris viuere. Id quod & imperialis lex habet, dum eos capitis pœna mulctandos iubet, aut cremandos. C. de malef. & mathemat. L. nullus, L. nemo, & L. culpa. D. Augustinus tales, nisi sese correxerint, ad ęternam perditionem tendere scribit: atque clarè docet, quòd ante aduentum Christi in ciuitatibus Gentium seuerissima pœna Magiæ species fuerint interdictæ, & vindicatæ

dicatæ, lib.7.de Ciuitate Dei. Non moueat nos quòd Ioseph Patriarcha per somnij interpretationem ad principatum Aegypti peruenit, & suis fratribus dixit, an ignoratis quòd non sit similis mei in augurandi scientia : neq; hoc quòd Daniel Propheta princeps constitutus est, super omnes prouincias regni Babylonici: & quòd seruus Abrahæ verba accepit Rebeccæ pro omine, atq; ex illis arguens dominum misericordiam fecisse Abraham. Illa enim somnia, & omina, & auguria illis non sunt illata per phantasticas diaboli illusiones, sed per Dei vel bonorum angelorum impressiones. DEO sit gloria in secula seculorum. Amen.

AN SAGAE, VEL
MVLIERES QVAS EXPIATRICES vulgatim nominamus, ignis mulcta sint damnandæ,
Resolutio.

SVNT, qui in mulieres, quas vulgatim sagas nominamus, vel expiatrices, ignis mulcta non sæuiendum iure censent, dum ex se nihil, nec quantum volunt, lædere valeant, sed potestatem solùm limitatam, aut ligatam potiùs nocendi obtineant. Sicut inde notandum veniat, quòd Magi Pharaonis
Exod, 8. permissiuè ranas & serpentes facere potuerint, sed ob maiorem prohibentis Dei vim, per spiritum, cinipnes facere nequiuerint, dicentes, nihil possumus, digitus Dei hic est. Ast nos, in diuersum hoc argumento persuasi, concludimus, in eas inclementer, vel igne, vel alio quouis grauiore tormento, maximè grassandum, non ideò tantùm, quòd à Christianorum collegio, mente & corpore turpiter sese subtrahunt, & peculiari cuidam dæmoni obscœno seruitio, velut mancipia astringent: aut, vt verius loquar, in hunc finem adproprant, vt se in homines, quos odio habent, ritè vlciscantur, hos lædant, grauent, & interficiant quandoque, verùm etiã quòd legi diuinæ oppugnant, quæ ne quis cum iumento rem habeat, ni mori velit, strictissimè mandat. Vbi hæ grauius quid committunt, & cum diabolo, vt cum eo vnum corpus fiant, concumbunt, qui omnium iumentorum iumentum est truculentissimum, & rugiens leo, 1.Petr.vlt.cap. dictus : aspis & basiliscus per regem Dauid. Quòd autem concumbens cum

eo, fiat

io fiat vnum corpus, cum quo concumbit. Paulus Apostolus prima Corinth. his verbis quàm solerter indicat: Qui meretrici adhæret, cum ea fit vnum corpus, vt duo sint in carne vna. Hæc Paulus. Si ergò ex his triuencficis, & diabolo, cui ab eo qui trinus & vnus regnat, ignis est preparatus in æternum, vnum conflatur corpus, & concumbens cum eo cum quo concumbit, in vnam substantiam coalescit; quis non iuris esse dixerit, si ignem sentiant apostatæ; nostrum elementatum? Non inficiamur D. Augustinum quando super Genesim scribit, addubitare, an hæ realiter cum diabolo concumbant, vt proles habeant, Consiliatoris nimirum placitis, vigesima quinta distinctione motum, qui dæmonum semen minimè fœcundum esse testatur, quum testes ad generandum non sint princeps membrum, si spiritus à corde quantitate & qualitate temperatus non accedat, quem ipsi defectuosi corporis vitio non habeant. D. Augustinum & Consiliatorem magni habemus, sed maioris hîc M. Cherronesum ducimus, qui dubio semoto, dæmones genitalia habere, & semine fœcundos esse docet: quod item salaces istis deformosissimis pecoribus generandi studio in locellos infundant, & proles faciant, sed nostris dissimiles, & nanos fermè, simias referentes. Si tamen alicui Marcus ille testis exceptione dignus videatur, & magis D. Augustino subscribere statuerit, vel id obiicimus, quòd harum Erynnarum numerus in tam immensum excrescet mare, vt nemo ab earum incantationibus & expiationibus tutus versari queat, si non cremantur. Deus ob suam immensam benignitatem nos ab harum tueatur maleuolo animo, qui viuit per secula trinus & vnus,

Amen.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE Libri XXX. Cap. I. & II.

De origine Magicæ artis, quando, & à quibus cœperit, & à quibus celebrata fuerit. CAP. I.

MAGICAS vanitates, sæpius quidem antecedentis operis parte, vbicunque causæ locusque poscebant, coarguimus, detegemusque etiamnum: in paucis tamen digna res est, de qua plurima dicantur, vel eo ipso, quòd fraudulentissima artium plurimùm in toto terrarum orbe, plurimisque seculis valuit: authoritatem ei maximam fuisse nemo miretur, quandoquidem sola artium, tres alias imperiosissimas, humanæ mentis complexa, in vnam se redegit. Natam primùm è Medicina, nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, velut altiorem sanctioremque, quam Medicinam, blandissimis desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maximè etiamnum caligat humanum genus: atque, vt hoc quoque suggesserit, miscuisse artes Mathematicas, nullo non auido futura de sese sciendi, atque ea è cœlo verissimè peti credente. Ita possessis hominum sensibus triplici vinculo, in tantum fastigij adoleuit, vt hodieque etiam in magna parte gentium præualeat, & in Oriente, regum regibus imperet. Sine dubio illic orta in Perside à Zoroastre, vt inter Authores conuenit: sed vnus hic fuerit, an postea & alius non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiæ sectas clarissimam vtilissimamque eam intelligi voluit, Zoroastrem hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit. Sic & Aristoteles, Hermippus, qui de tota ea arte diligentissimè scripsit, & vicies centum millia versuum à Zoroastre condita, indicibus quoque voluminum eius positis explanauit, præceptorem, à quo institutum disceret, tradidit Azonacem, ipsum verò V. millibus annorum ante Troianum bellum fuisse. Mirum hoc in primis durasse memoriam artemque, tam longo æuo commentariis non intercidentibus, pręterea nec claris nec continuis successionibus, custoditam. Quotus enim quisque auditu saltem cognitos habet, qui soli cognominantur, Apuscorum & Zaratum Medos, Babyloniumq; Marmaridium & Arabem Hippocum, Assyrium verò Zarmocenidam, quorum nulla extant monumenta. Maximè tamen mirum

mirum est, in bello Troiano tantum de arte ea silentium fuisse Homero, tantumq́; operis ex eadem in Vlyssis erroribus adeò vt totum opus non aliunde constet. Siquidem Protea & Syrenum cantus apud eum non aliter intelligi volunt: Circe vtiq;, & inferorum euocatione hoc solùm agi. Nec posteà quisquam dixit, quoniam modo venisset Telmessum religiosissimam vrbem, quando transisset ad Thessalas vrbes, quarum cognomen diu obtinuit in nostro orbe alienæ gentis. Troianis itaq; temporibus Chironis medicinis contenta, & solo Marte fulminante, miror equidem Achillis populis famã eius in tantum adhæsisse, vt Menander quoq; literarum subtilitati sine æmulo genitus, Thessalam cognominauerit fabulam, complexam ambages fœminarum detrahẽtium lunam. Orphea putarem à proqinquo primum intulisse, ad vicinas vsque superstitiones, ad medicinæ profectum, si non expers sedes eius tota Thrace Magices fuisset. Primus extat (vt equidem inuenio) commentatus de ea Osthanes, Xerxem regem Persarũ, bello, quod is Græciæ intulit, comitatus: ac velut semina artis portentosæ sparsisse obiter, infecto quacunque commeauerat, mundo. Diligentiores paulò ante hunc ponũt Zoroastrem, alij Proconesium. Quod certum est, hic maximè Osthanes ad rabiem, non auiditatem modò scientiæ eius, Græcorum populos egit. Quanquam animaduertam summã literarum claritatem gloriamque ex ea scientia antiquitùs & penè semper petitã. Certè Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, ad hanc discẽdam nauigauêre, exiliis verius quã peregrinationibus susceptis, hanc reuersi prædicauêre, hanc in arcanis habuêre. Democritus Apollonicem, Captidenem, & Dardanum è Phœnice illustrauit, voluminibus Dardani sepulchrum eius petitis; suis verò ex disciplina eorum editis, quæ recepta ab aliis hominum atque transiisse per memoriam, æquè ac nihil in vita mirandum est. In tantum fides istis fasque omne deest adeò, vt ij qui cætera in viro illo probant, hæc eius opera esse inficientur, sed frustra. Hunc enim maximè afflixisse animis eam dulcedinem constat. Plenumque miraculi & hoc, pariter vtrasque artes effloruisse, Medicinam dico, Magicenque: eadem ætate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum Græciæ bellum; quod gestum est à CCC. vrbis nostræ anno. Est & alia Magices factio, à Mose, & Iamne, & Iotape Iudæis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastrem, tantò recentior est Cypria. Non leuem & Alexandri Magni temporibus authoritatem addidit professioni secundus Osthanes comitatu eius exornatus: planeq́; quod nemo

dubitet, orbem terrarum peragrauit. Extant itaque & apud Italas gentes, vestigia eius in duodecim tabulis nostris aliisq; argumentis: quæ priori volumine exposui. DCLVII. demum anno Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Coss. senatusconsultum factum est, ne homo immolaretur: palamque in tempus illud sacra prodigiosa celebrata. Gallias vtiq; possedit, & quidem ad nostram memoriam. Namq; Tyberij Cæsaris principatus, sustulit Druidas eorum & hoc genus vatum, medicorumque. Sed quid ego hæc commemorem in arte, oceanum quoq; transgressa, & ad naturæ inane peruecta? Britannia hodieq; eam attonitè celebrat tãtis ceremoniis, vt dedisse Persis videri possit. Adeò ista toto mundo consensêre, quanquam discordi & sibi ignoto. Non satis æstimari potest, quantum Romanis debeatur, qui sustulere monstra, in quibus hominem occidere religiosissimum erat: mandi verò etiam saluberrimum.

De speciebus Magiæ, Neronisq; & Magorum detestatio.

CAP. II.

VT narrauit Osthanes, species eius plures sunt. Nanque & ex aqua, & sphæris, & ex aëre, & stellis, & lucernis ac peluibus, securibusque multis aliis modis diuina promittit: præterea vmbrarum, inferiorumque colloquia. Quæ omnia ætate nostra princeps Nero, vana falsaq; comperit: quippe non citharæ, tragicique cantus libido illi maior fuit, fortuna rerum humanarum summa gestiente in profundis animi vitiis. Primumque imperare diis concupiuit, nec quicquam generosius voluit: nemo vnquam vlli artium validius fauit: ad hæc non opes illi defuêre, non vires, non discendi ingenium, aliaque non patiente mundo. Immensum & indubitatum exemplum est falsæ artis, quam dereliquit Nero: vbi nanque inferos potius, & quoscunque de suspicionibus suis deos consulu isset, quàm lupanaribus atque prostitutis mandasset inquisitiones eas: nulla profectò sacra, barbari licèt ferique ritus, non mitiora, quàm cogitationes eius fuissent: sæuius sic nos repleuit vmbris. Sunt quædam magis perfugia, veluti lentiginem habentibus non obsequi numina, vt cerni non possint fortè hoc in illo. Nihil membris defuit. nam dies eligere certos liberum erat: pecudes verò, quibus non nisi ater color esset facilè. nam hominem immolare, etiam gratissimũ. Magus ad eum Tiridates venerat, Armeniacum de se triumphum afferens, & ideo prouinciis grauis, nauigare noluerat: quoniam expuere in maria, aliisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant: magos secum adduxerat, magicis etiam cœnis cum initiauerat: non tamen

cùm

ſuum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit. Proinde ita perſuaſum ſit, inteſtabilem, irritam, inanem eſſe, habentem tamen quaſdam veritatis vmbras: ſed in his veneficas artes pollere, non magicas. Quærat aliquis, quæ ſint mentiti veteres Magi, cùm adoleſcentibus nobis viſus Apion Grammaticæ artis, prodiderit cinocephaliam herbam, quæ in Aegypto vocaretur Oſirides, diuinam & contra omnia venificia: ſed ſi ea erueretur, ſtatim eum qui eruiſſet, mori. Seque euocaſſe vmbras, ad percontandum Homerum, qua patria, quibuſque parentibus genitus eſſet: non tamen auſus profiteri, quid ſibi reſpondiſſe diceret.

IN C. PLINII SECVNDI

NATVRALIS HISTORIAE ARGVtiſſimi ſcriptoris I. & II. Cap. Libri XXX. Commentarius, Magiæ naturalis breuiſſimum iuxtà ac eruditum compendium complectens.

SOlent in laudationibus ſuis Rhetores, & in iudiciis oratores, id de quo agitur, ad contentionem honoris plerunque reuocare, comparationemq; rerum inter ſe vtentes, vtrobiq; voluptatis, bonitatis geſtorum, virtutiſq; & gloriæ maior fructus & ſpes ſit ratiocinari, ac feliciſſimè id tunc ſe egiſſe credunt, cùm audientium faſtidio conſulentes, præteritis ſingulis eorum, quæ integra numeratione, vna aut altera ſermonis clauſura multa collegerint, cogitandaq; audientibus reliquerint, quàm à principio dici poſſe ſperabantur: ſic nos in hoc Magiæ compendio acturi ſumus, quam & ſemper exiſtimauimus præclaram eſſe philoſophiæ naturalis partem, vt ex ſequentibus clarum euadet & notum, ſcilicet Magiam eſſe philoſophiæ naturalis abſolutam conſummationem atq; perfectiſſimam, ſummamque ſcientiam: ob id conſtituimus hic de ea, eiuſq; generibus paulò accuratius agere.

Reconditioris literaturæ ſcientiſſimi, alteram Magiæ partem infamem, ac immundorum ſpirituum commerciis inauſpicatam: alteram non ferè aliud eſſe, præter philoſophiæ naturalis actiuam portionem, monumentis prodiderunt. Priorem non magnoperè Magiam, ſed Goetiam eruditiores vocant Græci. Hanc incantationibus & carminibus nefariæ curioſi-

riositatis arte concinnatam efformatamque, quam & alij Theurgiam nuncupant: differentia tamen quadam, vt illicitis artibus deditos, cuiusmodi excogitasse dicitur Zabulus; alteros intelligi damnabiles velint, quos & maleficos appellitant. Horum enim Goëtiam esse dicunt, de qua componerentur libri, quos improbatæ lectionis Vlpianus Iurisconsultus, protinusque absumendos statuit. Alteros verò laudabiles, quibus Theurgiam deputant, quamuis vtrique ritibus sint dæmonum fallacibus obstricti, & angelorum nominibus. nam & Porphyrius quandam purgationem animæ per Theurgiam, cunctanter tamen & pudenda quodam modo disputatione promittit, reditum verò ad Deum arte hac præstari cuiquam, inficiatur omnino. Quibusdam verò consecrationibus Theurgicis, quas Teletas vocant, idoneam fieri, atq; aptam ad spirituum susceptionem, & angelorum, ad videndos eos, arbitratur homo ille occæcatus & impius: quæ verò propriè Magia dicitur, perfecta creditur, & summæ scientiæ potestas: quando Magus lingua Persarum non ferè alius dicatur, quàm interpres diuinorum, & cultor: Goëtiam, de qua paulò superius diximus, omnes auersantur: Magiam verò, de qua hîc agimus, sapientissimus quisque, festo plausu excipit, & veneratur, & colit, vt quæ altior sit, sanctiorq; Philosophia, ex qua præsignis defluat literarum claritas: Pythagoram enim, Empedoclem, Democritum, Platonem quoque eam solicitè conquæsiuisse, nauigatione suscepta, & quidem periculosa, constans est opinio. Huius veluti parentes celebrant Zamolxidem, quem posteà sit imitatus Abbaris Hyperboreus, Zoroastrem, non quem vulgaris recipit opinio, sed Oromasij filium. Plato certè in Alcibiade apertius testatur, non aliud sibi videri Magiam Zoroastris, quàm diuinorum scientiam atq; cultum, qua imbuantur Persarum filij, vt ad mundanæ Reipublicæ imaginem, suam & ipsi Rempublicam condiscant administrare. Propterea M. Tullius in diuinationibus neminem apud Persas scribit potiri maiestate regia, qui Magicam non imbiberit scientiam. Hæc enim naturalium consensum, quam vocamus compassionem siue Sympathiam docet, sicuti paulò amplius agemus. Magiam etiam hanc, Albertus cognomine Magnus, comprobat. Porrò hanc Magiæ distinctionem ab Hieronymo significatam, coniicere licet, vbi ad Paulinum scribens ait, Apollonium Tyaneum fuisse magum, sicuti vulgus, siue Philosophum, vt astruebant Pythagorici. Denique ad adorandum Christum Saluatorem nostrum Magos venisse, testatur Euangelica veritas, quos interpres Chaldæorum philosophos scitè quidem vocat. Præ-

terea de Goetia in libro de Mysteriis suspicari licet Iamblichum intellexisse, vbi ait: Quæ fascinati imaginamur præter imaginamenta, nullam habent actionis & essentiæ veritatem, eiusmodi nanq; finis magicæ artis est, non facere simpliciter, sed vsque ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum nec mox appareat vestigium. Porrò vt de Goëtia fusius disseramus, hanc ab incantationibus Epoden vocant, quasi dixeris excantationem: quia quæ solet pueros excantare, Epodos fertur. Polybius Epoden & Goëtiã coniungit: apud Græcos id esse discerniculi, quòd Magiam boni ad bonum dæmonis euocationem, aliquod esse dicant, cuiusmodi fuerint vaticinia Apollonij Tyanei: Goëtiam verò mortuos euocare, excitareq;. Appellant & aliam Pharmaciam, vbi pocula dantur ad amorem. Expendendum pręterea, Theurgiam & Goëtiam & Magiam ab Augustino reiectam, quæ parùm differre videntur, si Ciceroni credamus: qui in Diuinationibus scribit, in Persis augurari Magos, diuinareq; ac congregari in fano commentandi, atq; inter se colloquendi causa. Et quod multò grauius est, Sympathiam, in libro de Sacrificio & Magia Proclus, dum hanc rerum naturalium agnationem, hoc est, Sympathiam, latissimè monstraret, etiam numinum aduocatione vti solitos Magos, per huiuscemodi consensum rerum tradit. Ex quo liquet, Magiæ alteræ partis artis infamia, quod numinis appellatione prætenta, ad dæmonum vaframenta relinata, impeditissimis & ipsa erroribus obruta, minus perspicaces præcipitaret in interitum, quod luculenter memoriæ mandauit Marsilius Ficinus Platonicæ doctrinæ consultissimus: sed quia huc diuertimus, mysteria Magorum vberius pertractemus.

Hic primò ingenuos lectores oramus, boni consulant, si quæ minus curiosè retulerimus de Magorum cęremoniis: nihil enim constituimus agere de Magiæ nefariæ doctrina, nisi ad impiorum hominum vecordes sententias pessundandas, illos enim esse plectendos, & vrbe ac patria expellendos exurendosque censemus. Agemus igitur primùm de Magia ea, quam esse portionem actiuam naturalis scientię diximus: deinde de dæmonum natura, & Magiæ generibus. Expendendum autem primò, quinam dicantur Platonis annuli, & Homeri cathena quænam sit. Sunt proculdubio annuli apud Platonem, & cathena Homerica, nihil aliud prorsus, quàm ordo & series rerum diuinæ deseruiens prouidentiæ: series, inquam, numinum, partim quidem inuisibilium, partim etiam visibilium, & occulta certè lumina intellectus sunt angelici rationalesque: manifesta verò sunt lumina cœlestia.

Est autem inter hæc mutuus & quidem mirabilis nexus, quæ iure dixerimus cathenam: sed intellectualis dicetur aurea, & prouidentiæ: hic autem naturalis & argentea & fatalis, prouidentiæ prorsum obnoxia, cuius quidem potestate purior anima sequestrari possit (vt nonnulli volunt) à fato, quod à Platonicis videtur animaduersum, nec Magicæ grauitati displicet: Hoc enim Hebræorum sancit Astronomia. Expendendum enim hic attentius examinatiusq́;, esse in anima nostra (vt placitum video plerisq́; philosophorum) cognitiuas potestates tres, mentem, cogitationem & opinionem: rursum dum se anima æmulam facit naturæ, tria ab ea esse excogitata scientiam, artem & experientiam, quæ sint tribus viribus analoga, menti, scientia potentiæ cogitatrici, ars: opinioni, experientia. Nam sicuti citra rationem sese promit opinio: ita & experientia subiectarum sibi rerum minus rationes tenet. Ex his enim illa consequuntur, primum Magiam esse quandam, quæ sit (vt docuimus) portio actiua scientiæ naturalis, eamq́; nihil aliud docere, quam naturalium virtutum adminiculo ex mutua rerum naturalium & opportuna applicatione, opera facere omnem admirationem, intellectum captumue humanum excedentia. Est enim in rebus naturalibus compassio, vt sic dicam, quam vocamus simpathiam, ad vires occultas manifestorum. Rerum enim periti, per mutuam harum rerum agnitionem, siue, vt sic dixero, compassionem, omnia in vnum conducebant: per repugnantiam verò, cōtrarietatēue expellebant: sicuti si sulphure aliquid, aut asphalto purificassent, aqua marina, quæ habet vim expurgandi expellebant sulphure, propter odoris acumen, qua marina, propter igneam, quam habet portionem. Perpendendum præterea, naturale per artem attrahi: diuinum, per naturam. Quod animaduertentes Aegyptij, Magiam naturam vocitarunt: hoc est, ipsam Magiam in alliciendo attrahendoq́; sibi similia per similia, & conuenientia per conuenientia: attractus enim huiusmodi per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem cum inferioribus ad superiora, Græcorum peritissimi sympathiam, vt diximus, appellarunt, sicut cum terra, aqua frigitate: cum aëre, humore: aëre cum igne, calore ignis cōuenit. Sic de principijs rerum, id est elementis, cum cœlo materia non miscetur: ignis cum aqua, nisi per aërem: nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum. Hæc rerum naturalium cum superioribus combinatio est. Sic videmus cum natura humanum corpus figurare constituerit, hæc ipso præparamento spiritum statim ab vniuerso deducit. Spiritus hic fomes est, secundum philoso-

phos quoſdam,ad animam corpori copulandam:anima fomes eſt,in ſpiritu .Sic videmus cum quibuſdam præparamētis naturalibus & artificialibus,cœleſtia quædam dona ,inferiora ſuſcipere poſſe. Rurſus nunc in ſpiritualibus conuenit:cum bruto vegetatione:brutum cum homine,ſenſu: homo cum dæmone,intellectu:hic intentioni, intentio imaginationi:illa ſenſato , ſenſatum ſenſibus ,ſenſus rebus. Eſt enim hæc mutua colligantia & continuitas, vt omnis virtus ſuperior,per ſingula inferiora,longa & continua ſerie, radios ſuos diſpertiendo,vſq; ad vltima perueniat.Sic enim inferiora ad ſuperiora mutuo connexa ſunt , vt ab eorum capite & principio prima cauſa tanquam funiculus quiſpiam tenſus,vsq; ad infima procedat:cuius ſi vnum extremorum tangatur,reliquum ſubitò tremat , tactusq; huius ad vſq; alterum reſonet & moueat reliquum. Tradunt enim Magi per inferiora ſuperioribus,conformia poſſe oportunis cœli influxibus,cœleſtia dona trahi.Ea eſt mundi concordia , vt etiam ſupercœleſtia, cœleſtibus:& ſupernaturalia, vt ipſi ferunt,naturalibus trahi poſſunt atq; conſpirare ; quia vna virtus,opifex & ſpecierum participatio per omnia diffunditur; quæ virtus ,ſicut ex occultis rationibus manifeſta producit, ita magis aſſumit manifeſta occulta, vt attrahat per radios ſtellarū,per tonos,per res naturales congruas cœleſtib. quib. agemus hic & menſuræ corporeæ atq; (propè dixerim) diuinæ.Sic legimus ,antiquos certis rebus naturalibus diuinū aliquid & vt ita dicam,mirandum ſuſcipere & agere ſolitos ac dæmones & manes euocare Redolet enim cœleſtē quodammodo maieſtatem homo,vnde ſeſe propagatam rationalis naturæ.plurimis oſtentat indicijs;futurorum enim præſentionem exequi quorundam poteſt , eamq; ſuperioribus conformem reddere,modò ſit,vt decet: vt etiam quæ ſuperiora ſunt,inferioribus correſpondeant. Ex his eruditiores coniectant Arabum Aſtrologi, humanæ ſpeciei proprietatem eſſe ſolarem,ob gloriæ & veritatis ſtudium , tum etiam ob ſtaturam erectam pulchramq;, quin ex humorum ſubtilitate & ſpiritus claritate,& præſtanti imaginationis perſpicuitate : addunt & Mercurialem vim ob ſtrenuum ingenij verſatilis motum ,& multa id genus,quæ ſuo dicentur loco. Porrò cum homo ſit miraculum magnum , animal venerandum,vt Platonici ferunt. Legimus enim apud Galenum,Hippocratem , & Platonicos multos humanos animos tantam naturæ maieſtate pollere , adeòq; ſupra materiam omnem ſeſe potenter extollere,vt ſibi ipſis & ſuo vigori,ſemoto corpore reſtitui,poteſtate intima,mundi membra quælibet va-

leant agitare, impellere, & vtcunq; libuerit versare, ac latius cuicunq; corpori dominari, tanto potentius proprio, cui mācipata anima mundi parui, hoc est hominis. Quatuor humores versat anima ad libitum, quod patebit, si vitales actus attentius pensiculatiusq; considerauerimus, nec non fantasiæ affectus: vbi verò ab hisce vinculis exoluta euolat in amplum, Deo iam plena ipsa anima, humorem maioris animalis, id est quatuor elementa maioris mundi permouet, vt suo soloq; affectu (vt quidam astruūt) citat ventos Deo duce, ac cœlo nubes inducit sereno, easq; cogit in pluuias: posse autem hoc fieri, factumq. fuisse theologi Mauri, & Arabes testantur. Nam in eam it pedibus sententiam Maurorum princeps Auicebron & Arabum item princeps Auicenna: arbitrabantur enim Chaldæorum peritissimi, ab rationali anima id, quo nihil admirabilius aut fingi aut pensiculari potest, quandoq; fieri posse, vt radiorum splendore ab ipsa manantium illustratum, diuino more corpus etiam surrigi possit in sublime, ad id maximè conferente, insita radijs lenitate, quod Zoroastri contigisse aiunt. Tanta certè nobis est cum cœlo affinitas: contingere verò id potissimum ferunt, quando tota in Deum patrem luminum, consurgit anima, ac illinc luce amplissima perfusa rapitur, atq; similiter luminosæ claritatis radios transmitti in corpus. Hæc enim est anima, quæ sola mente viuens: vt angelus euadit, ac toto (vt sic dixerim) pectore Deum quodam modo concipit, de qua Magorum princeps cecinit: Hominum ait, anima Deum quodammodo contrahit in se ipsam, quando nihil retinens mortale, tota diuinis haustibus inebriatur. Si ergo homo se conformem reddat cœlestibus, cœlestis erit: si caducis, caducus: si spiritui spiritus, vt Mercurius ille maximus philosophus, iure dixisse videtur: Generatio, inquit, hominum ad diuinorum est operum cognitionem, testimoniumque naturæ ad imperandum omnibus quæ cœlo teguntur, ad cælestium discursum suscipiendum, ad potestatem DEI, & naturæ progressus: procul dubio, si hominis dignitatem exactius perpenderis, cœlum ipsum quodammodo esse assertabis. Ecce minori hominis parti ferè inest, quod cœlo est, hoc est, oculus hominis, qui sphæricæ figuræ, instar cæli est: qui lucidus ac (propè dixerim) diaphanus septem tuniculis, septem planetarum numero, insignitus, circulis distinctus, quatuor humoribus præditus, & id genus multa. his enim collatis, homo verè ac concinniter dictus microcosmus. Sed quorsum hæc, vt certè significemus Magiam eam, quæ

præ-

præclaram dixero partem philoſophiæ naturalis, hæc omnia pertractare: hoc eſt, mutuum rerum naturalium nexum. Et vt paulo maiora canamus, vt hæc multò compertiora, exploratioraque nobis fiant, ſubnectamus Plinianum contextum.

" Quandoquidem ſola artium tres alias imperioſiſſimas, humanæ mentis complexa, &c.

Fatetur enim Plinius Magicam artem, tres imperioſiſſimas artes in ſe redigere, quas ſubticuit, & quænam hæ eſſent, haudquaquam protulit, ſed earum ſolum numerum: quare veluti Plinianæ lectionis interpres, iure eas ſubnectam. Quas enim Plinius imperioſiſſimas artes nuncupat, Magia amplectitur. Magia profectò plurimæ compos eſt poteſtatis, & reconditioribus myſterijs ſcatens: profundiſſimarum enim & abditarum rerum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, & virtutem deliteſcentem, totiusque naturæ cognitionem amplexatur & docet, & quomodo res inter ſe diſſidere videantur, & vti ſuffragentur ſibi, hinc effectus ſuo agens, vniendo virtutes rerum per applicationes earum adinuicem.

Item inferiora, ſuperiorum dotibus, virtutibusq; copulans, inſigniens, adornans, illuſtrans. Hæc enim doctrina, hoc eſt, Magia, tres ſibi aſciuit adiutrices aſſeclasq; artes, quas imperioſiſſimas vocat hic Plinius, hoc eſt, phyſicam, metaphyſicā & aſtrologiam. Magia igitur conſummatio eſt totius philoſophiæ naturalis, modò cùm omnis philoſophia ſpeculatiua diuidi ſoleat in Phyſicam, Metaphyſicam, & Aſtrologiam. Sic Magia, quæ eſt actiuæ portio naturalis ſcientiæ, eas continet & in ſe, & has redegit imperioſiſſimas artes. Phyſica enim docet naturam eorum quæ ſunt in mundo, aliorumque cauſas, loca, effectus, tempora, modos, integritates, partes ſolicitè & tractat, & attentè rimatur quot ſunt rerum ſpecies, quæ elementa vocentur, & vt ait Poëta:

Quid calor efficiat, quid terra, quid humus & aer,
Quid generent, vnde magni primordia cœli:
Vnde mari fluxus, varijs ue coloribus iris,
Reddere quid faciat clamoſa tonitrua, & vrbes;
Quæ ſecreta faces noctu, quæ cauſa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat: quæ ſunt auri, quæ ſemina ferri,
Totaq naturæ vis ingenioſa latentis.

Magia itē Metaphyſicam amplexatur, quæ nos docet pla-

nam

nam & in tres porrectam dimensiones naturam cognoscere, & rimari, item progressus cœlestium suspicere, & vt ait Poëta:

Ardua quo celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam:
Quo circa certis dimensum partibus orbem,
Per duodena regat mundi sol aureus astra.

Quæ omnia per Metaphysicam dignoscuntur. Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo. Possumus hinc messisq; diem tempusq; serendi. Ferunt item Magi, Magiam amplecti Astrologiam: quæ docet, quid mens, quid dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra, ritus, phana, fides, obseruationes, quid denique virtus verborum, & quæ miracula, et vt ait Apuleius: Docet nos colligere leges, ius religionum, fas sacrorum. Hæ profectò sunt tres artes quas imperiosissimas vocat Plinius, & quas magia (de naturali loquor) in se redegit. Magia igitur naturalis nihil est aliud quàm Physica & Astrologia, quibus collatis, colligi potest, neminem esse Magum, nisi insigniatur his tribus disciplinis. Comprænhendentes enim Physicam, Metaphysicam, Magi subintelligunt Astrologiam. Nam Physica eruditio, declarat qualitates rerum, quæ conuulgant ferè omnes proprietates, cuiuscunq; entis. Porrò nisi quis fuerit compos Metaphysices, Magiam intelligere non poterit: quia aspectus et figuras stellarum facilè non capiet, nec vnde proprietas occulti et virtus dependet. Nullum enim magicum opus ferunt Magi esse, quod non harum scientiarum adminiculo fulciatur. Cæterū haud absuerit annotasse, quod fuerit Lectori voluptificum, & legisse vsui. Quasdam enim ferunt rerum naturæ peritissimi, esse res naturales, quæ dicantur Elementales, vt calefacere, siccare, humectare, & id genus, & vocari eas Qualitates primas. Porrò quædam insunt dotes rebus naturalib. vltra qualitates primas, vt virtus maturans, resoluens, indurans, expellens, retinens. Insunt præterea rebus virtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementi, vt fugere venenum: attrahere ferrum, vt magnes: fugare dæmones, vt adamas. Secundum quosdam, quæ virtus non elementalis est, abditum tamen & delitescentem habet effectum. nam hę virtutes, qui multum sunt (si latinitas vti hoc verbo permittat) formales, ideo cum exigua materia plurimum possunt. Elementalis autem virtus, quia materialis, vt multum agat, multam poscit materiam. Vocantur autem virtutes hæ, proprietates occultę, quia causæ earum abditæ ac delitescentes sunt. Hinc experientiæ indagine solicitiore quidem, maxima philosophorum pars, earum virtutes

rerum

rerum adepta est. Hac enim occultiore vi Struthiocamelus ferrum sine delectu concoquit, idq; in alimenti substantiam conuertitur. Sic echineis pisciculus naues arctat: sic solo visu basiliscus occidit, et id genus multa quæ parcens verborum ambagibus, omitto. Porrò animaduertendum Platonicos scriptum reliquisse, omnia inferiora esse ideæ virtute insignita, ac ab ideis superioribus illustrata. Ideam enim esse finiunt formam supra corpora, animas mentesque vnam simplicem, puram, indiuisibilem, incorpoream, æternam, atque eandem omnium esse naturam. Ponunt enim ideas in ipso quidē bono, & per causæ modum esse, relatiuis quibusdam rationibus. Ponunt præterea in animis mundi per formas, formis absolutiuis: formas inquam inuicem differentes ponunt in anima, in mentibus, in natura, tanquam semina quædam infima formarum ab Ideis infusa. Accedit ad hoc, quod sunt tot in anima mundi rationes rerum seminales, quot Ideæ (vt volunt nonnulli Philosophorum) in mente diuina, quibus ipsa sibi asciuit in cœlis vltra stellas etiam figuras, impressitq; ijs omnibus proprietates miras. Ab his itaq; stellis, figuris, proprietatibusq;, omnes inferiorum virtutes & proprietates, cū occultæ, tum manifestæ & naturales, dependent, ita vt quælibet species habeat propriam figuram cœlestem sibi congruam, vnde possit effluere proprietas et energia mirabilis in operando, qualem suscipiat per rationes animæ mundi seminales, propriam ab Idea suscipiens dotem. Sunt ideæ profectò (vt Platonicis placitum video) causæ non solum existendi alicuius speciei, sed etiam cuiusque virtutis, quæ talis inest speciei, colliguntq; situm ac figuram cœlestium, causam esse rerum, & earum virtutum causas. Indiuiduorum præterea plurimis singulares inesse dotes astruunt: dotes, inquam, tam mirabiles in speciebus, quàm cæteris in rebus, ob cœlestium figuram. Omne enim indiuiduum, vbi incipit esse sub determinato horoscopo, aut constellatione cœlesti, contrahit in se mitam operandi & patiendi vim (sed non necessitatem) etiam præter eam quam habet à sua specie, tum per influxum, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quam talem ferunt, qualem obedientiam corporis nostri ad animas nostras. Orpheus ac Democritus, & pleriq; Pytagoricorum, cœlestium vires, inferiorumq; naturas dijs plenas dictitàrunt: deos autem dixerunt, virtutes diuinas diffusas rebus, quare etiam animas vocitabant, & ab ijs virtutes dependere, memoriæ mandârunt: quòd solius animæ sit, ab vna materia extendi in res, circa quas ipsa operatur: sicut homo extendens ad intelligibilia intellectum imaginabilia. Hoc

est

est enim quod asserebant vnius entis animam egredi & ingredi in aliud, & festinare, excitare, impellere, ipsum impedisse, impedire inquam operationes suas: vt adamas est impedimento magneti lapidi, ne ferrum attrahat. Quum verò anima ipsa, vt ipsi astruunt, primum sit mobile, sponte, inquam, & per se mobile, corpus verò seu materia per se motum inefficax, & ab ipsa anima longè degenerans: ideo ferunt corpus esse excellentius quodam medio, scilicet quasi non medio corporis, sed quasi anima, & quasi non anima, & quasi iam corpus, quo anima connectatur, & item cui iungatur. Medium rerum esse aiunt spiritum mundi, quem plerique philosophorum Quintam essentiam vocant: quintam, quia non ex quatuor elementis, sed quoddam quintum, præter ea substans, talem enim spiritum necessariò requiri, tanquam medium ferunt, quo animæ cœlestes adsint corpori crassiori, & tunc largiantur dotes luculẽtas rebus naturalibus. Hic quidem spiritus talis est fermè, vt ipsi dicunt, qualis in corpore humano noster ipse spiritus. Sicut enim (vt volunt Magi) animæ nostræ vires adhibentur per spiritum nostrum membris: sic virtus animę mundi per Quintam essentiam dilatatur per omnia. Nullum enim esse comperiri potest, quod careat aliqua virtute: plus tamen virtutis ijs infunditur, quæ plurimum habeant spiritus, ac illius plurimum hauserint: hauritur enim per radios stellarum, quatenus res se ijs reddiderint conformes. Per hunc igitur spiritum omnis occulta proprietas propagatur, seq; miscet tum herbis, metallis, lapidibus, plantisq;. His itaq; collatis, constat rebus naturalibus, abstrusas occultasq; vires inesse: non quidem ab elementali natura, sed cœlitus insitas nostris sensibus. Colligendum præterea hic, vnamquamq; rem, ad suum simile & mouere & conuertere. Quibus igitur inest rebus qualitatis alicuius vel proprietas, vel excessus, vt calor, frigus, audacia, timor, odium, amor, & affectiones siue perturbationes huiuscemodi, his & inest virtus vel natura insita, vel arte vel casu: vt audacia in meretrice: hæ enim res mouent ad talem qualitatis excessum, aut (propè dixerim) passionem aut virtutem, qualem illis natura tribuit. Sic ignis mouet ad ignem, natura quidem: aqua ad aquam, audax ad audaciam, tristis ad mœrorem. Palam enim est, cerebrum (vt Medicorum scholæ astruunt) cerebro patrocinari: pulmonem, pulmoni: oculum dextrum, dextro: sinistrum, sinistro: pedem, pedi: ventrem, ventri: & id genus. Et quamuis omnibus rebus insit quædam ingenuina diffidentia: veluti amori, odium: tristiciæ, hilaritas: virtuti, vitium: morbo, sanitas. Item cæteris animalibus, vt à nobis ostensum

est, conueniunt tamen per eum, quem mutuum diximus, nexum, id est sympathiam. Nam virtus corporis vitio constat: sanitas, ægritudine: calidum, frigido, adeò vt si vnum eorum absumatur, reliquum & pereat necesse sit, vt philosophis quibusdam placet. Hæc enim est cathena Homeri, hi sunt annuli Platonis, hæc est combinatio rerum, hæc consummatio cuiusque entis. Porrò vt pergamus altius, ad rem institutam reuertentes: expendendum quasdam proprietates inesse rebus vita fruentibus: qua abstracta, abstrahitur & tota, & virtus, & proprietas abdita. Constat enim quædam animalia, vitæ non expertia, vim aut in mordendo, aut agendo, aut nocendo habere maximam: quæ si ea vacent, nullam potentiam habere. Quæ enim virtutes post mortem remanent, si multum ideæ (vt aiunt Platonici) ijs addatur, plus inerit illis virtutis: sic quædam sicca, humectis præstantiora sunt: humecta, aridis. Porrò cum ita res se habeat, vt inferiora subsint superioribus, & vt ait Proclus, quodam modo mutuo nexu insint & iungantur, combinatione quidem non extraria: sic in cœlo terrena dicimus esse non propriè, sed secũdum causam, modoq; cœlesti: sic inferioribus insunt cœlestia, modo terrestri, item & effectu: sic dicimus entia quædam esse solaria, quædam lunaria: & id genus: sic res inferiores recipiunt eos influxus, quos superiora eis elargiuntur: sic corpus humanum vĩ eorum illustratur, cui insunt stellarum influxus mutua quadã natura: sic & cętera sensu carentia dicimus quid energię haurire ab his: vt, aurum, solare ferunt: argentum, lunare: inter lapides, margaritam, cristallum, carbunculum, hæc verò solaria feruntur. Inter animalia, leo, olor, aquila: inter herbas, heliotropium, laurus, crocus, balsamum, ambra, muscus. Sic Iouialia dicimus, stagnum, hiacinthum, berillum: inter herbas, lilium, hioscyamum: inter arbores, quercum, populum, vitẽ, fagum. Saturnalia sunt, plumbum, magnes lapis, iaspis, mandragora herba, asphodilus. Mercurialia, argentum viuum: inter herbas, pentaphilon, & id genus. Venerea, passeres, colũbæ, inter plantas, verbena, viola, politrichon, & id genus multa, quæ non collibuit fusius subnectere. Cæterũ, vt ad magos nostros redeam, hi, vbi maleficium alicui inferre destinauère, malefico planeta & rebus ei obnoxijs vtuntur, hoc est, Saturno, & saturnijs: quando allicere amorem decreuêre, Venere, & venereis: quando petitionem, Ioue, Mercurio, Sole: sic mira interdum agunt, rebus ita aptè præparatis, & anima mundi ita inferiora fœcundante. Nam anima mundi per virtutem quam habet ab ideis (vt ferunt Platonici) omnia tam naturalia, quàm articialia fœcundat, infundendo

dendo illis proprietates occultas, & miris plenas. Ad ea autem peragenda, perturbationes, siue (vt sic dixerim) passiones animi haud paululum conducunt. Sunt enim nihil aliud, quàm motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, vel conuenientes, vel dissidentes. Apprehensiones eiusmodi, aliæ sensibiles, aliæ rationales, & aliæ menti congruæ feruntur: & secundum has passiones siue perturbationes in anima dicuntur, quæ quandoque sensitiuam apprehensionem sequuntur, tunc recipiunt bonum & malum temporale, sub ratione commodi & incommodi. Dicuntur item animales affectiones siue passiones, cum rationalem apprehensionem sequuntur; tunc bonum & malum respiciunt sub ratione virtutis & vitij, & laudis & vituperij. Rationales siue voluntariæ dicuntur, quæ menti obnoxiam apprehensionem sequuntur, respicientes bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, veri & falsi. Subiectum autem animæ, est ipsa vis animæ appetitiua, quæ in concupiscibilem & irascibilem diuiditur. Porrò, quando passiones sensualem (vt sic dixero) apprehensionem sequuntur, vim regitiuam habet. Porrò virtus imaginatiua, potestate gemina, ad passionum diuersitatem, diuersimode transmutat, ac (vt pertrito philosophis verbo, non quidem latino vtar) alterat corpus: corpus, inquam, proprium, transmutatione sensibili, vel deorsum ad extra, vel intra, diuersas producendo qualitates membris, ac imprimendo. Sic in gaudio spiritus excelluntur, in timore verò retrahuntur: in verecundia mouetur: sic exuperantiore gaudio quis moritur: cōpari modo profusiore tristicia, prout hæ perturbationes vehementes ac intensæ fuerint. Hæc enim non solum corpus proprium, sed alienum interdum transmutant, per modum imitationis, virtute scilicet quadam, quam habet similitudo rei, ad transmutandam rem, quam vehemens imaginatio mouet, sicut in stupore, & dentium congelatione ac eorum stridore aut attritione ferri in ferrum quæ dentib. stuporem ingenerat: sicut oscitatio, ad oscitandū promouet. Habet enim haud paululum effectus huiusce-modi imaginatio. Perturbationes item siue passiones malis, quæ phantasiam sequuntur, vehementer nedum proprium, sed alienum corpus possunt transcendere, ac illud immutare adeò, vt mirabiles possint produci impressiones in elementis, item rebus extrinsecis, sicq; sanabiles quosdam morbos esse citra medicinæ adminiculum. Inest certè hominum animis virtus quædam delitescens immutandi, attrahendi, ligādi, potissimū si maximo imaginationis, mētis, voluntatisq; excessu, in idquod vel attrahere, vel immutare, vel ligare, vel impedire

pedire cupit. Sic enim (vt volunt Magi) per animi affectiones, tum per rerum certarum rectas adhibitiones cœlestium dotibus opportunè appositis, mira agi posse contendunt: sic enim ferunt solarem virtutem fortiore vinculo atttahere; lunarem verò ad seruitutem vel infirmitatem trahere: Saturnalem calamitatem, tristiciamque. Arabes item philosophi, animum humanum memoriç mandarunt vehementissimis affectibus, ad opus aliquod cui se addicere voluerit coniungit: tunc stellarum animis etiam & intelligentijs, hacque coniunctione miranda posse agere & operari; quòd tunc in eo sit omnium virtutum apprehensio & potestas: vnde & characterum vires defluant, de quibus paulo pòst agemus. Animo igitur ita adhibito, ita concinnato; ita stellarum ideis copulato illustratoque, id quod colibuerit, ligare hominem posse referunt: ac ita fieri hominum ligationem: ita allicui amorem, vel inferri odium: ita ligationem furum, & quarundam ægritudinum: ita ventorum, tempestatumque. Tanta certè cœlestium magnitudo & virtus est, vt non solum res naturales, verũ artificiales, quãdo ritè super eas apponuntur, vt mirificas dotes rebus imprimere possint. Quod & S. Thomas comprobat eo libro, quem de Fato posteris legendum reliquit. Etiam inquit, vestes & ædificia & quæcunque artis opera, certam à syderibus suscipiunt qualitatem: quam & imprimunt annulis, herbis, lapidibus, sigillis, speculisq;. Cœlestium enim radij cunctis inferioribus subito tactu influxúue mirabiles imprimunt dotes. Figuræ enim cœlestes ad aquatum similitudinem, characteres vel imagines configurantur, ijs mirificos effectus contribuunt: hinc imaginum defluxit confabricatio. Ex operibus enim Iouis ad vitæ longitudinem, imaginẽ confirmabant hora Iouis ipso in exaltatione fœliciter ascendẽte, in lapide claro alboq; luteis vestiebatur vestibus: aquila loco equi vtens, dextra sagittam aut fulmen tenens tanquã missurum in caput aquilæ. Figurari item solebat nudus, corona insignitus, & manibus quidem iunctis. Hac imagine opes, prolemq; augeri autumabant. Martis imaginem hora ipsius, ipso in secunda Arietis facie, in adamantis apide, hominem coronatum effingebant: loco equi leone vtentem: dextra ensem strictum tenentem, sinistra verò caput hominis. Hanc imaginem assertabant pollere ad audaciam & victoriam. Veneris autem imago, hora Martis efformabatur, ipsa in Piscibus ascendente: proderat hæc ad consequendam gratiam beneuolẽtiamq;: puella nuda fingebatur, passis quidem crinibus, manu speculum tenens, gestans collo cathenam: aderat adolescens, sinistra virgunculam tenens, dextra capillos aptans.

Ad faciendam solertiam scientiamq;, Mercurij cōcinnabatur imago, ipso Geminos ascendente: barbatus adolescens, caduceum gestans effingebatur, caduceo adhęrente serpēte, dextra gestans sagittam, is aligeris pedibus depictus. Sic ex cæteris planetis imagines efformabant, imagines inquam stellarū vires habentes. Erat & alter fabricandi imagines modus. Nam vbi odium illaturi erant, cæreas aut plumbeas imagines duplices consabricabant, sese diuexātes, ac quodam modo inter se digladiantes: fronti earum apponētes, quę non subpingere collibuit. Vbi verò amoris conciliandi causa agēdum erat, imagines sese amplexantes conformabant, apponentes quędam fronti earum, quæ prætereunda censui. Cæterò vt incœptum exequamur, portio maior mirandarum rerum, numerorum potestate constare magis creditur. Non enim mirari subit, si (ita dicam) in materialibus tot tātæq; dotes & effectus miri sint, si, quæ non sint materialia, sed multo formaliora simplicioraq; plus energiæ abditæ habeant. Dicuntur enim numeri quodam modo substantijs separatis, & insiti, & permixti maximam & quidem simplicissimam cum ideis in mēte (vt ipsi aiunt) diuina commixtionem habentes, à quibus proprietas mira cooriatur. Asserunt enim Magi, omnia quæ sunt atq; fiūt, certis numeris constare. Tempus proculdubio motus, item & actio, & quæcunq; tempori, actioni, motuiq; subiecta, numero constant. Concentus item atq; voces, per numeros eorumq; proportiones vim habent, per lineas, perq; puncta constituunt characteres & figuras. Deniq; omnes generationes mutationesq;, & species naturalium, & eorū quæ supra naturam sunt, certis numeris distingui, Arabes philosophi astruunt: quod animaduertēs Pythagoras, numerum inquit esse quo cuncta constarent: distribuitq; singulis singulas virtutes, de quibus particulatim agendum est. Platonicorum scholæ animam mundi numeris quodam modo concinnatā asserunt, nullamq; iugabilem competentiam posse fieri sine numeris. Inter hosce numeros primum Monas, id est vnitas numeratur, non quòd sit numerus: putatur enim monas siue vnitas punctum: Nam sicut punctum corpus non est, sed ex se facit corpora. Ita Vnitas numerus nō dicitur, sed numerorum scaturigo. Monas enim imparis & paris numeri causa est, quia ternarius effici non potest sine monade. est enim monas indiuisibilis, sed facit numeros diuisibiles. multiplicatur enim monas non in partes, sed in seipsam, est principium & finis, & quoddā perfectum: quare Theologi monada Deo optimo maximo competere ferunt, quòd finis sit & omnium rerum causa prima. Porro binarius hoc est Dias, numerus con-

confusionis dicitur illis, numerus, inquam, & infortunij, & immundiciæ. vnde diuus Hieronymus contra Iouinianum inquit quòd in secundo die creationis non fuit dictum, Et vidit Deus, &c. Ob id Magi ferunt Deum iussisse omnia animalia immunda ingredi nauem Noes. Est ab aruspicibus dictus is numerus infelicissimus: is enim vmbrarum siue manium occursacula, & terriculamenta laruarum, malorumque spirituum adferre creditur Magis. Ternarius verò sacer & perfectissimus absolutissimusque, non solum philosophis & magis, sed & poëtis decantatur, item Theologis. huic enim ad ceremonias mira inest virtus. Est enim impar numerus, paria ideo perfectissima amplectens, quo diuina gaudet, vt ait Homerus ille Mantuanus, maiestas. Pythagorici enim ternario numero in purificationibus vtebantur, quod & symbolicè docuit Virgilius, quando ait:

Idem ter socios pura circumtulit vmbra.

Efficacem enim in ligationibus ac sanctificationibus ab eodem proditur, vt conijcere licet verbis eiusdem, vbi fertur:

Terna tibi hoc primum triplici diuersa colore
Licia circundo: terq; hæc altaria circum
Effigiem duco.— Et subnectit:
Necte tribus nodis ternos Amarille colores.
Necte tribus nodis, Veneris dic vincula, Necto.

Et de Medea legitur:

Verbaq; ter dixit, placitos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Magi profectò hoc numeri effectu ligabant, soluebant, curabantq; morbos. Quaternarius item numerus haud pauculæ potentiæ his etiam fertur. Sunt enim qui eum cæteris numerorum viribus præferebant. Magi enim vocant ipsum fontem naturæ: quatuor enim gradibus naturam humanam constare eruditiores testantur, quos vocant, esse, viuere, sentire, intelligere. Quatuor hi etiam assignant motus: quatuor cœli cardines: quatuor elementa: quatuor triplicitates in cœlo: quatuor qualitates: quatuor anni tempora: quatuor item terminis Mathematicam doctrinā constare illi astruunt, puncto, linea, planicie, profunditate: totam præterea naturam quatuor colligi terminis, substantia, quantitate, qualitate & motu. Maximam itaque vim in mysterijs Pythagorici habere ferunt, hinc eos per quaternarium numerum iurare, tanquam summum quoddam, quo fides nitatur, & credulitas firmari possit: hinc Hebræi Dei nomen quatuor literis acceperunt ineffabile: Græcorum item peritissimi, Tetragrammaton vocant, id est, quatuor literarum: sic Græci, Arabes,

Magiq;,quatuor literis nomen significant. Porrò diuini furoris species esse, & à quatuor defluere, hoc est, Dionysio, Musis, Apolline & Venere. Aegyptij item summum Iouem auribus quaternis depingere solebant: ob id homo qui multa legerit, audiuerit, retinuerit, & fecerit, græcè dici solet Tetraoos. Quinarius numerus constat primo pari, tanquam fœmina & masculo. hinc Arithmethici illum quidem patrem, hunc verò matrem vocitare solent, ob id esse multæ energiæ autumant. Hinc enim vniuersi numeri, i. denarij, iustissima est medietas: propterea Magi vocant numerum connubij. Dicitur item à quibusdam numerus gratiæ & felicitatis, quòd homo, qui Noe est appellatus, inuenisse gratiam à Domino dicatur, in numero quinario. In hoc Abrahamus centenarius, ex muliere nonagenaria sterili, filium progenuisse dicitur. Cætero tempore naturæ inuocabatur nomen Dei Sadai: in tempore verò legis tetragrammaton, diuinum & ineffabile, cuius loco Hebræi exprimunt Adonai: in tempore gratiæ Panagrammaton. His collatis constat numerorum vi, multa & quidem miraculosa effici posse quorum effectus maximè probant philosophi Arabes & Persæ, & qui Cabalistæ dicuntur. Nam ea Magia, quam præclaram philosophiæ naturalis partem dicimus, Cabala est, si attentius cuncta perpenderis. Subsequitur Senarius numerus, certè magis perfectionis nuncupatus. nam in toto numerorum cõtextu, à monade vsq; ad denarium, solum ipse est perfectus, vt collatione suarum partium idem resultet, nullius egens. Die enim 6. mundi creationem fuisse absolutam, testantur sacræ literæ. Sexto enim die vidit Deus cuncta quæ fecerat, &c. Septenarius autem, quantum habeat potentiæ, videre est apud Macrobium, A. Gellium, Varronẽ: omitto dies creticos Medicorum scholis decantatos sæpius: omitto diem 7. apud Mosen Sabbatum dici. Apuleius enim hunc diem purificationibus aptum, scriptum reliquit, quando ait: Meq; protinus purificandi studio, marino lauacro trado septies: & Heliseus propheta, vt legitur 4. Regum, ait lepra affecto: Vade te lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. & paulo pòst: Lauit se septies in Iordane iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est, &c. Constat item (mirabilius multò dictu) septenarium modò nulla intercesserit fœmina, infantem vi (vt puto) numeri septenarij strumas, id est scrofulas, curare solitum, actumq; id fuisse scio ipse certus. Ecce quod tam diu chirurgum fatigauit, quod pharmaco curari non potuit: quod nec ferro caustico consumi, cuiq; nulla profuit medicina, sola vi numeri septenarij curatum est, persanatumq;. Ecce quod caret sensu, quod vita,

quod

quod materia, quod succo, aut qualitate aliqua, plenum tamen vi medica, plenum energia abdita, plenum miris. Iūgitur Septenario Octonarius, quem Pythagorici, iusticiæ & plenitudinis (vt sic dixero) vocant numerum, quòd videlicet diuidatur in numeros pares, hoc est, in quatuor: plenitudinis dictus, quòd cōtextum corporeæ soliditatis amplectatur. Nouenarius Musis sacer, & sphærarum cœlestium ordinum peculiaris. Nouem enim dicuntur esse sphęræ mobiles, secundū quas nouem Musæ assignantur, vt ait Macrobius: Nouem angelorum ordines, & id genus multa, quæ profusioribus verbis parcens, omitto. Denarius vniuersus dicitur numerus. ab eo enim non numeratur, nisi per replicationem: vniuersos enim implicat numeros. In hoc enim numero Iosue subegisse dicitur triginta vnum reges: Dauid Goliam: Daniel euasisse leonum pericula. Duodenarius non vacat: nam duodecim signa zodiaci dici solent, & id genus multa. Colligitur itaque cùm Hieronymi, tū Origenis, tum Augustini opinione, Hilarij, Basilij, Rabaniq; numeros vim habere non pauculam. Hilarius enim in Psalmos, testatur septuaginta seniores, secundum numerorum significantiam, eos pro eorum energia sic redegisse. Quantum enim virtutis abditæ habeant huiuscemodi numeri, conijcere licet in herbarum figura, earum folio ad numerum ordinato. nam herba, quam Græci Pentaphillon vocant, id est, quinquefolium: vi enim quinarij numeri veneris aduersari, ac dæmones abigere, conferreq; expiationi dicitur, cuius folium si vnum bis die sumatur ex vino, febrem quam quidam Ephemeram vocant, persanat: si tria, tertianā: si quatuor, quartanam. Expendendum præterea pensiculatius ac attentius figuras ex numeris ortas, numerorum etiam vires, vt ferunt Magi habere & retinere: ob id vi quinarij Pentagonus miram virtutem in dæmonas habere dicitur. Vi item ternarij numeri, Delta, quæ triquetræ est figuræ, vires habere potentissimas produnt. Sic figuram quadratam Aegyptij omnium cœlestium ac Dæmonum consummationem testantur, quia omnium figurarum sit rectissima, continens quatuor angulos rectos: estque prima superficiei descriptio, habens longitudinem & latitudinem. Arabes enim philosophi, crucem cœlestium fortitudinem dicebant, quod eorum fortitudo per rectitudinem angulorum & radiorum resultarent, essentque stellæ maximæ fortes quando in figura cœli quatuor obtinent cardines. Ruffinus quoque in sacra historia narrat, crucem ab Aegyptijs sacerdotibus inter sacras literas relatam, cuius vis portendebat salutis spem hominibus, credentibus Christo Saluatori nostro.

Cæterò vt exequamur Magiæ instituta, Magiæ, inquam, naturalis: Magi profectò, characteres ex radijs cœlestium, dotes luculentas mirasque habere, proprietate quadam occulta ferunt, sibijpsis adhærentibus figuris. Quamobrem Astrologi, signorum stellarumque characteres figurant, item & Magi. Habent præterea figuras, secundum stellarum fixarum formas. Sunt item alij Magis characteres, quos prætereo sciens. Asseruntautem Magi hosce characteres, vim ab anima mundi suscipere, ac mundum ipsum anima præditum, in quam eunt & pedibus sententiam, nedum philosophi, verum & Poëtæ: quare cecinit Lucanus:

Aere libratum, vacuo qui sustinet orbem,
Membraq; naturæ diuersa condita formæ.
Hoc opus immensi constructum corpore mundi:
Aeris atq; ignis, terræ, pelagiq; iacentis
Vis animæ diuina regit, sacroq; meatu
Conspirat Deus, *& cuncta ratione gubernat.*

Hactenus de Magia naturali.

Plinius hic Magicam artem corriuasse à Medicina refert, quod ita intelligendum: nam frugalitas humana, non in Herbarum, metallorum, lapidum, animalium confisa: voluit & quæ altiora & sanctiora essent, experiri, quo paulo facilius sibi ægritudine affecti mederentur, ob id experta est Magicam artem. Nec intelligendum hic præstigias & vanitates ex Medicina defluxisse, sed potius ex Astrologia.

Cæterò vbi ait Plinius: TRIPLICI VINCVLO, hoc est, tribus artibus, quas paulo superius diximus, & ait: IN ORIENTE. hoc est tribus artibus: quia Persarum regum filij (vt diximus) ad condiscendum Reipublicæ statum ac Magia imbuebantur. Persas enim in primis Magicam disciplinam percalluisse, est in confesso, quod Zoroastres Persa fuerit, qui inibi quod callebat docuit. Porrò vbi Plinius: hic tanta annorum millia profert, expendendum: quod Plinius retulit annum apud Gentes quasdam constare tribus mensibus, interdum lunari pro cursu.

Cæterò quod hic Plinius de Circe muliere venefica ait, fascinatrix enim credita est, adeò vt quicquid vellet repellere, allicere, ligare, impedire, euocare: tum manes & vmbras, tum tempestates & ventos, posset id agere: & vt ait Apuleius, animas agiles reuerti: pigrum mare incantatione colligari: ventos pacari, atq; tempestates. Tanta enim incantationis, id est, carminis vis (vt ferunt, Magi) est, & vt ait Lucanus:

Cessauere vices æuum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies: legi non paruit æther:

Torpuit

Torpuit & praeceps audito carmine mundus.
Carmine Thessalidum, dura in praecordia flexit.

Putabāt enim nefariæ curiositatis studiosi homines, carmine ritè enunciato, hora & tempore opportunè electis, animas posse euocari, tempestates pacari vel allici. Hoc enim genere carminis vsos, impios homines & sanæ mentis expertes constat, vt vel prodessent, vel officerent. carmine enim lunam deduci posse autumabant: vnde Homerus ille Mantuanus ait:

Carmina vel cœlo possunt deducere lunam:
Carminibus Circe socios mutauit Vlysse:
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis:
Carmine læsa Ceres, sterilem vanescit in herbam.
Efficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataq; vitibus vua
Discedit, & nullo poma mouente fluunt.

Et Tibullus de Fascinatrice:

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, Manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuorat ossa rogo.
Cùm lubet, hæc tristi depellit lumina cœlo:
Cùm lubet, æstiuo conuocat orbe niues.
Cùm volui, ripis ipsis mirantibus, amnes
In fontes rediere suos: concussaq; sisco,
Nubilaq;, ventos abigoq; vocoq;
Vipereas rumpo verbis & carmine fauces:
Et syluas moueo: iubeoq; tremiscere montes;
Et mugire solum, Manesq; exire sepulchris.

Cæterò Plinius ait: THESSALAM COGNOMINAVIT. Thessalas profectò natura infidos ferūt, ob historiā Medeæ, quam à Iasone conscriptam, qui & Thessalus erat, Poëtæ scribunt: ad quod Plinius allusit. Subnectitq; mox Plinius: EST ET ALIA MAGICES FACTIO A MOSE. Hîc Plinius diuinioris doctrinæ expers, inaccuratè atq; incuriosè in diuinū hominē inuehitur ac obstrepit, debacchaturq;. Sacratissimas enim Iudæorū leges, Romani idolis mancipati, sunt auersati abominatiq; pios & religiosos homines. Autumabāt enim Iudæorū cæremonias superstitiosas & aniles, vt scitè Augustin. ille noster libro Ciuitatis diuinę edocuit. Cęterò subintellexisse videtur Plinius, miracula à Mose vi virgarū facta, quę certè diuino afflatu fiebāt, non magico. Lectum .n. est veterib. memoriis, nonnullis Magorū virgis myricinis in vaticiniis vsos, his miranda actitantes. Legitur enim apud Nicandri interpretē in

Theriacis, quod sequitur tralatū penè ad verbum: Apollo inquit, Vaticinos sanxit mirifica pronūciare mortalibus futura: propterea hūc fruticem Nicander Mantin, id est, vatē vocitat. Quin & Magi virgula myricina vaticinabātur. Etenim in plerisq; locis virgarum vi, Dion, antiquos fuisse vaticinatos, scriptū reliquit: Apollo inde in Lesbo tenebat manu virgas myricinas: quare Myriceus dictus. Legimus præterea Magos virgas vertisse in dracones, quod & friuolū putādum. Nam corporea materia non subiicitur potentiæ Dæmonis, quantū ad transmutationem ipsius, ad formam: quod tertio Trinitatis Augustinus prodit: Non est putandum, ait, istis transgressoribus angelis ad nutum seruire, huic rerum visibilium materiæ, sed soli Deo. Porrò, etsi Possidonius & Lysimachus, Mosen magum, & quidem oscitanter affirmarint, fallò tamen id dixisse constat: quos & scitè, & concinniter, & verissimè coarguit Iosephus secundo cōtra Apionem volumine: item Strabo sextodecimo Geographiæ, Mosen diuinum hominem ostendit fuisse, non factiosum. Porrò vbi legitur: LOTOPEA A IVDAEIS PENDENS, Iochabela ex Iosepho legendum putârim, qui ita matrem Mosi vocitat: legi & potest Iochabeda, nec non, vt vult Hermo: Iotapata ab vrbe. Porrò quam paulò pòst Plinius magiam Cypriam vocat, Herm. de Christiana religione Plinius voluisse intelligere suspicatur: argumento quòd Apostolus Paulus cum Barnaba, qui & Cyprius fuit, è Iudæa nauigauit in Cyprum, & in eam insulam nomen Christi mundo intulit: vt probabile sit, Sergium Paulum eius insulæ proconsulem miraculorum multitudine attonitum, aut credidisse prædicanti, aut certè formam eius pertulisse Romam. vnde religio Cypria vocari cœpit, quam & Plinius Magiam Cypriam vocat hîc. Verùm nunc Magiam profanam, & Vulcano dignam aggrediamur. Et subdit Plinius: NE HOMO IMMOLARETVR: Quasdam gentes homines immolasse solitas, pluribus constat argumentis. Rhodij enim homines Saturno immolabant; apud Cypros humanam hostiam Ioui Teucrus immolauit: Galli, quorum hîc meminit, Hesum ac Tentatem humano cruore placabant. Vnde Lucanus ait:

E quibus immitis placatur sanguine diro
Tentates, horrensq; feris altaribus Hesus.

In Latio Saturnus hac immolatione colebatur, authore Varrone. Diodorus libro quinto de his. Pomponius libro tertio: Lactantius lib. 1. cap. 2. Cæsar sexto.

IN

IN CAPVT II. LIBRI XXX. HISTORIAE MVNDI C. *Plinij Secundi Commentarius, alteram Magiæ partem complectens.*

NVNC differēdum de altera Magiæ specie, quæ spiritium afflatu, ope & doctrina constat. Dæmonū igitur natura dicetur, deinde Magiæ genera monstrabimus. Quæri primùm hic potest, possintne naturæ ratione Dæmones Orco euocari, item Manes Vmbræq; votis hominum ad libitum obsequi. D. Augustinus tertio Triadis, id est, Trinitatis, asserit, corporeā materiam (vt diximus) dæmonis potentiæ subiici nequaquā, quantum ad transmutationem ipsius ad formam: ipsa profectò ratio dictare videtur hoc. Nam in compositis ex materia & forma, materia per se non fit, neq; item forma: sed totum simul, immò totum transmutatur in totum: ex toto enim aëre, fit totus ignis, quando fit aëris in ignem conuersio, vt scriptum reliquit Aristoteles libro generationis. Effectus porrò assimilis est agenti, & in eo saltem præexistit: virtute proinde ex materia & forma conflatum, produci nequit, nisi ab itidem composito. Angelus verò forma est simplex: propterea solus Deus, & non homo hoc præstare potest: fatēdum tamen, Dęmonas celeritate incredibili, quibusdam rebus emotis, serpentes vel quid aliud earum loco subiicere posse: adde item, quòd absentibus sensibilibus, phantasmata remanent & imaginationes, vt ait Aristot. 2. Anim. & inde ex motu locali, formarū sensibilium remanentium in virtute phantastica, cum humoribus, in quibus sunt, vt in subiecto: apparēt enim aliqua quæ non sunt. Quare in libro de somno & vigilia, idem inquit: Descendēte plurimo sanguine ad principium sensitiuum, simul descendunt formæ in imaginatione conceptæ: qua ratione possunt dæmones humores mouere interiorū exteriorumq; sensuum, atq; ita ad organa formas aliquas inducere, perinde ac extrinsecus occurrerent non solùm dormientibus nobis, sed vigilantibus: vt sic putemus aliqua vel extrinsecus, vel esse vel fieri: quę tamen nec sunt, nec fiant: qua ratione immundorum spirituum subtilitas, & fraus infatigabilis, eludens visus spectatorum, quædam deformant, & oculis nostris exhibent. Nam & dæmonum illusionibus seductæ quędam mulieres, se cum Diana nocturnis horis equitare credebant. Potest item & alia ratio adferri, inesse rebus corporeis per omnia elemēta

occultas quasdam seminarias rationes, quibus cùm data fuerit & temporis & casus opportunitas, prorumpunt in species debitas suis modis & finibus. Diuinaq; potestate permittente, Dæmonas mira agere fatebimur, euocariq; posse & manes & vmbras. Et vt hæc nobis fiant paulò compertiora, de dæmonum natura & eorum genere differendum. Platonici, qui solicitius examinatiusq; Dæmonum naturam & genera perscrutati sunt, rationalis naturę tres gradus esse, memorię mãdarunt: non dignitatis quidem tantùm maiestate abiunctos, sed etiam locorum interuallo. Plato enim Diis immortalibus sedem cœlestem attribuit: sed horum alios dici & esse intelligibiles, ab omni materiæ contubernio semotos, quorum parens princepsq; sit is, quem rerum conditorem & opificem veneramur, maiestatis amplitudine sanctum, & humano sermone inenarrabilem, sed vix quidem mente apprehensibilẽ. Cæteri non tam dij, quàm ministri ab eo dicuntur. visibiles deos, ideas, corpora cœlestia vocat & intelligit. Atq; hic gradus vtiq; vnus est, qui est primus: imũ verò tenet locum celsę diuinitatis eximium, homo, eminentissimam ferè cœlestibus parem naturam ferunt. Medium verò gradum inter hosce extremos ab Lunæ collimitio ad nos vsq; expansum iam habent, quos ab scientiæ magnitudine prisci dæmonas vocârunt. Apuleius nunc Lares, nunc Genios vocat. Hos enim tanquam interpretes quosdam & saluti gerulos putârunt, qui concepta à nobis vota ad Deos deferrent, & illinc ad nos diuina munera. Ad hostem magica excantatio, & præsagiorum species referebantur: quod Plato in Symposio docuit, & Plutarchus eo libello quem de Philosophorum decretis posteris legendum reliquit, minus quidem præcisè, cuiusmodi dæmones essent, describens, cùm ait: Thales, Pythagoras, Plato, Stoici dæmonas esse sanxerunt substantias animales, sicuti heroas à corporibus semotas animas. Apuleius autem Dæmones ita fingit: Dæmones sunt animalia, ingenio rationabilia, animo passiua, corpore aërea, tempore æterna: mox adiicit passiuos dici, quoniam obnoxij sint perturbationibus. Vt nos, hosce Romana gentilitas, Medioxumos vocitauit: quòd Diis summis potestate sint minores, & natura hominũ maiores. Vocauit & eadem quosdam Semones, qui ab medio aëris, quicquid interpatet ad terram vsq; habent: quos & Martianus Capella semideos esse putat: Heroas quoq;, sicut Iamblichus significat: Manes tibi credebant, quasi fuerint humano corpori Manes dicti, quòd parentiũ seminibus manârant. In hac enim Dæmonum distinctione, singulis Planetarũ globis, peculiares Dæmones adscripsêre, veluti, stellas. Item Planetæ

netæ illæ famulantes dicuntur quidam, in cuius orbe sint, vt in firmamento, stellæ minores, quæ ab illustrioribus gubernantur: inde Saturnales dicuntur dæmones: item Martij, Venerei, Mercuriales, Iouij, Lunares, Solares. Esseq; inter Saturnios, qui præstent aliis in globo eodem Orphicæ doctrinæ peritissimi, terrestres esse dæmones dixerunt: aqueos item, & igneos. Tradunt enim esse, ab summis ad infima, veluti cathenas quasdam extensas. Nam stellarum quęlibet dæmones suos tãquam asseclas, certis afficit modis: sed eodem item modo ab dæmonibus (vt aiunt) animæ afficiantur, ab suis vbique suæ. Scholæ enim Platonicorum, prouidentiam in tria distribuunt: Vniuersalem, minus vniuersalem, & demum particularem. Vniuersalem ad tria referunt: Bonũ, intellectum, & animam mundi, qua omnibus & per omnia prouideant: Minus vniuersalem ad sphærarum animas referunt, stellarumq;: particularem verò ad Dæmonas: qui quidem si nõ omnibus, sed quibusdam gratificẽtur, quanquam an humanis animis prouidentia particularis, sed ad inferiora. Igitur pro loci ratione nobis non vno modo fomenta adiiciunt: siquidem Dæmones ignei contemplandi (vt aiunt Magi) potentiam excitant: aëri fauent, vitæ actiuæ: aquei, voluptuosæ: hos enim Plato scribit, à primordio malorum, plurimis voluptatem immiscuisse. Scribit idem, dęmonas omnes esse affectu passiuos: superiores & medios immortales, infimos verò solùm esse longæuos. Asserunt præterea alios dæmones esse aduenticios & peregrinos, humana interdum curantes, alios indigenas: dæmones item habere præfecturas, nam alios esse orientales, alios occiduos, alios septentrionales. Platonici septentrionales, malos esse docent, quod & Magi testantur, quòd Martij illi sint: propitios autem Iouios, quia meridionales sint. Cæterò hæc scisse non obfuerit, corpusne habeant Dæmones. Psellus Dæmonum naturam non putat esse sine corpore, quando ait: Sunt qui fatentur ab se dæmones visos cum corporibus. Quin & magnus Basilius, non solùm Dæmonibus, sed & puris angelis corpora tribuit, veluti spiritus quosdam tenues & aëreos atq; puros. Psellus ea confirmat, quòd se sensibus offerant: siue interdũ fallacia. Angelicum aũt corpus eruditiores, omnis materiæ esse expers, tradũt: Dæmonicum verò quodã modo coniectant materiale, quòd sub terrã sit intrusum, itaq; pulsatũ dolore, & igne admoto exuri. Orphici Astrologi ferũt, aqueos, aëreos ac terrestres Dæmones non expertes corporis. Augustinus ille Theologiæ sanctioris argutissimus cẽsor, angelos omnes ante lapsum, corpora habuisse aërea, ex puriore superioreq; aëris parte conformata,

dixisse

dixisse videtur: malis verò angelis in lapsu, demutata fuisse corpora, in aëris spissioris qualitatem, vt possent torqueri: verùm hoc censendum nostris Theologis relinquo. Porrò non paruæ illud quoq; disceptationis censeri solet, doleantne Dæmones, ac igne cruciari pulsariuè possint: id enim fieri posse, & Theologi confitentur: sed qua id ratione naturali fieri possit, difficile quidem dictu putant Physici: quia Dæmones non solido, nec composito præditi sunt. Ad composita enim ex pluribus videtur sensus pertinere: quonam autem modo illis dolor infligatur, exactius perpendendum. Astruunt enim nonnulli esse neruos qui sentiant: sed id non neruos, sed spiritus potius dicitur neruo insitus. Nam quod est non compos spiritus, sensus sit expers; est & necessarium: sic spiritale corpus Dæmonum magna ex parte est natura ensibile & absq; medio tangit, videt, audit, vt quibusdam placet, actum patitur, & diuisum procul perinde ac solida dolet: ea tamen differentia, quòd solida intercisa ac diuisa, nunquam possint persanari planè. Dæmonicū verò corpus coit rursū, recreaturq; modò aëris aut aquę, incredibili quadam celeritate: interim tamen dolet, dum peragitur dissectio. ea enim est quorundam opinio, quo fit, vt ferri aciem (mirum dictu) dicatur formidare: ob id qui Dæmonem moliuntur exagitare, enses, ferrum, tela prætendunt: quod & animaduertisse videtur Homerus ille Mantuanus 6. Aeneidos quando ait.

-- Procul ò procul este prophani,
Conclamat Vates: totoq; absistite luco,
Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Ob id ferunt & Aeneam habuisse ensem consecratum. Porrò scribit beatus Thomas, timorem, dolorem, gaudium (quod est contra illorum assertionem) in Dæmonibus esse non posse, vt sunt perturbationes: quoniam sunt hæ appetitus sensitiui propriæ, qui appetitus est virtus in organo corporeo. Vt verò intelliguntur simplices voluntatis actus: sic in Dæmonibus esse posse contendunt. Etenim dolor hoc modo est obluctatio voluntatis, ex eo quod est vel nō est. Multa enim sunt, quæ Dæmones non esse mallent, & è conuerso: ideoq; cooriri dolorem necesse est, quare iure passiuos diximus, sed non ritè corporeos. Hic expendendum, Dæmonē non vno modo dici, vt scriptum reliquit Proclus. Alius enim ipsa essentia Dæmon est, alius comparatione, habitu alius. Vbiq; enim quod præest ac prouidet, appellare consueuerūt antiqui Dæmonem: sic Genium vocabant: & apud Orpheū Iupiter Saturnum vocat Dæmonem. Plato sic Deos quidem

qui

qui generationem è propinquo disponerent, vocitauit. Habitu enim & Dæmon dici solet animus: qua ratione Dæmon animalis dicitur. Apuleius etiam, quod dignum est scitu, animum humanum in corpore constitutum, Dæmonem nuncupari posse ait. quare ad id allusisse videtur Virgilius quando ait.

Dijne hunc ardorem mentibus addunt.

Euriale, an sua cuiq; Deus fit dira cupido.

Bona ergo animi cupido, Deus ab eò dicitur: vnde effluxum est vt Eudæmones dicant beatos: quorum bonus dæmon, hoc est animus virtute est perfectus. Scribit Iamblichus dæmonem proprium nihil aliud esse, quàm intellectum. Hæc subnectenda censui, quo quis persuasum haberet, Dæmon vocabulū non in malā semper accipi partē. Veniamus nūc ad oracula Magica, quæ etsi vanissima deprehensa, sæpius nihilominus Philosophos veteres & Platonicos, summa illa venerari solitos legimus, conatosq; rationib. roborare: quod Plato cum in Tymæo, tum in Phædro testatur, tria certè priscos habuisse scientiarum genera animaduerto: vnum fabulosum, quod & Historicum vocabant, Poëtis attributum. Naturale, quod mysticum est, ab Philosophis susceptum. Ciuile quod omnibus ciuitatibus inoleuit: hoc genere postremo continebātur oracula atq; responsa: quorum tum etiam Astrologiæ, tum Auguriorum ac auspiciorum Dæmonum inuenta putarim esse. Quod si quis miracula nescio quæ obiecerit, scire licet, herbarum potentia, & lapidum virtutibus, non perinde manifestis; multa item perfici posse, quæ nos per inscitiam Dæmonibus, vel cœlo accepta referimus. Colligamus item verissimè hanc Magiam, non citra Dæmonum participatum, tractatam antiquis. nam & scribit Mercurius ex proprijs certisq; rebus: certo cuidam Dæmoni congruentibus, compositam ritè statuam, confestim per Dæmonē cōgruum animari: quod & confirmat Augustinus, Ciuitatis diuinæ octauo: & falsa, & mendacia Dæmones dicere loquiq; solitos, etiam Porphyrius libro oraculorum hoc testatur: Sciendum, inquit, Deos, (sic enim Dæmones vocat) sæpè mentiri: nam explorata, certaque futurorum perspicienti, non hominibus solum tortuosa, sed & Dijs ipsi incertissima nunciant. Cæterū vt ad institutum redeam, obseruatione dignum in hac magiæ actione, quibus differentijs hæc diuinatio Dæmonibus insita, de mundo, ex mundi signis composita (vt volunt) ablataq; hominibus, & concessa Dæmonib. ab Origene & Porphyrio, tandem dispensari dicatur. Dæmones

nes

nes certè qui nuncupantur ætherei, quiq; aëris incolant suprema, cœlestibus futurum iudicijs (vt Magorum tenet opinio) amplius addicti. Qui autem hæc infima frequentant, dicunturq; aquei non tam cœlestia ad hunc vsum suscipiunt, quàm nostra obseruent, præscientiamq; aucupentur aliquã. Medios verò putabant certius ex ijs, quæ vtrobiq; eueniant, prædictionum argumenta captare: ac proinde istorum operam in diuinationibus expeti consueuisse in primis, & fuisse præcipuam: vt qui hominibus quandoq; præsagijs præstò fuerint, confusanea reperirentur sæpius. Cæterò Dæmones mali, vt ferunt Magi, libaminibus, & carnium nidore oblectantur. Siquidem spiritale corpus eorum, crassescere, & obesius euadere produnt. Quamobrem Magiæ cultores, in euocationibus Dæmonum suffitu vtuntur: quare vaticinaturis, adhiberi solebant suffitus, quibus Dæmones allici posse testantur. hos enim suffitus, vim tonitrua inducendi, habere putant: vt suffitus factus corde chamæleontis in singulis si comburatur, caput item & guttur eiusdem animalis. Fiunt præterea suffumigationes, sub opportunis stellarum influxibus, idola Dæmonum in aëre facientes apparere: sic ex croco, pro Solis influxu vmbra : item musco, lauro, ligno aloes, cum cerebro aquilæ, & id genus multa, Superstitiosa profectò, & aliena pijs hominibus agunt. Pro Lunę item influxu accipiebant caput ranæ, & semen papaueris albi. Pro Iouis, semen hiosciami, & summitates pennarum pauonis: Pro Saturni, papaueris nigri semen, radicem mandragoræ, & cerebrũ felis. Hoc n. genus Magiæ à fumo, qui Græcè Capnos dicitur, Capnomãtia dicta est, & Capnomãtes q ea vtebãtur: Non negligẽdũ præterea, quod Porphyrij est, malignorũ Dæmonũ principes, Serapin & Proserpinã: Sacræ autem literæ Beezelbub, prauitatis primariũ vocãt. Scribit Psellus, Dæmonia sæpè hominibus diuitias polliceri, item & gloriam, victoriã, amorẽ: cum tamẽ tradere ex se non possint, quippe quod imperium nullum habeant: ea tamen fortis imaginatio & credulitas, quibus se enixissimè impij homines addicunt, efficiunt vt sub hoc inuolucro, ac prætextu decipiendi appareant Dæmones, futura referentes, & docentes herbas quibus possint ipsi euocari, & earum venefica vi alijs nocere: quæ tantæ potentię fuisse creditæ sunt à Magis, vt inferiora possint tabescere: item impelli, vel repelli, necti, dissolui. quare cecinit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto ante venena:
His ego sæpè lupum fieri, & secludere syluas,

Me-

Mecum sæpè animas imis exire sepulchris.
Atq; satas aliò vidi traducere messes.

Idem de Circe, & socijs Vlyssis:

Quos hominum ex facie Dea sæua potentibus herbis.
Induerat Circe in vultus ac terga ferarum.

Et Lucanus, de quibus tum herbis, tum animalibus, de Thessala illa:

Huc quicquid fœta genuit natura sinistro
Miscetur non spuma canum, quibus vnda timori est,
Viscera non lyncis, non diræ nodus hyenæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla:
Non puppim retinens, Euro tendente rudentes:
In medijs echineis aquis, oculiq; draconum.

Omitto quę Apuleius de Pamphile venefica ait: omitto quod Virgilius de veneno, quod Hippomanes fertur: quod item Cato de carmine ait, quo luxata curabat. Nec parū mirandum, quod Magi ferunt: gladium, quo capita damnatorum truncātur, mersum vino: id vinum soluere quartanas, & multa id genus, quę author noster prodit: sed nunc redeundum ad Plinij contextum Namq; (ait Plinius) ex aqua. Hoc enim magiæ genus Hydromantia fertur, iudicat de futuris per impressiones aqueas, ac per visiones quæ fuerint in aquis sicut, teste Varrone, vidit puer quidam in aqua Mercurij effigiem, quę centum quinquaginta versibus, omnem Mitridatici belli euentum pronunciauit. Diuus Augustinus, Ciuitatis diuinę septimo, Numā Pompiliū hanc Magices factionem docuisse testatur. Fit & alia species, quæ peluibus fit, vocitaturq; Lecanomantia: quæ verò securibus, Axiomantia. Lecanomantia peluibus aqua plenis: quam exercuisse summè Assyrij dicuntur. Peluim enim implebant aqua, cui imponebant argentum, electrum, & lapillos quosdam preciosos: laminasq; imaginibus quibusdam distinctas, proferentes, quędam verba, quę annectere noluimus.

Est & magiæ genus aliud, quod aëre fiebat, vocaturq; Aeromantia: fiebat per aëreas impressiones, in quibus apparebant Dæmones. Iungitur huic ea Magia, quæ speculis & corporibus splendidioribus fieri solet, in quibus apparent hominum, siue parentum, siue aliorum formę: item castra, ciuitates, & id genus. Fit & herbis alia, quę Botonomantia dicitur: fit sortibus, quę Cleromantia: fit amphora ventrosa, quę solet puero inspici, & vocatur Gastromantia: fit & alia quæ punctis in terra aut charta, vocatur-

caturq; Geomantia, cui omne genus Sortilegij adiungitur. Fit Geomantia punctis in terræ puluere, aut arena, item & nunc in charta: puncta enim, Geomantiæ studiosi, deducunt per figuras: quæ item reducuntur ad figuras cœlestes, ad stellarum septem rationes. Erant etiam apud Romanos sortes quædam quæ dicebantur Prænestinæ, tesseris ligneis afformatæ, sculptæque. Porrò Pyromantia sequitur, quæ igneis impressionibus fieri solet: cui annectitur Capnomātia, cuius meminimus paulò superius: fiebant enim fumo, flamma, igne: vt cùm in rectum tenderet, aut flexuose, obliqueq;. ad quam magiam allusisse videtur Statius, quando ait:

Vincatur pietas, pone eia altaria virgo.
Quæramus superos, facit illa, facieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem & clara tu mediæ fastigia lucis.

Est & Necromantia, quæ præstigiis & superstitionibus fit: per quæ manes & subterraneos Dæmones, per mortuorum cadauera & vmbras, vt apud Lucanum Erichto venefica fascinatrixq;, quæ mortuum suscitasse dicitur, qui belli Pharsalici euentum Sexto Pompeio prædixit. Necromantia enim exigit cadauera: nec hanc fieri posse putant Magi, citra sanguinem humanum. Alia est, quæ dicitur Scyomantia; quæ fit vmbris. Sunt & alia genera Magiæ, vt Auguria, quibus futura captabant, ad volatum auium fœlicium vel infœlicium. Quæ enim aues dicebantur Saturniæ, dirum portendere dicebant, ferales appellantes eas, in quarum albo bubo erat. nam inauspicatissimi augurij dicebatur, vt coniicere licet hoc carmine:

Fœdaq; fic volueris, venturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus verò auis est Venerea, item & Phœbæa, præsagij fœlicissimi. vnde carmen rd:

Cygnus in auspiciis semper fœlicißimus ales.
Aspice bis senos lætantes in agmine cygnos.

Erat & aliud genus Magiæ, dictum Literomantia, quòd fieret literis, earumq; numero: vt si exeas foras, interrogesq; primum, qui tibi obuiarit, quo vocetur nomine: si nomen illius incipiat ab aliqua istarum literarum, a, e, i, o, u, votis correspondebunt euentus. Fit & quædam alia Magia, quæ vmbilici notis agnoscitur, & vocatur Vmbilicomantia: hac enim cognoscunt obstetrices, quot infantes puerpera sit habitura, & quot annis illi victuri sint. His, nescio, iure copulauerim Chiromantiam ac Physiognomiam, quòd Aristoteles harum meminerit, & ex neotericis authoribus Bartholomæus Cocles

Bononiensis, Ioannes item indaginis de Apione, cuius hic meminit Plinius, mentio fit apud Iosephum, de Tiridate & Nerone Suetonius affatim meminit. Hactenus de Magiæ generibus. Hec sunt qua ab quibusdam authoribus ac monumentis vetustissimis, nomine & titulo incertis, ac eorum præceptis excerpsimus.

FINIS.

DE FASCINATIONIBVS DISPVTAtio elegans, erudita, & lectu dignissima.

SEd quoniam de fascinatione sermonem fecimus suprà de ijs est disserendum, qui effascinatorem habent oculum, quod & apud Theocritum & Virgilium poetas, apud etiam historicos, Philosophos, oratores, non nihil inuenitur memoriæ proditum. Virgilius Maro perpulchrè cecinit:

Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.

In Africa familias quasdam effascinantium, Isogonus & Nimphodorus tradunt, quarum laudatione intereant probata, arescant arbores, emoriantur infantes. Esse generis eiusdem in Triballis & Illyrijs, adijcit Isogonus, qui visu quoq; effascinentur interimantq; quos diutius intueantur iratis præcipuè oculis: quod eorum malum facilius sentire puberes, notabilius esse, quo pupillas binas in oculis singulis habeant. Huius generis & fœminas in Scythia, quæ vocentur Bithiæ, prodit Apollonides. Philarchus in Ponto Tibiorum genus, multosq; alios eiusdem naturæ, quorum notas tradit in altero oculo geminam pupillam, in altero equi effigiem: eosdem præterea non posse mergi, ne veste quidem degrauatos. Haud dissimile his genus Pharmacum in Aethiopia prodidit Damon, quorum sudor tabem contractis corporibus adferat. Fœminas quidem omnes vbiq; visu nocere, quæ duplices pupillas habent, Cicero quoq; apud nos est author. Solinus meminit quasdam in terra Aphrica familias hominum, voce atq; lingua effascinare: quæ si impensius forte laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos, pecudes pastu atq; cultu opimas emoriantur repentè. Quapropter malè audiunt apud doctos, qui fascinũ rideant, & aniles existimant esse nugas: cum & rerum euenta, prorsus famæ suffragentur: non protinus historijs fidem derogare consentaneum est, si vel aucupium

causæ, quo potiri nequeamus, nos fugiat. Siquidem innumera ferè sunt omnibus conspicua, quorum ratio non possit iniri. Quare qui scrupulosius in peruestigandis singulorum rationibus versantur, ex omnibus naturæ miracula summouent. Etenim vbi nos causæ ratio deficit, hinc dubitandi manat exordium, hoc est philosophandi. Idcirco philosophiam modo quodam conantur abolere, qui prodigiosis naturæ miraculis fidem non habent. Sed quod ad effascinationem pertinet, quonam pacto fieri soleat, id ratione: quod verò plerunq; fiat, hoc historia petendum est. Permulta id genus posteritatis memoriæ tradita sunt. Plutarchus est author, homines quosdam suo conspectu, pusionibus negocium exhibere, quod videlicet eorum habitus, humoris imbecilitatisq; causa, in peiorem degeneret conditionem. Qui verò solido concretioriq; constant corpore, vicium hoc non sentiunt: quanquam incolentes Pontum, Palethebeorum familias referat Philarchus, non infantibus modò, sed & adultis quoq; perniciosas esse: quippe cum spiritum earum, vocem & conspectum admittentes, intabescere & corripi morbo cognoscantur: argumento, quod hanc labem sentiant & hospites & qui frequens cum eis ineunt commercium, illinc emptitia mancipia statim abducentes. Neq; forsitan minus fuerit mirabile, nam contractus & miscella per quam euidens, iam vicii continent rudimentum. Et quemadmodum cum aquilarum pennis mistæ reliquarum alitum pennæ absumuntur, neq; eam labem sentiunt cum alijs teneris ac mollibus etiā putrescentibus. sic nihil intererit hominis, cuiusdam salubrē esse tactum, alterius verò noxium & molestum haberi, qui nimirum visos iniuria lacessat: sic aucupium causæ, quod difficulter assequimur, fidem vix habebit: atqui iam is vestigiū, & semitam inuenit causæ, qui ad corporum effluuia perrexerit: quando vox, odor, & emanans spiratio, quidam sunt animalium halitus, & partes sensuum mouentes, cum ab ijs occursantibus afficiuntur: longè magis simile veri fuerit, ab animantium corporibus, vt quæ calore potiantur, quandam auram expirari præsertim cum motum perinde quasi pulsum aliquem & conturbationem spiritus exciter. A quo corpus perpetim agitatum effluuia quædam eructat. multo maximè oculis espui perspicuum est: siquidē visus, crebro motui obnoxius, cum spiritu ipsum eiaculante, quandam vim igneam & mirabilem diffundit, ita vt hoc authore permulta & agat & patiatur homo, voluptatibus enim capitur, ac rebus vt sit illectus. Amoris qui quàm maxima & violentissima animi noscitur affectio, visus fundamenta iacit, sic vt amandi facul-

tas

tas hinc profluat & effundatur, velut ad eos proueniẽs, quos perpulchros & elegantes prospexerit. Ideo quàm maximè demirari quisquam eos posset, vt mea fert opinio, qui & visu hominem consentire, & affici molestia credunt, non item agere & nocere. Etenim mutuus eorum respectus, qui forma & pulchritudine præcellunt, quodq; procidit oculis & manat, siue lumen, siue profluxio quædam fuerit, amantes tabe conficit, permista dolori voluptate, Glykypikron, quasi dixeris, Dulcamarum appellant. Neque tangentibus aut audientibus visu venit adeò animos vulnerari, vel desideria refricari veluti inspicientibus, & iis qui inspiciuntur: etenim talis intestinus ardor distributioque à visu proficiscitur. Sed prorsus amorem inexpertos, existimare oportet: quin mirantur medicam Naphtham, ad quam vndecunque vel è longinquo visam protinus transilit ignis, quem statim illa concipit, tanta est horum cognatio. Venustæ siquidem formæ spectrum suum, quamuis eminus iaculentur, attamen igniculum in animis animantium succendunt. Atqui ren edis uim regij morbi, memoria repetendum est. Galgulus vocatur auis, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt. Talem videtur ales sortita naturam, vt alliciat ad se vitium, atque rapiat, ipsumque oculis effusum, tanquam effluuium adsciscat. Galgulus verò, quem puto Græcè vocari Charadrion, regio morbo laborantem, nec cernit, nec tolerat: sed oculos concludens, genasque committens auersatur: non inuidens, vt nonnulli credunt, hominum saluti, sed perinde quasi ictum accipiens vulneretur. Cæterùm, vt reliquos taceam morbos, lippitudinem concipiunt, qui cum tentatis ea versentur, tam perniciem vim possidet oculus, vt in alterum eiaculetur, vibretque vitij rudimentum. Sed cùm ex noxis, quibus corpora nostra patent, quædam ab animo prodeunt, vt fascinus, quonam pacto vitium ad spectatos per visum deleget, iam est disserendum. Nemo potest inficiari, quin animus affectus suum corpus malè habeat. Non vides vt rei venereæ cogitatio, genitales partes titillet atq; surrigat? Nonne canum furores iis certaminibus, quæ cum feris ineunt, visus aciem præstringunt, imò frequenter penitùs excæcant? Nunquid auaritia, mœror, æmulatio, colores immutant & habitum digerunt? Nec his minus inuidia, quam induerit animus, improbitate corpus explet: quàm pictores dum pulchrè atque insigniter exprimere conantur, faciem Inuidiæ delineant. Itaque quoties inuidia flagrantes ita truces fixerint oculos, vt vicini & propter astantes animi maleficium alliciant, perinde

quasi iacula veneno delibuta proruent. Nec enim id velut absurdum abhorret à ratione. Namq; videmus canum morsus incandescentiũ ira, multo molestiores esse. Genituras humanas melius coalelescere tradunt, quoties propius amantes applicauerint. Et vt summatim loquar, affectiones animi, vires corporis firmant, atq; vegetiores reddunt. Quapropter familias hominum, quæ fascinum amoliri traduntur, aduersus inuidiam pollere, & esse remedio putant, visu scilicet pręstigijs abstracto, quo suam aciem innocentius affectis adigat: sed ratio videtur illegitima moneta percuti, quando si pro veris statuamus, quæ cum plures de fascinatoribus prodiderunt: id ignorandum profectò non est, quod vernas, amicos, familiaresq; , nonnunquam patres effascinantem habere oculum arbitrentur: sic vt ijs vxores quos sustulerunt liberos, non ostendant, nec sinant diutissimè talibus cerni, quibus omnis facessit inuidiæ suspicio, nec eius vlla subesse labes creditur. Quis herum erga famulos, & parentem in filios liuoris insimulabit. Sed quid de ijs dicendum, qui vt tradunt seipsi fascinarunt. Nam id posteritatis memoriæ poëtis mandatum est, cum Eutelidas miser vir, in ambitioso flumine se conspexisset, ipsi sibi hanc fascini perniciem consciuit, ac cõfestim inevitabilem contraxit noxam.

Eutelidas enim, pulcher alioqui sibi visus, cũ sui amore deperiret, in ægritudinem lapsus, pristinum corporis habitum cum venustate perdidit. Sed audẽter est adfirmandũ, omnes animi affectiones, si permanentes diutius hæserint, improbos habitus creare: qui, quando naturæ robur asciuerint, quauis occasione conciti, identidem inuitos etiam in peculiares & assuetas trahunt affectiones. Si timidos obseruaueris, inueniet quæ sunt eis salutaria reformidare: iracundos amicissimis fore difficiles: lasciuos & amatores etiam moribundos, à pudicissimis sibi temperare non posse corporibus Siquidem consuetudo vehementer ad hoc pollet, vt propriam exigat affectionem. Sic enim in errorem prolabi necessum, qui suprà modum offensis pateat, & occurentium iniurijs sit obnoxius. Nec miratu dignum eos, qui pertinacẽ inuidentiæ notam, aut fascinatorem in se crearunt habitum, ad id quòd suum est, pro affectionis natura moueri: motos sic quod apti sunt, non quod volunt, præstare. Vt enim orbis circulari vertigine rotatur, & cilindrus suo more, secundũ figuræ discrimẽ, volutari cogitur: sic inuidiosum affectio inuidenter ad omnia mouet. Cæterum eis magis afficere par est, quæ propria sunt, & quorum desiderio tenentur. Sic optimus ilie Eutelidas, & quotquot effascinasse se non ab re-

tra-

traduntur, illud mihi perpe:i videntur. Bonus habitus qui residet in summo, vt Hippocrates est author, tutus non est: corpora ad summum vigorem progressa, non persistunt, sed velut æqua lance librata, in contrarium ruunt : haud difficile summa quæq; deturbantur. Itaq; quando sibi vberius incrementum vendicarunt, ac melius habentes quàm sperarent, sese conspexerint. sic vt cum se mirantur, & corpus explorāt, iam mutationi locus est, & habitum in deteriorem noxam grassante se possunt effascinare. Quod fieri potius solet defluxionibus aquarum, æquore, vel speculo resilientibus, sicut in ipso videntes respirent, & reciproco iaculatu in suos retorqueantur authores, peculiarisq́; veneficij tandem luant pœnas: & eisdem, quibus cæteros, se fascinis labefactent. Sic infantes plerunq; se proprio viciant fascinatu, causam tamen huius falsò contuentibus eos adscribunt. Vt enim spectrorū quæ intuidentes eiaculantur, nulla potest iniri ratio, quanquā neq; sensu prorsus, neq; impetu vacent, sed maleficij & effascinationis labe iactantium: resarciuntur ea, quod diutius ijs quos fascinare volunt, insiderunt imbuta veneno, corpus & mentem conturbant, & sua vicians sorde: ita putandum est, hominum opinione fascinari quodam modo, quod in sermone diuinitus factum, aut mirabili quosdam effectu accidisse prædicat. Hæc ad authorem Plutarchum, ne sua laude defraudemus, referantur, quæ ex Symposiacorum quinto, quod ad rem, facerent, vertimus, quo possemus indoctos Grecè pleniore beneficio demereri. Quapropter & remedia, quę contra eiusmodi maleficia produntur, subdidimus fascinationibus, adoratione peculiari: occurrebat antiquitas, quibus & frontis corium resistere credidit: & eadē fascinationes repercutiebat sinistræ dextręq; clauditatis occursu. Palmarum lignum, in pomo osseum, dente limatum, contra fascinationes poliebatur. Satyrion, quæ Orchis cognominatur, & fœmina creditur esse, distinguitur internodijs & ramosiore frutice, radice fascinis vtilis. Rutam, fascinationis amuletū, tradit Aristoteles. Alissum in domo suspēsum refert Discorides, salutare amuletum contra fascinationes hominum quadrupedumq́; generi.

DE ILLORVM DAEMONVM QVI SVB LVNARI COLLIMITIO VERSANTVR, Ortu, nominibus, officijs, illusionibus, potestate, vaticinijs, miraculis, & quibus medijs in fugam compellantur, Isagoge, per Georgium Pictorium Villinganum Doctorem Medicum, & apud Cæsaream curiam Ensishemij superioris Alsatiæ archiatrum, nuperrimè in vnum collecta.

CLARISSIMO SANAE THEOLOGIAE DOctori, D. Ioachimo Zasio, præposito in Oelenberg, & Domino patrono suo digniss. Georgius Pictorius Villinganus Doctor & Medicus.

S. D.

QVùm humanitas, tum etiam liberalitas, quibus in me vsus est tua dominationis Huldenricus Zasius, vir, dum vixit, ex tetragono constans & in hodiernum diem mundi totius ornamentum valdè exuberans. Clariss. vir & patrone singularis, in hoc me compulerunt, vt nihil vel antiquius, vel magis animo exoptandum in hac vita duxerim, quàm vt aliquo modo, etiam minutulo, dum ex integro non d tur, me gratum ostendere possem. Diu ergo versanti animo qui id rectißimè facerem, incidit, non dißonum fore, & si huius tam eminentis viri, qui nunc Deo viuit, gnatis, dominationi quippe tuæ & D. Ioanni Huldenricho, Cæsareæ maiestatis per superioris Austriæ ducatum cancellario, & à consilijs primario, quid munusculi Minerualis animi gratificantis mnemosinō offerrem. Vbi sic mihi persuasus, ambos munere vt dictum est salutaui: Dominū Cancellariū medico, quē ante menses plus minus vndecim accepit: tuā verò dominationē hac de sublunariū dæmonū biblica phrasi munere, vt mihi videtur, theologo, qui dies noctesq; contis & pugnis istis calumniatoribus concionando obloquitur non indigno. Hoc rogo bono suscipe cœlo, magis animum gratificantis considerans quàm muneris huius maiestatem. Et dum nulla per rabularum liuorem intacta maneant sicut ex Platone Galenum secundo de crisi octauo cap. dixiße nouimus, quantum datur defende. Vale amplissime vir. Datum Ensishemij superioris Alsatiæ, Anno virginei partus sesquimillesimo sexagesimo secundo die Feb. sexta.

COL-

COLLOQVVNTVR
Caſtor & Pollux.

CASTOR Pollucem & Clytemneſtram ex vno ouo prognatos Græci narrant: ſed hoc verum eſſe ob veſtrorum animorum diſſonantiam vix crediderim, tu enim cœlum affectas, hæc terram & cædes cogitat. POL. Et id fortaſſis ceram addit, quòd Græcis ſemper mentiendi fuerit aſſignata libertas. CAST. maximè. POL. Sed non eſt quòd arbitreris Græcos per omnia vanos, nam vt plerique alij, quandoque ex tripode loquuntur. Id quod etiamnum poëta Sulmonenſis carmine docet, *Græci mendaces.*

Nec fingunt omnia Græci,

CAST. In hac parœmia veriſſimos citra omnem exceptionem proteſtor, quæ ſic habet, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. quod eſt, homo homini dæmonium. POLL. Cur hîc veriſſimos Caſtor? CASTOR. ſiquidem hominem homini dæmonem eſſe, & lupum rapaciſſimum, diurnus, certiſſimè probat euentus, quando indies hominem parare inſidias notamus in hominem, latrocinia, furta, deprædationes, rapinas, cædes, dolos, ſtupra, et centum huius ſentinæ lernas, pater ſerpentino morſu vibrat in filium, amicus in amicum, nec hoſpes ab hoſpite tutus. POL. Vera ſunt quæ dicis, ſed quantum audio, vocabuli in hac parœmia comparentis, ſiniſtrè intelligis etymon. Nam hîc dæmō non eſt horrificum nomen, ſeu odioſum, ſed eius qui alteri ſuppetias infert, & quem Plinius deum nominat. CAST. Ergo dæmonem in hac parœmia aliud quam multiſcium calumniatorem ſignificare aſtruis? POL. Non extra ſcopum iacularis. Nam plures eſſe dæmones quàm illum ſublunarem, quem tu intelligis, quiuis percipiet qui non oſcitanter Platonis ſupereminentis placita legendo deguſtauit. CASTOR. Rogo ergo ne illa quæ ſcribit obticere velis, vt medullam habeam. POL. Tuo nutu atque renutu fruar, nam valde in hanc rem tecum confabulari delector, attende. Plato dæmonum ordinem in tres diſſecuit gradus, vt dignitatis maieſtate interpunctos, ſic quoque locorum intercapidine ſingulariter diſpares. Et primum illis adſcripſit dæmonibus, quib. corpora ex puriſſimo æthereo coalita ſunt elemento, ſplendidis admodum filis intextata, vt nec ignis tantum habeant Chalcidio referente, quòd viſui perſpicua eſſe queant. Nec terram ſic ſapiant, vt vel premi vel tangi queant, & cœleſtem inhabitant orcheſtram, principi attinentem, humano ſermoni inenarrabili

Homo homini Deus.

Homo homini diabolus.

Plin. li. 2. cap. 7.

Tres dæmonum gradus.

Primus dæmonum gradus.

aut vltra mundana sapienti deo. Alterum verò illis quos Apuleius animalia rationabilia nominat, animo passiua, & tempore æterna, à lunæ collimitio ad nos vsque, sub principis Beelzebub ductum, expansum tenentibus, apostatas intelligens, ante Luciferi lapsum clarificatis corporibus, & iam præfatis similes, post transgressionem aëreæ qualitatis tegumento velatos. CAST. Hos ego Græcorum parœmiam noluisse duxi, nam lædunt isti, & hominibus sunt calumnia, sed perge. POL. Tertium diuinitatis numismati, hoc est homini diuinum miraculum Hermeti dicto, si non ab insita sui protoplastis degenerat regia, quem Græci cum Platone ideo dæmona vocant, hoc est deum, quòd dei instar homo homini commodo esse queat & vtilis. Sic quoque ipsum Platonem Syriano teste, dæmonem vocitatum nouimus, quod in rempublicam de rebus altissimis plurifariã disseruerit. Et Aristotelem quia de sublunaribus, & omnibus, quæ motui & sensui deseruiunt, ad longum disputârit. Homerus deum & malignum spiritum indiscriminatim demona vocat. CAST. Fluctibus dedisti ratem Pollux, neque est quod pergere cesses. Dic ergo plura de horum dæmonum negotio, quibus Plato secundum attribuit gradum, & lunares dicuntur. POL. Quid dicam? CAST. In primis cur antea calumniatores hos dixeris multiscios. POL. Diuus Augustinus nodum soluit & inquit, dæmonem scientem vel multiscium ideo significare, quod viuacitatem dolosi ingenij, seminales per congruas elementorum permixtiones sic cognoscat virtutes hominib. incognitas, vt quæ per se natura successiue vel paulatim efficere posset, ipse per saltũ vel accelerationem operum naturæ, ac per artem suam citius possit, atque exemplum ponit Pharaonis magos, qui ranas & serpentes quas natura tardius procreasset, regis edicto confestim produxerant. CAST. Pulchrè ad quæsita respondes Pollux. De ortu verò dæmonum virtuti obnitentium quædam edissere. Nã subinde dubitans, tales Erynnes à Deo non esse terris emersas duxi. POL. De ortu eorum passim Ecclesiastica scriptura mentionem habet, sed tam ambiguo inuolucro, vt multæ insurgant & variæ scriptorum opiniones: communiorem tamen Petrus Lombardus lib. sententiarum, ex diui Augustini super Genes. allegatis adducit. Nempe quod diabolus, ante lapsum archangelus, corpus fuerit, ex ætheris serenitate & aëris purissimo liquore à Deo compactum, & tenue, sed denuò post lapsum ex archangelo apostata factus, amplius non tenue, sed ab aëris caliginosi vel spissioris qualitate, vt patiatur corpus, crassioris substantiæ effectum. Quod corpus

Secundus gradus.

Tertius gradus.

Plato dæmon nominatus.

Et Aristotel.

Dæmon cur multiscius dicatur.

Sicut habetur Exodi 8.

Li. 2. distinct. 7.

Dæmonum quis actus

etiamnum superbiæ Oestro perculsum, quàm plurimos tunc angelos secum in suum seruicium, vt dæmones fierent, protraxerit, qui in hoc ærumnoso mundo pro se vicarias agant vices, & incolas eo compellant, seu affectent potius, vt varios aggrediantur conatus, & varia, multijugaque attentent deo horribilia & abominanda studia, & Beelzebub principi suo, mancipati inseruiant, & fidelissima habeantur mancipia. CAST. Quid? habemus archangeli huius lapsum nullibi in sacris quàm Augustini scriptis? POL. Habemus. Et aliorum quoque angelorum casum. CAST. Vbi verò? POLL. Apud Esaiam, cui magis Euangelistæ quàm Prophetæ attribueris honestamentum, quòd Christum, & eius regnum tam signanter prædixerit, huius enim mentionem facit decimoquarto capite. Et apud Apostolum quoque Petrum, quando dicit: Deus angelis suis qui peccauerant non pepercit. 2. Epistola 2. CASTOR. A Deo nimirum locum selectum habent dæmones, quem incolant? POLL. Petrus Ecclesiæ culmen allegato loco, istos cum rudentibus inferni, in tartarum præcipitatos affirmat. Vnde nunquam (velut Cortesius ait) exeant, nisi irritandorum oppugnandorumque hominum causa exeant. Sed Christi athleta, diuus Augustinus, hos regionem sublunarem inhabitare, in libro de Agone Christiani hominis docet, & in Epistola quoque quadragesima nona, aërem caliginosum illis velut carcerem prædestinatum assignat, vt propinquius irritandi fallendique retia iactent. CASTOR. Origines dæmonum ærumnas in tempus circumscribi docuit. Quid ad hæc? POLL. Quid? nisi vt tam magni viri opinionem deplorem. CASTOR. Quamobrem? POLL. Scelere siquidem occalluerunt, nec ætate sanabiles esse volunt, aut si maximè vellent, non possent, nam his spatium reuocandi non datur. CASTOR. Archangelum apostatam complures secum angelos, vt dæmones fierent, in lapsu protraxisse modò dixisti, non potuit in propria & indita post lapsum malitia, absque angelis secum lapsis, suæ prouinciæ, satis præesse? POLL. Potuit. sed ea superbia, qua Dei maiestatem arroganter affectauit, illectus, adhuc Deo similis esse contendit, & complures sibi ministros eligit, ex quibus non omnia singulis quæ habet perficienda, committit., sed diuersis diuersa, velut ex Hebræorum astronomis colligere datur, qui Iouios & antemeridianos, quos pseudotheios nominamus, hoc est ementitos, quod pro dijs haberi, venerarique cupiant, in hoc mancipatos principi diabolo scribunt, vt terrigenas in communem sui compellant amorem,

Luciferi lapsus in scriptura.

Dæmones quem locũ prędest. habeant.

Dæmonum ærunæ perpetuæ.

Cur diabolus famulos habeat.

Dæmones Iouij seu antemerid.

quem Plato fontem omnium malorum dicit, vt magistratus ambiant, ornatè vestiri cupiant, & perpetua potestate terrarum dicantur monarchæ, ac terrestres dij. Vnum ex istis

Matth. 4.

hunc fuisse narrant qui Saluatori dixit: Si procidens in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia, ostendens illi omnia regna terrarum. CASTOR. Hos meridianos nimi-

Lybicus Psapho & Dioclet. dij.

rum Lybico Psaphoni & Diocletiano imperatori, œstrum indidisse fermè dixerim quibus pro Deo haberi vltimum beatitudinis fuit. POLL. Nimirum, hîc enim humanæ naturæ tædiosus insita animi quadam fatuitate, captas auiculas ad sermonem humanum dociles, subindè instruere cœpit, vt

Commentum Psaphonis.

articulatè prorsum enunciarent μέγας θεὸς ψάφων, id est, magnus deus Psaphon, quas denuò vbi dictata verba expeditè perdidicissent, in hunc finem emisit, vt ea passim volantes repeterent, & incolas commenti nescios eò perducerent quo diuinitus hæc fieri crederent, & se pro deo colerent. Alter subditos in hoc cõpulit, vt procidẽtes, manibus eleuatis ceu omnipotentem adorarent. CAST. Sed belli mancipia qui dæmonum incitant, vt sanguinum viri in sacris dicantur? POLL. Martij septentrionales Vltores dicti, seu deuastatio

Psal. 55. Dæmones septentriõ. Cap. 9.

num autores, aut malorum seminatores, cum Asmodeo facientes iudicium pro rege Abadon, seu Appollonia, quem exterminantem Ioannes in sua apparatione vocat. Nam isti in commissis habent rapinas, incendia, latrocinia, iram peccati fomitem, bella & furores, facientes sibi asseclas dæmones

Dæmones meridiani.

meridionales quosdam, & Arioch vindictæ dæmonem, qui fratres dissociare nouerunt, & amorem coniugalem sic dissecant, vt ne per iugulum redintegrari queat. de hoc habetur Ecclesiastici 39. Esaias supercœlestis propheta, alterius

Dæmon vertiginis.

recordatur dæmonis à Deo Aegyptijs missi, vt errare eos faciat, & vertiginis, hoc est mendacij sit spiritus hunc Bolichim vocant. CASTOR. Quid si ad Venerem & inconcessam gulæ incitentur ingluuiem, referemus etiam id dæ-

Dæmones aquei illicitos amores.

monibus acceptum? POLL. Maximè, Iamblichus enim aqueos occidentales in hoc prædestinatos asserit, & meridionales quosdam, velut Nesrach & Kelen, qui sic illicitos combinant amores, vt turpitudines fiant, commessationes, crapulæ, saltus, ingluuies & euomitiones: lacus oberrent, piscinas, & flumina, quique sint pessimum dæmonum genus, turbidum, fraudulentum & per Alrinach spiritum occiden-

Aerei dæmones aerem inficiunt.

talem procellas faciat, terræ motus, grandines, pluuias, et naues subuertat, frequentiusq; , si videri velit, in habitu fœmineo videatur. Aëreos, tonitruis sese immiscere præfati narrãt Astronomi, dæmones, fulminibus & fulguribus, sic vt aërem

infi-

inficiant & pestilentias calamitesque inducant. Talium mentiones habet Ioannes Apocalypsis 9. cap. Mererim habentes patronum, quod est spiritum æstuantem in meridie. Paulus aëreæ potestatis principem & spiritum in filios diffidentiæ operantem nominat. CAST. Sunt tot Phlegetontidos monstra Pollux? POLL. Et plura: Nam igneos dæmones, Pardali feritate grassantes, præfati Hebræorum assertores, sub regionibus lunaribus versari narrant, vt quicquid illis commissum est, hoc ibidem exequantur. Et terreos qui in siluis habitant, aut nemoribus, venatorum pestis. Et quandoque in patulis campis, quo itinerantes à recta via seducant, vel illusionibus malis irritent, aut homines nocua melancholia furiosos efficiant, lædant, & quandoque penitus interficiant. Ex horum albo præcipui sunt Sanyaab, & Achimael orientales, maleficis inhabile genus, propter suorum affectuum constantiam. Subterraneos in speluncis, ac terræ cauernulis, montiumque remotis concauitatibus habitare patet, vt puteos inuadant et terræ viscera. Hi metalla fodiunt, Thesauros obseruant, quos subinde, ne in hominum vsus cedãt, de loco ad locum portant: ventos excitant flammiuomos, & fundamenta concutiunt ædificiorum, noctu choreas facientes stupendas, quas subito euanescentes deserunt strepitu & sonitu campanarum, & nolarum, timorem impingunt, mortuorum animas se quandoque mentientes, nescij tamen mulierum commerito frui. Cuius sentinæ Gaziel Necromantici dicunt. Fegor, & Anarazel meridionales. CAST. Quam cautè homini inter tot sentes, et tendicula versandum est Pollux? POLL. Homini nusquam tutum est, nisi bene armatura Dei se muniat, quæ est vt lumbos in veritate succingat, lorica iustitię se induat, pedibus calceatis ad præparationem Euangelij pacis ambulet, & scuto fidei, ac salutis galea tectus, omnia aduersantis tela excutiat. Sed audi plura. Supersunt adhuc mendacij dæmones, licet omnes mentiantur. Sunt tamen hi ad mentiendum expeditiores qui Pythona, à quo Pythius Apollo dictus est, principem habent, cuius Regum mentio habetur, quando dixit, Ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum. A quibus nec minimum distant dæmones iniquitatis, qui & vasa iræ dicuntur. Belial quem sine iugo interpretantur, & Paulus apostatam seu varicatorem nominat, pessimis inuentis turpiter inseruientes. Plato talem fuisse Theut asserit, quod ludos & aleam ostenderit primus. Cui monachum annectimus, qui puluerem pyrium, cum sua belli machina inuenit. Horum Genesis habetur mentio in benedictionibus, vbi Iacob, Simeon & Leui ait,

Ad Ephes. 2.
Dæmones ignei.
Terrei dæmon.
Subterranei spiritus
Homo nusquam tutò ambulat.
ad Ephes. 6.
1. Reg. 11.
1. Cor. 6.
Genes. 49.

ait, Vasa iniquitatis bellantia, in consilia vestra non veniat anima mea. Psaltes hos dæmones vasa mortis nominat, Esaias vasa furoris, Hieremias vasa iræ, Ezechiel vasa interfectionis & interitus. Necromantici præfatum Belial Chodar orientalem nominant, sub se dęmones quoq; pręstigiatorum habentem, qui miracula imitantur, vt cacomagos seducant, & maleficos. Serpentem Heuæ seductorem talem fuisse facilè constat, & eius principem Sathanam, de quo Apocalypsis, seducens orbem vniuersum, & faciens miracula, & hunc qui Tubingæ multis videntibus integrum currum cum aliquot equis deuorauit. CASTOR. Et quis horum Pyratarum & carnificum finis est? vix angulum in tota mundi machina repurgatum ab his crediderim. POLL. Vix minutulum. CAST. Ergo mundum Augiæ stabulum rectè dixeris. POLL. Quod nisi gladio verbi Dei tutissimè repurgetur, deterius habebitur denuò. CASTOR. Citra dubium. POLL. Tametsi multos recensui, restant tamen quos nondum fanatico huic inscripsi catalogo. CAST. Qui? POLL. Criminatores & exploratores, Ascaroth obedientes, qui Græcis diabolus vocatur, & Ioanni accusator fratrum dicitur. Item tentatores, vel insidiatores, qui singulis hominibus adsunt, & malos Genios nominamus: Mammona pro suo rege, & insatiabilem auaritiam, vel sitibundam cupiditatem pro regina habentes. Lucifugi, nunquam in die comparent, tenebris gaudentes, malitiosè homines inquietantes, & quandoque permittente Deo, vel contactu, vel afflatu lædentes, inhabile profecto genus maleficis, quòd hominum voces refugiant. Talem Plinius secundus Athenis fuisse indicat, in domo quadam spaciosa, quam Philosophus Athenodorus aduenticius conduxerat. Et alium Suetonius in Sexto Cæsarum, in Lamiano horto diu commoratū asserit. CAST. Rogo ne pigeat, quæ Plinius scribit, in medium dare, de hoc Athenodori dæmone. POLL. Historia modicum prolixa est, sed enarrare non grauabor, quæ sic habet. Plinius septimo libro epistolarum, Athenis domum quandam multum capacem fuisse scribit, quam nemo propter nocturnos dæmonum impetus inhabitare voluerit: vt quæ omnibus qui inhabitauerant sic formidini esset, quòd etiam interdiu, & vigilantes, eam & eius tumultum somniarent, semperq; illis præstò esset imaginis quam in eo viderant memoria. Vbi denuò aduenticius quidam philosophus Athenodorus, eam conduxerit, inhabitandamq; parauerit, & eo citius, quia omnes de ea malè suspicabantur, iusseritq; per asseclas sibi parari lectū & mensas, vt post studij completam periodum cubitum iret. Is ergò, scribit Plinius, vbi vesperi ingressus ad studēdum sese accin-

Psal. 7. *Esai 17.* *Hierem 50* *Ezech. 9.* *Apoc. 12.* *Mundus Augiæ stabulum.* *Dæmones criminatores & exploratores.* *Lucifugi.* *Dæmonis horrenda apparitio in domo Athenodori*

accinxerit, quòd statim ferrum concuti, cathenasq; moueri audiuerit, illum tamen nec sustulisse oculos, nec stilum amouisse, sed aures digitis obturasse, ne sibi metum inanem furiosus infigeret tumultus. Strepitu autem propius ad se accelerante, eum denuò respexisse, atq; effigiem notasse digito simile vocanti, quam nihili duxerit, donec id tertiò contigisset, & strepitus fermè mensam attigisset. Tunc enim arripuerit lumen, & dæmonem viderit, senem equidem, arida macie, & squallore confectum, promissa barba, horrenti capillo, & cōcathenatis pedibus, qui anetino gressu velut compedibus & cathenis onustus, versus oppessulatam iuerit ianuam, & confestim euanescens se comitem deseruerit CAST. Quàm horrenda narras Pollux? sed quis huius tam tristis spectaculi finis extitit? POL. Postero die magistratui rem omnem, vt acta fuerit, ordine narrârit, monitione addita, vt propè domus limen fodiant solerter, nam reperturos ibidem quæ domum quietare & habitabilem reddere possint. CAST. Quid inuenerunt? POLL. Fossa terra, cadauer reperisse scribit Plinius, cathenis ac compedibus illaqueatum, carne vetustatis iniuria exesa, quod citra moram sepulturæ, pro Christianorum ritu dederint. CAST. Effecta autem sic est habitabilis illa domus? POL. Maximè. CAST. Videant ergo quis furor hos diuexet, qui sacra vbi Spiritus sancti requiescunt organa, cemiteria prophanant, & ibi sepultorum ossa in cibum parant Zazelo dæmoni, cuius tertio regum mentio habetur, & apud Pausaniam ex Delphorum historiis Eurynomum vocatum legimus. POLL. Ciuitatum inuenias proceres, qui Christianius factum opinentur, si diruant, lacerent, & prophanent illa sacra, vt in his ad furiosum tympani boatum attellanas iuuentus saltet, & Iopæan clamet. Aut triobolares vetulæ, in his vilia scruta vendant, seu lupinos, quam Deum pro animarum salute sacris orationibus expiasse, vel panem esurientibus fregisse. CAST. Sed ita Dei Christos tetigisse impium est, vel ethnicum. POL. Et plusquàm Ethnicum, nam ethnicis ritè sepeliri magnum fuisse, vel Elpenor testis est Homericus, qui vitam dederat, & apud Homerum ad Vlyssem inquit. Rogo te Vlysse mei sis memor, necque inde discedens me inhumatum relinque, nè non ritè sepultus ira deorum fiam. Et Archita philosophus apud Flaccum, qui ait ad nautam:

Furore diuexantur, qui cemiteria destruunt.

Dæmon Zazelus & Eurynomus.

Ethnicis ritè sepelire magnū fuit.

Horat. I. lib. Carm.

Me quoq; diuexi r apidus comes rionis
Illyricis Notus obruit vndis.
At tu nauta vagæ ne parce malignus harenæ
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare sic quodcunq; minabitur Eurus

Flucti.

Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur siluæ, te sospite, multaq; merces
Vnde potest, tibi defluat æquo
Ab Ioue, Neptunóq;, sacri custode Tarenti
Negligis, immeritis nocituram
Post modo te natis fraudem committere: Fors &
Debita iura vicésq; superbæ
Te manent ipsum, precibus non linquar inultis,
Téq; piacula nulla resoluent.

Et Palinurus ad Aeneam sexto libro Aeneidos.

Nunc me fluctus habent, versántq; in littore venti.
Quod te per cœli iucundum lumen, & auras,
Per genitorem oro, per spem surgentis Iuli,
Eripe me his inuicte malis, aut tu mihi terram
Inijce, nanq; potes.

Vana gentiliũ religio

Cast. Tanti fecerunt sepulturam ritè factam Gentes? Pol. Maximè, nam eorum religio habuit, inhumati animam, intelligibilis essentiæ expertem, ac furentis phantasiæ imperio relictam, corporearumq; qualitatum cruciatui subiectam, sic, vt corpus existens aëreum, aliquando vmbra circumamicta, relictos amicos alloqueretur, & hostes interdum vlciscendo malè exagitaret: velut apud poëtam Dido minatur Aeneę inquiens:

Aeneid. 4.

Omnibus vmbra locis adero, dabis improbe pœnas.

De C. Caligula historia.

Suetonius, velut in præcedentibus ostendimus, simile adducit de C. Caligulę imperatoris cadauere, in horto Lamiano nõ ritè sepulto. Hoc enim, quia leui saltem cespite tectum fuerat, valdè multum possessores horti, nocturno impetu inquietauit, donec per sorores ab exilio reuersas iterum erutum, & ritè sepultum fuerat. Cast. Etiam domum in qua idem Imperator obiit, nullo ab vmbrarum seu dæmonum furore, liberari medio potuisse, historiæ habent, nisi incendio. Poll. Aristoteles miraculorum vice in Noruegia montem quendam mari circunseptum, & Hechelbergium nominatum scribit, inferni instar eiulantium dæmonum, lachrimabiles voces sic edentem, vt ad vnum fermè miliare horrisoni clamores, & strepitus dilatẽtur, maximiq; corui ac vultures præterficiendo, accessũm prohibeant. Et in Lyppara iuxta Aeolias insulas, tumulum quendam esse docet, vnde noctu cymbala, & crotalorum, cum inconditis quibusdam cachinnis dæmonum, audiantur boatus. Sed breuibus modò Zazeli fecisti mentionẽ Castor, quem Eurynomum ex Pausania quoq; nominatum asseris, rogo prolixius de hoc dæmone quædam ostendas. Cast. Hunc ex mortuorum carnibus sic viuere

Domus Caligulæ propter dæmones incensa.
Mons Hechelberg.
Tumulus in Lyppara.
Zazelus mortuorum carnibus viuit.

narrant

narrant, vt quandoque nec ossa reliqui faciat. POLL. Saxonis Grammatici placita his tuis assertis quinto libro Danicæ historiæ verissimè subscribunt. Nam ibi mirabilem ob oculos ponit historiam de quodam Asuito & Asmundo, omnia tua dicta facilè probantem. CAST. Quæso hanc depromas Pollux. POLL. Attende, sic habet: Asuitus & Asmundus inter se communibus votis coniurârunt, quemnam illorum vita prolixior excepisset, hunc contumulādum fore viuum, Asuitum ergo morbus ante Asmundum consumpsit. Vnde Asmundus se cum cane & equo suo, vasto antro ob amicitiæ iusiurandum, viuum contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus vesceretur, sibi addito. Et denuò Ericus Sueciæ rex, in eum locum cū exercitu peruenit, ac tumulū Asuiti (thesaurū inesse ratus) perfregit, ac specu aperta, Asmundum tetro oris habitu, funebri squalore obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatum, eduxit, luciq; restituit. CAST. Sed historia non est nostri thematis. POLL. Imò est, si versus diligentius rimeris, quos de sui vulneris causa adducit. CAST. Ostende hos versus, si habes. POLL. Hi sunt:

Mirabilis historia de Asuito & Asmundo.

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe viuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygij numinis ausu
Missus ab inferis spiritus affuit,
Sæuis alipedem dentibus edit.
Infandoq; canem præbuit ori,
Non contentus equi vel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit vngues,
Discissáq; gena sustulit aurem:
Hinc laceri vultus horret imago,
Emicat inq; fero vulnere sanguis,
Haud impunè tamen monstrifer egit,
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

CAST. Audio hîc Asmundum dæmonis Zazelí vel Eurynomi caput dissecuisse ferro, corpusque stipite perfodisse: quid? habent dæmones corpora tractibus visibusque humanis obiecta? POLL. Haudquaquam eorum naturæ Cortesius negatum asserit, quin corporum vegetabilium integumenta arripere, in variaque figurarum genera transferri possint, quò callidius improuida hominum ingenia lacessant atque fallant Sic Basilius quoque Magnus testatur, qui illis sua propria, vt etiā angelis puris, corpora esse testatur. Psellus necromanticus eandem cantilenam recinit, quando eos quiescere

Dæmones habent corpora.

quoque

quoque, locum mutare, & hominum sensibus sese ostendere docet. Socrates suum dæmonem subinde secum locutum asserit, quem quoque viderit & tetigerit quandoque. Sed ea corpora nullo sexus discerniculo distinguit Marcus Cherronesus eximius dæmonum cultor ideo scribit, quòd corpora saltem habeant simplicia. Et sexus discrimen ad corpora pertineat composita. Sint tamen eorum corpora ductu, flexuq; facilia, & ad omnem configurationem naturaliter apta. Sicut enim nubes inquit, nunc hominum, nunc cuiuscunq; rei apparitionem faciunt, consimiliter & dæmonum corpora, vt libuerit varias concipiunt figuras; & ea ratione modò virum præferant, modò quoq; fœminam. Sit tamen id non liberum omnibus, sed igneis tantùm, & aëreis dæmonibus. Aqueis tarda sint corpora docet & minimè actuosa, quę propter elementi mollitiem, potissimùm aues simulant ac mulieres, ex quorum genere poëtis celebres sunt Naiades & Nereides. Tritemius nullam figuram magis quàm hominis dæmones sibi exoptare testatur. Sed quando ad hanc conuenientem aëris materiam non inueniant, apparentiam sibi inducant, ait; prout contrarius vel humor vel vapor effingat, & sic in forma quandoq; cernantur leonis, lupi, suis, asini, hyppocentauri, hominis cornuti, & caprinis pedibus, quales in Thuringiæ mõte, quem horrisonum vocant, reperiri compertum est. CAST. Porphyrius apud Eusebium 4. de Præparat. Euangel. alios dæmones bonos esse docet, alios malos. Ego quosuis malos duxi Pollux. POLL. Non est quòd vel Porphyrij, vel Apuleij, aut Procii, seu aliorum Platonicorum assertis, quæ in Augustini habentur lib. de Ciuit. Dei 1. 2. & 3. cap. seducaris, qui etiam bonos dæmones esse dicunt. Nam Euseb. lib. præfato, cap. 6. & S. Augustinus de eadem lib. de ciuitat. 9. cap. 8. maximis argumentis Platonicos conuincunt, neminem dæmonum esse bonum, sed omnes malos, id quod etiam ex eorum comprobabimus nominibus, quæ passim in sacris habentur literis. Dæmon enim diabolus dicitur, quod est deorsum fluens, vt qui superbiens alta præoccupare statuit, ad ima torrẽtis instar fluxit, Cassiodoro scribente. Et Sathan, hoc est aduersarius, qui D. Hieronymo teste, propter suę malitiæ corruptelam, Deo, qui summum bonum est, continuè aduersatur. Behemoth, Iob. 40. cap. quod bouem sonat, dum velut bos fenum appetit, is suggestionis suæ dente, spiritualium virorum vitam mundam dilacerare cupit. Et Leuiathan ibidem, id est, additamentum, quia malum semper malo accumulat dæmon, & pœnam pœnæ. Item Apollion exterminatorem sonans, Apocalypsis 15. Nam bona virtutum quæ Deus in

Dæmones sexu non distingui

Dæmones non omnes varias figuras recipiunt.

Mons Thuringiæ horrisonus.

Nullus dæmonum bonus.

Diabolus cur dæmon.

Sathan.

Behemoth.

Leuiathan

Apollion.

anima plantat, exterminat. Serpens, Apocalypsis duodecimo propter virulentiam. Leo, prima Petri vlt. capite, quòd deuorandum rugiat. Faber, Esaiæ 55. quòd per eius malitiam, electi, qui vasa sunt, comprobantur. Onocentaurus, Esai. 34. Erynus, Pilosus, Syren, Lamia, Vlula, Struthio. Et in Dauid. Psalm. 90. Aspis, Basiliscus, Draco. In Euangelio, Mammona, princeps huius mundi, & rector tenebrarum. CAST. Quomodo ergo duos Omnipotentem homini dæmones Theologi addidisse narrant? vnum bonum, suæ vitæ custodem: alterum malum, bono renitentem, si omnes mali sint. POLL. Per bonum dæmonem bonum angelum intelligunt doctores sacri, qualem Raphaël Tobiæ fuisse legimus, qui malum dæmonem Almodeum in desertum relegauit superioris Aegypti, vt tutior foret. CAST. Tutior fuisset quisque hominum absque dæmone malo assecla, quid ergo cum malo pater cœlestis voluit? POL. Vt boni dæmonis assistentia, iuge bellum aduersus malum dæmonem non segniter geramus, sed gnauorum militum instar iustitiæ panoplia induti, lumbos per veritatem cingamus, atque contra eiusdem omnes ictus, fidei scuto oppugnemus. CASTOR. Siquidem in dæmonum harenam condescendimus, quærendum videtur, an dæmones potestatem lædendi habeant à Deo concessam, vel ex se lædere possint quantum volunt. POLL. Si vltimum sit verum, quis lædendi finis compareret? maximè tanta horum authoritate existente, quam sic in altum creuisse constat, vt Euangelista Ioannes Dæmones terræ principes nominare non sit veritus. CASTOR. Quomodo ergo lædunt? POLL. Licèt potentissimi sint spiritus dæmones, non tamen lædunt, nisi permissiuè, aut, vt Damascenus ait, dispensatoriè: Chrysostomus limitata potestate ait. Siquidem absque voluntate Dei ne pilum quidem de capite hominis mouere possunt. Dæmon decipere Prophetas Ahab non potuit, nisi accepta potestate à Deo. In Iob nihil detrimenti vel facultatibus, vel corpori inferre potuit, nisi impetrata à Deo voluntate. Exodi septimo, Magi ranas & serpentes dæmonis medio permissiuè fecerant, Cyniphes tamen facere ob maiorem prohibentis Dei vim non poterant. Nec in Euangelio dæmon porcis nocere potuit, donec Christus concesserat. CASTOR. Ergo tantoperè dæmon formidandus non est, sed Dominus Deus noster, vt, aut non sinat eum in nos sæuire: aut si suo quodam consilio relaxauerit illi habenas, defendat, ac tueatur nos clementer. POLL. Rectè sentis. Nam quemadmodum ferus aper non est metuendus, si coërcitus forti cathena teneatur ab homine viribus præstantissimo,

Serpens. Leo. Faber. Erynus. Pilosus. Syren. Lamia. Struthio. Vlula. Aspis. Basiliscus. Mammona.

Quid per bonum dæmonem.

Cur homini bonus dæmon additus

Dæmon princeps terræ.

Dæmones an lædere possint quantum volunt.

3. Reg 22.

Dæmon non formidandus.

mo,& qui possit fortitudine sua apri feritatem cohibere, sed is potius metuendus ac conciliandus est, ne aprum liberum dimittat. Sic & Sathan formidandus non est, Omnipotentis fune ligatus, sed Omnipotens potiùs, qui ipsum fune trahit, & pro suo voto funem in nos relaxare potest. CAST. Dæmones post Verbum incarnatum terrarum dominos, quòd tantam in his potestatem habeant, dictos nouimus. Sed miror an Verbo nondum incarnato, quoque in homines potestatem habuerint? POLL. Si diis placet, maximam: à Chaldæis accipe demonstrationem Castor, in quos sic dæmon sua vi ac dominio sæuit, vt verum Deum nihili facerent, & elementa colerent: de Græcis demonstratione non est opus, nam qualiter eos nare traxerit dæmonis œstrum, vel id argumento est, quod Saturnum proprios pueros deuorantem sibi deum valdè magnum fecerint, & Iouem adulterum, atque omnis turpitudinis patrem, deorum hominumq; patrem nominârint. Bacchum totius seruitutis nefandissimum exemplar, Liberum patrem dixerint. Venerem mœcham, almam prædicârint, & Floram meretricem, ceu virginitatis typum venerati sint. Aegyptios Grecis fuisse deteriores nemo est qui nesciat, quando dæmonum suasu inanimata sibi deos fecerint. Nam ouem hic coluit, alter hircum: is vitulum, complures porcum, coruum, accipitrem, vulturē, aquilam, crocodilum, cattum, canem, lupum, simiam, draconem, & germinātia quoque: vt cepas allia & spinas, sicut quisq; legendi auidus apud Damascenum in historia Iosaphat & Barlaam inueniet. Et apud Eusebium de Præparatione Euangel. libro quarto capite primo. Hebræos qui Abraham patris sui gloriantur indole, neque præfatis meliores duxerim, quando etiam dæmonum instinctu, post eductionem ex Aegypto, cruenta manu in Prophetas & Dei iustos grassârunt, quos denuò interfecerunt quoque, vt taceam, quàm sedulò in Gentium deos vel dæmones potius suam duxerint religionem. CASTOR. Ex istis tuis assertis, dæmonem vnum alterum dæmonem in deum extulisse percipio: Græcos enim dæmonis œstro Saturnum, Iouem, Bacchum, Venerem, & Floram sibi deos fecisse modò dixisti, qui Lactantio quarto libro de Vera sapientia etiam dæmones habentur. POLL. Exhibe quæso Lactantii verba. CAST. Attende, sic habent. Idem sunt dæmones & Gentilium dij. Sed tamen hæc si quis credere nolit mihi, Homero credat, qui summum illum Iouem dæmonibus aggregauit ac aliis poëtis & philosophis, qui eosdē modò dæmones, modò deos nuncupant, quorū alterum verum, alterum falsum: illi enim nequissimi spiritus vbi adiurantur, ibi se dæmones

Verbo nō dum nato dæmones seduxerunt homines.

Aegypij pessima religione floruerunt.

Hebræi vana religione tacti.

Gentiliū dij dæmones.

mones confitentur: vbi coluntur, ibi se deos mentiuntur, vt errores hominibus immittant, & eosdem à veri Dei cultu auocent, per quem solum potest mors æterna vitari. Pol. Cõtigit nunc sæpius vt inter confabulandum interrogatus fuerim, an dæmonibus prædicendi futura permissa sit facultas. Vbi ad certum scopum iaculari hactenus nequiui, nam quæstio hæc satis anceps mihi visa est. Cast. Diuus Augustinus nodum hunc Gordoneum, in suo de Natura dæmonũ libro soluit, & ait: Spiritus prædamnati, omniq; circumfusi impietate, interdum futuri perspicientiam hinc fortassis sibi vendicant, quòd corporis aërei sensu, longè validiorem habeant præsentiẽdi potestatem, quàm homines corporum terrenorum. Vel quòd eiusdem aërei corporis incomparabili pernicitate, non modò hominum celeritatem & ferarum, verùm etiam & volatus auium, mirè exuperent, quibus duobus, multò antè cognita, nunciare possint, quæ nos pro sensus terreni tarditate mirari non desinamus, ceu quòd diuturnioris vitæ beneficio, cõparata illis est insignis rerum experientia, cuius nos momentanea vita, vt quæ bulla propemodum sit, cõpotes esse nequeamus. Poll. Hoc vltimum ex Augustino assertum, vt mihi videtur, cæteris verius habẽdum est, quòd series multorum annorum magnam experientiã faciat. Cast. Si quis Augustini placita vt erronea abnuat, Damascenũ harum rerum testem omni exceptione maiorem ob oculos ponat, qui secundo libro de Orthodoxa fide, sic habet. Dæmones futura præscire non possunt, cùm id solius Dei sit, sed id quod possunt, ex corporum cœlestium & inferiorum dispositione habent. Poll. Cur autem vaticiniis sic sponte immiscent dęmones? habent hinc quid commodi? Cast. Nihil, sed magnam æstimationem per hæc venantur, & admiratione digni cupiunt haberi, ac pro diis venerari. Poll. Diabolum nouimus patrem mendacij Castor: vnde piè credendum est ipsum ex mendacio sua depromere, quæ prædicit. Cast. Propterea Esaias sic habet: Annunciate nobis quæ futura sunt, & dicemus, quia dij estis vos. Et Petrus item Apostolus. A voluntate humana non allata est prophetia, sed Spiritu sancto inspirati futura locuti sunt. Poll. Nemo tamen infitiabitur eos non quandoq; futura pręd.ixisse. Cast. Nemo certè, sed ob quam causam id contingat, Chrysostomus clarissimè docet in hæc verba. Concessum est, inquit, diabolo aliquando dicere veritatem, vt mendacium suum rara veritate commendet, quia si nunquam veritatem diceret, neminem posset decipere, idq; tẽtandum non sufficeret: hęc Chrysostomus. Si tamen ex se intelligat vera prædicendi sibi gra-

Futura prænunciant dæmones.

Dæmones ex se non prædicãt futura

Cur vates haberi cupiant dæmones.

Esai. 41.

2. Petr. 1.

Cur vera quandoq; dicat diab.

Vates dæmon incertus.

gratiam non concessam, nihilominus prædicit, sed tam obscura,, inquit Augustinus, vt prædictorum culpam in interpretem omnem reiiciat. Porphyrius in lib. de oraculis, quamuis dæmonum sit maximus propugnator, dæmonicarumq; artium solertissimus gymnasiarches, futurorum tamen perspicientiam cum præfatis doctoribus, non hominibus modo tortuosam, sed & diis incertissimam, plurimisq; refertam ambagibus dixit. POLL. Prædictiones dæmonũ in hoc fieri modo dixisti, vt sibi ipsis authoritatem apud credulos faciant, & pro diis venerentur, in quem finem & miracula quoq; facere penè dixerim, malos dæmones? CAST. Quid est miraculum Pollux? POLL. Accidens nouum, & insolitum, quod preter consuetudinem euenit, & homines in admirationem trahit. CAST. Faciunt autem miracula? POLL. Faciunt: per quid enim Aesculapium apotheosi honestatum credis, nisi miraculi medio? quando ex Epidauro serpentem aduexit Romam? Quid Iunoni tantam authoritatem dedit, nisi miraculum? quãdo à Furio Camillo eiusdem simulachrum ligneum interrogatum, an Romam portari vellet, & humana voce respondit, se velle. Necnon Fortuna vel inde facta est dea, quòd in via Latina multis audientibus, sua statua vocem non semel sed multotiens ediderit. Actuum Apostolorum 8. cap. miracula legimus de Simone filio Rachel. Et Exod. 8. de Magis Pharaonis, qui in multorum conspectu ranas fecerunt & serpentes, aquasq; mutauerunt in sanguinem. Apuleius tantam incantationibus dæmonum vim esse testatur, vt non solũ miracula facere possint dæmoniaci hominum medio, sed subuertere naturam quoq; valeant, & dæmoniaco susurramine torrentes sistere impetuosos, vẽtos aliò diuertere, solem impedire, lunam corrumpere, stellis casum imponere, diem extendere, & noctem curtare, quæ Lucanus pulchrè indicat:

Miraculum quid.

Dæmones miracula faciunt.

Dæmonum incantatione natura subuertitur

Cessauere vices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torruit & præceps, audito carmine mundus.

Et Tibullus de quadam dæmoniaca.

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, Manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cùm libet, hæc tristi depellit lumina cœlo:
Cùm libet, æstiuo conuocat orbe niues.

CAST. Mosen Deum mirabilem nominasse amplius non miror, vt qui huic malorum sentinæ, & pessimis istis seductoribus sic conniueat, quòd tanta admodum liberè patranda

conce-

concedat. POLL. Cur id faciat pulchrè Firmianus penultimo de opificio Dei ostendit libro. Dicit enim virtutem non posse virtutem esse, nisi comparem habeat aliquem, in quo superando vim suam vel exerceat, vel ostendat. Nam vt victoria inquit sine carmine stare nequeat: sic nec virtus sine hoste. Quàm mox enim homini virtutem Omnipotens indiderit, confestim & hostē adiecerit, ne virtus ocio torpēs, naturam suam amittat. Nonq; aliter dicit hominem posse ad summum fastigium venire, nisi manu semper agitata, se ad salutem suam dimicandi tenore fundauerit. Noluisse item Deū hominem mortalem ad immortalem beatitudinem delicato itinere peruenire. Sed autori errorum, malorumq́; machinatori omnium, & qui execrabilia operatur, & miracula facit velis remisq; reluctandum. CAST. Sed fit interdum vt propter stratagemata sua vel technas, quas dolosè nobis parat, & maximè simplicibus, aut vana religione illaqueatis, resistere non queamus, aut si multum restitisse nos arbitremur, ab eo nihilominus plurimùm decipiamur, velut bono & insipido fermè pastori, cuius Tritemius recordatur, factitatum legimus. POLL. Quid autem contigit huic bono, & quem tu simplicem pastorem dicis? CAST. Ait Tritemius, hunc in fide nō vsque adeò roboratum fuisse, & inde pluris nomen fecisse Sancti Blasij, quàm Dei Opt. Max. vim, & custodiam. POLL. Quomodo? CAST. Habuit hic in scipione, vel baculo suo pastorali, schedulam nomine D. Blasij inscriptam, cuius baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum raptu tutos credebat, ac tantum schedulæ tribuens numinis, vt etiam porcos in agris solos pascendum abigeret. Tamen cōtingente quodam tempore, quum gregi pastor abesset, & quidā præteriens, dęmonem custodire vidisset, illiq; dixisset, quid ipse hîc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respōdit, porcos custodio: retulit alter, cuius iussu? dæmon inquit. Stultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo bacillo inclusit, cui diuinam adscribit virtutē, vel inde quòd sancti Blasij nomine est inscripta, & iam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra suam legem credit, mihi falsa superstitione inhærens: vbi cùm per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, ac non comparuisset, me sancti Blasij vice huc custodiendum contuli: vt enim semper libens Dei & sanctorū vices gero: ita & nunc libentissimè pro Blasio suo illi porcos custodio, vt stultum hominem in sua vana confidentia extollem, ac roborem, & eò perducam, vt talem schedulam pluris quàm Deum faciat. POL. Lepida hæc est historia, sed tam simplici dæmonem imposuisse pastori, non valdè miror, cū multa

Cur Deus permittat à dæmonibus miracula fieri.

Fit interdū vt dæmonibus resistere nō queamus.

Mirabilis historia de quodam subulco.

Dæmon porcorum custos.

Vates dæmon incertus.

gratiam non concessam, nihilominus prædicit, sed tam obscura,,inquit Augustinus, vt prædictorum culpam in interpretem omnem reiiciat. Porphyrius in lib. de oraculis, quamuis dæmonum sit maximus propugnator, dæmonicarumq; artium solertissimus gymnasiarches, futurorum tamen perspicientiam cum præfatis doctoribus, non hominibus modò tortuosam, sed & diis incertissimam, plurimisq; refertam ambagibus dixit. POLL. Prædictiones dæmonū in hoc fieri modo dixisti, vt sibi ipsis authoritatem apud credulos faciant, & pro diis venerentur, in quem finem & miracula quoq; facere penè dixerim, malos dæmones? CAST. Quid est miraculum Pollux? POLL. Accidens nouum, & insolitum, quod præter consuetudinem euenit, & homines in admirationem trahit. CAST. Faciunt autem miracula? POLL. Faciunt: per quid enim Aesculapium apotheosi honestatum credis, nisi miraculi medio? quando ex Epidauro serpentem aduexit Romam? Quid Iunoni tantam authoritatem dedit, nisi miraculum? quādo à Furio Camillo eiusdem simulachrum ligneum interrogatum, an Romam portari vellet, & humana voce respondit, se velle. Necnon Fortuna vel inde facta est dea, quòd in via Latina multis audientibus, sua statua vocem non semel sed multotiens ediderit. Actuum Apostolorum 8. cap. miracula legimus de Simone filio Rachel, Et Exod. 8. de Magis Pharaonis, qui in multorum conspectu ranas fecerunt & serpentes, aquasq; mutauerunt in sanguinem. Apuleius tantam incantationibus dæmonum vim esse testatur, vt non solū miracula facere possint dæmoniaci hominum medio, sed subuertere naturam quoq; valeant, & dæmoniaco susurramine torrentes sistere impetuosos, vētos aliò diuertere, solem impedire, lunam corrumpere, stellis casum imponere, diem extendere, & noctem curtare, quæ Lucanus pulchrè indicat:

Miraculum quid.

Dæmones miracula faciunt.

Dæmonum incantatione natura subuertitur

Cessauere vices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther,
Torruit & præceps, audito carmine mundus.

Et Tibullus de quadam dæmoniaca.

Hanc ego de cœlo ducentem sidera vidi,
Fluminis ac rapidi carmine vertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, Manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cùm libet, hæc tristi depellit lumina cœlo:
Cùm libet, æstiuo conuocat orbe niues.

CAST. Mosen Deum mirabilem nominasse amplius non miror, vt qui huic malorum sentinæ, & pessimis istis seductoribus sic conniueat, quòd tanta admodum liberè patranda conce-

concedat. POLL. Cur id faciat pulchrè Firmianus penultimo de opificio Dei ostendit libro. Dicit enim virtutem non posse virtutem esse, nisi comparem habeat aliquem, in quo superando vim suam vel exerceat, vel ostendat. Nam vt victoria inquit sine carmine stare nequeat: sic nec virtus sine hoste. Quàm mox enim homini virtutem Omnipotens indiderit, confestim & hostē adiecerit, ne virtus ocio torpēs, naturam suam amittat. Nonq; aliter dicit hominem posse ad summum fastigium venire, nisi manu semper agitata, se ad salutem suam dimicandi tenore fundauerit. Noluisse item Deū hominem mortalem ad immortalem beatitudinem delicato itinere peruenire. Sed autori errorum, malorumq; machinatori omnium, & qui execrabilia operatur, & miracula facit velis remisq; reluctandum. CAST. Sed fit interdum vt propter stratagemata sua vel technas, quas dolosè nobis parat, & maximè simplicibus, aut vana religione illaqueatis, resistere non queamus, aut si multum restitisse nos arbitremur, ab eo nihilominus plurimùm decipiamur, velut bono & insipido fermè pastori, cuius Tritemius recordatur, factitatum legimus. POLL. Quid autem contigit huic bono, & quem tu simplicem pastorem dicis? CAST. Ait Tritemius, hunc in fide nō vsque adeò roboratum fuisse, & inde pluris nomen fecisse Sancti Blasij, quàm Dei Opt. Max. vim, & custodiam. POLL. Quomodo? CAST. Habuit hic in scipione, vel baculo suo pastorali, schedulam nomine D. Blasij inscriptam, cuius baculi vi & potentia, porcos suos ab omni luporum raptu tutos credebat, ac tantum schedulæ tribuens numinis, vt etiam porcos in agris solos pascendum abigeret. Tamen cōtingente quodam tempore, quum gregi pastor abesset, & quidā præteriens, dęmonem custodire vidisset, illiq; dixisset, quid ipse hîc custodiret, qui hominum salutis persecutor foret pessimus? respōdit, porcos custodio: retulit alter, cuius iussu? dæmon inquit. Stultæ pastoris confidentiæ. Nam schedulam quandam suo bacillo inclusit, cui diuinam adscribit virtutē, vel inde quòd sancti Blasij nomine est inscripta, & iam porcos suos à luporum iniuria defendere, contra suam legem credit, mihi falsa superstitione inhærens: vbi cùm per me fuisset vocatus, & denuò vocatus, ac non comparuisset, me sancti Blasij vice huc custodiendum contuli: vt enim semper libens Dei & sanctorū vices gero: ita & nunc libentissimè pro Blasio suo illi porcos custodio, vt stultum hominem in sua vana confidentia extollem, ac roborem, & eò perducam, vt talem schedulam pluris quàm Deum faciat. POL. Lepida hæc est historia, sed tam simplici dæmonem imposuisse pastori, non valdè miror, cū

Cur Deus permittat à dæmonibus miracula fieri.

Fit interdū vt dæmonibus resistere nō queamus.

Mirabilis historia de quodam subulco.

Dæmon porcorum custos.

multa sapientioribus ea subinde contingant, si negotiis sese adaptent, quibus ecclesia contradicit. Pol. Fiunt aũt omnia dæmonum medio, quę homines miracula dicunt? Cast. Nõ, dandum etenim naturæ quid videtur, quæ summa miraculorum dicitur opifex, id quod in asbesto lapide experimur, qui à natura elementali semel accensus, Solino teste, nunquã extinguitur: & radice Baara, à Iosepho in historia Hierosolymitana descripta, quam colore esse flãmeo testatur, noctu splẽdentem, sed captu admodum difficilem, vt captantis manus subinde subterfugiat, oculosq; tamdiu fallat, donec mẽstruatæ mulieris lotio fuerit conspersa, vbi neq; hoc modo retenta, sine periculo euellatur, quum euellentem mors consequatur præsentanea, nisi eiusdẽ radicis amuleto fuerit communitus: propter quod ea radice carentes, circũ circa scarificẽt, & radicem laqueo vinctam, cani alligent, & repentè discedãt. Vnde nimio conatu sequuturus canis radicem extrahat, qui veluti domini persoluens vices, ilicò commoriatur, nulloque postmodũ periculo radix illa à quouis tractari possit. Cuius radicis vim adeò præsentem idem Iosephus docet, ad expiationes, vt etiam eos qui à spiritibus vexantur immũdis, protinus liberentur, si hanc secũ gestent. Nihil tamen obstat, quòd ars non ipsam quoq; naturam imitari queat, vt miracula fiãt, sicut apud Aristot. legimus, de igne Græco aquã comburẽte, cuius author præfatus in singulari tractatu de hoc plures cõpositiones descripsit. Et de igne qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando roratur desuper. Pol. Eueniit interdũ, vt dęmones sese modò tenuioribus, modò crassioribus vestiãt aeris exuuiis, vt homines multum horribilibus phantasmatibus & terriculamentis, sub diuersorũ aspectuum laruis exanimẽt & nimium molestent: quid? possumus nihil ad manus habere, per qđ eos de nobis propellamus? Cast. Origenes in lib. contra Celsum, nihil certius ait esse, quàm Iesu Dei veri nuncupationem: spectatum enim persæpè dicit cùm ex hominũ animis, tum corporibus innumeros dæmones sic profligatos. D. Athanasius lib. de variis quæstion. præsentissimum aduersus malorum dæmonum insultus remediũ initium Psalmi 67. testatur. Exurgat Deus & dissipentur inimici eius. Cyprian. in lib. Quòd idola dij non sint, dæmones per Deum verum in fugam adiurãdos iubet. Quidam ignem, quòd omnium elementorum sacratissimum sit, & symbolũ, atq; vehiculũ ignis superioris, in hoc multum prodesse narrant. Vnde in sacrificiis prope mortuorum sarcophagos, lumina quoq; diligenter obseruata censent: vel inde quòd Pythagoras Deum nequaquam, nisi accenso lumine adorãdum

statue-

Aliquando miracula naturaliter fiunt.

Ars in miraculis faciendis quãdoq; naturã imitatur.

Quomodo dæmones fugandi.

statuerit. Alij gladios in hoc intentum stringunt ex 11. Odyss. Hom. id sumentes, vbi scripsit Vlyssem matri suæ sacrificium fecisse, euaginati gladij præsentia, quò vmbras à sacrificij arceret sanguine: & ex 6. Maronis, quando Sibylla Aeneam ad inferos ducens sic affatur:

Dæmones gladios timent.

——procul ò procul este profani,
Tuq; inuade viam, vaginaq; eripe ferrum.

Philostratus contumeliis & diris imprecationibus Apollonium sibi suisq; sociis obuiā factum dęmonē, sic in fugam conuertisse scribit, vt phantasma stridens, & cū horrore maximo ab ipsis euanuerit. Cōplures suffitum ex calamento, peonio, menta, palma Christi, & appio in hoc casu laudant. Multi coralli rubei præsentiam, vel arthemisiæ, hypericonis, rutæ, seu verbenæ. Nōnulli clauium tinnitum, nolarum strepitum, vel armorum horrendum sonitū in hoc parant negotium. POL. A maioribus quandoq; facta audiui signacula pentagono inscripta, quorum virtute dæmones fugati sint, quid ad hæc? CAST. Auerrois aduersus Algazelem scribens, talia prorsus nihil posse affirmat, nisi in quantum sunt cum dæmonibus confœderationes. Si ergo verum dicit Auerrois, quomodo stabit dæmonum regnum inter se diuisum? POLL. Sed Salomonem virum Deo singularem, talia fecisse legimus. CAST. Legimus quidem, sed tempore quo idola coluit, non quādo erat in statu salutis. Tertullian. prefatis omnibus certius antidotum offert, & nos velut Iob, fortissimum Dei athletam, pugnare aduersus tentationum insultus hortatur, serico vestiri monet probitatis, purpura pudicitiæ, chlamyde patientiæ, & cogitandū suadet omnia, quæ dæmon ad euertendam nostrā integritatem machinatur, in constātis casura gloriam, & eius machinamenta in hunc finem à Deo permissa, vt quàm constanter aduersa perferre velimus experiatur, id quod Hieremias Propheta quoq; docet his verbis: Dominus exercituum iusti probator est. D. Maximus in lib. de charitate, dæmones infringendos, & interficiendos præcipit, diciq; nos eos tunc infringere, quando cum præceptorum Dei obseruatione, affectus qui in nobis ebulliunt, imminuimus: & interficere, quū prorsus per affectuum carentiam illi totā calumniandi occasionem proscindimus, cū Propheta dicentes: Vade homicida Dn̄s mecū est, bellator fortis, tu cades, & deleberis apud me in æternum Olimpiadorus 10. cap. quando Ecclesiasticā interpretatur historiā, omnes sensuū aditus occludendos censet, sic vt neq; per oculorum illecebras, neq; per auriū pruriginem, neq; per nocentis linguę petulantiam dæmon admittatur, hoc enim signaculum contra dæmones absolutissimū

Cōtumelias.

Suffitum.

Characteres dæmones fugant.

Characteres nil valent.

Salomō contra dæmones signacula fecit.

Tertullian.

D. Maxim.

Olimpiado.

 habea-

habeatur. Quidam duobus armis in pugnam progredien-dos monent, precatione quidem pura, quæ in cælum subdicat affectus, & scientia vera quæ salutaribus opinionib communiat intellectum, & suggerat quid sit orandum, vt ardenter oremus, iuxta Iacobum, non hæsitanter. In Esaiæ prophetæ, & diui Pauli reperiuntur similia. Es. 59. ad Eph. 6. & Thessf. quæ & spectris remedio esse possunt vt propellantur. POL. Spectris remedio? arbitraris spectrum à dæmone diuersum esse? CAST. Nescio profectò quid hic sentiam: in tam spacioso etenim multarum opinionum Oceano, fluctuans, sic ducor, vt certum portum sentiendi non facilè possim attingere. Nam sunt quidam qui spectra dæmones esse testentur, hominum maxima formido seu terror, quos noctu nimium in domibus, pro innata natura rabiosè molestent, & lædant quandoq; Sunt & alij qui spectra saltem malè credentium deceptoria phantasmata esse credant, quæ ex falsa imaginatione domuum habitatores fallant, atq; in re spiritus esse nequeant, quod spiritus in corpore ei sint, absq; manibus & pedibus, vnde neminem lædere queant, neq; tumultum facere possint: ignorantes angelum etiam incorporeum sine manibus & pedibus Abacuc cum integro prandio, per capillos in locum Babylonis portasse, & denuo eundem in locum suum restituisse: neq; considerantes spiritum domini quoq; incorporeum rapuisse Philippum, atq; redidisse Azoto, vt taceam spectri etiam incorporei, quod domum mei aui paterni sic inquietauit, vt per annos plus minus triginta, noctu inhabitabilem fecerit, quando lampade non illustrata fuerat, vbi etiam neq; tum satis pacata erat. Nam domum prætereuntes desuper lapidibus in plateis sic molestabat, vt istis tædas pineas, quibus ibidem pro facibus vtuntur, è manibus eijceret. De spectro Athenodori philosophi, & C. Caligulæ tumultuario spiritu plura, sed ad his diuersa in præcedentibus recensuisti. Ex quibus omnibus illorum facilè conuincenda duximus placita, qui spiritus ambulare aut tumultum facere posse negant, sed quanti illorum ducamus asserta qui tumultuarios hos spiritus, neq; dæmones neq; phantasmata censent, sed mortuorum animas nunc attende. POL. Sunt qui opinantur? CAST. Sunt vtiq; Nam horum animas esse prædicant, qui peccatorum fermento à corporibus migrarint, quæ eo plus aut minus in domibus turbulentiores audiantur, quo intellectuale peccati scintillam plus aut minus dum viuerent ardentem habuissent, vnde sic, nisi interim, vel per elemosinas, vel intercessiones, seu per ablatarū refutationem expiatæ, certam liberationis metam, aut diem extremum

Contra dæmon duob. armis pugnandum.

Spectra quibusdam dæmones sunt.

Spectra aliquib. vana phantas.

Daniel. 14.

Angeli incorporei etiā tumultuātur

Spectrum inquietum in quada domo Vilungæ.

Spectra quędam animas mortuorum.

Mortuorum animę certā sedē occup.

mum oberrando expectare cogantur. POL. Quamobrem? CAST. Quod eorum animas qui in Christo obdormiscunt, cum Christo viuere credam, & in terris non vagari, & eorum qui peccatorum mole grauati excesserunt, dum membra sathanę sunt, cum sathana cathenis vinctas noctis, in Tartaro expectantes iudicium. POL. Sed diuersum sentit Firmianus non imi subsellij scriptor, in libro quem de Diuino premio inscripsit. CAST. Quomodo? POL. Hæc verba habet: Nec quisquam putet animas post mortem protinus iudicari. Nam omnes in vna, communiq; custodia detinentur, donec tempus adueniat, quo maximus iudex meritorum faciet examen tūc quorum fuerit probata iustitia, hi premium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impijs recondientur in tenebras ad æterna supplicia destinata. CAST. Lactantio subscribit sanctus Augustinus in Enchiridio suo, dicens: Tempus quod inter hominis mortem & vltimam resurrectionem interpositum est, animas abditis receptaculis continet, vbi sicut quæq; digna est requie vel ærumna, Pro eo quod sortita est in carne, dum viueret, recipit. POL. Nec dissentit Diuus Ambrosius secundo libro de Cain & Abel. Soluitur à corpore anima, & post finem vitæ huius, futuri iudicij ambigua suspenditur. CAST. Sic quoq; animam Traiani Cæsaris quidam oberrasse dicunt Sed Diui Georgij suffragijs liberatam. POL. Variarum opinionum de his spiritibus modo dixisti spaciosum esse mare. Et rectè quidem, nam sic est, sed quem tu portum attingas rogo dicere non graueris, nam certi adhuc nihil habeo ex nostro colloquio. CAST. Quod petis sic habet, hoc tumultuātes spiritus mera Sathanæ spectra duco, quæ metuenda non sint, quibusq; fides nulla in responsis danda, & nequaquam mortuorum animas, quæ vel cum Christo si bene excesserint viuant, vel cum Sathana, si malè concathenati morentur. POL. Superest Castor, vt id ventilemus: Contigit nunc aliquoties vt pater meus in somno se mihi obuiam obtulerit, quod fortassis itē ibi phantasma videbitur. CAST. Videbitur, sed ne tibi præter rationem obloqui dicar, de meo nihil addam, saltem diui Augustini assertis tuam opinionem adnihilabo. POL. Quæ sunt illa asserta. CAST. Ea vndecimo libro quē de mortuorum cura inscripsit, in medium offert, dicēs: infirmitas humana se habet, vt cum mortuum in somnis aliquē viderit, ipsius animam se videre arbitretur, cum aūt viuū somniauerit nō eius animam neq; corpus sed similitudinem hominis sibi nō dubitet apparuisse, quasi no possent mortuorum hominum eodem modo nesciētium, no animæ, sed similitudines apparere

Lactant. de animabus mortuorum.

Augustinus Lactantio hallucinatus

De anima Traiani.

Spectra mera sathanæ spectra.

Cap. 13.

Animę mortuor. viuent non appa.

Historia de doloso oreditore.

 rere

rere dormientibus. Vtrumq; fieri posse idem per exempla quæ Mediolani facta sint verissimè probat, quorum primum ostendit imaginem quippe mortui cuiusdam patris filium viuentem admonuisse, ne debitum persolutum iniquo creditori iterum persolueret, sic enim se res habuisse dicit. Pater persoluerat cuidam creditori debitum, quod eo mortuo vi repetebat à filio, solutionis nescio, cui patris imago dormienti apparuit, indicans vbi chyrographum lateret: vnde filius à somno excitatus chyrographum loco signato quæsiuit, ac reperit, & calumniam dolosi creditoris propulsauit. Secundum, ex quo viuentes viuentib. in somno posse comparere idem sanctus Augustinus ostendit. Ait enim Eulogio rhetori, Ciceronis rhetoricen Carthagini profitenti, locum obscuriorem: ac illi minimè declarandum obuenisse: vnde vigilans dormiensq;, se propter ignorantiam cruciarit, sed nocte quadam Aurelij Augustini, qui Mediolani fuerat, comparuisse imaginem, docentem, qualiter locus tenebricosus foret intelligendus. POL. Sic ergo indubitāter nō animas esse Augustinus concludit. CAST. Concludit, vt & placita sua magis roboret, addit, si mortuorum animæ viuentium interessent reb. indubitanter sciret piam matrem suam, nec in vnam noctem se deserturam, quum ipsum viuens terra mariq; sequuta fuerit, nec perpessa sit vnquam se corde angi, quin tristem consolaretur. Ne tamen nimium durus Christi præsul sermone videatur, istos non errasse docet qui pios angelos nutu Dei, & dispensatione diuina aliquando ad viuos, & dormiētes homines, loco animarum in pœnis adhuc existentē venire astruunt, non tamen omniū, sed eorum qui ita vixerunt vt eos hac misericordia dignos iudicet Deus: aut eorum quos sine omni meritorum respectu, Deus imperscrutabili sua misericordia respicere dignetur, vt viuentium supplicationibus, peccatorum suorum veniam, & è tormentorū carcere liberationem adipiscantur. POL. Legi quandoq; eundem scripsisse Augustinum melius esse dubitasse de ocultis, quàm litigasse de incertis. CAST. Rectè quidem, Neq; sibi eos docet infensos, qui ea omnia imperuestigabilib. Dei iudicijs relinquūt, & non ad amussim disquirere laborāt. POL. Quia facilem te hactenus respondendo intellexi, non desistam donec quiquid huius farinæ est, totum absolueris. Quæro igitur an omnia miracula quæ dæmones edunt realiter fiant, an phantasticè? CAST. Multa realiter fieri, & multa tantū apparēter etiam Augustini scriptis freti asserimus. Scribit enim hic magnus ecclesiæ Christianæ antistes, in libro de Trinitate, capite vndecimo, facilimum esse nequissimis spiritib. peraē-

S. Augu. st. viuo viuus cōparuit Eulogio.

De matre S. Augustini.

Boni angeli quinq; homines visitant.

An miracula realiter fiant per Dæmones.

m

tea sua corpora facere multa quæ mirētur animæ terrenis aggrauatæ corporib. Sic etiam inquit corpora ipsa terrea nonnullis sint artibus & exercitationibus modificata, quod in spectaculis theatricis, tanta mirabilia exhibeant, vt hi qui ea nunquam viderunt non credant, quid magnum fuerit diabolo & angelis suis de corporei elementis, aërea corpora facere, quæ caro miretur. Aut etiam quid multum fuerit dicit, occultis inspirationibus ad illudendos humanos sensus phātasmata imaginum machinari. quibus vigilantes, dormientesue decipiat. Hæc Augustinus Si vis & alium testem etiam exceptione maiorem adducam Pollux. POL. Volo dic quis hic est? CAST. Abbas Tritemius tertia quæstione ad diuum Maximum Emilianum, qui præfato loco sic habet, Mortuos apud infideles resuscitare videntur dæmones ad vitam. Et sic curiosis hominibus miranda ostendunt, vt eos in errore qua si miraculis consumatos reddant, & omnino pertinaces, mortuos tamen non verè suscitant, sed hominum sensus variè decipiunt, motuorum simulacra fictitia ostendentes. Manifestū enim est dæmones omnia posse, sed in falsa tantum similitudine, quæ sancti possunt miracula in veritate. POL. Aiunt dęmones malis tantum hominibus propter similitudinem suæ malitiæ obedire, quid tibi videtur? Castor. CAST. Videtur? quod malis obediant, sed non omnibu. POL. Quibus aūt, CAST. Istis certè, cum quibus, interueniente pacto, fœdera contraxerunt, velut mulieres quas Pytonissas vocant, habentur, quæ stipulata manu dicis se vouerunt. POL, Etsi eos in suum compulserunt seruitium verum est hoc seruitiū an simulatum CAST. Est profectò simulatum. Nam sua sponte & genuina opera, hominibus inseruiunt, vt eos decipiant & ad se alliciant, tametsi non inficiamur illorum seruitium quādoq; esse verū, ast saltem circa homines quos fides in Dominum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecit acceptabiles & amicos. Id quod Lactantius his verbis quoq; testatur secundo libro de Origine erroris, capite decimo sexto: Iustos, id est Dei cultores metuūt dæmones. Cuius nomine adiurati de corporib. excedūt, quorūq; verbis tanquam flagris verberati, non modo dæmones esse confitentur, sed etiā nomina sua edunt, nec iustis mentiri queunt. Et idem Lactantius libro quarto de Vera sapientia, capite vigesimo septimo. Necesse est veram esse religionem Christianam, quæ & rationē dæmonum nouit, & astutiam intelligit & vim retūdit & eos spiritalibus armis domitos, & subactos, credere sibi cogit. POL. Sum hactenus omnium per te ad vnguem informatus quę scire studui, quapropter nō est quod diutius te meis quę situs

Dæmones nō verè resuscitāt mortuos.

Dæmon, malis obediunt.

Phytonißarū seruitium falsum.

ſitis,ſeu griphis potius aggrauem, demitto ergo te vt ad alia te conferas. CAST. Neq; te reſpondendo comperi deſidem. Vnde nos hoſtimento vſos ducito, quòd vterq; vtriq; equum reddiderit. Vale ergo. POL. Et tu vale.

GERARDI CREmonenſis

GEOMANTIAE ASTRONOmicæ libellus.

QVIA Aſtronomia ita tranſcendens & ſubtilis eſt de ſe, quòd in ea oportet tot & tanta reſpicere, prius quam homo poſſit per eam veraciter indicare: quia mentis oculus medietatem eorum abhorret intueri: paucíq; tempore moderno doctores ſcientifici eius inueniuntur, qui per ipſam ſufficiēter ſciant indicare: idcirco hoc opus compilaui, quod Geomantiam aſtronomicam volo nominare: in qua cum minori ſtudio & labore ſatis ſufficienter docebo indicare. In præſenti enim ſcientia non eſt neceſſe aſcendens nec horam aſpicere per aſtrolabium, ſicut in Aſtrologia: imò oportet facere quatuor lineas inæquales per puncta caſualiter ſeminata, & puncta illa combinare, & ex punctis non combinatis, quæ remanent in capitibus linearū, ſicut fit in Geomantia, vnam figuram extrahere, & ſignum Zodiaci, cui correſpondet illa figura, ponere pro aſcendente. Verbi gratia, ſi conſurgit acquiſitio ex capitibus illarum linearum quatuor, ponatur aries: ſi lætitia, vel fortuna minor, ponatur taurus: ſi puer, vel rubeus, ponantur gemini: ſi albus, cancer: ſi via, leo: ſi coniunctio, vel caput draconis, virgo: ſi puella, libra: ſi amiſſio, vel triſtia, ſcorpio: ſi cauda draconis, ſagittarius: ſi populus, capricornus: ſi fortuna maior, aquarius: ſi carcer, ponantur piſces. Poſtea in ſecunda domo ponatur ſignum quod immeditatè alteri ſuccedit: in tertia ſignum tertium, & ſic de alijs per ordinem, vſq; in finem duodecim ſignorum. Et fac vnam figuram quadratam in duodecim partes æquales diuiſam, in qua illa ſigna per ordinem compones, ſicut fit in Aſtrologia, & ſicut ſatis ſcitè inuenies hìc figuratum. Nec eſt hic curandum de * feſtis, * vel indice, nec de quocunque alio quod ad Geomantiam pertineat, præterquam de figuris ſexdecim, vt per eas habeamus ſigna duodecim, quibus correſpondent: & ecce modus figuræ: qui ſuprà poſitus eſt.

Poſtea

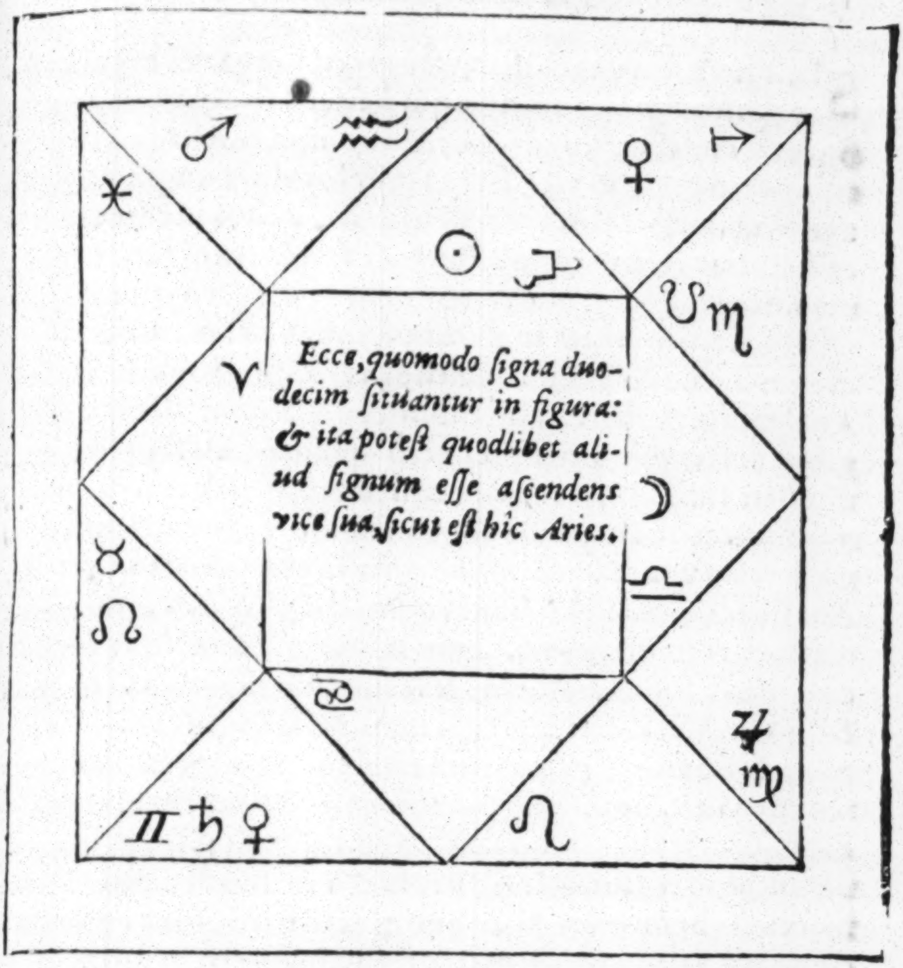

Postea oportet pro quolibet planeta sigillatim facere quatuor lineas per puncta casualiter seminata, & pro capite draconis similiter, sicut fecisti pro ascendente: & puncta illa diuidere per duodecim, & quod remanet vltra duodecim, vel ipsum duodecim, si minor numerus non remanserit, retine, & planetam pro quo facta fuerit illa proiectio, in ordine illo situare quotus fuerit ille numerus superabundans, hoc est, si remanserint duodecim, ponatur planeta in duodecima domo: si decem, in decima: si vnum, in prima: si duo in secunda: & sic de alijs. Et debes semper incipere à sole, & postea à luna, deinde à venere & mercurio, & de saturno, Ioue & marte, capite draconis & cauda. Caue tamen, ne in tempore pluuioso, nebuloso, vel nimis ventoso, nec quando es iratus, aut pluribus intentionibus occupatus: nec pro tentatoribus, vel derisoribus facias quæstionem nec eandem pluries sub eadem figura vel forma iteres quæstionem, quia error esset.

Qua

Quæstiones primæ domus.

SI uis scire de vita alicuius, vtrùm erit longa vel breuis, aspice dominum ascendentis, qui si fuerit in fortibus angulis, signat vitam longam, in succedentibus mediocrem, in cadētibus verò breuem : & si fuerit in fortibus angulis, signat annos maiores : si in succedentibus, annos mediocres : in cadentibus verò minores. Minores anni saturni sunt triginta: mediocres quadraginta quatuor: maiores verò quinquagintaocto. Anni minores Iouis sunt duodecim, mediocres quadraginta : sic secundum maiores verò, quadraginta septem. Anni minores martis sunt quindecim, mediocres quadraginta & secundum maiores verò quadragintaseptem. Anni minores solis sunt nouemdecim, medij quadragintaquinq; ; maiores verò octogintaduo. Anni minores veneris sunt octo, mediocres quadragintaquinq; , maiores verò octogintaduo. Anni minores mercurij sunt viginti, medij quadragintanouē: maiores verò octoginta. Anni minores Lunæ sunt quindecim, medij trigintanouem, & secundum maiores verò centū & septem. Vel aliter: Aspice, si mars, vel saturnus fuerit in primo, & dominus octaui cum eis, solq; fuerit in octauo, quærēs non viuet. Similiter si dominus ascendētis ceciderit in vacuum, & mars in octauo fuerit, non viuet. Et si sol & luna cōiūguntur in septimo, & iupiter fuerit in duodecimo, venusq; in secūdo, bene viuet. Nati quoq; accidentia sunt cōsideranda: quia si Saturnum vel mercurium inueneris in primo,* vestiens* est stultus & verbosus: sit Mars & Mercurius, non erit seruitialis, sed rixosus & derisor: si Sol & Mercurius, verax erit: & si Sol fuerit in ariete, omnia quæcumq; audiet, citò addiscet: si Venus fuerit in septima, luxuriosus erit : & si Saturnus, Mercurius & Venus fuerint in imo, erit sodomita : si Sol & Venus fuerint in decima, & Luna in prima, erit, magnæ largitatis: si Venus, Mercurius & caput draconis fuerint in primo, erit auarus: si Luna & Mars fuerint in primo, erit magni seruitij: & si Mars fuerit dominus* partus,* erit diues, maliloquax & litigiosus: & si Sol in prima fuerit, liuidus erit, pulchrum corpus habens, nec multum macer, nec multū pinguis: & si Venus fuerit in primo, erit albus & laccinius. Si Mercurius fuerit in primo, non erit stabilis, sed semper volet esse in motu. Luna verò ibidem reperta, graciliter facie, pectore & brachijs designat. Si Saturnus fuerit ibidem, erit homo turpis & niger. Si Iupiter, erit facie rotunda, pulchræ frontis, coloris rubei, paucoque mixtus albo. Officium vel artificium eius scies, si Luna fuerit in septimo, cum saturno, vel

*primi formè.

vel in quarto, vel in decimo, vel in primo:non est & bonum ædificare domum in ciuitate,nec nauem, nec terras colere, vineas,aut arbores plantare, sed esse circa officium aquæ, vel minutorum matrimoniorum,aut esse cursor,vel nuncius:nec applicet se domino, quia nullum honorem haberet ab eo *. Si in quinto:aut tertio,etiam erit ei bonum:in secundo,octauo,sexto,& duodecimo,nec bonum nec malum.¶ Iupiter significat episcopos,prælatos,nobiles, potestates, iudices, sapientes,mercatores,& campsores.Mars significat bellatores, incendiatores,homicidas,medicos,barbitonsores,carnifices, aurifabros,cocos, furnarios, & omnia opera quæ fiunt per ignem:& si Mars fuerit in fortibus signis,pauper erit,& in captiuitate morietur, nisi se iungat in exercitu cum milite vel vasallo.Sol significat imperatores,reges,principes, nobiles, dominos,& iudices.Venus significat reginas,& dominas, vxorationem,colloquia,amicitias,apothecarios, scissores vestium, & factores iocalium & ornamentorum, venditores pānorum,ioculatores,tabernarios, lusores taxillorum,lenones & prædones.Mercuius significat clericos, philosophos, astrologos,geometricos,arithmeticos,latinos scriptores & pictores & omnes artifices subtiles:tam homines quàm mulieres,&artes eorum.De intentione quærentis aspice signum ascendens,& dominum eius: & vbi dominum ascendētis inueneris,pro aliqua re ad domū illam pertinente venit quæsiturus. & si Sol fuerit dominus ascendentis, quærit de aliqua quæstione vel applicatione,vel timet sibi de aliquo homine: si Venus,quærit pro artibus *aliqua propria vt sciat,*aut pro rebus fœmineis:si Mercurius,quærit pro amissione aut infirmitate:si Luna,quærit pro amissione,aut infirmitate,aut pro dolore oculi: si Saturnus, quærit pro infirmo, vel principe qui* tacet & habet angustiā magnam in corde suo:si Iupiter, quærit pro infirmitate aut restitutione, aut pro aliquo officio,quod vult habere:si Mars,quęrit pro timore,vel inimico, pro morte,vel infirmo,vel pro censu. ** vel aliàs tacet.*

Quæstiones secundæ Domus.

SI vis scire de aliquo,si erit diues, vel non,aspice dominum secundi,qui si fuerit cum bono planeta, & bonus planeta similiter in secundo,diues erit:si verò cum malis iunctus fuerit dominus secundi, malusq; planeta fuerit in secundo, erit pauper.¶Si vis scire,si rehabebis depositū,vel nō:aspice,si in secundo fuerit malus planeta et discordās cū domino ipsius,qa sic q tenet depositū,nō reddet id spōte sed si in secūdo fuerit bonus planeta, & cōcordans cū domino eius, bene recu-

recuperabitur: & si dominus secundi exaltetur, malusq; fuerit, vel cum eo fuerit malus in secundo, vel si dominus secundi exaltetur, qui tenet depositum, nõ vult reddere illud: reddet tamen id velit nolit: & si malus fuerit in secundo, nõ credo quòd recuperetur. Si autem Mercurius fuerit in secundo ita quòd sit dominus ipsius, & cõtrarietatem infert, recuperabitur tunc: & si in secundo fuerit bonus planeta, recuperationem significat, * quamuis dominus eius, * Nota igitur concordiam & discordiam planetarum. Luna & Iupiter sunt amici: Luna & Mars sunt inimici. Mercurius & Sol sunt amici: Mercurius & Venus sunt inimici: Venus & Iupiter sunt amici: Iupiter & Luna sunt amici. Illi planetæ dicuntur concordare, qui conueniunt in vna natura & qualitate, sicut Mars & Sol, quia vterque eorum est calidus & siccus: Venus & Luna conueniunt in frigido & humido: vel quando planetæ in substantia & natura conueniunt, sicut Iupiter & Venus sunt amici: vel quando domus vnius est* exaltationis* alterius: vel econuerso.

Quæstiones tertiæ domus.

SI vis scire de aliquo, quot fratres habeat, aspice dominum tertij, & tenendum, quod quot planetis iunctus fuerit, tot fratres habet quærens. Planetæ verò masculini fratres significant, fœminini autem sorores. Et nota, quòd Saturnus & Mars, Sol, Iupiter & caput draconis sunt masculini: Luna verò, Venus & cauda draconis sunt fœminini: Mercurius autem promiscuus, & ipse est aliquando masculinus, aliquando fœmininus: masculinus est, quando iungitur cum planetis masculinis, aut cũ fuerit quadratura Zodiaci masculina: fœmininus verò est, quando iungitur cum planeta fœminino aut quando est in quadratura Zodicaci fœminina.

Quæstiones quartæ domus.

SI vis scire, si bonum sit tibi morari in aliqua terra, ciuitate, villa, territorio, vel domo, vel non, aspice dominum ascendentis quarti & septimi & si dominus quarti fuerit in septimo, & fuerit bonus, & * primæ & decimæ domus boni fuerit domini, *, & cum bonis planetis, bonũ erit morari in loco illo: & si septimæ dominus cũ bono fuerit, & dominus quartæ cum malo, tunc non est bonum ibi morari: quia si ibi moratus fueris, rumores malos & damna plurima patieris in illa patria. ¶ Si vis scire, quando aliquis * absconditus reuertetur, aspice dominum ascendentis: quòd si inueneris ipsum in aliquo angulorum quatuor, anno illo reuertetur. Et si in angulo

gulo non fuerit, vide, quantum distet ab angulo primo: quia tantum tardabit, & per tot annos, quot sunt ibi domus. ¶ Si vis de caristia vel vilitate rerum scire, aspice domos fortes succedentes et cadentes: fortes etenim domus caristiam designant, succedentes tempus mediocre, nec nimis carum, nec nimis vile: cadentes plenitudinem significāt, & rerum vilitatem. Considera similiter planetas & loca eorum: quia si in fortibus domib. fuerint, res significatæ per planetas illos erūt raræ. Et nota, quòd Saturnus significat campos, vineas, & instrumenta, cum quibus exercentur opera camporum &* corium: * & de fructibus corna, glandes, gallas & malogranata. Iupiter habet oleum, mel, bombacem, pannos, argentum & vinum & bladum speciesq; odoriferas. Mars habet vinum & carnem & maximè porcos: arma & bella, & quæ eis conueniunt, & vestes rubeas. Sol habet triticum, & vinum, & omnia quæ assimulantur auro, in colore purpureas & pannos: equos & aues, sicut accipitres & falcones. Venus habet pinguedinem, & * : vuas, figas & dactylos, * pagros * & iocalia. Mercurius habet hordeum, milium, granum *: monetam & argentum viuum. Luna habet auenam, lac, caseum, incensum & sal, vaccas, arietes, & gallinas, & argentum: & secundum multitudinem vel paucitatem in eis.

Quæstiones quintæ domus.

SI vis scire, vtrùm mulier sit prægnans, vel possit imprægnari, aut nō, vide si dominus ascendētis fuerit in septima, aut dominus quintæ in prima, aut dominus primæ in quinta, vel si dominus quintæ fuerit in septima aut si dominus septimæ in quinta fuerit, aut Luna cū eo, vel si boni planetæ fuerint in prima vel in quinta, vel cū domino quintæ, vel * R * in angulis, prægnās est, vel poterit imprægnari: et si nullum istorū inueneris, & mali planetæ fuerint in prædictis locis, non erit prægnans, nec poterit imprægnari: et si boni et mali fuerint ibidem fortè habebit filios, sed non viuēt. Si verò cācer, scorpius, vel piscis fuerint in prima, vel quinta domo, potest adhuc filios habere: sed si leo & virgo fuerint ibidem, nec est prægnans, nec in perpetuum poterit imprægnari: vel si dominus quintæ fuerit in eis. ¶ Et si volueris scire, intra quot annos, vide vbi dominum quintæ inueneris: quia in illo anno prolem habebit: si in prima, in primo anno: si in secunda, in secundo anno, & ita vsq; ad duodecimam poteris numerare. Et si signa mediocria fuerint in ascendente, prægnans habet in vtero gemellos, qui viuent, si in primo fuerit planeta bonus: & si malus, morientur: & si vnus fuerit bonus, & alter ma-

lus vnus viuet, & alter morietur: & si signum mediocre fuerit ascēdens, et Mars in eo, mater moritur, et non fœtus: si Saturnus, fœtus & mater: et si cauda draconis fuerit ibidē, poterit esse, quòd vterque moriatur, infans tamē non euadet: et si sic cauda fuerit in prima, et domus decima ceciderit, mater morietur: similiter, si Mars & Luna, aut Mars & Saturnus fuerint in prima, septima, vel decima, mater morietur. ¶ Vtrùm prægnans abortiatur, vel non, considera, si signum mobile sit ascendens: quia sic abortietur. ¶ Si vis scire, si pariet masculum, vel fœmellam, aspice ascendens & dominum eius: qui si masculinus fuerit, et in signo masculino, vel in quadratura circuli masculina masculus erit: si fœmininus, & in signo fœminino, vel in quadratura circuli fœminina, est fœmella: & ita de Luna considerabis. Considera similiter, si plures planetarum fuerint in signis masculinis, quia tunc masculus erit: et si plures * planetarum fuerint * in signis fœmininis, erit filia. ¶ Et si vis scire, vtrū infans fuerit legitimus, vel adulterinus, vide, si Saturnus, Mars vel cauda fuerit in quinta, aut cum domino quintæ, quia si sic, adulterinus est: & si bonus planeta fuerit idem, idem legitimus est: & si dominus primæ fuerit in quinta, aut cum domino eius, legitimus est: similiter si dominus quintæ in prima inueniatur, aut cum domino primæ. ¶ Si vis scire, vtrùm rumores sint veri, vel falsi, vide, si Saturnum, Martem, vel caudam inueneris in ascendente, quia si sic, rumores sunt falsi: sed si Solem, Iouem, vel caput draconis inueneris, ijdem veri sunt: & si planetæ masculini fuerint in signis masculinis, & fœminini in fœmininis, adhuc sunt veri: & si boni & mali ibi fuerint, partim sunt veri & partim falsi: & si fuerit signum cum bono planeta, veritatem testatur, & si cum malo planeta occiderit, falsitatem. Similiter, si Mercurius fuerit in prima, falsi sunt. Et si Luna fuerit in prima, in signo fœminino, vel iuncta cum domino ascendentis in signo fœminino, sunt veri. Similiter si boni planetæ fuerint in tertia, quinta, vel nona, & signa fœminina fuerint, veri sunt: sin autem, non. ¶ Si vis scire, vtrùm quis absens veniet, & quando, aspice dominum quintæ, in primo, quos si simul inueneris, pro certo veniet, & iam est iter aggressus. Similiter si dominus quintæ fuerit in primo, vel cum domino primæ: quæ si ceciderit, nuncius est infirmus in via: quia si dominus quintæ exaltetur, tunc venit lætanter: & si fuerit in signo cadente: grauiter infirmabitur, vel morietur. ¶ Si vis scire, si afferat illud, pro quo iuit, vel non, aspice dominum septimæ: qui si bonus fuerit, affertur quod quæsiuit:

fuit: & si ceciderit, vel malus ibi fuerit, nihil affert de eo.

Quæstiones sextæ domus.

VTrùm infirmus conualescet, vel morietur, si quæritur, de infirmitate aspice, si Saturnus, vel Mars, aut cauda fuerit in primo, eiusque dominus cum malo planeta iunctus, nam tunc morietur citò: & si dominus primæ fuerit bonus, malique planetæ fuerint in prima cum domino eius, similiter vel in primo, * octauo, * pro certo morietur. Et si dominus primi in octauo fuerit, aut cum domino octaui, vel dominus octaui in primo, aut cum domino primi, dubitatur de morte. Et si mali planetæ angulos occupauerint, malum & destructionem minatur infirmus. Et si in primo, sexto & octauo boni planetæ fuerint, & in angulis * similiter, & dominusque primi ab octauo, & domino eius, viuet & * conualescet. ¶ Vtrùm curabitur per medicinam, vel non si scire cupis, primum da medico, decimum infirmo, septimum infirmitatibus, & quartũ medicinis: mali planetæ in primo existentes medicum nihil prodesse, sed * peius * hoc esse testantur infirmo: fortunæ verò ipsum sibi vtilem designant. Et si mali decimum occupauerint: ægrum esse causam. Causam sui morbi testantur ipsius velle facere, quod consulit magister: fortunæ quoq; ibidem existentes contrarium designant: mali verò in septimo existentes ægrum de morbo in morbum transmutant, fortunæ verò ipsum liberant absque medicis seu medicinis. * Mali * quoque in quarto existentes, medicinas testantur augere dolorem: fortunæ vero mitigant & sanant eundem. ¶ Si vis scire ad infirmum si sanes eum, cõsidera locum tunc: qui si fuerit cum Saturno, Marte vel cauda vel * R * cum sole, non vadet. Et si Iupiter, Venus vel caput draconis fuerit in primo, vel in septimo, vade: quia bonum erit. Et si est luna cum bono, vade & da ei medicinam. Et si fuerit cum malo, & maximè in septimo, vel si mali fuerint in angulis, non vadas: quia nihil proficies ei. Et si boni ibi fuerint, vade & aspice diligenter, in quo vel in quibus membris patitur, quia aries habet caput, taurus collum, cancer pectus & pulmonem, leo cor & stomachum, virgo ventrem & intestina, libra vmbilicum & renes, scorpio anum & verenda * sagittarius nates et coxas, capricornus genua, aquarius libras *, pisces pedes.

* *suras mo litus.*

Quæstiones septimæ Domus.

PRo furto aspice dominum septimi: qui si fuerit in primo, furtum erit restaurandum. Et si dominus primi fue-

rit in ſeptimo,perquiret illud diu , & tandem inueniet. Et ſi luna fuerit in primo,aut cum domino eius,inuenietur. Si luna fuerit in quinto,cum domino primi,vel* R * in primo poterit inueniri.Sed ſi Sol & Luna fuerint in quinto,& ſi dominus octaui fuerit cum domino primi in primo,inuenietur. Et ſi dominus ſecundi fuerit in octauo,non poterit inueniri. Et ſi Saturnus & Mars vel cauda fuerint in ſecundo,non inuenietur,nec omnino perdetur. Et ſi ſecundi dominus fuerit in primo,inueniet illud,& neſciet vnde veniat. Si dominus primi fuerit in ſecundo , poſt magnum laborem poterit inueniri. Et ſi dominus ſecundi ceciderit,nunquam inuenietur : ſed ſi exaltetur ,bene inuenietur : ſeptimum autem latronem oſtendit. ¶ Si vis ſcire,quid ſit & quod furtum ſit,aſpice dominum ſecundi:qui ſi fuerit Saturnus eſt plumbum,ferrum,caldarium, * tripes , * veſtis , aut aliqua res nigra aut corium. Si Iupiter,aliquid album,ſicut ſtannum,argentum , vel venis mixta croceo & Albo.Sol enim ſignificat aurum & res pretioſas.Mars verò res quæ ſunt in igne,vel quæ pertinent ad eum:Venus verò res mulierum,ſicut manualia,annulos , iocalia & ornamenta pulchra:luna beſtias,ſicut equum , vel mulum,&c. cyphos aut * merces * : Mercurius monetam,libros, chartas,vel res depictas,aut veſtes varij coloris,vel griſſas ¶ Si vis ſcire,quot fuerint latrones,aſpice dominum ſexti , qui ſi fuerit in ſecundo aut cum domino ſecũdi,plures fuerint. Et ſi fuerint in tertio , fratres vel cognati quærentis fecerunt id furtũ.¶Si vis ſcire,ſi latro ſit adhuc in villa,ſi in ſuccedẽtibus, non iuit adhuc multũ longè:ſi in cadentibus,multũ elongatus eſt. ¶ Verſus quam partem iuerit latro , ſi vis ſcire, aſpice dominum ſeptimi, in quo ſigno eſt : qui ſi in ariete fuerit , in medio orientis eſt : ſi in tauro , in meridie contra orientem : ſi in geminis, in occidente contra meridiem : ſi in cancro , in medio ſeptentrionis : ſi in leone , in oriente contra ſeptentrionem : ſi in virgine , in meridie tontra occidentem : ſi in libra, in medio occidentis : ſi in ſcorpione, in ſeptentrionem propinquum occidenti : ſi in ſagittario, in oriente iuxta ſeptemtrionem : ſi in capricorno , in medio meridiei : ſi in aquario , in occidente contra ſeptentrionem:ſi in piſcibus , in ſeptentrione contra occidentem. ¶ Si vis ſcire , ſi fur totum furtum defert ſecum , aſpice dominum ſeptimi , octauique : & ſi dominus ſeptimi fuerit in angulo , habuit voluntatem totum deferendi ſecum , ſed non potuit. Si dominus octaui fuerit in mediocri , vel in* cadenti , & dominus ſecundi in forti , totum ſecum defert. Et ſi dominus ſeptimi & octaui fuerint ambo in cadenti-

dentibus, nec portauit, nec habuit: vide per * septimam, * quæ est socius. & octauum, quod est lucrum eius. ¶ Si vis scire genus & nobilitatem hominis vel mulieris, aspice dominum septimi. quod si in angulis inueneris, & dominum primi in succedentibus, vel cadentibus, mulier nobilior est viro. Et si dominus ascendentis fuerit in angulo, & dominus septimi in succedenti, vel cadenti, vir nobilior est muliere. Et ita potes iudicare de duobus socijs, vel quibuscunque alijs personis. Et si dominus septimi in * nona * domo fuerit, de partibus extraneis accipiet vxorem. ¶ Si scire vis, vtrùm coniugium fiet, ascendens & dominum eius & Lunam de quærenti, & septimum & dominum eius mulieri: et si iunctus fuerit dominus ascendentis, aut Luna, domino septimi, aut fuerit in septimo: coniugium fiet: vel si dominus fuerit in primo, aut cum domino primi, fiet de facili, & plus erit voluntas mulieris, quàm viri. ¶ Si scire cupis, vtrùm vxor, vel amica tua alium habet amatorem, vel non, aspice, si Mars fuerit in septima, ita quòd non sit in domo sua, nam ita nullum habet amatorem. Et si Saturnus ibi fuerit, alium diligit, sed non iacet cum ea. Et si cauda fuerit in septima, iacet cum ea. Et si ibi fuerit Iupiter, malè tenet castitatem, Si Venus, hilaris est & libenter ludit & ridet: quare putatur esse meretrix, cum non est. Si Mercurius, amicum habuit, sed nunc non habet. Sed si Luna fuerit in septima, nondum habet amicum, sed habebit, & erit quasi tota communis. Si autem Sol, aut caput draconis fuerit * illud idem, * casta est. Et ita potes inuenire in * nono * de amicis. ¶ Si vis scire, quis illorum plus viuet, vide dominum primi et septimi: & quis illorum in fortiori & meliori loco fuerit, vel cum melioribus iunctus, & à domino octaui & eius parricipatione remotior & liberior persona, cui correspondet dominus domus illius, plus viuet. ¶ Si vis facere societatem, & si vis scire si fiet, vel quid inde accidet, vide, si bonus planeta fuerit in septimo. & in primo: quia si fuerit, societas fiet, bonumque inde eueniet: & teneas † durare † per annos, menses & dies, quos dominus septimi significauerit. ¶ Si vis scire qualis est societas, aspice, quis planetarum sit in septimo: quia si bonus fuerit, anno illo fiet societas: vel † R †, coniugium, si de eo quæratur. ¶ Et si vis scire, si bene esse debeat, aspice primum, & dominum eius, qui est quærentis: & septimum, & dominum eius, qui est sociorum, vxorum & concubinæ: qui si fuerint inter se concordan-

ibidem *fortè.*

dantes, pax & concordia erit inter eos, & proficies: si discordes fuerint, rixa erit inter eos, & societas proficere non poterit. ¶ Et si vis scire, quis eorum plus lucrabitur, aspice primum & dominum eius, & septimum & dominum eius, & quis eorum stat melius: vel si mali fuerint, quis eorum cadit: & qui cadit, perdet: qui verò exaltatur, lucrabitur. ¶ Vel aliter, & melius: Aspice secundum & dominum eius, & octauum & dominum eius, & in quo melior planeta, vel dominus eius in meliori loco inuentus fuerit, vel cum melioribus iunctus, ipse plus lucrabitur. † Secunda domus † & dominus eius lucrum quærentis significat, & octaua socij, vel partem suam: & si ambo fuerint boni, ambo lucrabuntur: & si ambo mali, ambo perdent: & si vnus bonus, & alius malus, ille cuius est bonus, lucrabitur, & ille cuius est malus, perdet. ¶ Et si vis scire, si duo socij se diligant, aspice, si dominus primi & septimi fuerint amici & concordes, diligunt se, si inimici fuerint & discordantur, non. ¶ Si vis scire, quis vincet in causa & controuersia, aspice dominum primi & septimi: quos si in angulis inueneris, neuter vincetur: & vide, quis eorum cum malo iūctus fuerit, nullus in casu suo proprio, quia ille vincetur. Et si ab vtroque planeta fuerit malus, victor occidet victum. Si vnus eorum fuerit fortis, & alter debilis, & planeta qui est in forti, non cadat, nec secum malum habuerit, & ille qui fuerit in debili, non fuerit in domo, vel exaltatione sua, nec cum bono planeta, ille qui est in forti, vincet. Similiter ille qui est in mediocribus, magnum timorem habet in corde suo: quia modò sperat vincere, modò verò vinci. Et nota, quod in quæstione de bello & regno maior dicitur esse potestas vel fortitudo in exaltatione, quàm in domo: in omnibus autem alijs quæstionibus econuerso. ¶ Si vis scire de aliquo existente ad insultum, si sanus reuertetur, vel non, aspice dominum ascendētis, si bonus fuerit, id est, cum bono vel bonis, bonusq; planeta in primo, sanus reuertetur. Et si Sol fuerit cum domino primi in aliqua parte quæstionis, non vadat: quia Sol comburit eum. Et si dominus septimi est cū bono planeta, et dominus primi cum bono similiter, habebit impedimentū in via, tamen non morietur. Et si malus planeta fuerit cum domino primi, & bonus in primo, si vadat, magnum damnum patietur, sed non mortem: potest tamen bene vulnerari. Et si Saturnus fuerit in primo, vel cum domino primi, non vadat: quia aliquod impedimētum veniet ei ex aliquo homine cui occurret. Et si malus fuerit cum domino primi, Saturnusq; fuerit in primo, vel cum domino primi, vulnerabitur

cum

cum ligno, vel petra. Si Mars, vel Cauda fuerint in primo, vel cum domino primi, vel mali planetæ sint in primo, vel cum domino primi, vulnus vel mortem patietur. Aspice similiter, si malus fuerit in octauo: quia sic timendū est de morte. Et si Sol fuerit cum domino septimi, aut in octauo, significat malum ire. Idem de * septimo & decimo. ¶ Et si vis scire, quid eueniet de bello, septimum & primum aspice, & dominos eorum: quia primus & dominus eius quærentem significat, & septimus & dominus eius aduersarium: qui si boni fuerint in primo, & mali in septimo, fueritq; dominus primi & septimi malus, quærens vincet. Si verò cum domino primi malus fuerit, malusque in primo, & domino septimi bonus, vel *R* in septimo, quærens vincetur, vel capietur, vel occidetur. Et si domini vtrorumque fuerint in primo, & ex parte primi fuerint boni vsq; ad finem * domus quæ est medietas quæstionis: mali enim aliam medietatem occupârunt, scilicet à septima vsque ad finem duodecimi, aduersarius vincetur. Si autē ambo domini fuerint in ascendente, fuerintq; boni ex parte primi, & mali ex parte septimi, ambo graue damnum patientur: quærens tamen melius habebit in fine. Si autem domus ascendentis fuerit in septima, vel in eius quęstione, significat fortitudinem aduersarij. Et si dominus septimi fuerit in ascendente, vel in eius quæstione, significat fortitudinem actoris. Et si dominus ascendentis fuerit in octauo, vel cum domino octaui, vel dominus octaui in primo, vel cum domino primi, significat mortem quærētis. Et si dominus septimi fuerit in secundo, aut cum domino eius, aut dominus secūdi in septimo, vel cum domino septimi, significat mortē inimici. ¶ Si vis scire, si bellū diu durabit, si mediocre, mediocriter: & si dominus primi & septimi concordauerint, partes pacificabūtur post bellum. ¶ Si vis egredi de loco in quo es, & trāsferre te ad alium, & vis scire, vtrum melius erit stare vel ire, vel de duobus negotiis, quod illorum expediat tibi plus facere, primum & secundum, & dominos eorum locorum, ad quem vis ire, in quo es, & lucrum quod ibi facis, tribue: & septimum & octauum, & dominos eorum, locum ad quem vis ire, & lucrum quod ibi facies, & quorum domini meliores fuerint, & cum melioribus iuncti, † illos elige.† Vel aliter: Aspice dominum ascendentis & Lunam: qui si separati fuerint à malis, & iuncti fortunatis, plus valet ire quàm stare & facere aliquod negotium, quod in mente habuisti. Et si dominus ascendentis & Luna separati fuerint à fortunis, & iuncti malis, non moueas te, nec facias ad negotium. Vel sic: Aspice Lunam: & si planeta à quo separatur, melior est,

quàm ille cui iungitur, non moueas: & si ille cui iungitur, melior est illo à quo separatur, vade.

Quæstiones octauæ domus.

DE homine, vel muliere qua morte morietur si scire vis, aspice, si in octauo fuerit leo vel scorpio, †R† Mars, per bestiam morietur. Et si Saturnus fuerit in octauo, aut cum domino octaui in scorpione, cancro vel pisce, morietur in aqua. Et si in octauo fuerit malus, aut cum domino octaui, vel si ibi Mars vel cauda, igne, ferro vel febre morietur. Et si in octauo fuerit bonus planeta, vel cum domino octaui, bona morte morietur.

Quæstiones nonæ domus.

PRo itinere longo aspice, si dominus octaui secum habuerit bonos planetas: & si Saturnus fuerit in nono, & exaltauerit se in decimo, ita quòd non sit in domo sua, non vadas: quia bellum & obstaculum inuenies. Et si malus planeta fuerit cum domino noni, & dominus noni cadat, damnum magnum patietur in via: quia si per aquam iuerit, nauis frangetur: si per terram, infortunabitur, capietur, vel morietur. Si Saturnus fuerit in nono, vel cum domino eius, vade securè. Et si bonus planeta fuerit in nono, vel cum domino noni, via bona erit & secura. Et si Mars est in nono, non vadas: quia mortales inimicos inuenies in via. Et si dominus noni fuerit cum malo,† vel †. Si Sol fuerit in †, significat, sed non capietur. Et si dominus noni habuerit bonum planetam prope se, euadet: si malum, capietur. Et si Venus fuerit in nono, vel cum domino noni, bona erit via: quia mulieres inueniet de quibus habebit solatium. Et si Mercurius fuerit in nono, & dominus noni cum bonis fuerit, via erit satis bona, & si cum malo fuerit, mala. Et ita dico de Luna, sicut de Mercurio. Si cauda fuerit in nono, latrones aut aliam malam gentem inueniet. Et si caput fuerit in nono, bona erit via: quia inueniet magnates, cum quibus sociabitur. Et sic fac de tertia domo, pro via breui. ¶ Si vis scire, quando fiat id, aspice dominum nonæ, & secundùm fortitudinem vel debilitatem eius iudica: quoniam secundùm locum in quo fuerit, annos, menses, vel dies indicabit. Et ita facies de mora eius, extrà vel infrà quod tempus veniet,† annis domini noni, Veiff.† in diebus: quia tot diebus morabitur, quòt significat planeta in loco in quo est. Vel aliter: Debiles anguli velocem itinerationem significant: mediocres mediocrem: & dominus noni similiter secundum locum in quo inuenitur. Et ita dico de reditu. ¶ Si vis scire, vtrùm recedant de via viagio imperfecto, vel non, vide si Luna iunga-

iungatur cum domino primi, tertij, vel noni, inde candenti planeta: quia si sic, † retrocedat viagio imperfecto. Et si fuerit in exaltatione sua, citò fiet via. Et si duo fortes fuerint, & vnus cadens, fiet via. Si vnus fuerit fortis, & † alius † ceciderit, retrocedent.

Quæstiones decimæ domus.

SI vis scire, vtrùm habebis honorem, vel beneficium à rege, episcopo vel domino, vel non aspice primam, & nonam, & dominos earum, & si dominus primæ fuerit in nona, vel cum domino nonæ, vel alio bono planeta, vel dominus nonæ, in prima cum domino primæ, aut alio bono planeta, sicut Venus, Iupiter, vel caput draconis, aut aliquod eorum fuerit dominus nonæ, vel *R* primæ, honorem beneficiumúe ab eis habebit. ¶ Si vis scire, si hoc erit in sua terra, vel extranea, aspice, si dominus nonæ fuerit in angulis, & erit in terra tua: si in succedentibus, fiet propè: si in cadentibus, longè, longè.

Quæstiones vndecimæ domus.

SI vis scire, quando nauem mittere oporteat in aquam, aspice ascendens: * quod si * stabile fuerit, ponderosa erit. Sed si dominus eius fuerit cum bono planeta, magnum pondus sustinet. Et si ascendens instabile fuerit, & cum bono planeta, nauis erit velox, & sustinet bonum pondus: & si mediocre, mediocriter. Et ita dic de equo, si quæratur. Et si aliquod signum instabile fuerit ascendens, & dominus eius in exaltatione sua, aut aliter fuerit fortunatus, & luna quoque ipsum toruo aspectu vel sextili aspexerit, aut fuerit in tertia, quinta, nona vel vndecima, nauem ad aquam faciat applicari, quia velocissima erit. ¶ Sed si malum in * ipsam ponere * voluerit, aut * ipsam * conducere, fac hoc signo stabili ascendente, aut cùm luna fuerit in tertia, quinta, octaua, nona vel decima domo, vel mansione. Si vis scire, qualiter ventum habebit, aspice ascendens & dominum eius: si fuerit cum bono vel malo * eius, * & in quo loco fuerit: & secundùm hoc iudica. ¶ Et si vis habere ventum fortem, sub ortum aquarij velum tendatur in altum: si paruum, sub ortum libræ det cautus carbasa vento: si mediocrem, sub geminis velum dirigat ipse suum.

Quæstiones duodecimæ domus.

PRo incarcerato considera duodecimam & primam: & si dominus duodecimæ fuerit in prima, vel cum domino primæ, &c.

א ר ב ע ת א ל

DE MAGIA VETERVM.

SVMMVM SAPIENTIAE STVDIVM.

In omnibus consule Dominum,& nihil cogites,dicas, facias,quod tibi Deus non consuluerit.

Prouerb.11.

Qui ambulat fraudulenter reuelat secretum: Fidelis autem spiritu celat rem.

ARBATEL DE MAGIA, SEV PNEVMATICA VETERVM, TVM MAGORVM

populi Dei,tum Magorum Gentium, pro illustratione gloriæ, & Philantropias Dei.

Nunc primùm ex tenebris in lucem producta, contra Cacomagos & contemptores donorum Dei,ad vtilitatem & delectationem omnium, qui verè & piè delectantur Dei Creaturis: & illis cum gratiarum actione vtuntur ad honorem Dei,& vtilitatem sui & proximi.

Et habet Tomos nouem Aphorismorum septies septenorum.

PRIMVS dicitur ISAGOGE,seu Institutionum liber Magiæ,seu τοῦ πνευματικῶς,quòd quadraginta nouem Aphorismos generalissima totius artis præcepta complectatur.

SECVNDVS est MICROCOSMICA MAGIA:quid Microcosmus per suum Spiritum & sibi à natiuitate addictos genios Magicè,hoc est,sapientia spirituali effecerit, & quomodo.

TERTIVS est OLYMPICA MAGIA, quomodo per Spiritus Olympi agat & patiatur homo.

QVARTVS est MAGIA HESIODICA & HOMERICA, quæ docet operationes per Spiritus dictos Calodæmones tanquain non hostiles humano generi.

QVINTVS est ROMANA seu SIBYLLINA MA-

MAGIA, quæ cum tutelaribus ſpiritibus & dominis, quibus diſtributus eſt terrarum orbis, agit & operatur. Hæc eſt VALDE INSIGNIS MAGIA. Huc & DRVIDVM doctrina refertur.

SEXTA eſt PYTHAGORICA MAGIA, quæ tantùm agit cum ſpiritibus, quibus data eſt artium doctrina, Phyſica, Medicina, Mathematica, Alchimia, & vicinæ artes.

SEPTIMA eſt APOLLONII & ſimilium MAGIA, complicata cum Romana & Microcoſmica. Habet tamen hoc peculiare, quòd poteſtatem habet ſuper Spiritus hoſtiles humani generis.

OCTAVA eſt HERMETICA, hæc eſt AEGYPTIACA, & non multum abeſt à Diuina Magia. Hæc producit Deos, qui in templis habitant omnis generis.

NONA SAPIENTIA eſt illa, quæ ex ſolo verbo DEI dependet, & dicitur PROPHETICA.

LIBRI

LIBRI ARBATEL DE MAGIA TOMVS PRIMVS.

dictus

ISAGOGE.

IN nomine Creatoris viſibilium & inuiſibilium, qui inuocantibus de theſauris ſuis reuelat myſteria, & ſecreta ſua, & paternè ac clementer ea largitur nobis ſine menſura. Is det nobis per vnigenitum Filium ſuum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum miniſtros ſuos ſpiritus ſecretorum reuelatores, vt librum ARBATEL conſcribamus. de maximis ſecretis, quæ fas eſt hominem ſcire, illiſque ſine Dei offenſa vti. Amen.

APHORISMORVM SEPTENA prima.

APHORISMVS I.

Qui vult ſecreta ſcire, ſecreta ſecretè ſciat cuſtodire, & reuelanda reuelet: ſigillanda ſigillet: & ſacrum non det canibus, nec margaritas proiiciat ante porcos. Hanc legem obſerua, & aperientur tibi oculi mentis ad intelligenda ſecreta, & audies tibi diuinitùs reuelari quicquid animus tuus deſiderauerit. Habebis etiam prompta Angelorum Dei, & ſpirituum in natura miniſteria obſequentiora, quàm vllus animus humanus deſiderare queat.

APHORISMVS II.

In omnibus inuoca nomen Domini, & ſine inuocatione Dei per vnigenitum filium nihil ſuſcipias ad cogitandum vel faciendum. Vtere autem ſpiritibus tibi datis ac attributis tãquam miniſtris, ſine temeritate & præſumptione, cum debita reuerẽtia erga ſpirituum dominum, tanquam legatis Dei: & quod reliquum eſt vitæ, pacificè perages ad Dei honorem & tuam ac proximi vtilitatem.

APHORISMVS III.

Viue tibi & Muſis, multitudinis amicitias vita: Temporis ſis auarus: omnibus beneficus: vtere donis tuis: vocationi inuigila: Verbum Dei nunquam recedat ab ore tuo.

APHORISMVS IIII.

Obtempera bene monentibus: Fuge procraſtinationem

omnem: ad constantiam & grauitatem in dictis & factis tuis te assuefac: Tentationibus tentatoris resiste per verbum Dei. Fuge mundana, cœlestia quære: Non innitaris prudentiæ tuæ sed in omnibus ad Deum respice, secundum Scripturæ sententiam. Cùm nescimus quid faciamus, ad te Deus eleuamus oculos nostros, & à te expectamus auxilium. Vbi enim humana nos destituunt præsidia, ibi Dei affulget auxilium, secundum Philonis dictum.

APHORISMVS V.

Diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, ex omnibus viribus tuis, & proximum sicut te ipsum, & Dominus te custodiet tanquam pupillam oculi sui, & ab omni malo liberabit, ac te replebit omni suo bono, nihilq; desiderabit anima tua, cuius non compos sis futurus, modò tibi ad salutem corporis & animi contulerit.

APHORISMVS VI.

Quicquid didiceris, frequenter repete, & menti tuæ infige, & multum discas, non multa. quia animus humanus non potest omnibus par esse, nisi diuinitus quis regeneratus sit. Huic nihil est tam arduum, aut tam multiplex cui par esse non possit.

APHORISMVS VII.

Inuoca me in die tribulationis, & exaudiam te, & honorificabis me, dicit Dominus. Omnis autem ignorantia est tribulatio animi. Inuoca ergo in ignorantia tua Dominum & exaudiet te: & memento vt honorem tribuas Deo, ac dicas cum Psalmista: Non nobis Domine non nobis, sed nomini tuo da gloriam.

SEPTENA SECVNDA.

APHORISMVS VIII.

Sicut Scriptura testatur, quod Deus imponit nomina rebus aut personis, & simul cum illis etiam ibidem vires & officia quædam distribuit de thesautis suis: ita characteres & nomina constellata non habent vires ratione figuræ vel pronunciationis, sed ratione virtutis seu officij, quæ Deus vel natura ad tale nomen, vel characterem ordinauit. Nulla enim est virtus vel in cœlo, vel in terra, vel in inferno, quæ non descendat a Deo, quo non fauente nihil quod habet, dare, & in actum traducere potest.

APHORISMVS IX.

Sapientia summa ea est, quæ in Deo: deinde in creaturis

Spi.

Spiritualibus: postea corporalibus: quartò in natura & rebus naturalibus. Hæc longo interuallo sequuntur spiritus Apostatæ & reseruati extremo iudicio. Sextò ministri pœnarum in inferno, & obedientes Deo. Septimò non infimum locum Pygmæi tenent, & qui in elementis & elementatis habitant. Omnes differentias sapientiæ creatoris & creaturæ cognoscere ac discernere conuenit, vt quid in nostrum vsum de vnaquaq; desumere debeamus, certò nobis constet, & quomodo id fiat reuera sciamus: siquidem omnis creatura ad vtilem finem naturæ humanæ condita est, & in eius ministerium, sicut sacræ testantur literæ, ratio & experientia.

APHORISMVS X.

Deus Pater omnipotens Creator cœli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium, in sacris literis se ipsum conspiciēdum proponit: & tanquam pater qui tenerè suos filios amat docet nos quid sit vtile, quid non, quid fugiendum, quid amplectendum: deinde etiam nos summis propositis beneficijs corporalibus & æternis ad obedientiam allicit, ac propositis pœnis ab ijs, quæ nobis vtilia non sunt, deterret. Tu igitur sacras literas nocturna versato manu versato diurna, vt sis in præsentiarum & ad omnem æternitatem fœlix & beatus. Hoc fac & viues, quod te sacræ docuerunt paginæ.

APHORISMVS. XI.

Numerus quaternarius est Pytagoricus, & primus quadratus: ergo hic ponemus fundamentum omnis sapientiæ post DEI reuelatam sapientiam in sacris literis, & ad considerandum in natura propositum.

Constitue ei, qui totus ex Deo pendet, omnis creaturæ sapientiam inseruire & obedire, seu volenti siue nolenti, vel volentes, vel nolentes. Ac in hoc Dei elucescit omnipotentia. In hoc igitur CARDO REI consistit, VT VELIMVS nobis creaturam inseruire à nolentibus discernere: ac vt cuiusq; sapientiam & officia nobis accommodare discamus. Hæc ars non nisi diuinitus traditur, cui vult Deus sua secreta reuelat, cui non vult aliquid de suis thesauris largiri, is inuito Deo vi nihil abstulerit.

Ergò rectè τὴν πνευματικὴν ἐπιστήμην à solo petamus DEO qui nobis ea clementer impartiet. Qui enim nobis filium dedit, & pro Spiritu sancto suo orare nos iussit, quantò magis totam creaturam, visibilia & inuisibilia subijciet? QVICQVID PETIERITIS, ACCIPIETIS. Videte ne donis Dei abutamini, & omnia vobis cooperabuntur ad salutem. Et ante

omnia in hoc invigilate,vt nomina vestra scripta sint in cœlo,hoc leuius est quòd vobis Spiritus obediens. Sicut Christus monet.

APHORISMVS. XII.

In Actis Apostolorum inquit Spiritus Petro post visionẽ: Descende,& noli dubitare quia ego misi eos,cùm accerseretur à Cornelio Centurione. Hoc modo vocali verbo omnes tradebantur disciplinæ per Sanctos Dei angelos, sicut ex Aegyptiorum patet monumentis. Et hæ postea humanis sunt deprauatæ opinionibus, & impulsu malorum Spirituum, qui zizanias seminant in filios diffidentiæ, sicut manifestum est ex D. Paulo & Hermete Trismegisto. Et non est alia INSTAVRANDI ARTES RATIO,quàm ex doctrina Sanctorum Dei spirituum:quia vera fides est EX AVDITV. Quod autem de veritate sis certus,neq; dubites,an spiritus qui tecum loquitur,vera an falsa pronunciet, dependet ex fide tua in Deum,vt cum Paulo dicas,Scio cui confido. Si nullus passerculus potest cadere in terram sine voluntate patris, qui in cœlis est,quanto magis ô modicæ fidei te non patietur Deus decipi,si à Deo dependes,& illi soli adhæres.

APHORISMVS XIII.

Viuit Dominus ,& omnia quæ viuunt,in ipso viuunt. Et est verè יהוה,qui datur vniuersis vt sint quod sunt, & solo verbo vocali per filiũ de nihilo produxit omnia quæ sunt, vt sint. Is vocat omnes stellas,omnem militiam cœli nominibus suis. Cui ergo Deus reuelauerit NOMINA CREATVRARVM suarũ is sciet veras vires,& rerũ naturas: ordinẽ & politiam totius creaturæ visibilis & inuisibilis. Reliquum etiam est vt à Deo potestatem accipiat producendi vires , in natura & vniuersa creatura recõdita de potentia in actum: de tenebris in lucem. SCOPVS igitur tuus esse debet. vt spirituum nomina teneas,hoc est,officia & potestates eorum : & vt à Deo illi tibi in ministerium subiiciantur seu addicantur. Sicut RAPHAEL attributus fuit Tobiæ vt parentem sanaret, ex periculis liberaret filium,& ei vxorculam suam adduceret. Ita MICHAEL Dei fortitudo,populum Dei gubernabat. GABRIEL Dei nuncius missus fuit Danieli,Mariæ, Zachariæ Iohannis Baptistæ patri. Et tibi petenti datus est,qui te doceat,quę animus tuus desiderauerit in rerum natura. Huius vtaris ministerio cum metu & tremore creatoris tui,redemptoris tui & sanctificatoris tui,Patris videlicet ,Filij & Spiritus S.& noli vllam occasionem prætermittere discendi, & vocationi tuæ invigilandi: & nihil rerum necessariarum desiderabis.

APHO-

APHORISMVS XIIII.

Viuit anima tua in æternum per eum qui te creauit. Inuoca igitur Dominum Deum tuum, & illi soli seruias Hoc feceris, si perdendas ad quem finem à Deo conditus sis, & quid Deo quid proximo tuo debeas. DEVS à te requirit animum, vt honores filium, & filij verbum custodias in corde tuo. Hunc si honoraueris, iam fecisti voluntatem Patris tui qui in cœlis est:: PROXIMO officia humanitatis debes: & vt omnes ad te confugientes ad honorandum filium adducas: Hic sunt lex & prophetæ. IN TEMPORANIS debes Deum tanquam patrem inuocare, vt tibi det omnia huius vitæ necessaria. Proximum verò de donis Dei iuuare debes, siue illa sint spiritualia, seu corporalia bona.

Sic igitur orabis.

Domine Cœli & Terrę omnium visibilium & inuisibilium conditor & creator: ego indignus, te iubente, te inuoco, per filium tuum vnigenitum Dominum nostrum Iesum Christū vt des mihi spiritum Sanctum tuum, qui me in veritate tua dirigat ad omne bonum tuum. AMEN.

Quia verò desiderio desidero artes huius vitæ, & necessarias nobis perfectè cognoscere, quæ immersę sunt tantis tenebris & conspurcatæ infinitis humanis opinionibus, vt ego videam, me meis viribus nihil in ijs assequuturum te non docente: da mihi vnum de spiritibus tuis, qui me doceat ea, quę vis nos discere & cognoscere, ad laudem & honorem tuum & vtilitatem proximi. Da mihi etiam cor docile, vt quæ me docueris facilè percipiam & in mentem meam recondam inde proferenda, tanquam de tuis inexhaustis thesauris ad omnes vsus necessarios: & da mihi gratiam, vt tantis donis tuis humilimè cum metu & tremore vtar, per Dominum nostrū IESVM CHRISTVM cum sancto Spiritu tuo, Amen.

SEPTENA TERTIA.

APHORISMVS XV.

Spiritus Olympici dicuntur illi, qui in Firmamento, & in Astris Firmamenti habitant, & horum officium est FATA decernere, & Fatales casus administrare, quatenus id Deo placuerit & permiserit: sic nulli neq; malus Dæmon, neq; malū fatum, qui sedet in adiutorio altissimi, nocuerit. Quilibet verò Olympicorum spirituum hoc docuerit aut effecerit, quod eius Astrum, cui addictus est, portenderit, tametsi sine permissione diuina nihil potentia ad actum deduxerit

So- lus

lis n. Deus est, qui & posse & efficere illis dat: Deo conditori omniū parent super cœlestia, cœlestia sublunaria & infernalia. Ideo in hoc incumbe, DEO DVCE, quę suscipis, suscipias & *omnia optatum & felicem sortientur finem*, quemadmodum totius mundi testatur historia, & quotidiana ostendit experientia. Pijs pax: impijs non est pax, dicit Dominus.

APHORIS. XVI.

Septem sunt gubernationes seu officiorum differentiæ Olympi, quibus Deus voluit vniuersam hanc mundi machinā administrari. Visibilia autem eorum Astra sunt *Aratron*, *Bethor*, *Phaleg*, *Och*, *Hagith*, *Ophiel*, *Phul*. Olympico sermone. Quilibet præterea sub se habet militiam Firmamenti multiplicem.

ARATRON præest prouincijs visibilibus. XXXXIX.
BETHOR XXXII.
PHALEG. XXXV.
OCH XXVIII.
HAGITH. XXI.
OPHIEL. XIV.
PHVL. VII.

Vt sint Olympi ꝓuincię CLXXXVI. in vniuersū, in quib. suā politiam septem gubernatores administrant, quæ omnia in *Astronomia gratiæ* explicantur disertè. Hoc autem loco quomodo *ad colloquia* deducuntur horum principes & potestates, explicandum est *Aratron* in Sabbatho & hora prima diei apparet, ac responsa dat de suis prouincijs & prouincialibus verissimè. Similiter & alij ordine in suis diebus & horis. Præest etiam quilibet 490. Annis. Principium Anomoliæ simplicis, anno 60. ante Christum natum est principium administrationis *Bethor*, & durauit ad annum Christi Domini 430. cui successit *Phaleg*. vsq; ad 920. annum. Deinde *Och* ad 1410 annum. abhinc *Hagith* regnat ad 1900 vsq;.

APHORISMVS XVII.

Magicè euocantur septem gubernatorum principes, simpliciter eo tempore, quo diei & horis præsunt, visibiliter aut inuisibiliter, per sua nomina & officia, quæ illis Deus dedit, & proposito eius charactere, quem vel confirmauerint vel ipsi dederint.

Gubernator Aratron habet in sua potestate, quæ naturaliter facit, hoc est eodem modo in predisposito subiecto, ea quæ *Astronomia gratiæ* Saturninis viribus ascribuntur.

Quæ vero libera ſua voluntate facit, ſunt:

1 Quod quæuis poteſt in lapidem conuertere etiam in momento, veluti animal aut plantam retinentem eadem obiecta viſus.

2 Conuertit theſauros in carbones., ac contra carbones in theſauros.

3 Dat familiares cum definita poteſtate.

4 Docet Alchimiam, Magiam, Phyſicam.

5 Conciliat homini Pygmæos, homines piloſos.

6 Facit inuiſibilem.

7 Infœcundum facit fœcundum, & donat longæuitatem.

CHARACTER EIVS.

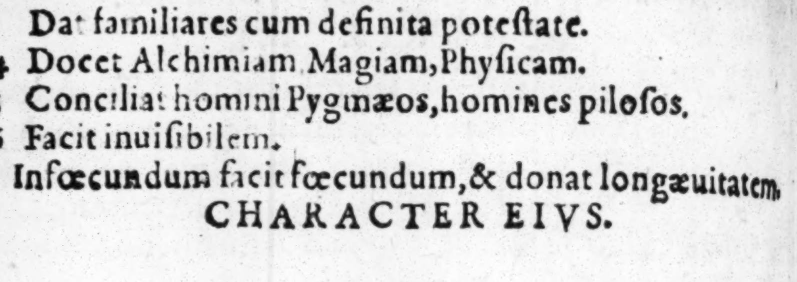

Habet ſub ſe 49. Reges, 42. Principes, 35 Satrapas 28. Duces, 21. Miniſtros coram ſe ſtantes. 14 Familiares, ſeptem nuncios: imperat Legionibus 36000, Legio eſt numerus 490.

BETHOR, Quæ Ioui adſcribuntur, gubernat: vocatis citò aduenit. Quem ſuo charactere dignatur, ad maximas dignitates euehit, obijcit theſauros, Aerëos conciliat Spiritus, qui vera dant reſponſa. De loco ad locum transportant quaſuis res & lapides precioſos, ac medicinas miraculoſas in ſuis effectibus. Dat etiam familiares firmamenti, & poteſt ad 700, annos vitam prolongare, ſi Deus voluerit.

CHARACTER.

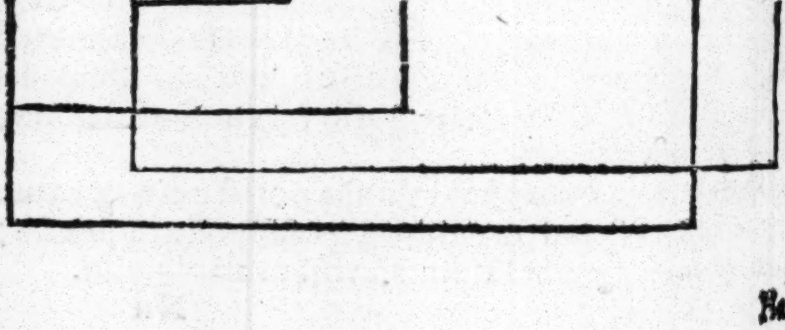

Ha-

Habet sub se 42. Reges 35. Principes, 28. Duces 21. Consiliarios, 14. Ministros, 7. Nuncios, 29000. Legiones Spirituum.

Phalec præest Marti attributis: Pacis princeps: eius characterem cui tribuit, euehit ad summas dignitates in re bellica.

CHARACTER

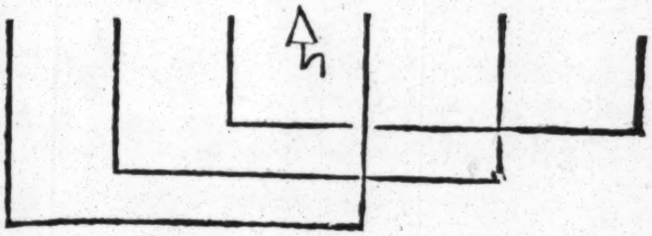

OCH Solaribus præest, dat 600. annos cum firma valetudine. Largitur sapientiam summam: dat spiritus præstantissimos, docet perfectam medicinam, conuertit omnia in aurũ purissimum & lapides preciosos. Dat aurum & crumenam pullulantem auro. Quem suo charactere dignum duxerit, facit tanquam numen coli à regibus totius mundi.

CHARACTER

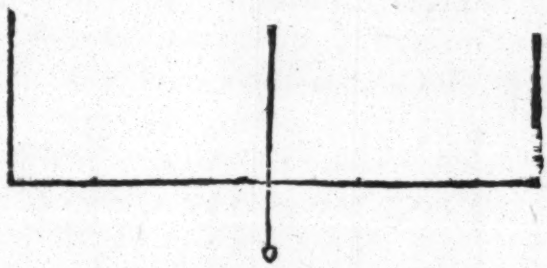

Habet sub se legiones 36536, Solus administrat omnia & sibi inseruiunt omnes sui spiritus per centurias.

HAGITH gubernat Venerea, quem suo dignatur charactere formosissimum facit, & ornatum omni decore. Cuprum conuertit in momento in aurum, & contra aurum in cuprum. Dat spiritus qui fideliter inseruiunt ijs quibus addicuntur

CHARACTER.

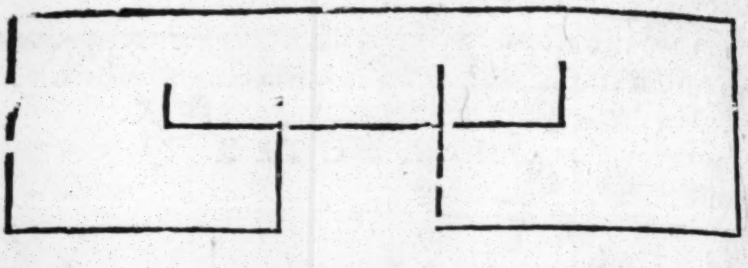

Habet legiones 4000. Spirituum, & singulis millenis præficit Reges statis temporibus.

Ophiel est gubernator Mercurialium, eius Character est talis,

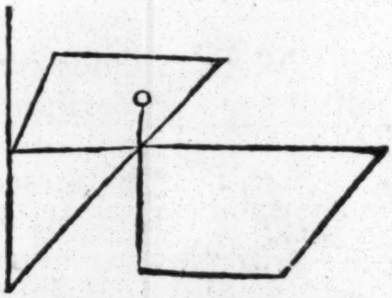

Eius Spiritus accedunt ad legiones centum millia, dat Spiritus familiares facilimè. Docet omnes artes: & quem suo charactere dignatur, facit posse in momento argentum viuum conuertere in lapidem philosophorum.

PHVL hoc gaudet Charactere.

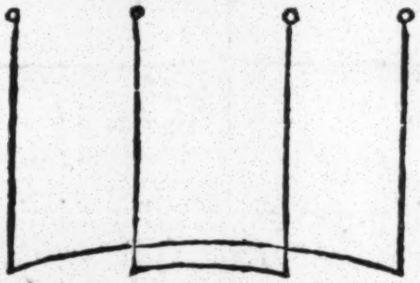

Omnia metalla in argentum commutat dicto & facto: Gubernat lunaria: sanat Hydropem: dat aqueos spiritus, & qui inseruiunt homini corporali & visibili forma: facit 300. annos viuere.

GE-

GENERALISSIMA HVIVS SEcreti præcepta.

1 Gubernator quilibet cum omnibus suis Spiritibus agit: Alias naturaliter, semper scilicet eodem modo: Alias ex libera voluntate sua, si à Deo non impeditur.

2 Potest etiam omnia, quæ naturaliter longo tempore facit, in materia prædisposita, etiam repentè in materia non prædisposita facere. Sicut OCH princeps Solarium longo tempore parat aurum in montibus, Minori tempore per Chemicam artem: in momento Magicè.

3 Verus & diuinus Magus potest omnibus creaturis Dei & gubernatorum mundi officio vti ad nutum snum. Ideò illis obediunt mundi gubernatores, & VOCATI VENIVNT, ac iussa exequuntur, DEO tamen authore, Sicut Iosuæ stetit sol in cœlo.

Mediocribus Magis, mittunt de suis Spiritibus, qui in determinatis tantùm quibusdam negotijs illis obtemperent. At Pseudomagos non audiunt, sed eos Dæmonib. illudendos obijciunt, & in varia pericula conijciuntur Deo mandante, sicut de Iudæis Ieremias capite 8. testatur.

4 In omnibus elementis sunt septem gubernatores cum suis exercitibus, qui æquali motu cum firmamenti mouentur, ac semper inferiores à superioribus dependent, sicut in PHILOSOPHIA GRATIAE docetur.

5 Ex vtero matris ad Magiam producitur homo, qui verus magus esse debet: alij qui seipsos ad hoc officium ingerunt, sunt infelices. Hic locum habet quod Iohannes Baptista inquit. Nemo potest sibi accipere quicquam, nisi ei datum fuerit desuper.

6 Omnis Character à Spiritu datus quacunq; ratione, habet suam efficaciam in hoc negotio, in quo datus est in tempore præfinito. Est autem eo vtendum hora & die Planetaria qua datu est.

7 Viuit Deus, & viuit anima tua, pactum tuum seruaueris quodcunq; spiritu reuelatore in Deo habes, quod omnia fiēt, quæ Spiritus tibi promittit.

APHORIS. XVIII.

Olympicorum spirituum nomina ab alijs alia traduntur, sed tantum illa sunt efficacia, quę vnicuiq; traduntur per reuelatorem Spiritum visibilem vel inuisibilem: & vnicuiq; traduntur, prout ipsi sunt prædestinati. Ideo dicūtur esse constellata, & rarò efficaciam habent vltrà 40. annos. Tutissimū igitur est tyronibus artis, vt sine nominibus per sola Spirituū

officia operentur, & si ad Magiam præordinati fuerint; reliqua artis requisita se vltrò offerent. *Orate tantum pro fide constante, & Deus* ordinabit omnia in tempore oportuno.

APHORISMVS XIX.

Olympus & eius incolæ in forma Spirituum se vltrò hominibus offerunt, & sua officia illis etiam inuitis præstant: quantò magis si eos expetas aderunt Quod autem etiam mali accedunt, & euersores, fit ex inuidia diaboli, & quod peccatis suis homines eos ad se alliciunt tanquam peccatores debitam pœnam. Qui igitur expetit familiariter conuersari cum spiritibus, se custodiat, ab enormibus peccatis, & diligenter oret pro custodia altissimi, & perrumpet per diaboli insidias ac eius impedimenta. Imò ipsemet ad vtiliter inseruiendum Mago à Deo illi mandabitur & adigetur.

APHORISMVS. XX.

Omnia possibilia sunt credenti & volenti: Omnia impossibilia sunt incredulo & nolenti: Nihil magis impedit, quàm animi volubilitas, leuitas, inconstantia, futilitas, ebrietates, libidines, inobedientia erga verbum Dei. Magum ergo oportet esse virum pium, probum, constantem in dictis & factis, firma fide in Deum, prudentem, & nullius rei auarum prætcrquam sapientiæ, quæ est circa res diuinas.

APHORISMVS. XXI.

Olympicos Spiritus cùm euocare volueris, obserua ortũ Solis diei, de cuius natura spiritum desideras, & dicta sequẽti oratione fies voti compos.

Omnipotens æterne Deus, qui totam Creaturam condidisti in laudem tuam, & honorem tuum, ac ministerium hominis oro, vt *Spiritum* N.N. de Solari ordine mittas, qui me informet & doceat, quæ illum interrogauero: Aut mihi medicinam adferat contra hydropem, &c. Verum non mea fiat voluntas, sed tua per *Iesum Christum* filium tuum vnigenitum Dominum nostrum Amen.

Sed vltra horam integram non defatiges Spiritum, nisi sit tibi familiariter addictus. QVIA PLACIDE ET QVIETE VENISTI, ac petitioni meæ respondisti, ago Deo gratias, in cuius venisti nomine, ac eas nunc in pace ad ordines tuos, rediturus ad me cum te vocauero nomine tuo aut per ordinem, aut per officium tuum, quod à Creatore concessum est. Amen.

Ec-

Ecclesiast. cap. 5. Ne quid præcipitanter loquaris neq; festinet cor tuum proferre verbum coram Deo. Deus enim in cœlo est & tu in terra: quo circa pauca sint verba tua. Nam in multa occupatione, occurrit somnium.

Septena Tertia.

APHORISMVS. XXII.

Secretum id dicimus, quod industria humana sine reuelatione nemo exquisiuerit, cuius sciẽtia latet in creatura à Deo occulta, quod tamẽ permittit Spiritibus reuelari ad debitum eius rei vsum: & sunt secreta, vel de rebus diuinis, vel naturalibus, vel humanis. Exquiras autem pauca & selectissima, quibus pluribus commendaueris.

APHORISMVS XXIII.

Initiò constitue de natura illius secreti, an per spiritus in forma personæ, an per virtutes separatas, an organis humanis aut quomodocunq; perfici queat, nec ne. Hoc depræhenso, require à Spiritu, qui eam scit artem, vel quicquid est secreti, vt breuiter tibi illud dictet Et ora DEVM, vt tibi suam gratiã adspiret, quò ad optatum finem secretum deducas in laudẽ & honorem DEI, ac proximi vtilitatem.

APHORISMVS XXIIII.

Maxima secreta sunt numero septem.

1. Primum, Est omnium morborum curatio, spatio septem dierum, vel per characteres, vel per naturalia, vel per superiores Spiritus cum diuino auxilio.

2 Secundum est, vitam posse ad placitum producere ad quamcunq; ætatem, vitam inquam corpoream & naturalem. Hanc primi habuêre parentes.

3 Tertium, Habere obedientiam creaturarum in Elementis, quæ sunt in forma Spirituũ personalium: item Pigmæorum, Saganarum, Nympharum, Driadum, Syluaticorum hominũ.

4 Quartum, Posse colloqui cum intelligentijs omnium rerum visibilium, & inuisibilium, ac de quauis re audire, ad quid cui præest, conferat.

5 Quintum, Seipsum posse gubernare ad finem à Deo sibi præfixum.

6 Sextum, Nosse Deum & Christum, eiúsue spiritum Sanctum. Hæc est perfectio Microcosmi.

7 Septimũ, Regenerari, vt sit Henochij rex inferioris mũdi.

Septem hæc secreta sine DEI *offensione homo didicerit à Spiritibus qui fuerit honesti & constantis animi.*

SECRETA MEDIOCRIA SIMILITER Septem sunt numero.

1 Metallorum transmutatio, quæ vulgò Alchimia dicitur, certa quidem, si paucissimis datur, & non nisi ex peculiari gratia. Non est currentis neq; volentis, sed miserentis Dei.

2 Metallica morborum cura, aut per magnalia lapidum pretiosorum, aut lapidis philosophici & similium vsu.

3 Posse astronomica & mathematica præstare miracula, sicut sunt machinæ hydraulicę, administrare negotia pro cœli influxu, & si quæ sunt similia.

4 Naturalis Magiæ opera, qualiacunq; illa sunt exhibere.

5 Omnes physicas præuisiones scire.

6 Omnes artes ex fundamento cognoscere, quæ manibus exercentur, & corporis munijs.

7 Omnes artes ex fundamento cognoscere, quæ per Angelicam hominis naturam exercentur.

Secreta minora sunt septem.

1 Rem gnauiter facere, & multum pecuniæ corradere.

2 De humili statu ad dignitates & honores ascendere, ac nouam familiā fundare, quæ sit illustris & magnas res gerat.

3 In re militari excellere, & res magnas feliciter gerere, & esse capitis caput: Regum ac principum.

4 Esse bonum patremfamilias ruri & in vrbe.

5 Esse mercatorem industrium & fortunatum.

6 Esse Philosophum, Mathematicum, Medicum, Aristotelicum, Platonicum, Ptolemaicum, Euclideum, Hipprocraticum, Galenicum.

7 Esse Theologicum, Biblicum, Scholasticum, qui omnes scriptores Theologiæ, veteres & nouos didicerit.

APHORISMVS XXV.

Dictum est quid sit secretū, quæ genera, quæ species. Nunc restat dicere, quomodo ea quę desideram' scire, assequamur. Vnica & vera via ad omnia secreta est, vt recurras ad Deum omnis boni autorem, & sicut Christus docet: Primò quæras regnum Dei & iustitiam eius, & cætera adijcientur vobis.

2 Item, Cauete ne corda vestra grauentur crapula & ebrietate & curis huius vitæ.

3 Item, Commendans curas Domino, & ipse faciet.

4 Item, Ego Dominus Deus tuus docens te vtilia: gubernans te in via qua ambulas.

5 Et intellectum tibi dabo, & docebo: in via quam gradieris, oculo meo te regam.

6 Item, Vos qui mali estis, scitis dare bona filijs vestris: Quantò magis pater vester, qui est in cœlis, dabit Spiritum sanctum petentibus.

7 Item, Si volueritis facere voluntatem patris mei, qui in cœlis est, verè discipuli mei estis, & veniemus ad vos & mansionem apud vos faciemus.

Septem hæc scripturę loca, si de litera ad spiritum seu in actum deduxeris, errare non poteris, quin desideratam metam attingas, à scopo non aberrabis, & ipse Deus per Spiritum Sanctum suum te docebit vtilia & vera: dabit etiam tibi ministros angelos suos tuos comites doctores & adiutores, ad omne secretum mundi. Mandabit & omni creaturæ, vt tibi obediat, vt lætus & gaudens dicas cum Apostolis, tibi obedire Spiritus. Tandem quod maximum est, certus eris, nomen tuum scriptum esse in cœlis.

APHORISMVS. XXVI.

Alia via est & communior, vt tibi reuelentur, etiam te inscio, secreta à Deo vel Spiritibus, qui secretum in sua potestate habent, vel per Somnia, vel per fortes imaginationes seu impressiones. Aut ex natiuitatis constellatione, per cœlestes intelligentias. Hoc modo fiunt viri heroici, sicut sunt plerięq; omnes docti viri in hoc mundo PLATO, ARISTOTELES, HIPPOCRATES, Galenus, Euclides, Archimedes, HERMES TRISMEGISTVS EST SECRETORVM PATER CVM THEOPHRASTO PARACELSO & in se oēs vires habēt secretorum. Ad hoc secretū, Homerus, Hesiodus, Orpheus, Pytagoras referendi sunt, tametsi hi nonnihil præcedētis secreti dona habuêre. Huc referuntur Nymphidici, sicut Melusinæ filij, & dijs geniti Achilles, Aeneas, Hercules: Item, Cyrus, Alexander Magnus, Iulius Cæsar, Lucullus, Sylla, Marius.

CANON est, vt unusquisq; noscat suū genium, & vt illi obtemperet iuxta verbum Dei: ac caueat insidias mali genij, ne Bruti & M. Antonij calamitatibus inuoluatur. Huc refer IOVIANI Pontani librum de Fortuna & suo Euticho.

TERTIA VIA est improbus labor, quo sine aliquo diuino numine nihil magni aut admiratione dignum aliquis assequitur, sicut dicitur:

Tu nihil inuita dices faciésue Minerua.

Detestamur omnes Cacomagos, qui illicitis superstitionibus se socios dæmoniorum faciunt, & quædā quę DEVS fieri permittit, loco pœnæ à Diabolis impetrant. Sicut etiam, alia fiunt mala Diabolo authore, veluti de IVDA, testatur scri-

ptura. Huc referuntur omnes Idolomaniæ veterum & nostræ ætatis, ac sortium abusus, qualia multa habuit gentilitas. Huc etiam pertinet CHARONTICA euocatio manium, veluti SAVLIS cum MVLIERE OPVS & LVCANI defuncti militis VATICINIVM de euentu pugnæ Pharsalicæ, & si quæ sunt similia.

APHORISMVS XXVII.

FAC CIRCVLVM CENTRO A, qui sit B. C. D. E. Ad Ortum sit B C. quadrum ad Septentrionem C. D. ad Occasum D. E. & ad Meridiem E. B. Singulos quadrantes diuide in septē partes: vt sint in vniuersum 28 partes. Et partes rursum in quatuor diuidantur, vt sint 112. circuli partes, ac tot sunt Secreta vera reuelanda. Estq; hic CIRCVLVS hoc modo diuisus SIGILLVM SECRETORVM totius mundi, quæ ab vnico: A, centro promanant, hoc est ab indiuisibili Deo in vniuersam creaturam. PRINCEPS ORIENTALIVM SECRETORVM residet in medio, & habet vtrinque ternos satrapas, quorum sub se quilibet habet quatuor, & ipse Princeps sibi quatuor retinuit. Hoc modo & reliqui quadrantes suos secretorum Principes & Satrapas cum quaternis suis secretis habent. Sed ORIENTIS est omnis Sapientiæ studium. OCCASVS roboris, MERIDIEI culturæ, SEPTENTRIONIS rigidioris vitæ. Orienti igitur MAXIMA commendata sunt SECRETA, Merid ei MEDIOCRIA. Occasui & Septentrioni MINORA. VSVS huius secretorum sigilli est, vt scias vnde producantur Spiritus seu Angeli, qui secreta sibi à Deo tradita doceant. Nomina autem habent desumpta ab officijs & virtutibus, prout Deus vnicuique suum munus distribuit. Alius habet potestatem gladij, alius pestis, alius famis infligendæ populis, prout à Deo ordinatum fuerit. Alij sunt euersores vrbium, sicut illi duo, qui missi erant ad euertendum Sodomam & Gomorrham, ac vicina loca: quēadmodum horum exempla testatur Scriptura sacra. Alij sunt vigiles regnorum, alij custodes priuatorum, proinde vnusquisque sibi facilè eorum FORMAVERIT NOMINA in sua lingua. Ita qui voluerit petat Angelum Medicum aut Philosophicum, aut Mathematicum, aut Angelum prudentiæ ciuilis, Sapientiæ supernaturalis, vel naturalis, aut qualemcumque & PETAT SERIO, maximo animi motu, FIDE & CONSTANTIA, ac sine dubio quod petet, accipiet à Patre omnium Spirituum Deo. Hæc FIDES superat omnia sigilla, & subiicit illos voluntati hominis. Huic FIDEI succedit CHARACTERISTICA euocandi Angelos ratio *, quæ sola ex reuelatione diuina dependet: sed sine fide tamen præ-

prædicta, eaq; præcedente iacet in obſcuro. Si quis tamen ijs non aliter atq; memoriali vti voluerit, & veluti ſimplici aliquo à Deo ad hoc creato, cui talis virtus ſeu Spiritualis eſſentia alligata ſit: poterit ſine Dei offenſa ijs vti. Sed caueat, ne in Idololatriā cadat ac Diaboli laqueos, qui ſuæ venationi intentus facilè INCAVTOS decipit. Et ipſe non niſi ſolo digito Dei capitur, ac ſeruituti hominis addicitur, vt pio etiam inuiti ſeruiant. Verùm nō ſine TENTATIONIBVS & tribulationibus, ſiquidem mandatum habet, vt inſidietur calcaneo CHRISTI ſeu ſemini mulieris. CVM METV igitur & tremore verſandum in Pneumatica, ac ſumma erga Deum reuerentia, & cum GRAVITATE & IVSTITIA cum ſpiritualibus eſſentijs CONVERSANDVM. Ac ab omni leuitate, ſuperbia, auaricia, vanitate, inuidia, impietate ſibi caueat, qui talia tractat niſi miſerabiliter perire velit.

XXVIII.

Quia omne bonum à Deo, ſolo bono, à quo quę volumus impetrare, oportet in Spiritu & veritate ac ſimplici corde orando. CONCLVSIO ſecreti ſecretorū eſt, vt ſe quiſq; excitet ad orandum pro eo, quod quis deſiderat, & non patietur repulſam. Non deſpiciat aliquis orationē ſuam: nā à quo petitur DEVS, & largiri poteſt, & largiri vult, modò agnoſcamus authorem, à quo ſuppliciter petamus deſideria noſtra. Clemens & bonus Pater amat filios deſideriorum, ſicut Danielem, & citius exaudit, quàm nos euincere poſſimus duriciem cordis noſtri ad orandum. Sed non vult, vt demus Sanctum canibus, non vult eſſe deſpectū & contemptum cleinodiorum theſauri ſui. Ergo diligenter et ſæpe legas ac relegas primam ſeptenam ſecretorum. Ac vitam omneſq; cogitationes tuas inſtituas ac dirigas ad eas præceptiones, & omnia tibi ex animi tui ſententia cedent in domino, cui confidis.

Septena Quinta.

APHORIS. XXIX.

Vt Magiæ noſtrum ſtudium procedat ordine generalibus præceptis præmiſſis ad particularem accedamus explicationem. SPIRITVS aut ſunt Diuini miniſtri verbi & eccleſiæ ac membrorum eius: AVT ſunt inſeruientes creaturæ in rebus corporalibus, partim ad ſalutē corporis & animi, partim ad interitum: nihilq; ſiue boni ſiue mali fit ſine certo & determinato ordine ac gubernatione. Qui bonum finem deſiderat eum conſequetur. Qui malum, etiā illum aſſequetur, idq; citiſſimè ex pœna diuina & auerſione à diuina voluntate. Proinde vnuſquiſq; ſuos ſcopos cum verbo Dei cōferat, ac veluti ad lydium lapidem dijudicet inter bonum & malum: et

apud

apud se constituat, quid fugiendum, quidúe expetendum sit, quodque apud se constituerit seu definiuerit, sequatur gnauiter, NON PROCRASTINANDO, vt destinatam pertingat metam.

XXX.

QVI diuitias, splendorem huius vitæ, Magistratus, honores, dignitates, Tyrannides appetunt (idq; magicè) SI ANNITANTVR sedulò, assequentur eos. Vnusquisque pro suo fato & industria, ac scientia Magica. Sicut Melesinæ historia testatur, & illius Magi, qui constituit, vt nullus natione Italus in æternum Neapoli Tyrannidem seu regnum obtineret: ac effecit, vt ille qui ipsius ætate regnabat, de sede deturbaretur. Vsque adeò est magna potestas vigilum seu tutelarium angelorum regnorum mundi.

XXXI.

PRINCIPEM REGNI euocato, & ius in eum impetrato, & commēda quod volueris, & erit, quousq; ille princeps rursus non fuerit absolutus ab obedientia per Magum succedētem. Proinde rursus Neapoli regnum posset restitui Italis, si quis Magus euocaret illum, qui hunc ordinem instituit, & eum adigeret ad recantandum suum factum. Cogeretur etiam restituere cleinodia ex Magico thesauro ablata, LIBRVM, GEMMAM, & CORNV MAGICVM, quibus habitis, facilè, si quis vellet, se mundi monarcham instituerit. Sed ille IVDAEVS eligit viuere inter Deos vsq; ad iudicium præ huius mundi transitoriis bonis: estq; cor eius excæcatum, quòd de Deo cœli & terræ nihil intelligit, aut cogitat amplius, sed immortalium deliciis fruitur in æternam suam perniciem. Et faciliùs euocaretur quàm PLOTINI GENIVS in Isidis Templo.

XXXII.

Similiter & Romani ex Sibyllinis libris edocti, simili ratione se mundi dominos instituerunt, sicut testantur historiæ. Sed Minores Magistratus largiuntur Principis regni Satrapæ. Qui igitur Minori officio seu dignitati inhiat, Magicè Satrapam Principis euocet, & erit voti compos.

XXXIII.

At qui spretis dignitatibus, solis inhiat diuitiis, euocet Diuitiarum Principem, vel vnum de suis Satrapis, & voti fiet cōpos in eo genere, quo voluerit ditescere, vel bonis terrestribus, vel mercatura, vel donis principum, vel studio Metallico, vel Chimicè, prout aliquem his ditescendi modis præsidem produxerit, & ius in illum obtinuerit.

XXXIIII.

Omnis euocatio est vnius generis & formæ, fuitque olim Sibyl-

Sibyllis & summis sacerdotibus familiaris hæc ratio. Hoc nostro tempore per inscitiam & impietatem est in vniuersum amissa: quod etiam restat, est deprauatum superstitionibus & mendaciis infinitis.

XXXV.

MENS HVMANA est sola mirificorum operum effectrix, adeò vt se iunxerit cui spiritui voluerit. Coniuncta producit quæ vult: ideò cautè in magicis procedendum, ne decipiant Syrenes & Monstra alia, quæ similiter mentis humanæ societatem appetunt. Semper igitur lateat sub alis Altissimi, ne se leoni rugienti deuorandum offerat. Qui namque mundana appetunt, difficulter Sathanæ laqueos effugiunt.

SEPTENA SEXTA.

APHORISMVS XXXVI.

CAVENDVM est, ne experimenta experimentis commisceantur, sed vt vnumquodq; sit simplex duntaxat & vnum. Nam Deus & Natura singula ad certum & destinatum finem ordinârunt. Ita. Exempli gratia, qui simplicissimis herbis & radicibus curant, omnium felicissimè curant. Hoc modo & in constellatis vocabulis & characteribus, lapidibus & similibus maximæ latent influentiæ seu virtutes in actu, quæ sunt miraculi loco.

Ita sunt & dictiones, quæ pronunciatæ statim exhibent obedientes creaturas visibiles & inuisibiles, tam de nostro hoc mundo, quàm de Aqueo, Aëreo, Subterraneo & Olympico, Supercœlesti, Infernali, & tandem etiam diuino.

Studendum igitur maximè simplicitati, & à Deo impetrāda notitia talium simplicium: aliàs nulla aliâ ratione vel experientia deprehendi possunt.

XXXVII.

Habent & singula suum locum sortita decenter, ORDO, RATIO, MODVS, sunt, quæ facilia reddunt omnes doctrinas tam visibilium quàm inuisibilium creaturarum. ORDINIS hæc est ratio, quòd aliæ sunt creaturæ Lucis, aliæ Tenebrarum. Hæ sunt vanitati subiectæ, quia se in tenebras præcipitârunt & mancipârunt æternis pœnis, rebellionis gratia. Hominum regnum est partim pulcherrimum in rebus transitoriis & caducis: vna ex parte: quia non posset consistere sine aliqua virtute & maximis quibusdam Dei donis: partim verò fœdissimum & horrendum dictu, quod inundat omnibus flagitiis & peccatis, Idololatria, contemptu Dei, blasphemiis veri Dei & operum eius: cultu dæmoniorum, inobedientia erga magistratum, seditionibus, homicidiis, latrociniis, tyrannide, adul-

adulteriis, nefandis libidinibus, rapinis, furtis, mendaciis, periuriis, cupiditate dominandi. In hac mixtura consistit tenebrarum regnum. At lucis creaturæ, veritate æterna ac gratia Dei, & sunt Domini totius mundi, etiam tenebrarum dominis imperant tanquam Christi membra. Inter has & illas est æternum bellum, quoad Deus litem hanc dirimat suo vltimo iudicio.

XXXVIII.

DVPLEX igitur est MAGIA sua prima diuisione. Alia est Dei, quam donat Creaturis Lucis. Alia est similiter Dei, sed donum creaturarum tenebrarum: eaq; duplex, ad finem BONVM alia, vt cùm Tenebrarum Principes coguntur Creaturæ benefacere, Deo eos cogente. Alia ad finem MALVM, cùm Deus ad puniendum malos permittit tales Magicè decipi ad perniciem, vel etiam mandat tales in perniciem detrudi.

SECVNDA Diuisio Magiæ est, quòd alia opera perficit instrumentis visibilibus per visibilia. Alia instrumentis inuisibilibus per inuisibilia. Alia commixtis tam modis quàm instrumentis & effectibus.

TERTIA Diuisio est. Alia est quæ solius Dei inuocatione perficitur. Hæc est partim Prophetica & Philophica, partim sicut THEOPHRASTICA.

Alia quæ per ignorantiam veri Dei cum Principibus Spirituum agit, vt voti compos fiat, sicut est opus MERCVRIORVM.

QVARTA diuisio est, quod alia à summo DEO descendendo cum bonis Angelis loco Dei suam Magiam exercet: talis erat Baalim Magia.

Alia quæ cum satrapis malorum spirituum suas exercet actiones: tales fuêre qui per minores gentium Deos operabantur.

QVINTA Diuisio est. Alij cum spiritibus apertè & coram facie ad faciem agunt, quod paucis datur. Alij per somnia aut alia signa agũt: qualia veteres ex auguriis & hostiis captabãt.

SEXTA Diuisio est, quòd alij operantur per immortales creaturas. Alij per mortales Nymphas, Satyros, & similes aliorum elementorum incolas Pygmæos, &c.

SEPTIMA Diuisio est, quòd aliis vltrò spiritus inseruiunt sine arte, aliis vix per artem euocati inseruiunt.

Inter has Magiæ species omnium præstantissima est, quæ à solo Deo dependet. Secunda, Cui vltrò spiritus fideliter seruiunt. Tertia, quæ propria est Christianorum, quæ à Christi potestate, quam habet in cœlo & in terra, dependet.

Appa-

XXXIX.

Apparatus ad artem Magicam discendam est septuplex.

Primvm est, vt diu noctuq; cogite:,quomodo in veram Dei notitiam ascendat,tum per verbum reuelatum inde vsq; à mundo condito:tum per scalam creationis,&creaturarum, tum per mirabiles effectiones,quas exhibent visibiles & inuisibiles Dei creaturæ.

Secvndo requiritur.vt homo in seipsum descendat, sequemet optimè nouisse studeat.quid mortale in se habeat, quid immortale, quicq; cuiusq; partis sui proprium sit, quid diuersum.

Tertio,vt discat per immortalem sui partem, æternum Deum colere,amare,& timere: atq; in spiritu & veritate adorare:cum mortali verò sui parte ea facere, quæ sciuerit Deo grata esse,& proximo vtilia.

Hæc sunt tria summa & prima Magiæ præcepta, quibus quisque se parauerit ad veram Magiam, seu diuinam sapientiam concupiscendam & assequendam, vt dignus habeatur. cui Angelicæ creaturæ inseruiant, non tantùm occultè, sed etiam manifestè,& de facie ad faciem.

Qvarto,Cùm ab vtero matris quilibet ad certum genus vitæ vocetur inuigilandum,vt quilibet peruoscat, an ad Magiam natus sit,& ad quam eius speciem. Quod quiuis percipiet,qui hæc nostra legens facilè perceperit, & experiundo se successus habere senserit.Nam non nisi paruulis & humilibus talia & tanta dantur dona.

Qvinto aduertendum, num circa se manifestè assistentes sentiat Spiritus in maximis negotiis suscipiendis: Quòd si tales senserit,manifestū quòd ex Dei ordinatione fiet Magvs,hoc est,talis persona,quæ ministerio spirituum vtatur ad præclaras res efficiendas. Hic vt plurimùm peccatur,vel negligentia,vel inscitia, vel contemptu, vel etiam nimia superstitione: peccatur etiam ingratitudine erga Deum, qua clarissimi pleriq; viri sibi postea exitium attraxerunt: peccatur & temeritate ac peruicacia. Ac tandem etiam quando dona Dei non eo in honore habentur,quo requiritur,& παρέργοις præferuntur.

Sexto, Fide & Taciturnitate opus est futuro mago, maximè vt nihil proferat secretorum,quæ à spiritu sibi interdicuntur,sicut Danieli mandatur. Sigillanda quædam,hoc est,non proferenda in publicum.Sic neq; Pavlo liberum erat,quæ viderat in reuelatione,vt propalaret.Nemo crediderit quantum in hoc vnico præcepto situm sit.

Septi

SEPTIMO requiritur summa iustitia in futuro mago, hoc est, vt nihil impium, iniquum, iniustum suscipiat, imo ne in animum quidem admittat, & sic defendetur diuinitùs ab omni malo.

X L.

CVM circa se senserit aliquid incorporeum agens, vel exteriori aliquo sensu, vel interiori: se deinde secundùm septem subsequentes leges gubernet ad magicum consequendum finem.

PRIMA hæc lex esto: vt sciat à Deo ordinatum sibi talem spiritum, ac cogitet se habere inspectorem suarum actionum & cogitationum omnium. Ideò omnem vitam suam ad ordinem præscriptum in verbo Dei dirigat.

SECVNDO semper cum Dauide oret: Spiritum sanctum tuum ne auferas à me, & Spiritu principali confirma me. Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Ne des quæso Pater cœlestis potestatem spiritui mendaci, quemadmodum dedisti super Achab, vt periret. sed custodi me in veritate tua, Amen.

TERTIO assuefaciat se ad probandos spiritus, sicut Scriptura monet: nam de spinis non leguntur vuæ. Omnia probemus, quod bonum & laudabile est apprehendamus, quod repugnat voluntati diuinæ fugiamus.

QVARTVM est, vt simus remotissimi ab omni superstitione. Est autem SVPERSTITIO hoc in loco tribuere diuinitatem rebus, in quibus nihil est diuini: aut etiam electitio à nobis cultu sine mandato Dei velle Deum colere: Quales sunt omnes ceremoniæ Magicæ Sathanicæ, qui impudenter se tanquam Deum coli vult.

QVINTO fugienda est latria idolorum, quæ suo proprio motu potentiam diuinam alligat Idolis aut aliis rebus, vbi non sunt à Creatore vel naturæ ordine positæ, qualia multa Cacomagi effingunt.

SEXTO fugienda etiam insidiosa Diaboli Cacozylia, quà imitatur creationis & Creatoris potentiam, vt verbo res producat, quæ non sunt vt sint, quod est solummodo Omnipotentis Dei, & creaturæ incommunicabile.

SEPTIMO inhærendum donis Dei & sancti Spiritus, vt ea diligenter cognoscamus & excolamus toto pectore, & omnibus viribus nostris.

APHORISMVS XLI.

Accedimus ad nouem huius Tomi vltimos Aphorismos, quibus totam Isagogicam Magiam concludemus Diuina adiuuante Clementia.

EST

EST igitur ante omnia obseruandum, quid per Magum in hoc opere intelligamus.

Volumus autem eum esse Magum, cui ex Dei gratia manifestæ spirituales essentiæ seruiunt ad cognitionem totius vniuersi, & naturarum in his contentis, siue visibiles illæ sint, siue inuisibiles. Hæc descriptio Magi latè patet, estq; vniuersalis.

CACOMAGVS est, cui ex diuina permissione mali spiritus seruiunt ad temporalem & æternam perniciem: ad dementandos homines, & auertendos à Deo. Talis fuit Simon Magus: cuius mentio fit in Actis Apostolorum, & in Clemente, quem D. PETRVS iussit deturbari in terram, cùm se tanquam Deum ab immundis spiritibus iuberet in aërem eleuari.

In hunc ordinem referendi etiam omnes, qui in legibus XII. Tabularum notantur, & suis malefactis seu maleficiis innotescunt.

Vtriusque Magiæ autem subdiuisiones & species in sequentibus Tomis notabimus. Hoc loco suffecerit, quòd scientiam BONI & MALI distinximus, cùm vtriusque primus HOMO possessionem in sui perniciem appetiuerit. Veluti MOISES & HERMES demonstrant.

XLII.

Sciendum secundò, quòd Magus est persona ex vtero matris ad hoc genus operis prædestinata, neq; sibi quicquam aliquis de tantis rebus sumpserit, nisi ad hoc vocatus fuerit diuinitùs ad bonum finem ex Gratia, ad malum finem, vt compleatur Scriptura: Oportet scandala fieri, sed væ illi homini, per quem. Proinde sicut & suprà aliquoties monuimus, cum metu & tremore in hoc viuendum mundo.

NON negauerim tamen, aliquas vtriusque Magiæ species, studio & diligentia aliquem assequi posse, si admittatur. Sed ad illa summa genera ne aspirauerit vnquam. Imò si illa appetet, violabitur corpore & anima sine dubio. Tales sunt, qui operationibus Cacomagicis ad montem OREB, aut solitudines quascunq; transferuntur, aut mutilatur aliquo membro, aut discerpuntur simpliciter: aut tàdem priuantur mente, quemadmodum multis talia vsu veniunt, vbi à Deo deserti traduntur Sathanæ.

SEPTENA SEPTIMA.

APHORISMVS XLIII.

Viuit Deus, & Dei opera viuunt in eo statu, quo esse voluerunt: nam voluit illos libertate sua ad obedientiam mandatorum aut inobedientiam eorum vti. Obedientibus pro-

posuit sua præmia. Inobedientibus proposuit pœnas meritas. Libera ergo voluntate Spiritus per superbiam & contemptum Filij Dei à Deo Creatore desciuerunt, & reseruantur ad diem iræ. Estque illis relicta maxima potestas in creatione, sed tamen limitata, & semper freno Dei coërcentur suis limitibus. Magus igitur Dei, quod sapientem Dei sonat, seu à Deo informatum manu Dei ad omne æternum bonum deducitur & Mediocria vel etiam summa corporalia.

Magna est potentia Sathanæ propter hominum magna peccata. Ideo etiam magna Sathanici Magi præstiterint, & maiora, quàm quis vnquam crediderit. Quamuis in suis limitibus subsistant, tamen illi supra omnem captum humanum sunt, quatenus ad corporalia & transitoria huius vitæ: quemadmodum id multæ veterum testantur historiæ, & quotidiana rerum exempla. In fine vtraque Magia à se inuicem differunt, illa ad æterna bona transit, & temporalibus vtitur cum gratiarum actione. Hæc de æternis parùm est solicita, sed tota se corporalibus tradit, vt liberrimè omnibus suis fruatur cupiditatibus & deliciis in Dei & iræ eius contemptum.

XLIIII.

Transitus de communi hominum vita ad vitam magicam, non est alius nisi de eadem vita dormiētem ad eandem vitam vigilantem. Quæ enim in communi vita hominibus accidunt ignorantibus & nescientibus, ea Magis accidunt scientibus & volentibus.

Magus intelligit quando animus eius à seipso cogitat, deliberat, ratiocinatur, constituit, definit aliquid faciendum, obseruat quando suæ cogitationes ab assistente separata essentia proficiscuntur, & probat de quo ordine illa assistens separata essentia sit.

At homo Magiæ imperitus tanquam bellua affectibus sursum & deorsum fertur, cùm à suo animo emanantibus, tum impressis ab essentiis assistentibus: ac nescit per verbum Dei inimicorum consilia euertere, seq; ab insidiis tentatoris præcustodire.

XLV.

Summum Magiæ præceptum est scire, quid quisque ad vsum accipere debeat ab assistēte spiritu, quid respuere: quod à Psalmista discet dicente, In quo corrigit adolescens viam suam? in custodiēdo sermones tuos Domine. Custodire verbum Dei, ne illud malus rapiat de corde, summum est sapientiæ præceptum, reliquas suggestiones, quæ non sunt contra gloriam Dei, & charitatem erga proximum, admittere & exci-

accipere licet, non interrogando à quali spiritu talis suggestio proficiscatur. Cauendum tamen ne nimium circa non necessaria occupemur iuxta Christi admonitionem: Martha, Martha, tu es sollicita circa plurima. Maria optimam partem sibi elegit, quæ non auferetur ab ea. Ita semper intuendum Christi dictum. Principiò quærite regnum Dei & iustitiam eius, & cætera adiicientur vobis. Cætera, hoc est, omnia quæ mortali Microcosmi parti debentur, victus, amictus, artes vitæ necessariæ.

XLVI.

Nihil adeò decet hominem, ac constantia in dictis, & factis. Et cùm simile gaudeat simili, nulli sunt feliciores talibus: quia sancti angeli circa tales versantur, eorumque custodiam tenent. Contrà auersantur homines nihili & foliis leuiores caducis. Ex his elicimus 46. Aphorismum. Prout se quisque gesserit, ita ad se allicuerit eius naturæ & conditionis spiritus. At verissimè quidam admonet, ne quis velit vltra suam vocationem se efferre, ne ad se vel ab extremis terrarum orbis aliquem malignum spiritum alliciat, à quo infatuetur, ac ad finalem perniciem pertrahatnr. Hoc præceptum latissimè patet. Nam Midas cùm omnia conuertere vellet in aurum, ad se talem attraxit spiritum, qui hoc præstare posset, & per eum deceptus, ad mortem ex fame perductus fuisset, nisi ex misericordia Dei eius stultitia correcta fuisset. Idem accidit nostris temporibus mulierculæ circa Franckfurtum ad Oderam, vt de omni re pecuniam raperet & deuoraret. O si hoc præceptum homines perpenderent, & non Midæ & similium historias pro fabulis haberent, diligentiores essent in moderandis suis affectibus & cogitationibus, neq; ita perpetuò à spiritibus aureorum montium Vtopiæ vexarentur. Proindè accuratè obseruandum, vt per verbum tales præsumptiones ex animo reiiciantur, dum recentes sunt, neq; habitum fecerint in ocioso & diuino verbo vacuo animo.

XLVII.

In vocatione sua, qui fideliter versabitur, habebit etiam constãtes eius studij socios spiritus, qui ei omnes suppeditabunt successus. Quòd si etiam Magiæ aliquam notitiam habuerit, non grauabuntur se illi ostendere, ac familiariter cum ipso colloqui, & in diuersis ministeriis iisdem, quibus addicti sunt: inseruire, in bonis, boni ad salutem, in malis, mali ad omne malum & perniciem. Non desunt exempla in historiis totius mundi, & quæ indies in mundo accidunt. In bonis exemplo est Theodosius ante victoriam de Arbogasto. In malis Brutus antequam occumberet, cùm à Cæsaris genio perse-

queretur, ac deposceretur ad pœnam, vt seipsum iugularet, qui Patrem Patriæ, & suum patrem iugulauerat.

XLVIII.

Omnis Magia est reuelatio eius generis spirituum, cuius speciei est Magia. Ita nouem Musæ Hesiodum ad nouenam Magiam vocârunt, sicut de seipso manifestè testatur in Theogonia. Homerum Vlyssis genius in Psigiogagia. Hermetem de sublimioribus animi spiritus. Mosen ipse Deus in rubo. Tres Magos, qui Christum quæsitum venerant Ierosolymam, Angelus Domini eorum ductor. Danielē Angeli Domini. Sic non est, vt quis glorietur, non est volentis nec currentis, sed vel miserentis Dei, vel alicuius alterius spiritualis fati. Hinc omnis oritur Magia, & eò rursus deuoluitur, seu bona illa sit, seu mala. Hoc modo Tages primus præceptor Magiæ Romanorum de terra prosiliit, Dianæ Ephesiorum suum cultū quasi cœlitùs demissum ostendit. Sic & Apollo, ac vniuersa Gentium Religio accepta est ab iisdem Spiritibus, neq; sunt vt Saducæorum opiniones, humana inuenta.

XLIX.

Conclusio huius Isagoges esto idem quod superius nunc à nobis dictum est. Quemadmodum vnus est Deus, à quo omne bonum: & vnum Peccatum, videlicet inobedientia erga Dei mandantis voluntatem, à quo omne malum. Ita Timor Domini initium sapientiæ, & omnis vtilitas Magiæ. Nam timorem Dei sequitur obedientia erga volūtatem Dei. Hanc consequuntur Præsentia Dei & Spiritus sancti, ac ministeria sanctorum Angelorum, & omnia bona de inexhaustis thesauris Dei.

At inutilis & damnosa Magia oritur ex eo, vbi ex corde timorem Dei amittimus, & nobis peccatum dominari patimur. Ibi statim Princeps huius mundi, Deus huius seculi, talem instituit & initiat sacris regni sui, prout talem inuenerit vtilem suo regno. Ibi sicut Araneus muscam, quæ in suam telam incidit, irretit: ita & Sathan suam venationem laqueis cupiditatum illaqueat, donec eum exugat & exiccet ad materiam æterni ignis: hos fouet & tollit in altum, vt lapsu grauiore ruant. Circumfer candide lector, oculos & mentem tuam ad historias sacras & profanas, ad ea quæ indies fieri in mundo vides, & deprehendes omnia Magorum plena, iuxta duplicem scientiam, Boni & Mali. Quæ vt melius possint discerni, pro Isagoges conclusione horum, diuisionem & subdiuisionem hîc subiecimus, in quo quisque contemplari poterit, quid sequendum sibi sit, quid cōtrà fugiendum: & quatenus vnicuiq; insudandum sit ad competentem vitæ & viuendi terminum.

Scien-

- Scientia
  - BONI
    - Theosophia
      - Notitia verbi Dei, & vitæ iuxta verbum Dei institutio.
      - Notitia gubernationis Dei per angelos, quos Scriptura Vigiles vocat, & intelligere angelorum misteria.
    - Anthroposophia homini data.
      - Scientia rerum naturalium.
      - Prudentia rerum humanarum.
  - MALI
    - Kakosophia
      - Contemptus verbi Dei, & viuere ex diaboli voluntate.
      - Ignorantia gubernationis Dei per angelos.
      - Contemnere custodiam angelorum aut socios esse diabolorum.
      - Idololatria.
      - Atheismus.
    - Cacodæmonia
      - Scientia veneficiorum in natura, & illis vti.
      - Prudentia in omnibus malis artibus ad perniciem humani generis, & illis vti in contumeliam Dei, ac ad damnum & perniciem hominum.

ARS NOTORIA, QVAM CREATOR ALTISSImus Salomoni reuelauit.

IN Nomine Sanctæ & indiuiduæ Trinitatis incipit sanctissima Ars Notoria, quam Creator Altissimus Salomoni per Angelum suum super altare Templi ministrauit, vt per eam omnes scientias liberales, mechanicas, exceptiuas & earum facultates per breue spacium temporis posset subitò acquirere & habere, & in proferẽdo mystica verba sanctarum orationum in omni sapientia penitus fundaretur.

Alpha & Omega, Deus Omnipotens, principium omnium rerum, sine principio, finis sine fine, exaudi hodie preces meas piissimè, & neque secundùm iniquitates meas, neque secundùm peccata mea retribuas mihi, Domine Deus meus, sed secundùm misericordiam tuam quę maior est rebus omnibus visibilibus & inuisibilibus. Miserere mei Sapientia Patris, Christe lux Angelorum, gloria Sanctorum, spes & portus & refugium peccatorum, cunctarũ rerum conditor, & humanæ fragilitatis redemptor. Qui cœlum & terrã, mareq; totum ac mundum pondera palmæ concludis, te piissime deprecor & exoro, vt vnà cum Patre illustres animam meam radio sanctissimi Spiritus tui, quatenus in hac sacrosancta arte taliter possim proficere, vt valeam ad noticiam omnis scientiæ, artis & sapientiæ, memoriæ, facundiæ, intelligentiæ, & intellectus: virtute tui sanctissimi Spiritus, & tui nominis peruenire. Et tu Deus meus, qui in principio creasti cœlum & terram, & omnia ex nihilo: qui in Spiritu tuo omnia reformas, comple, instaura, sana intellectum meum, vt glorificem te per omnia opera cogitationum mearum & verborum meorum. Deus Pater, orationem meam confirma, & intellectum meum auge & memoriam, ad suscipiendum, ad cognoscendum omnium Scripturarum scientiam, memoriam, eloquentiam & perseuerantiam, qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Incipit primus Tractatus *istius artis, & expositiones eius, quas Magister Apollonius* Flores *aureos appellauit, ad eruditionem omnium scientiarum naturalium generaliter.* Et *hoc confirmauit authoritate Salomonis* Mankhai *&* Enduchij *compositum & probatum.*

EGO Apollonius artium Magister meritò nuncupatus, cui natura liberalium quasi cessisse videtur, tractaturus sum de cognitione artium liberalium, & de cognitione Astronomiæ

miæ. Quibus experimentis & quibus documentis artium compendioſa competenſque cognitio poſſit haberi, quibusq; naturis temporum idonee poſſit natura ſumma infimaq; competēter diuidi, & quibus diebus & horis facta hominum inchoanda atq; determinanda ſunt. Qualiter homo & quali efficacia in iſta arte diſpoſitionem vitæ ſuæ agere debeat, & curſum lunæ inſpicere debeat & ſtudeat. Primò arbitratus ſum, quædam præcepta de ſpiritualibus ſcientijs declaranda, vt ad ſingula quæ præfati ſumus, ordine continuo pertingatur. Ne mireris, ergo quod audieris & quod viſurus es in hoc opuſculo ſubſequenti, & quod inuenies exemplar tantæ & ineſtimabilis eruditionis.

Exemplar eſt ex quo imago deriuatur ipſa.

Quædam ſunt poſtea quæ ſequuntur, quæ tibi mirabili officio ex antiquiſſimis Hebræorum libris extracta legendo prælibauimus: quæ vbi videris, licet ignota fuerunt linguę humanæ, tamen pro miraculo reputa quod à Domino Deo tuo tibi noueris eſſe conceſſum. Ego ſiquidem de propoſitis naturis prius in me miratus ſum verba quælibet tantam poſſe habere efficaciam.

Quanta ſit efficacia verborum.

Eſt enim tanta quorundam Dei efficacia verborum, vt cum ipſa verba legeris, tibi facunditatem ex improuiſo ita augebunt, quod quaſi de illis eloquens factus fueris & demum Dei ſingulis æqualis fueris effectus: veruntamen vnde hæc fiant ſic in ſequentibus capitulis orationum plenè tibi demonſtrabitur: Nunc verò quæ ad manum ſunt præſentia diſſeramus.

Iſta oſtenſio ſubſequens eſt de arte notoria.

Iſta ars diuiditur in duas partes: In prima ponit notas generales, in ſecunda ſpeciales. Ad ſpeciales prius accedamus ſc. ad Triuiũ, poſtea ad quatriuium. Tertio verò ad Theologiam quas ſcientias cum operatione iſtarum orationum aſſequeris, ſi eas ſicut ſcriptum eſt, pronunciaueris. De Notoria igitur arte quædam notulæ cum ſcriptis earum nobis manifeſtæ ſunt, quarum virtutem humana ratio non poteſt comprehendere. Eſt igitur prima nota cuius ſignificatio eſt ex Hebræo diſtorta, quę licet cum pauciſſimis verbis comprehendatur tamen in expreſſione ſua, & in expreſſione myſterij ſuam non amittit virtutem: Tamen eius virtus eſt quod ex ea contingit & procedit mirabiliter admirandum quilibet arbitretur.

Incipit prima oratio primi capituli de tribus capitulis.

Hely ſcemath Amazaz, hemel, Sathuſteon, hheli Tamazam &c. Quam Salomon primam orationem ſtatuit & vo-

voluit eam omni interprete carere, sciens tantam subtilitatis de Chaldei, Hebræi, Græci profunditate sermonis extortam, vt nullo modo possit plenario schemate sermonis exponi. Quæ autem sit eius efficacia, ipse idem Salomon in lib. 11. Helisoe conditoris de fulgore, sapientiæ ostendit: Sed amicus & successor Salomonis, id est Apollonius, cum paucis alijs, quibus data fuit istius scientiæ manifestatio, exposuêre, dicêtes: Ista diuina mysteria profunda & sanctissima, & quàm plurimûm reuerenda sunt & non absq; fidei magnitudine proferenda.

Hic datur spirituale mandatum de præcedenti oratione.

QVod antequam aliquis incipiat, legere, siue proferre aliquas orationes istius artis pro efficacia, istam orationem semper primò proferat in initio reuerenter & deuotè.

Si quis euigilet scripturæ, siue quamlibet scripturam fæcundè indagare siue proferre voluerit, verba figuræ præcedentis quæ præfati sumus, scilicet, Helysecmath. In illa die quando aliquis vult incipere opus, summo manè, in nomine Domini Dei nostri, in ipsa proposita prolatione scripturæ diligenter proferat : Cum illa tamen oratione quę sequitur, quæ est Theos megale, quæ est ex Hebræo, Græco & Chaldæo sermone subtiliter distorta & elimata mirabiliter & propriè, scilicet per expositionem summatim protenditur in omni sermone in quolibet initio proferenda sunt.

Incipit secunda pars orationis secundi capituli, quę ex Hebræo, Græco & Chaldæo est excerpta. Cum ista prima sua expositio sequens proferri debet: quæ oratio latina est. Tertia oratio de tribus capitulis, quæ semper in initio cuiuslibet facultatis S. primò proferenda.

Incipit ipsa oratio, Theos megale io tu ymas Eurel &c.

Hic ostendit qualiter præfata oratio exponatur. Huiusmodi verò orationis hoc est particula & summatim prælibata expositio. Non tamen putes quod singula verba exponantur sic.

Incipit expositio dictæ orationis.

Lux mundi Deus immensæ pater æternitatis, largitor sapientiæ & scientiæ & totius gratiæ spiritualis, pie & inæstimabilis dispensator, noscens omnia prius antequam fiant, faciens tenebras & lucem, mitte manum tuam & tange os meum, & pone id vt gladium acutum ad enarrandum elo-

quen-

loquenter hæc verba. Fac linguam meam vt sagittam electam ad enarrandum mirabilia tua, & ad pronunciandum ea memoriter. Emitte Spiritum sanctum tuum Domine, in cor meum ad percipiendum & in animam meam ad retinendum ea memoriter. Emitte Spiritum sanctum tuum Domine in cor meũ ad percipiendum & in animam meam ad retinendum, & in conscientiam meam ad meditandum per iuramentum tui cordis, id est per dextrã piæ scientiætuę. Et misericorditer & clementer in me gratiam tuam inspira & doce, & instrue, & instaura introitum & exitum sensuum meorum, & doceat me & corrigat me disciplina tua vsq; in finem. Et adiuuet me consilium altissimi, per infinitam sapientiam & misericordiam tuam, Amen.

Non ex toto verba orationum possunt exponi.

Ne tamen putes quod præfatę orationis verba singula in latinum translata sint sermonem, cum aliquod ipsius orationis verbum plus in se sensus & mysticæ profunditatis contineat ex authoritate & etiam Salomonis, & ipsius scriptis referentibus agnoscimus orationem nullatenus humani sensus conditione posse exponi. Necessarium est etenim, etiam ipsas Astronomiæ siue Astrologiæ, siue artis notoriæ particulas distinctas, vel orationes suo modo & tempore dici & proferri, & ex eis secundum dispositionem temporum debere operari.

Hic loquitur de triumphalibus figuris quomodo parcè dicantur, & honestè proferantur, & deuotè.

Sunt etiam quædam figuræ siue orationes, quas Salomon Hely Chaldaicè, id est, triumphales orationes liberalium artium & subitas ac præcellentes virtutum efficacias appellauit: & sunt ad artis notoriæ itroductorium. Vnde Salomon speciale principium constituit de ipsis, vt secundùm lunas tẽpora determinata, & non absq; termino considerata proferantur. Quod & Magister noster Apollonius plenè & competenter instruit, dicens: Quicunq; hæc verba, sicut paulò inferius determinato & constituto tempore protulerit, sciat se omni occasione remota IN VNO MENSE TOTAM FACVNDIAM IN omnibus scientijs proferendis, multò magis more solito mirabiliter adipisci.

Istæ sunt expositiones lunationis artis notoriæ.

Hæ sunt expositiones lunationis & introductionis artis notoriæ scilicet in quarta luna & octaua, & in duodecima & in decima sexta, & in vigesima quarta & in vigesima octaua, & in trigesima debent proferri. Vnde Salomon

ait istis temporibus expositiua tempora lunæ, quartæ dedimus, quæ ad quatuor angelis suis conscripta sunt: & quarta luna nobis manifestata est: Nec non angelo latore ipsarum orationum, quater replicata & repetita, nec non & quatuor anni tempora sunt inscripta & reuelata nobis postulantibus ab angelo, ad ostendendā facundiam plenariam in quatuor linguis, Græca, Hebræa, Chaldæa & latina: & quatuor orbis terrarum partes data est à Deo potestas definiendi humanæ mentis facundiam, nec non humanitatis quatuor virtutes, Intelligentiam, Memoriam, Facundiam & istorum trium stabilitatem dominari. Ista etiam sunt de quibus Præfatum est, quæ sicut diximus, ita proferenda sunt.

Ostendit qualiter ista oratio prędicta sit principium & fundamentum totius artis.

Ipsa verò artis notoriæ prima figura quæ suprà notā quadrangulam manifestandam sita est. Ipsa verò in Astronomiæ exceptionibus à paucis habitis angelica sapientia. In Astrologiæ autem speculo philosophiæ annulus nuncupatur. In notoria verò arte fundamentum totius scientiæ esse scribitur. Veruntamen in matutino diei quarta proferenda, simul & continuè, scilicet in mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel proferatur.

Oratio præcedens debet proferri secretè & solus sit qui proferat eam, & ipse vix audiat se: & hæc est conditio eius: quod si necessitas eum arguerit alicuius magni operis, poterit dici mane bis & circa nonam bis & confessus sit & ieiunet in prima die, in quo profert eam, & viuat castè & deuotè. Et hoc est quod dicit hic.

Ista est oratio quatuor linguarum Chaldeæ, Græcę, Hebrææ & latinæ euidenter exposita, quæ splendor vel speculum sapientiæ appellatur. In singulis lunationibus sanctis prædicta oratio debet legi, in mane semel circa tertiam semel circa nonam semel & circa vesperas semel. Incipit oratio.

Assaylemath. Assay lemeth. azzabuc.

Incipit secunda pars præcedentis orationis, & tantum semel debet dici.

Azzaylemath. Lemath. Azacgessenio.

Sequitur tertia pars orationis præcedentis & simul proferatur.

Lemath. Sebanche. Ellithy aygezo.

Hic exponitur qualiter non habet expositionem in latino.

Hic est oratio sancta sine totius peccati periculo quæ Salomon

Salomon ait humanis sensibus esse inexplicabilem: & subiũxit: Prolixior est, inquit, eius expositio, quàm ab homine considerari potest, exceptis illis secretis quę non licet nec dantur homini loqui. Quam orationem idcirco totam inexpositam reliquit, quia de ipsius orationis nullus ad perfectionẽ summatim de ea poterit prælibare. Cuius rei causa tamen erat spiritualis, quia Angelus ipsam deferens in recusabili prohibitione Salomoni ait: Vide ne de hac oratione aliquid exponere vel transferre præsumas, nec tu, nec quis per te, nec quis post te. Sacramentale siquidèm eius mysterium est, vt expresso sermone verborumq; orationis audiuit Deus orationem tuam, vt tibi intelligentia, memoria, facundia & horum trium stabilitas augeatur. Diebus lunationis determinatis scilicet in in quarta luna, 8.12, & sic deinceps sicut præceptum & scriptum est, ipsam orationem diligenter in præmissis diebus quater lege credens de ea quod studium absque ambiguitate supra humanum modum subitò adaugeri.

De efficacia eiusdem orationis quę inexplicabilis est humano sensu.

Hæc est omnino quam Salomon fœlicitatem ingenij, & lumen animæ Magister Apollonius appellauit, & speculum sapientiæ eandem nuncupauit. Et ipsam orationem vitæ ęternæ imaginem arbitror appellandam. Cuiuscunq; tanta sit efficacia à paucis hominibus & ferè à nullis dignoscitur vel comprehenditur.

Prælibatis ergo quibusdam petitionibus, signaculis siue præceptis quasi quendam introitum dedimus ad ea quæ dicturi sumus de quibus tamen partem ea habent, quæ suprà diximus. Veruntamen antequam ad eam perueniatur, quædam arbitror necessaria, quibus plenius atque clarius ad propositam pertingetur historiam. Sunt enim vt suprà diximus, quædam exceptiones Notoriæ artis. De quibus quædam obscurè & quædam clarè & manifestæ sunt Ex ipsa autem Astronomia notoria ars librum habet, cuius ipsa est principium & Magistra. Et eius efficacia est quod ex ea omnes artes doceantur. Sciendum est etiam artem notoriam & omnes artes, & omnem literatam scientiam, mirabiliter continere, quæ testante Salomone, ideo est ars notoria quia quibusdam notulis breuissimis omnium comprehensibiliter scriptorum edocet cognitionem sicut etiam ait Salomon in tractatu Lemegeton, hoc est in tractatu spiritualium & secretorum experimentorum.

Hic ostenditur qua ratione in arte ista differant notæ, & ista est ratio. Nota enim est est quædam cognitio per orationem et figuram suprapositam.

Sed

Sed de orationibus & figuris mentio suo tempore habenda ratio est, quare in arte notoria notæ dicantur. Modo facit mentionē de quadā oratione quę Regina linguæ appellatur. Inter istas tamen orationes vna est excellentior quam Rex Salomō Reginam linguæ idcirco voluit appellari, quia quodam secreto tegimento impedimentum linguæ aufert, & mirabilem eloquentiæ tribuit facultatem, ad quam antequā perueniatur parumper de ipsa oratione est prælibandum. Ipsa enim est oratio, quæ in scripturis docendis in ore semper habenda est, de Chaldæo tamen sermone extorta est: quæ licèt breuis sit, mirabilis efficaciæ est, vt cum ipsam scripturam legeris oratione præmemorata, reticere non poteris, quæ tibi mens & lingua suggesserint & administrabunt.

Ista oratio quæ sequitur, est quædam inuocatio Angelorū Dei, & prouocat facundiam, & in principio scripturarum debet dici, & in principio mensis præfertur. Incipit oratio.

Lameth. Leynach. Semach. belmai. (Istæ orationes non habent proprias lunationes, vt dicit commentator supra in glossa azzailemat Gesegō. Lothamasim Ozetogomaglial. Zeziphier, Iosanum: Solatac Bozefama, dafarciamar, zemait, Lemaio, pheralon, Anuc, philosophi Gregoon Letos anum, anum anum.)

Qualiter ista oratio proferatur in principio cuiuslibet mensis castè & puro corde semper proferatur.

Vt in principio scripturarum docēdarum secretissimè debet dici oratio prædicta, & quæ tibi legenti mens & lingua suggesserit, reticeri non debet. Præterea sequuntur quædam verba præcepta de illa, quia in principio mensis semper incipi debent, & etiam in alijs diebus. Ista etiam est quæ memoriam. Sed tamen sapienter & cum maximæ venerationis officio, & antequam cibus & potus sumatur, proferenda est.

Sequitur oratio de qua locuti sumus ad produ cendam memoriam.

DEus summe Deus inuisibilis. Theos patir Heminas per archangelos tuos eliphamasai gelonucoa. Gebeche banai Gerabcai, elomnit: Et per angelos tuos gloriosos, quorum nomina adeo cōsecrata sunt, vt à nobis proferri non debent quæ sunt hæc: do. hel. x. p. a. li. o. ff. &c. quæ humanis sensibus comprehendi non licet.

Sequitur prologus prædictæ orationis, quę prouocat & adhibet memoriam & continuatur cum præcedenti Nota.

Hæc oratio debet dici cum præcedēti oratione proxima, scilicet Lemath & cū ista. Te quęso hodie o Theos semp̱ proferēda pro vna oratione. Si pro memoria, in mane dicatur. Si pro alia efficacia vespere dicatur. Et sic dicatur in vespertina

ho-

hora, & in mane. Et si proferatur, vt dictũ est, ista cũ oratione precedenti, prouocat memoriã & linguam impeditã soluit.
Hic incipit ipsius orationis prologus.

Te quæso Domine mi illumina conscientiam meam splendore luminis tui, & illustra & confirma intellectum meum odore suauitatis spiritus tui, adorna animam meam vt audiendo audiam, & audita memoriter teneam. Reforma Domine cor meum: Instaura Deus sensum meum: Placa pijssime memoriam: Aperi mititissime animam meam: Tempera benignissime linguam meam per gloriosum & ineffabile nomen tuum. Tu qui es fons bonitatis, & totius pietatis origo, habeas patientiam in me & memoriam da mihi, & quod à te petij in oratione hac sancta largiaris mihi. Et qui peccantem non statim iudicas, sed ad pœnitentiam misertus expectas, te quæso indignus precor, vt facinorum meorum & peccatorum meorum scelera extinguas & abstergas, & me petitione tanta per Angelorum tuorum virtutem de quibus præfatus sum, dignum & efficacem esse facias, qui es Trinus Deus. Amen.

Hic ostendit alias efficacias quas habet prædicta oratio.

Hanc eandem orationem, & si de aliqua magna visione dubitaueris, quid prætendere debeat vel si magnam visioni de periculo instanti siue de futuro videre volueris, vel de quouis absente vis habere certitudinem, vespere ter dicas cũ summæ venerationis obsequio, & videbis quod petieris.

Hic incipit oratio magnæ virtutis, & est de cognitione artis physicæ & habet plures virtutes & efficacias.

Si vis habere cognitionem de alicuius ægritudine, vtrum ad mortem vel ad vitam sit infirmus. Si iacuerit languẽs, assistens coram eo dicas ter cum magna reuerentia.

Incipit oratio physicæ artis.

Ihesus fili: Dominus incomprehensibilis: Ancor, Anacor, Anylos Zohorna, Theodonos, helyotes phagor, Norizane, Corichito, Anosae, helse, Tonope phagora.

Sequitur alia pars orationis.

Elleminator, Candones helosi, Tephagain, Tecendum, Thaones, Behelos, Belhoros. hocho phagan, Corphandonos, humanè natus, & vos Eloytus phugora. Angeli sancti adeste & aduertite & docete me vtrum talis conualescat an moriatur de ista infirmitate. Hoc acto, Tunc interrogabis infirmum. Amice qualiter tu sentis te? & si responderit tibi, benè conualescam, vel aliud tale simile, scias proculdubiò, quod ad vitam est infirmus. Si autem respondeat grauiter vel malè sto, vel aliud simile, scias proculdubio ipsum in proximo morita-

riturum. Si autem respōdeat necio qualiter sto, scias similiter quod moritur, vel infirmitas in grauius mutabitur. Si aūt puer fuerit, qui & ætatem correspondendi nō habuerit aut maior, languēs infirmus grauiter vel noluerit: post orationē dictā ter qđ inueneris primò in mēte tua, de ipso futurū scias.

Porrò si quis infirmitatem suam simulauerit vel celauerit, dicas eandē orationē, & suggeret tibi virtus angelica veritatē. Si verò longinquus infirmus fuerit, audito nomine eius, pro eo similiter dicas hanc orationem, & veniet tibi in animo tuo, vtrum viuere debeat siue mori,

Si tu infirmi alicuius pulsū tetigeris, eadē oratione memorata, reuelabitur tibi, cuiusmodi fuerit effectus infirmitatis. Si etiā alicuius mulieris prægnantis pulsum tetigeris, oratione memorata, reuelabitur tibi vtrū sit masculus vel fœmina qđ cōcepit. Scias ēt illud miraculū non ex natura tua prouenire sed sanctorū Angelorum, quorū agere hic pars officij est virtutem & naturam tibi mirabiliter reuelare. Item si de virginitate alicuius dubitaueris eadem oratione reuelata memorabitur tibi vtrum sit virgo vel corrupta.

Hęc est præfatio orationis efficacia quam efficaciam quam virtutem poteris qualibet die probare.

De ista oratione ait Salomon, hanc nouā cognitionē physicæ à Deo accipi: vnde vocauit & dixit hoc mādatū miraculū eum esse efficax fundamentū physicæ sciētiæ, & quod cōtineat in se quātitatē & qualitatē scientiæ totius artis physicę inqua re ēst mirabiliter magis speciosū quā horridū miraculum. Tu aūt quotiescunq; legeris, non ad verborū paucitatē, sed mysterij tāti lauda virtutē. Ipse enim Salomō de artis Notoriæ subtilitate diuini auxilij mirabili libertate extorsit: Scilicet quia grande quoddā proponimus videlicet tot & tāta sub tā speciosa breuitate constringere naturaliū arbitror esse aliquod generale prohemium in tam subtilis & excellētis operis ordinatione proponi, vt magis animus auditoris super hæc confortetur & conualescat.

Hic dicitur qualiter vnaquæq; nota vnius cuiusq; artis suū habet exercere officiū, & notæ vnius artis ad aliā artē sciendā non prosunt, & sciendum est, quod omnes figuræ suas proprias habent orationes.

Disseramus ergo pro possibilitatis nostræ viribus notoriæ artis facultatē, & quod naturaliū est, ad maiora artis accedamus. Salomō etenim artis Notoriæ magnus cōpositor, diuersarum artiū sub ipsa contentarū Magister quidem maximus. Artē ipsam idcirco notoriā appellauit, eo quod esset ars artiū & scientia scientiarū, quę oēs artes liberales & mechanica & exceptiuas in se comprehendit : & quæ in cæteris artibus

longis & grauibus loquutionibus nec nō prolixis & fastidiosis librorū voluminibus per maximi temporis spaciū, quibus ingeniosi cōprehendunt cū paucis verbis & scriptis paruissimis quosuis imperitos & duros, per breue spacium temporis mirabili & inaudita verborū ac nominum virtute reddit eruditos. Nos ergo quibus tāta facultas à summi creatoris affluenti gratia ratione scripturę scientiarū concessa tantū munus & tam egregium donū competenter recipimus. Nam cū artes singulæ notas sibi dispositas & prænotatas habeāt cū figuris, & cū nota vnius cuiusq; artis suū non habuerit transcēdendi officiū, ad aliā artē scien[ti]ā notæ vnius artis non prosunt nec valēt: & quia aliquātulū hoc est difficile, in hoc tractatu paruulo quod præludiū ad ipsū corp⁹ artis dicitur. De singulis ipsi⁹ Notis singulatim & illud quod magis necessariū est ad diuersarū scripturarū sciētias acquirēdas diuinitus exploremus.

Hic ponit quoddam speciale præceptum.

Illud est nobis necessarium necessariò & posteris nostris idoneū arbitramur & vtile, vt quibusdā cōpēdiosis tractatibus prolixa & magna scripturarū volumina cognoscamus: Quod vt leuiter fieri possit de libris antiquissimis tribus, qui à Salomone cōpositi sunt diligentissimè inquiramus. In quorū primo illud primū & speciale intelligendū est, ꝙ oratione præmissa ante secundū capitulū in omni sermone longo vtendū est, principium cuius orationis est Assay. & cōpetenti tēpore verba orationis dicātur. Subsequēs aūt pars orationis tūc pręcipuè dicēda est, quando ad cognitionē scripturarū volumina reuoluēdo notā inspexeris. Tunc ēt dicēda est ipsa oratio, quando graue scientiā tibi antea inauditam, subitò illam tibi propositā, & lucidè & plenariè enucleare & proponere volueris: ipso ēt tempore eandem orationem dices, quando tibi aliquod importunū, aliquod graue dixerit, quod tuę facultatis non sit exponere, eandem orationem commemorabis. Ista est oratio de qua locuti sum⁹, & est mirabilis oratio, cuius pars prima in volumine de magnitudine qualitatis exponitur.

Incipit Oratio.

Lamed. Rogum, Ragia, Ragiū, Ragiomal, Agalad, Eradioch, Anchovlonos, Iochen, saza ya, manichel, mamacuo, lephoa Bozaco, Cogemal, Salayel, ytsunanu, azaroch, beyestar, amak de magnitudine ad artis operationem. Ista oratio continetur in loco secūdo primæ notæ generalis tractatus de omni scriptura. Cuius expositionis partē de magnitudine qualitatis artis eiusdem satis explanauimus: sed ne prorsus ipsius sacramētalis intellect⁹ admirās mysteriū rudis haberetur auditor, hoc sciat certissi. vel nihil dubitās de verbis gręcis ipsius oratiōis supradictę esse principiū expositionis eius in latino,

Incipit Oratio.

Memoria irreprehensibilis, sapientia incontradicibilis, efficacia incommutabilis ęterni consilij angelos complectetur cor meum dextra tua, adimpleat conscientiam meam memoria tua, & odor vnguentorum tuorum, & dulcedo gratiæ tuę muniat mentem meam splendore Spiritus sancti, & claritate, qua Angeli faciem tuam cum omnibus cœli virtutibus intueri sanctam sine fine desiderant. Sapientia qua omnia reparasti: Intelligētia qua omnia informasti, beatitudinis perseuerātia qua Angelos restituisti: Dilectio, qua homines post lapsū ad cœlestia traxisti, Doctrina qua Adam omnem scientiā docere dignitatus es. Informa, reple instrue, instaura, corrige, & refice me vt fiam nouus in mandatis tuis intelligendis & in suscipienda scientia animæ & corporis mei, & omnium fidelium credentium in nomine tuo, quod est benedictum in secula seculorum.

Hic est etiam particula expositionis præfatæ orationis, quam vnusquisq; doctorum, qui in hac arte asseruisse legitur reliquit inexpositum. Scias ad eius expositionem nequaquā humanam posse sufficere facultatem.

Hæc etiam oratio à Salomone Gemma coronæ Domini appellatur. In periculo, inquit, ignis, terræ, bestiarū, ea siquidem prodest cum fide dicta credenti. Allatam enim fuisse ab vno quatuor Angelorum perhibetur, quibus datum est nocere & prodesse terræ & mari & arboribus. Ipsius etiam orationis exemplar libri florum doctrinæ cœlestis appellauit. Glorificando enim Salomon in hoc Deum, quòd ad Theologiam pro nutu diuino & eius mysterio atq; omnipotentis nobilitatis inspirauit. Et inspiciens quasdam orationes ipsam in nocte sacrificij maioris Domino Deo largiente, inter alias transmissas eiusdem artis notoriæ conuenienter collocauit, quæ sanctæ & dignæ sunt: atq; reuerendi mysterij sunt. Ipsis quidem non de Theologia errantes omisêre gentiles, quas Salomon signum sacri mysterij Dei angelo (alia) præcedente vocauit hoc etiam est opplementum dignitatis nostræ & salutis humanæ, & quod in eis continetur.

Prima oratio ex istis de quibus loquimur spiritualis operatur ad Theologiam, & ipsius conseruat memoriam.

Istæ etiam orationes sunt, in quibus magnam potest nostra salus habere efficaciam. Quarum prima oratio Spiritualis ad Theologiam cognoscendam, & ipsius perseueranter habetur memoria, idcirco ipsum signum gratiæ Dei Salomon præcepit appellari. Gratia enim Dei est, vt inquit Ecclesiastes, spiritualis in verbis quæ inspirauit mihi, vt disputarem

de omni ligno libani vsque ad Isopum, quæ egreditur de pariete.

Assignatio temporis scilicet in qua lunatione orationes istæ proferri debent.

Oratio in prima Luna debet proferri semel, & in tertia ter, & in sexta sexies, & in nona nonies, in duodecima duodecies, in decima septima decemsepties, & in decima octaua totidẽ. In vicesima sexta totidẽ, In 29. totidẽ, In 30 totidẽ. Ipsa enim oratio tãtæ virtutis, tantæ efficaciæ est vt in die, qua ipsam dixeris, determinato patre tanta eum in eadẽ die virtus scientiæ Theologiæ adaugebitur, vt si volueris vix de ipsa poteris reticere: Et si aliâs imperitus fueris, à socijs vel maioribus vel subditis vel similibus visus, & ab eisdem & à reliquis ita scire videberis. Sub intra studium Theologiæ, & audias lectiones per aliquot menses, vt omne dubium de te excutiatur, ab illis qui te ita scire viderint. Veruntamen in illa die qua dixeris eam, castè viuas, & summo manè eam dicas.

Attulit istam orationem subsequentem Salomone testãte, Angelus propositus tonitruo, qui in conspectu Domini semper assistit, cui non est paufirius, eius mysterium sacrosanctũ est & efficacius, vt cũ eam orationem semel legeris, non amplius dici oportet: eò quod promoueat Spiritus cœlestes ad aliquid magnum peragendum.

De eadem oratione dicit, quod tantum est eius mysteriũ, quod etiã spiritus cœlestes promoueat ad aliquid magnum peragẽdum diuina permittente potentia: Habet etiam in sui mysterij largitorem efficacẽ vt linguam & corpus ipsius proferentis tãta inspiratione exaltet vt quasi nouum quid et magnum mysterium intellexisse cognoscat.

Hic autem est orationis principium, in qua tanta efficacia est vt diximus, & cum magna deuotione opus eam legi.

Achacham yhel, chelychem, agzyraztor. yegor. &c.

Istud est principium præfatæ orationis, cuius partes sunt quatuor. Sed de principio aliud per se dicendum est, nec non de cæteris quatuor partibus singulatim: præterea inter principium & ipsas orationes quæ sunt quatuor istam competentem facimus diuisionem.

Hoc enim quod de principio dicẽdum est singulariter. Et ista oratio in partes 4. diuidenda est, & eius dicta prima partes id est, principium antequam pars alia ipsius orationis compleatur, ista nomina græca sequentia proferenda sunt. Ista est diuisio istarũ orationũ, hielma, helma, hemna &c. Deus Pater, Deus Filius, Deus sancte Spiritus, orationem confirma & intellectum meum & memoriam ad suscipiendam, ad cogno-

Pp scen-

scendam, ad retinédam omnium scripturarum bonarũ sciẽtiam, eloquentiam & earum bonam perseuerantiam animi.

Istud est principium præfatæ orationis, quæ sicut diximus, dici debet secundùm prolationes & secundũ constitutiones ipsius ob nostræ memoriæ obliuionẽ recitari habet, & secundùm exercitium ingenij, & secundùm sanctitatẽ vitæ nostræ, & in ea est tale mysterium, & talis efficacia virtutis.

Sequitur alia subtilis oratio, in qua continetur tam sacramentale mysterium, & in qua omnis scientia perfecta mirabiliter completur. De ista enim voluit Deus vt sciremus quæ cœlestia, quæ terrena, & quilibet secundùm cœlestia cœlestis, & secundum terrena terrenus efficitur. Quia Dominus dixit: Imperfectum viderunt oculi mei, & in libro tuo omnes scribuntur dies, formabuntur & nemo in eis &c. Sic enim habitandum est in præceptis Dei. Non enim possumus omnia scribere, vt Sol habeat eundem cursum quem primo habuit & confirmetur ordo noster. Omnis enim scriptura, quæcunque à Deo non est, legenda non est. Voluit autem ipse Deus diuidere omnia, & hoc est quomodo ista sunt agenda ante secundam partem, quæ tam gloriosas & excellentes orationum consecrationes continet, & quæ consecratam partem in cœlis habere definitur vt nequaquam illa linguis humanis possit definiri.

Istud est principium secundæ partis istius orationis quæ tantæ est efficaciæ, sicut dictum est superius.

Aglaros Theomiros. Thomitos &c.

Ista oratio præcedens est secunda pars orationis, de qua aliud singulariter dicendum est. Vnde si istam orationem dixeris prima parte eius commmemorata, istam orationem sequentem dicas & præuideas præcepta quæ sunt in ea.

Deus omnium qui es Deus meus, qui in principio creasti omnia ex nihilo; Cum Spiritu tuo omnia reformasti, comple, restaura conscientiam meam, & sana intellectũ meum, vt glorificem e per omnia opera cogitationum mearum, & verborum meorum.

Et postquam istam orationem prędictam dixeris, facto interuallo quasi dimidiæ horę, dices istam tertiam partem orationis quæ sequitur: Megal, legal, Chariotos &c.

Hac parte orationis dicta tertia, præmeditaberis tecum de scripturis quas scire volueris, & deinde dices istam orationem.

Veritas, Lux, Via omnium creaturarũ: Iuste Deus viuifica me & intellectum meum confirma, & restaura conscientiam meam sicut regi Salomoni restaurasti, Amen.

Parti-

Partibus enim istis præmemoratis secundùm quod definitum est, addes istam orationem sequentem, istis orationibus dictis, quartam partem orationis dicas: Et est ista. Amasiel, Danyi, hayr &c.

Partibus enim istis præmemoratis, secundùm quod definitum est, addes istam sequentem orationem.

Ego in conspectu tuo Domine Deus meus, in cuius nutu sunt omnia nuda, & aperta, hæc loquor, vt ablato infidelitatis errore, adiuet Spititus tuus omnia viuificans, omnem incredulitatem meam. Amen.

Qualiter orationes latinæ non exponuntur à verbis orationum.

Sciendum est ergo, quod illa tota oratio inexposita remãsit, propterea quia tantæ subtilitatis est eius zeuma, ornatus de lingua Chaldæa Hæbræa tam subtili & admirabili elimatione decorum, vt nullatenus possit in me transferri liberæ locutionis officium. Verba latina quæ subiungũtur partibus orationis præfatæ, ea verba sunt quæ de chaldæo in nostro transferri potuerunt sermone: non tamen de tota oratione sunt, sed singularium partium orationis præfatæ sunt capitula ad orationem pertinentia.

Hic loquitur de efficacia omnium istarum.

Ipsa enim oratio tanti mysterij est vt sicut rege Salomone testante dum ipsam orationem quidam familiaris eius domus libro hoc à casu inuento, nimium crapulatus vino post accessum mulieris præsumptuose legeret, nõdum eius parte finita, elinguis totus, expers memoria, cæcus & mutus vsq; ad horam mortis factus est. In hora autem mortis eius fertur dixisse: * quatuor angelos, quos offenderat in tam sacro mysterio præsumptuosè legendo; vnum memoriæ, alterum linguæ, tertium oculorum, quartum aurium custodes & flagellatores quotidie habuisse. Quo testimonio ipsa oratio eidem regi Salomoni omnino commendabilis facta est: Tantum enim est ipsius mysterium. Præcipimus ergo vt quicunque eam legere voluerit, non præsumptuosè eam dicat. In præsumptione enim peccatum est: vnde sicut præceptum est ita dicatur ista oratio.

DE ARTIS ERGO PRAECEPTIS generalibus, de omnium artium cognitione necessarium arbitrati sumus de singularibus præceptis singularium artium aliquid definire. Sed quia de cursu Lunæ aliquid prælibãdo tetigimus: necesse est vt de eius cursu quid significet exponamus. Luna 12, signa habet in mense vno, Sol verò 12. signa in anno: & spiritus vno eodemq; tempore eodemq; termino inspirat, fœcunda-

illustrat. Vnde dictum est: vt Luna & Sol cursum suum habent, subauditur, quia prius habebant. Sed quia in hebræo istud deficit, in latino etiam debere deficere arbitramur. De ista oratione præcedenti, etiam de suis tribus partibus satis dictum est.

In isto capitulo ostendit efficaciam orationis subsequentis, quæ specialis est ad facundiam.

Hæc oratio sancta quæ sequitur, est quidem oratio specialiter facta ad facundiam. Cum autem cæteræ omnes de pluribus habeant efficaciam. ipsa est enim quoddā speciale mysterium in se continens. Et cum vna de generalibus est ostendens in se quædam generalia præcepta omnibus artibus cōmunia. Sic enim Deus instituit animā in corpore, dicens, hanc vobis do vt ipsam obseruetis & custodiatis legem Domini. Et qui sunt isti, in conspectu Dei semper assistunt, & vident saluatorem facie ad faciem noctu dieque. Item de eadem oratione: Hæc est inquam illa oratio gloriosissima mystica & intelligibilis, continens in se mysteria, in quibus mens & conscientia & lingua succedit. Ipsa enim mysteria, tanta vt homo seruet ea secundùm voluntatem eius qui præuidet omnia in conspectu suo condita. Ipsa enim est oratio, cuius tam gloriosum & sacramentale est mysterium. De ipsa oratione nemo post crapulam nimiam vel luxuriam aliquid dicere præsumat, nec etiam ieiunus nisi in magna veneratione & discretione eam proferat. Vnde Salomon inquit: Nemo de hac oratione, nisi suis temporibus determinatis aliquid tractare præsumat: nisi illius orationis facta esset commemoratio coram aliquo præsule pro aliquo negocio competenti: ipsa oratio mirabiliter est salubris super hoc.

De ipsa autem oratione, cuius causa tam salubris est, vt eius interuentione effectus, lectus est ille Psalmus, de quo dictum est. Venite post me & faciam vos fieri piscatores hominum, sicut dixit & fecit. Quomodo ipsa oratio tantæ efficaciæ, tantique mysterij sit non ex nostra facultate scimus: Neque etiam quando discipulis suis Dominus dixit, hoc scire potuimus nec possumus. Ipsa enim oratio tanti mysterij est. Quia diximus vt ipsa contineatur nomen Domini magnum, quod se scire multi mentiti sunt: ita quod Iesu reperto in templo, multa mirabilia fecisse narrat. Quod verum est, sed quidcunque fecit, mentiti sunt, & abscondeunt veritatem, vt nemo illorum nec aliquis post eos illud auderet proferre, ad quod antequam perueniatur, aliquid extra dicendum arbitramur.

In isto capitulo assignat tempus & modum qualiter ista oratio proferatur.

Ipsa enim oratio est vna generalium & prima singulariū de vtraque in se continens. Et cum specialiter de facundia facultatem in se habeat & virtutem. Intelligendum quid, quo tempore, qua ordinatione, quibus diebus sit proferenda.

Omni tempore potest proferri in Luna decimaquarta vt suprà. Ordinatio verò istius orationis, vt in singulis diebus quibus proferatur, manè diluculò dicatur, antequam contaminetur homo, tamen præcipuè orationes prædictæ proferantur. Tali autem modo oratio dicatur in simul absque diuisione: & tamen diuisiones in eadem sint, non quòd oratio diuidatur in se, sed quia tantum nomen & tam gloriosum per partes scribatur, & secundum partes singulas ipsius nominis tanti & tam gloriosi per terminos diuidatur, & dicatur vt ipsum excellentissimum nomen non simul totum, propter fragilitatem nostram proferatur. Nec ipsius nominis elementa vel syllabæ cum in oratione sint positæ, cognosci vel vbi sint positæ, cognoscendum non est, ne aliquis ea præsumptuose proferat, siue per tentationem aliquid de ipsa oratione ageret, quod agendum non esset, Elmōt, Schel, hemech, Zaba &c.

Nemo impeditus criminalibus ausus sit proferre illam orationem.

Ecce res conformata apud Sapientes istius seculi, quæ vt diximus cum summa industria proferenda est. Omni quidem die proferri potest, quo peccatis criminalibus impeditus non fueris die verò quo criminalibus fueris impeditus in corde tuo poteris eam memorare, vt si benè volueris esse facundus, illam repetas ter. Et si malæ rei fuerit siue aliquod magnum negocium emerget tibi, semel repetas orationē, & adhibebitur tibi facundia, quàm necesse fuerit, & si eam bis repetiueris poterit tibi multitudo eloquentiæ obesse tantum est sacramentum orationis ipsius. Aliud etiam tertium quod in ipsa oratione considerandum est. Ipsam videlicet orationem ita debere pronunciari, vt confessio cordis & oris præcedat: pronuncietur autem summo mane, & post ipsam orationem, ista sequens oratio latina.

Iste est prologus siue expositio præcedentis orationis quæ simul debet proferri.

Omnipotens æterne Deus, & misericors Pater ante omnia secula benedicte, qui nobis æternæ Deus & irreprehensibilis & impermutabilis remedium salutare contulisti, qui

propter omnipotentiam maiestatis tuæ nobis facultatem loquendi & discendi concessisti, cæteris animalibus negatam: Cuius dispositio in sui prouidentia non fallitur, Cuius etiam natura æterna est & consubstantialis Deo, qui exaltatus est super cœlos. In quo tota Deitas corporaliter habitat: Deprecor maiestatem tuam & omnipotentiam glorifico, & æternitatis tuæ virtutem ac magnificentiam tuam summam & æternam & vna intentione imploratione flagitans, deposco te Deus meus Sapientiam inæstimabilem vitæ Angelorum, Deus Spiritus sanctus incomprehensibilis, in cuius conspectu chorus Angelorum tuorum consistit, deprecor & flagito, vt per sanctum & gloriosum nomen tuum, & per conspectum Angelorum tuorum, & principatus cœlestes, mihi GRATIAM tuam dones, & mihi subuenias, & facunditatem mihi tribuas & intellectus tui memoriam & perseuerantiam concedas: Qui viuis & regnas æternaliter vnus æternus Deus, per omnia secula seculorum, in conspectu omnium cœlestium virtutum, nunc & semper & vbiq;. Amen.

Ista autem oratione sic finita & istis additis ex necessitate secundum omnes ponendum est quoddam mysterium, ita vt aliquam taciturnitatem habeas finita oratione latina, & post taciturnitatem sc. interuallum aliquod serua incipias dicere istam orationem sequentem. Semet Lamen &c.

Ista, inquit Salomon, est orationum oratio, & experimentum speciale, quo omnia siue singularia siue generalia cognoscuntur plenè, efficaciter & perfectè, & inimemoriter tenentur. Postquam ergo ex ista oratione facundiam habueris, quam habere volueris, parce tibi & noli proferre ea quæ tibi lingua suggeret ac administrabit. Iste enim est finis generalium præceptorum, quæ data sunt ad memoriam, facundiam, intelligentiam adipiscendam. Ista omnia quæ prælibata sunt, generalium præceptorum, data sunt signa vt de generalibus præceptis & intelligendis adipiscendis habeatur facultas. Quæ autem deinceps sunt ipsa spiritualia Salomon appellauit, & eæ artes singulæ singulas habent potestates.

Postquam verò de generalibus præceptis data est sufficiens definitio, & orationes positæ sunt & authoritates orationum in quibus designãtur, quid de singulis orationibus agendum sit, quia de singulis artibus tractaturi sumus singulatim, necesse est, vt quod ipse conditor & magister noster in exemplum posuit nos etiam exequamur. Ait enim Salomon antequam ad artium notas singulas & ora-

& orationes prænotatas accedatur, præludium dicere oportet, quod est prohemium siue prologus.

Qualiter singulares artes suas proprias habent notas.

Vt ad singula verò singularium artium præcepta antequã perueniamus, necessarium est, vt quomodo singulares artes singulas habeant notas, disseramus.

De scientiis liberalibus, & aliis quæ possunt haberi per istam artem.

Artes verò liberales sunt septem, & septem exceptiuæ, & septem mechanicæ. Septem exceptiuæ sub septem liberalibus continentur. Quæ autem liberales septem sunt, manifestum est, de quibus primò agendum est. Mechanicæ autem sunt istæ, quæ adulterinæ vocantur, Hydromantia, Pyromantia, Nigromantia, Chiromantia, Geomantia, Geonegia, quæ continentur sub Astronomia Neonegia. Hydromantia est scientia de aqua, eo quòd in conspectu aquæ stantis vel currentis quædam scientia magistrorum experimentorum habeatur. Pyromantia est flamma discurrente vel circumfluente, per quam antiqui scientiam experimentorum, philosophi magnam efficaciam comprehendebant. Nigromantia est, quod sacrificium animalium mortuorum, quo sine peccato quodam antiqui magna experimenta solebant notare, magnam scientiam vitæ consueuerunt comprehendere. Vnde Salomon præcepit, vt septem libros artis eiusdem possint legere sine peccato. Duos verò quod sacrilegium reputaret, & duo libri eiusdem artis sine peccato non posse legi. Quia verò de ipsius artis satis modò dictum est, ad cætera diuertamur.

De scientiis liberalibus, & aliis quæ possunt haberi per hanc artem.

Artes verò liberales sunt septem, quas sine peccato potest quisquis discere ac legere. Est enim Philosophia magna in se continens & profunda mysteria. Istę omnes artes præfatæ mirabiliter cognoscuntur.

Dicit quot notas habent primæ tres artes liberales.

Grammatica enim tantùm tres notas habet: Dialectica verò duas, Rhetorica quatuor, & singulæ cum orationibus apertis, & distinctis. Sed quare Grammatica tres, Dialectica duas, Rhetorica quatuor habet: ipse Rege Salomone testante & affirmante illud cognouimus. Ait enim: Et ego admirans in corde meo & reuoluens, quæ, à quibus, & vnde esset ista scientia, Angelus vnum librum attulit: in quo figuræ & orationes erant scriptæ, & dimisit mihi singularum artium notas

tas & orationes distinctè & apertè, & dixit mihi de singulis, quantum necesse fuit. Et explanabat mihi sicut puero per elementa quædam ad artes magno temporis spacio, prolixas, vt per breue spacium temporis artes eas haberem, dicens mihi: ita tu ad omnem scientiam promoueberis per istarum incrementa virtutum. Et dum ego postularem, Domine mi vnde hoc, & qualiter? Respondit Angelus: Magnum Domini est hoc sacramentum, & eius voluntate scriptum hoc per Spiritus sancti virtutem Quod est inspirans, fœcundans, & illustrans omnem cognitionē Et rursus Angelus inquit: Notas istas cum orationibus suis secundùm tempora determinata & constituta respice, & serua tempora sicut statuta sunt à Deo, & non aliter. His dictis ostendit Regi Salomoni librum in quo scriptum erat, quibus temporibus hęc omnia proferenda essent, apertissimè & secundùm visionem Domini demonstrauit. Quibus enim auditis & visis, & secūdùm verbum Angeli à Domino illatum, in omnibus istis operatus sum, & ita narrat Salomon sibi euenisse. Nos autē post eum venientes, authoritatem eius prosecuti sumus, & quantum possumus, ea quæ nobis reliquit, pro posse obseruamus.

Hic ostendit Salomon qualiter Angelus ostendit sibi diuisim quare Grammatica tres figuras habet.

Ecce quare ars Grammatica habet tantummodo tres notas in libro Salomonis Gemelioth, id est, in libro artis Dei, quæ est ars omnium aliarum scientiarum, & aliarum artium, legimus. Ait enim Salomon: Et cùm ab Angelo Dei singulatim cum terrore inquirerem dicens: Domine, & vnde hoc mihi præstabitur, vt plenariè sciam istam artem: Cur tot notulæ competant illi arti, & tot isti, cum orationibus determinatis & diuisis ad ipsarum habendam efficaciam ascribantur. Angelus verò respondisse legitur: Ista ars Grammatica ars liberalis dicitur, & tria habet necessaria: ordinationem dictionum & temporum, & ipsis adiunctarum siue figurarum. Simplex & composita, & varia, & varia declinatio partium ad partes, siue à partibus relatio, & congrua, & ordinata diuisio. Hæc est ratio quare in Grammatica tres notæ appositæ sunt, & sic placuit diuinæ potentiæ, vt per vnam declinandi plena cognitio: per alteram omnium partium conueniens ordinatio haberetur: per tertiam omnium partium simpliciter & compositè conueniens & continua diuisio habeatur.

Ratio quare ars Dialectica duas figuras habet tantummodò.

Dialectica verò, quę est forma artium, & doctrinalis sermo dicitur, duo habet necessaria, scilicet facundiam argumentandi,

andi,& prudenter respondendi. Duas ergo notas altitudo prouidentiæ diuinæ & pietatis apposuit, vt per primam facundè argumentandi, & per secundam industriam respondendi habeamus absq; ambiguitate. Propterea ergo Grammaticæ tres, Dialecticæ duas notas ascripsimus.

Ratio quare ars Rhetorica quatuor figuras habet.

Quare ergo Rhetorica quatuor notas habet, videamus. Quatuor enim in ea, vt ait Salomoni Angelus Domini, sunt necessaria, scilicet: Ornatus locutionis continuus & floridus: Iudicium ordinatum competens & discretum: causarum siue officiorum testimonium causantium & damnatorum, & emptorum & venditorum composita dispositio: Artis eiusdem negotiorum facundia cum intellectu demonstratiuo. Arti enim Rhetoricæ idcirco altitudo Dei notas quatuor cum orationibus suis sanctis & gloriosis tanquam per manum Domini missis reuerenter apposuit, vt notæ singulæ in arte præfata singulas habeant facultates, vt nota prima in arte eadē locutionem continuam, competentem & floridum ornatum adhibeat. Secunda iudicia iusta & iniusta, ordinata & inordinata, vera & falsa discernat. Tertia vt officia & causas competēter discernat. Quarta verò, vt intellectum & facundiam, subtilitatem in ipsius artis operibus omnibus, absque prolixitate distribuat. Ecce de Grammatica, Logica, Rhetorica, quare singulæ notæ singularibus artibus sic ponantur. De cæteris autem artibus ipsarum notarum loco suo & tēpore, sicut in libro eiusdem Salomonis reperimus dispositionem.

Quibus temporibus, quibus horis qualiter notæ trium artium liberalium inspiciantur.

Ecce transeundum est, vt quibus temporibus, & quo statu: quomodo notæ istarum artium inspiciendæ sunt, & orationes earum proferendæ, & artes ipsarum adipiscendæ sunt differamus. Si rudis prorsus in arte Grammatica fueris, & volueris habere eius cognitionem, & si tibi à Deo collatum fuerit: vt hoc opus operum. In artem artium possis habere firmū & subtilitatem: istud sciendum est, & aliter facere non præsumas, quàm tibi liber iste præcipit. Ipse enim liber sui tibi magister, & ipsa ars sui tibi magistra erit.

Qualiter in Luna prima notæ Grammatices inspiciantur.

Sic enim notæ Grammatices inspiciendæ sunt & orationes earum proferendæ sunt. Diebus igitur qua Luna fuerit prima, prima nota duodecies inspicienda est, & eius orationes vigesies & quater recitandæ sunt, cum summæ sanctitatis

tis veneratione & modico interuallo facto. Et singula inspectione notæ orationes bis recitandæ sunt, & à peccatis summoperè obseruandum. Sic agendum est à prima die Lunæ vsque ad quartam decimam: à decima quarta vsque ad decimam septimam. Prima nota & secunda singulæ vigesies inspiciendæ, & orationes tricesies recitandæ sunt interuallo facto à decimo septimo die & quinto. Omnes tres notæ singulis diebus duodecies inspiciendæ, & orationes vigesies recitandæ sunt. Ecce de notis Grammaticę artis dictum est. Verùm si aliquantulum legisti libros eiusdem artis, & eius desideras habere perfectionem, ita facias sicut præceptum est. Verumtamen orationibus factis generalibus ad addendam memoriam, facundiam, intelligentiam & earum perseuerantiam, cum his quæ sunt supra memoratis & recitatis suis temporibus & horis constitutis ne prætereundo præceptum vergas in peccatum. Veruntamen dum hoc feceris, caue tibi vt secretum sit, & Deum tantùm habeas inspectorem. His præfatis perueniendum ad notas.

Istis tractatibus finitis perueniendum est ad notitiam notarum.

Considerandum est verò, quòd in principio inspectionis notarum omnium, prima die ieiunandum est vsque ad vesperas, si potes, & si expectare non potes, assumat sibi aliam horam. Hoc est præceptum, quod ex arte Grammaticæ damus.

De notis Dialecticæ.

De notis Dialecticæ omnibus diebus proferri possunt nisi tantummodo in illis diebus qui dicuntur. Notæ autem quatuor Rhetoricæ in illis diebus proferantur quibus constitutum est, id est, omnibus, præter tres dies mensis, scilicet Luna 11. & 17. & 19. Et propter hoc diebus illis eas proferri vetitum est cum orationibus, quia illis diebus, ipso testante Salomone, omnium artium notæ præter ipsius artis notas oblatæ sunt. Ista præcepta sunt liberaliter obseruanda.

Qualiter notæ Dialecticæ inspiciantur, & orationes earum proferantur.

Sciendum est, quòd notæ Dialecticæ quater inspiciuntur, & orationes ipsarum ipsa die vigesies recitandæ sunt interuallis factis, & libris eiusdem artis ante oculos positis. Libri autem Rhetoricæ artis similiter ante oculos ponendi sunt, quando notæ eiusdem artis inspiciuntur, vt definitum est. Ista sunt sufficientia ad cognitionem istarum trium artium.

Quali-

Qualiter cauendum est à peccatu.

Incipit prima nota Grammaticæ artis, ad quam antequam perueniatur, aliquid prælibandum est, vt haberi possit primæ & secundæ & tertiæ notæ cognitio. Et scire debes quòd in principio, in quo notæ Grammaticæ, siue Dialecticæ, siue Rhetoricæ artis inspiciuntur. Necessarium est quidem cum summa intentione ab omnibus criminalibus custodias.

Qualiter certa tempora debeant prouideri in inspectione notarum.

Ista est cognitio specialis & manifesta, qua notæ artis Grammaticæ dignoscuntur, quomodo proferri debeant, & quibus temporibus, & quali distinctione meritò & competenter manifestatur. Dictum est superius de prolatione & inspectione notarum & orationum. Nunc verò aliquatenus est diuertendum, quia licèt de temporibus in parte actum sit, tamen magis plenè arbitror esse agendum.

Qualiter diuersi menses quæruntur in inspectione notarum.

Diximus superius de terminis istius artis, quibus orationes sunt legendæ & notæ inspiciendæ. Nunc restat dicere, qualiter prædictæ orationes lunationes inspiciantur & inueniantur. Sed deinceps videndum est, ne fortè aliqua sit deceptio: tamen in prædicta notaui lunationes in quibus debeant notæ inspici, & orationes proferri. Sed aliqui sunt menses, quorum lunatio magis vtilis est ad incipiendum, quàm aliorum. Vnde in signo igneo, cùm volueris Theologiam vel Astronomiam operari. Si verò Grammaticam vel Logicam sit in ♊ vel in ♍: Si verò Musicam vel Physicam sit in ♉ vel ♎: Si verò Rhetoricam, vel Philosophiam, vel Arithmeticam, vel Geometriam, sit in ♊ vel ♋: Pro Mathematica sit in ♉ vel in ♊. Et sic dies sunt formati & liberi à malis, & in bono loco. Gaudent etiam omnes cœlestes potestates, & Angelorum chorus in ipsis lunationibus, & diebus istis determinatis.

Hic fit mentio de notis omnium artium.

Ego Apollonius authoritatem Salomonis assecutus, eius opus & obseruantias quascunq; custodire disposui, sicut dictum est de tribus notis artis Grammaticæ, & ita obseruabo tempora, sicut obseruanda sunt. Sed sciendum est, orationes earum nondum esse conscriptas: sed in sequenti opere de ipsis plenius demonstrandum est: sed tamen quę in notis illis tribus scripta sunt, non sunt orationes, sed definitiones

nes notarum earum per ipsas scriptas, Græcas, Hebræas, & Chaldæas: Et cætera quæ in nobis apprehenduntur. Ista tamen scripta quæ à Latinis non intelliguntur, non possunt in illo die proferri, nec debent, nisi diebus ilis quibus constitutum est à Rege Salomone, & in illis diebus, quibus notæ inspiciuntur: sed illis diebus semper recitanda sunt illa sacramenta scripta: & tamen quæ Latina sunt ipsis diebus quibus notæ non inspiciuntur, proferri possunt. Notæ autem artis Dialecticæ duæ sunt: sed quibus temporibus proferri debeant, in parte dictum est, postea autem de ipsis certius dicetur. Ecce ad reliqua diuertendum est. Sciendum verò arbitramur ea quæ in notis artis Dialecticæ scripta sunt, omnibus diebus proferri possunt, quibus notæ ipsius artis inspiciuntur. Sciendum est etiam, ipsa scripta Latina secundùm antiquitatem Hebræorum posse proferri, nisi his diebus, quibus diximus. Sciendum est tamen, ipsas nullo modo posse pronunciari, nisi confessione præcedente. Ista tamen consideranda sunt absque occasione aliqua. Ista sicut dicta sunt, ita fiant omnia. Salomon enim ait: Vide vt omnia ista præcepta, sicut data sunt, ita facias: sed de cæteris quæ sequuntur, aliter agendum est. Cùm enim videris Dialecticæ notam primam, signum quod in prima nota fuerit, in corde tuo repete, & sic in singulis notis singularum artium, præter illas artes, de quibus definitio dabitur.

Definitiones singularum artium, & earum notarum.

Dabimus enim definitiones de singulis artibus & notis earum, sicut est in libro Salomonis. Geometria vnam notam habet, Arithmetica vnam & semis. Philosophia tamen cum artibus suis & scientiis sub se continentes, septem species habet. Theologia verò & Astronomia cum omnibus scientiis sub se continentes septem notas habet, sed illæ tamen magis periculosæ & graues sunt, non idcirco graues, quòd pronuncientur graues, sed quia grauem habent efficaciam. Musica verò vnam notam habet. Physica verò vnam notam quoq;, singula tantummodò in diebus determinatis proferenda sunt. Sciendum verò est in omnibus diebus, quibus notas Theologiæ videris, vel Philosophiæ & artium sub ipsis contentarum, nullatenus rideas, neq; ludum habeas: quia Rex Salomon, dum notarum earundem inspiceret formas, fortè plus solito crapulatus, iratus est ei Deus, & per Angelū suum locutus est ei, dicens: quia despexisti sacramētum meum, illudens & contaminans, auferam partē regni tui, & comminuā filios tuos ante dies suos: & addidit Angelus,

lus introitum templi sui prohibet tibi Dominus dieb. 80. vt secundum peccatum tuum pœnitentiam facias. Et cum Salomon fleret, & misericordiam peteret à Domino, Respōdit Angelus, prolongati sunt dies tui, veruntamen super filios tuos venient multa mala & innumerabiles iniquitates, & corrumpentur à superueniente iniquitate.

Ecce ad principium notæ sic visis generalibus inspiciantur specialia. Verbum Salomonis est ad impetrationem ad Deum de promissis ante notis artium trium.

Ecce ad principium notæ. Lux, veritas, vita via, iudex, misericordia, fortitudo, patientia, conserua & iuua me & miserere mei. Amen. *Oratio prima*

Ista oratio cum præcedenti debet dici ante primam notam Grammmaticæ. Domine sancte pater Omnipotens æterne Deus in cuius conspectu omnia sunt invisibilium fundamenta creaturarū cuius oculi imperfectum meum viderunt, cuius charitatis dulcedine plena est terra & cœli: Qui omnia vidisti antequā fiant, in cuius libro omnes formati sunt dies, & homines inscripti in eo: respice hodiè super famulum tuum tibi toto corde & tota mente subiectum per Spiritum sanctum tuum confirma me, benedic, protege omnes actus meos in hac inspectione seu repetitione & constantia tuæ visitationis me illustra. *Oratio secunda.*

Ista oratio debet dici ante secundam notam Grammaticę. Respice Domine Deus clemens pater omnium æterne dispensator omnium virtutum, operationes meas hodiè considera: Tu es actuum hominum & angelorum inspector atq; discretor, vt admirabilis gratia promissionis tuæ in me dignetur subitam adimplere virtutem & in me tantam efficaciam nomine tuo sancto & magno operante infundas, tu qui laudem tuam in ore tuorum te diligentium imponis & infundis, Amen. *Oratio tertia*

Ista oratio proferatur ante tertiam notam Grammaticæ, Creator Adonay omnium visibilium creaturarum, Pater pijssime, qui in circumscripto lumine habitas æternaliter & ante principium omnia ineffabiliter disponens atq; gubernans: Aeternitatem tuam atq; incomprehensibilem pietatē verbis supplicantibus aggredior, vt huius sacramentalis atq; mystici operis in me perfectorum angelorum tuorum efficaciam & considerationem clarescat. Atq; per eorundem Angelorum sanctorum nomina in memoriam habendam & sancta opera tua in me cum stabilitate, Amen. *Oratio quarta.*

Creator) istam orationem proferas in principio inspectionis tertiæ figuræ artis Grammaticę: & post istam orationem facto aliquo paruo interuallo.

Ista

5 Iſta oratio debet dici ante primã notã artis Dialecticæ. Sancte Deus pater & pie indiſſolubilis augmentator, qui cœlum et terram, mare & abyſſos & omnia quæ in eis ſunt ſicut ſtabiliri voluiſti. In cuius conſpectu omnis ratio & ſermo ſubſiſtit. Per hęc ſacramenta pretioſa Angelorum tuorum, da mihi quę deſidero & credo artis huius abſq; malignitatis intentione ſcientiam. Amen (Iſtam orationẽ latinam profer in principio inſpectionis primę figuræ artis Dialecticę, et poſt iſtam orationem proferas in continenti cum aliquo interuallo illas orationes quæ ſcribũtur inter primã figurã)

6 Iſta oratio debet dici ante ſecundam notam Dialecticę. Heloy, Clementiſſime creator, inſpirator, reformator omniũ diuinarum voluntatum approbator, ordinatorq; malorum, deprecationem glorioſus intende & mentem meam reſpice benignus, vt quid humilitate deprecor ſicut ante promiſſionem mihi de tuæ magiſterię largitate concedas Amen (Iſta oratio debet pronunciari ante ſecundam figuram artis Dialecticę, & priusquàm proferantur alię orationes quæ ſcribuntur circa ipſam ſecundam figuram.

7 Iſta oratio debet proferri ante primam notam Rhetoricę. Omnipotens & miſericors pater omnium creaturarum ordinator. Iudex ęterne, Rex regum & Domine dominantiũ qui ſanctis tuis eloquentiam ſcientiã conferre dignatus es mirabiliter: qui omnia djiudicas atq; diſcernis, illumina hodie cor meum fulgore claritatis tuę, vt intelligam & cognoſcam quę in iſta arte conſiderantur exopto. Amen (Iſta enim oratio cum alia oratione ſubſequenti Hanazay &c. debet pronunciari ante primam figuram artis Rhetoricæ, & quamuis diuidantur per duas partes orationis, vna & eadem oratio eſt: ſed propter hoc diuiduntur, vt in proferendo eas fiat aliquod modicum interuallum, & debet proferri priusquàm orationes ſcriptę in figura proferantur. Hanazay Sazhaon hubi, ſene, hay, ginbar Ronail, Selmora, hyramay, lohal yſazamael Amathomatois, yaboag-yors, Sozomcrat, Ampho Deldenos, geroch, Agalos, Meihatagiel Secamai, Saheleton Mechogriſces, Lerirencrhon.

9 Iſta oratio proferatur ante ſecundam notam artis Rhetoricę. Vnus magnus & mirabilis ęternę Deus, ęterni conſilij angele diſpoſitor omnium virtutum & ordinator bonorum omnium; adorna hodiè intelligentiam meam & multiplica in me rationem diſcendi & cognoſcendi, qua in proferendis nominib. omniũ cœleſtiũ angelorum contuliſti & eandem ſcientiam ſecundũ promiſſionem mihi concede, & huius artis diſcretionem Amen. (Iſta oratio cum reliquis duab.

ſe-

sequentibus orationibus, videlicet Vision, &c. & alia oratio-
ne, videlicet, Azelechias, &c. debent in principio secundæ fi-
guræ artis Rhetoricæ pronunciari, & priusquam aliæ oratio-
nes quæ scribuntur infra ipsam figuram proferantur, & debet
fieri aliquod interuallum inter istas orationes quæ scribun-
tur infra & inter ipsam figuram.

Ista oratio proferatur ante secundam notam Rhetoricæ. *Oratio* 10.
Vision omnium potestatum atq; regnorum, & iudiciorum,
æterna conspiratione aspiciens, omnium administrans sche-
mata linguarum, in cuius regimine nullum est impedimen-
tum: Instaura quæso ad memorata & repetita, cor meum &
linguam meam ad discernendum, ad eloquendum, ad iudi-
candum, ad habendum quæ in hac arte necessaria authoritas
diuina commendat, & in me perfectè compleatur, Amen. *Oratio* 11.

Ista cum duabus præcedentibus proferatur ante secun-
dam notam Rhetoricæ. Azelechias velozeos, Inoanzama,
Saruelo, hotens Sagnath, Adonay, Soma Iezochos, hicon, Ie-
zomothon, Sadaot. Et tu Deus propitius in me promissio-
nes confirma, sicut confirmasti per eosdem sermones Regi
Salomoni. Emitte mihi Domine virtutem de cœlis, quæ cor
meum & mentem illuminet & confirmet: Conforta Deus in-
tellectum meum, & animam meam innoua in me, & laua me
aquis, quæ super cœlos sunt. Effunde de spiritu tuo super
carnem meam, & in visceribus meis ad facienda & compo-
nenda iudicia tua humilitate & charitate, qui cœlum &
terram fecisti, & hominem ad similitudinem & imaginem
tuam creasti, infunde charitatis tuæ lumen intellectui meo,
ut fundatus & radicatus in misericordia tua, diligam no-
men tuum, & cognoscam & adorem te, & intelligam o-
mnes scripturas istius artis, ob quam hæc data à Deo, & in-
signita per manus Angelorum sanctorum, & emissa sunt
figurarum mysteria, quæ in corde & intellectu meo habe-
am & cognoscam, & huius artis constanter officium ha-
beam nominis tui sancti & gloriosi, præualente consilio
tuo, Amen.

Ista oratio proferatur ante tertiam notam Rhetoricæ: Scio *Oratio* 12.
enim quia delector me in facta tua magna mirabili & ineffa-
bili, & dabis mihi scientiam, quam per hoc opus habentibus
pollicitus es, secundùm magnam & incomprehensibilem vir-
tutem tuam. Theon, Haltanagon haramalon. zamoyma Cha-
masal, Ieconamril, harionatar, Iechomagol, gela magos, Ke-
molihot, Kamanatar, hariomolatar, hanaces, Velonionathar,
Azoroy Iezabali. per hæc sacratissima Dei & gloriosissima, &
profunda mysteria, & preciosissima officia, & virtutē & scien-
tiam,

tiam, auge in me & cōple quod incepisti, & reforma quod inцepisti in me. Zembar, henoranat, Grenatayl, Samzatā, Iecornazay, fundamentū altissime omnium bonitatum & sciētiarū atq; virtutum, tribue famulo tuo tibi displicentia vitare contagia, & tua veritate pura, & intentione sancta, possim sociari vt tuam promissionem toto corde desiderans in omnibus tam in legibus quàm in decretalibus præcipuè hęc sancta mysteria videar & cognoscar adipisci, & bene in ista arte proficiam penitus laudandus & facundus. Amen.

13 Ista oratio debet proferri ante quartam notam Rhetoricæ. Reuerende potens & Dominus superioribus angelis & Archangelis omnibusq; cœlestibus creaturis, tam infernalibus quàm cœlestibus: de cuius magnificentia venit plenitudo, quia nobis dignè famulaturi, cuius à quatuor mundi partibus regna portas. Qui ossibus & anima & spiritu, hominem ad imaginē & similitudine tuā fecisti, Da mihi huius artis scientiam, corroborans me in ipsius facultatis scientiæ. Amen.

14 Ista oratio proferatur ante primam figuram Arithmeticæ. Deus qui omnia pondere & numero & mēsura fecisti: in cuius ordine omniū momentorū dierum patens est & apta dimensio: qui etiam solus stellarum nomina nominas: menti meæ constanter tribue efficaciam, vt in huius artis cognitione te diligam, & tuæ pietatis munus agnoscam. Amen.

15 Ista debet proferri ante semis Arith. Mediator omnium operationum & creaturarum, à quo omnia procedunt naturaliter bona & omnia virtutum dona procedunt, à quo omne quod est solidum & perfectum est: cuius sermo recens de regalibus venit sedibus in corda nostra dum medium tenent cuncta scientium me tua charitate in intellectum bonū constitue ad percipienda hæc tanta excellentissima mysteria huius artis, & istorum sacramentorum perfectè consequar effectum Amen.

16 Ista oratio proferatur ante secundam figuram Arihtmeticæ: Deus iustus Iudex operum, qui nobis notum fecisti salutare tuum & in conspectu gentium reuelasti iustitiam tuam, reuela oculos meos, & cor meum illustra salutari iustitia tua, vt mirabilia tua de tuis tam gloriosissimis sacramētis enarrem, quatenus per ea tantam in hac arte consequar intelligentiam vt te præstante qui solus mirabilia facis; magna, in ipsa arte subitus interpres efficiar: vt mea facunditate & memoria cum stabilitate recepta dimentiendo dimentiar, & intercessione cunctarum virtutum cœlestium, honorem in secula seculorum. Amen.

17 Ista oratio debet proferri ante secundam notam Geometriæ.

metriæ. Omnis sapientiæ Deus & scientiæ donator illis in quibus peccatum non est disciplinæ spiritualis Magister & instructor, per angelos tuos & archangelos, per thronos et potestates, principatus & virtutes, per cherubin & Seraphin per viginti quatuor seniores, per quatuor animalia per omnē militiā cœlestis exercitus, adoro, inuoco, flagito & veneror, glorifico & exalto nomen tuum sanctum terribile mitissimum. Te quæso vt hodiè cor meum Spiritus sancti lumine & gratia tuæ visitationis fœcundatum & roboratum illustres: tu qui es trinus & vnus Amen.

18 Ista oratio debet proferri ante secundam notam Theologiæ: Adoro te rex regum, rex meus & Deus meus, vita & substātia mea simul & reuelatio mea, memoria & virtus mea: qui hora vna diuersarum genera linguarum ædificantib. turrim dedisti: & qui sanctis Apostolis tuis vnctionem septiformis Spiritus sancti infundisti, & illis idiomata quæ nos docet de omnibus linguis eisdem repentè loqui tribuisti, per virtutem Verbi tui in quo omnia creasti per potentiam huius sacramenti, inspira cor meum & infunde in id rorē gratiæ tuæ vt subitò tui sancti spiritus afflatus lumine efficaciam huius operis & intelligentiam & expositionem linguæ & istarum artium capax & subtile ingenium valeam consequi. Amen.

Qualiter tria capitula ante omnium notas debent proferri.

Quæ de tribus primis capitulis diximus ante omnes notas generaliter & specialiter pronuncianda sunt: ita tamen, vt cum ipsas orationes diebus determinatis dixeris, & de notis volueris operari, vt tibi præmonstratum est. Toto mense diebus singulis semel ipsas orationes dicere oportet ante meridiem: & tamen ante notas singulas omnes notas proprias dices. Et cum scripturas incipere volueris ad legendum facias vt tibi iussum est.

Qualiter notæ propriæ inspiciuntur.

Sciendum est igitur, vt si de aliqua arte sola scire volueris ad legendum siue ad discendum Ipsius artis notæ propriè & solæ inspiciendæ sunt suo tempore. De liberalibus tribus satis diximus.

Qui dies obseruandi sunt in inspectione notarum quatuor artium.

Ecce de reliquis quatuor artibus. Nulla enim dies in earū notis inspiciendis obseruanda est. Nisi quatuor dies primi qui obseruandi sunt. Notæ verò philosophiæ cum scientijs suis quæ sub ea continentur. Luna 7. & 17. cum orationib. singulis dieb. septies inspiciendæ sunt. Nota aūt terroris cum ta-

citurnitate & timore inspicienda est. In Omelia prima in noua luna inspicienda est eisdem diebus.

De notis autem liberalium quatuor satis dictum est. Et tamen sciendum est, quod quando ipsas pronunciaueris, viuendum est castè & sobrie. Nota verò habens 24. angelos cũ singulis suis aduentitijs in se habens nouum testamentum plenariè et perfectè ita pronuncianda est sicut audiuisti. Hoc tamem de ista restat quod quandocunq; eam inspexeris omnes orationes Theologiæ recitandæ sunt, licet notis singulis singulæ orationes singulatim competãt, quæ sicuti diximus pronunciandæ sunt. Verum vt tibi diximus, quotiescunq; Theologiæ notas inspexeris alias orationes præcedẽtes in principio vt tantorum sacramentorum habeas efficaciam, cæteris temporibus pronuncia.

De inspectione notarum generalium.

De notis autem generalium et de orationibus earum hoc scias quod quotiescunq; de exceptiuis, vel adulterinis scire volueris, ipsas notas generales diebus singulis decies, factis tamen interuallis & librum illarum artium inspectis, & sicut de alijs factum est & dictum, ita pronunciabis. Et quacunq; die volueris de generalibus poteris operari omnia quæ in primis capitulis dicenda nouisti. Ipsas videlicet orationes diebus septem singulis septies dices, interuallis factis, & omnium artium quas volueris libris reuolutis & inspectis: postea poteris operari in artibus sicut volueris, & facias sicut tibi dictum est.

Qualiter tria prima capitula semper proferenda sunt ante orationes.

De notis omnibus iam initialiter data est cognitio, & de capitulorum orationibus. Vt autem perfectionem ipsarum habeas, hęc scito, quod in generalibus pronunciandis orationibus siue notis ipsarum pronunciandis, orationes capitulorum trium pronunciandæ sunt.

Qualiter oratio quinta Theologiæ debet proferri suprà istas orationes.

Ecce de reliquis quatuor liberalibus artibus aliud dicendum est. Si vero perfectam ipsarum notitiam habere volueris, ita facies orationem quintam Theologiæ prius orationes singularum notarum dices. Hæc satis declarata sunt, vt intelligas & cognoscas, & iterum scias de orationibus capitulorum, ita debere ante notas singulas singularium artium pro- pronunciari sicut definitum est, & ita custodi & fac. Istæ sunt augmentationes orationum quę notis omnium artium liberalium & exceptiuarum præter mechanicas competunt

& specialiter notis Theologiæ ascribuntur. Sic igitur pronunciandę sunt, vt quandocunq; vnamquamq; notam vniuscuiusq; artis inspexeris, & omnes earum protuleris istas orationes equentes dicas.

1 Ezemomos, hazalat, Ezityne hez emechel Czemomechel zamay, zaton ziainy nayzaton, hyzemogoy, Ieccomantha, Iaraphy, phalezeton, Sacramphal, Sagamazaim. Secranale Sacramathan: Iezennalaton hacheriatos. Ieteleymathon, zaymazay, zamaihay, Gigutheio Geurlagō Garyos. Megalon hera cruhic, Crarihuc. Amen.

Ista oratio cum præcedenti proferatur ante primam figuram philosophiæ. Domine Deus sancte pater omnipotens, exaudi preces meas incomprehensibilis, inuisibilis, immortalis & intelligibilis cuius vultum angeli & Archangeli & cœlestes virtutes ardenter videre desiderant Cuius maiestatem æternaliter atq; optimè pro posse meo exerceo, adorans vnum Deum in secula seculorum, Amen.

2 Ista proferatur ante secundam notam philosophiæ. Domine Deus sancte pater & omnipotens, exaudi preces meas hodie & inclina aurem tuam ad orationes meas- Gezomelion Samach, Semath, Cemon, Gezagam Gezatrhin zheamoth zeze hator Sezeator Samay Sannanda, Gezyel, Iezel, Gazietyhel. Gazayethyhel. Amen.

Ista oratio cum præcedenti simul proferatur. Deus semper via, vita, veritas: Da lucem tuam florem Spiritus sancti in conscientiam & mentem meam, & concede vt fulgeat & clarescat donum gratiæ tuæ in cor meum, & in animam meam nunc & per omnia secula seculorum. Amen.

Ista oratio proferatur ante tertiam notam philosophiæ. Lemogethom, hegemochom, hazachay Hazatha, Azamachar, Azacham. Cohathay Gehomothay Logomothay, zathana, Lachanma. Legomezon, Legornozon. Lembdemachon. zegomaday, Hathanayos, Hatamam, Helesymon, Vagedaren, Vadeyabar, Lamnanath, Lamadai, Gomōgchor, Gemecher, Ellemay, Gecromal, Gecrohahi, Colomanos Colomaythos. Amen.

Ista oratio cum præcedenti simul proferatur. Vita omnium creaturarum Deus visibilium, claritate æterna cœlestium, & omnium virtus salus indeficiens, qui es pietatis origo, qui omnia nouisti antequam fiant, qui diiudicas omnia quæ videntur & ineffabili dispositione discernis, glorifica nomen tuum sanctum ineffabile hodie in cor meum, & corrobora intellectum meum & intelligentiam meam. Auge memoriam meam, & confirma facundiam

meam. Expeditam redde linguam meam in ſcientijs & ſcripturis tuis, vt facultate mihi à te collata, et ſapientiæ tuæ doctrinæ corde meo inſignita laudem te & cognoſcam te et intelligam nomen tuum ſanctum in ſecula ſeculorum. Amen.

4 Iſta oratio proferatur ante quartam notam philoſophiæ. Rex regum infinitæ miſericordiæ, maieſtatis immenſæ largitor atq; diſpenſator, ac ſtabilitor omnium fundamentorum, pone fundamentum omnium virtutum tuarum in me, & aufer à me inſipiētiam cordis mei vt ſtabiliantur ſenſus mei in dilectione charitatis tuæ, & informetur ſpiritus meus per te ſecundum recreationem & invocationem voluntatis tuæ, qui viuis & regnas Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Qualiter dictæ orationes qualibet die proferantur ſemel ante notas generales & notas artium liberalium.

Hæ orationes liberalibus artibus quatuor neceſſariæ ſunt ſed ſpecialiter ad Theologiam pertinent, quas cum notam generalem vel notam alicuius liberalium artium cum orationib. ſuis pronunciare volueris iſtas orationes prædictas prius dices ſemel ſingulis diebus. Veruntamen cum de notis Theologiæ tractare volueris, ſicut diximus, eaſdem orationes apud vnamquamq; notam ſepties dices. Et ſi aliquam notam de dictãdo verſificando vel contando vel organizando, ſiue de alijs huius ſcientijs aliqua addiſcere volueris, ſiue docere; ipſum quem docueris prius iſtas orationes doce, vt quoquo modo legat & ſi puer minoris intellectus fuerit, tu legas eas ante ipſum & ille poſt te legat de verbo ad verbũ. Sin verò ſit bonæ intelligentiæ legat eas ſepties in die per dies ſeptem. Si verò notam generalium cum orationibus ſuis proferre volueris, eaſdem orationes profer, & multum tibi proderit ipſarum orationum virtus: & ſi omnes quæ ſunt in initio minus proferantur, vel etiam aliqua ipſarum magnam perhibent habere efficaciam.

De orationibus iſtis ait Salomon. Iſtas orationes ſolas nemo præſumat ni propter officium, ad quod inſtitutæ ſunt.

Deus pater immenſe, à quo proceſſit omne quod bonũ eſt cuius magnitudo eſt incomprehenſibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conſpectu refero, & concede mihi & redde mihi læticiam ſalutaris tui, vt doceam hodie iniquos, vias tuas & ſemitas ſcientiarum tuarum, & conuertantur ad te rebelles & increduli, vt quod corde repeto & ore commemoro in me radicitus habeat fundamentum, vt in operibus tuis efficax videar & adiutus Amen.

Iſta

Ista oratio proferatur ante sextam notam philosophiæ. Gezomothō, Oromathiā, hayatha, Aygyay, Lethasihel, Lechigliel, Gegohay, Gerhonay, Samasatel, Samasathel, Gessiomohatel S gomasay, Azomathon, Helomathon, Gerochor, heiazay Samin,, heliel, Sanihelyel. Siloth Silerech, Garamathal, Gesemathal Gecoromay, Gecorenay Samyel, Samihahel, Hesemyhel, Sedolamax, Secothamay, Samya Rabiathos, Auinosch. Annas. Amen.

Ista oratio cum præcedenti proferatur, Rex æterne Deus Iudex & discretor omnium, agnitor scientiarum bonarum, instrue me hodie propter nomen sanctum tuum, & per hæc sancta sacramenta, & clarifica mentem meam, vt intret scientia tua interiora mea sicut aqua fluens de coelo, & sicut oleū in ossibus meis, per te Deus Saluator omnium, qui es fons bonitatis, et totius pietatis origo, instrue me hodie in istis scientijs quas deposco, tu qui es vnus Deus Amen. Deus pater immense, à quo procedit omne quod est bonum, cuius magnitudo misericordiæ est incomprehensibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conspectu tuo refero, et redde mihi lætitiam salutaris tui, vt doceam hodie iniquos vias tua, et semitas scientiarum tuarum, & conuertantur ad te rebelles & increduli, & etiam in operibus tuis efficax videar & adiutus. Amen.

Incipit oratio septima quæ est finis suarum orationum & complementum earum præcipuè ad notam ineffabilem pertinens, quæ est vltimum Theologiæ, viginti quatuor angelos habentem.

Istud est principium orationis. Deus totius pietatis autor & fundamentum omnium, salus æterna & redemptio populorum, inspirator omnium gratiarum, scientiarum & artium largitor immense, de cuius munere venit, vt nobis famuiis tuis scientiarum in me inspirare digneris augmentum: Qui etiam mihi misero peccatori viam concesisti, vt scirem sacramenta, defende animam meam, & libera cor meum de prauis huius mūdi, cogitationibus & incentiuæ libidinis omnis fornicationis in me extingue potentiam, & reprime vt scientijs tuis & artibus tuis intensius delectar in eis, & des mihi petitionem cordis mei, vt glorificatione tua confirmatus & exaltatus diligam te, & augeatur in me virtus spiritus sancti per salutem tuam et remunerationem fidelium in salutem animæ meæ et corporis mei Amen.

Ista oratio cum præcedenti proferri omnino debet. Deus pater immense, à quo procedit omne quod est bonum, cu-

ius magnitudo misericordiæ est incomprehensibilis, exaudi hodie preces meas, quas in conspectu tuo refero.

Incipiunt præcepta specialia de notis Theologiæ, & specialiter de prima, secunda & tertia.

Orationes septem istę quas proponimus augmentata reliquarum orationum sunt. Et ante omnes notas Theologiæ dici debent. Sed tamen præcipuè ante notam ineffabilem pronũciandę sunt, vt diximus. Ista experimenta sunt quæ postulasti ad sufficientiã, quæ tibi authoritate Salomonis seruare præcipimus, & de capitulis & orationibus earum inquires diligenter & fac sicut disposuimus & reliquas orationes pronuncia & notas artium perfectè inspice.

Qualiter Salomon recepit notam ineffabilem sibi traditam ab Angelo.

Ecce quia de mysterio notarum postulasti, hoc de nota ineffabili præcipuè habeas, cuius expressio est data, gladiorũ, florum, arborum, volucrum, candelabrorum, serpentum in angulis per figuras. Hanc autem Salomon à Domino nocte pacificorum accepit in folio aureo designatam. Et audiuit à Domino Ne dubites nec expauescas, quia hoc sacramentum maius est omnibus: Et subiunxit ei Dominus. Cum autem hanc notam inspexeris & orationes eius legeris, obserua mãdata quæ superius data sunt, & ipsa diligenter respice, quæ legeris in nota Dei, & in nota ineffabili caue tibi prudenter, vt quæcunq; inspexeris, & quæcunq; tibi in visione venerint celes & custodias. Et cum tibi magnus Angelus Domini apparuerit signum crucis in vexillo gerens, verba quæ tibi ostenderit ineffabiliter scripta custodi & cela, & operare in eis, sicut tibi præceperit, & ipsam notam Theologiæ per visionem magnam quam videbis aperuerit, summopere custodi: & quicquid tibi in omnibus notis idem simile apperuerit cum summa intentione obserua & orationes sicut dictum est in ea pronũcia diebus & horis determinatis, & repete tamen partes illius orationis magnæ, quam habes, sicut tibi præceptum est, & diuide, & fac interualla sicut superius dictum est: & postquam illas dixeris, SAPIENTER DIE ILLO AGE ET CASTE VIVAS. Si autem incertus aliquid feceris, periculum quidem instat cur ab aliis notis & orationibus earum experimentum habueris, sed in istis & orationibus earum quoddam maius est admirandum, & ipsa sunt quæ in istis consideranda sunt. Ista enim verba sunt nomina ineffabilia, & spiritua-

tualiter proferuntur ante notam ineffabilem. Hosel Iesel, anchiatar Aratol Hasiatol, Gemor gesameor. Istæ orationes prædictæ sunt quæ debent proferi & quomodo post inspe-ctionem omnium artium, & præcipuè post notã Theologiæ.

Hoc est explementum totius operis: Sed quæ de totius operis experimento sunt necessaria aliqua plenè dicere volumus & prælibata lucidius declarare. In initio cognitionis omnium artium data est tota doctrina operandi & fere perfecta. Ecce quare dixerim ferè. fere enim dixi, quia adhuc quædam florida & continua huius operis restant instituenda quorum primum principium istud est.

Qualiter mandata sunt obseruanda in operatione omnium artium.

Quartam autem Lunam in omni omnium pronunciatione Theologiæ obseruabis. Quotiescunq; Luna quarta fuerit in operis instãtis efficaci exhibitione, subtilius librum inspicias, atq; ipsarum artium scripturas. Capitula autẽ de quibus dubitasti, & adhuc forsitan dubitas ita pronuncianda sunt, sicut superiorum capitulorum docet intentio. Hoc autem scias, quod hæc verba sancta orationum, quæ ante lectum infirmi ad experimentum mortis siue vitæ dicenda instituimus, etiam si nihil aliud de toto corpore artis operari volueris, sæpius poteris facere. Hoc autem sciendum est, quod si libros tibi ad manus habere non poteris, vel si tibi ipsos inspiciendi facultas data non fuerit, non idcirco minus erit operis effectus, & bis proferantur omnes orationes vbi semel proferrentur. Capitula autem de quibus dubitasti, vel adhuc forsitan dubitas ita pronuncianda sunt sicut superiorũ capitulorum docet intentio. Hoc autem scias quod verba sancta orationum quæ ante lectum infirmi ad experimentum mortis siue vitæ, dicẽda instituimus etiãsi nihil aliud de toto corpore artis operari volueris, sæpius poteris facere & probare.

Et de visione scienda, & de alijs efficacijs quas istæ orationes habent sanctæ quantumcunq; & quandocunq; volueris poteris probare & tentare.

Ista sunt præcepta quæ specialiter agenda sunt & obseruanda.

Cum de Theologia verò volueris operari, præter illos dies qui tibi breuiter instituti sunt, nullus obseruandus est dies. Tempora autem omnia competentia sunt illis notis & orationibus quibus data est tanta temporis definitio. Hoc autem restat, quod in artium liberalium trium pronunciatione, siue in ipsarum notarum inspectione fortè aliquem diem prætermiseris institutum, si fortè

cæteros obseruaueris, etiamsi duos transgressus fueris, non idcirco relinquas opus tuum, quia propter hæc non amittet effectum suum, cum maioribus numeris Luna, potius dies sunt obseruandi quā horæ. Vnde Salomon ait: Si horas transgressus fueris in die vna, vnam vel duas, non terrearis & de capitulis generalibus sicut dictum est operare. Hoc satis est de istis: Veruntamen verba quæ tibi initio sermonum faciendorum siue lectionum legendarum & scientiarum adipiscendarum, nulla ratione obliuiscaris: quia per se dicta magnum effectum habent. Et verbis sacramentalibus visionum poteris frequenter operari. Si autem volueris incipere de toto corpore artis physicæ opus, sicut superiùs definitum est. Prima capitula prius recitanda, de quibus data est definitio per prædicta. Sciendum est etiam quod de Theologia tantum poteris per te operari. Notas inspice & orationes Theologiæ sæpius repete: Et si de toto copore cessaueris hæc tibi magnum poterit conferre scripturarum effectum. Necessariū siquidem est vt notam viginti quatuor Angelos habentem, cum orationibus suis semper in memoria habeas, & vt tibi superius diximus, quæ per visionem videris Angelo præmonstrante tibi sub custodia habeas, & sub fideli certamine reclude.

Ista quæ operis præcedentis sunt experimentum, Hoc principium sequentium orationum est, quas orationes Salomon ARTEM NOVAM *appellauit.*

Orationes enim istæ ante omnes artes generaliter & ante omnes notas specialiter dici possunt: & debent proferri etiamsi absq; alijs capitulis de ipsa arte præfata operari volueris ipsis orationibus dictis tempore & ordine congruo, poteris in qualibet artium magnam habere efficaciam. In ipsis orationibus dicendis neque tempora neque dies neque Luna obseruanda sunt. Sed tamen illud specialiter in ipsis obseruari debet, quia diebus quibus orationes ipsæ proferuntur, à peccatis obseruandum est criminalibus, scilicet gulæ, luxuriæ, & specialiter à iuramentis superfluis: ad quas antequam perueniatur, aliud prælibandum est, ut ipsarum orationum plenior & perfectior cognitio habeatur. Vnde Salomon inquit: Ego istas orationes prolaturus, timui ne offenderem Deum, & constitui mihi tempus, in quo illas inciperem, vt in castitate viuens de ipsis innocentiùs appareret.

Ista sunt earum orationum prohemia: antequam tamen ea de quibus dubitas proponere disposui vt singula singulis

sub

ſub ordine poſita, abſque aliqua definitione clareſcat.

Iſta ſunt quidem etiam, de quibus dubitare non debes videlicet: vtrum capitula prima notis philoſophiæ & vtrum tria capitula omnibus artibus ſub ſe contentis debeant in aſſignatione prælibata temporis proferri: quia certè ſicut prælibauimus, ita poſſunt & debent. Sed ſciendum eſt, quod ſecundùm intentionem, quam tibi à Deo collatam credo & ſcio, & ſic eam ſuperiùs prælibatam te decreuimus intueri; pauca vel nulla ſunt de quibus oporteat dubitare. Verumtamen tibi terminum non poſui præclarum. Præterea quia initia ſcriptorum emendanda conſtitui terminum non quæras. Sed ſi fortè rem tam ſubtilem incipere volueris, neceſſarium arbitror vt feria ſexta operis huius habeas principium, & ſicut in iſta arte diſpoſitum eſt. Bonum eſt anteferri ieiunium triduanum vt vtrum bona an mala huius voluntatis deſideria ſint, diuinitus oſtendatur.

Iſta enim præcepta ante omnem operationem inſtituta ſunt. Si enim aliquod aliud eſt de quo dubitas initium, vt trium primorum capitulorum, ſiue quatuor ſubſequentium artium, vt effectum plenariæ cognitionis habeas: ſi ſecundùm quod ſuperius deſcriptum eſt capitula & orationes & notarum conſideraueris & pronunciaueris, etiamſi aliquid ignoranter præterieris, poteris ſubſequentium orationum ſpirituali vitute reconciliari.

De iſtis orationibus ait Angelus Salomoni. Vide igitur orationum iſtarum ſacramēta, & ſi quid de illis præſumptuosè vel ignoranter trangreſſus fuiſti, dicas reuerenter atque ſubtiliter eaſdem orationes. Et de ipſis orationibus Angelus magnus inquit: Hoc ſacramentum Dei magnum eſt, quod per manum meam tibi mittit Dominus. Ad cuius venerationem ſacramenti cum rex Salomon cum magna patientia in conſpectu Domini offerret ſuper altare, vidit librum ſyndone inuolutum. & in hoc libro ſcriptas orationes decem & ſuper ſingulas orationes ſignum ſigilli aurei. Et audiuit in ſpiritu: hæc ſunt quæ figurauit Dominus, & quæ longè excluſit à cordibus infidelium.

Tremuit ergo Rex Salomon ne offenderet Dominum & cuſtodiuit ipſas dicens eas fas non eſt nec operari in ipſis in infidelibus. Sed qui aliquid magnum vel ſpirituale in artibus ſiue in arte aliqua vult adipiſci alicuius ſcientiæ neceſſaria. Si ſuperius opus habere non poterit. Omni tempore quandocunque voluerit has orationes dicat, primas tres pro primis tribus liberalibus ſpecialiter ſingulam orationem pro ſingula arte: vel generaliter omnes tres pro artibus di-

cendæ ſunt. Item & quatuor orationes ſubſequentes quocunque tempore volueris pro alijs quatuor artibus liberalibus dicas ſimili modo. Et ſi forte totum corpus artis habere volueris, abſque aliqua temporis definitione, ipſas orationes pronunciare poteris ante artes ſingulas, & ante orationes & notas earum artium, quoties volueris eas plenè, manifeſtè & ſecretè pronunciare. Et tamen neceſſarium eſt tibi caſtè viuere & ſobriè in pronunciatione earum.

Iſta oratio eſt prima de decem, quæ per ſe ſine opere præcedenti poſſunt pronunciari ad memoriam, facunditatem, & intelligentiam & illarum trium ſtabilitatem acquirendam. Et ſingulariter debet proferri ante primam figuram Theologiæ.

Omnipotens, incomprehenſibilis, inuiſibilis & indiſſolubilis Deus, adoro hodie nomen ſanctum tuum: ego indignus & miſerrimus peccator extollens orationem & intellectum meum & rationem meam ad templum tuum ſanctum cœleſte, & aſſiſto tibi hodie Deus meus, oſtendens te Deum meum creatorem meum & ſaluatorem meum. Et ego rationabilis creatura, inuoco hodie glorioſiſſimam clementiam tuam, vt viuificet hodie Spiritus ſanctus infirmitatem meam: & tu Deus meus qui Moyſi & Aaron ſeruis tuis per literarum elementa exterioris linguæ tuæ efficacem doctrinam contuliſti, confer hodie mihi gratiam ſuperioris dulcedinis tuæ qua inſtruxiſti ſeruos tuos, & inueſtigatione qua inueſtigaſti eoſdem per Prophetas, & ſicut potuiſti eis momentaneam conferre doctrinam: adhibe eam doctrinam quam ſcire deſidero, & emunda conſcientiam meam, ab operibus mortuis: & mitte cor meum in viam rectam & aperi id ad intelligendum, & deſtilla intellectum meum in viam rectam. Et tu Domine Deus qui me ad imaginem & ſimilitudinem tuam creare dignatus es, exaudi me in tua iuſtitia, & doce me in tua veritate, & reple animam meam ſcientia tua ſecundùm magnam miſericordiam tuam, vt in multitudine miſerationum tuarum amplius me delectes & in operibus tuis magis, & complaceam in adminiſtratione mandatorum tuorum: & ſecundùm opera gratiæ tuæ adiutus & reſtauratus & exaltato corde & conſcientia mea emundata confidere in te, & epuler in conſpectu tuo, & exaltem nomen tuum quod bonum eſt, in conſpectu ſanctorum tuorum. Sanctifica me hodie, vt in fide viuam & ſpe perfecta & charitate conſtanti, literaturam quam deſidero adipiſcar, & addiſcam: & adepta ſcientia exaltatus, cor-

corroboratus, illuminatus diligam te & cognoſcam,& ſcientiam & ſapientiam intelligam de ſcripturis tuis, quas hominibus ſciendas permiſiſti ſentiam & firmiter habeam & retineam. Ieſu Chriſte Fili Dei vnigenite, cui ante ſecula omnia dedit pater in manus, da mihi hodie propter nomen ſanctum tuum glorioſum & ineffabile nutrimentum corporis & animæ, idoneam & perſpicacem linguam liberam & expeditam & abſolutam, vt & quicquid poſtulauero in tua miſericordia & voluntate & veritate diſponatur: & omnis oratio mea & actio in beneplacito tuo radicata & confirmata conſiſtat. Aperi Domine Deus meus & Pater vitæ meæ fundamentum ſcientiæ quam deſidero. Aperi mihi Domine fontem quem aperuiſti protoplaſto Adæ: & quem aperuiſti ſeruis tuis Abraham & Iſaac & Iacob, ad intelligendum ad diſcendum & ad iudicandum, ſuſcipe pro me hodie Domine preces & orationes omnium ſanctorum, & ſanctarum cœleſtium virtutum, vt omnium ſcripturarum tuarum docibilis conſtanter efficiar. Amen.

Iſta oratio cum prima pronunciata dat facunditatem. Et eſt ſecunda oratio de decem & cum præcedenti pronunciari debet facto aliquo modico interuallo, & adhibet cum prima facundiam. Iſta enim oratio debet proferri ante ſecũdam figuram Theologiæ.

Adoro te rex regum & domine dominantium, rex æterne impermutabilis, intellige hodie clamorem meum ſpiritus & cordis mei gemitum, vt commutato intellectu meo, & dato mihi corde carneo pro lapideo reſpirem ante Dominum & Saluatorem meum. Et laua Domine interiora mea ſpiritu tuo nouo pro intellectu carnis meæ malo: pone intellectum tuum bonum, & aufer à me quod malum eſt, commutans me in hominem nouum: vt dilectione qua reformaſti me, ſalus tua mihi intelligentiæ tribuat incrementum. Exaudi hodie preces meas Domine, quibus clamo ad te, & reuela oculos carnis meæ & mentis meæ conſiderans & intelligens & cuſtodiens mirabilia de ſcripturis legis tuæ, vt viuificatus in iuſtificationibus tuis præualeam in conſpectu aduerſarij fidelium diaboli. Exaudi me Domine Deus meus & propitius eſto mihi qui plaſmaſti me, & oſtende hodie miſericordiam tuam, & porrige mihi vas ſalutare, vt potem & ſatier de fonte gratiæ tuæ: vt de ſcripturis quas deſidero hodie pſallam cum intellectu & ſcientia & intelligam & veniat hodie gratia Spiritus ſancti & requieſcat ſuper me. Amen.

Iſta o-

Ista oratio dat facundiam proferenti, & stabilitatem mentis.

Ista est tertia oratio de decem, & cum aliis præcedentibus debet pronunciari ad confirmandam stabilitatem mentis. Ista oratio debet pronunciari ante primam figuram artis Astronomiæ.

Confiteor ego tibi reus hodie Deus pater cœli & terræ, conditor omnium visibilium & inuisibilium, creaturarum omnium, atque virtutum omnium & gratiarum bonarum dispensator atque largitor. Qui abscondis sapientiam & scientiam tuam à superbis & reprobis (sibi non autem maiestati tuæ fidentibus.) Humilia (Illumina) hodie cor meum, & stabilem fac intellectum meum, & mentem meam, & diligentem te fac conscientiam meam, & signa hodie lumen vultus tui super me, vt prorsus innouatus intelligens efficiar & stabilis in mandatis tuis: & emundatus ab omnibus operibus malis, præualeam in scripturis & scientiis tuis, quas reseruasti vnicè tibi credentibus. O fortis & misericordissime, & omnipotentissime Deus, vre cor, renes, internos sensus meos, corrobora hodie animam meam gratia Spiritus sancti, & igne visitationis eiusdem gratiæ tuæ illumina me in fortitudine stabilitatis: præcinge lumbos meos, & baculum confortationis tuæ porrige in dextram meam, & doctrinas dirige in opera mea veras: vt eradicatus sordibus & vitiis peccatorum meorum, præualeam confortatus in dilectione misericordiarum tuarum. Inspira mihi Domine spiraculum vitæ, & auge mentem meam, & intellectum meum, & rationem meam, & mitte Spiritum sanctum in me: vt in omnibus scripturis tuis exercitatus spiritus meus confortetur & augeatur. Oro, respice benignè, & considera Domine hodie dolorem mentis meæ, vt fiat voluntas mea confortata in te, & de cœlo mittere mihi digneris in terram consolatorem Spiritum tuum, vt in stabilitate perfecta me muniat in præsenti, & in continuatione conferat vt conforter ad ea intelligenda quæ desidero. Da inuentionem, ô fons omnis rationis perfectæ scientiæ locupletissimæ, vt auxilio tuo sancto hæc merear obtinere, Amen.

Ad confortationem sensuum interiorum & exteriorum.

O Pientissime Deus, & misericors, clemens Deus Pater, Deus omnipotens, omnia donans, fac mihi possibilia omnia credenti in posse vigore tuo, & adiuua me hodie pientissime Deus, sicut misericors fuisti Adæ pœnitenti, qui ei subitam, per omnipotentiæ tuæ misericordiam, scientiam multarum agnitionum contulisti artium: Confer mihi hodie per eiusdem omnipotentiæ tuæ misericordiam, vt eam scien-

tiam

tiam valeam adipisci: Adesto clementissime pater operi hodie, & instrue me benignissimè. O Domine clementissime Iesu Christe fili Dei confirma aspirando in me Spiritum sanctū qui à te & Patre procedit: consolida opus meum hodie, & doce me, vt ambulem in scripturis, & glorier in multitudine affluentis gratiæ tuæ: vt impetus fluminis tui sanctissimi Spiritus ciuitatem cordis mei lætificet, diuinam Scripturam inspirando, & repleat cor meum omnimoda facundia, & visitatio sua sancta viuificet me, & deleatur in me macula omnis vitij. Te quęso Domine Deus meus incomprehensibilis, vt gratia tua semper maneat super me, & multiplicetur in me, & sanabis Domine animam meam pietate tuæ inæstimabilis clementiæ, & confortabis cor meum hodie, & toto tempore vitæ meæ, vt quicquid audiero, intelligam, & quicquid intellexero custodiam: & quicquid custodiero, memoriter teneam, & alios corde & lingua docili instruam notitiam tuæ inexhaustæ bonitatis per hæc sacramenta præfata, cooperante gratia Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.

Hæc oratio cum præcedentibus debet legi pro memoria.

Pie Pater, misericors Fili, clemens Spiritus sanctus, Deus, Rex ineffabilis & inæstimabilis, adoro, inuoco & deprecor nomen sanctum tuum super affluentem æquitatem tuā, quatenus omnia ignoscas & indulgeas miserabilis mihi misero peccatori præsumente in officium quod aggressurus sum de literatura & occulta scientia cognoscenda, & fac me Domine vt efficaciter in me vigeat & inualescat. Aperi mihi Domine Deus aures meas, potenter vt audiam, & exterge lutum oculorum meorum, vt videam: dilata aures meas vt audiam: conforta manus vt operer: conforta pedes meos vt ambulem: expande nares meas, os meum & olfactum meum, vt sentiam & loquar tibi placita semper, ad honorem nominis tui, quod est benedictum in secula seculorum, Amen.

Hæc oratio antequam legas, valet ad sensus interiores & exteriores.

Extolle sensus carnis & animæ meæ ad te Domine Deus meus, & eleua cor meum hodie ad te, vt placeant verba & opera mea in conspectu populi tui, & fulgeat omnipotentia tua magna, & misericordia tua in visceribus meis, & dilatetur mens mea in me, & indulcescat eloquium tuum sanctum in ore meo, vt quod legero vel audiero intelligam, & proferre sciam, sicut Adam intellexit: sicut custodiuit Abraham, & ego custodiam: sicut memoriter tenuit Iacob, & ego teneam, vt in scripturarum tuarum virtute fundatus, radicatus, miseri-

cordiæ tuæ fundamentum comfirmatum glorier acquisisse & delectatus in operibus manuum tuarum, iustitiam & pacem mentis & corporis perseuerantem adipiscar, & firmè custodiam gratia Spiritus tui sancti Domine plenaria in me operante, vt hostium visibilium mihi aduersantium insidias atque versutias gaudeam superasse, Amen.

Ista oratio cum præcedentibus dat memoriam, facundiam & stabilitatem.

Omnium regnorum, visibilium quoq; inuisibilium donorum dispensator, atque Deus omnium voluntatum ordinator, consilio tui spiritus dispone, viuifica virtutem debilem mentis meæ, & ardeam in accessu voluntatis sanctæ tuæ ad bonum: in beneplacito autem tui facias magnitudinem peccatorum meorum non aspiciendo: largire mihi indigno quod opto, & rationem cognoscendi, intelligendi, memoriter retinendi in me confirma, & effectum bonum cum gratia sensibus meis accommoda, & iustifica me in iustificatione Spiritus sancti, vt quicquid ex carnis macula & labe peccati contraxerim, diuina potētia tua ineffabiliter abluat, pietas qua in principio cœlum & terram creare voluisti, ita spiritualis tua misericordia restauret, qua hominem perditum ad regnum sanctissimum reuocare dignatus es: Tu Domine tua sapientia & scientia attingens, disponens omnia suauiter, omnes sensus meos facūdos in me restituas, vt ego indignus peccator & miser in omnibus operibus tuis confirmatus, & perspicax & facundus, gratia Patris, & Filij, & Spiritus sancti largiente efficiar operante, qui viuis ac regnas trinus & vnus, Amen.

Oratio hæc ad recuperationem amißi ingenij debet pronunciari.

Deus viuorum, dominator omnium creaturarum, visibilium & inuisibilium, administrator & fundator, omnia omnibus, singula singulis tribuens secundùm naturæ facultatem. Ideo hodie gratia Spiritus sancti cor meum illustret & multiplicet Spiritus sanctus, & corroboret interiorem hominem: & fœcunda me rore gratiæ tuæ, qua Angelos instruxisti: informa me largitate tuæ scientiæ, quam à principio fideles tuos docuisti, vt operetur in me gratia septiformis, & superiori celeri impetu fluminis de Libano puteum conscientiæ meæ corrigat, repleat & exuberet, tu qui venisti de cœlis super aquas maiestatis tuæ, & huius sacramenti in me confirmes mirabilia.

Ad recuperationem gratiæ Spiritus sancti.

Profiteor tibi Deus meus hodie, pater omnium, qui secreta cœlestia reuelas seruis tuis, & terrena ostendis: te deprecor suppliciter, maiestatem tuam exoro, vt sicut tu es Rex & Princeps nostrarum cogitationum, exaudi hodie preces meas diligenter, dignanter opera mea dirige, & actiones cœlestium virtutum in Spiritu sancto præualeant. Clamo ad te hodie, Deus meus, exaudi clamorem meum, ingemisco ad te, exaudi gemitum cordis mei hodie, & semper spiritum meum, & animam meam, & totum corpus meum, sub tutela Angelorum tuorum præserua. Spiritus sancte Deus, cuius charitas perpetua ac cœlestis, cuius possessione cœlum & terra plena est, aspira ad hanc operationem meam, & quod in laudis tui honorem deuotè postulo, mihi concede. Spiritus sanctus in me veniat, & regnet, & imperet, Amen.

Oratio ad recuperationem ingenij & intellectus.

Domine ego seruus tuus nunc tibi hodie confiteor coram maiestate gloriæ tuę, in cuius Spiritu sunt omnis magnificentia & sanctimōnia: te deprecor secundùm ineffabile nomen tuum, quatenus ad meæ operationis officium aures tuæ pietatis & clemens oculos tuos accommodes, & aperiente manum tuam gratiam quam desidero satier, & fœcunder charitate & claritate, qua cœlum & terram fundasti, qui viuis, &c.

Istas orationes iam dictas proferas in primo die mensis, vsque ad quartum diem: in quarta autem solas sequentes Alpha & omega, & illam sequentem. scil. Helisehemat *azatan, vt habetur in principio. & postea dic:*

Theos Megale patyr ymas heth heldya hebeath heleotezygel Salatyel salus telh samel zadaziel zadan Sadiz leogio yemegas mengas omchon Myeroym Ezel Ezely yegrogamal Sameldach Somelta sanay Geltonama hanns Simon salte patyr osyon hate haylos, Amen.

O lux mundi Deus immense, &c.

Tanta facundia per hanc adaugetur, vt nihil supra.

Thezay lemach ossanlomach azabath azach azare gessemon relaame azathabelial beliarsonor tintingote amussiton sebamay halbuchyre gemaybe tedayl hermayl textos sepha pamphilos Cytrogroomon bapada lampda yochim yochyle tahencior yastamor Sadomegol gyeleiton zomagon Somasgei baltea achetom gegerametos halyphala semean vtāa gelsemon barya therica getraman sechalmata balnat hariynos haylos halos genegat gemnegal saneyalaix samartaix camael

mael ſatabmal ſimalena gacyach ſalmancha ſabanoñ ſoli malſay ſilimacroton zegas me bacherietas zemathim thea-meabal gezorabal craton henna glungh hariagil parimegos zamariel leozomach rex maleoſia miſſion zebmay aliaox gemois ſazayl neomagil Xe Xe Sepha caphamal azeronge-zain holhanhihala ſemeanay gehoſynon caryacta gemyazan zeamphalachin zegelamen hathanatos, ſemach gerorabat ſyrnoſyel, halaboem hebalor halebech ruos ſabor ydelmaſan ſalior ſabor megiozgoz neyather pharamſhe forantes faza mogh ſchampeton ſadomthe nepotz minaba zanon ſuafne-zenon inhancon maninas gereuran gethamayh paſſamoth theon beth ſathamac hamolnera galſemariach nechomnan regnali phaga meſſyym demogempta teremegarz ſalmacha-on alpibanon balon ſeprzurz ſapremo ſapiazte baryon aria vſyon ſameſzion ſepha athmiti ſobonan Armiſſiton tintingit telo ylon vſyon, Amen.

Azay lemach azac geſſemon thelamech azabhaihal ſe-zyon traheo emagal gyeotheon ſamegon pamphilos ſitra-gramon limpda iachim alna haſios genonagal ſamalayp ca-miel ſecal hanagogan heſelemach getal ſam ſademon ſeb-maſſan traphon oriaglpā thonagas tyngen amiſſus coyſoda-man aſſonnap ſenaly ſodan alup theonantriatos copha ana-phial Azathon azaza hamel hyala ſaraman gelyor ſynon ba-nadacha gennā ſayſſetal maga halgozaman ſetraphangon ze-gelune Athanathay ſenach zere zabal ſomayel leoſamach gi-thacal halebriatos Iaboy del maſan negbare phacamech ſchon nehooz cheriſemach gethazayhy amilya ſememames gemay paſſaynach tagayl agamal fragal meſi themegemach ſamalacha nabolem zopmon vſyon fclā ſemeſſi theon, Amen.

Sequitur tertia pars ſignum Lemach.

Lemach ſabrice elchyan gezagan tomaſpin hegety ge-mial exyophyam ſoratum ſalathahom bezapha ſaphatez Calmichan ſamolich lena zotha phete him hapnies ſengen-geon lethis, Amen.

Ad Memoriam.

Deus ſumme inuiſibilis Theos patyr behominas Cada-gamias imas per ſanctos angelos tuos, qui Michaël medicina Dei, Raphaël fortitudo Dei: Gabriel ardens holy per amaſſan Cherubin gelommeios Seraphin gedabanan tochroſi gade anathō zatraman zamanary gebrienan plenitudo ſancte Che-rubin sper omnes tuos angelos, & per omnes tuos archange-los glorioſos, quorum nomina à Deo cōſecrata, quæ à nobis proferri

proferri non debent, quæ sunt hæc, dichal, dehel depymon exlusce exmegon pharconas Nanagon hoslyel ozogon gathenaramon garbona vramani Mogon hamas : & quæ humani sensus apprehendere non possunt, te quæso Domine, illumina conscientiam meam splendore tui luminis, & illustra, & confirma intellectum meum odore suauitatis Spiritus sancti, adorna animam meam, vt audienda audiam, & audita memoriter teneam, reforma cor meum Domine, placa piissime viscera mea, memoriam, aperi mitissime os meum : tempera benignissime linguam meam per gloriosum & ineffabile nomen tuum, qui es fons totius pietatis, habeas patientiam in me, & memoriam da mihi, &c.

Istæ orationes quarta luna, sc. Hely schemath: Alpha & omega, Theos megale. O lux mundi, Azaylemach, Deus summe te quæso: Debent proferri in 8. & 12. & 16. 20. 24 28. 30. & in istis quibuslibet lunationibus proferas quater; in summo mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel. Et nota, quòd in aliis diebus nunquam proferas, sed illas quas protulisti prima die, quæ sunt: Alpha & omega helyschemat, Omnipotens incomprehensibilis, Adoro te: Confiteor ego reus, ô Theos hazamagiel, Domine Deus misericors, extolle sensus carnis, omnium regnorum Deus viuorum: cõfiteor hodie tibi Domine ego seruus tuus. Illas orationes iam dictas proferas in aliis diebus in summo mane semel, circa tertiam semel, circa nonam semel, circa vesperas semel: Et sic acquires memoriam tantam & facundiam & stabilitatem earum plenariè, Amen.

Conclusio operis totius, & confirmatio scientiæ acquisitæ.

Conditor omnium rerum Deus, qui cuncta ex nihilo creasti: qui gradatim omnia mirabiliter ordinando fecisti in principio cœlum & terram, & cum tuo Filio, per quem omnia facta sunt, in quo omnia finaliter rectè retinentur, qui Alpha & Omega nuncuparis, te quæso, licèt indignus peccator, vt ad finem optatum in hac sacratissima arte possim celeriter peruenire, & non in peccatis meis exigentibus valeam amittere, cum bono fiat mihi secundùm illam ineffabilem misericordiam tuam: quia non secundùm peccata nostra fecit nobis Deus, neque secundùm iniquitates nostras retribuat nobis, Amen.

Confirmatio cum conclusione flexis genibus deuotè dicas semper in fine.

O Sapientia DEI Patris incomprehensibilis, Fili clementissime, tribue mihi per ineffabilem misericordiam summæ scientiæ bonum, sicut mirabiliter omnem scientiam Regi Salomoni dignatus es largiri, non aspiciendo eius scelera vel peccata, sed misericorditer futurorum donum. Proinde clementissime deprecor & exoro, quatenus mihi vilissimo peccatori aperias misericordiarum tuarum largitatem, & in hac arte tribuas mihi talem finem, per quem in me manus tuæ largitatis potenter largiatur, vt ab hac media via impia valeat constringere, & per lumen & semitas tuas valeam deuotius ambulare, & iube me aliis inde exemplum tribuere, per quod possint omnes qui viderint me, & audiuerint, à vitiis resilire, & te per cuncta piè secula laudare, Amen. Sit nomen Domini benedictum. &c.

Has duas orationes semper in fine proferas, vt confirment in te scientiam acquisitam.

Benedictio loci.

Benedic Domine locum istum, vt sit in eo sancta sanctitas, castitas, mansuetudo, virtus, victoria, sanctimonia, humilitas, bonitas, plenitudo, legis obedientia Patri, Filio, & Spiritui sancto. Exaudi me Domine sancte Pater omnipotens æterne Deus, & mittere digneris sanctum Angelum tuum Michaëlem, qui me custodiat, protegat, foueat, & visitet me habitantem in hoc habitaculo, per eum qui. &c.

Si vis operari, necesse est inspicere lunationes. Isti menses sunt eligendi, in quibus ☉ regnat in ♊, ♍, vt Augustus, Iunius, Iulius, & ☉ ente in ♈ ♊ ♌ ♎ ♉ in istis signis incipias.

IN Nomine Domini incipit ARS sanctissima, quam Altissimus DEVS Salomoni super altare per Angelum ministrauit, vt per eam subitò, & per breue tempus in omni scientia fundaretur, & scias, in his orationibus contineri scientias licitas & illicitas. Primò, si orationes pertinentes ad memoriam & eloquentiam & intelligentiam, & ad illorum stabilitatem protuleris, augebunt ea omnia, ita quòd vix linguam reseruare poteris: quoniam omnia in solo verbo creata sunt, & solo verbo stant omnia creata, & omne sacramentum, & Deus est ipsum verbum. Credat ergo operans posse haberi tantam scientiam & sapientiam in pro-

in proferendis orationibus his, quia petenti firma fide, omnia possibilia apud DEVM, vt obtineat. Item operans procedat in opere, fide, spe, & desiderio, scilicet quod habeat firmam spem, rectam fidem, charitatem perfectam, & magnum desiderium firmiter credendo, quia nihil habemus nisi per fidem. Ideo non est dubitandum in huius artis operatione. Et sunt tres species, per quas hæc ars potest haberi.

Prima species est Oratio. & est piæ mentis ratio, in vocem deprecationis non tentando, sed legendo in sua interiora prorumpens. Secunda species est Ieiunium, & orantem exaudit DEVS hominem. Tertia species est castitas, qui vult hanc artem operari, videat quòd sit ad minus mundus ad operis implementum per nouem dies. Ante artis inceptionem, cùm in primis operari vis, necesse est vt possis cognoscere Lunam primam, quando videlicet Luna est in tactu primo, tunc in ista arte est. Vide ergo quando incipis operari duos ante mansionem; & ad suscipiendum tam sacratissimum opus, & confitearis quantò melius poteris creatori, & vlterius debes cauere à peccatis mortalibus: & ad minus dum procedis in isto opere, donec opus compleatur, & dum inceperis operari, dic flexis genibus hunc versum: Illumina Domine vultum tuum super me Domine Deus meus, & non derelinquas me N. sperantem in te. Et dic tribus vicibus Pater noster. Et tunc pone quòd periurium voluntarium nunquam velis perpetrare, sed semper in fide, spe velis perseuerare. Hoc facto, flexis genibus dic in illo loco, in quo velis operari: Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram: & introibo ad inuocationem Altissimi, ad eum qui illustret, purificet animam & conscientiam meam. Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei cœli commorabitur. Aperi Domine quæso dubia cordis mei, & mutabis me in nouum hominem dilectionis tuæ, esto mihi Domine fides recta: spes vitæ, charitas perfecta, ad enarrandum mirabilia tua. Oremus. Dic orationem sequẽtem.

Deus qui es Deus meus, à principio omnia creasti ex nihilo, qui Spiritu tuo omnia reformasti, restaura conscientiam meam, & sana intellectum meum, vt glorificem te per omnia opera mea cogitationum & verborum: conscientiam emenda per eum qui tecum viuit in æternum.

Nunc in CHRISTI nomine prima die mensis, in quo vis acquirere memoriam, facundiam, & intelligentiam, & illarum stabilitatem cum corde perfecto, corde contrito, cum dolore de peccatis perpetratis, corde bono, &

optimo: incipias proferre istas orationes quæ sequuntur, quæ pertinent ad memoriam in omnem scientiam habendam, & quæ compositæ sunt & delatæ Salomoni per Angelum à manu Dei.

Prima oratio & vltima huius artis. Alpha & ω. Deus omnipotens, &c.

Hanc sequi debet oratio quatuor linguarum, quæ est hæc: Hely, Schemat, Azatan, honiel sichut, tam.imel, Iatatandema, Ietromiam, theos, Deus pie & fortis, Hamacha, mal, Gottneman, Alazaman, Actuaar, Secheahal, Salmazan, zay, zoieracim, Lam hay, Masaraman, grensi zamach, heliamat, seman, selmar, yetrosaman muchaer, vesar, hasarian Azaniz, Azamet Amathemach, hersomini, & tu sacrosancte pie Deus, & incomprehensibilis in omnibus operibus quæ sunt sancta, iusta & bona, magol, Achelmetor, samalsace, yana, Eman, & cogige, maimegas, zemmail, Azanietan, illebatha sacraman, reonas, grome, zebaman, zeyhoman, zeonoma, melas, heman, hathoterma, yatarmam, semen, semetary, Amen. Hanc sequi debet oratio prima de decem, quam superius inuenies.

Ad omne opus agendum.

Hæc scribi debuit superius post tertiam orationem, Confiteor. O Theos hazamagiel gezuzan, sazaman, Sathaman, getormantas, salathiel, nesomel, megal vuieghama, yazamir, zeyhaman, hamamal anına, nisza, deleth, hazamaloth, moy pamazathoran hanasuelnea, sacromomem, gegonoman, zaramacham Cades bachet girtassoman gyseton palaphatos halathel Osachynan machay, Amen.

EXPERIMENTVM verum & probatum ad intelligendum omnes artes & secreta totius mundi, & omnem thesaurum & mineralia effodi possunt: hoc de angelo cœlesti reuelatur in hac arte notoria. Narrat etiam hæc ars de contingentibus futurisque: sensusque reddit habiles ad omnes artes, breui sub compendio, breuique temporis vsu diuino ministerio. Item dicendum est de tempore & loco. Primò autem omnia præcepta conseruanda erunt, debetq; operans esse purus, & sancta confessione prima pœnituisse, & amplius à peccatis cessare cupiens, vel etiam si laicus tractatus qualescunque voluerit inuestigare, tali conditione vt est. procedat, & plenariè inuestigabit quodlibet opus diuino ministerio.

Cùm igitur operari volueris in Nouilunio, cùm primò eam inspicis, dic flexis genibus hunc versum: Illumina Domine vultum tuum super nos, & ne derelinquas nos Domine

mine Deus noster, & dic tribus vicibus Pater noster. Et post hoc vouet Deo, quòd nunquam voluntarium periurium volet perpetrare, & quòd semper in fide Catholica velit perseuerare. Hoc facto de nocte genibus flexis dic ante lectum tuum: Adiutorium nostrum in nomine Domini, &c. Et Psalmum, Qui habitat in adiutorio altissimi, vsque ad finem, & orationem Dominicam, & orationem sequentem.

Theos pater vehemens, angelorum Deus, rogo & inuoco te per sanctissimos Angelos tuos Eliphamasay gelomicros gedobonai Saromana elomnia: & per angelos tuos, quorum adeo consecrata sunt nomina, vt à nobis proferri non debeant, quæ sunt hæc: de: el: x p n k h t li g y y de humanis sensibus fari non possunt, nec comprehendi, te quæso munda conscientiam meam splendore nominis tui, illustra & confirma intellectum meum per Spiritum sanctum in odore suauitatis: adorna Domine animam meam, vt audita intelligam, & intellecta memoriter teneam: Reforma Domine cor meum, restaura Domine Deus sensum meum, placa piissime Deus viscera mea, aperi mitissime os meum, tempera piissime linguam meam ad laudem & gloriam nominis tui, per gloriosum & ineffabile nomen tuum Domine, qui es fons bonitatis, & totius pietatis origo, habe patientiam in me, & da mihi verum intellectum, scilicet non plus sapere quàm oportet, & istud memoriter retinere, tu qui peccantem non statim iudicas, sed pœnitentiam misertus expectas, te quæso indignus, vt facinorum & scelerum meorum squalores abstergas, & me petitione tanta per angelorum tuorum virtutes, de quibus præfatus sum, efficacem facias, ad laudem & gloriam tui nominis, qui in Trinitate perfecta viuis ac regnas Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Sequuntur alia præcepta in hoc opere seruanda.

Sequenti die ieiuna in pane & ▽ dando eleemosynam, & si fuerit dies Dominicus, tunc duplica eleemosynam, & expiabit ieiunium, sis mundus in corpore & anima, & si fuerit ferialis dies, balneare, & mundis vestibus induaris.

Sequitur processus.

Cùm ergo operare volueris de aliquo difficili problemate, seu quæstione, flexis genibus ante lectum tuum purè confitere Deo Patri, factaque confessione dic hanc orationem.

Mitte Domine sedium tuarum assistricem Sapientiam,

vt mecum ſit & mecum laboret, & ſciam quid acceptum ſit coram te omni tempore, & vt mihi N. manifeſtetur veritas huius quæſtionis vel artis.

Hoc dicto, ter in die ſequenti cùm ſurrexeris regratiare te oportet Deo omnipotenti dicendo. Gloria, & honor, & benedictio ſit ſedenti ſuper thronum, viuenti in ſecula ſeculorum, Amen. Flexis genibus, & manibus expanſis.

Si autem volueris habere notitiam alicuius libri, quære ab aliquo ſciente, vnde tractat liber: hoc facto aperi librum in ipſo legendo, pòſt operare vt prius dictum eſt, tribus vicibus, & ſemper cùm is dormitum, ſcribe † & poſtea verò Alpha & Omega, & in dextro latere obdormias locando palmam ſubtus aurem: & videbis ſomniari omnia quæ optabis. Et audies vocem perſonæ te informantis in illo libro, vel in alia facultate quacunque, de qua operaris. Facto autem manè aperi librum in ipſo legendo, & ſtatim habebis eius intellectum, ac ſi longo temporis vſu in ipſo ſtuduiſſes, & ſemper regraciare Deo ſicut dictum eſt.

Poſteà prima die dic hanc orationem. O pater creaturarum omnium opifex, per tuam ineffabilem potentiam, qua omnia condidiſti, excita potentiam tuam & veni ad me ſaluandum, protegendo me ab omni aduerſitate corporis & animæ. Amen. De Filio verò. Christe Fili Dei viui, qui es ſplendor & figura luminis, apud quem non eſt tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio, tu verbum Dei altiſſimi, tu ſapientia Patris, aperi mihi indigno famulo tuo N. venas Spiritus ſalutaris, vt ſapienter intelligam, & intellecta memoriter teneam, vt enarrem vniuerſa mirabilia tua. O ſapientia qui ex ore Altiſſimi prodiiſti, attingens à fine vſque ad finem fortiter, ſuauiter diſponenſque omnia, veni ad docendum me viam prudentiæ. Deus qui diſcipulis tuis ſanctum dediſti Spiritum, & eorum corda illuſtrare & docere dignatus es, tribue mihi indigno famulo tuo N. in eodem Spiritu rectè ſapere, & in eius conſolatione ſemper gaudere.

Alia præcepta.

Finitis iſtis orationibus, & datis eleemoſynis, deuotè cùm intraueris cubiculum tuum, proſternas te ante lectum tuum, dicendo Pſalmum: Miſerere mei Deus ſecundùm magnam miſericordiam tuam. Et: In te Domine ſperaui, ſicut ſolet legi in completorio: & his dictis erige te, & vade ad

de ad parietem, & expande manus tuas in modũm crucis faciendo vel habendo duos clauos fixos, quibus manus sustentas dicendo hanc orationem quæ sequitur tota mentis deuotione.

Deus qui pro nobis miseris peccatoribus crucis patibulum & mortis supplicium subire voluisti, cui etiam Abraham filium suum immolauit Isaac, Tibi ego hodie indignus famulus tuus, peccator & multis malis perplexus immolo & sacrifico animam meam & corpus meum, vt mihi sapientiam salutarem influas & inspires qui prophetis spiritum propheticum indidisti.

Post hoc dic psalmum: Verba mea auribus percipe Domine &c. Et subiunge: Dominus regit me, et nihil mihi deerit in loco pascuæ ibi me collocauit indignum famulum suum N. super aquas refectionis educat me, animã meam conuertat, et educat me N. super semitas iustitiæ propter nomen suum sanctum. Vespertina oratio descendat ad te Domine, & descendat super me indignum famulum tuum N. Misericordia tua, protege, salua, benedic, sanctifica me per signaculum sanctæ crucis, vt sit mihi obstaculum cõtra sæua iacula omnium inimicorum meorum: defende me Domine per lignum sanctum & per precium iusti sanguinis tui cum quo me redemisti, qui viuis & regnas Deus: cuius sapientia cœlum stabiliuit, terram formauit et mare in termino suo collocauit, et omnes creaturas per simplicem emanationem condidit: et hominem de limo terræ ad imaginem et similitudinem suam plasmauit; qui Salomoni filio regis Dauid sapientiam inæstimabilem donauit, Prophetis propheticam scientiam tribuit, Philosophis philosophicam scientiam mirificè inflauit, Apostolis fortitudinẽ elargitus est, Martyres confortauit, confessores sanctimonijs confirmauit, Virgines virginitatis flore cõseruauit: qui ab æterno electos suos exaltat et prouidè præelegit, multiplica super me indignum famulum tuum N. Domine Deus misericordiam tuam dando mihi ingenium docile et intellectum virtutibus et scientijs decoratum, memoriam firmam, vt mirabiliter retineam assequens adipiscar, et celsitudine tui nominis ineffabiliter subseruiens valeam complacere: et illumina Domine vultum tuum super me Deus meus sperantem in te. Veni ad docendum me Domine Deus virtutum, et ostende mihi faciem tuam, et saluus ero. Et subiunge Psal. Ad te Domine leuaui animimam meam, Deus meus in te confido; excepto illo versu, Confundantur.

His completis in pariete descende ante lectum tuum, scribens in dextra palma Alpha & ω: & tunc ponas te dormitum & dormias tenendo in dextro latere palmam sub dextra aure, & videbis magnificentiam Dei quam optasti. Mane autem flexis genibus ante lectum tuum regratiare Deo pro his quæ tibi reuelauit. Gratias tibi ago Deus magne & mirabilis, qui dedisti salutem & perspicacitatem scientiarum mihi indigno famulo tuo N. & confirma hanc Deus quam operatus es in me salubriter conseruando, gratias ago tibi Domine Deus immense, qui me miserum peccatorem cum non essem creasti, & cum perditus essem pretioso sanguine filij tui Domini nostri Iesu Christi me redemisti, & cum ignorarem doctrina ac scientia salutari, concede quæso mihi indigno famulo tuo N. Domine Iesu Christe vt per hanc scientiam in tuo sancto seruitio semper stabilis merear inueniri. Amen.

Completa totali operatione & deuotè peracta, omni die deinceps regratiare de his vltimo dictis orationibus. Cum autem legere vel studere volueris, vel disputare dic. Memor esto verbi tui seruo tuo Domine, in quo mihi spem dedisti, hic me consolatus est in humilitate mea, & subiunges orationes has: Recordare mei Domine omni potentatui dominās, da sermonem rectum & benè sonantem in os meum, vt alios informem & audiar efficaciter ad laudem & ad gloriam & honorem nominis tui gloriosi qui est α & ω benedictus in secula seculorum. Tunc sub silentio dic has orationes; O Domine Deus innoua signa & immuta mirabilia Spiritu sapientiæ & intellectus & facūdiæ me replendo: & pone os meum vt gladium acutum, & linguam meam vt sagittam electam, & verba oris mei confirma ad omnē sapientiam, corda quoque audientium liquefac desiderent suscipere Elysenac tzacham, &c.

De modo consecrandi figuram memoriæ.

Debet consecrari summa fide, spe & charitate, & cum iam fuerit consecrata, serua & ea sic vtaris in operatione.

Primò die nouilunij inspecta noua luna, pone eam sub dextra aure, & consequenter in alijs noctibus, & cum de die eam inspicias septem vicibus. Primo in hora matutinali dicendo Psalmum. Qui habitat, per totum & orationem dominicam semel, & orationem Theos patyr semel in hora prima diei. Et dic deinde Psalmum Confitebor tibi Domine in toto corde meo quoniam audiuisti omnia verba oris mei & orationem dominicam bis, & orationem Theos patyr bis. In hora tertia diei Psalmum Benedicat anima mea Dominum & omnia quæ

quæ intra me sunt, & orationem dominicam ter, & orationem Theos patyr. In hora sexta dic psalmum, Appropinquet deprecatio mea in conspectu tuo Domine secundum eloqui um tuum: da mihi memoriam, & vocem meam audi secundum magnam misericordiam tuam, & secundum auditum tuum da mihi facundiam. Eructabunt labia mea imperium cum docueris me glorificationes tuas. Gloria patri, &c. Orationem dominicam nouies & Theos patyr. In hora nona dic Psalmum, Beati immaculati in via & orationem dominicam 12. & orationem Theos patyr. In hora vesperorum dic Psalmum: Deus misereatur nostri & orationem dominicam 15. & Theos patyr toties In hora completorij dic Psalm. Deus Deus meus respice in me, & Deus in adiutorium meum intende, & te Deum laudamus, & oratonē dominicam semel & Theos patyr. Et ista oratio quæ sequitur bis dum profertur.

Deus qui omnia numero, pondere, mensura horarum dierū & noctiū patens diuisio, qui semper stellas solus dinumeras, metire me, tribue constantiam efficacem, vt in huius artis N. vera cogitione te diligam & munus tuæ pietatis cognoscam, qui viuis & regnas. &c.

Per quatuor dies consecratur figura memoriæ per orationes: O pater creaturarum omnium Solis & Lunæ.

Tunc vltima die debet se balneare & mundis vestibus se induere mundis lectisterniis vti in loco secreto suffumiget thure, & venias in nocte hora debita cum incenso lumine, vt nemo te videat, & ante lectum genibus flexis dic summa cū deuotione hanc orationem.

Sūme pater pijssime, nouies vel septies, postea respicias figuram cum reuerentia circa caput, & obdormias in lecto indutis lineis vestibus mundis & non dubites quicquid petieris obtinebis: & est per multos probatum quibus concessa sunt secreta cœlestia regni,

Amen.

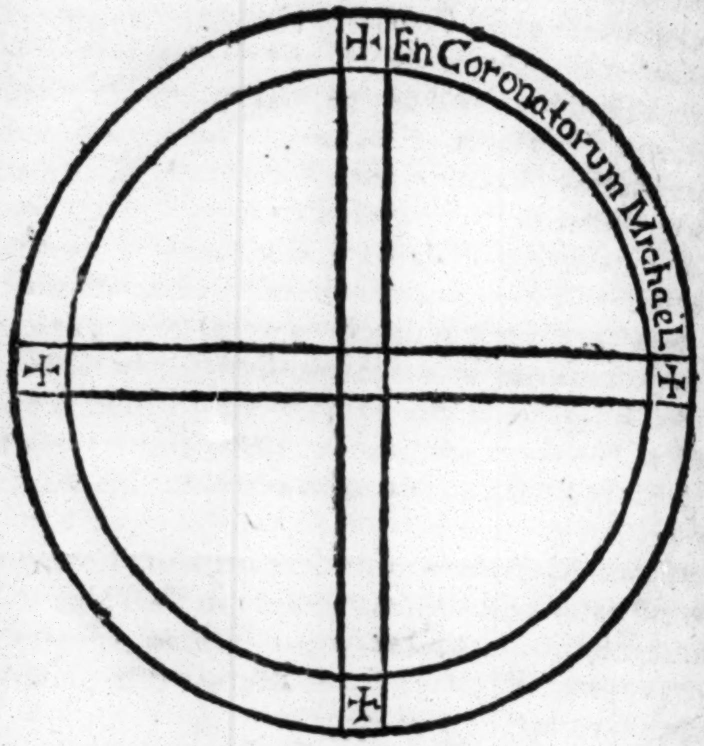

Sequitur oratio quam dicere debes vt suprà stat.

Summe Deus pater pijssime sanctorum sanctificator sanctissime, trinus & vnus, altissime rex regum, fortissime Deus omnipotens gloriosissime & dispensator prudentissime moderator rector omnium creaturarum visibilium & inuisibilium, Deus potentissime, cuius terribibilis & ineffabilis maiestas metuenda, cuius omnipotentia cœlum & terra mare, infernus & omnia quæ continet, quam mundi machina admirantur & venerantur, tremunt & obediunt: Deus Sabaoth inuincibilis Deus fortissimus insuperabilis. Deus magnus & imẽsus quẽ capit nullus sensus, suꝑ omnia amabilis instructor admirabilis, eruditor inuincibilis magistrorũ ex tũc doctor doctorum sapientissime simpliciũ instructor mitissime amator humiliũ benignissime Deus scientiarũ & Deus sapientiarũ, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & bonæ scientiæ, qui solus absq; labore & sine mora sapientiam & omnem scientiam quemuis hominem docere scis & potes, si vis, qui es præsentium, præteritorum, & futurorũ peruigil inspector & omnium cordium assiduus perscrutator, per quem sumus viuimus & moriemur: qui sedes super cherubin, intueris solus abyssos disponis, discernis, regis & dirigis vniuersa: confiteor hodie coram sancta & tremenda nimis ineffabiliter glo-

gloriosa maiestate & coram omnium cœlestium virtutum & potestatum consortio gloriosam maiestatem laudans, ac benedicens te Deum & Dominum meum & invocans nomen tuum magnum, & mirabile super me, & quod est super omne nomen: deprecor itaq; te altissime Domine omnipotens, adorande, colende, tremende Deus magne adonay & omniũ beatitudinũ, dignitatũ latitudinũ mirabilis dispẽsator omniũ bonorum optimorum cuiusque vis, largissimus erogator, vt clementer abundanter & permanenter digneris super me hodie multiplex donum Spiritus sancti gratiæ infundere, Et nunc te clementissime Domine, qui Adam primũ hominem ad imaginem & similitudinem tuam creare dignatus es immittere dignare & confortare templum corporis mei & velis in toto corde meo hospitari descendens à splendidissimo templo cœlorum lucidissimo gratiæ & ineffabili maiestatis omnipotentiæ, secundum quod mirabiliter in sanctis fidelibus tuis operatus es, sic mitte mihi hodie altissime & benignissime rex æternæ gloriæ Deus admirabilis & sanctissime de sede gloriosæ maiestatis dominationis tuæ multiplicem benedictus septiformis gratiæ tuæ Spiritum sapiẽtię & intellectus, Spiritum fortitudinis & consilij, spiritum scientiæ & pietatis, spiritum timoris & amoris tui ad cognoscẽdũ tuã incõprehensibilem voluntatẽ & ad proficienda & intelligenda, & miranda valdè sancta mysteria tua & occulta sapientiæ tuæ, quæ manifestare te decent, & quæ latent & expediant tuis scire: Sed vt valeam mihi inuestigare & comprehendi profundam benignitatem, ineffabilem dulcedinẽ misericordiæ tuæ immẽsæ pietatis & diuinitatis tuæ Et nũc tu ipse clemẽtissime Domine, qui olim in faciẽ primi hominis inspirasti spiritũ vitæ digneris hodie in corde meo clemẽter & permanenter infundere vnum & verum & subtilem & perseuerantem, valentem, rectam & perfectam, in omnib. intellectum, memoriam indeficientem viuacem & tenacẽ: efficacem facundiam sancti spiritus gratiam mellitam ignitam & expeditam & perfluentem, vt de multiplicatione benedictionum tuarum & largiflua permanenter dotatus, omnia contemnenda despiciam & te solum Deus omniũ, qui es verum summum & salutiferum & inæstimabile omne bonum, super omnia ardenter glorificem, laudem adorem, benedicam & exaltem te regem regum & dominum dominantium in omni tempore & semper laus tuæ magnificentiæ, tuæ misericordiæ & omnipotentiæ sit in ore meo & anima mea flammescat iugiter & in æternum coram te : qui es omnipotens Deus, omnium rex, pax summa

&

& sapientia vera, dulcedo insatiabilis, suauitas inæstimabilis, ineffabile gaudium omnium bonorum, desiderium beatorum, vita, societas & finis gloriosus; qui fuit ab æterno & est & semper erit virtus inuincibilis, solus impassibilis, splendor inextinguibilis benedictio & claritas, honor laus, & venerabilis gloria ante & vltra omnia secula seculorum tempora, Amen.

Oratio sequens habet vim repellendi omnem libidinem voluptatis.

O Domine sancte pater omnipotens æterne Deus inæstimabilis misericordiæ & pietatis immensæ, Iesu Christe pijssime conditor, reparator & gubernator generis humani. Spiritus sancte paracletus fidelium omnium amator, qui tribus digitis apprehendisti molem terræ, & libras in pondere montes & colles in statera, & qui facis inscrutabilia & magna mirabilia solus: cum nil sit quod possit resistere tuæ voluntati, cuius viæ inuestigabiles, defende animam meam & libera cor meum de prauis huius mundi cogitationibus: incensus libidines & omnes fornicationes in me potenter extingue & reprime, vt actibus tuis intentiùs delectetur, & augeatur in me virtus Spiritus sancti per salutem & remunerationem fidelium in salutem animæ meæ & corporis mei ac cordis mei. Summe pijssime Deus conditor ac redemptor & reparator generis humani, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ opus manuũ tuarũ. Misericordissime Deus & redemptor ante conspectum tuæ maiestatis immensæ gemebundus assisto clamans, deprecans, postulans instanter toto cordis affectu, vt me miserum peccatorem de tua magna misericordia confidentem recipias, me scientijs ac scripturis eloquẽtem audiuerint verba mea in corde suo melliflua sentiant, qui viderint & audiuerint sapientes, mansueti, superbi, humiles, cunctantes & tanta humilitate audiant, intelligant, & mea verba benè sentiant melliflua, deifica, pacifica tuorum beneficiorum exhibitorum considerata qui viuis & regnas nunc & in æternum. Amen.

Nota, Si aliquod tibi ignotum scire volueris & maximè de scientijs lege istam orationem: Confiteor tibi pater hodie cœli & terræ, trina vice, & semper in fine debes exprimere id pro quo postulas exaudiri. Postea de sero quando volueris ire dormitum dicas flexis genibus orationem Theos per totum, deinde psalmum: Qui habitat cum versiculo: Emitte Spiritum tuum: Et vade dormitum, & cape figuram ad hoc deputatam, & pone sub aure dextra, & hora secunda noctis vel tertia videbis ea quæ postulasti, &

scias

scias sine dubio, quia experieris, & scribe ad manum dextrã Alpha & Omega cum signo crucis, & pone eandem manum sub aure dextra, & eadem die ieiunabis in cibis quadragesimalibus semel comedendo.

FINIS.

DE INCANTATIONE ET ADIVRATIONE colliq; suspensione, Epistola incerti authoris.

QVæsisti fili charissime de incantatione, adiuratione, & colli suspensione, si quid possent prodesse, & an inuenerim in libris Græcorum hoc, qualiter in Indorum libris est inuenire. Cui quæstioni compendiosè in hac Epistola conor respondere. Omnes, inquam, antiqui in hoc videntur esse concordati, corporis complexionem, animæ sequi virtutem: quæ si sit æqualiter temperata, actio quoque corporis æquè erit perfecta. Vnde, quia virtutes animæ in pueris, senibus, & mulieribus, imperfectæ plurimùm esse videntur, complexio quoque corporis eorum imperfecta esse comprobatur: & hæc imperfectio similiter habitatoribus intemperatæ regionis contingit, vtpote caliditatis Aethiopiæ, & frigiditatis Scythiæ. Cur, inquam, mens humana rem aliquam licet naturaliter non iuuantem, si prodesse certificat ex solamentis intentione corpus res illa iuuat. Verbi gratia: Si quis incantationem sibi prodesse confidat, qualiscunque sit, eum tamen adiuuat. Si enim, vt diximus, complexio corporis virtutem sequatur animæ, necesse est taliter rem se habere, quod certificatur ex timore, tristicia, læticia, stupore: quibus non solum corpus in colore mutatur, sed etiam in alijs rebus, vtpote, ventris solutione, siue constipatione, vel nimia defectione. Ego autem vidi ista sanitatis diuturnarum passionum fuisse causas, maximè illarum quæ corruptrices sunt mentium: in sanis autem fuêre infirmitatis causæ hæc eadem. Vnde Socrates: Incantationis verba sunt decipientia rationabiles animas, aut secundum interpretationem, aut secundum timoris incussionem, aut secundum desperationem. Indi autem Medicinam confidunt incantatione, sine adiuratione iuuare: Græci verò antiqui Medici dicunt hæc, animam erroneam

roneam in perfectionem sui reuocare: qua reuocata, necesse est corpus reuocetur ab ipsa, cùm complexionem corporis virtutem animæ constet sequi. Vnde Galenus super libros Hippocratis de Humoribus: Si quis, inquit, dixerit humores corporis mutatos, itidem mutare & actiones animæ, vt animæ actio mutata, mutet eosdem: non errabit, quod certificatur: quia cui cholerica complexio dominatur, fit inde iracundus, & econuersò, inde sæpe irascentibus & cholera augmentatur. Necesse est ergo complexione animæ, corporis complexionem, & corporis mutare animalem. Idem Galenus: intellectus & scientia in anima ex complexione augmentatur cholerica: continentia & studiositas, ex melancholica: deambulatio verò et delectatio, ex complexione sanguinea. Phlegma nihil adeò iuuat virtutem animæ, nisi in prima gustatorũ mutatione. Constat ergo quia si Medicus animæ complexionem quoquo modo adiuuerit incantatione, adiuratione, siue colli suspensione, corporis quoque complexionem adiutam esse. Si autem his conueniens adiungitur Medicina, velocior & perfectior consequetur sanitas, cum Medicina corpus, incantatione anima adiuuetur. Quib. coniunctis necesse est sanitatem citius consequi. Item Galenus: Sunt homines læti naturaliter, & deliciosi: qui cùm infirmentur, sanos eos subitò futuros confirmat Medicus, & Diætam eorum cum exercitijs ad memoriam reuocat, quorum spes sanitatis eorum est causa. Sunt & alij contrarij, natura tristes: & vnde tristentur, & angustientur eorum animi semper cogitantes: quorum cogitationes oportet fallere Medicum, & lætificante intentione, mutare animos eorum, sed non tamen excedere lætificandi modum, ne magnitudine promissionum negligat medicinam. Memini enim quendam nostræ terræ nobilissimum virum iurasse, se esse ligatum, ne cum mulieribus coiret: quem adiuui, falsificando intentionem eius, & hoc magnis ingenijs, sed nunquam tamen potui reuocare: propter quod certificare & confirmare incœpi, quod prius ipse intendit, adducens ei librum Cleopatræ, quem fecerat de fœminarum informanda speciositate: legensque locum, vbi dixit, ligatum taliter, sed coruinum accipiat mixtum cum sesameleon, quo vnguens totum corpus adiuuatur. Ipse autem hoc audiens, confisus est libri verbis, sicque fecit: citoq; quum euasit, augmentata est concupiscentia coeundi.

Ego quoque in multis antiquorum libris legi, suspensa collo suffragari, occulta proprietate, non sua natura:

Quod

Quod non denego posse fieri, propter confortationem mentis, vt dixi. De quibus, cùm multa sint, pauca tibi tangere disposui.

Aristoteles in libro de Lapidibus ait: Suspendens collo smaragdum, aut portans in digito, defenditur à casu epilepsiæ: vnde sæpè mandamus nobilibus, vt collis filiorum suorum suspendãt, ne in hanc infirmitatẽ incidant. Item Aristoteles quodlibet genus hyacinthorum, suspendens collo, siue habens in digito, si intret regionem pestiferam, non læditur, sed potius mentibus hominum honoratur, & à maioribus eius petitiones complentur. Item, sardium, viginti hordei grauorum pondus portans in collo, seu in digito, non videbit terribilia siue timorosa in somno. Item, corneolus collo portatus, seu digito, mitigat iram & contentionem: cuius aũt color est sicut lotura carnis, sanguinis fluxum cuiuslibet mẽbri stringit, maximè in fœminis. Itẽ, onyx suspensus collo, vel digito portatus, augmentat in somno terribilia, & tristia, & inter homines contumeliosa. In pueri collo suspensus, saliuam oris auget. Galenus: Stercora luporum, ossa comedentium, in ventribus ilia dolentium, vel in collo patientium suspensa, statim dolorem mitigant. Aliquando etiam in collis suspenduntur, et cum fune laneo ligantur, illius scilicet ouis quæ à lupis comesta fuerit, sicq; melius iuuabunt, & fortius: quod filum si non inueniatur, cum corrigia ceruina ligantur. Idem Galenus: In vas argentum posuit, cuius quantitas sicut fabæ fuit: & in coxis suspẽdit, multumq; profuit: hoc autem dixit in libro de Simplici medicina: in libro autẽ eius de Medicorum medicina ait, Quia si serpentis viperę, collum suffocati, cum filo laneo suffocati collo suspenderis, absoluitur à suffocatione sui, & multum valet in apostematibus faucium. Dioscorides ait: Dentes canini ex cane rabioso, cum hominem momorderit, in frustis corij ligati, & armo suspensi defendunt suspendentem à morsibus canis rabiosi. Idem: In pullis hirundineis partus, in augmento lunæ acceptis, & primogenitis, si fuerint ventre fissi, duos lapides inuenies, vnum vnius coloris, & alterum diuersi & compositi. Quos si ligaueris in corio vituli, antequam terram tetigerint, & collo siue armis suspenderis, epilepticis valent et aliquando persanant. Idem: Species est telæ araneæ, id est spissæ tectæ, & candidæ: quam si armo suspenderis, à quartanis defendit. Quidam Medici suspẽdunt collis radices herbæ acetosæ, propter scrophulas, & valent. Alij suspendunt radices arnoglossæ, propter easdem, & dissoluunt. Item, hioscyamum lacte caballino solutum vel temperatum, & corio ceruino imposi-

positum, suspensum colo mulieris, concipere non permittit dum collo inerit. Quidam dicunt mulierem ranam accipientem, & os eius aperientem, terq; ibi spuentem, non cōcipere vno anno. Alij, oculi strabonis cerui, radicis sambuci, ligant in horto, & irrigant cum vrina ruffi tauri verspere: manè autem extracta radix, & ligata cum eodem oculo in armo, libidinem augmentat. Galenus: Lapis corallius multum valet ad passionem stomachi, si super stomachum fuerit suspēsus, vel in collo patientis. Dioscorides: Semen croci agrestis, ad scorpionum morsus valet, in manu tritum, vel collo suspensum. Simile facit radix lauri: idem etiam Ireos agit. Alij dicunt, quòd radices Asparagi sicci, super dentes ligatę, trahunt sine dolore. Item, pedes leporis dextro armo ligati, nō permittūt canes latrare: similiter iecur canis facit, nisi eius generis sit, cuius iecur fuerit. Indi dicunt: Stercus elephantinum cum melle mixtum, & in vulua mulieris positum, nunquam permittit concipere: testatur hoc quia arbori suspēsum, fructificare no permittit. Auicenna dixit: Stercus elephantinum cū lacte caballino mixtum, corio ceruino ligatum, & vmbilico mulieris suspensum, concipere non permittit. Quidam Medici dicunt pedem testudinis dextrum, podagrici dextro iuuare, sinistro sinistrum similiter. idem & in manibus. Item, radix Peoniæ collo pueri supensa, valet Epilepticis: similiter facit Pyrethrum. Idem facit pilus ex toto nigri canis. Nos autem hæc ex libris antiquorum excerpsimus, vt mens tua Incantationi-Adiurationi, in collo suspensis, non refragetur amplius. Quæ omnia, si ex libris antiquorum extraxerimus, & librum protendimus, atq; voluntatem nostram exhibuimus: hæc autem non tentaui, sed nec etiam neganda sunt mihi: quasi non viderimus Magnetem, ferrum trahentem, non certificamus neq; credimus: Similiter plumbum rumpit Adamantē, quod ferrum non facit. Item, lapis qui vocatur Stale Arabicè, nitrū verò latinè foco non inceditur. Piscis autem quidam, manu capiētis sensum aufert. Quæ omnia, si non à nobis videātur, non creduntur, sed tentata certificantur. Itidem se habent dicta antiquorum: quorum enim actio ex proprietate est, non rationibus, vnde sit comprehendi non potest. Rationibus enim tantum comprehenduntur, quæ sensibus subministrantur. Aliquando ergo quædam substantiæ habent proprietatem, ratione incomprehensibilem, propter subtilitatem: & sensibus non subministratam, propter altitudinem sui magnam.

VALE.

IOHAN-

IOHANNIS TRITEMII ABBATIS SPANHEIMENSIS,

viri doctissimi occultiorisq́ Philosophiæ, atque Magicarum artium indagatoris solertissimi, in libros suos de Steganographia, Epistola siue præfatio apologetica.

ANtiquos philosophos & sapientes artis ac naturæ, si quæ reperissent secreta, ne ad noticiam prauorum hominum deuenissent, varijs occultasse modis atq; figuris, multorum opinio est. Moysen quoque Israelilicæ gentis famosissimum ducem, in descriptione creationis cœli & terræ, ineffabilia mysteriorum secreta, verbis operuisse simplicib. doctiores quippe Iudæorum confirmant. Diuus etiam & inter nostros eruditissimus Hieronymus, penè tot in Apocalypsi mysteria latêre dicit, quot verba Græcorum sapientes prætereo, non paruæ apud suos reputationis & gloriæ, qui fabulis conscribendis operam nauantes: aliud imperitis, atq; aliud eruditis hominib. vnius narrationis serie, prudenti adinuentione tradiderũt. Hos ego sapientiæ studiosissimos amatores, etsi propter ingenij tarditatem perfectè imitari non possum: admirari tamen, & qua possum sedulitate legere & venerari, pulchrũ & gloriosum iudico. Quatenus cum illos magna præ cæteris hominib. proprio studio aduenisse considero, meipsum quãdam violentiam mihi inferens, ad aliquam, vel inter nouissimos imitationem eorum impellam. Nec me prorsus, vt reor, fefellit opinio: quippe qui et multa, quæ antè nescierã, per continuum legendi studium didici, et cogitationib. meis aditum ad inuestigandum secretiora reseraui. Nam etsi non sum tantæ vel eruditionis, vel industriæ, vt me veterũ sapientum, illum occultandi mysteria modum apprehendisse audeam profiteri: modos tamen quosdam non penitus contemnendos (vt mihi videtur) occultè, & prorsus sine suspicione aliqua, scribendi & occultandi, quodcunq; volueris, excogitaui: quos ad instantiam serenissimi Principis, domini Philippi Comitis, Palatini Rheni, Ducisq; Bauariæ, ac Romani imperij principis Electoris, philosophorum sapientissimi Mæcenatis, quo nullus dignior mihi visus est, cui hoc magnũ secretum reueletur, literis cõmendaui, & in subiectum volumen, non sine ingenti labore reduxi, ne hoc magnum secre-

tum, in aures vulgarium imperitorum, aut prauorum hominum perueniat. Te lector, quicunq; futurus es, rogo memineris quanta per hanc scientiam mala in Republica fieri, per malos & lubricos possent: si ad multorum noticiam deueniret, adulteria, fornicationes, conspirationes, traditiones, homicida, latrocinia & infinita mala. Nam sicut bonus & honestus homo voluntatis suæ secretum alteri hanc artem scienti, quotiescunque voluerit pro vtilitate priuata vel communi, securè & absq; aliqua suspicione cuiuscunq; notificare potest & exprimere: & peruersus quisq; lubricus et maliciosus voluptatis suæ personæ, consentanea quantumlibet, turpiter impedimento penitus omni semoto, malum desiderium suū, sine aliqua suspicione poterit intimare. Nec tuta inter coniugatos fides manere iam deinceps posset, dum fœmina, quãuis Latini sermonis hactenus inscia, per sancta & pudica verba cuiuslibet linguæ seu idiomatis effecta doctissima, malam & impudicam amatoris sui seu voluntatem, viro licet perferente ac collaudante literas latissimè intelligere, suumq; desiderium eodem modo securissime quam voluerit, latè illi remandare, diserta satis oratione possit. Enimuero, licet hæc scientia puerilis videri aliquibus possit: tamen si fuerit publicata, totus Reipublicę ordo turbaretur, fides periret publicæ literæ, instrumenta scripturæ: omnes ipsi deniq; hominum sermones, in perpetuam suspicionem verterētur. Nemo iam literis quantumcunq; bonis, honestis et sanctis amplius crederet: fidem epistolis nullus adhiberet: quoniã, quantūlibet sancta & publica verba fuerint, semper tamen dolus, fraus & mala deceptio subesse putaretur, fierētq; homines ad omnia timidi, & non minus ad mutuos sermones, quoniã ad literas quaslibet suspiciosi. Nec fieri quispiam tam doctus & expertus in hac ipsa scientia vnquam poterit, vt non relinquantur infiniti modi, secretè & occultissimè scribēdi ad omnia sufficientes, quos ipse nondum apprehendit. Est enim hæc sciētia chaos infinitæ magnitudinis, quod nemo comprehēdere potest, quia quantumlibet doctus in hac arte fueris, minus tamē est quod intelligis: quam illud quod nescis. Nam huius sciētiæ proprietas est, Magistro discipulum semper, modò sit industrius, & velit reddere sine comparatione doctiorem.

FINIS.

EX LIBRO IOHAN. TRITEMII OCTO QVAESTIONUM, *libellus.*

De reprobis atque maleficis, Quæstio quinta.

QVinta serenissimæ celsitudinis tuæ quæstio fuit ista: Quare homines impij, mali & reprobi circa fidem, vt sunt illæ mulieres quas vulgò maleficas nūcupamus, spiritibus queant imperare malignis, cùm viri boni & fidei Christianæ studiosissimi obseruatores, neque bonis spiritibus imperare possint, nec semper malignis.

Ad hanc quæstionem ita me pridem memini respondisse: In omnibus diuinæ maiestatis operibus series & ordo pulchritudinis est inuiolabilis æquitatis, quo singula conueniēter disposita, in eo quem acceperunt gradu perseuerāt. Nam sine ordine proprio libertas arbitrij, quam creator omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine, quem à principio creationis suæ homo primus accepit: vnde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ consilio voluntatis adiutus per gratiā miserētis Dei: & nemo malus, nisi sua sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati: voluntatis autem rectitudine bonis spiritibus efficimur similes, si pietatem fidei quam habemus in christum, sanctis et necessarijs operibus comprobemus. Et sicuti bonæ voluntatis consummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita peruersitas imperiorum, eos similes reddit dæmonibus. vnde mali homines atq; peruersi quanto amplius malicia propriç volūtatis deprauati fuerint, tanto fiunt dæmonibus affectu similiores. Similitudine verò amicitiæ familiaritas introducitur, ex qua paulatim confidētia mutua generatur. Ex confidentia minoris in maiorem nascitur imperium, siue sit verum siue astutia simulatū. Prauorum itaq; hominum, si quod imperium esse videtur in dęmones, ex magnitudine prauitatis oritur, quando videlicet affectus eorum vsque adeò deprauatur, quòd concurrentium sibi dæmonum maliciam voluntate reproba vel superant vel æquant. Non enim sunt dæmones omnes malicia vel intelligentia pares, sed est alius alio multum & astutior agilitate intelligendi, & deprauata affectione longè deterior. Nam qui labentes è sedibus altis terræ magis coniuncti cauernas speluncasque inhabitant, cæteris profectò sunt obtusiores, vsque adeò quòd & gladios me-

tuunt, & virgas, minisq; moneri videntur territantium hominum: quemadmodum in his contueri licet, quos energumenos appellamus. Dæmones autem qui magis remoti commorantur à terra, & subtilioris sunt naturæ, & rarius conueniunt hominibus: homines vero malicia pleni quanto magis in voluntatis peruersitate profecerint, tanto fiunt similiores dæmonibus, à quib. in familiaritatem admissi, iam deinceps efficiuntur audaces, accipiuntq; super dæmones quorum familiaritate vtuntur, imperium non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim vt eos homines quos semel in deditionem acceperunt, voluntarios in eorum prauitate contineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subijciunt, & quod sponte faciunt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe verum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum IESVM CHRISTVM per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum IESVM Scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonib. homines mali, quos illis malèuolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atque subiectos. Quemadmodum si magno principi (quod fieri sæpè contingit) seruorum quispiam humili natus loco diuturna familiaritate coniunctus imperare dicatur, à quo totum quod postulauerit sine contradictone assequitur, vt magis ipse dominum regere, quam ab eo regi videatur: iuxta hanc similitudinem homines mali et reprobi qui à dæmonib. in eorum admituntur familiaritatem, & fiunt protractiore confidentia multum audaces, accipiūtq; simulatū in illos, ne dicam familiare imperium, quod prauissimæ voluntatis similitudine meruerunt. Vnde quicquid à dæmonib. sibi ex cōpacto implicito vel explicito cōcurrātib. expostulauerint accipiūt: nisi quoties ordinatione diuina prohibiti, præstare nequeunt quod petitur. Nectamē passim reprobis et malis ita concurrunt omnib. sed illis dūtaxat cum quib. interueniēte compacto aliquo fœdera inierunt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homagiū præstitere diabolo: et inuocatores illi dæmonum, quos vsitato vocabulo necromāticos vulgus nūcupat. Duo sunt genera hominum, qui dęmonib. imperare licitè possunt. Primū quidem illorum est hominum, qui meritò sanctitatis Deo dilecti potestatem ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperunt, quales in Ecclesia primitiua fuerunt apostoli, eorūq; sequaces atq; discipuli, de quib. in sancto Euāgelio Dominus loquitur: In nomine meo dæmonia eijcient, et quia serpētes tol-

tollent. Secundum verò genus eorum est hominum, quib. ratione ordine in ecclesia Dei conceditur, vt dæmones de hominum corporib. accepti potestate ministerij depellant. Et hoc ministerium exorcistis in Ecclesia Dei committitur, quando videlicet à pontifice ordinātur. Rursus sunt duo genera hominum qui, dæmonib. imperare cupiunt, quod quã illicitè præsumant iniquissimis cōditionib. ostendunt. Primũ genus perniciosissimũ est maleficarum: quæ pacta ineunt cũ dæmonib. et professione solēni præmissa in ius proprietatis perpetuumq; obsequiũ dæmonum alicui semetipsas tradũt. Quanta mala hoc perniciosissimum genus hominũ faciat in imperio tuo, nemo est sapientissime Cæsar qui possit exprimere. Nam Deũ in primis fidemq; Christi, et sacrũ baptisma negantes, se mēte et corpore dæmonib. offerunt, homines et iumenta suis maleficijs infirmāt, lędunt et occidunt. Non est morb. quē (permittente Deo) nō possint inducere, quia cũ se dæmonib. in obseruatione cōpacti fœderis famulatrices exhibent, illorum comparatione quicquid voluerint audent: Vnde non sunt vspiã tolerandę, sed potius in loco omni funditùs exterminandæ, omnium creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ præcationibus & sacrificijs eos alliciunt, reliqua nefandis rebus & cæremonijs eos prouocantes in adiutoriũ impietatis suæ trahunt. Mirãdum igitur non est, quòd maleficæ dęmonib. imperare videntur, quib. impietate peruersæ volũtatis factæ sunt similes, & mutua cōuersatione in malum humani generis concordes. Secundũ genus prauorum hominũ dęmonibus imperare volentiũ illorũ est, quos vulgò necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationib. plenas, quib. pollicētur se dęmones in circulũ posse cōuocare, vel in crystallũ siue vas aliud inclusos palam visibiles ostēdere. Hi perniciosissimi homines pleni mēdacio & superstitionibus tanta committunt mala, quãta bonus nemo posset excogitare. Nam vt in obsequiũ sibi dæmones alliciãt, sacrificijs turpissimis plerunq; vtuntur, & expressum cum eis ineunt pactum: multos variosq; libellos circumferũt spurcitijs, impietate, ac mendacio plenos, veterumq; philosophorũ & sapiētum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam dęmonum secum trahunt. Promittunt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mēdaciter suspendũt. Annulis, pētaculis, imaginibus, exorcismis & coniurationibus, dicunt se dæmones posse coartare malignos, vt in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibi-

les appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeāt. Hoc omnes quidem promittunt, sed paucissimi nostris temporibus inueniūtur, quibus maligni spiritus etiam malis per hunc modum obediant, Deo id iustissima ratione non permittente, ne curiositas hominum ad nouitates prona, contempta religione Christi suffragia in necessitate postularet à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni spiritus aduocati coniurationib. necromanticorum obediunt, in eorum consortium per pactum explicitum vel implicitum sine dubio transierunt: reliquorum verò maior est numerus quib. obedire maligni spiritus despiciunt, quāuis in profanis se necromanticorum artibus omni tempore non vereātur occupare. Et quia nostris maximè temporibus abundare cœpit iniquitas, et refriguit charitas multorum, isti maledicti ac mēdacissimi homines nimium inualuerunt: & quamuis contemnantur à dæmonibus, nihilominus in suis perniciosis dogmatibus perseuerantes multos decipiunt. Crede mihi Cæsar quoniam hoc mendacissimum genus hominū sacro imperio tuo valde est perniciosum, & ideo non minus quā maleficarum scaturigo penitus exterminandū pollicentur, magna, et mētiuntur omnia. Enumero cuncta quę in libris eorū promittūtur, vana sunt & mentita: et nihil præstāt credentib. aliud, quā dolos, fraudes & subtilissimas deceptiones. Quòd si quando videntur exhibere promissa, non aliter quàm dæmonum id fieri cooperatione manifestum sit omnibus, à quorū consortio non minus est fugiendum quā à sęuissimis inferni cruciatibus. Occurrunt enim plerunq; his necromanticis operationib. dæmones, & vt inuocatores suos incœpta perfidia pertinaces cōtineant, eis si possunt rogata præstāt: aliquando verò coniurationib. inuocati cōparere despiciunt, & nihilominus inuocantiū se mentes abduxerunt. Est & aliud genus hominū non minus fatuū quàm superstitiosum, illorū videlicet qui nullum volunt cum dæmonibus habere commerciū, & nihilominus rebus vtūtur in operationibus vanis dæmonib. appropriatis, et ob id penitus illicitis. Putāt enim characteribus magnā & occultam inesse virtutem, & ideo varios contra fidem Christi committunt errores: verum quia non est huius temporis eorum recensere vesaniam, propositum nostrum prosequamur. Quare autem boni et iusti homines super dęmones non consequantur imperium, breuiter est dicendum. Quemadmodum similitudo voluntatum homines malos et impios pares facit esse dęmonib. ita bonos & iustos dissimilitudo voluntatū eis reddit omnino cōtrarios: inter cōtrarios verò atq; dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnātia po-

tia potius continua versatur, & odium. Vbi autem nulla reperitur similitudine voluntatum contracta familiaritas, neque confidentia potest esse vnius ad alium, neque mutuus in operatione mirabilium concursus. Nec tu Cæsar gloriose, homo cùm sis, hominum moderator magnus & princeps, quempiam tibi familiarem admittis, moribus tibi omnino contrarium atque dissimilem, & tuæ voluntati iugiter reluctantem. Viri autem boni & recti quia prauissimæ voluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorum possunt transire consortium, quibus nec volunt nec consentiũt esse familiares, sed eorum totis viribus refugiunt & detestantur occursum, & ideo fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam voluntatum similitudo nulla præcessit; nec potest inter contrarios esse concordia, nec inter dispares voluntate constat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles, inuocati libenter occurrunt, licèt se compelli mentiantur. Mirandum itaque non est, optime Cæsar, quòd maligni spiritus prauis atque peruersis nonnunquam videntur obtemperare hominibus, quos, sicut diximus, & maleuolentia similes, & pernicies in genus humanum fecit esse concordes. Sed procul sit ab omni Christiano, praua similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus: quoniam si quis in hac vita malignorum spirituum habere consortium cœperit, in futuro cum eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei Angelis nequeunt, in quórum similitudinem bonæ voluntatis transierunt? Puto, ex prædictis facilè quæstionis huius daretur solutio, si differentia intellectuum ad memoriam reuocetur. Quamuis enim plures in Ecclesia Dei sint homines constituti, quorum iustitia multis proficit ad salutem: paucissimi tamen vsque adeò nostris temporibus proficiunt, vt propter sanctitatis meritum vel metuendi sint dæmonibus, vel in consortium familiaritatis recipiantur ab angelis. Hinc fit, quòd homines nostræ tempestatis, neque malignis spiritibus merito sanctitatis imperant, neque sanctis Angelis familiares esse merentur: si qui verò in illum sanctitatis gradum profecerint, quo miracula facientes in Ecclesia, quemadmodum Sancti quondam profecerunt, tam potenter, & imperare dæmonibus possunt, & familiare beatorum spirituum habere consortium. Certum est enim, quòd sancti & Deo dilecti homines in primitiua Christianorum Ecclesia

maiora quondam bonorum operatione spirituum beneficia præstitere mortalibus, quàm prauorum hominum impietas maleficia dæmonum ministerio vnquam inferre potuisset. Multa enim potest miranda precatibus quisquis Dei cultor verus, similis euaserit angelis sanctis.

De potestate maleficarum. Quæstio sexta.

SExta inuictissimæ maiestatis tuæ quæstio fuit, Vnde potestas hæc tanta maleficis, qua patrare tam multa, varia & miranda possunt etiam in vna hora, qualia vel quanta nullus bonorum facere posset in omni vita sua.

Ad hanc quæstionem si breuiter voluerimus respondere, necessariò dicemus, quòd omnis potestas à Domino Deo est, sine quo nihil potest omnis creatura. Dicit enim in sancto Euangelio Christus: Sine me nihil potestis facere. Vnde manifestum est, quòd omnis potestas faciendi aliquid hominibus à Domino Deo, & non aliunde cōceditur, siue bonum homines, siue malum operentur: hinc sanctissimus præsul Augustinus dicit, Voluntas Dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum ac motionum, nihilque fit in ista totius creaturę amplissima & immensa Republica visibiliter, quod non de interiori, inuisibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur, aut permittatur, secundùm ineffabilem iustitiam præmiorum atq; pœnarum. Vnde non est dubitandum Cæsar, quòd potestas illa maleficarum, in qua mirandos (cooperatione dæmonum) horrendosq́; producunt effectus à Domino Deo concedatur, cuius voluntati nemo potest resistere, & sine cuius influxu nec manum homo potest mouere. Concludunt enim sancti doctores, quòd neque dæmones, neq; maleficæ quicquam facere possunt, siue hominem lædere siue iumentum, nisi omnipotens Deus velit consentiat, potestatemq́; concedat, vt faciant quod iam peruersa voluntate decreuerunt. Nisi Deus consentiat & velit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fieri aliquid eo non volente & consentiente posset, sequeretur necessariò Deum esse infirmum, qui prohibere non posset, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis homo, in quantum creatura est, à Deo dependet, nihil potest agere sine illius voluntate, à quo & velle habet & posse: quicquid igitur maleficæ faciunt, Deo fit permittente, sine cuius voluntate nihil possunt: quia vt possint quod volunt, nisi Deus concesserit, neq; à se, neq; à dæmonibus consequerentur. Omnis itaq; potestas à Domino Deo est, in quo & sunt omnia, &

mouen

mouentur, sicut in prima rerum omnium causa: quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus,ab ipso etiam posse quod volumus,habemus.Sed cùm maleficarum sit multum confusus intellectus,non arte humana perpetrãt mala quæ faciunt, sed cooperatione dæmonum,quos & natura subtiles, ita & experientia longa fecit ad producendum miranda veloces. Non enim causantur mirandi effectus maleficarum ab huiusmodi mediis,qubus vtuntur ad maleficandum,vt sunt capita mortuorum,bufones,serpentes,characteres,imagines, & his similia,sed ab instituente hæc signa diabolo: qui cùm sit superbissimus,Deo cupit in omnibus videri comparandus. Enimuerò quemadmodum omnipotens Deus quędam in Ecclesia sua sacramenta instituit, qui dignè ministrantibus ipso assistente salutarem designant & producunt effectum, ipso qui instituit operante salutem:ita & diabolus, qui nihil plus appetit,quàm æstimari Deo æqualis, quædam signa tanquã sacramenta instituit,quibus inuocatus ab his quibus confœderatus pactis operator malignus assistit: & quoties Deus permiserit,quod rogatur malum efficit:si nõ permiserit ille, nihil omnino facit. Omnium siquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus est, qui per applicationem mediorum, quæ prius ipse instituit, in materiam subiectam opus producit optatum: aliquando realiter, aliquando solùm apparenter. Mulieres autem maleficæ,quæ iam voluntate deprauata,& consensu in consortium dæmonum per pacta transierunt,notas quasdam, & signa symbolica ab ipsis recipiunt,quibus aduocati mox dæmones occurrunt. Nihil in his perniciosis operationibus dæmonum fortius, stulta credulitate maleficarũ, quæ pactis augetur & votis:quoniam quanto vel dęmonibus vel eorum signis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur ipsis cooperantibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculenta deprauatio eas quodammodo conuertit in furorem,quo mentem præoccupante, mox dæmones se furentibus applicant, & effectum petitionis pactis inuitati & signis,Deo permittente, insanientibus præstant.Simile namque Plato recitauit in libro de furore poëtico,dicens:Quemadmodum bacchantes fœminæ mente non sana,mel& lac ex fluminibus hauriunt,mente autem sanę haurire nequeunt:id autem efficit eorum animus in consortium dęmonis mali extra se raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus cõcitatis hausisse butyrum temporibus,quod aliter fieri quã dæmonis ministerio nullatenus potest. Simili modo in odiũ traductæ alicuius vel hominis vel iumenti suspirantes interi-

tum grauissimo agitantur furore, nihil aliud quàm vindictam in animo cogitantes, res capiunt ad maleficiũ sibi notas & familiares, inuocant dæmones, ostendũt signa ab illis instituta, simul & characteres: & quod propria virtute perficere nequeunt, illorum ministerio cõsequuntur. Alius verò qui non est dæmonibus pacto & deditione subiectus, etiamsi res cõuenientes ad maleficium nouerit, simul & modũ operandi; quamuis exhibeat signa, rarò tamen effectum consequitur, propterea quòd inter familiares dæmonũ non habetur. Vsq; adeò quippe diabolus elatus superbia, Ecclesiam Christi æmulatur, vt quemadmodum nõ ordinatus Christi corpus nõ potest conficere, quantũlibet verba consecrationis proferat: sic etiã dæmon, quantumuis inuocãti, & signa siue characteres ostendenti, quẽ pacto sibi non nouit subiectum, aut nunquam, aut rarò concurit. Nam si omnibus se inuocãtibus sine pactis passim interpositis occurreret, non tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est ꝙ multi profanis artibus dediti dæmones ad circulum, ad speculum, siue ad quælibet alia receptacula horrendis coniurationibus cõuocare laborantes, nullum consequũtur effectum: quoniam aut Dei obstat imperium aut diabolus contemnit curiosum hominem sibi homagio non dicatum. Tria etenim requiruntur ad maleficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum. Animo furens, ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoq; familiaris diabolica, & ante omnia permissio diuina: quia si vnum istorum non concurrerit, maleficium perpetrare non poterit. Nam si Deus non permitteret, nec diabolus quicquã, nec malefica posset. Et si diabolus prauę mulieris voluntati non occurreret, nullum illa maleficium perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficiũ nullatenus consũmabit. Vtitur enim voluntate furentis maleficę diabolus tanquam artifex instrumento ad operandum, sine quo non posset inferre maleficium. Et sicuti dęmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicem differunt: ita maleficarum potestas non est in omnibus vna, sed in singulis prout dęmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa enim sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in quæ cadentes à principio sunt detrusi. Primum quidẽ genus dæmonum appellatur igneum, quod circa superiorem peruagatur aërem, nec vnquã ante iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuè sub regionibus permanẽtes lunaribus, nullũ habent cũ hominibus in terra commercium. Quòd verò sub Luna permaneant, S. testatur Augustin. in opere de agone Christiano, sic di-

ſic dicens: Dæmones non habitant in cœlo, vbi ſol & ſtellæ ſunt, ſed omnes ſub regione lunari verſantur. Hinc motus (vt reor) Apuleius dæmonia dixit animalia eſſe ignita, propterea quòd Ariſtoteles confirmauit, in fornacibus ardentibus quędam animalia parua ſæpius viſa volitaſſe pennulis apta, quo totum æuum ſuum diuerſantur in igne, quoniam cum igne oriuntur, & cum eo extinguuntur, & ad ſuum vnde venerant locum euaneſcentes redeunt. Nulla ſunt eis cum maleficiis conſortia, quoniam cùm demorentur in igne, propter ſubtilitatem ſuam non poſſunt corpus induere groſſum ſiue aëreum. Secundum genus aëreum dicitur, quod in aëre oberrans nobis propinquo commoratur. Hi quidem poſſunt ad inferiora deſcendere, & aſſumptis de craſſiore aëre corporibus, quandoq; viſibiles hominibus apparere, Aëra permittente Deo ſæpius turbant, tonitrua & tempeſtates concitant. & omnes ſimul in perniciē humani generis conſpirant: more hominum affectionibus mouentur paſſionum, ſuperbia maximè & inuidia, tanguntúrq; perturbationibus continuis: & nec ſolido veſtiuntur corpore, nec vno conſiſtunt loco. Neq; vnam omnes formam habent, ſed plurimas, eaſq; ſæpius mutant, ſecundùm varietatem affectionum, quibus vel occurrūt maleficarum carminibus euocati, vel impulſi perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino violentum & furioſum morem turbationibus plenum, vnde vehementer malefacti & perturbati repentinas plurimùm machinantur inſidias: & dum ſuas agunt incurſiones, partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Maleficæ horum dæmonum cooperatione ſuffultę, tantò ſunt ad maleficandum potentiores, quantò ſuperiorem ex eorum ordine concurrentem fuerint aſſecutæ. In vita S. Antonij D. Athanaſius aërem plenum dixit eſſe dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat ter maximus, nullam videlicet mundi partem dæmonum præſentia deſtitutā. Sanctus quoq; præſul Ambroſius dicit: Plenus eſt mundus ſanctarum virtutum, quia plenus eſt nequitiarum. Vnde Platonici dæmones in aëre volātes in modum denſiſſimæ niuis ignitæ, cupientibus tradidêre viſibiles, ſi aliquandiu verſus cœlum ſole ſplendente irreuerberatis oculis continuauerint obtutus. Sed neſcio an in aëre cauſetur obiectū ex conſiſtentia reali, vel certè oculorum motus interclusus repræſentet imagines falſas, non ſine detrimento ſenſus tamen leui, præmiſſorum cepi experimentum. Tertium verò genus dæmonum terreſtriū dicimus, quos prolapſos è cœlo in terrā pro ſuis demeritis minimè dubitamus. De his ſanctiſſimus pręſul & martyr Chriſti Theophorus quondā Ignatius in epiſtola

quadam

quadam ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quàm pacem habere, in qua omne telum euacuatur aëreorum simul & terrestrium spirituum. Ex his autē dæmonibus alij versantur in syluis atq; nemoribus, qui venatoribus ponūt insidias: alij verò patulis degunt in campis, qui nocte aberrare faciūt itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atque cauernis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cum hominibus in obscuro delectantur. Non vno dicuntur affectu, sed vario, quoniā alij sunt aliis minus deprauati, quāquam omnes sint malis turbationibus pleni. Ex his quidam solis gaudent illusionibus, territare homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes. Nonnulli verò ad hoc summo conatu laborant, vt homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furētes terreant, lædant vel occidant: quod experiētia sæpius factum agnouimus. Hinc S. Ioan. Chrysostomus in 3. lib. de Prouidentia ad Stagyrium monachum dicit: Omni actione diabolica potentior est ad nocēdum mœroris magnitudo: quia dęmon quoscunq; superat, per mœrorem superat. Eum si auferas, nihil à dæmone quisquam lædi poterit. Hoc autem dæmonū genus raro est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudēt potius, quàm vnius mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum, vt pollicentur vesanis in vitro vel in crystallo, siue in speculo & carminibus concitati responsa dant mulieribus, & si quis venturus eis malè dixisset, in via prænunciant. Et hoc maleficarū genus multū aliquotiens differt à reliquis quoniam quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curarę pollicentur: verùm quia maleficium vt plurimùm repellunt maleficio, earū accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano. Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens, circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulētum, quod in mari tēpestates concitat, nauigiaq; demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fęmineo: & in masculino rarius videntur, propterea quòd in locis versantur humidis, & molliorem vitę ductum sequuntur, nec vile schema facilè cæterorum consuetudine possunt assumere. Vnde Naiadas Nereidasque, aquarum nymphas non masculino sexu, sed fœminino dudum nominauit antiquitas. A nostris autem aquaticæ mulieres, id est, Wasserfrawen/oder Wassernixen/ communi vocabulo dicuntur. Qui verò habitant in locis ficcioribus & subaridis, quoties hominibus

minibus corporaliter apparent, visibiles in viros se transformant. Diuersarum quoque species assumunt bestiarum, prout varijs tanguntur affectionibus. Sancti autem angeli quoniam affectione nunquam variantur, vniformiter semper apparent in forma virili. Nusquam enim legimus scriptum, quod bonus spiritus in forma sit visus muliebri, aut bestiæ cuiuscunque, sed semper in specie virili. At verò sæpius visi sunt dæmones circa flumina & fontes in specie mulierum, aliquando chorisantes, aliquando capillos more fœminarũ explicantes: nonunquã verò cum hominib. loquẽtes & varias ludificationes exercẽtes. Et hoc genus dęmonũ non consueuit cum maleficis habere commercium. Quintũ genus subterraneum dicitur, quod in speluncis & cauernis montiumq; remotis concauitatibus demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maximè, qui puteos & metalla fodiunt, qui thesauros in terra latẽtes quęrunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terræ, ventosq; flammiuomos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Noctibus aliquando de montib. turmatim egressi mirandas stupendasq; in campis ducunt choreas, & quasi vnius ducis metuentes imperium, subitò euanescunt ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdum notarum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus esse hominum, vita defunctorum mentiũtur. Nihil magis quærunt quam metum hominum, & admirationem. Vnde habemus compertum, quod simpliciores hominum quosdam nonnunquam in sua latibula montium duxerunt stupenda mirantibus ostendentes spectacula & quasi beatorum ibi sint mansiones amicos se viuorum mẽtiuntur. Ex his quoq; dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorum, quos auaricia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in vsus perueniant hominum, eos subducunt, furantur & custodiũt, & quandoq; de loco in locum transponũt. Et hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum consueuit habere commercium. Sextum verò dęmonum genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucem maximè horrent & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus quam de nocte possunt assumere. Hoc est negocium quod in tenebris per ambulat, genus dæmonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatum, malitiosum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines nocturnis violenter comprimit horis, sæpiusq; (Deo permittente) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus dæ

dæmonum neq; carminibus arctari potest, quia & lucem fugit, voces hominum simulq; omnem tumultũ. Aëreum maxime ad maleficia & fœminarum consueuit occurrere, quoniam cæteris est omnibus magis subtile & audacissimæ temeritatis. Terrestrium quoq; nonnulli maleficis, vt est dictũ subseruiunt, qui tamẽ inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minime possunt. Constat igitur manifestè, quod tota potestas maleficarum in qua tam miranda faciũt, dæmonib. à Domino Deo limitata conceditur: & quando ille non permittit, nihil operantur.

De permißione Diuina, Quæstio septima.

SEptima Quæstio serenissimæ maiestatis tuæ, ista fuit, Quare Deus, cum sit iustus & vindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus non solum peccatores, sed etiam innocentes multi pereunt grauiter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me crudum coram maiestate tua constitutum memini respondisse. Optimus Deus iustus & rectus, pius & misericors, quicquid permittit, iustè permittit: quoniam iustus est, & non est apud illum iniquitas, sed omnia in vero iudicio quę fiunt aut facit, aut permittit. Cum ergo quæritur, quare Deus mala fieri permittat, respondemus, ideo permittit, quia iustus est. Non videatur maiestati tuæ ô Cæsar, quam dedimus absurda responsio, quoniam diuinæ bonitati non præiudicat vllatenus, quod mala fieri iustissima ratione permitttit: potius autem præiudicaret, si mala in præsenti mundo fieri nõ permitteret. Enimuero si non permiteret fieri mala, iam homo peccare non posset, esset certè impeccabilis, quod eius naturę non conuenit, cui ab initio liberum arbitrium conditor omnium dedit. Homo etenim creatura cum sit, & non creator est necessariò tam ad bonum cõuertibilis quàm ad malum, cuius esse dependet à summo creaturarum opifice omnium quemadmodum à causa sui esse omne causatum. Creare verò soli Deo relictum est, qui est incorruptibilis & sempiternus, corruptibile autem omne necessariò deficit: conseruatur autem bonitate creatoris, quandiu causa influentiam nõ amittit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod homo ex cõditione suæ naturæ crearetur impeccabilis, quo solus gaudet naturaliter opifex omnium Deus, qui est incommutabilis & sempiternus. Quoties vero confertur homini vt peccare nõ posse videatur, nec libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas simpliciter aufertur, sed voluntas in bono confirmatur. Et quotiescunq; hoc donum confertur creaturæ mu-

nus

nus est gratiæ, non naturæ. Dicit enim Scriptura: Deus ab initio creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Nam propriè loquendo esse non potest, vt homo mortalis, in originali displicentia cōceptus, & liberum habeat arbitrium, & non possit committere peccatum. Dicit enim sanctissimus præsul Augustinus: Prima libertas voluntatis erat, posse peccare. Itaque si homo peccare non posset, propriæ voluntatis suæ dominium non haberet. Vnde quamuis omnipotens Deus peccatum non velit, peccare tamen homines, & malum facere iustè permittit, quatenus libertate arbitrij permanente, & virtus boni operis meritum, & prauitas voluntaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut bene facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotens Deus peccare, & malum facere homines permittit, quibus à principio libertatem arbitrij concessit. Sunt autem multæ rationes à sanctis doctoribus dudum assignatæ, quare omnipotens maleficia tanta fieri per dęmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem. Prima est, vt diuinæ manifestetur excellentia potestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis autem creatura mutabilis ad incommutabilem creatorē nullam habet comparationem Vnde in Numeris legitur: Nō est Deus quasi homo, vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. In Esaia quoq; dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiam Tobiæ scribitur: Iustus es Domine, & omnia iudicia tua vera sunt, & omnes viæ tuæ misericordia, veritas, & iudicium. Et in libro S. Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Omnis igitur homo qui suam ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quàm sit nihil comparatus ad creatorem suum, potenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominem, quò & libertas continuetur arbitrij, & excellentia hominibus innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, vt imperscrutabilis Dei sapientia innotescat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonum, cùm vnius peccatum alterius facit esse meritum ad virtutis incrementum. Nam si malum fieri non permitteret, quis nostrûm intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum, & ordinat, mala verò non facit, sed ab impiis facta ne inordinatè veniat ipse disponit. Neque malitia hominum Dei voluntatem impedit, neq; potest homo quicquam, quod Deus non permittit.

Tertia verò causa est, quod omnipotens fieri maleficia permittit, vt manifestet suam clementissimam bonitatem in eos qui peccauerunt, & egerunt pœnitentiam: quam nullatenus posset ostendere, si creaturam non permitteret peccare Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, vbiq; Deus inuenit quod remittat: vbiq; reus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor ostendat. Vnde sanctus pręsul Augustin. Si leuis morbus esset, contemneretur medicus, non quæretur, morbus non finiretur. Ideo vbi abundauit peccatum, abundauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in vnum coaceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, vt iustitia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iustitia quod puniret. Vt ergo iustitia locum habeat, diuina permissione creatura peccat. Iustus enim est Dominus: qui reddet vnicuiq; secunda opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas conditionis humanæ, quia si Deus non permitteret peccare hominem, brutis videretur deterior, quæ nulla impellente violentia naturæ motibus libere vtuntur. Nam ersi ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motum habent, quem sequuntur in quorum comparatione homo videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbitrium voluntatis. per misit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio est laus meriti, constantiæ humanæ virtutis, quando iustum virum propterea laudamus: quia cum potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis constantia permansit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia intercursu maleficarum facere, est vt illi qui contēpta veritate delectantur mendacio. per inuentorem mendacij diabolum seducti penitus decipiantur. Dignum est enim vt incantatores atq; maleficę, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, à dæmonibus decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à dæmonibus totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi quem solum adorare debuerant, contemunt. Iustum est enim vt is qui veritatem spontanea

ſtanea voluntate deſeres, adhæret mendacio interitum à diabolo præcipitetur,

Octaua cauſa eſt manifeſtatio diuinæ poteſtatis, cuius potentia & virtus eſt ſuper omnem creaturam. Enimuero cum Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo, & parua quædam denegat, quam ſit infirmus humani generis hoſtis, & diuinæ maieſtati ſubiectus in omnibus manifeſtat. Nihil enim à ſe ipſo poteſt diabolus, ſed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Cauſa igitur omnium prima, propter quam omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iuſtitia eſt, qua libertatem quam creaturæ ſemel à principio cõtulit, ordine inuiolabili cuſtodit. Verùm quia poteſtas creaturæ omnis à ſuo creatore dependentis reſtricta eſt & limitata, nec diabolum omne quod vult poſſe manifeſtū eſt, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem eſt libera, ſed poteſtas certis & neceſſarijs gradib. limitata. Quoniam quidē ſi dæmones poſſent omne quod volunt, nihil tutū in humanis permaneret, ſed labefactarent omnia. Ligatam verò poteſtatem dæmonum hiſtoria ſancti Iob manifeſto demonſtrat exemplo, quē non amplius tentare Sàtan audebat, quam ei fuerat diſpenſatione diuina permiſſum. Nemo enim in præſenti mundo quantumlibet iuſtus aut fortis dęmonum furori poſſet reſiſtere, ſi pro eorum arbitrio libera ſemper nocēdi poſſent vti poteſtate. Ante verò Dominicam paſſionem maiore quàm poſtea poteſtate vtebātur poteſtatis, ſed Chriſto mortem pro nobis in ara crucis guſtante, valde iam deincepes eorum eſt imminuta poteſtas, Saluatore in Euangelio dicente: nunc princeps mundi eijcietur foras. Etenim Chriſti humilitas & perſeuerātia sanctorum, audaciam dæmonum valdè reſtrinxerunt, ita quòd incentores malorum rectè nuncupari poſſunt, impulſores verò minimè. Nec inualeſceret contra nos diabolus, niſi vires à noſtris peccatis acciperet. Hinc nos Scriptura admonet, dicens, Reſiſtite diabolo, & fugiet à vobis. Et iterum: Nolite locum dare diabolo. Concludendo igitur ſermonem ad intelligentiam propoſitæ quæſtionis, quare Deus fieri tot maleficia permittat, rationes credo ſufficienter manifeſtas. Nam ſi voluntas dæmonum ſemper ſit iniqua, poteſtas tamen nunquam poteſt eſſe iniuſta: quoniam quod malè vult, ex proprio habet arbitrio: quod autem malè facere poteſt, ſolum habet à Deo. Et hæc quantum ad eos pertinet qui mala faciunt, dicta ſunt. Sed quare omnipotēs Deus permittit dęmones lædere homines medio maleficarum qui in nomine ſanctæ trinitatis baptiſati ſunt, & fideliter credunt in vnigenitum

nitum filium eius Dominum nostrum IESVM CHRISTVM. Nam si malos peruersos & infideles in corpore & in reb. tantum lædere possent, coerecerentur verò ab accessu & læsione bonorum atq; fidelium, permissionis iustum rectè videretur esse iudicium: nunc autem frequentius boni & innocentes dæmonum maleficijs infirmātur, & quādoq; etiam vita priuantur, vt silentio iacturam rerum temporalium quam sæpè maleficiati patiuntur, transeamus multis venit in scrupulum, cur ista permittat omnipotens qui nihil permittit iniustè.

Huius propositæ quæstionis non alias quam à priscis, atq; catholicis accepi doctoribus, quantum potero, breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, vt maleficijs dæmonum flagellati discant in passionib. carnis, quam fidem & dilectionem ad Deum habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimem non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Saluatore fidelium præstolari auxilium non mollium est, sed fortium, & verè fidelium Christianorum. Didicit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quantam in Deum fidei haberet constantiā qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hic simul notandum, quòd illi quos dæmonū vel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incātatores quoscunq; vel accedunt vel consulunt, siue per se siue per alios, contra Dei & ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent veram, neq; dilectionem. Sanitatem quippe moriturae carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sani, sed infœliciter viuere, quàm hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuū gaudere. Qui verò maleficos nō accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens viuere cum obseruantia mandatorū Dei in egestate & ægritudine, quam contra Deum in diuitijs & corporis sanitate, ille Deum veraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei recte custodit. Non sunt inter Christianos tolerādi ô sacratissime Cæsar, homines mēte corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos qui furta ministerio dæmonum reuelant & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænunciant futura. Non exaudias illos precor, qui diuinarum legum ignari huiusmodi ministros dæmonum imperio tuo existimant vtiles propterea quod maleficio nouerunt maleficia dissolue-

ſę: quoniam iſta pernicioſa curatio corporum, mortem inducit animarum, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impiis apoſtatis dęmonibus adhærere, cum quibus poſt mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, eſt augmentum meritorum, vt videlicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam gloriæ in cœlo digniorem mereantur. Nam vt ſacer inquit Auguſtinus: Homo ſibi ignotus eſt quid ferre poſſit, quid non poſſit: aliquando metuit ſe non poſſe, quod tamen poteſt: cùm accedit tentatio quaſi interrogator quidam, homo inuenitur à ſeipſo, qui prius latens neſciebat ſeipſum. Diuus Archiapoſtolus Petrus, antequam ſuperueniſſet ei tentatio, & ſe latebat, & alios, quàm eſſet inconſideratus & infirmus: acceſſit illa, & apparuit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio, tentatio eſt, ſacra teſtante Scriptura: Vaſa figuli probat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis. Facilis eſt in proſperitate patientia, quoniam mentem nulla pulſant aduerſa. Multæ autem tribulationes iuſtorum, & de omnibus his liberabit eos Dn̄s noſter Ieſus Chriſtus.

Tertia diuinæ permiſſionis ratio, eſt humilitatis cuſtodia, quatenus homo fidelis & iuſtus Deum ſemper timeat, & nūquam de ſua fortitudine vel iuſtitia pręſumat. Hinc de reprobis dicit Scriptura: In labore hominum non ſunt, & cum hominibus non flagellabuntur. Ideo tenuit eos ſuperbia, operti ſunt iniquitate & impietate ſua, prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum. Miſerentis Dei eſt, quòd homines bonos & iuſtos interdum permittit aduerſitatibus cōcuti, quos nouit in proſperis non poſſe humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos ſecunda reddidiſſent elatos. Deniq; maleficorum timida imaginatio facit bonū hominem timere Deum ſuum, & eius ſedulò inuocare auxilium, quo munitus, cōtra dæmonum incurſus ſe poſſit confidere tutum. Nemo autem ſuperbus & præſumens de viribus ſuis, à maleficiis dæmonum ſe tutum exiſtimet, quoniam quem inflatum ſuperbia Dei protectio deſerit, dæmonum maleficiis procul dubio pateſcit.

Quarta ratio eſt, vt bonorum malorumque diſcretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus Scriptura in Actibus Apoſtolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum DEI. Et ſanctus Chriſti amator Paulus, in quadam epiſtola dicit: Omnes qui volunt in Chriſto piè viuere, perſecutionē patientur. Sapientiſſimus quoq; Rex Salomon in Prouerbiis dicit: Quem diligit Dominus, corripit, & quaſi pater in filio complacet ſibi.

Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiusque ministris lædendi homines bonos & iustos, non in eorum confusionem sicut petrones existimant, sed in maximam potius, & certam animæ consolationem. Enimuerò cùm bene viuit homo iustus, neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suum toto corde diligit, timet & veneratur, omni sollicitudine mandata eius custodiens, & nihilominus tribulatur à maleficis, siue in corpore, siue in rebus, siue in vtroque, verè beatus est homo ille, quoniam cùm probatus fuerit, accipiet coronam vitæ, quam promisit DEVS his qui diligunt eum. Omnis qui rectè viuit in vnitate fidei Catholicæ Ecclesiæ Christianorum, & mala in hoc mundo recipiens, pro Dei amore patienter tolerat, certũ est signum, quòd in Dei gratia saluandus perseuerat. Quocirca de malis & reprobis ita scriptum legimus: Quare impij viuunt, sublenatique sunt, confortatiq; diuitiis: domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hîc malè viuas in peccatis & viciis DEO contrarius, & in bonis fortunæ, corporisque sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quòd omnipotens permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mentis omnimodam purgationem. Nam sicut Scriptura dicit: Non est homo iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Sed cùm Deus nullum peccatum transeat impunitum, ordinat iustis hominibus, per misericordiam, pro eorum delictis pœnas temporales, improbis verò & reprobis, per iustitiam æternas. Commutat ergo ex misericordia pœnitentibus pœnam æternam in temporalem, quam vel in hoc mundo patiãtur necessarium est, vel post mortem in purgatorio. Verùm quia purgatorij tormenta sunt horrenda atque grauissima, misericors DEVS pœnitentes quos diligit, in hac vita purgare variis modis consueuit, per incommoda diuersarum in corpore & in rebus tribulationum. Prosunt enim maleficia impiorum bonis & iustis hominibus ad medelam, ipsis autem inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio est, vt homo per incursus dæmonum maleficatus reuocetur ad pœnitentiam, & proponat in corde suo necessariam vitæ emendationem. Omnipotens etenim Deus nõ subitò cùm peccamus, immittit vindictam, sed vsque ad præfinitum tẽpus nostram expectat emendationem. Si verò pœniten-

nitētiam agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorum, quando non putamus: & qui nos peccatores in tranquillitate pœnitendo recognoſcere contempſimus, in tribulatione ſerò tandem recognoſcemus. Hinc ſanctus propheta in perſona Dei loquitur, dicens: *Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint, & mandata mea non cuſtodierint viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum, miſericordiam autem meam non diſpergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea.*

Septima ratio quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocētibus, eſt, vt amputetur eis nimium licentioſa peccandi occaſio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placentes, boni et deuotī & humiles, quos inopia & ægritudo corporis Dei amore conſeruant: qui ſi diuites honoribuſq; ſublimati eſſent, citò in profundum vitiorum à ſanctitatis propoſito defluerent. Non expedit omnibus ad ſalutem habere cum ſanitate honores atq; diuitias nec diuturnior vita hominē ſemꝑ efficit meliorē propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit miſericordiam ſuam oſtendere, permittit bonos, iuſtos & innocentes varijs calamitatibus ſubiacere. Et aliquando per malos homines, aliquando pro diuerſis alijs modis ac medijs aufert ab huiuſmodi hominibus diuitias & honores, quibus male præſciuit vſuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectione cuſtodiant, quæ in opulentia & ſublimitate poſiti minimè conſeruaſſent. Permittit etiam ſæpius multas eos & magnas ægritudines incidere, quibus læta ſanitas carnis maximam intuliſſet ægritudinem mentis. Deniq; permittit maleficio quoſdam ad mortem impelli, vt amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant abuſuri diutius in vita permiſſi. Hic de viro iuſto dicit Scriptura. Raptus eſt ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.

Octaua ratio diuinæ permiſſionis eſt, vt homines ſacramenta venerentur Eccleſiæ, quæ magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum ſpirituum. Rarò enim maleficijs dæmonum læditur, qui ſacramenta & ritus eccleſiæ catholicæ debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confeſſione ſæpius audiuimus, quod miſſarum auditio & vſus rerum benedictarum ab eccleſia multū infirment dæmonum poteſtates. Neq; enim fruſtra benedicuntur in eccleſia Dei, ſed vt ſint quæ diuinæ protectionis munimen dæmonibus oſtendant metuenda ſignacula. De pueris verò & infantibus, qui in Chriſto renati maleficijs dæmonū

vel hominum quandoq; necantur, nõ dubitamus quin diui na prouidentia hoc fieri permittat eis in ſalutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpè tamen contingit infantes maleficijs perire propter delicta parentum.

DIVERSA DIVINA-tionum genera.

P. N. D. L. S. S.

Et primum de Geomantia.

GEomantia ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς μαντείας, ab antiquis philoſophis non immerito nuncupata eſt quaſi diuinatio ex terra. Huius etenim artis magiſteriũ ex quibuſdam punctis non numeratis, caſu & fortuito terræ impreſſis, & per ſexdecim lineas verſus ſiniſtram deductis, colligitur, quas punctuales lineas. Geomantici authores per paritatis & imparitatis exceſſum, ad certas (punctis etiam conſtantes) figuras reducunt: ſeptē planetas, duodecim ſigna zodiaci caput caudamq; draconis ipſa quoq; quatuor elementa. In hoc mundo. Inferiori (vt volunt) repræſentantes, eorumq; omnium vim naturam, & poteſtatē mirabili quodam corporum ſuperiorum influxu, & cœleſti irradiatione interueniente præ ſe ferentes: illisq; figuris tunc Geomantici ſcriptores nomina ſuis effectibus idonea impoſuerunt, huiuſmodi artem Aſtrologiæ iudiciariæ ſummam, & ſubtilem eius abbreuiationem vocitantes: per quam omnes quæſtiones, ſibi propoſitas, adhibito iudicio, reſoluunt: & ad omnia quæſita ex tempore reſpondent, proiecta tamen in terram (ſecundum interrogata) & prius formata ex quærentis intentione figura. De ea Chaldei, Indi & Aegyptij primi ſcripſerunt. Inter recentiores verò Petrus Aponēſis dictus de Abano, Gerardus Cremonenſis, Ioannes Geber, Bartholomæus Cocles, Chriſtophorus Cataneus, & Nonius Marcellus Saya. Qui verò nunc ea vtuntur non in terram ſed in chartam albam, & nitidam, maculis omninò carentē huiuſmodi puncta penna, atramento imbuta proijciũt.

Eſt etiam alia geomantiæ ſpecies, quæ ex terræ motibus nonnunquam futura prænunciat, vt quōdam Nicęę accidit cũ multi Epiſcopi Eudoxio duce, eiusq; factione congregati, nouo iam inchoato concilio, ea quę per generale concilium decreta fuerant oppugnari, tentantes, vehe-

menti & ſubito terræ motu præuenti, ſtatim animaduertunt negotium ab eis ſuſceptum deo ſummè diſplicere, & contra eius voluntatem fieri, qua admonitione perculſi omnes re infecta & derelicta, in ſuam prouinciam (vt Functius ſcribit) redierunt.

Hîc autem obiter notandum Deum, quotieſcunque voluit populos & gentes ob admiſſa ſcelera caſtigare, eosque ad meliorem vitam reuocare vehementes terræ motus excitaſſe, tanquam ſuæ voluntatis nuncios, & vindictæ præparatæ præcurſores, vt his ſaltem deterriti ſignis ſeſe ad pœnitentiam conuerterent. Vt Hieroſolymæ accidiſſe fertur antequam à Tito obſeſſa, vt Romæ antequam à Carolo Borbonio direpta, & deprædata fuiſſet. Rhodos famoſiſſima Aſiæ inſula Hieroſolymitanis equitibus quōdā nobilitata, aliquot menſibus priuſquam in Othomanorum poteſtatem veniret tota contremuit. Corcyra inſula (quæ nunc corphu) firmiſſimum totius Chriſtianiſmi aduerſus Turcarum rabiem propugnaculum, paulo antequam ab inſigni illo pirata cognomine Barbarouſſa, expilata et ſpoliata fuiſſet, ingentem (vt ab inſulanis accepi dum illic agerem) terræmotum paſſa eſt. Ex terrę etiam exhalationibus pręſcire poſſumus, ſerenum tempus, tempeſtates vel pluuias futuras, multiſque alijs terræ impreſſionibus, vt Ariſtoteles, Plinius, Iouinaus, Pontanus, cauſſis aſſignatis docent.

Hydromantia ἀπὸ τοῦ ὕδατος non ſine cauſſa nomen ſortita eſt, idemque ſonat quod ex aqua diuinatio. fit enim ex aquarum fluxu & refluxu, vt in Sicilia iuxta Meſſanam ciuitatem inter ſcillam & caribdim, ex diuerſa Maris agitatione, incolæ multa ad eorum vtilitatem vel damnum conijciunt.

Circa Euripum iuter Euboiam Inſulam (quæ nunc negroponte dicitur) & Naupliam vrbem (quam nunc ἀναπλίου ῥωμανίας Græci vulgares vocant) ſæpenumero habitatores experientia idem comperiunt.

Nautæ etiam & nautum gubernatores (quos pedotas nauticum vulgus nuncupat) ex maris diſpoſitione varijſq; eius accidentib. tranquillitatem vel procellas imminentes præuident, vti ipſe toties etiam cum illis expertus ſum in meis nauigationibus. Quibus rationibus moti Chriſtiani orientales (maris mediterranei inſulas incolentes) mare ipſum tanquam animatum eſſet quotannis multis cum cęremonijs eccleſiaſticis baptizare ſatagunt.

Dux etiam Venetus ſuis magnificis nobilibus ſtipatus, ſingulis annis magno cum apparatu cū ipſo mari ſpōſalia init.

Fit item hydromantia per excrescentias, & depressiones, quarum vt in Nilo Aegypti fluuio, ex cuius incremento Aegyptij, anni fertilitatem, vel sterilitatem præsagiunt. De quo Pomponius Mela, Strabo, Lucretius & ex neotericis Vadianus & Nonius, Marcellus Saya, multa scitu non indigna, scripserunt.

Nascitur etiam non longè à Moncaluario meo natali solo fonticulus nec tamen perennis, sed certis temporum interuallis defluens (Gobetam incolæ vocant) ex cuius fluxu & excrescentia rustici morbos futuros præsagiunt anno illo quo decurrit riuulus ille, sequenti verò anno annonæ charitatem præsentiunt.

Ad hanc etiam referuntur apparitiones quæ in aquis fiunt vt nostra tempestate nonnulli asserunt, aliquos esse & reperiri, qui in phiala vitrea vel ampulla aquę plena varias rerũ formas, et spirituũ imagines fantasticas ostendere se posse pollicentur. Quod genus diuinationis à Persis deriuatum, et ab Assirijs vsitatum, affirmant scriptores. Numam etiam Pompilium & post hunc Pythagoram philosophorum principem: hanc summo habuisse, eamq; exercuisse ferunt.

Ad hanc hydromantiam referri potest Lecanomantia quæ ἀπὸ τῆς λεκάνης à pelui scilicet aquæ plena nomen habet, qua etiam hac nostra ætate Itali ad furta detegenda sæpissimè vtuntur: peluim siquidem implent aqua, pilulasq; tres (quas bellotas vocant) creta, vel argilla, aqua madefacta ad nucis communis magnitudinem conficiunt, & in meditullio cuiuslibet pillulæ, nomen chartæ impressum, alicuius scilicet eorum qui furti suspecti sunt, includunt, verbi gratia: Ioannes Pitous vel Martinus (addito cognomento) tale quidpiam furatus est, postea verò dictas tres pilulas, in prædictam aquam proijciunt, murmurantes (capite denudato) verba quædam barbara, absurda, & inconcinna, quorum omnium virtute (vt aiũt) vna ex dictis pilulis dissoluitur, & aperitur, apparetq; in ipsius aquæ superficie inscriptum, sicq; vt volunt manifestatur nomen furis & furtum detegitur.

Aeromantia, ἀπὸ τοῦ ἀέρος ab aëre dicta diuinatio, quod per aëreas impressiones, futura edocet, vt legitur lib. 2. Machab. cap. 5. paulo antè quam Hierosolymorum ciuitas, Antiocho denuo deprędaretur, per totam vrbem quadraginta ferè diebus, visos per aërẽ discurrẽtes aurato habitu equites, et quasi cohortes armatas hastatorum, equorumq; ordinib. digestorũ agmina, et concursus vtrinq; simul, et motus scutorũ, et spicula crebra, districtosq; gladios telorum quoq; iactus. Scribit etiam Iosephus li. 7. ca. 12. belli Iudaici Hierosolymis currus appa-

apparuisse in aëre per omnes cœli regiones concurrentes, exercitus etiam penetrantes nubes ipsas, & circundantes aliquas ciuitates, quæ omnia nihil aliud prænunciabant, vt postea suo magno damno experti sunt Iudæi, quàm vrbis & totius regionis destructionem & deuastationem.

Ante bella ciuilia per Sillanam & Marianam factionem Romę exorta, apparuerunt per Italiam exercitus in aëre inter se decertantes, tanquam præuium bellorum ciuilium præsagium vt passim meminerunt Romanæ historiæ scriptores.

Apud Blaincutiacum bellouacensis prouinciæ pagum (in cuius læto & fertili solo in primis adolescentiæ annis dulciter educatus sui) anno præterito sub Augusti mensis principio millesimo quingentesimo septuagintesimo, visi sunt milites armati equis insidentes, gladijs & hastis instructi in aëre fortiter præliantes. Quod portentum Deus Optimus Maximus bene vertat, & ad meliores euentus sua bonitate reuocet & reducat.

Est etiam alia Aëromātiæ species, quæ fit per cœli dispositionem & planetarum aspectus fortunatos vel infortunatos, vnde aëris alternę mutationes assiduè proueniunt. Ex quibus multa (secundum Arabum & Ptolomæi doctrinam) quæ ad futurum rerum euentum attinent, colligere licet.

Pyromantia ἀπὸ τ πυρὸς, ex igne dicitur diuinatio, fit enim per impressiones igneas et per visiones in igne. Sic argonautæ in expeditione velleris aurei per ignis et flammæ apparitionem circa Argo nauim, maris tempestatem citò finituram socijs prædixerunt. Valerius Maximus li. 1. ca. 6. narrat Seruio Tullo etiam tum dormienti, circa caput flammam emicuisse: quod prodigium Prisci Tarquinij regis vxor Tanaquil admirata, Seruium serua natum in modum filij educauit, & ad regium fastigium euexit.

Eodem loco idem author scriptum reliquit flammam fœlicis euentus prænunciam, ex Lucij Martij Ducis duorū exercituū, quos interitus Publij & Cnei Scipionū in Hispania debilitauerat, capite cōcionantis eluxisse, cuius aspectu pauidi adhuc milites pristinā recuperare fortitudinē admoniti, octo & triginta hostiū millib' militibus cæsis, magnoq; numero in potestatē reducto, bina castra, pūicis opib' referta receperūt.

Non minus fœlix ostentum Alexandro Magno contigisse contra Babaros dimicanti, medio in conflictu refert Plutarchus in eius vita, quod futuræ victoriæ non mediocrem spem Macedonib. attulit, Barbarorumque animos & vires magna ex parte fregit.

Idem tamen author Plutarchus asserit cœlestes ignes paulo an-

lo ante Iul. Cæsaris atrocem interitum apparuisse, signaque non dubia, eius acceleratæ necis dedisse. De huiusmodi flammis tractat Aristot. lib 1. Metheo.

Capnomantia ἀπὸ τ̃ καπνȣ̃, à fumo diuinatio appellata, quādo scilicet fumus altum petit: vt olim veteres sua sacrificia Deo grata esse, iudicabant: cum fumus ex his proueniens rectà ad cœlum ascenderet: contrarium verò, si terram versus deprimeretur. Per fumum etiam manifestè apparuit vetus illa inimicitia inter Theoclem et Polinicem Thebanos fratres, adhuc post diem supremum vigere, dicente Ouidio in Ibim,

Et noua fraterno veniet concordia fumo,
Quam vetus accensa separat ira pyra.

Axinomantia ἀπὸ τῆς ἀξίνης, ex Securi vel Ascia diuinatio. Plinius libro trigesimo sexto capite decimonono de gagate lapide loquens: Hoc (inquit) dicuntur vti magi, in ea quam vocant Axinomantiam, & peruri negant, si euenturum sit quod aliquis optet.

Botonomantia ἀπὸ τ̃ βοτάνης, ab herba nominata diuinatio, vt Verbena, valeriana, peruinca, filice, lunaria et cæteris huiusmodi quæ vim incantandi habere dicuntur. Antiqui enim magnam vim herbis tribuebant in suis incantationib. conficiendis, vt Medea denotat apud Ouid. lib. 7. Metamorph. & Erictho Emathia Saga apud Lucanum libro sexto: Virgil. etiam in pharmaceutria.

Cleromantia ἀπὸ τ̃ κλήρȣ, à sorte, vt Virgilianis et Homericis sortib. in occursu versiculorum. Etiam sortes à quibusdam impijs hominib. ex Psalmorum versiculis capiuntur. Erant ēt olim Prænestinæ sortes. Hinc Valerius Maximus libro primo capite quarto scribit, Luctantium (qui primus bellum Punicum confecit) à senatu prohibitum, sortes fortunæ Prænestinæ audire.

Clidomantia ἀπὸ τ̃ κλειδὸς, per clauem diuinatio, cum clauis inscriptio nomen furis suspecti circundata, & sacræ scripturæ libro alligata, digitisq; virgineis sustentata sua (motu proprio) rotatione, & volubilitate furtum (vt nonulli existimant) indicat. Postquam κλειδομάντις versus quosdam, voce submissa superstitiosoq; murmure sursurrauit.

Κοσκινομαντία ἀπὸ τ̃ κοσκίνȣ, per cribrum diuinatio: & κοσκινομάντης vates cribro diuinans, vt vult Philippides apud Pollucem: cuius vsq; ad nostra tempora inualuit vsus in nostra Gallia, maximè apud Idiotas et Plebeios. Cum enim rem furto ablatam recuperare & furem cognoscere volunt, ad cribrum farinarium vel in cerniculum setaceum forficibus infixum recurrunt.

Vmbi-

Vmbilicomantia diuinatio per vmbilicum, qua dignoſcũt obſtetrices per nodulos vmbilico, & ſecundis adhærentes quot partus puerpera in poſterum ſit in lucem editura.

Phyſiognomonia ſcientia eſt, qua natura hominum ex aſpectu corporis iudicatur, ἀπὸ τοῦ φυσιογνωμονεῖν, ex facie addiuinare & per naturæ indicia cognoſcere. hinc φυσιογνώμων, qui ingenia hominum et ſenſus ex aſpectu corporis iudicat, vt de Zopiro legitur.

Metopoſcopia ſcientia, qua hominis ingenium ex fronte dijudicatur. hinc μετωπόσκοπος ἀπὸ τοῦ μετώπου καὶ ἐπισκοπεῖν dicitur ille qui ex fronte hominum mores & affectus conſiderat, indeq; futura auguratur.

Chiromantia ſcientia qua per manuum lineamenta fœlicitatem vel infelicitatẽ præſagiunt Chiromantici et hominib. futura prædicant, ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τῆς μαντείας. hinc χειρομάντις καὶ χειρόσκοπος qui ex lineamentorum manus inſpectione futura prædicit, hominumq; mores, & naturam conijcit, qualis fuit Helenus Siracuſius, qui περὶ χειρομαντείας librum edidit, quem inſcripſit χειροσκοπικὸν οἰώνισμα Chiromanticum augurium. Suid. Poll. lib. 2. & ex neotericis authoribus Bartholomæus Cocles Bononienſis, Ioannes Indaginis de Apione, & Nonius Marcellus Saya.

Necromantia ἀπὸ τοῦ νεκροῦ καὶ τῆς μαντείας, per mortuos diuinatio quemadmodum legitur primo Reg. cap. 28. de Saule Iſraelis rege, qui mulierem habentem Pythonem conſuluit, quæ (Saule ita iubente et requirente) Samuelis vmbram euocauit, reſponſaq; ab eo accepit.

Erichto Theſſala Maga apud Lucanum libro ſexto per reſponſum militis mortui Sexto Pompeio omnem Pharſalici belli euentum patefecit et aperuit.

Augurium quaſi Auigerium, vel Auigarium, pro ipſa diuinatione ſumitur. Erant autem tria diuinationis genera in auibus. Nam aliæ volatu, aliæ cantu futura prædicebant, & illæ præpetes, iſtæ oſcines dicebantur. Erat et tertium genus ex illarum paſtu, cum pullis gallinaceis è cauea depromptis eſca porrigebatur. Si auidè edebant, bonum omen, ſin minus eſca negligebant, malum. Augur verò dicitur, qui ex volatu, paſtu, aut cantu auium futura diuinat. ex volatu, vt Ouid.

—Et à leua caua mœſta volauit auis. Virg.
Sæpe ſiniſtra caua præ‸dixit ab ilice cornix.

A paſtu, vt de pullis gallinaceis dictum eſt. A cantu. Virg.

Solaq; culminibus ferali carmine bubo
Viſa queri.—

Aruſpicina, ars diuinandi ex ipſis hoſtiarum extis. Virgil. lib. 4. Aeneid.

Pectoribusq; inhians ſpirantia conſulit exta.

Haruſpicium idem. Haruſpex, qui harugis, id eſt, hoſtiis inſpectis futura prædicit, ab hara, in qua concluditur, & ſeruatur hoſtia dicta.

Onomantia, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, à nomine dicta. Diuinatio fit enim per propriorum nominum literas, certis numeris per authores huiusce artis aſſignatas, de qua circumfertur liber Italicè conſcriptus. de qua etiam ſcripſit Nonius Marcellus Saya.

Arithmomantia, ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ. per numeros diuinatio, vt per Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem ſuæ Geomantiæ Chriſtophorus Cataneus ſcriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auſpicia, per omina, per prodigia, & per ſomnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. 1. cap. 4 5. 6. & 7. accuratè tractauit. De diuinatione autem per ſolum ſomnium, Macrobius in ſomnium Scipionis, Arthemidorus Deldianus in ſuis libris de Somniorum interpretatione, Auguſtinus Nimphus, Hieronymus Cardanus, & Nonius Marcellus Saya affatim meminerunt.

FINIS.

gd.

in-
ua-

ite.
au.
Ita-
llus

per
nad-
ata-

icia,
ibus
De
n so-
is de
s,

Aruſpicina, ars diuinandi ex ipſis hoſtiarum extis. Virgil. lib. 4. Aeneid.

Pectoribusq; inhians ſpirantia conſulit exta.

Haruſpicium idem. Haruſpex, qui harugis, id eſt, hoſtiis inſpectis futura prædicit, ab hara, in qua concluditur, & ſeruatur hoſtia dicta.

Onomantia, ἀπὸ τ̃ ὀνόματος, à nomine dicta. Diuinatio fit enim per propriorum nominum literas, certis numeris per authores huiuſce artis aſſignatas, de qua circumfertur liber Italicè conſcriptus. de qua etiam ſcripſit Nonius Marcellus Saya.

Arithmomantia, ἀπὸ τ̃ ἀριθμοῦ. per numeros diuinatio, vt per Pythagoræ rotam, per pares & impares numeros, quemadmodum circa finem ſuæ Geomantiæ Chriſtophorus Cataneus ſcriptum reliquit.

Fiebant etiam apud Romanos diuinationes per auſpicia, per omina, per prodigia, & per ſomnia. De quibus omnibus Valerius Maximus lib. 1. cap. 4 5. 6. & 7. accuratè tractauit. De diuinatione autem per ſolum ſomnium, Macrobius in ſomnium Scipionis, Arthemidorus Deldianus in ſuis libris de Somniorum interpretatione, Auguſtinus Nimphus, Hieronymus Cardanus, & Nonius Marcellus Saya affatim meminerunt.

FINIS.

gd.

in-
ua-

ite.
au.
Ita-
llus

per
nad-
ata-

icia,
bus
De
n so-
is de
s,

La Clavicule de Salomon

ωκω

ωχω κηριa ωθθα λ Γαθιc Ν εχ η π τ ι π
ιψεχ λ α μ χ ε θ ω χ θ υ Ν.

Ν α Β α Ρ Β α Ν θ Β Ι Ν Θ ω μ ο λ χ ε

Θ Υ Λ Η Κ Λ ω ⊞ 7 Α Β Ρ Α Μ
Ι Ο Υ Χ Β Ρ Ε Ν Τ Ε Υ Υ Ι Ν Α Χ
λ ε

La Clavicule de Salomon

ωκω

ωχω κηρια ωθθα λ γ α θ ι ς ν ε χ η π τ ι π
ι ψ ε χ λ α μ χ ε θ ω χ θ υ ν̊.

ν α β α ρ β α ν θ β ι ν θ ω μ ο α χ ε

ΕΙΥΛΗ ΚΛΩ ⊞ 7 ΑΒΡΑΜ
ΙΟΥΧΒΡ ΕΝΤΕ.Υ ΥΙΝΑ.Χ
λε